JOHN KATZENBACH

Pamišėlio istorija

JOHN KATZENBACH

Pamišėlio istorija

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė
Ieva Pukelytė

VILNIUS 2006

UDK 820(73)-3
Ka598

John KATZENBACH
THE MADMAN'S TALE
Ballantine Books, New York,
2005

ISBN 9986-16-489-3

Rėjui, kuris prisidėjo prie šios istorijos sukūrimo
daugiau, negu jis pats kada nors supras.

PIRMA DALIS

Nepatikimas pasakotojas

Pirmas skyrius

Nebegaliu girdėti savųjų balsų, todėl esu truputį suglumęs. Aš įtariu, kad jie daug geriau žinotų, kaip papasakoti šią istoriją. Jie bent jau duotų patarimų, turėtų savo nuomonę ir aiškių idėjų, ką pasakoti pirmiausia, ką paskui ir ką pabaigoje. Jie mane informuotų, kada pridurti kokią smulkmeną, kada praleisti su pasakojimu nesusijusią informaciją, kas svarbu ir kas nereikšminga. Praėjo tiek daug laiko, o man vis nesiseka prisiminti įvykių, todėl neabejotinai galėčiau pasitelkti juos. Įvyko daugybė svarbių dalykų ir aš nežinau, kurioje vietoje ką kalbėti. Kartais nesu tikras, ar įvykiai, kuriuos puikiai atmenu, iš tiesų nutiko.

Vienas atsiminimas atrodo esąs tvirtas kaip akmuo, o jau kitas toks nerealus, lyg migla virš upės. Tai yra viena pagrindinių problemų, kai esi išprotėjęs: tu nesi niekuo tikras.

Ilgą laiką maniau, kad viskas prasidėjo mirtimi ir baigėsi mirtimi, šiek tiek panašiai kaip gražiai lentynėlėje surikiuotose knygose, bet dabar jau mąstau nebe visai taip. Viskas prasidėjo dar tada, kai aš buvau jaunas ir iš tiesų pamišęs. Tikriausiai tai buvo daug mažesnis ar sunkiau apčiuopiamas dalykas, kaip kad slaptas pavydas ar nematomas pyktis, arba daug didesnis ir žinomesnis, kaip žvaigždžių išsidėstymas danguje ar vandenyno potvynių jėgos ir nenumaldomas Žemės sukimasis. Aš žinau, jog kai

kurie žmonės mirė, ir man pasisekė, kad aš tarp jų nepatekau. Tai buvo viena iš paskutinių pastabų, kurią padarė manieji balsai prieš netikėtai išnykdami.

Vietoj jų pakuždomis tariamų žodžių dabar gaunu vaistų, skirtų nutildyti jų klegesiui. Vieną kartą per dieną aš klusniai suvartoju psichotropiką, ovalios formos, lyg kiaušinio lukšto apvalkalas melsvą piliulę. Ji išdžiovina mano burną taip sausai, jog kalbu kaip švokščiantis senis, surūkęs per daug cigarečių, arba lyg troškulio kamuojamas dezertyras iš Svetimšalių legiono, kuris perėjęs Sacharą prašo vandens. Iškart po to eina šlykštaus skonio, kartus antidepresantas, turintis kovoti su kartkartėmis apninkančia pikta ir savižudiška depresija.

Socialinė darbuotoja man nuolat sako, kad galiu nugriūti bet kurią minutę nepaisant to, kaip aš iš tiesų jaučiuosi. Manau, kad galėčiau nueiti į jos kabinetą ir pašokęs sukaukšėti kulnais, trykšdamas tyru džiaugsmu ir dvasiniu pakilimu dėl teigiamų savo gyvenimo posūkių, bet ji vis tiek manęs paklaustų, ar aš išgėriau kasdienę vaistų dozę. Nuo šios negailestingos mažytės piliulės man užkietėja viduriai ir visas išpampstu nuo vandens pertekliaus. Toks jausmas, tarsi tau ne ant kairės rankos būtų apvyniotas kraujo spaudimo matuoklis, o ant juosmens, ir tada stipriai jį pumpuotų. Man reikia išgerti diuretiką ir laisvinamuosius, kad susilpnėtų tie simptomai. Žinoma, diuretikas sukelia siaubingus migreninius galvos skausmus, lyg kažkas ypač žiaurus ir bjaurus daužytų plaktuku man per kaktą, todėl dar yra nuskausminamieji – kodeinas, kad įveiktų tą mažytį šalutinį poveikį tuo metu, kai aš lakstau į tualetą, jog susitvarkyčiau su kitais. Kas dvi savaites man turi suleisti stiprių antipsichozinių vaistų. Taigi einu į vietos kliniką ir nusimaunu kelnes prieš seselę, ji visuomet šypsosi ir visada tokiu pačiu tonu klausia, kaip aš šiandien jaučiuosi, o aš atsakau „puikiai“, nesvarbu kaip iš tiesų sektųsi. Net cinišku ir nuo pamišimo bei vaistų aptemusiu protu suprantu, kad jai iš tiesų nė velnio nerūpi, kaip aš jaučiuosi, tačiau ji

laiko savo pareiga paklausti ir išgirsti atsakymą. Nuo antipsichozinių vaistų, kurie mane sulaiko nuo bet kokio blogo ar netinkamo elgesio (bent jau taip man sako), rankos dreba lyg besinervinančio nesąžiningo mokesčių mokėtojo, atsidūrusio prieš mokesčių inspektorių. Taip pat ima trūkčioti burnos kampučiai, taigi tenka gerti raumenis atpalaiduojantį preparatą, kad mano veidas amžiams nesustingtų ir nevirstų į kaimynų vaikus gąsdinančią kaukę.

Visi šie vaistų mišiniai laksto mano venomis, siekdami nuraminti neatsakingus elektros impulsus lyg neklusnius paauglius, siautėjančius mano smegenyse, o pakeliui, nori nenori, šturmuodami įvairius niekuo dėtus ir turbūt visiškai suglumusius organus. Kartais atrodo, jog mano vaizduotė lyg netvirtai sudėtas domino – praranda pusiausvyrą, iš pradžių svyruoja pirmyn atgal, o po to kūlvirsčia verčias, sukeldama grandininę reakciją su kitomis mano kūne veikiančiomis jėgomis – *klik klik klik* ir mano vidus be tvarkos subyra į gabalėlius.

Buvo daug lengviau, kai aš buvau dar jaunas, ir viskas, ką teturėjau daryti – tai klausyti balsų. Didžiąją laiko dalį jie netgi nebuvo blogi. Paprastai jie būdavo silpnučiai, lyg slėnyje nykstantys aidai, arba tarsi vaikai, vienas kitam šnabždantys paslaptis žaidimų kambario kamputyje, tačiau kai reikalai darydavosi įtempti, balsai tuoj pagarsėdavo. Apskritai manieji balsai nereikalaudavo, jie labiau, sakykim, siūlydavo. Patardavo. Teiraudavosi. Kartais truputį įkyrėdavo, tarsi senmergė senelio sesuo, kuri dalyvauja visose šeimos šventėse, nors neaišku, kuriems galams jos ten reikia, ir kuri dažniausiai lepteli ką nors storžieviško, kvailo ar nekorektiško, tačiau tai visi ignoruoja.

Tam tikra prasme balsai palaikydavo man kompaniją, turint omenyje, jog draugų aš dažniausiai neturėdavau. Na, kažkada turėjau du draugus, ir jie taip pat šios istorijos dalis. Kadaise maniau, jog svarbiausia dalis, bet dabar jau nebesu tuo tikras.

Kai kuriems kitiems žmonėms, sutiktiems per tuos metus, ku-

riuos norėčiau laikyti savo tikrojo išprotėjimo tarpsniu, pasisekė kur kas mažiau nei man. Jų balsai šūkaudavo įsakymus lyg gausybė nematomų jūrų pėstininkus rikiuojančių seržantų, tokių, kurie dėvi tas tamsias, žalsvai rudas skrybėles, užtupdytas tiesiai virš antakių, kad matytųsi jų skusti pakaušiai. Ženk žvaliai! Daryk tą! Daryk aną!

Arba blogiau: nusižudyk.

Arba dar blogiau: nužudyk ką nors.

Balsai, šaukiantys ant tų vaikinų, priklausydavo Dievui, Jėzui ar Mahometui, kaimynų šuniui ar seniai mirusiam prodėdei, arba nežemiškoms būtybėms, o galbūt arkangelų, o gal demonų chorui. Tie balsai, ko gero, būdavo reikalaujantys ir atkaklūs, visiškai nesileidžiantys į kompromisus. Iš sudirgusių tų žmonių žvilgsnių bei įsitempusių jų kūnų aš suprasdavau, jog jie girdi ką nors pakankamai garsaus ir įkyraus, ir tas balsas nežada jiems nieko gera. Tokiomis akimirkomis aš tiesiog paeidavau toliau ir laukdavau prie įėjimo arba priešingoje vestibiulio pusėje, nes būdavau tikras, jog tuoj atsitiks kokia nelaimė. Tai priminė šiek tiek panašią detalę iš mokyklos laikų, vieną iš tų keistų faktų, kažkodėl išliekančių atmintyje: jei vyksta žemės drebėjimas, geriausia atsistoti tarpduryje, nes arkos formos struktūra architektūriniu požiūriu stipresnė už sienos ir mažiau tikėtina, jog ji nuvirs tau ant galvos. Taigi, jei matydavau, jog kurio nors mano kolegos paciento nerimas tuoj išsiverš lyg ugnikalnis, bandydavau rasti arką, kur, mano nuomone, būtų daugiausia šansų išgyventi. Kai rasdavau, galėdavau klausytis savųjų balsų, kurie dažniausiai stengdavosi mane apsaugoti, įspėdami, kada turėčiau sprukti ir slėptis. Jie pasižymėjo neįprasta savisauga, ir jei aš nebūčiau buvęs toks kvailas ir garsiai su jais šnekėjęsis, kai dar buvau jaunas ir jie pirmąsyk prakalbo, greičiausiai manęs niekas nebūtų susekęs ir atgabenęs į šitą vietą. Tačiau tai istorijos dalis, nors jokiu būdu ne svarbiausia. Aš vis dar keistai ilgiuosi balsų, nes dabar dažniausiai esu vienišas.

Mūsų laikais labai sunku būti vidutinio amžiaus pamišėliu. Ar, tikriau sakant, buvusiu pamišėliu, nes juk aš geriu vaistus.

Paskutiniu metu savo dienas leidžiu kuo daugiau judėdamas. Nemėgstu per ilgai užsisėdėti. Greitu žingsniu vaikštau po miestelį, nuo parko iki parduotuvių, po to iki pramoninės miesto dalies, visus stebėdamas ir niekad nesustodamas. Kartais pastebiu judant kitus, pavyzdžiui, gimnazistus, jie žaidžia futbolą ar krepšinį, kartais stebiu jaunimo rankinio varžybas. Kai prieš mano akis juda kas nors kitas, aš galiu pailsėti. Kitu atveju žingsniuoju toliau – penkias, šešias, septynias ar daugiau valandų per dieną. Dėl kasdienio maratono, pratrinančio skyles mano batų paduose, aš vis dar liesas ir tvirtas. Žiemą iš Gelbėjimo armijos išsiprašau labdaros – gremėzdiškus storapadžius batus. Kitu metų laiku aviu sportbačius, kuriuos gaunu iš vietinės sporto prekių parduotuvės. Kas kelis mėnesius parduotuvės savininkas geraširdiškai kyšteli man naują porą batelių, kokio nors nebemadingo modelio, dvylikto dydžio. Jie pakeičia tuos sportbačius, kuriuos aš vaikščiodamas sudraskau į skutus.

Ankstyvą pavasarį, tik nutirpus ledui, nužygiuoju iki Krioklių, kur įrengtas žuvitakis, ir pasisiūlau savanoriu žymėti lašišų sugrįžimą į Konektikuto upės baseiną. Tai reiškia, jog man reikia stebėti begalę galonų vandens, tekančio per užtvanką, ir kartkartėmis pamatyti žuvį, besiveržiančią prieš srovę, vedamą nenugalimo instinkto grįžti į tą vietą, kur išsirito iš ikro ir kur ji pati išneršusi ikrelius žus. Aš žaviuosi lašišomis, nes galiu įvertinti, ką reiškia, kai tave veda jėgos, kurių kiti negali nei matyti, nei pajusti, nei girdėti, kai jauti už save didesnę pareigą, kurią būtina atlikti. Atrodo, kad psichozė veikia ir žuvis. Metų metus jos maloniai klajoja dideliame plačiame vandenyne, o tada savyje išgirsta aidintį galingą žuvišką balsą, reikalaujantį leistis į šią sunkią kelionę savo pačių mirties link. Tiesiog tobula. Man patinka manyti, jog lašišos tokios pat išprotėjusios, koks aš kadaise buvau. Kai tik pamatau žuvį, pieštuku tai pažymiu blanke,

kurį man duoda valstybinis Gamtos apsaugos fondas, ir kartais tyliai sušnabždu pasisveikindamas: „Sveika, sese, atvykusi į pamišėlių bendruomenę“.

Žuvis pastebėti ne juokas, nes jų glotnūs sidabriniai šonai nusvidinti tūkstantmylės kelionės iš sūraus vandenyno. Tik blizgančiame vandenyje sumirga neaiškus pavidalas, nepastebimas nepatyrusia akimi, atrodo, tarsi vaiduoklis šmurkštelėtų pro tą mažą langelį, pro kurį aš stebiu upę. Aš taip įgudau, kad jau beveik jaučiu lašišą dar prieš tai, kai ji pasirodo prie žuvitakio. Žuvų skaičiavimas man teikia pasitenkinimą, nors kartais valandų valandas nesulaukiu nė vienos. Jų niekad nebūna pakankamai, kad nudžiugtų gamtosaugininkai, šie žiūrėdami į sugrįžtančių žuvų žymas nepatenkinti purto galvas. Tačiau sugebėjimas pastebėti žuvis teikia man naudos. Bosas iš Gamtos apsaugos paskambino vietinei policijai ir pranešė jiems, kad aš visiškai nepavojingas, nors visada stebėjausi, kodėl jis taip nusprendė, tuo labiau kad aš pats nuoširdžiai abejoju savo nepavojingumu. Taigi esu toleruojamas per futbolo varžybas ir kitus renginius, ir nors nesu labai sveikinamas, tačiau šis mažas, anksčiau buvęs pramonės miestelis bent jau priima mane. Mano rutina nekelia įtarimo, todėl esu laikomas ne tiek pamišėliu, kiek ekscentriku. Kaip patyriau per daugelį metų, tai yra pakankamai saugus statusas.

Aš gyvenu vieno kambario bute, už kurį moka valstybė. Mano būstas apstatytas tuo, ką vadinu išmestų sendaikčių modernizmu. Drabužius gavau iš Gelbėjimo armijos ir iš dviejų savo jaunesniųjų seserų, gyvenančių už poros miestelių. Jas retkarčiais kankina kažkokios įsisenėjusios kaltės, kurių aš nelabai suprantu; jos jaučia poreikį ką nors padaryti dėl manęs ir apiplėšia savo vyrų drabužių spintas. Man nupirko naudotą televizorių, jį retai žiūriu, ir radijo imtuvą, jo retai teklausau. Kas porą savaičių apsilanko, atgabena šaldyto naminio maisto, sudėto į plastikinius indelius, ir mes, jausdamiesi nepatogiai, truputį pasikalbame. Daugiausia apie senyvus savo tėvus, kuriems visai nebe-

rūpiu, nes aš primenu jiems sužlugusias viltis ir kartėlį, kurį gyvenimas gali mesteleti labai netikėtai. Su tuo taikstausi ir stengiuosi išlaikyti atstumą. Seserys pasistengia, jog už šildymą ir elektrą būtų sumokėta. Jos rūpinasi, kad prisiminčiau apmokėti negausius čekius, atsiųstus įvairių valstybinių paramos organizacijų. Dukart patikrina, ar aš tikrai išgėriau reikiamą vaistų dozę. Kartais verkia, manau, todėl, jog mato, kaip beviltiškai aš gyvenu, bet tai jos šitai taip suvokia, ne aš. Aš pats, tiesą sakant, visai patenkintas. Būnant bepročiu, galima įdomiai žvelgti į gyvenimą. Tokia dalia leidžia ramiau priimti įvairius nutikimus, išskyrus tuos atvejus, kai vaistų veikimas susilpnėja – tuomet aš imu rūpintis ir pykti dėl mane ištikusio likimo.

Tačiau didžiąją laiko dalį esu jei ir ne laimingas, tai mažų mažiausiai su tuo susitaikęs.

Mano gyvenime pasitaiko ir intriguojančių detalių, nemažai jų aptinku tyrinėdamas šio mažo miestelio gyvenimą. Nustebtumėt sužinoję, kiek daug aš pastebiu savo kasdienių kelionių metu. Jei žiūriu išplėtęs akis ir klausau ausis pastatęs, tai prisirenku įvairių žinių atplaišėlių. Slenkant metams nuo to laiko, kai buvau paleistas iš ligoninės, po to, kai nutiko visi dalykai, kurie turėjo nutikti, aš išmokau to, ko išmokau: tai yra būti pastabus. Kasdien žingsniuodamas po miestelį pastebiu, kas su kaimyne užmezgė romaniūkštį, ką paliko vyras, kas per daug geria, muša savo vaikus. Galiu pasakyti, kam sunkiai sekasi, o kam teko lengvų pinigėlių iš velionių tėvų ar loterijos laimėjimo. Sužinau, kuris paauglys tikisi būti priimtas į koledžo futbolo ar krepšinio komandą ir kuri paauglė bus išsiųsta aplankyti kažkokios toli gyvenančios tetos, galimas daiktas, tam, kad sutvarkytų netikėto nėštumo problemą. Be to, žinau, kurie policininkai atlaidūs, o kurie nevengia pasinaudoti lazda arba baudų knygele – priklauso nuo pažeidimo. Netrūksta ir įvairių mažesnių pastabų, susijusių su manimi, su tuo, kuo aš virtau – pavyzdžiui, kirpėja dienos pabaigoje pakviečia mane užeiti ir apkerpa man plaukus,

kad savo kelionių metu atrodyčiau išvaizdesnis, bei kyšteli man penketą dolerių iš savo dienos arbatpinigių. Arba vietinio *McDonald's* tarnautojas, pastebėjęs mane, žingsniuojantį pro šalį, išbėga ir vejasi su maišeliu, pilnu mėsainių ir keptų bulvyčių. Jis netgi žino, kad aš labiau mėgstu vanilinius pieno kokteilius negu šokoladinius. Pamišėlis, bevaikščiojantis aplink, patiria, kokie žmonės yra iš tiesų; panašu, lyg stebėčiau miestelį, plaukiantį pro mane tarsi vanduo pro žuvitakio langą.

Beje, aš nesu visiškai nenaudingas. Kartą pastebėjau fabriko duris praviras tokiu metu, kada jos turėjo būti uždarytos ir užrakintos, ir suradau policininką. Šis prisiėmė visus nuopelnus už sutrukdytą įsilaužimą. Tačiau policija davė man padėkos raštą, kai pasakiau jiems numerius automobilio, kuris vieną pavasario popietę, parbloškęs dviratininką, paspruko iš įvykio vietos. Buvo ir įvykis, keistai panašus į tokį, kada geriau pažįsti žmones. Aš ėjau per parką, kur vieną rudens savaitgalį žaidė vaikai, ir pastebėjau vyriškį – vos pamatęs jį stovintį prie įėjimo, išsyk supratau, kad kažkas negerai. Seniau jį būtų pastebėję manieji balsai ir puolę šaukti įspėjimus, bet šįkart aš pats numačiau pavojų, todėl nutariau perspėti apie jį pažįstamą auklytę, sėdinčią ant suolelio dešimties jardų atstumu nuo smėlio dėžės ir sūpynių, skaitančią moterišką žurnalą bei nekreipiančią pakankamai dėmesio į savo pareigas. Paaiškėjo, kad vyriškis buvo neseniai paleistas iš kalėjimo ir dar tą patį rytą pasižymėjęs kaip seksualinis priekabiautojas.

Šįkart padėkos rašto negavau, tačiau vaikai auklytės paliepimu nupiešė man spalvingą paveikslą, vaizduojantį save pačius žaidžiančius, ir užrašė „Ačiū“ tuo nuostabiu šriftu, kokiu rašo vaikai tol, kol mes apkrauname juos argumentais ir nuomonėmis. Paveikslą aš nusinešiau į savo nedidelį butuką ir pasikabinau virš lovos, čia jis yra ir dabar. Mano gyvenimas apniukęs ir atsiduoda pelėsiais, o paveikslas primena visa, ką būčiau galėjęs patirti, jei nebūčiau suklupęs tame gyvenimo kelyje, kuris galiausiai atvedė ten, kur esu.

Taigi toks mano gyvenimas. Žmogaus, balansuojančio ant sveiko proto kraštelio.

Įtariu, kad ir kitos mano dienos paprasčiausiai būtų taip ėjusios ir nebūčiau varginęsis pasakoti apie anuomet vykusius įvykius, kurių liudytojas buvau, jei nebūčiau gavęs valdiško laiško.

Laiškas buvo įtartinai storas, o ant jo atspaustas mano vardas. Vokas akivaizdžiai išsiskyrė įprastoje nuolaidų kuponų ir skrajučių krūvoje. Gyvendamas tokį atsiskyrėlišką gyvenimą kaip mano, gauni nedaug asmeninių laiškų, todėl vos atsiųstas koks nors neįprastas laiškas tiesiog alsuoja poreikiu būti ištyrinėtas. Aš išmečiau lauk nevertingus popiergalius, o šį laišką atplėšiau graužiamas smalsumo. Pirmas dalykas, kurį pastebėjau, buvo tai, kad mano vardas užrašytas taisyklingai.

Brangus pone Franci K. Petreli:

Gana gera pradžia. Bėda ta, kad mano vardas labai panašus į moterišką ir tai sukelia painiavos. Man jau tapo įprasta gauti laiškus iš poliklinikos darbuotojų, susirūpinusių, kad jie neturi įrašo apie paskutiniojo mano tepinėlio tyrimo rezultatus ir, beje, ar pasitikrinau dėl krūties vėžio? Aš nuleidau rankas besistengdamas pataisyti tuos suklaidintus kompiuterius.

Valstybinės Vakarų ligoninės gynimo komitetas nustatė, kad jūs buvote vienas iš paskutinių pacientų, paleistų iš šios įstaigos prieš dvidešimt metų, iki ją uždarant. Galbūt jau žinote, jog vyksta paruošiamieji darbai, norint paversti dalį ligoninės teritorijos muziejumi, o likusią dalį skirti statyboms. Šia proga komitetas rengia dieną, skirtą ištirti ligoninei, jos istorijai, vaidmens svarbai valstybiniu mastu ir dabartiniam požiūriui į psichikos ligonių gydymą. Planuose numatyti seminarai, kalbos ir pramogos. Preliminari programa pridedama prie laiško. Jei galite apsilankyti, prašome kaip galima anksčiau susisiekti su žemiau nurodytu asmeniu.

Žvilgtelėjau į vardą ir numerį, nurodytus po antrašte: Planavimo tarybos pirmininkė. Tada perverčiau priedą, kuriame buvo pateikta darbotvarkė, susidedanti iš laiške minimų kalbų. Jas sakys man girdėti politikai – netgi gubernatoriaus pavaduotojas ir valstijos senato jaunesnysis vadovas. Taip pat žadamos diskusijų grupės, kurioms vadovaus daktarai ir socialinės krypties istorikai iš kelių aplinkinių koledžų ir universitetų. Mano žvilgsnis užkliuvo už vieno punkto: posėdžio, pavadinto „ Tikra patirtis ligoninėje – pristatymas“. Pamaniau, jog galbūt prisiminsiu pranešėją, kurio vardas buvo nurodytas apačioje. Šventė žadėjo pasibaigti muzikine interliudija, atliekama kamerinio orkestro.

Padėjau kvietimą ant stalo ir minutėlę į jį spoksojau. Pirmiausia instinktyviai norėjosi jį išmesti kartu su kitomis šiandienos šiukšlėmis, bet neišmečiau. Pakėliau jį ir dar kartą perskaičiau, tada nuėjau ir atsisėdau ant suklypusios kėdės kampe, svarstydamas iškilusį klausimą. Žinau, žmonės amžinai vaikšto į susitikimus. Pearl Harboro arba antrojo fronto veteranų susirinkimus. Studentai susitinka po dešimtmečio ar dviejų, kad patyrinėtų vienas kito papilnėjusius liemenis, plinkančius viršugalvius ar padidintas krūtis. Koledžai naudojasi tokiais susitikimais kaip būdu išmelžti lėšų iš apsiašarojusių diplomantų, kurie klupinėja po gebenėmis puoštas sales, prisimindami tik gerus laikus ir pamiršdami blogus. Susitikimai yra nekintama normalaus pasaulio dalis. Žmonės visada stengiasi iš naujo išgyventi laikus, kurie jų atmintyje išliko kur kas geresni, nei iš tiesų buvo, vėl sužadinti jausmus, kuriuos kur kas labiau tiktų palikti praeityje.

Tik ne aš. Vienas iš šalutinių mano proto būklės padarinių yra pomėgis žvelgti į priekį. Praeitis tėra pavojingų ir skausmingų prisiminimų kratinys, nuo kurio norisi pabėgti. Kodėl turėčiau norėti grįžti atgal?

Vis dėlto aš dvejojau. Sugavau save, bespoksantį į kvietimą su augančiu susižavėjimu. Nors Valstybinė Vakarų ligoninė buvo

tik už valandos kelio, per visus tuos metus, kai buvau paleistas, nė karto ten neapsilankiau. Abejoju, ar kas nors, kas praleido už tų durų bent minutę, norėtų grįžti atgal.

Žvilgtelėjau į savo ranką ir pamačiau, jog ji truputį dreba. Galbūt susilpnėjo vaistų poveikis. Dar sykį liepiau sau išmesti laišką į šiukšliadėžę ir išeiti pasivaikščioti po miestelį. Laiškas buvo pavojingas. Keliantis nerimą. Jis grasino visai mano egzistencijai, kurią taip atsargiai sudygsniavau iš gabalėlių. Keliauk greitai, pasakiau sau. Žingsniuok savo įprasta rutina, nes tai tave išgelbės. Palik ramybėje tą nelemtą laišką. Būtent tai ir pradėjau daryti, tačiau sustojau.

Užuot išėjęs, aš priėjau prie telefono ir surinkau pirmininkės numerį. Po poros signalų išgirdau balsą:

– Alio?

– Prašyčiau ponią Robinson Smait, – pasakiau truputį skubotai.

– Čia jos sekretorė. Kas skambina?

– Mano vardas Francis Ksaveras Petrelis...

– A, pone Petreli, jūs turbūt skambinate dėl Valstybinės ligoninės rengiamos dienos...

– Taip, tikrai, – pasakiau. – Aš ten būsiu.

– Puiku. Dabar palaukite minutėlę, kol sujungsiu...

Tačiau aš padėjau ragelį, nes šiek tiek išsigandau savo impulsyvumo. Išbėgau pro duris ir nutapnojau šaligatviu kaip galėdamas greičiau, kol nepersigalvojau. Šaligatvio cementui ir gatvių asfaltui tarsi slenkant po mano padais, o parduotuvių vitrinų ir miestelio namų vaizdams nepastebimai bėgant pro mano akis, aš mąsčiau, ar manieji balsai patartų man eiti, ar ne.

Diena buvo neįprastai karšta, netgi gegužės pabaigoje. Kol pasiekiau miestą, turėjau triskart persėsti į kitą autobusą, ir kiekvieną sykį atrodė, kad karšto oro ir dyzelinio variklio skleidžiamų dūmų mišinys kaskart vis bjauresnis. Smarvė vis stipresnė.

Drėgmė intensyvesnė. Kiekvienoje stotelėje aš vis kartojau sau, kad visiška nesąmonė ten grįžti, tačiau atsisakiau klausyti savo paties patarimo ir važiavau toliau.

Ligoninė buvo mažo tipiško Naujosios Anglijos koledžo miestelio pakraštyje, tokio miestelio, kuriame yra visad tiek pat knygynų, picerijų, kinų restoranų ir kareiviškai tvarkingų pigių drabužių parduotuvių. Kai kur pasitaikydavo ir iš konteksto iškrintančių veikėjų – pavyzdžiui, specializuoto knygyno, parduodančio savigalbos ir dvasinio ugdymo tomelius, pardavėjas atrodė lyg žmogus, perskaitęs visas ant lentynų sukrautas knygas ir neradęs ten nė vienos, kuri išties padėtų. Arba apleistai atrodantis sušio baras. Vaikinas, jame pjaustantis žalią žuvį, panašus į tokį, kuris būtų vardu Teksas arba Padis ir kalbėtų tingiai, tęsdamas žodžius, arba su airišku akcentu. Dienos karštis spinduliavo nuo šaligatvio, atrodė, lyg veiktų šildytuvas su padala, kurios neįmanoma nustatyti kitaip, kaip tik „pragariškai karšta". Vieninteliai mano turimi balti marškiniai nemaloniai lipo prie nugaros ir aš neatpalaidavau kaklaraiščio tik todėl, kad bijojau, jog nepajėgsiu vėl suveržti. Dėvėjau vienintelį kostiumą, kokį turėjau: mėlyną vilnonę eilutę, su kokia einama į laidotuves. Ją nusipirkau dėvėtų drabužių parduotuvėje, tikėdamasis, kad mirs tėvai. Tačiau jie kol kas užsispyrusiai kabinasi į gyvenimą, taigi eilutę apsivilkau pirmą sykį. Mano nuomone, tasai kostiumas tiktų ir mano paties laidotuvių proga, nes neabejotinai puikiai šildytų kūną, užkastą šaltoje žemėje. Kol užkopiau iki pusės kalvos, ant kurios stovėjo ligoninė, prisiekiau, jog tai paskutinis kartas, kai savo noru dėviu šį rūbą, nesvarbu, kaip besupyktų seserys, jei pasirodyčiau mūsų tėvų pakasynose pasipuošęs šortais ir nežmoniško ryškumo havajiečių raštų marškinėliais. Tačiau ką jos galėtų pasakyti? Juk aš šeimos pamišėlis. Standartinis pateisinimas bet kokiam elgesiui.

Valstybinė Vakarų ligoninė, tarsi kam nors kurioziškai pajuokavus, pastatyta ant kalvos viršūnės ir stūkso virš žymios mo-

ters vardu pavadinto koledžo teritorijos. Ligoninės pastatai mėgdžiojo koledžo stilių: gebenėmis apaugusios plytų sienos, balti langų apvadai stačiakampiuose keturių ir penkių aukštų miegamuosiuose pastatuose, išdėstytuose kvadratu, suoleliai ir nedidelių guobų želdiniai, baltai dažyti langai. Aš visad įtariau, kad abu pastatus suprojektavo tie patys architektai ir ligoninės rangovas paprasčiausiai vogė medžiagas iš koledžo. Žvelgdama iš aukštybių, praskrendanti varna tikrai pamanytų, jog koledžas ir ligoninė – tai daugmaž ta pati vieta. Tasai paukštis neįžvelgtų, kokios išties skirtingos tos vietos iš vidaus.

Ligoninės teritorijos ribas iš vienos kalvos pusės žymėjo vienpusis asfaltuotas kelias, netgi neįrėmintas šaligatviu, o iš kitos – jodinėjimo aptvaras, kuriame turtingiausi iš turtingųjų studentų mankštindavo savo žirgus. Pastebėjau, jog arklidės ir barjerai vis dar ten pat, kur buvo prieš dvidešimtį metų, kai juos paskutinį kartą mačiau. Vieniša raitelė suko ratu ankstyvos vasaros saulėkaitoje, paragindama žirgą prieš kliūtis. Mėbijaus lapo principu vykstantis veiksmas. Girdėjau šaižų sukaitusio gyvulio kvėpavimą ir mačiau ilgą šviesių plaukų kaselę, kyšančią iš po juodo raitelės šalmo. Jos marškiniai buvo patamsėję nuo prakaito, o arklio šonai blizgėjo. Abudu iš pažiūros nekreipė dėmesio į tai, kas vyksta aukščiau, ant kalvos. Aš praėjau pro šalį, taikydamas į tą vietą, kur mačiau ryškią geltonais dryžiais palapinę, pastatytą tiesiai už aukštos plytų tvoros ir geležinių ligoninės vartų. Ten kabojo ženklas su užrašu „Registracija“. Už registracijos stalo sėdinti stambi ir pernelyg geranoriška moteriškė plačiu mostu prisegė man prie švarko kortelę su mano vardu. Ji dar įteikė aplanką su daugybe iš laikraščių perspausdintų straipsnių. Juose smulkiai aprašomi senosios ligoninės teritorijos pertvarkymo planai: čia bus kooperatiniai butai ir prabangūs namai, nes nuo kalvos atsiveria slėnio ir tolumoje tekančios upės vaizdas. Pamaniau, jog tai keista. Nepamenu, kad per visą tą laiką, kurį praleidau ligoninėje, būčiau tolumoje matęs vingiuojantį mėlyną

upės kaspiną. Žinoma, galėjau pamanyti, jog tai haliucinacija, ir tiek. Dar buvo aprašyta trumpa ligoninės istorija ir išspausdintos kelios grūdėtos, nespalvotos nuotraukos, vaizduojančios gydomus arba leidžiančius laiką dienos kambariuose pacientus. Peržiūrėjau nuotraukas, ieškodamas pažįstamų veidų, taip pat ir savojo. Nepamačiau nė vieno pažįstamo, tačiau atpažinau būsenas. Visi mes kažkada buvome tokie patys. Šliurinėdavome aplink, apsirengę bet kaip, prišerti visokių vaistų.

Aplanke buvo įdėta dienos programa, ir aš pamačiau žmones, einančius į pastatą, kuriame, kiek pamenu, buvo administracija. Šiuo metu ten, buvo numatyta, istorijos profesorius skaitys paskaitą. Jos tema – „Kultūrinė Valstybinės Vakarų ligoninės svarba“. Atsižvelgiant į tai, kad mes, pacientai, nebuvome išleidžiami iš teritorijos ir apskritai dažnai užrakinti savo miegamuosiuose, man įdomu, apie ką gi jis šnekės. Pastebėjau ir gubernatoriaus pavaduotoją, įeinantį pro duris, apsuptą keleto patarėjų, spaudžiantį rankas kitiems politikams. Jis šypsojosi, o aš neprisimenu, kad bent kas nors būtų šypsojęsis, lydimas į šį pastatą. Tai vieta, kur būdavai atvežamas pirmiausia, ir čia svarstoma, ką su tavimi daryti. Programos pabaigoje didžiosiomis raidėmis buvo išspausdintas įspėjimas, skelbiantis, jog dauguma ligoninės pastatų labai apleisti ir į juos eiti pavojinga. Įspėjime buvo reikalaujama, kad saugumo sumetimais svečiai apsiribotų administracijos pastatu ir kvadratiniu kiemeliu.

Žengiau kelis žingsnius į paskaitą besirenkančių žmonių link, tačiau stabtelėjau. Stebėjau, kaip žmonės pranyksta pastate, lyg šis juos rytų. Tada apsisukau ir greitai nužingsniavau skersai kvadratinio kiemelio.

Supratau visiškai paprastą dalyką: čia aš atėjau ne kalbų klausyti.

Surasti senąjį pastatą, kuriame tada gyvenau, truko neilgai. Galėčiau užsimerkęs rasti kelią, vedantį ten. Metalinės grotelės, dengiančios langus, surūdijo, geležis pajuodo nuo laiko ir purvo. Viene-

rios jų karojo ant sąvaros lyg sulaužytas sparnas. Plytinis pastato eksterjeras taip pat išbluko ir tapo žemės rudumo. Žali šiemečiai gebenės ūgliai, neprižiūrėti ir sulaukėję, po truputį kabinosi į sienas. Krūmeliai, anksčiau puošę įėjimą, nudžiūvo, o didelės dvivėrės durys, vedančios į pastatą, palaidai kabėjo suskilusioje ir aplaužytoje staktoje. Pastato pavadinimas, iškaltas į antkapį panašioje pilko granito plokštėje, irgi nukentėjo: kažkas apdaužė akmenį taip, kad tegalėjau įžiūrėti raides „merstas“. Vietoj „A“, kuria prasidėjo pavadinimas, dabar tebuvo nelygus rantas.

Visi ligoninės namai buvo pavadinti – kaltas kažkieno kosminio dydžio humoro jausmas – kaip žymūs koledžai ir universitetai. Čia buvo Harvardas, Jeilis ir Prinstonas, Viljamsas ir Vesleinas, Smitas ir Maunt Holijukas, ir Veleslėjus, ir, žinoma, manișkis Amerstas. Pastatas pavadintas miestelio ir koledžo vardu, kurie savo ruožtu tą pavadinimą gavo britų kareivio lordo Džefrio Amersto garbei. Ją šis pelnė už idėją maištingoms indėnų gentims padovanoti antklodžių, užkrėstų raupais. Jo dovanos greitai įvykdė tai, ko niekaip nesisekė pasiekti kulkomis, pigiais niekučiais ir derybomis.

Prie durų buvo prikaltas kažkoks ženklas, ir aš priėjau arčiau, kad jį perskaityčiau. Pirmas žodis buvo didelėmis raidėmis „PAVOJINGA“. Paskui tam tikri teisiniai apygardos statybų inspektoriaus paistalai, o jų apibendrinimas – oficialus pastato pasmerkimas nugriauti. Tuomet dar vienas didelis užrašas: „Be leidimo įeiti draudžiama“.

Kaip įdomu, pamaniau. Kadaise mums, pastato gyventojams, rodėsi, jog tai mes esame beviltiški griuvenos. Niekam net nedingtelėjo, kad sienos, grotos ir spynos, kurios sudarė mūsų gyvenimą, susidurs su tokiu pačiu statusu.

Be to, pasirodė, kad kažkas visgi nepakluso įspėjimui. Spynos buvo įveiktos tokiu nesubtiliu įrankiu kaip laužtuvas, ir durys buvo praviros. Ištiesiau ranką ir stipriai patraukiau rankeną. Durys girgždėdamos atsidarė.

Koridoriuje trenkė pelėsiais. Kampe gulėjo krūva tuščių alaus ir vyno butelių, o tai, mano supratimu, paaiškino pastato lankytojų kilmę: mokiniai ieškojo vietos, kur galėtų gerti, pasislėpę nuo tėvų akių. Sienos buvo purvinos ir nutepliotos keistais įvairiaspalvio grafiti užrašais. Rodos, vienas skelbė: „Blogi berniukai valdo!" Trūkę vamzdžiai kyšojo pro lubas, varvindami dvokiantį tamsų vandenį ant linoleumu išklotų grindų. Visuose kampuose gulėjo lūženos ir šiukšlės, purvas ir dulkės. Sudvisusiame senatvės ir aplaidos kvapų mišinyje aiškiai išsiskyrė žmogaus šlapimo smarvė. Žengiau kelis žingsnius į priekį, bet turėjau sustoti. Kelią užstojo atsiknojusi ir skersai koridoriaus nukritusi sienos plokštė. Kairėje mačiau pagrindinius laiptus, vedančius į viršutinius aukštus, bet jie buvo dar labiau užgriozdinti šiukšlėmis. Norėjau pereiti kairėje esančią fojė, pamatyti palatas, išdėstytas antrame aukšte. Taip pat knietėjo apžiūrėti viršutiniame aukšte esančias vienutes, kuriose mus užrakindavo, kai grumdavomės su savo vaistų poveikiu arba beprotybe, ir miegamuosius, kuriuose mes miegodavom eilėmis išrikiuotose plieninėse lovose, lyg nelaimingi stovyklautojai. Tačiau laiptai atrodė netvirti ir grėsė nuo mano svorio susiūbuoti ir griūti.

Nežinau, kiek laiko aš ten buvau pritūpęs ir palinkęs, klausydamasis aidų to, ką kadaise mačiau ir girdėjau. Lygiai kaip tada, kai buvau pacientas, laikas atrodė sulėtėjęs, nebe toks svarbus, lyg minutinė mano laikrodžio rodyklė vos slinktų ir minutės eitų nenoromis.

Prisiminimų šmėklos persekiojo mane. Aš mačiau veidus, girdėjau garsus. Beprotybės ir aplaidos skoniai ir kvapai užplūdo lyg potvynio banga. Girdėjau savo praeitį sūkuriuojant aplink save.

Kai prisiminimų įkarštis pagaliau praėjo, aš sunkiai atsistojau ir lėtai išėjau iš pastato. Nuėjau iki keturkampiame kiemelyje po medžiu pastatyto suolelio ir prisėdau, atsisukęs veidu į tai, kas kadaise buvo mano namai. Jaučiausi išsekęs ir sunkiai kvė-

piau karštą orą. Tą akimirką buvau labiau pavargęs negu po bet kurios išvykos aplink savąjį miestelį. Nepasukau galvos, kol neišgirdau už savęs kažko žingsniuojant takeliu.

Apkūnus žemaūgis vyras, truputį vyresnis už mane, praretėjusiais, sulaižytais juodais plaukais, išvagotais pražilusių gijų, skubėjo manęs link. Jis plačiai šypsojosi, bet iš akių matėsi, jog šiek tiek nerimauja, o kai aš jį pastebėjau, slapukiškai pamojavo.

– Taip ir maniau, kad tave čia rasiu, – ištarė jis, šniokštuodamas nuo pastangų ir karščio. – Mačiau tavo vardą registracijos sąraše.

Jis sustojo už keleto pėdų, staiga susidrovėjęs.

– Sveikas, Paukšteli, – pasakė.

Aš atsistojau ir ištiesiau ranką pasisveikinti.

– *Bonjour*, Napoleonai, – atsakiau, – niekas manęs jau daug daug metų taip nevadino.

Jis paspaudė man ranką. Delnas buvo truputį suprakaitavęs nuo įtampos ir nepajėgė iki galo susigniaužti, lyg būtų paralyžiuotas. Tai, ko gero, buvo jo vartojamų vaistų poveikis. Tačiau vyriškio šypsena nepranyko.

– Manęs irgi, – tarė jis.

– Mačiau tavo tikrąjį vardą, įrašytą programoje, – pasakiau, – tu ketini sakyti kalbą?

Jis linktelėjo.

– Nežinau, kaip man seksis pasirodyti prieš visus tuos žmones, – tarė jis, – tačiau mano gydytojas yra vienas iš ligoninės pertvarkymo plano iniciatorių, ir čia jo idėja. Jis sakė, jog tai puiki terapija. Solidus auksinio kelio į visišką pasveikimą demonstravimas.

Aš minutėlę dvejojau, bet paklausiau:

– O ką tu pats manai?

Napoleonas atsisėdo ant suolelio.

– Aš manau, kad pats daktaras pamišęs, – tarė jis ir prapliupo truputį maniakišku kikenimu – aukštu garsu, jungiančiu savyje

nervingumą ir džiaugsmą. Tą juoką aš prisiminiau dar iš tų laikų, kai abu gulėjome ligoninėje.

– Žinoma, padeda ir tai, kad visi aplink vis dar mano, jog esi pamišęs, nes tuomet gali pernelyg nesigėdyti, – pridūrė jis, ir aš nusišypsojau kartu su juo. Tokią išvadą gali padaryti tik tas, kas praleido nemažai laiko psichiatrijos ligoninėje. Aš prisėdau šalia jo, ir mes abu minutėlę žiūrėjome į Amersto pastatą. Paskui jis atsiduso ir paklausė:

– Ar užėjai ten vidun?

– Buvau. Visiška netvarka. Telaukia nugriovimo.

– Aš taip maniau dar tada, kai mes ten buvome. Tačiau visi manė, kad tai pati geriausia vieta. Bent jau taip man sakė, kai atvežė. Šiuolaikiškiausia psichiatrijos ligoninė. Geriausi psichikos ligonių gydymo būdai. Koks melas.

Jis atsikvėpė ir pridūrė:

– Prakeiktas melas.

Dabar jau buvo mano eilė linktelėti pritariant.

– Ar taip jiems ir pasakysi? Turiu galvoje tavo kalbą.

Jis papurtė galvą.

– Nemanau, kad jie norėtų tai išgirsti. Manau, jog prasmingiau būtų pasakoti gražius dalykus. Teigiamus dalykus. Aš planuoju jiems pateikti ištisą seriją smagių melagysčių.

Minutėlę pamąsčiau ir nusišypsojau.

– Ko gero, tai psichinės sveikatos ženklas.

Napoleonas nusijuokė.

– Tikiuosi, jog tu teisus.

Mes abu kelias sekundes patylėjome, po to jis liūdnai, susimąstęs sušnabždėjo:

– Aš nesakysiu jiems nieko apie nužudymus. Nė žodžio apie Gaisrininką arba ponią tyrėją, apsilankiusią čia, ir apie tai, kas nutiko pabaigoje, – jis pažiūrėjo į Amersto pastatą ir pridūrė: – Tą istoriją turėtum papasakoti tu.

Aš nieko neatsakiau.

Napoleonas minutėlę patylėjo, paskui paklausė:

– Ar dažnai galvoji apie tai, kas nutiko?

Aš papurčiau galvą, bet mes abu supratome, jog tai netiesa.

– Kartais apie tai sapnuoju, – pratariau, – bet sunku prisiminti, kas nutiko iš tiesų, o kas ne.

– Galimas dalykas, – tarė jis, – žinai, yra vienas dalykas, kuris iki šiol neduoda man ramybės, – lėtai pratarė jis, – aš niekad taip ir nesužinojau, kur jie laidojo žmones. Tuos, kurie numirdavo būdami čia. Turiu galvoje, vieną minutę jie būdavo dienos kambaryje arba vaikščiodavo koridoriumi kartu su visais kitais, o kitą – staiga mirdavo, bet kas toliau? Ar tu kada sužinojai?

– Taip, – pratariau po sekundėlės ar dviejų, – jie turėjo mažas laikinas kapinaites ligoninės teritorijos pakraštyje – netoli nuo miško, už administracijos pastato ir Harvardo. Jos buvo už mažojo sodelio. Man rodos, dabar jos tapo žolės riedulio aikštės dalimi.

Napoleonas nusišluostė kaktą.

– Džiaugiuosi sužinojęs, – tarė jis, – man visąlaik būdavo įdomu. Dabar jau žinau.

Mes vėl minutėlę patylėjome, tada jis pasakė:

– Žinai, ką buvo bjauriausia sužinoti? Turiu galvoje, po visko, kai mus paleido ir paskirstė po ambulatorines įstaigas, kai ėmė gydyti naujausiais vaistais ir panašiai. Žinai, ko negalėjau pakęsti?

– Ko?

– Ogi to, kad manija, į kurią buvau įklimpęs tiek daug metų, ne tik kad nebuvo manija, bet netgi ir niekuo ypatinga. Kad aš nebuvau vienintelis žmogus, svaičiojantis, jog esu Prancūzijos imperatoriaus reinkarnacija. Tiesą sakant, galėčiau kirsti lažybų, jog Paryžius kimšte prikimštas jų. Nekenčiu šio suvokimo. Apsėstas manijos, aš buvau ypatingas. Unikalus. O dabar aš tiesiog paprastas vyrukas, kuris turi gerti piliules ir kurio rankos visą laiką dreba. Jis tegali susitvarkyti su paprasčiausiu darbu, o

šeima greičiausiai norėtų, kad jis surastų būdą išnykti. Įdomu, kaip prancūziškai būtų „pfui!“.

Aš pagalvojau ir pasakiau jam:

– Taigi aš asmeniškai, kad ir kaip atrodytų, visada maniau, jog tu būtum nuostabus Prancūzijos imperatorius. Klišė tai ar ne, nesvarbu. Ir jei tu būtum įsakinėjęs kareiviams prie Vaterlo, po velnių, tu būtum laimėjęs.

Jis atsipalaidavęs sukikeno:

– Paukšteli, mes visi visada žinojome, kad tu supranti pasaulį aplink mus daug geriau negu bet kas kitas. Tu žmonėms patikai, netgi jei mes visi buvom apsėsti manijų ir išprotėję.

– Malonu tai išgirsti.

– O kaip Gaisrininkas? Jis buvo tavo draugas. Kas jam nutiko? Paskui...

Aš truputį patylėjau ir atsakiau:

– Jis išvyko. Išsprendė savo problemas, išsikraustė į pietus ir uždirbo daugybę pinigų. Turi šeimą. Didelį namą. Didelį automobilį. Jam viskas labai gerai. Paskutinis dalykas, ką aš apie jį girdėjau, tai, kad įsteigė kažkokį labdaringą fondą. Jis sveikas ir laimingas.

Napoleonas linktelėjo.

– Aš tuo tikiu. O moteris, kuri atliko tyrimą? Ar ji išvyko su juo?

– Ne. Ji užėmė teisėjos pareigas. Buvo labai gerbiama. Ji gyveno nuostabiai.

– Aš tai žinojau. Galėjai tiesiog pasakyti.

Žinoma, visa tai buvo melas.

Jis pažvelgė į savo laikrodį.

– Man reikia grįžti. Pasiruošk mano didžiajam įvykiui. Palinkėk sėkmės.

– Sėkmės, – palinkėjau aš.

– Malonu buvo tave vėl pamatyti, – tarė jis ir pridūrė: – Tikiuosi, gyvenimas tau klostysis gerai.

– Ir tau, – pasakiau, – gerai atrodai.

– Tikrai? Aš abejojau. Nebuvau tikras, ar nors vienas iš mūsų atrodo gerai. Ačiū, kad tai pasakei.

Jis sustojo ir aš pasekiau jo pavyzdžiu. Mes abu atsisukom ir pažvelgėm į Amerstą.

– Aš būsiu laimingas, kai jį nugriaus, – Napoleonas tai pasakė su ypatingu kartėliu, – tai buvo pavojinga, bloga vieta ir nedaug gero ten nutiko.

Tada jis atsisuko į mane:

– Paukšteli, tu buvai ten. Tu viską matei. Papasakok tai visiems.

– O kam tai įdomu?

– Gal kažkam įdomu. Parašyk istoriją. Tu sugebėsi.

– Kai kurių istorijų geriau neužrašinėti, – pasakiau aš.

Napoleonas gūžtelėjo savo apvaliais pečiais.

– Jei tu parašysi – tai taps tikra. Jeigu viskas liks tik mūsų atsiminimuose, atrodys, kad tai niekada neįvyko. Lyg tai būtų kieno nors sapnas. Arba haliucinacija, kurią mes, visi bepročiai, sugalvojom. Niekas mumis netiki, kai ką nors sakom, bet jeigu tu viską užrašysi, tai įgis šiokios tokios vertės. Tai taps pakankamai tikra.

Aš papurčiau galvą.

– Bėda, kai esi išprotėjęs, – tariau aš, – ta, kad labai sunku pasakyti, kas yra tikra, o kas ne. Nieko nekeičia tas faktas, kad dabar mes galim gerti pakankamai tablečių ir stumtis per gyvenimą kartu su visais kitais.

Napoleonas nusišypsojo.

– Tu teisus, – pasakė jis, – bet gal ir neteisus. Aš nežinau. Užtat žinau, kad tu gali papasakoti, ir galbūt keletas žmonių tuo patikės, o tai pakankamai gerai. Tada niekas mumis netikėjo. Netgi kai mes vartojom vaistus, niekas niekada netikėjo mumis.

Jis vėl pažvelgė į savo laikrodį ir nervingai sukryžiavo kojas.

– Tau reikia grįžti, – pasakiau.

– Man reikia grįžti, – atkartojo jis.

Mes truputį nejaukiai pastovėjome, kol pagaliau jis apsisuko ir nuėjo. Maždaug keliuko viduryje Napoleonas atsisuko ir lygiai taip pat neryžtingai pamojavo kaip tada, kai pirmą kartą mane pastebėjo.

– Papasakok tai! – sušuko jis.

Tada apsisuko ir tarsi krypuojantis ančiukas nuėjo tolyn. Aš mačiau, kad jo rankos vėl drebėjo.

Buvo jau sutemę, kai aš pagaliau greitai mindamas šaligatviu parėjau namo ir užlipęs laiptais užsirakinau saugioje mažoje erdvėje. Atrodė, kad mano venomis pulsuoja nervingas nuovargis, kraujas išnešioja raudonuosius ir baltuosius kraujo kūnelius. Matydamas Napoleoną ir girdėdamas savo pravardę, gautą tais laikais, kai pirmą kartą atvykau į ligoninę, stipriai susijaudinau. Aš rimtai pagalvojau, kad reikėtų išgerti kelias tabletes. Žinojau, kad turiu keletą jų, skirtų tam, jog nusiraminčiau, kai būnu susijaudinęs. Bet neišgėriau. „Papasakok istoriją“, – sakė jis man.

– Kaip? – paklausiau aš garsiai, sutrikdydamas namų tylą.

Per kambarį nuvilnijo aidas.

– Tu gali tai padaryti, – tariau pats sau.

Tada aš paklausiau: kodėl gi ne?

Turėjau keletą pieštukų ir tušinukų, bet neturėjau popieriaus.

Tada man šovė į galvą mintis. Vieną sekundę pagalvojau, kad tai vienas manųjų balsų, grįžtančių, užliejančių ausį greitu patarimu ir kukliu įsakymu. Aš sustojau, įdėmiai klausiausi, stengiausi išskirti savo pažįstamų vedlių neklystančius tonus iš gatvės garsų, kiaurai besiskverbiančių pro mano seno oro kondicionieriaus birbimą. Balsai buvo pernelyg silpni. Aš nežinojau, ar ten jie, ar ne jie. Bet nežinia ir yra tai, prie ko aš pripratęs.

Aš paėmiau nusidėvėjusią, subraižytą taburetę ir pastačiau ją prie sienos kambario kampe.

Neturiu popieriaus, pasakiau sau, bet turiu baltai nudažytas sienas, nepapuoštas nei plakatais, nei paveikslais, niekuo. Užsilipęs ant taburetės, aš beveik galėjau pasiekti lubas. Čiupau pieštuką ir pasilenkiau į priekį.

Tada greitai smulkiu, suspaustu, bet įskaitomu šriftu užrašiau:

Apsiašarojęs Francis Ksaveras Petrelis į Valstybinę Vakarų ligoninę atvyko greitosios pagalbos automobilio gale. Lijo, greitai temo. Jo rankos ir kojos buvo surakintos. Jam buvo dvidešimt vieni ir jis dar niekada nebuvo taip išsigandęs per visą savo trumpą ir nuobodų gyvenimą...

Antras skyrius

Apsiašarojęs Francis Ksaveras Petrelis į Valstybinę Vakarų ligoninę atvyko greitosios pagalbos automobilio gale. Lijo, greitai temo. Jo rankos ir kojos buvo surakintos. Jam buvo dvidešimt vieni ir jis dar niekada nebuvo taip išsigandęs per visą savo trumpą ir nuobodų gyvenimą...

Du vyrai, kurie vežė jį į ligoninę, kelionės metu tylėjo, tik kartais ką nors sumurmėdavo apie nesezoninį orą arba mesteldavo sarkastiškų pastabų apie kitus vairuotojus, iš kurių nė vienas, rodės, neatitiko jųdviejų meistriškumo standartų. Greitoji bumbsėjo keliu vidutiniu greičiu, neskubėdama ir neblyksėdama šviesomis.

Abudu vyrai elgėsi taip, lyg kelionė į ligoninę buvo ne daugiau nei dalelė nuobodžios rutinos, dar viena stotelė slegiančiai normalioje, neįdomioje dienoje. Vienas vyras retkarčiais siurbtelėdavo sodos vandens iš skardinės, pačepsėdamas lūpomis. Kitas švilpavo populiarių dainų nuotrupėles. Pirmasis buvo užsiauginęs panašias į Elvio žandenas. Antrojo plaukai styrojo lyg liūto karčiai.

Galbūt kelionė abiem palydovams atrodė menkniekis, bet tik ne jaunuoliui automobilio gale, kuris įsitempęs garsiai alsavo, lyg būtų ilgai bėgęs. Kiekvienas garsas, kiekvienas pojūtis, jam rodės, reiškė kažką vis baisesnio ir grasesnio. Mašinos valytuvai

bumbsėjo lyg pikta lemiantys būgnai džiunglių gilumoje. Padangų, riedančių slidžiu keliu, ūžimas skambėjo lyg širdį draskanti sirenų giesmė. Netgi jo paties kvėpavimo sukeltas vėjelis, atrodė, aidėjo, lyg jis būtų uždarytas kape. Antrankiai įsirėžė į kūną, ir jis išsižiojo, ketindamas šauktis pagalbos, bet nepajėgė išleisti tinkamo garso. Iš gerklės ištrūko tik beviltiškas gargaliavimas. Pro sumaištį teprasiskverbė viena mintis – jei šiandien jis išgyvens, niekad daugiau nebus blogesnės dienos.

Greitajai sustojus prieš ligoninės įėjimą, išgirdo vieną iš savųjų balsų, prasiveržusių pro tirštą baimę: *Jie čia tave užmuš, jeigu nebūsi atsargus.*

Vairuotojai sanitarai, regis, nekreipė dėmesio į neišvengiamą pavojų. Jie su trenksmu atidarė mašinos duris ir šiurkščiai ištempė Francį ant neštuvų su ratukais.

Jis jautė ant veido krintančius šaltus lietaus lašelius, besimaišančius su baimės prakaitu ant kaktos, kai tiedu vyrai vežė jį pro plačias duris į ryškių ir negailestingų šviesų pasaulį. Jie dardeno Francį koridoriumi, ratukai cypė braukdami linoleumą. Viskas, ką galėjo pamatyti, tebuvo pilkos rauplėtos lubos. Jam rodės, jog koridoriuje yra ir kitų žmonių, bet per daug bijojo, kad pasuktų galvą ir pažiūrėtų. Tik įsmeigė žvilgsnį į garso izoliaciją virš galvos, skaičiuodamas šviestuvus, po kuriais jį vežė. Kai suskaičiavo iki keturių, vežėjai sustojo. Tiesiai už savo galvos jis išgirdo kažką ištariant:

– Tvarka, vaikinai. Dabar mes jį perimsim.

Tuomet masyvus, apvalus, juodas veidas, besišypsantis plačia eile nelygių dantų, staiga pasirodė virš jo. Veidas kyšojo iš balto sanitaro švarko, kuris iš pirmo žvilgsnio atrodė keliais dydžiais per mažas.

– Nagi, pone Franci Ksaverai Petreli, juk nesukelsite mums problemų, ar ne?

Vyriškis kalbėjo dainingu tenoru, o jo žodžiai nuskambėjo ir grasinamai, ir linksmai. Francis nežinojo, ką atsakyti.

Kitas juodas veidas netikėtai kyštelėjo iš priešingos neštuvų pusės, irgi pasilenkė virš jaunuolio ir pratarė:

– Nemanau, kad šis bernelis bent truputį ginčysis. Ar ne, pone Petreli? – jis taip pat kalbėjo su skambiu pietietišku akcentu.

Balsas Franciui į ausį sušuko: *Pasakyk, kad nesiginčysi!*

Jis pabandė papurtyti galvą, bet kaklą pajudinti buvo per sunku.

– Aš nesukelsiu problemų, – iškosėjo. Balsas buvo toks pat nemalonus kaip ir oras lauke, bet Francis nudžiugo pajutęs, kad gali kalbėti. Tai suteikė truputį pasitikėjimo savimi. Jau buvo išsigandęs, jog šiandien visiems laikams prarado sugebėjimą bendrauti.

– Puiku, pone Petreli. Mes nukelsime jus nuo neštuvų. Tada gražiai pasodinsim į vežimėlį. Aišku? Tačiau antrankiai kol kas lieka. Nuimsim juos paskui, kai pašnekėsime su daktaru. Galbūt jis duos kokį mažmožį jums nuraminti. Atvėsins jus truputį. Dabar gražiai sėskite. Ištieskite kojas.

Daryk, kaip tau liepia!

Francis padarė kaip palieptas.

Nuo judesio apsvaigo galva, ir jis sekundėlę susiūbavo. Pajuto, kaip didžiulė ranka sugriebė už peties, kad nepargriūtų. Atsisuko ir pamatė, jog pirmasis sanitaras didžiulis, aukštesnis nei šešių su puse pėdų ir, ko gero, svėrė arti trijų šimtų svarų. Jo rankos masyvios ir raumeningos, o kojos apimtimi galėjo lygintis su statinėmis. Partneris, kitas juodukas, buvo plonas ir šalia bendražygio atrodė lyg nykštukas. Jis turėjo mažą ožio barzdelę ir tankią afrikietišką šukuoseną, kuri nesėkmingai bandė pridėti jam ūgio. Šie vyrai drauge pasodino Francį į kėdę su ratukais.

– Tvarkelė, – pasakė mažasis, – dabar mes tave nuvešime pas daktarą. Nesijaudink. Gal dabar viskas atrodo sunku, bloga ir šlykštu, bet tuoj viskas pagerės. Rimtai sakau.

Francis nepatikėjo. Nė vienu žodžiu.

Sanitarai nuvežė jį į mažą laukiamąjį. Ten už pilko plieninio stalo sėdėjo sekretorė, ji žvilgtelėjo į atriedėjusią procesiją. Tai buvo impozantiška, manieringa moteriškė, perkopusi vidutinį amžių, dėvinti aptemptą mėlyną kostiumėlį, pasidariusi truputį per daug pašiauštą šukuoseną, šiek tiek per ryškiai pasidažiusi akis ir lūpas, todėl atrodė prieštaringai, bent jau Franciui priminė pusiau bibliotekininkę, pusiau gatvės mergšę.

– Čia turbūt ponas Petrelis, – stačiokiškai moteris drėbė juodukams sanitarams, nors Francis aiškiai matė, kad atsakymo ji nesitiki, nes jau ir taip žino. – Tempkit jį tiesiai vidun. Daktaras laukia.

Francį įvežė pro kitas duris, į šiek tiek kitokią kontorą. Ten buvo truputį jaukiau, buvo matyti galinėje sienoje du langai su vaizdu į kiemą. Jis pro langą matė didelį ąžuolą, siūbuojantį audroje, talžomą lietaus. Už medžio regėjo kitus plytinius pastatus, juodu šiferiu dengtais stogais, susiliejančiais su aptemusio dangaus spalva. Priešais langus stovėjo įspūdingo dydžio medinis rašomasis stalas. Viename kampe stovėjo knygų lentyna, Franciui iš dešinės buvo pora pernelyg minkštų kėdžių ir sodriai raudonas rytietiškas kilimas, patiestas ant paprastos pilkos dangos, dengiančios grindis, taip sukuriant nedidukę vietelę atsisėsti. Ant sienos kabojo gubernatoriaus, o greta ir prezidento Karterio portretas. Francis viską apžiūrėjo kaip galėdamas greičiau, sukiodamas galvą iš vienos pusės į kitą. Tačiau jo žvilgsnis greit sustojo ties nedideliu vyriškiu, pakilusiu iš už rašomojo stalo.

– Sveikas, pone Petreli. Aš daktaras Gulptililis, – gyvai pasakė vyriškis. Jo balsas buvo aukštas, beveik vaikiškas.

Daktaras buvo nutukęs ir apvalus, ypač pečiai ir pilvas, pilvas atrodė lyg perspaustas vaikiškas balionėlis. Jis buvo indas arba pakistanietis. Dėvėjo nepriekaištingai baltus marškinius ir buvo pasirišęs raudono šilko kaklaraištį, tačiau prastai jam tinkančio pilko kostiumo rankogaliai buvo šiek tiek nušiurę. Atrodė, lyg ryte, jau įpusėjus apsirengimo procesui, žmogui būtų staiga tapę

nebesvarbu, kaip jis atrodo. Jis nešiojo storus akinius juodais rėmeliais, o plaukai buvo sulaižyti atgal ir užsirietę virš apykaklės. Franciui buvo sunku pasakyti, ar daktaras jaunas, ar senas. Pastebėjo, kad kiekvieną tariamą žodį gydytojas mėgsta pabrėžti rankos mostu, taigi jis atrodė lyg dirigentas, savo batuta valdantis orkestrą.

– Sveiki, – nedrąsiai pratarė Francis.

Būk atsargus, galvok ką kalbi! – sušuko vienas iš jo balsų.

– Ar žinai, kodėl čia patekai? – paklausė daktaras. Atrodė, jog jam iš tiesų labai smalsu.

– Tikrai nežinau, – atsakė Francis.

Daktaras Gulptililis žvilgtelėjo į segtuvą ir patyrinėjo popieriaus lapą.

– Tu neabejotinai smarkiai išgąsdinai keletą žmonių, – lėtai pratarė daktaras. – Atrodo, jie mano, kad tau reikalinga pagalba.

Jis kalbėjo su vos juntamu britišku akcentu. Ko gero, jo angliškumą išdilino ilgi metai Jungtinėse Valstijose. Kambaryje buvo šilta, o vienas radiatorius po langu šnypštė.

Francis linktelėjo.

– Tai buvo klaida, – pasakė jis, – aš visai nenorėjau. Tiesiog truputį nesusivaldžiau. Atsitiktinumas, tikrai. Išties, mane ne taip suprato. Aš dabar norėčiau grįžti namo. Aš gailiuosi. Pažadu, būsiu geresnis. Daug geresnis. Tai buvo tik klaida. Nieko nereiškė. Visiškai nieko. Aš atsiprašau.

Daktaras linktelėjo, bet nieko Franciui neatsakė.

– Ar dabar girdi balsus? – pasiteiravo jis.

Sakyk, kad ne!

– Ne.

– Negirdi?

– Ne.

Pasakyk jam, kad išvis nežinai, apie ką jis čia šneka! Pasakyk, kad niekad negirdėjai jokių balsų!

– Aš nesuprantu, ką jūs turite galvoje sakydamas „balsai“, – pasakė Francis.

Gerai!

– Turiu galvoje, ar girdi, kad ką nors sako žmonės, kurių iš tiesų nėra? O galbūt girdi dalykus, kurių kiti negirdi?

Francis greitai papurtė galvą.

– Tai būtų kvaila, – pasakė jis, po truputėlį pradėdamas pasitikėti savimi.

Daktaras iš naujo peržiūrėjo prieš jį esantį lapą, tada vėl pakėlė akis į Francį.

– Kodėl tuomet šeimos nariai daug kartų pastebėjo tave kalbantį su kažkuo nematomu?

Francis pasimuistė savo vežimėlyje, svarstydamas klausimą.

– Galbūt jie suklydo? – pasakė jis, nepasitikėjimas vėl pasigirdo jo balse.

– Aš taip nemanau, – atsakė daktaras.

– Aš neturiu draugų, – atsargiai pratarė Francis, – nei mokykloje, nei kaimynystėje. Kiti jaunuoliai su manim nebendrauja. Taigi baigiasi tuo, kad aš daug kalbu su savimi. Galbūt jie tai ir pastebėjo.

Daktaras linktelėjo.

– Tiesiog kalbėjai su savimi?

– Taip. Teisingai, – pasakė Francis. Jis truputį atsipalaidavo.

Gerai. Gerai. Tik būk atsargus.

Daktaras darsyk peržvelgė popierius ir nežymiai nusišypsojo.

– Aš irgi kartais su savimi kalbu.

– Na štai, matote, – atsakė Francis. Jis šiek tiek sudrebėjo, pajutęs keistą šilumos ir šalčio tėkmę, lyg drėgnas ir nemalonus oras iš lauko būtų sugebėjęs atsekti paskui jį vidun ir įveikti radiatoriaus skleidžiamą karštį.

– ...tačiau kai aš kalbu su savimi, tai ne dialogas, pone Petreli. Panašiau į atmintinę, pavyzdžiui, „nepamiršk nupirkti litrą pieno“, arba į pastabą, tokią kaip „Oi“ arba „Velniava“, arba, turiu prisipažinti, kartais išsprūsta ir blogesnių žodelių. Aš nesišneku su kažkuo neregimu, klausinėdamas ir atsakinėdamas. Tai, bijau, tavo šeima pastebėjo tave darant jau daug metų.

Būk atsargus!

– Jie taip sakė? Kaip neįprasta.

Daktaras papurtė galvą.

– Ne taip neįprasta, kaip tau atrodo, pone Petreli.

Jis išėjo iš už rašomojo stalo, – taip sumažėjo juos skiriantis atstumas, – ir prisėdo ant stalo krašto, tiesiai prieš vežimėlyje sėdintį Francį, neabejotinai varžomą ne tik pančių ant rankų ir kojų, bet ir tiesiai už jo stovinčių abiejų sanitarų, nors šie nieko nesakė ir net nekrutėjo.

– Ko gero, po minutėlės grįšime prie tamstos pokalbių, pone Petreli, – tarė daktaras Gulptililis. – Nes aš išties nesuprantu, kaip gali kalbėtis, negirdėdamas atsakymų, ir tai man, nuoširdžiai sakau, kelia nerimą, pone Petreli.

Jis pavojingas, Franci! Jis protingas ir nelinki tau nieko gero. Galvok, ką sakai!

Francis linktelėjo galvą ir staiga suprato, kad daktaras galėjo tai pastebėti. Jis sustingo vežimėlyje ir pastebėjo gydytoją Gulptililį, kažką tušinuku pasižymintį popieriaus lape.

– Kol kas pabandykime eiti kitu keliu, pone Petreli, – tęsė daktaras. – Šiandien buvo sunki diena, a?

– Taip, – atsiliepė Francis. Tuomet pamanė, kad reikėtų praplėsti šitą sakinį, nes daktaras nieko nesakė, tik stebėjo jį veriamu žvilgsniu.

– Aš susiginčijau. Su mama ir tėvu.

– Susiginčijai. Taip. Beje, pone Petreli, gal gali man pasakyti šios dienos datą?

– Datą?

– Teisingai. Šiandienos ginčo datą.

Jis minutėlę įtemptai mąstė. Tuomet vėl nukreipė žvilgsnį laukan, ten pamatė medį, lankstomą vėjo, spazmiškai trūkčiojantį, lyg lėlytę, kurios galūnes valdo nematomas lėlininkas. Ant šakelių galiukų jau formavosi pumpurai, taigi Francis bandė mintyse skaičiuoti. Jis smarkiai susikaupė, tikėdamasis, kad vienas iš balsų

žinos atsakymą, bet jie savo erzinamu įpročiu staiga nutilo. Apsidairė kambaryje, tikėdamasis pamatyti kalendorių, o galbūt šiaip kokį ženklą, kuris galėtų jam padėti, bet neišvydo nieko ir vėl įsispoksojo į langą – ėmė stebėti medžio siūbavimą. Kai Francis vėl atsisuko į daktarą, pastebėjo, kad apvalusis vyriškis kantriai laukia jo atsakymo, nors klausimą uždavė prieš kelias minutes. Francis šaižiai įkvėpė.

– Aš atsiprašau... – pradėjo jis.

– Nukrypo dėmesys? – paklausė daktaras.

– Išties atsiprašau, – tarė Francis.

– Atrodo, – lėtai pratarė gydytojas, – kad kurį laiką buvai kažkur kitur. Ar taip dažnai atsitinka?

Sakyk, kad ne!

– Ne. Visiškai ne.

– Iš tiesų? Tai mane stebina. Šiaip ar taip, pone Petreli, turėjai man kai ką pasakyti...

– Jūs manęs kažko teiravotės? – paklausė Francis. Jis pyko ant savęs, kad pametė pokalbio giją.

– Data, pone Petreli?

– Mano manymu, dabar kovo penkiolikta, – ramiai pasakė Francis.

– Ak, kovo idos. Didelių išdavysčių metas. Deja, ne, – daktaras papurtė galvą, – tačiau netoli nuo tiesos, pone Petreli. O metai?

Francis paskaičiavo mintyse. Jis žinojo esąs dvidešimt vienerių, o gimtadienis buvo prieš mėnesį, taigi bandė spėti:

– Tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt devintieji.

– Gerai, – atsakė daktaras Gulptililis. – Nuostabu. O kokia diena?

– Kokia diena?

– Kokia savaitės diena, pone Petreli?

– Dabar... – jis minutėlę stabtelėjo. – Šeštadienis.

– Ne. Man labai gaila. Dabar trečiadienis. Ar gali tai prisiminti, dėl manęs?

– Taip. Trečiadienis. Žinoma.

Daktaras pasitrynė ranka smakrą.

– Dabar grįžkime prie šio ryto ir prie tavo šeimos. Tai, kas įvyko, buvo daugiau nei šiaip ginčas, ar ne, pone Petreli?

Ne! Buvo taip pat kaip ir visada!

– Nemanau, kad įvyko kažkas neįprasta...

Daktaras pažvelgė viršun, pademonstruodamas veide nustebimą.

– Tikrai? Kaip keista, pone Petreli. Nes protokole, kurį gavau iš vietinės policijos, tvirtinama, jog grasinai savo dviem seserims, po to paskelbei ketinąs nusižudyti. Pareiškei, kad gyventi neverta, ir visų nekenti. Tuomet, kai tėvas bandė tave sulaikyti, tu toliau grasinai jam, taip pat savo motinai, jeigu ir ne puolimu, tai kažkuo taip pat pavojingu. Sakei, jog nori, kad visas pasaulis eitų šalin. Tikiu, tai išties tavo žodžiai. Eitų šalin. Protokole toliau rašoma, pone Petreli, kad nuėjai į namo, kuriuo dalijies su savo tėvais ir dviem jaunesnėmis seserimis, virtuvę. Ten pagriebei didelį virtuvinį peilį ir juo mosikavai jų link, priversdamas patikėti, kad nori juos užpulti, o galiausiai metei peilį taip, jog šis įsmigo į sieną. Be viso to, kai atvyko policijos pareigūnai, užsirakinai savo kambaryje ir atsisakei išeiti, tačiau girdėjosi, kaip viduje garsiai kalbi, ginčydamasis su kažkuo, nors kambaryje, be tavęs, nieko nebuvo. Jie turėjo išlaužti duris, ar ne? Galiausiai priešinaisi policijos pareigūnams ir greitosios sanitarams, atvykusiems tau padėti, taip, kad vienam iš jų irgi prireikė medicinos pagalbos. Ar ši įvykių santrauka teisinga, pone Petreli?

– Taip, – paniuręs atsakė jis, – atsiprašau dėl pareigūno. Jam pasisekė gauti niuksą į antakį. Buvo daug kraujo.

– Sakyčiau, jam nepasisekė, – tarė daktaras Gulptililis. – Taip pat ir tau.

Francis linktelėjo.

– Dabar gal galėtum pasakyti man, kodėl šios dienos įvykiai taip susiklostė, pone Petreli?

Nieko jam nesakyk! Kiekvienas tavo žodis bus panaudotas prieš tave!

Francis vėl įsispoksojo pro langą – tyrinėjo horizontą. Jis nekentė žodžio „kodėl". Tas žodis jį persekiojo visą gyvenimą. Franci, kodėl negali susirasti draugų? Kodėl negali sutarti su savo seserimis? Kodėl negali tiesiai mesti kamuolio arba ramiai elgtis klasėje? Kodėl nekreipi dėmesio, ką kalba mokytoja? Arba skautų vadovas. Arba parapijos kunigas. Arba kaimynai. Kodėl tu kasdien slepiesi nuo kitų? Kodėl tu kitoks, Franci, kai mes tenorime, kad būtum kaip visi? Kodėl nesusirandi darbo? Kodėl negali lankyti mokyklos? Kodėl neini į armiją? Kodėl negali būti mylimas?

– Mano tėvai mano, kad turiu kuo nors tapti. Dėl to ir kilo ginčas.

– Juk žinai, pone Petreli, kad gavai puikų įvertinimą iš visų testų? Labai puikų, o tai gana keista. Taigi galbūt jų viltys dėl tavęs nėra nepagrįstos?

– Manau, kad taip.

– Tuomet kodėl ginčijaisi?

– Tokie pokalbiai niekad nebūna pagrįsti, kaip mums dabar kalbantis, – atsakė Francis.

Atsakymas įžiebė daktaro veide šypsenėlę.

– Ak, pone Petreli, įtariu, kad dėl to neklysti. Tačiau niekaip nesuprantu, kodėl diskusija taip dramatiškai pasisuko.

– Mano tėvas elgėsi labai ryžtingai.

– Trenkei jam, ar ne?

Nieko neprisipažink! Jis tau pirmas trenkė! Pasakyk tai!

– Jis man pirmas trenkė, – klusniai pasakė Francis.

Daktaras Gulptililis vėl kažką pasižymėjo popieriaus lape. Francis pasimuistė. Daktaras pažvelgė į jį.

– Ką jūs rašote? – paklausė Francis.

– Ar tai svarbu?

– Taip. Aš noriu žinoti, ką jūs rašote.

Neleisk jam tavęs paveikti! Išsiaiškink, ką jis rašo! Tikriausiai kažką negera!

– Tai tiesiog keletas pastabų apie mūsų pokalbį, – pasakė daktaras.

– Aš manau, kad turėtumėt parodyti, ką užsirašinėjate, – pasakė Francis. – Aš atsakiau į jūsų klausimus, ir štai man irgi vienas iškilo. Kodėl kažką rašote apie mane ir neparodote? Taip nesąžininga.

Francis pasimuistė vežimėlyje ir patampė savo pančius. Jis jautė kambarį kaistant, lyg karštis badytų adatėlėmis. Minutėlę iš visų jėgų bandė išsiveržti į laisvę, tačiau nepavyko. Giliai įkvėpė ir sudribo atgal.

– Susijaudinai? – paklausė daktaras po kelių akimirkų.

Į šį klausimą atsiliepti tikrai nebuvo būtina, nes atsakymas rodės akivaizdus.

– Tiesiog taip nesąžininga, – tarė Francis, stengdamasis sugrąžinti savo balsui ramų toną.

– Sąžiningumas tau atrodo labai svarbus?

– Taip. Žinoma.

– Taip, galimas dalykas, pone Petreli, kad šiuo atžvilgiu esi teisus.

Abu vyrai vėl nutilo. Francis dar kartą išgirdo šnypščiant radiatorių, o paskui susimąstė, kad galbūt tai kvėpuoja sanitarai, taip ir nepajudėję iš savo vietos per visą pokalbį. Tada pamanė, jog tai gali būti ir vienas iš jo balsų, besistengiantis atkreipti į save dėmesį tokiu žemo tono šnabždesiu, kad sunku išgirsti.

– Ar dažnai netenki kantrybės, kai įvykiai nevyksta taip, kaip nori, pone Petreli?

– Juk bet kas gali netekti kantrybės tokiu atveju?

– Ar manai, kad turėtum skriausti žmones, kai viskas vyksta ne taip, kaip tau patiktų?

– Ne.

– Tačiau tu supyksti?

– Visi kartais supyksta.

– Ak, pone Petreli, šiuo atžvilgiu esi visiškai teisus. Tačiau svarbiausias klausimas, kaip mes elgiamės sukilus pykčiui, ar ne? Aš manau, kad mes turėtume pasikalbėti iš naujo, – daktaras pasilenkė į priekį, stengdamas įlieti familiarumo į pokalbį. – Taip, manau, kad dar keletas pokalbių mums priderėtų. Ar tai tau priimtina, pone Petreli?

Jis neatsiliepė. Atrodė, lyg daktaro balsas būtų pritilęs, tarsi kam nors sumažinus garsą, arba jo žodžiai sklistų iš didelio atstumo.

– Ar galiu vadinti tave Franciu? – paklausė gydytojas.

Jis ir šį kartą neatsakė. Nebepasitikėjo savo balsu, nes tasai pradėjo maišytis su krūtinėje sukilusiais jausmais.

Daktaras Gulptililis akimirksnį jį stebėjo, tuomet paklausė:

– Sakyk, Franci, ar prisimeni, ką prieš kurį laiką prašiau tave įsiminti?

Šis klausimas, atrodo, sugrąžino jaunuolį į kambarį. Jis pažvelgė į gydytoją, nutaisiusį truputį klausiančią išraišką.

– Ką?

– Aš prašiau tavęs kai ką įsiminti.

– Nieko aš nepamenu, – atšovė Francis.

Daktaras lengvai linktelėjo galvą.

– Galbūt visgi galėtum man priminti, kokia šiandien savaitės diena?

– Kokia diena?

– Taip.

– Ar tai svarbu?

– Įsivaizduokime, kad svarbu.

– Ar jūs įsitikinęs, kad klausėte šito ir anksčiau? – pasiteiravo Francis, stengdamasis išlošti laiko. Tačiau šis paprastas faktas staiga tapo sunkiai prisimenamas, lyg užstotas debesų, susirinkusių jo viduje.

– Taip, – tarė daktaras Gulptililis, – aš tuo įsitikinęs. Kokia šiandien diena?

Francis įtemptai mąstė, priešindamasis nerimui, užplūdusiam jo mintis. Jis dar kartą stabtelėjo, tikėdamasis, kad galbūt vienas iš balsų ateis jam į pagalbą, tačiau šie ir vėl tylėjo.

– Mano nuomone, šiandien šeštadienis, – atsargiai atsakė Francis, lėtai ir nedrąsiai tardamas kiekvieną žodį.

– Tu tuo įsitikinęs?

– Taip, – tačiau šis žodis nuskambėjo labai netvirtai.

– Ar neprisimeni, kad aš prieš kurį laiką tau sakiau, jog šiandien trečiadienis?

– Ne. Tai būtų klaida. Šiandien šeštadienis, – Francis jautė, kaip jam sukasi galva, lyg daktaro klausimai būtų vertę bėgti nesibaigiančiais ratais.

– Aš taip nemanau, – atsakė gydytojas, – tačiau tai nebesvarbu. Kurį laiką tu pasiliksi su mumis, Franci, ir mes dar turėsime progų pasikalbėti apie šiuos dalykus. Esu įsitikinęs, kad ateityje tavo atmintis pagerės.

– Aš nenoriu čia pasilikti, – paskubomis atsakė Francis. Jis jautė staigiai sukylant paniką, susiliejančią su neviltimi, akimirksniu prasiveržusią į paviršių. – Aš noriu eiti namo. Tikrai, tikiu, jie manęs laukia, jau greitai pietų metas, ir mano tėvai bei seserys nori, kad pietų susirinktų visi. Matote, tokia namų taisyklė. Reikia būti namie šeštą, nusiplauti rankas ir veidą. Jokių nešvarių drabužių, su kuriais buvai lauke. Pasiruošus kalbėti maldą. Mes meldžiamės prieš valgydami. Visada meldžiamės. Kai kuriomis dienomis kalbėti maldą yra mano darbas. Mes turime padėkoti Dievui už maistą ant stalo. Atrodo, kad šiandien mano eilė – taip, esu tuo tikras – taigi man reikia ten būti, aš negaliu vėluoti.

Jis jautė akis geliančias ašaras ir kūkčiojimą, užgožiantį kai kuriuos žodžius. Tačiau viskas vyko tarsi veidrodyje, o tuo tarpu tikrasis Francis stovėjo nuošaliau ir stebėjo save. Jis labai stengėsi suklijuoti šias savo dalis į vieną visumą, bet tai buvo sunku.

– Galbūt, – švelniai tarė daktaras Gulptililis, – norėtum ko nors paklausti?

– Kodėl aš negaliu eiti namo? – pro ašaras klausimą iškosėjo Francis.

– Todėl, kad žmonės jaudinasi dėl tavęs, Franci, ir todėl, kad bijo tavęs.

– Kokia čia vieta?

– Tai vieta, kur mes tau padėsim, – atsakė gydytojas.

Melagis! Melagis! Melagis!

Daktaras Gulptililis pažiūrėjo į sanitarus ir pasakė:

– Pone Mūzi, prašau tavęs ir tavo brolio nugabenti poną Petrelį į Amersto pastatą. Aš išrašiau receptą keletui vaistų ir keletą papildomų instrukcijų ten esančioms seselėms. Jį reikia stebėti trisdešimt šešias, o gal ir daugiau valandų iki tol, kol jos nuspręs perkelti poną Petrelį į bendrą palatą, – jis padavė aplanką mažesniajam iš Francį saugančių vyrų, tas atsakydamas linktelėjo.

– Kaip pasakysit, daktare.

– Būtinai, daktare, – atsiliepė didysis sanitaras, žengdamas už vežimėlio, griebdamas rankenas ir skubiai apsukdamas Francį. Nuo šio judesio pacientui staiga apsvaigo galva, ir jis vėl ėmė kūkčioti.

– Nebijokit taip, pone Petreli. Netrukus reikalai pasitaisys. Mes jumis gerai pasirūpinsime, – sušnabždėjo didysis vyras.

Francis juo nepatikėjo.

Jį išvežė iš daktaro kabineto, atgal į laukiamąjį. Ašaros tekėjo skruostais, surakintos rankos virpėjo. Sukiojosi vežimėlyje, bandydamas atkreipti didžiojo arba mažojo sanitaro dėmesį, o jo balsas lūžinėjo iš baimės ir nesuvaldomo liūdesio.

– Prašau, – gailiai ištarė jis, – aš noriu grįžti namo. Jie manęs laukia. Ten mano vieta. Prašau, parvežkite mane namo.

Mažesnysis sanitaras susiraukė, lyg jam būtų sunku klausytis Francio maldavimų. Jis uždėjo ranką pacientui ant peties ir pakartojo:

– Viskas bus gerai, paklausyk manęs. Viskas susitvarkys. Tššš... – kalbėjo jis, lyg su kūdikiu.

Rauda, kylanti iš gilumos, draskė Franciui krūtinę. Impozantiškoji sekretorė nekantriai ir piktai pažvelgė iš už rašomojo stalo.

– Užtilk! – įsakė Franciui.

Jis kosėdamas užgniaužė kūkčiojimą.

Besistengdamas nusiraminti, apsižvalgė kambaryje ir pamatė du uniformuotus raitosios policijos pareigūnus, dėvinčius pilkus mundurus ir mėlynas jojimo kelnes, sukištas į nublizgintus, kelius siekiančius batus. Jie abudu buvo augaloti, aukšti ir tvarkingi, tikri disciplinos pavyzdžiai, trumpai kirptais plaukais ir tvirtai prie šonų laikomomis trikampėmis skrybėlėmis. Kiekvieną juosė odiniai Semo Brauno diržai, nublizginti iki veidrodinio spindėjimo, o prie liemens kabojo po revolverį dėkle. Tačiau Francio dėmesį išsyk patraukė jų lydimas vyras.

Jis buvo žemesnis už pareigūnus, bet tvirtai sudėtas. Francis spėjo, kad šis asmuo, ko gero, dar nesulaukęs trisdešimties. Vyriškis stovėjo nuobodžiaudamas, atsipalaidavęs. Nors jo rankos buvo surakintos, tačiau kūno kalba bylojo, kad antrankiai tėra nedidelis nepatogumas, o ne suvaržymas. Jis dėvėjo tamsiai mėlyną parašiutininko kombinezoną su pavadinimu „MCI-Boston“, geltonai išsiuvinėtu virš kairės viršutinės kišenės, ir avėjo senus nutrintus sportbačius, kuriems trūko raištelių. Vyras turėjo ilgokus rudus plaukus, kyšančius iš po prakaito dėmėmis išmargintos kepuraitės su užrašu „Boston Red Sox“, o ant veido buvo dviejų dienų barzdos plaukeliai. Tačiau visų pirma Francis pastebėjo jo akis, kurios budriai ir atidžiai žvalgėsi aplink, nederėdamos su ramia vyro poza, ir stengėsi aprėpti kuo daugiau dalykų kaip galėdamos greičiau. Tose akyse buvo matyti tam tikra gelmė, kurią Francis įžvelgė netgi pro savo sielvartą. Jis nežinojo, kaip tai įvardyti, bet, rodėsi, lyg vyriškis matytų ką nors be galo liūdną, slypintį jo regėjimo lauko horizonte, todėl viskas, ką jis matė ar girdėjo, buvo nuspalvinta šio slapto liūdesio. Akys

sustojo ties Franciu ir vyras išspaudė užjaučiamą šypsenėlę, kuri, rodos, buvo skirta tiesiogiai pacientui.

– Kaip tu, drauguži? – paklausė jis. Kiekvienas žodis buvo nuspalvintas nežymaus bostoniško ir airiško akcento. – Ar viskas taip blogai?

Francis papurtė galvą.

– Aš noriu eiti namo, bet jie sako, kad turiu likti čia, – atsakė jis ir graudžiai bei spontaniškai paklausė: – Ar galit man padėti, pone?

Vyras truputį pasilenkė prie Francio.

– Įtariu, kad čia yra daugiau nei keli žmonės, kurie norėtų eiti namo, bet negali. Aš ir pats neseniai papildžiau jų gretas.

Francis pažvelgė į vyrą. Nežinojo kodėl, bet ramus šio vyro balsas padėjo jam nurimti.

– Ar gali man padėti? – leptelėjo Francis pasikartodamas.

Vyras nusišypsojo nerūpestingai ir kartu liūdnai.

– Aš nežinau, ką galiu padaryti, – pasakė jis. – Bet padarysiu viską, ką galiu.

– Pažadi? – greitai paklausė Francis.

– Gerai, – pasakė vyras. – Aš pažadu.

Francis atsirėmė į kėdę ir sekundėlę užsimerkė.

– Ačiū, – sušnibždėjo jis.

Sekretorė nutraukė pokalbį aštraus, pabrėžtino tono įsakymu, skirtu mažesniajam iš dviejų juodųjų sanitarų.

– Pone Mūzi. Šis ponas... – ji mostelėjo į vyrą su kombinezonu. – Tai ponas... – ji minutėlę padvejojo prieš tęsdama, rodės, jog sąmoningai nesako jo vardo, – ...tai ponas, apie kurį mes anksčiau kalbėjome. Pareigūnai palydės jį pas daktarą, tačiau prašau skubiai sugrįžti ir nuvesti poną į jo naujus apartamentus, – šis žodis buvo ištartas su sarkazmo gaidele, – kai tik įkurdinsite Petrelį Amerste. Jo ten laukia.

– Taip, ponia, – pasakė didesnysis brolis, lyg būtų jo eilė kalbėti, nors moteriškės nurodymai buvo skirti mažesniajam. – Kaip jūs pasakysit, taip mes padarysim.

Vyriškis su kombinezonu vėl pažvelgė į Francį.

– Kuo tu vardu? – paklausė jis.

– Francis Petrelis, – atsakė Francis.

Vyras su kombinezonu nusišypsojo.

– Petrelis – graži pavardė. Žinai, yra toks mažas jūrinis paukštis*, įprastas Keip Kodui. Tai tokie paukščiai, kuriuos matai skraidančius tiesiai virš bangų vasaros popietėmis, nardančius po purslus. Gražūs. Baltais sparnais, kuriais vieną sekundę plaka iš visų jėgų, o kitą sklendžia be jokių pastangų. Jų regėjimas turi būti labai aštrus, kad pastebėtų smėlinį unguriuką arba pūgžlį bangų mūšoje. Poetiškas paukštelis, galima tuo neabejoti. Ar galėtum taip skristi, pone Petreli?

Francis papurtė galvą.

– Ak, – pasakė vyriškis su kombinezonu, – na, galbūt turėtum išmokti. Ypač jei tave žada ilgam uždaryti šioje nuostabioje vietoje.

– Tylėkit! – šiurkščiai įterpė vienas iš pareigūnų, tačiau vyriškis tik nusišypsojo:

– O ką jūs padarysit?

Pareigūnas neatsakė, nors jo veidas truputį paraudo, o vyriškis vėl atsisuko į Francį, ignoruodamas policininko komandą.

– Francis Petrelis. Francis Paukštelis. Man taip labiau patinka. Neimk visko taip į širdį, Franci Paukšteli, ir mes greitai vėl pasimatysime. Pažadu.

Francis nepajėgė atsakyti, tačiau pasijuto truputį padrąsintas vyro žodžių. Pirmą sykį nuo pat ryto, prasidėjusio riksmais, šaukimu ir kaltinimais, jis pasijuto nevisiškai vienas. Rodės, lyg šiurkštus klegesys ir nuolatinis triukšmas, kuris visą dieną kankino jo ausis, sumažėjo tarsi pritildžius trimituojantį radiją. Francis girdėjo pritariamai murmant keletą savųjų balsų ir nuo to

* Petrelis – kregždinių audrapaukščių rūšies pavadinimas. (*Čia ir toliau vert. past.*)

dar šiek tiek atsipalaidavo. Tačiau neturėjo laiko susikaupti prie šios minties, nes jį skubiai išvežė iš kabineto į koridorių ir aidžiai užsitrenkė durys. Šalta dulksna privertė jį sudrebėti ir priminė, kad nuo šio momento viskas, ką žinojo apie gyvenimą, pasikeitė, o ką dar sužinos, neaišku ir nuo jo paslėpta. Turėjo įsikąsti į apatinę lūpą, kad vėl neapsiverktų, iš visų jėgų stengėsi nuryti raudą, kai jį oriai vežė iš priimamojo, gilyn į Valstybinės Vakarų ligoninės šerdį.

Trečias skyrius

Silpna ryto šviesa vos slydo virš gretimų namų stogų, nepastebimai įsiskverbdama į mano skurdų butuką. Aš stovėjau priešais sieną, žiūrėdamas į žodžius, kuriuos vakar naktį surašiau vienu ilgu stulpeliu. Mano raštas buvo tankiai suglaustas, nervingas. Žodžiai išsidėstę vingiuotomis eilutėmis, panašiai kaip kviečiai lauke, kai papučia šiltas vėjas. Aš paklausiau savęs: negi tikrai taip bijojau tą dieną, kai atvykau į ligoninę? Atsakymas buvo paprastas: taip. Iš tikrųjų bijojau labiau, nei aprašiau. Atmintyje skausmas išblunka. Motina pamiršta gimdymo kančias, laikydama glėbyje kūdikį, kareivis nebepamena žaizdų skausmo, kai generolas sega jam prie krūtinės medalį, o orkestras groja karinį maršą. Ar aš pasakiau tiesą apie tai, ką mačiau? Ar teisingai išdėsčiau detales? Ar iš tiesų nutiko taip, kaip aš prisimenu?

Aš čiupau pieštuką ir suklupau ant grindų ties ta vieta, kur vakar baigiau rašyti. Minutėlę padvejojau ir parašiau:

> *Buvo praėjusios mažiausiai keturiasdešimt aštuonios valandos, kai Francis Petrelis pabudo niūrioje pilku veltiniu išmuštoje vienutėje, tvirtai supančiotas tramdomaisiais marškiniais. Jo širdis daužėsi, liežuvis ištino, jis troško šalto gėrimo ir kokios nors draugijos...*

Buvo praėjusios mažiausiai keturiasdešimt aštuonios valandos, kai Francis Petrelis pabudo niūrioje pilku veltiniu išmuštoje vienutėje, tvirtai supančiotas tramdomaisiais marškiniais. Jo širdis daužėsi, liežuvis ištino, jis troško šalto gėrimo ir kokios nors draugijos. Sustiręs gulėjo ant plieninio gulto, užtiesto plonu, tamsiomis dėmėmis išmargintu čiužiniu, keldamas žvilgsnį nuo skuduro spalvos sienų iki lubų, tyrinėdamas kuklų inventorių ir savo savijautą. Jis pajudino kojų pirštus, aplaižė suskeldėjusias lūpas ir skaičiavo besidaužantį pulsą, kol pajuto, jog šis lėtėja. Nuo suleistų vaistų jautėsi lyg palaidotas ar bent jau užpiltas kokiu nors tirštu sirupu. Aukštai virš jo švietė vienintelė balta elektros lemputė, uždengta vieliniu tinklu, ir ryški šviesa skaudino akis. Jis žinojo, kad turėtų būti alkanas, bet nebuvo. Timptelėjo savo pančius ir išsyk suprato, kad tai bergždžios pastangos. Nutarė, kad turėtų šauktis pagalbos, tačiau visų pirma sušnabždėjo sau:

– Ar jūs dar čia?

Minutėlę buvo tylu.

Paskui jis išgirdo keletą balsų, kalbančių vienu metu, tačiau visi buvo silpni, lyg prispausti pagalve:

Mes čia. Mes visi dar čia.

Tai jį nuramino.

Tu turi slėpti mus, Franci.

Jis pats sau linktelėjo, nes tai atrodė akivaizdu. Juto savyje kylant vienas kitam prieštaraujančių argumentų bangą, beveik kaip matematikas, matantis ant lentos parašytą sudėtingą lygtį, kuri gali turėti keletą atsakymų variantų. Balsai, kuriais vadovavosi, buvo kalti ir dėl dabartinės jo padėties, ir jis šiek tiek abejojo, ar išties turėtų juos slėpti, jei nori kada nors išsikrapštyti iš Valstybinės Vakarų ligoninės. Vertindamas padėtį, girdėjo pažįstamus balsus žmonių, kurie keliavo jo vaizduotėje, sutikdami su juo. Visi šie balsai turėjo charakterį: reikalaujantis balsas, disciplinos balsas, nuolaidus balsas, susirūpinęs balsas, taip pat

balsai, kurie perspėja, nuramina, abejoja ir nusprendžia. Jie turėjo tonus ir temas; jis jau žinojo, kada vieno ar kito tikėtis prabylant – priklausė nuo situacijos. Ginčo su tėvais metu, kai buvo pakviesta policija ir greitoji, visi balsai triukšmingai reikalavo dėmesio. Tačiau dabar jis turėjo stengtis, norėdamas juos išgirsti, net suraukti kaktą iš susikaupimo.

Tai, pamanė jis, šiokia tokia savivokos dalis.

Francis nepatogiai gulėjo ant lovos dar valandą, jausdamas siauro kambarėlio ankštumą, kol vienintelėse duryse cypdamas atsidarė mažas langelis. Iš savo vietos tegalėjo ką nors matyti pasikeldamas lyg atsilenkimą darantis atletas, o tai padaryti buvo nelengva dėl tramdomųjų marškinių. Pirmiausia jis įžiūrėjo vieną akį, paskui kitą, spoksančias į jį, ir pasistengė išspausti silpną „sveiki?".

Niekas neatsiliepė, o langelis užsitrenkė.

Jo nuomone, praėjo dar pusvalandis, kol langelis vėl atsidarė. Jis bandė dar kartą pasisveikinti, ir šįsyk tai pavyko, nes po sekundėlės išgirdo spynoje pasukamą raktą. Durys girgždėdamos atsidarė, ir jis pamatė didesnįjį iš dviejų sanitarų, besigrūdantį į mažą vienutę. Vyriškis šypsojosi, lyg būtų užtiktas besakantis pokštą. Jis maloniai linktelėjo Franciui.

– Kaip laikotės šįryt, pone Petreli? – linksmai paklausė jis. – Numigote? Jaučiatės alkanas?

– Man reikia atsigerti, – sukrenkštė Francis.

Sanitaras linktelėjo.

– Tai nuo vaistų, kuriuos jie tau suleido. Nuo jų liežuvis atrodo storas, lyg būtų visas ištinęs, ar ne?

Francis linktelėjo. Sanitaras išėjo į koridorių ir tuoj sugrįžo su plastikiniu puodeliu vandens. Jis prisėdo ant gulto kraštelio ir kilstelėjo Francį lyg sergantį vaiką, kad šis galėtų gurkštelėti skysčio. Vanduo buvo šiltas, netgi sūrokas, su nedideliu metalo prieskoniu, tačiau tuo metu paprasčiausias gerkle tekančio gėrimo jausmas ir prilaikančios sanitaro rankos spaudimas nurami-

no jį labiau, nei jis galėjo tikėtis. Sanitaras tą greičiausiai suprato, nes tyliai ištarė:

– Viskas bus gerai, pone Petreli. Pone Paukšteli. Taip tave pavadino tas naujokas, ir aš manau, kad tai labai nebloga pravardė. Ši vieta iš pradžių atrodo nemaloni, reikia laiko prie jos priprasti, tačiau tau viskas bus gerai. Aš žinau.

Jis paguldė Francį atgal lovon ir pridūrė:

– Dabar tave apžiūrės daktaras.

Po keleto sekundžių Francis išvydo apvalų daktaro Gulptililio pavidalą, įslenkantį pro duris. Daktaras nusišypsojo ir paklausė savo dainingu monotonišku balsu:

– Pone Petreli. Kaip savijauta šį rytą?

– Gerai, – atsakė Francis. Jis išties nežinojo, ką kita galėtų pasakyti. Tuo pat metu girdėjo aidint savuosius balsus, kurie perspėjo būti labai atsargų. Tačiau jie buvo gerokai tylesni, nei galėtų būti, rodės, lyg šauktų jam iš plačios bedugnės.

– Ar prisimeni, kur esi? – pasiteiravo daktaras.

Francis linktelėjo.

– Aš ligoninėje.

– Taip, – su šypsena atsakė gydytojas, – tai nesunku atspėti. Ar pameni, kurioje? Pameni, kaip čia atvykai?

Francis prisiminė. Paprasčiausias atsakinėjimas į klausimus nuginė dalį rūko, iki tol temdžiusio jo regėjimą.

– Čia Valstybinė Vakarų ligoninė, – pasakė jis. – Aš atvykau greitąja pagalba po to, kai susiginčijau su savo tėvais.

– Labai gerai. Ar pameni, koks dabar mėnuo? Kokie metai?

– Manau, jog vis dar kovas ir tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt devintieji.

– Nuostabu, – daktaras atrodė nuoširdžiai patenkintas. – Įtariu, jog jau esi labiau susivokęs. Manau, šiandien jau galėsime išleisti tave iš izoliatoriaus ir nuimti antrankius bei pradėti integraciją į bendruomenę. To aš ir tikėjausi.

– Aš norėčiau jau važiuoti namo, – tarė Francis.

– Atsiprašau, pone Petreli, bet tai kol kas neįmanoma.

– Aš nemanau, jog noriu čia pasilikti, – pasakė Francis. Jo balsas vėl grasino imti drebėti, kaip atvykimo dieną.

– Tai tavo paties labui, – atsakė daktaras.

Francis tuo abejojo. Jis žinojo nesąs tiek pamišęs, kad nesuprastų, jog tai iš tikrųjų kitų žmonių labui, o ne jo paties. Garsiai to nepasakė.

– Kodėl negaliu važiuoti namo? – paklausė jis. – Aš nieko bloga nepadariau.

– Ar prisimeni virtuvinį peilį? O savo grasinančius žodžius?

Francis papurtė galvą.

– Tai buvo nesusipratimas, – ištarė jis.

Daktaras Gulptililis nusišypsojo.

– Žinoma, kad buvo. Tačiau liksi su mumis, kol suprasi, jog negalima vaikščioti aplink ir grasinti žmonėms.

– Pažadu, aš taip nedarysiu.

– Dėkoju, pone Petreli. Tačiau pažadas tokiomis aplinkybėmis ne visai adekvatus. Aš turiu būti įsitikinęs. Visiškai įsitikinęs, deja. Vaistai, kurių tau davėme, turėtų padėti. Tęsiant jų vartojimą, kumuliacinis vaistų efektas padės tau geriau kontroliuoti situaciją ir prisitaikyti. Paskui mes galbūt galėsime aptarti grįžimą į visuomenę ir visavertiškesnį vaidmenį joje.

Paskutinį sakinį jis ištarė lėtai, tuomet dar pridūrė:

– O ką tavo balsai mano apie buvimą čia?

Francis susiprato papurtyti galvą.

– Aš negirdžiu jokių balsų, – laikėsi savo jis. Giliai viduje išgirdo pritariantį chorą.

Daktaras vėl nusišypsojo, parodydamas baltus, truputį nelygius dantis.

– Ak, pone Petreli, ir vėl nesu visai tikras, jog tuo tikiu. Tačiau, – gydytojas padvejojo, – manau, kad prisitaikysi bendruomenėje. Ponas Mūzis aprodys pastatą ir supažindins tave su taisyklėmis. Taisyklės yra svarbios, pone Petreli. Jų nedaug, bet jos

labai svarbios. Paklusimas taisyklėms, tapimas visaverčiu mažo mūsų pasaulio nariu – tai psichinės sveikatos ženklai. Kuo tvirčiau man įrodysi, kad gali sėkmingai gyventi čia, tuo arčiau kasdien žengsi savo grįžimo į namus link. Ar supranti šią lygtį, pone Petreli?

Francis energingai sulinksėjo.

– Čia vyksta užsiėmimai. Organizuojamos susitikimų grupės. Reguliariai bus rengiami privatūs pokalbiai su manimi. Taip pat yra taisyklių. Visi šitie dalykai, sutelkti kartu, sukuria galimybes. Jeigu tau nepavyks prisitaikyti, tuomet, bijau, liksi čia ilgam, ir įprasta, kad nemaloniam laikui.

Jis pamosavo po vienutę.

– Pavyzdžiui, šis kambarėlis, – ir parodė į tramdomuosius marškinius, – šie įtaisai ir kiti lieka pasirinkimo teise. Jie visada lieka pasirinkimo teise. Tačiau svarbu jų išvengti, pone Petreli. Tai svarbu jūsų psichinei sveikatai. Ar aš aiškiai kalbu?

– Taip, – atsakė Francis, – prisitaikyk. Paklusk taisyklėms, – jis kartojo tai mintyse, lyg mantrą ar maldą.

– Būtent. Puiku. Matai, mes jau padarėme pažangą. Jauskis drąsiau, pone Petreli. Naudokis ligoninės privalumais, – daktaras atsistojo ir linktelėjo sanitarui: – Tvarka, pone Mūzi. Galite paleisti poną Petrelį. Prašau paskui palydėti jį per miegamuosius, surasti jam drabužių ir parodyti užsiėmimų kambarį.

– Taip, pone, – atsiliepė sanitaras su karišku ryžtingumu.

Daktaras iškrypavo pro izoliatoriaus duris, o sanitaras ėmėsi atrišinėti tramdomųjų marškinių dirželius, po to atvyniojo rankoves, kurios iki tol buvo apsuktos aplink Francį, kol galų gale jį išlaisvino. Francis nerangiai pasirąžė ir patrynė rankas, stengdamasis grąžinti nors truputį energijos ir gyvybės į galūnes, kurios buvo taip stipriai surakintos. Jis nuleido kojas ant grindų ir stovėjo svyruodamas, jausdamas užplūstantį svaigulį. Sanitaras tikriausiai tai pastebėjo, nes Francio petį sugriebė didžiulė ranka, kad jis nesukluptų. Pacientas jautėsi panašiai kaip kūdikis, žen-

giantis pirmuosius žingsnelius, tačiau be kūdikiško džiaugsmo ir laimėjimo, jautė tik abejones ir baimę.

Jis nusekė paskui poną Mūzį Amersto pastato penkto aukšto koridoriumi. Čia buvo išrikiuota pusė tuzino šeši su devyniais dydžio vienučių, išmuštų veltiniu, kiekviena buvo su dvigubu užraktu ir stebėjimo langeliu duryse. Jis negalėjo pasakyti, ar jose kas nors buvo, išskyrus vieną atvejį, kai juos turbūt išgirdo einančius pro šalį, nes iš už durų Francis išgirdo prislopintų nešvankybių kaskadą, pasibaigusią ilgu, skausmingu riksmu. Kančios ir neapykantos mišinys. Jis pasiskubino, kad suspėtų paskui didįjį sanitarą, kuris, nė kiek nesutrikdytas kraupaus klyksmo, tęsė geraširdiškus pajuokavimus apie pastato planavimą, ligoninę ir jos istoriją, eidamas pro dvivėres duris, vedančias plačių pagrindinių laiptų link. Francis vargiai teprisiminė, kaip kopė šiais laiptais prieš dvi dienas, nes jam atrodė, kad tai tolima ir vis sunkiau atmenama praeitis, kur jo mintys apie gyvenimą buvo visai kitokios.

Pastato dizainas Franciui atrodė toks pat beprotiškas kaip ir jo gyventojai. Viršutinio aukšto patalpose vieni prie kitų šliejosi sandėliukai ir izoliatorių vienutės. Antrame ir trečiame aukštuose buvo plačiai atverti bendrabučio stiliaus miegamieji, kuriuose sugrūstos stovėjo paprastos plieninės lovos ir retkarčiais pasitaikančios skrynutės daiktams. Miegamuosiuose buvo ankšti tualetai ir dušai. Francis išsyk pastebėjo, kad jų pertvarėlės teikė nedaug privatumo. Koridoriuose buvo kiti tualetai, su užrašais ant durų: „vyrų“ arba „moterų“. Atiduodant duoklę padorumui, moterys buvo įkurdintos šiaurinėje koridoriaus dalyje, o vyrai pietinėje. Šias dvi dalis skyrė didelis medicinos punktas. Jis buvo apsaugotas vielinio tinklo pertvaromis ir užrakintomis plieninėmis durimis. Francis pastebėjo, jog visos durys turėjo po dvi, kartais net po tris įleistines spynas, užrakinamas iš išorės. Jas užrakinus, iš vidaus atrakinti nebuvo jokios galimybės, vien tik tada, jei turi raktą.

Pirmas aukštas buvo padalytas į didelę atvirą erdvę, kuri, kaip Franciui pasakė, yra pagrindinis dienos kambarys, ir valgyklą bei virtuvę, pakankamai dideles, kad tris kartus per dieną būtų pamaitinti Amersto pastato gyventojai. Dar buvo keletas mažesnių kambarių, šie, jo supratimu, skirti grupinei terapijai. Kambariai buvo išsibarstę po visą pirmą aukštą. Visur buvo daug langų, pripildančių Amersto pastatą šviesos, tačiau kiekvieną langą dengė grotos, taigi šviesa į pastatą skverbėsi pro virbus, mesdama keistus grotelių pavidalo šešėlius ant glotnių, nublizgintų grindų ar spindinčio baltumo sienų. Pastato durys iš pažiūros buvo išdėstytos bet kaip. Kartais jos būdavo užrakintos, ir ponas Mūzis iš už diržo turėdavo išsitraukti didžiulį raktų rinkinį, kitais kartais jos būdavo atidarytos, taigi jie nekliudomi įeidavo. Francis negalėjo suprasti, kas sprendžia, kurias duris užrakinti.

Tai buvo, jo nuomone, pats keisčiausias kalėjimas.

Jie buvo uždaryti, bet neįkalinti. Apriboti, bet nesurakinti.

Seselės ir sanitarai vilkėjo baltus chalatus kaip ir ponas Mūzis bei jo mažesnysis brolis, kurį jiedu sutiko koridoriuje. Kartais praeidavo vienas kitas terapeutas arba daktaro asistentas, socialinis darbuotojas arba psichologas. Šie civiliai dažniausiai dėvėdavo sportinius švarkelius ir kelnes arba džinsus. Francis pastebėjo, kad beveik visi jie nešdavosi rusvo popieriaus vokus, segtuvus ir rudus aplankus po pažastim ir skubėdavo koridoriumi, žinodami kryptį ir tikslą, tarsi rankose gabendami užduotį jie išsiskirtų iš įprastos Amersto bendruomenės.

Francio likimo broliai, pacientai, grūdosi patalpose. Vieni žmonės buvo glaudžiai susispaudę į būrelius, kiti agresyviai stovėjo vieni. Dauguma atsargiai stebėjo juos praeinančius. Kai kurie ignoravo. Niekas nenusišypsojo. Francis vos spėdavo apsidairyti, skubėdamas paskui greitai žygiuojantį poną Mūzį. Kiti pacientai jam sudarė margos, bet kaip surinktos įvairaus amžiaus ir ūgio žmonių minios įspūdį. Plaukai, pasišiaušę lyg po sprogi-

mo, ilgos barzdos, karančios lyg žmonių senose, išblukusiose praėjusio šimtmečio nuotraukose. Ši vieta buvo pilna prieštaravimų. Visur pasitaikydavo paklaikusių akių, kurios kibiai įsispoksodavo į jį, einantį pro šalį, ir atvirkščiai, apsiblaususių žvilgsnių bei veidų, nusisukusių į sieną, vengiančių žvilgsnių susidūrimo. Jį supo žodžiai ir pokalbių nuotrupos, kartais sakomos aplinkiniams, kartais kalbamos sau. Apranga, rodės, paskutinėje vietoje; kai kurie žmonės dėvėjo laisvas ligoninės pižamas ir chalatus, kiti buvo apsirengę labiau įprastu gatvės stiliumi. Kai kurie vilkėjo ilgus vonios chalatus, kiti džinsus ir turkišku raštu išmargintus marškinius. Viskas atrodė truputį padrika ir nederėjo tarpusavyje, lyg spalvos nebežinotų, su kuo derintis, arba dydžiai neatitiktų. Marškiniai buvo per platūs, kelnės per trumpos arba per ankštos. Kojinės iš skirtingų porų. Dryželių deriniai su langeliais. Visur tvyrojo koktus cigarečių dūmų kvapas.

– Per daug liaudies, – tarė ponas Mūzis, jiems priėjus seselių punktą. – Vietų yra apie du šimtus. Tačiau tenka sutalpinti beveik tris šimtus žmonių. Maniau, jie tai išsprendė, bet, pasirodo, dar ne.

Francis neatsakė.

– Tačiau tau lovą suradome, – pridūrė ponas Mūzis. Prie seselių punkto jis sustojo. – Viskas bus puiku.

– Sveikos, ponios, – pasisveikino jis. Dvi baltai apsirengusios seselės, sėdinčios už vieliniu tinklu apkalto langelio, atsisuko į jį. – Jūs atrodote nuostabiai mielos ir gražios šį puikų rytą.

Viena seselė buvo sena, raukšlėtu išvargusiu veidu, tačiau ji išspaudė šypsenėlę. Kita buvo kresna juodaodė moteris, daug jaunesnė už savo kompanionę. Ji prunkštelėjo, lyg jau būtų girdėjusi galybę apgaulingų gražių žodžių ir neišpildytų pažadų.

– Tu visada taip gražiai šneki, tačiau kažin ko tau prireikė šį kartą?

Tai buvo ištarta juokaujant, šiurkščiu tonu, nuo kurio abi moterys nusišypsojo.

– Ką jūs, ponios, aš tiesiog visada stengiuosi suteikti jūsų gyvenimui truputį džiaugsmo ir laimės, – atsakė sanitaras. – Ko gi dar?

Seselės prapliupo juoku.

– Nėra vyrų, kurie nieko nenorėtų, – pasakė juodaodė seselė.

Baltoji seselė išsyk pridūrė:

– Brangioji, tai tiesa, kaip Dievą myliu.

Ponas Mūzis taip pat nusijuokė, o Francis stovėjo nuošaliai, nežinodamas, ką daryti.

– Ponios, susipažinkite su ponu Franciu Petreliu, kuris liks pas mus. Pone Paukšteli, ši nuostabi jauna ledi vardu panelė Rait, o jos miela kompanionė vadinasi panelė Vinčel, – jis įteikė seselėms segtuvą. – Daktaras išrašė keletą vaistų šiam berneliui. Atrodo, taip pat kaip visada.

Jis pasisuko į Francį ir tarė:

– Ką manai, pone Paukšteli? Gal įsivaizduoji, jog daktaras išrašė tau puoduką karštos kavos rytais, o vakare gardaus šalto alaus bei pilną lėkštę keptos vištienos su kukurūzų paplotėliais? Tikėjaisi, kad daktaras išrašė šito?

Francis, ko gero, atrodė priblokštas, nes sanitaras skubiai pridūrė:

– Tiesiog šiaip linksminuos su tavim. Nieko bloga neturiu galvoje.

Seselės peržvelgė segtuvą, tada padėjo prie kitų krūvos, ant stalo kampo. Vyresnioji, panelė Vinčel, iš po stalo ištraukė nedidelį, pigų languotos medžiagos lagaminėlį.

– Pone Petreli, tai jums paliko jūsų šeima.

Ji tą perdavė pro langelį grotose ir, pasisukusi į sanitarą, tarė:

– Aš jau jį apieškojau.

Francis paėmė lagaminėlį, stengdamasis nugalėti užplūdusį graudulį. Jis išsyk pažino lagaminą. Buvo jį gavęs dovanų per vienas Kalėdas, kai buvo visai jaunas. Kadangi niekad niekur nekeliavo, lagamine saugojo įvairius neįprastus ir ypatingus daik-

telius. Tai buvo lyg nešiojama slaptavietė, skirta vaikystėje surinktiems svarbiems daikčiukams, nes savo ruožtu kiekvienas daiktelis buvo tarsi kelionė. Pušies kankorėžis, rastas vieną rudenį, žaislinių kareivėlių rinkinys, vaikiškų eilėraščių knygelė, taip ir negrąžinta bibliotekon. Jo rankos sudrebėjo, liesdamos dirbtine oda apsiūtą krepšio kraštelį, ir jis paėmė už rankenos. Lagamino užtrauktukas buvo atitrauktas, todėl Francis pamatė, jog viskas, kas ten buvo anksčiau, yra pakeista keliais drabužiais iš jo namų spintos. Išsyk suprato, kad viskas, ką jis turėjo sukaupęs šiame krepšyje, buvo išimta ir išmesta. Rodės, supakuodami tai ir atsiųsdami jam, palydėdami į kelią, tėvai būtų parodę, kaip mažai jie išmano apie sūnaus gyvenimą. Francis pajuto, kaip dreba apatinė lūpa, ir pasijuto visiškai vienišas.

Seselės padavė pro grotas dar vieną daiktų rinkinį, susidedantį iš kelių šiurkščių paklodžių ir pagalvės užvalkalų, nudėvėto alyvų žalumo vilnonio apkloto, atlikusio nuo armijos, chalato, panašaus į tuos, kuriuos jis matė dėvimus kai kurių pacientų, ir keleto pižamų, irgi panašių į regėtas. Jis uždėjo šiuos daiktus ant lagaminėlio viršaus ir pakėlė viską prieš save.

Ponas Mūzis linktelėjo.

– Gerai, parodysiu tavo lovą. Galėsi susitvarkyti daiktus. Ką dar turime ponui Paukšteliui, ponios?

Viena iš seselių vėl pažiūrėjo į grafiką:

– Priešpiečiai vidurdienį. Tada laisvas laikas iki grupinės terapijos su ponu Evansu šimtas pirmame kabinete, trečią valandą. Čia jis grįš pusę penkių – tada laisvas laikas. Vakarienė šeštą valandą. Vaistai septintą. Tai ir viskas.

– Supratai, pone Paukšteli?

Francis linktelėjo. Jis nepasitikėjo savo balsu. Giliai viduje girdėjo aidint įsakymus laikytis taisyklių, tylėti ir išlikti budriam. Pacientas nusekė paskui poną Mūzį pro duris į kambarį, čia eilėmis buvo išrikiuota apie trisdešimt keturiasdešimt lovų. Visos lovos buvo paklotos, išskyrus vieną, netoli nuo durų. Ant lovų

gulėjo pustuzinis vyrų, jie arba miegojo, arba spoksojo į lubas. Įėjus Franciui, nė vienas net nepažvelgė į tą pusę.

Ponas Mūzis padėjo jam pasikloti lovą ir sudėti drabužius į skrynutę. Ten užteko vietos ir mažajam lagaminėliui. Francio įkurdinimas truko mažiau nei penkias minutes.

– Na, štai ir viskas, – tarė ponas Mūzis.

– Kas man bus toliau? – paklausė Francis.

Sanitaras truputį liūdnai nusišypsojo.

– Dabar, pone Paukšteli, turi stengtis, kad tau taptų geriau.

Francis linktelėjo.

– Kaip?

– Tai ir yra didysis klausimas, Paukšteli. Tai turėsi išsiaiškinti pats.

– Ką gi man daryti? – paklausė Francis.

Sanitaras pasilenkė prie jo.

– Tiesiog laikykis nuošaliai. Ši vieta kartais gali būti šiek tiek nemaloni. Pasistenk pažinti kitus ir duok jiems tiek vietos, kiek reikia. Nesistenk per greitai susidraugauti, Paukšteli. Tiesiog būk užsičiaupęs ir laikykis taisyklių. Jei prireiks pagalbos, pasikalbėk su manim arba mano broliu, ar su viena iš seselių, ir mes pasistengsime padėti.

– O kokios tos taisyklės? – ištarė Francis.

Didysis sanitaras pasisuko ir parodė į aukštai ant sienos pakabintą ženklą:

NERŪKYTI MIEGAMAJAME

NETRIUKŠMAUTI

NEKALBĖTI PO DEVINTOS VAKARO

GERBTI KITUS

GERBTI KITŲ ŽMONIŲ NUOSAVYBĘ

Perskaitęs du kartus, Francis pasisuko. Jis nežinojo, kur eiti, nei ką daryti. Atsisėdo ant lovos krašto.

Kitame kambario kampe, vienas iš ant lovos gulinčių vyrų, kuris iki tol apsimetė miegantis, staigiai pašoko. Jis buvo labai aukštas, daugiau nei šešių su puse pėdų, įdubusia krūtine ir plonomis kaulėtomis rankomis, kyšančiomis iš po nudriskusių marškinėlių su išsiuvinėtu Naujosios Anglijos patriotų šūkiu. Turėjo į dūmtraukius panašias kojas, kyšančias iš žalsvų chirurgo aprangos kelnių, per trumpų šešiais coliais. Marškinėlių rankovės buvo nukirptos iki pat pečių. Pacientas buvo daug vyresnis už Francį, o pražilę plaukai krito ant pečių susivėlusiais kuokštais. Jo akys staiga išsiplėtė, lyg jis būtų pusiau išsigandęs, pusiau įtūžęs. Vyriškis pakėlė išdžiūvusią lyg numirėlio ranką ir parodė į Francį.

– Baik! – suriko senis, – tučtuojau nustok!

Francis truputį atsitraukė atgal.

– Ką baigti?

– Tiesiog baik! Aš viską perpratau! Manęs neapkvailinsi! Aš supratau iškart, vos tik tu įėjai! Tuoj pat baik!

– Kad aš net nežinau, ką darau, – nedrąsiai atsakė Francis.

Dabar vyriškis jau mojavo abiem rankom ore, lyg braukdamas nematomus voratinklius nuo tako. Jo balsas kilo sulig kiekvienu žingsniu, žengiamu skersai kambario.

– Nustok! Nustok! Aš tave kiaurai matau! Su manim šitaip nesielgsi!

Francis apsidairė, ieškodamas kur pabėgti ar pasislėpti, tačiau buvo įkliuvęs tarp jo link svirduliuojančio pamišėlio ir galinės kambario sienos. Kiti keli vyrai miegamajame vis dar miegojo ar tiesiog nekreipė dėmesio į tai, kas vyksta.

Pamišęs vyriškis, atrodo, netgi dar labiau išaugo ir sulig kiekvienu žingsniu darėsi vis piktesnis.

– Aš žinau! Aš viską supratau! Vos tik įėjai! Tučtuojau nustok!

Francis sustingo netekęs žado. Visi jo vidiniai balsai persigandę rėkė patarimų kaskadas: *Bėk! Bėk! Jis mus nuskriaus! Slėp-*

kis! Sukiojo galvą kairėn ir dešinėn, bandydamas pamatyti, kaip galėtų pasprukti nuo aukštojo vyro antpuolio. Francis stengėsi priversti savo raumenis veikti, kad bent jau atsikeltų nuo lovos, tačiau tik atsitraukė atgal ir susigūžė.

– Jei nenustosi, tai aš tave sustabdysiu! – šaukė vyriškis. Atrodė, jog jis ruošiasi pulti.

Francis pakėlė rankas, stengdamasis apsiginti.

Aukštasis vyriškis sugargaliavo kažką panašaus į karo šūkį, pasistiebė, išpūsdamas įdubusią krūtinę ir mojuodamas rankomis virš galvos. Atrodė pasiruošęs šokti ant Francio, kai kambarį perskrodė kitas balsas.

– Stypena! Sustok tučtuojau!

Aukštasis pacientas padvejojo, tuomet pasisuko balso link.

– Stok, kur esi!

Francis vis dar buvo prisispaudęs prie sienos ir negalėjo pamatyti kalbančiojo, kol nepasitraukė aukštasis vyras.

– Ką čia išdarinėji?

– Betgi čia jis, – pasakė vyriškis kažkam, įėjusiam į miegamąjį. Tuo metu jis, rodos, sumažėjo ir susitraukė.

– Visai ne jis! – pasigirdo atsakymas.

Francis galų gale pamatė, jog artėja tas pats vyriškis, kurį sutiko savo pirmomis minutėmis ligoninėje.

– Palik jį ramybėje!

– Juk čia jis! Aš supratau, vos tik jį pamačiau!

– Tą patį sakei ir man, kai pirmąsyk čia įėjau. Tą patį kartoji kiekvienam naujokui, atvykusiam į ligoninę.

Po šių žodžių aukštasis pacientas sudvejojo.

– Tikrai? – paklausė jis.

– Taip.

– Aš vis tiek manau, kad čia jis, – pasakė aukštasis, tačiau iš jo balso keistai dingo visas įkarštis, teliko tik abejojimas. – Aš beveik įsitikinęs, – pridūrė: – Turiu pasakyti, jis neabejotinai gali būti tasai.

Nepaisant tvirtai tariamų žodžių, jo kalboje girdėjosi dvejonė.

– Tačiau kodėl? – paklausė kitas vyriškis. – Kodėl tu toks įsitikinęs?

– Tiesiog, kai jis įėjo, tai atrodė labai akivaizdu, aš stebėjau, ir tuomet... – aukštojo balsas nusilpo ir nutilo. – Galbūt aš ir suklydau.

– Aš manau, jog tikrai suklydai.

– Manai?

– Manau.

Kitas vyriškis paėjo priekin. Jis šypsojosi. Praėjo pro aukštąjį pacientą.

– Nagi, Franci, matau, jau įsikūrei.

Francis linktelėjo.

Vyriškis atsisuko į aukštąjį pamišėlį:

– Stypena, čia Paukštelis. Aš sutikau jį užvakar administracijos pastate. Jis visai ne tas, kuo jį laikai, ne daugiau, nei aš buvau, kai užvakar mane pirmąsyk pamatei. Galiu tave užtikrinti.

– Kaip tu gali būti toks įsitikinęs? – pasiteiravo aukštasis vyras.

– Na, aš mačiau jį atvykstantį, peržvelgiau jo ligos istoriją ir užtikrinu tave, jei jis būtų Šėtono sūnus, pasiųstas į ligoninę daryti blogio, tai būtų įrašyta, nes ten buvo visa informacija. Gimtasis miestas. Šeima. Adresas. Amžius. Bet kas, ko paklausi, buvo įrašyta. Tačiau nieko apie tai, kad jis Antikristas.

– Šėtonas – didis apgavikas. Jo sūnus turbūt toks pat sumanus. Jis gebėtų pasislėpti. Netgi nuo Gerk piliulės.

– Aha, gali būti. Tačiau su manimi buvo policininkai, o jie turėtų būti ištreniruoti pastebėti Šėtono sūnų. Jie, ko gero, būtų matę skrajutes ir pranešimus spaudoje, ir tuos skelbimus, kuriuos kabina ant sienų pašte, supranti, apie ką aš? Abejoju, ar netgi protingiausias Šėtono sūnus sugebėtų pasislėpti nuo poros valstybinių pareigūnų.

Aukštasis vyras įdėmiai klausėsi šio aiškinimo. Tada pasisuko į Francį.

– Labai atsiprašau. Aš išties suklydau. Dabar matau, jog nesi tas, kurio aš taip budriai saugausi. Prašau priimti nuoširdžiausius mano atsiprašymus. Budrumas išties mūsų vienintelė gynyba nuo blogio. Turi būti labai atsargus, supranti, diena po dienos, valanda po valandos. Tai vargina, tačiau tai tikrai būtina...

Francis pagaliau sugebėjo nuropoti nuo lovos ir atsistoti.

– Taip, žinoma, – pasakė jis. – Aš visai nepykstu.

Aukštasis vyras sugriebė Francio ranką ir entuziastingai ją paspaudė.

– Džiaugiuosi susipažinęs, Paukšteli. Esi kilniaširdis ir didžiai mandagus. Aš nuoširdžiai gailiuosi, jei tave išgąsdinau.

Pamišėlis Franciui jau nebeatrodė baisus. Jis tiesiog atrodė senas ir apiplyšęs, šiek tiek panašus į pasenusį žurnalą, gerokai per ilgai išgulėjusį ant stalo.

Aukštasis gūžtelėjo.

– Mane vadina Stypena, – pasakė jis. – Aš dažniausiai būnu čia.

Francis linktelėjo.

– O aš...

Kitas vyras įsiterpė:

– Paukštelis. Niekas čia nevartoja savo tikrųjų vardų.

Stypena skubiai palinksėjo galvą:

– Gaisrininkas teisus, Paukšteli. Pravardės ir sutrumpinimai, ir panašiai.

Paskui jis apsisuko, greitai nužygiavo skersai kambario atgal prie savo lovos, sudribo ant jos ir vėl įsispoksojo į lubas.

– Jis neatrodo blogas vaikinas, ir blaiviai mąstant, nors šie žodžiai nekaip skamba šioje mieloje vietoje, aš tikiu, jog jis išties nepavojingas, – tarė Gaisrininkas. – Šis vyrukas lygiai taip pat elgėsi su manimi užvakar – šaukė, rodė pirštais ir apskritai elgėsi, lyg ketintų mane sudraskyti plikomis rankomis – tokiu būdu stengtųsi apsaugoti visuomenę nuo Antikristo ar Šėtono sūnaus, ar kas tai būtų. Nuo bet kokio demono, kuris atsitiktinai galėtų čia pakliūti. Taip jis elgiasi su visais nepažįstamaisiais,

kurie čia įeina. Tai ne taip jau pamišėliška, kaip galima pamanyti. Šiame pasaulyje yra galybė blogio ir jis juk iš kažkur ateina, bent jau taip spėju. Nepakenktų būti budriam, kaip jis sako, netgi čia.

– Ačiū tau, šiaip ar taip, – tarė Francis. Jis apsiramino, lyg vaikas, kuris manė esąs pasiklydęs, tačiau pastebėjo tam tikrą orientyrą, padėjusį susivokti. – Bet aš net nežinau, kuo tu vardu...

– Aš nebeturiu vardo, – pasakė vyriškis. Jis tai ištarė su nedidele liūdesio gaidele, tačiau ją greitai pakeitė perkreipta šypsenėlė tarsi su apgailestavimo atspalviu.

– Kaipgi tu gali neturėti vardo? – paklausė Francis.

– Aš jo atsisakiau. Dėl jo čia atsidūriau.

Francis šito niekaip nesuprato. Vyriškis šypsodamasis papurtė galvą:

– Atsiprašau. Žmonės pradėjo vadinti mane Gaisrininku, nes juo aš buvau prieš atvykdamas į ligoninę. Gesinau gaisrus.

– Bet...

– Na, kadaise draugai vadino mane Piteriu. Taigi Piteris Gaisrininkas, tai turėtų tave patenkinti, Franci Paukšteli.

– Gerai, – atsakė Francis.

– Manau, kad tuojau suprasi, jog vardų sistema padeda geriau susivokti šioje vietoje. Štai, susitikai su Stypena, kurio pravardė jam tiesiog lipte limpa. Jau pažįsti brolius Mūzius, kuriuos čia visi vadina Didelis Juodukas ir Mažas Juodukas, pravardės jiems irgi labai tinka. Taip pat ir Gerk piliulę, šį slapyvardį daug lengviau ištarti nei tikrąjį daktaro vardą, o tai, beje, išties atitinka jo požiūrį į gydymą. Su kuo dar susidūrei?

– Su seselėmis už tų grotų, panele...

– Panele Klaidele ir panele Akyląja?

– Rait ir Vinčel.

– Būtent. Yra ir kitų seselių, pavyzdžiui, seselė Mičel, kuri vadinama sesele Užknisa, ir seselė Smit, kuri tituluojama sesele Kauleliu, nes atrodo panašiai kaip Stypena. Taigi ir Trumpa Blon-

dinė, kuri atrodo gana gražiai. Dar yra socialinis darbuotojas ponas Evansas, vadinamas ponu Blogiu, kurį turėtum greit sutikti, nes jis daugiau ar mažiau atsakingas už šį miegamąjį. O Gerk piliulės piktosios sekretorės vardas – panelė Levis, tačiau kažkas praminė ją panele Įmantrybe. To ji nepakenčia, tačiau nieko negali padaryti, nes pravardė taip tvirtai prikibo, kaip tie aptempti megztukai, kuriuos ji mėgsta dėvėti. Ji atrodo tikras meno kūrinys. Galbūt šie vardai ir atrodo sudėtingi, tačiau per kelias dienas tikrai apsiprasi.

Francis greitai apsižvalgė ir sušnabždėjo:

– Ar visi žmonės čia pamišę?

Gaisrininkas papurtė galvą.

– Čia pamišėlių ligoninė, Paukšteli, tačiau ne visi čia tokie. Kai kurie tiesiog seni ir nukaršę ir todėl atrodo truputį keisti. Kai kurie yra atsilikę, taigi lėtai viską suvokia, tačiau kodėl jie čia atsidūrė, lieka man paslaptis. Kai kurie žmogeliai kenčia nuo depresijos. Kiti girdi balsus. Ar tu girdi balsus, Paukšteli?

Francis nežinojo, ką atsakyti. Atrodė, jog giliai jame vyksta ginčas; jis girdėjo argumentus, svaidomus pirmyn ir atgal, lyg tekėtų elektros srovė tarp polių.

– Nenoriu sakyti, – dvejodamas atsiliepė Francis.

Gaisrininkas linktelėjo.

– Kai kuriuos dalykus geriau pasilikti sau.

Jis trumpai apkabino Francį viena ranka, stumdamas jį išėjimo link.

– Eime, – tarė jis. – Aprodysiu mūsų naujus namus.

– Ar tu girdi balsus, Piteri? – paklausė Francis.

Gaisrininkas papurtė galvą.

– Ne.

– Negirdi?

– Ne. Tačiau būtų neblogai, jei girdėčiau, – atsakė jis. Kalbėdamas jis vos vos šypsojosi lūpų kampučiais, ir bėgant laikui Francis perprato, jog ši šypsena atspindėjo nemažą Gaisrininko

asmenybės dalį, nes tai buvo žmogus, sugebantis pastebėti tuo pat metu humorą ir liūdesį tokiais momentais, kurie kitam nieko nereikštų.

– Ar tu pamišęs? – paklausė Francis.

Gaisrininkas vėl nusišypsojo, šįkart netgi truputį susijuokė.

– Ar tu pats pamišęs, Paukšteli?

Francis giliai įkvėpė.

– Gal ir taip, – atsakė jis. – Aš net nežinau.

Gaisrininkas papurtė galvą.

– Aš taip nemanau, Paukšteli. Nemaniau ir kai pirmąsyk tave pamačiau. Na mažų mažiausiai nelabai pamišęs. Galbūt truputėlį, tačiau kas čia bloga?

Francis linktelėjo. Tai jį nuramino.

– Tačiau kaipgi tu? – tęsė jis.

Gaisrininkas padvejojo prieš atsakydamas.

– Aš kai kas daug blogesnio, – lėtai ištarė jis. – Todėl ir esu čia. Jie turi išsiaiškinti, kas su manim negerai.

– Kas gali būti blogiau, nei išprotėti? – nustebo Francis.

Gaisrininkas kostelėjo.

– Na, – pasakė jis, – manau, tau nepakenks sužinoti. Anksčiau ar vėliau vis tiek išsiaiškintum. Aš žudau žmones.

Tardamas šiuos žodžius, jis išsivedė Francį į ligoninės koridorių.

Ketvirtas skyrius

Manau, taip viskas ir prasidėjo.

Didysis Juodukas sakė man, kad nesistengčiau susidraugauti, būčiau atsargus, laikyčiausi nuošaliai ir paklusčiau taisyklėms, ir aš iš visų jėgų stengiausi vadovautis jo patarimais, išskyrus pirmąjį perspėjimą. Kai pažvelgiu atgal, klausiu savęs, nejaugi sanitaras buvo neteisus. Tačiau pamišimas – tai blogiausia vienatvės rūšis, o aš buvau ir pamišęs, ir labai vienišas. Kai Piteris Gaisrininkas pasisiūlė mane palydėti keliu, besitęsiančiu į Valstybinės Vakarų ligoninės pasaulį, aš su džiaugsmu priėmiau jo draugiją ir neklausinėjau, ką jis turėjo galvoje, tardamas anuos žodžius, nors maniau, kad netrukus išsiaiškinsiu. Ligoninėje visi turėjo paslapčių, tačiau nedaug tų paslapčių likdavo neišaiškėjusios.

Kartą mano jaunesnioji sesuo, jau praėjus daug laiko po to, kai mane paleido, paklausė, kas ligoninėje buvo blogiausia, ir aš po ilgų svarstymų atsakiau: rutina. Ligoninė egzistavo kaip padrikų mažų tarpsnių sistema, tačiau šie neturėjo jokio tikslo, išskyrus tai, kad pirmadienį padėdavo sulaukti antradienio, o antradienį – trečiadienio ir taip toliau, savaitė po savaitės, mėnuo po mėnesio. Ligoninėn pacientai patekdavo, nes būdavo atsiunčiami tariamai geranoriškų giminių arba šaltos ir neišmanėliškos socialinių paslaugų sistemos po paviršutiniško bylos apsvarsty-

mo, kuriame mes dažnai net nedalyvaudavome, paskelbus nuosprendį – trisdešimčiai arba šešiasdešimčiai dienų. Tačiau mes greit supratome, kad šie skambūs terminai tokie pat netikri kaip mūsų girdimi balsai, nes ligoninės personalas galėjo pratęsti teismo nustatytą terminą tol, kol mes kėlėme grėsmę sau ir kitiems, o šis apibrėžimas, matyt, mums, pamišėliams, visada tiko. Taigi trisdešimties dienų nuosprendžio vykdymas lengvai galėjo trukti dvidešimt metų. Takelis pakalnėn, kuriuo galėjai nužygiuoti nuo psichozės iki senatvinės silpnaprotystės. Netrukus po atvykimo kiekvienas iš mūsų suprasdavo, jog yra panašus į senstančią amuniciją, saugomą kur nors toliau nuo akių, kasdien vis labiau gendančią, rūdijančią ir prarandančią patvarumą.

Pirmas dalykas, kurį suprasdavo žmogus, patekęs į Valstybinę Vakarų ligoninę, buvo tai, kad jį smarkiai apgavo – niekas iš tiesų nesistengė, kad tau pagerėtų, niekas išties neketino padėti tau grįžti namo. Daug kas buvo sakoma ir daug kas buvo daroma tariamai tam, kad padėtų tau prisitaikyti prie visuomenės, tačiau tai tebuvo pasirodymai ir beletristika, kaip kad retkarčiais skelbiami išrašymo apsvarstymai. Ligoninė buvo lyg kelio derva. Ji veikė taip, kad jauteisi prilipęs vietoje. Žymus poetas kartą labai elegantiškai ir naiviai rašė, kad namai – tai vieta, kuri tave visada priima. Galbūt tai tinka poetams, tačiau tik ne pamišėliams. Ligoninė stengėsi išlaikyti mus paslėptus nuo sveikųjų pasaulio. Mes visi buvome supančioti vaistų, kurie atbukino mūsų jausmus, išvaikė balsus galvose, tačiau nepajėgė visiškai išsklaidyti haliucinacijų, todėl virpantys pramanai aidėjo ir skardeno koridoriuose. Išties blogai buvo tai, jog mes labai greitai pripratome prie šio melo. Po kelių ligoninėje praleistų dienų manęs jau nebestebino, kai mažasis Napoleonas, atsistojęs prie mano lovos, imdavo energingai kalbėti apie kariuomenės manevrus Vaterlo mūšyje. Jis svarstydavo, jei tik jo kavalerijos puolimas būtų palaužęs britų eskadras, o Bliušeris uždelsęs kelyje, jeigu senoji kavalerija nebūtų sugniužusi po kartečių kruša ir

muškietų salvėmis, tai visa Europa būtų amžiams pasikeitusi. Niekad taip ir nesupratau, ar Napoleonas išties tikėjo esąs Prancūzijos imperatorius, nors kartais taip elgdavosi, ar tiesiog jis buvo apsėstas visų šitų dalykų, nes tebuvo nedidukas žmogelis, įkištas į beprotnamį kartu su kitais, ir labiau už viską gyvenime jis geidė būti įžymus.

Visi mes, bepročiai, šito norėjome. Tai buvo mūsų didžiausia viltis ir svajonė. Norėjome kuo nors būti. Tačiau mus kamavo nežinia, kaip šitai pasiekti, ir mes tiesiog įsivaizduodavome kuo nors esą. Vien tik mano aukšte buvo pusė tuzino Jėzų ar bent jau žmogelių, kurie teigė, jog gali tiesiogiai su Juo bendrauti. Gyveno vienas Mahometas, kuris triskart per dieną puldavo ant kelių melstis Mekai, nors dažnai būdavo atsisukęs ne į tą pusę. Buvo pora Džordžų Vašingtonų ir įvairių kitų prezidentų, nuo Linkolno ir Džefersono iki pat LBJ ir Išdykėlio Diko. Gyveno ir keletas kitų žmogelių, panašių į išties nepavojingą, tačiau kartais gąsdinantį Stypeną, nes visur ieškojo Šėtono ar kokių nors jo tarnų ženklų. Vieni žmonės buvo apsėsti mikrobų baimės. Žmonės, įbauginti nematomų bakterijų, sklandančių ore; kiti pacientai tikėjo, kad per audrą kiekvienas žaibas taikosi tiesiai į juos, todėl gūždavosi kampuose. Buvo pacientų, kurie per dienų dienas nieko nekalbėjo, ir buvo tokių, kurie į kairę ir dešinę žarstė nešvankybes. Kai kurie plaudavosi rankas dvidešimt ar trisdešimt kartų per dieną, kiti nesiprausė niekada. Mes buvome ištisa armija neįveikiamų potraukių ir apsėdimų, manijų ir nusivylimų. Vienas iš žmonių, kurie man patiko, buvo vadinamas Žurnalistu. Jis klaidžiojo koridoriais lyg koks šių dienų miesto šauklys, deklamuodamas laikraščių antraštes. Tarsi naujausių įvykių enciklopedija. Šis pacientas, nors ir savo pamišėlišku būdu, jungė mus su išoriniu pasauliu bei priminė, jog ir už ligoninės sienų vyksta gyvenimas. Dar*

* Lyndonas Beinas Džonsonas (Lyndon Baines Johnson) – trisdešimt šeštasis Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas, valdęs 1963–1969 metais.

buvo viena labai nutukusi moteris, kuri valandų valandas galėjo žaisti stalo tenisą dienos kambaryje, tačiau didžiąją dalį savo laiko ji leido svarstydama klausimus, susijusius su buvimu tiesiogine Kleopatros reinkarnacija. Tiesa, kartais Kleo tegalvodavo, jog ji yra Elizabet Teilor iš filmo. Šiaip ar taip, ji galėjo pacituoti kone kiekvieną eilutę iš filmo, netgi Ričardo Bertono, arba ištisą Šekspyro pjesę, ir tuo pačiu metu triuškinti dar vieną varžovą, išdrįsusį sužaisti su ja stalo tenisą.

Kai susimąstau apie tuos laikus, viskas atrodo taip absurdiška. Turbūt turėčiau garsiai nusijuokti.

Tačiau juokinga nebuvo. Ligoninė buvo neapsakomo skausmo vieta.

Žmonės, kurie niekad nebuvo pamišę, šito nesupras. Kaip skaudina kiekviena iliuzija. Kaip tikrovė, atrodo, tiesiog slysta iš rankų. Nevilties ir frustracijos pasaulis. Sizifas ir jo akmuo būtų puikiai tikę Valstybinėje Vakarų ligoninėje.

Aš kasdien eidavau į grupinės terapijos seansus su ponu Evansu, kurį mes vadinome ponu Blogiu. Jis buvo liesas, įdubusia krūtine socialinės psichiatrijos darbuotojas, besilaikantis pasipūtėliško požiūrio, esą jis stovi ant aukštesnės pakopos negu mes, nes dienos pabaigoje jis galėdavo išeiti namo, o mes ne. Dėl to piktinomės, tačiau, deja, jis išties buvo viršesnis. Grupinių seansų metu mus ragindavo atvirai kalbėti apie tai, kodėl mes patekome į ligoninę, ir ką veiksime, kai išeisime.

Visi meluodavo. Liedavosi nuostabūs, nežaboti, optimistiški, nesulaikomi, entuziastiški pramanai.

Išskyrus Piterį Gaisrininką, kuris retai teprisidėdavo. Jis mandagiai sėdėdavo šalia manęs, klausydamasis mano ar kieno nors kito išgalvotų fantastiškų gražbylysčių apie tai, kaip gausime normalų darbą, arba grįšime į mokslus, o gal netgi prisidėsime prie kokios nors mokomosios programos, kuri galbūt padės kitiems, tokiems besikamuojantiems, kokie mes dabar. Visi šie pokalbiai buvo prasimanymai, kurių šerdyje glūdėjo vienintelis beviltiškas

troškimas: atrodyti normaliam. Bent jau pakankamai normaliam, kad galima būtų važiuoti namo.

Iš pradžių aš kartais manydavau, jog galbūt kažkada šiedu vyrai labai įtemptai susiginčijo tarpusavyje, nes ponas Blogis niekad nepakviesdavo Piterio Gaisrininko prisidėti prie diskusijos. Nesiteiraudavo netgi kai šioji pasisukdavo nuo mūsų problemų į ką nors įdomesnio, tarkim, į šių dienų įvykius, tokius kaip įkaitų krizė, riaušės miestuose arba „Red Sox" siekiai ateinančiais metais – apie tokius įvykius Gaisrininkas tikrai nemažai nusimanė. Tarp šių dviejų žmonių tvyrojo kažkoks piktavališkumas, tačiau vienas iš jų buvo pacientas, kitas – darbuotojas, ir pyktis buvo užslėptas nuo pat pradžių.

Keista, bet aš netrukus ėmiau manyti, jog vykdau tam tikrą beviltišką ekspediciją į tolimiausius ir apleisčiausius žemės kampelius, atsiskyręs nuo civilizacijos, keliaudamas vis giliau ir toliau nuo visko, kas man pažįstama, į neištirtas žemes. Atšiaurias žemes.

Jos ketino tapti dar atšiauresnės.

Siena tartum viliojo mane, netgi kai virtuvės kampe suskambo telefonas. Supratau, kad tai skambina viena iš mano seserų, norėdama sužinoti, kaip laikausi. Aš, aišku, gyvenau kaip visada ir, ko gero, gyvensiu taip visą likusį gyvenimą. Taigi skambutį ignoravau.

Po kelių savaičių, per tą laiką subjurę žiemos likučiai atsitraukė, Francis žingsniavo ligoninės koridoriumi, ieškodamas, ką veikti. Jam iš dešinės nepažįstama moteriškė murmėjo kažką graudaus apie prarastus vaikučius, siūbuodama pirmyn atgal, ištiesusi prieš save rankas, lyg laikytų ką nors labai brangaus, tačiau jos rankos buvo tuščios. Priešais Francį senas, raukšlėtas vyras su pižama ir kupeta susivėlusių plaukų, nelaimingas žiūrėjo į baltą tuščią sieną, kol atėjęs Mažasis Juodukas švelniai suėmė jį už pečių ir pasuko taip, kad senukas dabar žiūrėtų pro grotuotą

langą. Pamatęs naują vaizdą, turintį perspektyvą, senukas nusišypsojo, o Mažasis Juodukas raminamai patapšnojo jam ranką. Tuomet lengva eisena prisiartino prie Francio.

– Paukšteli, kaip šiandien laikaisi?

– Neblogai, pone Mūzi. Tiesiog truputį nuobodu.

– Dienos kambaryje rodo muilo operą.

– Man nelabai patinka tokie filmai.

– Tau neįdomu, Paukšteli? Nepradedi domėtis, kas nutiks visiems tiems veikėjams su jų keistais gyvenimais? Daugybė vingių ir paslapčių, kurie traukia žmones. Negi neįdomu?

– Manau, turėtų būti įdomu, bet nežinau... Man tiesiog atrodo labai netikroviška.

– Na, keli žmonės lošia kortomis. Dar yra keletas stalo žaidimų.

Francis papurtė galvą.

– Gal sužaisk su Kleo stalo tenisą?

Francis nusišypsojo ir toliau purtė galvą:

– Nejaugi, pone Mūzi, laikote mane tiek pamišusiu, kad žaisčiau su ja?

Šis komentaras Mažąjį Juoduką prajuokino.

– Ne, Paukšteli. Netgi tu nesi tiek pamišęs, – atsakė jis.

– Gal galėčiau išsmukti į lauką? – netikėtai pasiteiravo Francis.

Mažasis Juodukas pažiūrėjo į laikrodį ant riešo:

– Aš šiandien esu suplanavęs išsivesti keletą žmonių laukan. Galbūt pasodinti keletą gėlių šią gražią dieną. Truputį pasivaikščioti. Įkvėpti gryno oro. Susirask poną Evansą ir susitark su juo. Aš neprieštarauju, kad eitum kartu.

Francis surado poną Blogį šalia jo kabineto, stovintį koridoriuje ir įsitraukusį į pokalbį su daktaru Gerk piliule. Abudu vyrai atrodė sujudę, mosikavo rankomis pirmyn atgal, karštai ginčydamiesi, bet jų ginčas buvo labai keistas, nes kuo karštesnis jis rodės, tuo tylesni ir silpnesni buvo jųdviejų balsai, taigi netrukus abu vyrai, Franciui lūkuriuojant netoliese, šnypštė vienas

ant kito lyg pora gyvačių. Besiginčydami jie nekreipė dėmesio į kitus koridoriuje esančius žmones, taigi prie Francio netrukus prisidėjo dar keletas pacientų – jie susigrūdo ir trypčiojo kairėn dešinėn, laukdami, kol atlaisvės perėjimas. Francis galop išgirdo, kaip Gerk piliulė piktai pasakė:

– Nagi, mes tiesiog negalime leisti tokio lygio išsiblaškymo nė minutėlę. Jūsų labui tikiuosi, kad jie netrukus atsiras.

Ponas Blogis atsakė:

– Akivaizdu, kad juos pametėme, o gal netgi buvo pavogti, aš dėl to nekaltas. Mes pratęsime paiešką, tai daugiausia, ką galime padaryti.

Gerk piliulė linktelėjo, bet jo veidas buvo neįprastai perkreiptas pykčio.

– Geriau jau paieškokite, – tarė jis, – ir tikiuosi, kad surasite juos kuo greičiau. Būtinai informuokite apsaugą ir pakalbėkite dėl naujo rinkinio. Tačiau tai rimtas taisyklių pažeidimas.

Tuomet mažasis indas staigiai apsisuko ir nuėjo, nekreipdamas dėmesio į kitus, išskyrus vieną vyrą, kuris prisigretino prie daktaro, tačiau buvo nuvytas rankos mostu pirmiau, nei spėjo prašnekti. Ponas Evansas pasisuko į kitus ir toks pat suirzęs pasakė:

– Ko? Ko jūs norit?

Jau nuo jo tono viena moteris užgniaužė raudą, o vienas senukas neigiamai papurtė galvą ir nuklupinėjo koridoriumi, kalbėdamas pats sau, labiau patenkintas pokalbiu su niekuo negu su piktu socialiniu darbuotoju.

Tačiau Francis dvejojo. Perspėjantys balsai jo galvoje šaukė: *Eik iš čia! Eik tučtuojau!* Bet Francis stabtelėjo ir po minutėlės sukaupė pakankamai drąsos pasakyti:

– Norėčiau leidimo išeiti laukan. Ponas Mūzis šią popietę vedasi keletą žmonių į lauką, ir aš norėčiau eiti su jais. Jis sakė, jog neprieštarauja.

– Tu nori išeiti laukan?

– Taip. Prašyčiau.

– Kodėl gi tu nori laukan, Petreli? Kas ten nuostabaus išorėje, kas tave taip traukia?

Francis negalėjo pasakyti, ar jis tyčiojasi būtent iš jo, ar tiesiog juokiasi iš paties noro išeiti pro Amersto pagrindines duris.

– Šiandien graži diena. Ko gero, pirmoji graži diena po ilgo laiko. Šviečia saulė ir šilta. Oras grynas.

– Manai, kad šitai geriau negu tai, ką mes siūlome čia, viduje?

– Aš taip nesakiau, pone Evansai. Tiesiog dabar pavasaris, ir norėčiau išeiti laukan.

Ponas Blogis papurtė galvą.

– Aš manau, jog tu ketini pabandyti bėgti, Franci. Ištrūkti. Manau, jog tiki sugebėsiąs pasprukti nuo Mažojo Juoduko, kai jis atsuks į tave nugarą, užkopti gebenėmis ir perlipti sieną, tada nubėgti nuo kalvos, pro koledžą, kol tavęs niekas nepastebėjo, ir įšokti į autobusą, bet kokį autobusą, tau nesvarbu, nes bet kur yra geriau negu čia; štai ką, mano nuomone, ketini padaryti, – tarė jis. Jo balse girdėjosi suirzimas ir agresyvios gaidelės.

Francis tuoj pat atsakė:

– Ne, ne, ne, aš tiesiog noriu išeiti į sodą.

– Tu taip sakai, – tęsė ponas Blogis, – tačiau iš kur aš žinau, jog sakai tiesą? Kaip aš galiu tavimi pasitikėti, Paukšteli? Ką padarysi, jog įtikintum mane, kad sakai tiesą?

Francis neįsivaizdavo, ką atsakyti. Jis nežinojo, kokiu kitu būdu galima įrodyti, jog vykdai savo pažadus, išskyrus tą, kad elgiesi kaip pažadėjęs.

– Aš tiesiog noriu išeiti laukan, – tarė Francis, – nebuvau lauke nuo tada, kai čia atvykau.

– Manai esąs nusipelnęs išėjimo laukan privilegijos? Ką padarei, kad ją užsidirbtum, Franci?

– Aš nežinau, – pasakė Francis. – Nežinojau, kad turiu tai užsidirbti. Aš tiesiog noriu išeiti į lauką.

– Ką apie tai sako tavo balsai, Paukšteli?

Francis žengė mažą žingsnelį atgal, nes visi jo balsai šaukė, nors iš toli, bet labai aiškiai, kuo greičiau sprukti nuo psichologo, tačiau jis laikėsi savo, neįprastai ignoruodamas vidinį klegesį.

– Aš negirdžiu jokių balsų, pone Evansai. Tiesiog noriu išeiti į lauką. Tai viskas. Nenoriu pabėgti. Neketinu lipti į jokį autobusą. Tiesiog noriu įkvėpti gryno oro.

Evansas linktelėjo, tačiau tuo pat metu pašaipiai perkreipė lūpas.

– Aš tavim netikiu, – tarė jis, bet išsitraukė iš marškinių kišenės mažą bloknotėlį ir užrašė jame kelis žodžius. – Paduok jį ponui Mūziui, – paliepė jis. – Leidimas išeiti laukan duotas. Tik nevėluok į popietinę grupinę terapiją.

Francis surado Mažąjį Juoduką, rūkantį cigaretę prie seselių posto, kur šis flirtavo su pora budinčių seselių. Ten buvo seselė Klaidelė su jaunesne moterimi, nauja sesele praktikante, praminta Trumpa Blondine, nes ji nešiojo trumpą šukuoseną, panašią į pasakose vaizduojamų elfų, visai kitokią nei papūstos ševeliūros kitų seselių, šiek tiek vyresnių ir, rodos, jau pasidavusių vidutinio amžiaus susmukimui ir raukšlėms. Trumpa Blondinė buvo jaunutė ir plona, berniukiško sudėjimo, paslėpto po baltu seselės chalatu. Jos oda blyški, beveik perregima, ir atrodė, jog švyti baltuose ligoninės šviestuvų spinduliuose. Balsas tylus, sunkiai girdimas ir išvis virsdavo šnabždesiu, kai ji susinervindavo, o tai būdavo, pacientų pastebėjimu, labai dažnai. Dideli, triukšmingi sambūriai versdavo ją jaustis nepatogiai, ir ji kamuodavosi, kai vaistų išdavimo metu prie seselių posto sugužėdavo galybė pacientų. Tai būdavo įtemptas metas. Žmonės stumdydavosi, bandydami patekti prie grotuoto langelio, kur popieriniuose puodeliuose su užrašytu paciento vardu paduodamos piliulės. Jai būdavo sunku surikiuoti pacientus į eilę, priversti juos tylėti, ir ypač sunku, kai prasidėdavo stumdymasis ir grūdimasis, o tai nutikdavo pakankamai dažnai. Trumpai Blondinei kur kas geriau sekdavosi, kai ji likdavo viena su pacientu, ir jos plonas,

tylus balsas neprivalėdavo grumtis su daugybe kitų. Franciui ji patiko iš dalies todėl, jog buvo nedaug vyresnė, tačiau labiausiai dėl to, kad jos balsas jam atrodė raminantis ir priminė mamos balsą prieš daugelį metų, kai ji vakarais skaitydavo jam knygeles. Vienu metu pacientas pabandė prisiminti, kada mama nustojo tai daryti, bet jo atsiminimai staiga tapo labai tolimi, lyg jau būtų tapę istorija.

– Gavai leidimo lapuką, Paukšteli? – pasiteiravo Mažasis Juodukas.

– Štai, – jis įteikė lapelį, po to pakėlė akis ir pastebėjo Piterį Gaisrininką, einantį koridoriumi.

– Piteri! – pašaukė Francis. – Aš gavau leidimą išeiti į lauką. Kodėl gi tau nenuėjus pas poną Blogį ir nepasiteiravus, gal ir tave leistų.

Piteris Gaisrininkas greitai priėjo. Jis nusišypsojo, tačiau papurtė galvą.

– Aš negaliu išeiti, Paukšteli, – tarė jis, – taisyklės neleidžia.

Jis pažvelgė į Mažąjį Juoduką, šis pritardamas palingavo galvą.

– Atleiskite, – tarė sanitaras. – Gaisrininkas teisus. Jam negalima.

– Kodėl negalima? – paklausė Francis.

– Todėl, – pasakė Gaisrininkas tyliai, lėtai, – kad tai mano susitarimo dalis. Neiti už užrakintų durų.

– Nesuprantu, – pratarė Francis.

– Mane čia įkišo teismo sprendimu, – tęsė Gaisrininkas. Jo balse buvo justi apgailestavimo atspalvis. – Devyniasdešimt dienų stebėjimo. Įvertinimas. Psichologinis apibrėžimas. Testai, kurių metu man parodo rašalo dėmę, o aš turiu atsakyti, jog ji atrodo lyg du žmonės, užsiimantys seksu. Gerk piliulė ir ponas Blogis klausinėja, aš atsakinėju, jie viską užsirašo, ir vieną dieną tai sugrįš į teismą. Tačiau man neleidžiama išeiti. Aš visada turiu būti už užrakintų durų. Visi čia tam tikra prasme įkalinti, Paukšteli. Aš tiesiog truputį griežčiau prižiūrimas.

Mažasis Juodukas pridūrė:

– Tai menkniekis, Paukšteli. Čia yra daugybė žmonių, kurie negali išeiti. Priklauso nuo to, už ką čia patekai. Žinoma, yra daug, kurie nenori eiti laukan, nors galėtų, jei tik paprašytų. Jie tiesiog niekad nepaprašo.

Francis tuo pat metu ir suprato, ir nesuprato. Jis pažvelgė į Gaisrininką.

– Tai tiesiog neteisinga, – tarė.

– Nemanau, kad teisingumo sąvoka būtent tai, ką jie turėjo galvoje, Paukšteli. Tačiau aš sutikau, taigi viskas yra kaip yra. Aš lieku užrakintas. Susitinku su daktaru Gerk piliule dukart per savaitę. Lankau terapijos kursus pas poną Blogį. Leidžiu jiems mane stebėti. Štai netgi dabar, kai mes kalbamės, Mažasis Juodukas ir Trumpa Blondinė su sesele Klaidele – visi stebi mane ir klausosi, ką sakau, ir bet kas, ką jie pastebės, gali atsidurti ataskaitoje, kurią Gerk piliulė parašys teismui. Taigi aš tikrai turiu galvoti, ką sakau, nes niekas nežino, kas taps esminiu įvertinimu. Juk taip, pone Mūzi?

Mažasis Juodukas linktelėjo. Franciui visas pokalbis atrodė keistai nešališkas, lyg jie kalbėtų apie ką nors kita, o ne žmogų, stovintį šalia.

– Kai taip šneki, – pasakė Francis, – neatrodo, kad būtum išprotėjęs.

Išgirdęs šią pastabą, Piteris Gaisrininkas kreivai nusišypsojo, pakeldamas vieną lūpų kamputį. Nuo to jo veidas atrodė persikreipęs, tačiau nuoširdžiai suglumęs.

– Dievulėliau, – pratarė jis. – Tai siaubinga. Siaubinga.

Gaisrininkas tyliai krenkštelėjo.

– Tokiu atveju turėčiau būti dar atsargesnis, – pasakė Piteris. – Nes man reikia būti pamišėliu.

Franciui tai pasirodė nesąmonė. Kaip visą laiką stebimas žmogus, Piteris atrodė sąlygiškai nerūpestingas, priešingai daugeliui ligoninės paranojikų, kurie tikėjo esantys nuolat stebimi, kai iš

tiesų nebuvo, tačiau vis tiek imdavosi veiksmų stebėjimo išvengti. Aišku, jie tikėjo, jog juos stebi FTB ar CŽV, o gal KGB ar nežemiškos būtybės, todėl kiekvieno sveikimo aplinkybės būdavo kitokios. Francis stebėjo, kaip Gaisrininkas apsisuka ir išeina pro dienos kambario duris, ir pamanė, jog kai jis švilpauja ar tyčiomis nerūpestingai žingsniuoja, paciento paslaptingasis liūdesys dar labiau matosi.

Šilta saulė plykstelėjo Franciui į veidą. Didysis Juodukas prisidėjo prie brolio, vedančio išvykos dalyvius, ir vienas ėjo priekyje, kitas pačiame gale. Tuzinas pacientų eilute keliavo per ligoninės teritoriją. Kartu ėjo ir Stypena, toks pat budrus kaip visada, murmantis, jog reikia saugotis, bei Kleo, kuri vis žvalgydavosi žemėn, užmesdama akį po kiekvienu krūmokšniu, tikėdamasi, kaip sakė kiekvienam, susidomėjusiam jos elgesiu, pastebėti gyvatę. Francis spėjo, jog guminė žarna puikiai suvaidintų gyvatės vaidmenį, bet savižudybei nelabai tiktų. Buvo ir keletas vyresnio amžiaus moterų, tos ėjo labai lėtai, bei pora senukų ir trys vidutinio amžiaus pacientai, priklausantys tai nenusakomai kategorijai apsileidusių žmonių, kurie jau per metų metus priprato prie ligoninės rutinos. Jie avėjo paplūdimio šlepetes ar darbinius batus bei vilkėjo pižamas po nušiurusiais ir nudėvėtais vilnoniais megztukais ar švarkeliais, kurių nė vienas netiko ir nederėjo, o tai buvo ligoninės norma. Pora vyrų ėjo paniurę, piktomis išraiškomis, lyg saulės šviesa ir šiluma, glamonėjanti jų veidus, kažkokiu nesuprantamu būdu juos be galo pykdė. Ko gero, pagalvojo Francis, dėl to ligoninė tokia nemaloni. Diena, kuri turėtų kelti nerūpestingą juoką, kėlė tylų įtūžį.

Abudu sanitarai atsipalaidavę žingsniavo ligoninės teritorija į komplekso galą, kur buvo mažas sodelis. Ant iškylų stalelio, prabuvusio lauke per žiemą, – nuo to paviršius suklypo ir sutrūkinėjo, – stovėjo kelios dėžutės sėklų ir raudonas žaislinis kibirėlis su keliomis mentelėmis ir mažais rankiniais kastuvėliais. Dar

buvo aliumininis laistytuvas ir laistymo žarna, prijungta prie vienišo čiaupo vamzdžio, kyšančio tiesiai iš žemės. Per keletą sekundžių Didysis ir Mažasis Juodukai surikiavo grupę ant dirvos lopinėlio, ir jie visi keturpėsti kibo rausti ir purenti žemę mažučiais įrankiais, ruošdami sėjai. Francis kelias minutes darė tą patį, paskui pakėlė žvilgsnį.

Už sodo buvo dar viena žemės atkarpa, ilgas stačiakampis, aptvertas medine statinių tvora, kuri kadaise buvo nudažyta baltai, tačiau laikui bėgant išbluko iki blankiai pilkos. Piktžolės ir nekirpta žolė kuokštais kyšojo iš skurdžios žemės. Jis spėjo, jog tai kokios nors kapinės, nes ten buvo du apdilę antkapiai, abu truputį pasvirę, panašūs į nelygius dantukus vaiko burnelėje. Kitapus statinių tvoros augo tankiai susodintų medžių eilė, sudaranti natūralų barjerą ir užstojanti vielinę tvorą.

Po to jis pasidairė atgal, ligoninės link. Jam iš kairės, iš dalies užstota miegamojo, stovėjo katilinė su kaminu, iš kurio į žydrą dangų rūko plona baltų dūmų sruogelė. Paslėpti po žeme, čia šakojosi tuneliai su šildymo vamzdžiais, einančiais į visus pastatus. Jis matė keletą pašiūrių su įvairiais įrankiais, atremtais į šonus. Visi kiti pastatai atrodė labai panašiai: plytos ir gebenės, juodo šiferio stogai. Didžioji dauguma buvo skirti pacientams, tačiau vienas paverstas bendrabučiu praktikantams, o dar keli pertvarkyti į dviejų butų namus – juose gyveno keletas jaunesnių psichiatrų su savo šeimomis. Namai išsiskyrė tuo, jog priešais juos buvo išdavikiškai primėtyta vaikiškų žaisliukų, o priešais vieną netgi įrengta smėlio dėžė. Netoli nuo administracijos buvo ir apsaugos pastatas, kur užsiregistruodavo ir išsiregistruodavo ligoninės sargai. Francis pastebėjo, jog administracijos pastatas turi sparną su auditorija, kur, spėjo jis, vykdavo darbuotojų susirinkimai ir paskaitos. Tačiau apskritai visi pastatai slėgė, nes buvo panašūs.

Sunku pasakyti, ką komplekso planuotojas turėjo galvoje, nes pastatai buvo išdėstyti bet kaip, nepaisant racionalaus planavimo.

Jeigu du pastatai ir stovėdavo vienas šalia kito, tai trečias nukrypęs kur nors šonan. Atrodė, lyg jie būtų paskubomis nudrėbti be jokios tvarkos.

Ligoninės komplekso priekį rėmino aukšta raudonų plytų siena su puošniais kaltinio metalo vartais. Francis negalėjo pamatyti, ar išorėje iškabintas koks ženklas, bet abejojo, ar toks išvis yra. Jei jau kas nors atvyko į ligoninę, manė jis, tai jau žinojo, kur esąs ir kodėl, taigi ženklas būtų visai nereikalingas.

Jis įsižiūrėjo į sieną ir pabandė žvilgsniu ją išmatuoti. Pagalvojo, kad ji mažiausiai nuo dešimties iki dvylikos pėdų aukščio. Iš ligoninės šonų ir galo buvo vielinė tvora, daugelyje vietų surūdijusi, o viršuje raitėsi dar ir parudavusi spygliuota viela. Be sodo, lauke buvo vieta sportuoti, juodo asfalto lopinėlis su krepšinio lanku viename gale ir tinklinio tinklu centre, bet abu šie įrenginiai buvo sulinkę ir sulūžę, pajuodę nuo nenaudojimo ir nepriežiūros. Jis nepajėgė įsivaizduoti, jog kas nors jais naudotųsi.

– Į ką taip žiūri, Paukšteli? – pasiteiravo Mažasis Juodukas.

– Į ligoninę. Aš net nežinojau, kad ji tokia didelė.

– Dabar čia daug žmonių, gerokai per daug, – tyliai ištarė Mažasis Juodukas. – Kiekvienas miegamasis taip pripildytas, kad net sprogsta. Lovos sugrūstos viena prie kitos. Žmonės neturi ką veikti, tiesiog klaidžioja koridoriais. Nepakanka žaidimų. Nepakanka gydymo. Tiesiog visi per arti vienas kito. Tai negerai.

Francis pažvelgė į didžiulius vartus, pro kuriuos atvyko į ligoninę. Jie buvo plačiai atverti.

– Naktį juos užrakina, – tarė Mažasis Juodukas, užbėgdamas už akių Francio klausimui.

– Ponas Evansas manė, jog aš ketinu bandyti pabėgti, – tarė Francis.

Mažasis Juodukas papurtė galvą ir nusišypsojo.

– Žmonės visuomet mano, kad tie, kuriuos čia uždaro, ban-

dys pabėgti, tačiau taip niekad neatsitinka, – tarė jis. – Ponas Blogis turėtų tai žinoti, jis čia dirba jau keletą metų.

– Kodėl taip neatsitinka? – paklausė Francis. – Kodėl žmonės nebando bėgti?

Mažasis Juodukas atsiduso.

– Juk pats žinai atsakymą, Paukšteli. Tai ne dėl tvorų, ne dėl užrakintų durų, nors šių dalykų čia netrūksta. Yra galybė būdų, kaip surakinti žmogų. Pats pagalvok. Tačiau pats geriausias būdas niekuo nesusijęs su vaistais ar užraktais, Paukšteli. Tiesiog beveik niekas iš čia esančių neturi kur bėgti. Kai nėra kur bėgti, niekas ir nebėga. Paprasta.

Tai pasakęs, jis nusisuko ir bandė pagelbėti Kleo sodinti. Jos iškastos vagelės nebuvo nei pakankamai gilios, nei pakankamai plačios. Ji nepatenkinta raukėsi, kol Mažasis Juodukas priminė pacientei, kad tarnai jos bendravardei po kojų barstė gėlių žiedlapius, kai ši įžengė į Romą. Išgirdusi tai, Kleo minutėlę stabtelėjo, tuomet padvigubino pastangas, kol ėmė atrodyti, jog ji visiškai atsidavusi purios, žvyringos dirvos rausimui ir kasimui. Kleo buvo didžiulė moteris, ji dėvėdavo ryškiaspalves palaidines, besiplaikstančias aplink jos platų liemenį. Ji dažnai šniokštavo, per daug rūkė, o jos tamsūs, pečius siekiantys plaukai karojo susivėlusiomis sruogelėmis. Eidama siūbuodavo pirmyn atgal, lyg šturvalo netekęs laivas, smarkių vėjų ir bangų šuorų išmuštas iš kurso. Tačiau Francis žinojo, kaip ji pasikeičia, paėmusi stalo teniso raketę, beveik stebuklingai pamiršta savo gremėzdišką dydį ir tampa lanksti ir greita lyg katė.

Jis vėl pažiūrėjo į vartus, tada į savo nelaimės draugus, kitus pacientus, ir po truputį ėmė suprasti, ką Mažasis Juodukas norėjo pasakyti. Vienas iš senukų nesusitvarkė su savo kastuvėliu: tasai smarkiai drebėjo bejėgėje plaštakoje. Kitas pamiršo, ką veikė, ir spoksojo į varną, triukšmaujančią netoliese augančiame medyje.

Giliai viduje Francis išgirdo niūriai prabylantį vieną iš balsų, kuris kartojo Mažojo Juoduko žodžius, pabrėždamas kiekvieną: *Niekas nebėga, nes niekas neturi kur bėgti. Neturi ir tu, Franci.*

Tuomet ištisas pritariantis choras.

Minutėlę Francis sukosi aplink, gręžiodamas galvą lyg paklaikęs. Tą sekundę saulėkaitoje ir švelniame pavasario vėjelyje, sodo purvu jau apkibusiomis rankomis, pacientas išvydo, kokia ateitis gali jo laukti. Tai išgąsdino jį labiau nei bet kas iki šiol. Franciui rodės, kad jo gyvenimas – tai plona, slidi virvė, kurią reikia stengtis išlaikyti, kad neišsprūstų iš rankų. Tai buvo pats bjauriausias jo patirtas jausmas. Suprato esąs pakvaišęs ir kad negali sau to leisti. Tuo momentu suvokė, jog jam būtina rasti ką nors, kas palaikytų jo sveiką protą. Arba bent jau padėtų jam atrodyti sveiko proto.

Francis giliai įkvėpė. Jis nemanė, kad rasti tokį dalyką bus lengva.

Jo balsai triukšmavo, ginčydamiesi, tarsi pabrėždami problemą. Pacientas stengėsi juos nutildyti, bet tai buvo labai sunku. Gerokai laiko užėmė vien jų pritildymas iki tokio lygio, kad suprastų, ką jie sako. Francis žvilgtelėjo į kitus pacientus ir pamatė, jog keli į jį įdėmiai žiūri. Jis tikriausiai kažką garsiai murmėjo, bandydamas sutvarkyti savo vidinę draugiją. Tačiau nei Didysis Juodukas, nei jo brolis, atrodė, nepastebėjo Francio vidinės kovos.

Vis dėlto tai pastebėjo Stypena. Jis iki tol kapstė dirvą už keleto pėdų, tačiau dabar atsvirduliavo prie Francio.

– Viskas susitvarkys, Paukšteli, – tarė jis balsu, lūžinėjančiu nuo sunkiai suvaldomo jaudulio. – Mums visiems. Tol, kol saugosimės, kol stebėsime viską aplink. Reikia įdėmiai stebėti, – tęsė jis, – nė minutėlę neatsuk nugaros. Tai yra aplink mus ir gali nutikti bet kuriuo metu. Mes turime būti pasiruošę. Lyg skautai. Pasiruošę, kai tai ateis.

Aukštasis vyras atrodė dar labiau susijaudinęs ir įsismarkavęs nei visada.

Francis pagalvojo, jog supranta, apie ką šneka Stypena, tačiau tuoj pat suvokė, kad jo žodžius galima pritaikyti beveik bet kam,

nors greičiausiai galvoje pacientas turėjo Šėtono atėjimą į žemę. Keista, tačiau Stypena sugebėjo per sekundę iš maniako tapti švelnus ir geraširdis. Vieną sekundėlę jis mojuodavo rankomis, judėdamas lyg marionetė, nematomų jėgų tampoma už siūlelių, o kitą – nurimdavo, ir jo aukštas stotas atrodydavo ne grėsmingesnis nei žibinto stulpas. Francis linktelėjo, iš pakelio paėmė kelias sėklas ir įkišo jas dirvon.

Didysis Juodukas atsistojo ir nusipurtė žemes nuo balto sanitaro chalato.

– Gerai, žmonės, – linksmai pasakė jis, – dabar palaistysim šią vietelę vandenėliu ir grįšim vidun.

Jis žvilgtelėjo į Francį ir pasiteiravo:

– Ką čia pasodinai, Paukšteli?

Francis žvilgtelėjo į sėklų pakelį ir tarė:

– Rožes. Raudonas rožes. Gražias pažiūrėti, bet nemalonias paliesti. Jos turi dyglius.

Tada atsistojo į eilutę kartu su kitais ir nužygiavo atgal, miegamojo pastato link. Jis stengėsi įsiurbti ir sukaupti tiek gryno oro, kiek pajėgė, nes bijojo, kad negreit vėl išeis laukan.

Kad ir kodėl Stypena tą dieną taip sunkiai tvardėsi, tačiau tai tęsėsi ir popietinės grupės terapijos metu. Jie susirinko, kaip įprasta, viename iš keistųjų Amersto kambarėlių. Jis buvo panašus į nedidelę klasę, su maždaug dvidešimčia pilkų kėdžių metaliniais rėmais, išdėstytų netaisyklingu ratu. Francis mėgdavo atsisėsti taip, kad galėtų žiūrėti pro grotuotą langą, jei pokalbis taptų nuobodus. Ponas Blogis atsinešė rytinį laikraštį, kad paskatintų naujausių įvykių aptarimą, tačiau nuo to Stypena tik dar labiau susijaudino. Jis sėdėjo priešais Francį, įsitaisiusį šalia Piterio Gaisrininko, ir muistėsi ant kėdės, kai ponas Blogis paprašė Žurnalisto perskaityti antraštes. Tą šis pacientas darė su išskirtine ekstravagancija, o jo balsas kilo ir leidosi sulig kiekvienu skaitomu žodžiu. Gerų naujienų buvo mažai. Įkaitų krizė

Irane nesilpo. Protestai San Franciske įgavo smurtinį pobūdį, daugelis žmonių buvo areštuota, o šalmuoti policininkai purškė ašarines dujas. Paryžiuje ir Romoje antiamerikietiškai nusiteikę demonstrantai degino vėliavas ir Dėdės Semo atvaizdus, o paskui lyg laukiniai bėgiojo gatvėmis. Londone prieš panašius protestuotojus buvo panaudota vandens patranka. *Dow Jones* indeksas smuko, o Arizonos kalėjime kilo maištas, jo numalšinimas pareikalavo šiurpių aukų ir iš kalinių, ir iš sargybinių. Bostono policija vis dar nepajėgė išaiškinti keleto žmogžudysčių, įvykusių prieš metus, ir nebuvo jokių naujų žinių byloje, skirtoje tirti kelių jaunų merginų pagrobimui, išprievartavimui ir nužudymui. Devyniasdešimt pirmajame kelyje už Grinfildo susidūrė trys mašinos ir žuvo pora žmonių. Aplinkosaugininkų grupė pareiškė ieškinį stambiam darbdaviui, kaltindama jį pilant neapdorotas atliekas į Konektikuto upę.

Kiekvieną kartą Žurnalistui nustojus skaityti, o ponui Blogiui dedant pastangas vieno iš šių ar kokio kito liūdnai panašaus pasakojimo aptarimui, Stypena linguodavo galvą ir pradėdavo murmėti:

– Štai! Matot. Tai ir turiu galvoje.

Atrodė, lyg būtum kokioje nors keistoje Atgimimo bažnyčioje. Evansas ignoravo šiuos pareiškimus, bandydamas įtraukti kitus grupės narius į kokį nors abipusį bendravimą.

Tačiau Piteris Gaisrininkas atkreipė dėmesį. Jis nelauktai pasisuko į Stypeną ir tiesiai jo paklausė:

– Kažkas ne taip, didysis vaikine?

Stypenos balsas sudrebėjo, kai atsakė:

– Negi nematai, Piteri? Ženklai visur! Riaušės, neapykanta, karas, žudynės... – jis staiga pasisuko į Evansą ir paklausė: – Ar laikraštyje nėra parašyta ir apie badą?

Ponas Blogis sudvejojo, o Žurnalistas džiugiai pasakė:

– Sudaniečiai grumiasi su nederliumi. Sausra ir badas sukėlė pabėgėlių krizę. „Niu Jork Taims“.

– Šimtai mirė? – paklausė Stypena.

– Taip. Labai tikėtina, – atsiliepė ponas Evansas. – Gal netgi dar daugiau.

Stypena energingai sulinksėjo.

– Aš jau esu matęs nuotraukas. Maži vaikučiai išsipūtusiais pilvais ir plonomis kojytėmis, ir įkritusiomis akimis, pilnomis nevilties. O ligos, jos visuomet šalia mūsų, kartu su badu. Nereikia net perskaityti visos Apokalipsės knygos, kad suprastum, kas dedasi. Visi ženklai.

Jis staiga atsilenkė savo sulankstomoje kėdėje, metė vieną ilgą žvilgsnį pro grotuotą langą, atvertą į ligoninės teritoriją, lyg stebėdamas paskutinę dienos šviesą, ir pasakė:

– Nėra abejonės, kad Šėtonas netoliese. Labai arti. Pažiūrėkite, kas dedasi pasaulyje. Blogos žinios, kur bepažvelgtum. Kas gi daugiau galėtų būti už tai atsakingas.

Tardamas tai, jis sukryžiavo rankas ant krūtinės. Staiga ėmė sunkiai alsuoti, o jo kaktą išmušė maži prakaito lašeliai, tarsi kiekvieną jame aidinčią mintį suvaldyti reikėtų didžiulių pastangų. Kiti tuzino grupės nariai lyg priaugę sėdėjo ant kėdžių, nė vienas nejudėdamas, neatplėšdamas akių nuo aukštojo vyro, besigrumiančio su jame šėlstančiomis baimėmis.

Ponas Blogis tai pastebėjo ir paskubomis nukreipė temą.

– Atsiverskime sporto skyrių, – pasakė jis. Jo balse aidintis giedras linksmumas skambėjo beveik įžeidžiamai.

Tačiau Piteris Gaisrininkas paprieštaravo.

– Ne, – sunkiai tramdydamas pyktį tarė jis. – Ne. Aš nenoriu kalbėtis apie beisbolą ar krepšinį arba vietines mokyklų komandas. Aš manau, jog turėtume kalbėtis apie mus supantį pasaulį. Manau, kad Stypenos žodžiuose yra tiesos. Už šių durų vyksta visokios bjaurastys. Neapykanta, žmogžudystės ir skerdynės. Iš kur visa tai atsiranda? Kas tai daro? Ar dar kas nors tebėra geras? Gal tai netgi ne Šėtono darbas, kaip tiki Stypena. Gal tai vyksta dėl to, jog mes visi tapom blogesni, ir Šėtonui net nereikia ateiti, nes mes už jį viską patys darome.

Ponas Evansas piktai spoksojo į Piterį Gaisrininką, primerkęs akis.

– Manau, jog tavo nuomonė įdomi, – tarė jis, lėtai seikėdamas santūrius, šaltus žodžius, – tačiau tu darai iš musės dramblį. Nepaisant to, aš nemanau, jog tai turi daug bendra su šios grupės tikslu. Mes čia ieškome būdų, kaip sugrįžti į visuomenę. Ne slėptis nuo jos, netgi jei pasaulyje ne viskas taip, kaip mums patiktų. Taip pat nemanau, kad tikslo siekti padeda nuolaidžiavimas savo svaičiojimams arba tikėjimas jais.

Šie žodžiai buvo skirti kartu ir Piteriui, ir Stypenai.

Piterio Gaisrininko veidas buvo lyg suakmenėjęs. Jis bandė prašnekti, bet išsyk nutilo.

Staiga stojusią tylą nutraukė Stypena. Jo balsas drebėjo, jis vos neverkė.

– Jeigu mes patys kalti dėl to, kas vyksta, tai vilties nebėra nė vienam iš mūsų. Niekam.

Šie žodžiai buvo ištarti su tokia nevaldoma neviltimi, kad keli žmonės, iki tol tyliai sėdėję, prislopintais balsais šūktelėjo. Vienas senas vyriškis pradėjo ašaroti, o moteris, dėvinti rausvą chalatą su raukinukais, gerokai per daug prisidažiusi akis ir apsiavusi kuoduotas baltas šlepetes – triušiukus, susigraudino.

– O, kaip liūdna, – tarė ji. – Labai liūdna.

Francis stebėjo socialinį darbuotoją, bandantį vėl suvaldyti grupę.

– Pasaulis yra toks pat, koks buvo visada, – tarė Evansas. – Mums turėtų rūpėti savo pačių reikalai.

To sakyti nederėjo, nes Stypena pašoko ant kojų. Jis staiga sumosikavo rankomis virš galvos, labai panašiai kaip tada, kai Francis su juo pirmąsyk susidūrė.

– Štai kas! – sušuko jis, išgąsdindamas bailesnius grupelės narius. – Blogis visur! Mes turime rasti būdą nuo jo apsisaugoti! Turime susiburti. Sudaryti komitetus. Įkurti sargybos grupeles. Turime susiorganizuoti! Susijungti! Sudaryti planą. Apsiginti.

Saugoti sienas. Turime iš visų jėgų stengtis, kad blogis nepatektų į ligoninę.

Jis giliai įkvėpė ir apsisuko, apžiūrinėdamas visus grupelės narius.

Kelios galvos linktelėjo vienu metu. Tai skambėjo protingai.

– Mes galime apsisaugoti nuo blogio, – tarė Stypena, – tačiau turime būti budrūs.

Tada, visas drebėdamas po pastangų, kurių pareikalavo kalba, jis atsisėdo ir vėl sukryžiavo rankas ant krūtinės, paskęsdamas tyloje.

Ponas Evansas nuožmiai pažvelgė į Piterį Gaisrininką, lyg jis būtų kaltas dėl Stypenos protrūkio.

– Taigi, – tarė jis lėtai, – Piteri. Pasakyk mums. Jei manai, kad turime neįsileisti Šėtono šiapus mūsų sienų, tai galbūt turėtume reguliariai vaikščioti į bažnyčią?

Piteris Gaisrininkas sustingo ant kėdės.

– Ne, – iš lėto atsakė jis. – Aš nemanau...

– Argi mums nereikėtų melstis? Eiti į mišias? Kalbėti „Sveika, Marija“, „Tėve mūsų“ ir „Prisipažįstu“? Kiekvieną sekmadienį priimti Komuniją? Ar mes neturėtume dažniau eiti išpažinties?

Piterio Gaisrininko balsas tapo žemas ir labai tylus.

– Nuo tokių dalykų gal ir pasijuntama geriau. Tačiau aš netikiu, kad...

Ponas Evansas antrą sykį jį pertraukė:

– Vaje, aš atsiprašau, – tarė jis dygaus cinizmo pilnu balsu. – Ėjimas į bažnyčią ir visokios organizuotos religinės apeigos labai nepatiktų Gaisrininkui, ar ne? Nes Gaisrininkas, na, turi problemų su bažnyčiomis, juk taip?

Piteris pasimuistė ant kėdės. Francis pastebėjo jo akyse slepiamą įtūžį, kokio prieš tai nebuvo matęs.

– Ne su bažnyčiomis. Su viena bažnyčia. Turėjau problemą, tačiau ją išsprendžiau, argi ne, pone Evansai?

Abudu vyrai sekundę žvelgė vienas į kitą, tada Evansas tarė:

– Taip, ko gero, išsprendei. Matai pats, kur dėl to atsidūrei.

Vakarienės metu Stypenai tapo dar blogiau.

Tą vakarą buvo patiekta vištiena grietinėlėje. Patiekale daugiausia buvo tirštos, pilkos grietinėlės ir mažai vištienos, su žirniais, – šie buvo suvirti taip, kad bet kokios pretenzijos į daržovę išgaravo viryklės karštyje – ir labai sukepusiomis bulvėmis, kurių konsistencija priminė sušalusias, tik tiek, kad buvo karštos lyg iš laužo ištrauktos anglys. Aukštasis vyras sėdėjo vienas prie kampinio staliuko, o kiti pastato gyventojai grūdosi prie likusių stalų, stengdamiesi palikti jam vietos. Vienas ar du pacientai vakarienės pradžioje bandė prie jo prisigretinti, tačiau Stypena juos piktai vijo šalin, urgzdamas lyg senas šuva, pažadintas iš miego.

Įprastas murmesys atrodė tylesnis, įrankių ir lėkščių tarškėjimas buvo lyg prislopintas. Keli stalai, stovintys nuošalyje, buvo skirti vyresniems, iškaršusiems pacientams, kuriems reikėjo pagalbos. Netgi rūpestingos, nors bevaisės, pastangos pamaitinti juos arba katatonikus, kurie abejingai spoksojo priešais save, nelabai suprasdami, jog juos valgydina, atrodė tylesnės, prislopintos. Iš savo vietos Francis matė, kad visi valgykloje esantys sanitarai vis žvilgčiojo į Stypeną, stengdamiesi nepaleisti jo iš akių ir kartu besirūpindami kitais pacientais. Vienu metu pasirodė Gerk piliulė, keletą minučių įdėmiai stebėjo Stypeną, paskui persimetė keliais žodžiais su Evansu. Prieš išeidamas, Gerk piliulė parašė receptą ir jį įteikė seselei.

Stypena, rodos, nepastebėjo, jog atkreipia visų dėmesį.

Jis paskubomis pats su savimi kalbėjo, su kažkuo ginčijosi, stumdydamas lėkštėje maistą, maišydamas jį į greit stingstančią pliurzę. Pamišėlis gurkštelėjo iš stiklinės vandens, porą sykių smarkiai pamosikavo rankomis, rodydamas į orą priešais save, baksnojo kaulėtu pirštu tarsi į asmens krūtinę, nors nieko priešais jį nebuvo, lyg dramatiškai pabrėždamas tam tikrą argumentą nematomam pašnekovui. Kartodamas šį procesą baigdavo taip

pat staigiai: nuleisdavo galvą, įsispoksodavo į savo maistą ir vėl burbėdavo pats sau.

Jau buvo laikas desertui, kvadratėliams gelsvai žalsvos želė, kai Stypena galų gale apsidairė, tarsi staiga supratęs, kur esąs. Jis pasisukiojo ant kėdės, nutaisęs nustebusią ir priblokštą išraišką. Jo šiurkštūs plaukai, paprastai krintantys ant pečių riebaluotomis sruogomis, dabar atrodė įkrauti elektros, lyg šeštadieninio filmuko herojaus, įkišusio pirštą į lizdą, tačiau šįkart juokinga nebuvo ir niekas net nešyptelėjo. Jo akys buvo ne tik išplėstos ir paklaikusios kaip tada, kai Francis pirmą sykį su juo susidūrė, bet dar ir padidėjusios nuo sukilusių aistrų. Francis matė, kaip pamišėlis kažko ieško, dairydamasis aplink, ir kaip jo žvilgsnis sustoja prie Trumpos Blondinės. Ši buvo visai netoli nuo Stypenos ir bandė pagelbėti pagyvenusiai moteriškei pavalgyti, pjaustydama kiekvieną glitų vištienos gabalėlį į mažus kąsnelius ir keldama moteriškei prie burnos, lyg pacientė būtų kūdikis maitinimo kėdutėje.

Stypena smarkiai pašoko iš vietos atstumdamas kėdę taip, kad ji barškėdama nuvirto ant grindų. Tokiu pat staigumu jis pakėlė savo išdžiūvusį pirštą ir bedė į jaunąją seselę praktikantę.

– Tu! – piktai suriko jis.

Trumpa Blondinė sutrikusi pažvelgė į jį. Sekundėlę ji pati rodė į save ir Francis iš lūpų perskaitė ją sakant „aš?“. Ji nepajudėjo iš savo vietos. Francis pagalvojo, jog dėl to, ko gero, kaltas trumpas sanitarės mokymas. Bet kuris ligoninės veteranas būtų reagavęs kur kas skubiau.

– Tu! – vėl suriko jis. – Aišku, kad tai tu!

Iš tolimosios valgomojo pusės Mažasis Juodukas ir jo brolis suskubo į įvykio vietą. Tačiau stalų ir kėdžių eilės bei pacientų grūstis kliudė jiems ir lėtino tempą. Trumpa Blondinė atsistojo, spoksodama į Stypeną, kuris skubiai žingsniavo jos link, ištiesęs pirštą rodė tiesiai į ją. Ji truputį atsitraukė sienos link.

– Tai tu, aš žinau! – rėkė jis. – Tai tu nauja! Tai tu nepatikrinta!

Tai tu, tikrai tu! Blogis! Blogis! Mes įleidome ją pro duris! Eikit visi šalin! Šalin! Būkite atsargūs! Neaišku, ką ji gali padaryti!

Jo paklaikę riksmai leido suprasti kitiems pacientams, kad Trumpa Blondinė užkrėsta arba gali sprogti. Žmonės valgomajame išsigandę atsitraukė.

Trumpa Blondinė prisispaudė prie artimiausios sienos ir iškėlė ranką. Francis matė jos akyse paniką, kai senis artinosi prie jos, mosikuodamas rankomis lyg paukštis sparnais.

Jis mostelėjo kitiems pacientams trauktis, pakeltu iš įniršio balsu šaukdamas:

– Nesijaudinkite! Aš mus visus apginsiu!

Didysis Juodukas jau stumdė į šalis stalus ir kėdes, o jo brolis peršoko per vieną pacientą, parpuolusį ant kelių dėl kažin kokio neapibrėžto siaubo. Francis matė, kaip ponas Blogis veržiasi jų link, o seselė Klaidelė su kita sesele irgi skubėjo pro pacientų, kurie grūdosi, nežinodami, bėgti ar pasilikti ir stebėti, sambūrį.

– Tai tu! – šaukė Stypena, pasiekęs seselę ir grėsmingai atsistojęs priešais ją.

– Visai ne! – suriko Trumpa Blondinė savo aukštu, plonu balsu.

– Tu! – vis tiek rėkė Stypena.

– Stypena! Tuoj pat nustok! – sušuko Mažasis Juodukas. Didysis Juodukas greitai artėjo, jo veidas buvo sustingęs į ryžtingą obsidiano spalvos kaukę.

– Visai ne, visai ne! – kartojo Trumpa Blondinė susigūždama ir slysdama siena žemyn.

Tuomet, nors Didysis Juodukas ir ponas Blogis dar buvo už kelių jardų, staiga stojo tyla. Stypena pasistiebė, tiesdamasis lubų link, lyg ketindamas pulti ant Trumpos Blondinės. Francis išgirdo, kaip kažkur netoliese, bet jis nesuvokė būtent kur, suriko Piteris Gaisrininkas:

– Stypena, baik! Tuoj pat nustok.

Francio nuostabai, aukštasis vyras pakluso.

Pamišėlis pažvelgė į Trumpą Blondinę ir jo veide sustingo nustebusi išraiška, tarsi jis tyrinėtų eksperimento rezultatus, kurie rodytų ne visai tai, ko tikėjosi mokslininkas. Paciento veidą iškreipė keista grimasa. Jau daug ramesnis pažvelgė į Trumpą Blondinę ir beveik mandagiai paklausė:

– Tu tuo tikra?

– Taip, taip, taip, – iškosėjo ji. – Aš įsitikinusi.

Jis įdėmiai žiūrėjo į ją.

– Aš sutrikdytas, – liūdnai ištarė Stypena. Jo staiga padidėjusios proporcijos vėl susitraukė. Vieną sekundę jis buvo baisi kerštinga jėga, pasiruošusi pulti, o netikėtai po mikrosekundės – jau vaikiškas ir mažas žmogus, blaškomas abejonių.

Tuo momentu Didysis Juodukas pagaliau prasibrovė iki Stypenos ir šiurkščiai sugriebė jį už rankų ir užlaužė jas už nugaros.

– Kokį velnią čia išdarinėji? – piktai paklausė jis.

Mažasis Juodukas buvo vos už žingsnio ir jis žengė į tarpą tarp paciento ir seselės praktikantės.

– Traukis atgal, – pareikalavo sanitaras, ir komanda tuoj pat buvo įvykdyta, nes didysis jo brolis truktelėjo Stypeną atgal.

– Gal ir suklydau, – tarė Stypena, purtydamas galvą. – Iš pradžių atrodė taip aišku. Paskui pasikeitė. Staiga ėmė ir pasikeitė. Tiesiog nebežinau.

Aukštasis vyriškis pasuko galvą Didžiojo Juoduko link, tiesdamas savo į stručio panašų kaklą. Jo balsas buvo pilnas abejonių ir liūdesio.

– Aš maniau, kad tai tikrai ji, suprantate. Tiesiog turėjo būti. Ji naujausia. Ji čia visai neilgai. Iš tiesų naujokė. Juk mes turime būti labai atsargūs, kad neįsileistume blogio. Turime visą laiką budėti. Aš atsiprašau, – tarė jis, pasisukdamas į Trumpą Blondinę, kuri stojosi ant kojų, bandydama atgauti šaltakraujiškumą. – Buvau visiškai įsitikinęs.

Jis vėl pažiūrėjo į ją, ir jo akys susiaurėjo.

– Aš vis dar nesu tikras, – kietai pasakė. – Gali būti. Galbūt ji man meluoja. Šėtono tarnai – patyrę melagiai. Jie apgavikai – visi iki paskutinio. Jiems lengva atrodyti nekaltiems, kai tokie nėra.

Jo balse nebuvo nei įniršio, nei abejonės.

Trumpa Blondinė pasitraukė toliau nuo grupelės, įsmeigusi atsargų žvilgsnį į Stypeną, laikomą Didžiojo Juoduko. Evansas pagaliau prasiskynė kelią iki jų ir tarė tiesiai Mažajam Juodukui:

– Pasirūpink, kad jis šįvakar gautų raminamųjų. Penkis miligramus nembutalio, injekciją, vaistų dalijimo metu. Galbūt turėtume šiąnakt uždaryti jį į izoliatorių.

Stypena vis dar gręžė akimis Trumpą Blondinę, kai išgirdo žodį „izoliatorius". Jis pasisuko į poną Blogį ir įnirtingai papurtė galvą.

– Ne, ne, man viskas gerai, tikrai, viskas tvarka, aš tiesiog dirbau savo darbą, iš tiesų. Aš nebekelsiu problemų, pažadu... – jo balsas nutyko.

– Pažiūrėsim, – tarė Evansas. – Pažiūrėsim, kaip jis reaguos į raminamuosius.

– Aš nekelsiu rūpesčių, – maldavo Stypena. – Tikrai. Jokių problemų. Visiškai jokių. Prašau: neįkiškite manęs į izoliatorių.

Evansas pasisuko į Trumpą Blondinę.

– Gali pasiimti pertrauką, – tarė jis.

Tačiau lieknutė praktikantė papurtė galvą.

– Viskas gerai, – atsakė ji, sukaupusi šiek tiek drąsos, ir grįžo maitinti senutės invalido vežimėlyje. Francis pastebėjo, kad Stypena vis dar spokso Trumpos Blondinės pusėn, o jo įdėmiame žvilgsnyje jautei tai, ką Francis palaikė abejone, tačiau vėliau suprato, jog tai galėjo būti daugelis kitų jausmų.

Tą vakarą dalijant vaistus minia kaip visad stumdėsi ir reiškė nepasitenkinimą. Trumpa Blondinė stovėjo už seselių posto grotų, padėdama dalyti piliules, bet kitos, vyresnės ir labiau patyrusios seselės, perėmė vadovavimą vakarinių mišinių dalijimui. Girdėjosi keli besiskundžiantys balsai: vienas vyras ėmė verkti, kai

kitas nustūmė jį šalin, – bet Franciui atrodė, kad per pietus įvykęs proveržis privertė daugelį Amersto gyventojų jei ne visai užtilti, tai bent jau apsiraminti. Jis pamanė sau, kad ligoninėje visiems svarbiausia pusiausvyra. Medikamentai subalansuodavo pamišusius protus; amžius ir įkalinimas subalansuodavo energiją ir idėjas. Ligoninėje visi įsisukdavo į tam tikrą rutiną, mąstė Francis, čia vieta ir laikas buvo apriboti, apibrėžti ir suskirstyti. Netgi įprastas grumdymasis ir ginčai, kaip kad vaistų vakarinių dalybų metu, buvo įmantraus pamišėliško menueto dalis, toks pat privalomas renesanso šokio žingsnelis.

Jis pamatė Stypeną, atlydimą Didžiojo Juoduko, žengiantį seselių posto link. Aukštasis vyras purtė galvą, ir Francis girdėjo jį skundžiantis:

– Man viskas tvarka, viskas tvarka. Man nereikia jokių papildomų vaistų, kad nusiraminčiau...

Tačiau Didžiojo Juoduko veide nebebuvo įprastos malonios išraiškos, ir Francis girdėjo jį ramiai sakant:

– Stypena, privalai padaryti tai geruoju ir nekeldamas rūpesčių, nes kitaip teks apvilkti tau tramdomuosius ir uždaryti izoliatoriuje pernakt, o aš žinau, kad tu šito nenori. Taigi giliai įkvėpk, pasiraitok rankovę ir nekovok su tuo, su kuo kovoti nederėtų.

Stypena linktelėjo, tuo metu nusiraminęs, nors Francis matė, kaip jis įdėmiai stebi Trumpą Blondinę, dirbančią posto gale. Kad ir kokios abejonės buvo apnikusios Stypeną dėl to, kad Trumpa Blondinė – Šėtono vaikas, Franciui tapo aišku, jog jų neišsklaidė nei vaistai, nei įtikinėjimai. Aukštasis vyras nuo galvos iki kojų drebėjo iš nerimo. Tačiau jis nesipriešino seselei Kauleliui, kuri priartėjo su poodiniu švirkštu, varvančiu vaistais, pavalė jo ranką spiritu ir šiurkščiai įsmeigė adatą odon. Francis pamanė, jog turėtų skaudėti, tačiau Stypena neparodė jokių nepasitenkinimo ženklų. Jis vogčiomis metė paskutinį ilgą žvilgsnį į Trumpą Blondinę, prieš leisdamas Didžiajam Juodukui nuvesti jį atgal į miegamąjį.

Penktas skyrius

Lauke, už mano buto sienų, sustiprėjo vakarinis eismas. Girdėjau sunkių savivarčių variklių garsus, kartkartėmis pyptelintį mašinos signalą ir nuolatinį ratų dūzgimą keliu. Vasarą naktis ateina lėtai, atslenka lyg bloga mintis laimingu metu. Takūs šešėliai iš pradžių suranda alėjas, tada pradeda šliaužti per kiemus ir šaligatvius, slenka į viršų pastatų sienomis ir lyg gyvatės vinguriuoja pro langus arba lūkuriuoja medžių šakų užuoglaudoje, kol įsigali tamsa. Pamišimas, dažnai pagalvodavau, panašus į naktį, nes įvairiais būdais daugelį metų jis plito mano širdyje ir vaizduotėje, kartais šiurkščiai ir greitai, kai kada lėtai, subtiliai, taip, kad aš net nepastebėdavau jo atslenkančio.

Aš pabandžiau prisiminti, ar kada nors patyriau tamsesnę naktį nei Valstybinėje Vakarų ligoninėje. Naktį, pilnesnę pamišimo?

Nuėjau prie kriauklės, prisipyliau stiklinę vandens, gurkštelėjau ir pamąsčiau: dar nepasakojau apie smarvę. Tai buvo žmonių išmatų dvokas, kovojantis su neskiestu valikliu. Šlapimo smarvė prieš dezinfekuojamųjų medžiagų kvapą. Daugelis senų ir nukaršusių pacientų lyg kūdikiai nevaldė savo pūslės, taigi ligoninėje knibždėjo „nelaimingų atsitikimų“. Kovojant su tuo, kiekviename koridoriuje buvo bent po du sandėliukus su skudurais, šluotomis ir kibirais, pilnais stipriausių cheminių valiklių. Kar-

tais atrodė, kad kažkas nuolat plauna grindis vienur ar kitur. Šarminiai valikliai buvo labai stiprios koncentracijos, išpilti ant linoleumo degino mums akis ir nuo jų garų buvo sunku kvėpuoti, lyg kas draskytų plaučius.

Buvo sunku nujausti, kada šių „nelaimingų atsitikimų" gali nutikti. Normaliame pasaulyje, manau, būtų galima daugmaž visada nustatyti stresus arba baimes, kurios galėtų išprovokuoti kokį nors seną žmogų prarasti kontrolę, ir imtis veiksmų šioms nelaimėms išvengti. Tam prireiktų truputėlio logikos, dalelės jautrumo, šiek tiek planavimo ir įžvalgos. Nelabai sunku. Tačiau ligoninėje, kur visi stresai ir baimės, rikošetu atsimušantys nuo sienų, būdavo tokie neplanuoti ir kildavo nuo tokios daugybės atsitiktinių minčių, nujausti ir išvengti tokių būsenų buvo praktiškai neįmanoma.

Taigi vietoj to turėjome kibirus ir galingus valiklius.

Dėl to, kad seselėms ir sanitarams taip dažnai tekdavo griebtis šių įrankių, sandėliukai retai tebūdavo užrakinti. Aišku, turėjo būti, tačiau, kaip ir daugelis dalykų Valstybinėje Vakarų ligoninėje, taisyklės iš tiesų nusileido pamišimo nulemtam praktiškumui.

Ką gi aš dar prisimenu apie tą naktį? Ar lijo? Ar pūtė vėjas?

Aš prisimenu tik garsus.

Amersto pastate buvo sugrūsti beveik trys šimtai žmonių, nors jo galimybės buvo suplanuotos maždaug trečdaliui šio skaičiaus. Bet kurią naktį keli žmonės galėjo būti perkelti į izoliatoriaus penktame aukšte vienutes, kuriomis gąsdino Stypeną. Lovos sugrūstos viena šalia kitos taip, kad miegančius pacientus teskyrė keli coliai. Viename miegamojo šone keli suodini langai. Jie buvo grotuoti ir leisdavo truputį išvėdinti patalpą, nors žmonės, kurių gultai buvo po langais, dažniausiai juos sandariai uždarydavo, nes bijodavo to, kas gali būti kitapus lango.

Naktis atrodydavo kaip sielvarto simfonija.

Knarkimas, kosulys, gargaliavimas maišydavosi su košmarais. Žmonės per miegus kalbėdavosi su šeima ir draugais, kurių nebūdavo šalia, su dievais, ignoruojančiais jų maldas, su demo-

nais, kurie juos kankino. Žmonės nuolat verkė, be pertraukos raudodavo tamsiausiomis valandomis. Visi miegodavo, bet niekas nesiilsėjo.

Mus užrakindavo su visa nakties atnešama vienatve.

Galbūt tai dėl mėnesienos, besiveržiančios pro grotuotą langą, nes aš tą naktį skrajojau tarp miego ir būdravimo. Gal dar buvau nenusiraminęs po dienos įvykių. Gal tai mano balsai nedavė ramybės. Aš dažnai apie tai mąstydavau, tačiau iki šiol nesu tikras, kas laikė mane toje keistoje būklėje tarp budrumo ir buvimo be sąmonės tomis tamsos valandomis. Piteris Gaisrininkas sunkiai dūsavo per miegus, neritmingai vartydamasis gretimame gulte. Naktis jam buvo sunki, nes dienos metu dar išlaikė sveiką protą, kuris ligoninėje atrodė ne vietoje. Tačiau naktimis kažkas jį nuolat graužė. Smegdamas į nebūtį ir vėl keistai pabusdamas, aš prisiminiau matęs Stypeną, jis už keleto gultų sėdėjo, sukryžiavęs kojas lyg raudonodis indėnas genties taryboje, ir spoksojo į sieną priešais. Aš prisimenu, kaip pamaniau, jog raminamieji, kurių jam suleido, neatliko savo darbo, nes, pagal visas taisykles, jis dabar turėtų būti nugrimzdęs į vaistų sukeltą tamsų miegą be sapnų. Tačiau kad ir kokie impulsai jį prieš tai taip įaudrino, dabar jie lengvai nugalėjo raminamuosius vaistus, ir, užuot miegojęs, pacientas sėdėjo, murmėdamas pats sau, gestikuliuodamas rankomis lyg dirigentas, niekaip nesugebantis priversti orkestro groti reikiamu tempu.

Tokį aš jį prisimenu, kada pats tą naktį slidinėjau ant sąmoningumo ribos, iki pat tos akimirkos, kai ant peties pajutau ranką, purtančią mane, kad atsibusčiau. Štai tas metas, pagalvojau. Pradėk čia.

Taigi paėmiau pieštuką ir parašiau:

Francis miegojo neramiu miegu, kol pabudo nuo įkyraus purtymo, kuris ištempė jį iš kažkokios nenustatytos vietos ir iššyk priminė, kur jis iš tiesų yra. Jis atmerkė akis, bet dar prieš joms

prisitaikant prie tamsos išgirdo Stypenos balsą, šnibždantį tyliai, bet energingai, pilną vaikiško džiugesio ir pasitenkinimo, sakantį:

– Mes saugūs, Paukšteli. Mes saugūs!

Francis miegojo neramiu miegu, kol pabudo nuo įkyraus purtymo, kuris ištempė jį iš kažkokios nenustatytos vietos ir išsyk priminė, kur jis iš tiesų yra. Jis atmerkė akis, bet dar prieš joms prisitaikant prie tamsos išgirdo Stypenos balsą, šnibždantį tyliai, bet energingai, pilną vaikiško džiugesio ir pasitenkinimo, sakantį:

– Mes saugūs, Paukšteli. Mes saugūs!

Aukštasis vyras tupėjo ant lovos krašto lyg koks sparnuotas dinozauras. Mėnulio šviesoje, prasiskverbusioje pro lango virbus, Francis matė žmogaus veide pašėlusio džiaugsmo ir palengvėjimo išraišką.

– Saugūs nuo ko? – paklausė Francis, nors, vos paklausęs, suprato, kad jau žino atsakymą.

– Nuo blogio, – atsakė Stypena ir apkabino rankomis save. Tada pakėlė kairę ranką ir prispaudė prie veido – delnu prie kaktos, lyg taip galėtų sulaikyti mintis ir idėjas, kurios taip nerimo viduje.

Kai Stypena patraukė ranką nuo kaktos, Franciui pasirodė, jog ji paliko žymę, panašią į suodžius. Pamišėlis turbūt ir pats kažką pajuto, nes nustebęs pažiūrėjo į savo pirštus.

Francis atsisėdo lovoje.

– Stypena, – sušnabždėjo jis. – Kas nutiko?

Kol aukštasis vyras ruošėsi atsakyti, Francis išgirdo šnypščiantį garsą. Tai buvo Piteris Gaisrininkas, kuris pabudo, nuleido kojas nuo gulto krašto ir lenkėsi jų link.

– Stypena, tuoj pat pasakyk! Kas nutiko? – Piteris klausinėjo, kalbėdamas kuo tyliau, – tačiau tyliai. Nepažadink kitų.

Aukštasis vyras sutikdamas truputį linktelėjo galvą. Tačiau jo

žodžiai liejosi jaudria, beveik džiaugsminga kaskada. Palengvėjimas ir atsipalaidavimas užtvindė jo žodžius.

– Tai buvo regėjimas, Piteri. Tai tikriausiai buvo angelas, atsiųstas tiesiai pas mane. Paukšteli, šis pavidalas nusileido tiesiai man prie šono, jis buvo čia, kad pasakytų man...

– Ką pasakytų? – tyliai paklausė Francis.

– Pasakytų, jog buvau teisus. Teisus visą laiką. Blogis stengėsi mus čia atsekti, Paukšteli. Blogis buvo čia, šalia mūsų. Tačiau šis blogis jau sunaikintas, ir dabar mes saugūs.

Jis lėtai iškvėpė ir pridūrė:

– Ačiū Dievui.

Francis nežinojo, kaip suprasti Stypenos žodžius, tačiau Piteris Gaisrininkas prislinko arčiau ir atsisėdo šalia aukštojo vyro.

– Tasai pavidalas – jis atėjo čionai? Į šį kambarį? – paklausė jis.

– Tiesiai prie mano lovos. Mes apsikabinome lyg broliai.

– Pavidalas tave palietė?

– Taip. Jis buvo toks pat realus kaip tu ar aš, Piteri. Aš jaučiau jo gyvybę šalia savosios. Lyg mūsų širdys plaktų kaip viena. Bet jis buvo dar ir stebuklingas, Paukšteli.

Piteris Gaisrininkas linktelėjo. Tada lėtai ištiesė ranką ir palietė Stypenos kaktą, kur vis dar buvo tamsi žymė. Sekundę Piteris trynė pirštus vieną į kitą.

– Ar matei, kaip pavidalas įėjo pro duris, ar jis nusileido iš viršaus? – lėtai paklausė jis, iš pradžių parodydamas miegamojo durų link, paskui viršun, į lubas.

Stypena papurtė galvą.

– Ne. Jis tiesiog atsirado per vieną sekundę iš karto prie mano lovos. Jis visas buvo užlietas šviesos, lyg tiesiai iš dangaus. Tačiau jo veido neįžvelgiau. Tarsi būtų pridengtas. Tai tikrų tikriausias angelas, – tarė jis. – Tik pagalvok, Paukšteli. Angelas iš dausų. Čia, šiame kambaryje. Mūsų ligoninėje. Padedantis mums apsiginti.

Francis nieko nepasakė, bet Piteris Gaisrininkas linktelėjo.

Jis pakėlė pirštus prie nosies ir susikaupęs porą sykių smarkiai įkvėpė. Atrodė, jog jam nerimą kėlė tai, ką užuodė, todėl darsyk giliai įtraukė oro. Minutėlę Gaisrininkas tylėjo, žvalgydamasis po kambarį. Tuomet prakalbo tyliu, įsakmiu balsu, o jo žodžiuose galėjai justi valdingumą, lyg įsakinėjančio karo vado, kada priešas arti ir kiekviename šešėlyje tyko pavojus.

– Stypena. Grįžk lovon ir lauk ten, kol aš ir Paukštelis grįšime. Nieko niekam nesakyk. Visiška tyla, supratai?

Stypena prasižiojo kalbėti, tačiau sudvejojo.

– Na gerai, – lėtai tarė jis, – tačiau mes saugūs. Mes visi saugūs. Argi nemanai, kad kiti taip pat norės žinoti?

– Geriau iki galo įsitikinkime, kad nesukeltume tuščių vilčių, – tarė Piteris.

Tai, atrodo, paveikė, nes Stypena vėl linktelėjo. Jis pakilo ir nuvairavo savo gulto link. Atsidūręs lovoje, iškėlė smilių – universalų tylos ženklą. Piteris jam nusišypsojo, tuomet sušnabždėjo:

– Paukšteli, eime su manim, tuoj pat. Tik būk tyliai!

Kiekvieną žodį jis tarė su kažin kokia įtampa, kurios Francis negalėjo suvokti.

Nesidairydamas atgal, jis atsargiai ėmė slinkti tarp gultų, sėlindamas mažais tarpeliais, skiriančiais miegančius žmones. Eidamas vienintelių miegamojo durų link, jis praslinko pro tualetą, iš po kurio durų skverbėsi ruoželis ryškios šviesos. Keli vyrai sujudėjo, vienas pakilo savo gulte, kai pacientai sėlino pro jį, tačiau Piteris paprasčiausiai nuramino pamišėlį, patylom sakydamas „tššš“, ir vyriškis sudejavęs apsivertė ant kito šono bei vėl nugrimzdo į miegą.

Pasiekęs duris, Gaisrininkas atsisuko atgal ir pamatė, jog Stypena vėl sėdi savo gulte sukryžiavęs kojas. Aukštasis vyras pastebėjo juos ir pamojavo prieš vėl atsiguldamas.

Kai Piteris Gaisrininkas siektelėjo durų rankenos, Francis stabtelėjo jam prie šono.

– Durys užrakintos, – tarė Francis. – Jas užrakina kiekvieną naktį.

– Šiąnakt, – lėtai ištarė Piteris, – jos neužrakintos.

Įrodydamas tai, jis ištiesė ranką, suėmė rankeną ir ją pasuko. Durys sugirgždėjusios atsidarė.

– Eime, Paukšteli, – tarė jis.

Koridorius buvo užtamsintas nakčiai, tik šen bei ten švietė po lempą, metančią nedidelius šviesos lankus ant grindų. Francis minutėlę buvo priblokštas tylos. Paprastai Amersto koridoriai būdavo prisigrūdę sėdinčių, stovinčių, vaikštančių, rūkančių, kalbančių su savimi, plepančių su niekuo, netgi tarpusavyje bendraujančių žmonių. Koridoriai buvo tarsi ligoninės venos, nuolat pumpuojančios kraują ir energiją į kiekvieną svarbų organą. Francis niekad nebuvo matęs jų tuščių. Jausmas, kad esi vienas koridoriuje, buvo nemalonus. Gaisrininkas, šiaip ar taip, neatrodė dėl to susirūpinęs. Jis žvelgė į koridoriaus vidurį, kur geltona mažos stalinės lempos šviesa apšvietė seselių postą. Iš jų vietos postas atrodė tuščias.

Piteris žengė vieną žingsnelį pirmyn, tada įsižiūrėjo į grindis. Jis suklupo ant vieno kelio ir atsargiai palietė tamsios spalvos dėmę, panašią į tą, kuri sutepė Stypenos veidą. Pamišėlis ir šįkart pakėlė pirštą prie nosies. Tada, nesakydamas nė žodžio, jis mostelėjo Franciui, kviesdamas pažiūrėti.

Francis ne visai suprato, ką turėtų pamatyti, tačiau stengėsi įsidėmėti viską, ką darė Piteris Gaisrininkas. Jiedu toliau slinko koridoriumi seselių posto link, tačiau pusiaukelėje sustojo priešais vieną iš sandėliukų. Francis silpnoje šviesoje įžiūrėjo, jog seselių postas išties tuščias. Tai jį sutrikdė, nes pacientas visados manė, jog ten visą parą budi bent vienas žmogus. Gaisrininkas savo ruožtu spoksojo į grindis šalia sandėliuko. Jis parodė į didelę dėmę, sutepusią linoleumą.

– Kas tai? – paklausė Francis.

Piteris Gaisrininkas atsiduso.

– Tai didžiausia bėda iš visų, kurias tau teko patirti, – tarė jis. – Franci, kad ir kas būtų už šių durų, nesušuk. Tuo labiau neklyk. Įsikąsk į liežuvį ir netark nė žodžio. Taip pat nieko neliesk. Ar sugebėsi tai dėl manęs, Paukšteli? Galiu tavimi pasikliauti?

Francis išniurnėjo „taip“, nors tai buvo sunku. Jis jautė ūžesį ausyse, kraują, užverdantį krūtinėje, pilną adrenalino ir nerimo. Tą sekundę suvokė, kad nė žodžio negirdėjo iš savo balsų nuo to laiko, kai jį pažadino Stypena.

Piteris atsargiai prislinko prie sandėliuko durų. Jis išsitraukė iš pižaminių kelnių marškinėlius ir jų skvernu apvyniota ranka siektelėjo rankenos. Tada lėtai atidarė duris. Prieš juos atsivėrė juoda kaip bedugnė kambarėlio tamsa. Piteris labai iš lėto žengė priekin ir ištiesė ranką vidun, kur ant sienos buvo šviesos jungiklis.

Staigus šviesos plykstelėjimas kirto lyg kardu.

Sekundę, gal netgi dar trumpiau, šviesa Francį apakino. Jis išgirdo, kaip Piteris Gaisrininkas paspringo keiksmažodžiu.

Francis ištiesė kaklą, norėdamas pro Gaisrininką pažiūrėti į sandėliuką. Staiga jis žioptelėjo, kai jį lyg uragano šuoras užliejo baimė ir šokas. Jis atsitraukė nuo to, ką pamatė, žengė žingsnį atgal. Kiekvienas įkvėpimas svilino lyg karšti garai. Ligonis bandė kažką pasakyti, bet vietoj „O Dieve mano...“ teišleido nerišlią dejonę.

Sandėliuko viduryje ant grindų gulėjo Trumpa Blondinė.

Tikriau sakant, tai, kas anksčiau vadinta Trumpa Blondine.

Ji buvo beveik nuoga, seselės uniforma buvo supjaustyta ir numesta kampe. Jos apatiniai tebebuvo ant kūno, tačiau patraukti taip, kad matėsi krūtys ir lytiniai organai. Slaugė gulėjo susirietusi ant šono, beveik embriono poza, išskyrus tai, jog viena koja buvo suriesta į viršų, kita ištiesta, o po seselės galva ir krūtine telkšojo didžiulis tamsaus kraujo klanas. Raudonos srovelės vagojo jos blyškią odą. Viena ranka buvo šiurkščiai pakišta po kūnu, kita, ištiesta lyg žmogaus, mojuojančio kam nors tolumoje,

tysojo kraujo klane. Jos plaukai buvo suvelti, beveik šlapi, oda keistai žvilgėjo, atspindėdama ryškią sandėliuko lempos šviesą. Netoliese stovintis valiklio kibiras buvo apverstas, valymo skysčio ir dezinfekcijos priemonės smarvė dirgino jų šnerves. Piteris Gaisrininkas pasilenkė prie kūno, tačiau, taip ir nepatikrinęs pulso, sustojo, nes abu su Franciu pamatė, jog Trumpos Blondinės gerklė perpjauta. Didžiulė, žiojinti juodai raudona žaizda, be abejonės, atėmė jai gyvybę per kelias sekundes.

Piteris Gaisrininkas žengė atgal į koridorių, šalia Francio. Jis giliai, lėtai įkvėpė, po to lėtai iškvėpė, orui švilpiant pro sukąstus dantis.

– Įdėmiai žiūrėk, Paukšteli, – atsargiai tarė jis. – Į viską įdėmiai žiūrėk. Pabandyk įsiminti viską, ką mes čia šiąnakt matome. Gali tai padaryti dėl manęs, Paukšteli? Pabūsi antrąja stebinčių akių pora?

Francis lėtai linktelėjo. Jo akys sekė Piterį Gaisrininką, žengiantį atgal į sandėliuką ir tyliai rodantį pirštu. Iš pradžių į pjūvį, žiauriai sužalojusį jos gerklę, tada į apverstą kibirą bei į supjaustytus ir šalin numestus rūbus. Jis parodė į lygiagrečias kraujo linijas ant Trumpos Blondinės kaktos, besitęsiančias iki akių, sudarančias tarsi antveidį. Francis nepajėgė įsivaizduoti, kaip jos ten atsidūrė. Piteris Gaisrininkas minutėlę sustojo, rodydamas į šias žymes, tada ėmė atsargiai manevruoti mažytėje erdvėje, baksnodamas ištiestu smiliumi į kiekvieną kambarėlio kvadratą, kiekvieną scenos detalę, lyg mokytojas, lazdele nekantriai barbenantis į lentą, kad atkreiptų išsiblaškiusios klasės dėmesį. Francis viską dėjosi į galvą, atspausdamas atmintyje lyg fotografo asistentas.

Ilgiausiai Piteris rodė į Trumpos Blondinės ranką, ištiestą tolyn. Francis staiga pamatė, jog jai trūksta keturių pirštų galiukų, tarsi šie būtų nupjauti ir kažkur nunešti. Jis pažvelgė į sužalojimą ir pajuto, kad jo kvėpavimas trūkčioja.

– Ką matai, Paukšteli? – galų gale pasiteiravo Piteris Gaisrininkas.

Francis pažvelgė į nebegyvą moterį.

– Matau Trumpą Blondinę, – atsakė jis. – Vargšas Stypena. Vargšas, vargšas Stypena. Jis turbūt išties tikėjo, jog žudo blogį.

– Manai, tai padarė Stypena? – paklausė Gaisrininkas, purtydamas galvą. – Žiūrėk įdėmiai, – pakartojo jis. – Tada pasakyk, ką matai.

Francis kaip užhipnotizuotas stebėjo ant grindų gulintį kūną. Jo žvilgsnį prirakino jaunosios moters veidas, o vidų užliejo baimės, susijaudinimo ir šaltos tuštumos mišinys. Jis suprato, kad iki tol nebuvo matęs numirėlio, bent jau iš arti. Prisiminė, kaip vaikystėje ėjo į senelio sesers laidotuves, tvirtai mamos sugriebtas už rankos. Ši vedėsi jį pro atvirą karstą, visą laiką murmėdama draudimus: nieko nesakyti, nedaryti bei gražiai elgtis, nes bijojo, jog Francis gali atkreipti visų dėmesį kokiu nors netinkamu poelgiu. Tačiau mirusios giminaitės jis net neturėjo galimybės pamatyti. Viskas, ką pacientas prisiminė, tebuvo porceliano baltumo profilis, kurį teko išvysti vos akimirką, tarsi kažką, šmėstelėjusį pro važiuojančio automobilio langą, o paskui Francį nustūmė į šoną. Tai, ką jis matė, žiūrėdamas į Trumpą Blondinę, buvo visai kas kita. Tai buvo mirtis visu savo baisumu, suprato jis.

– Aš matau mirtį, – sušnabždėjo Francis.

Piteris Gaisrininkas linktelėjo.

– Taip, iš tiesų, – tarė jis. – Mirtis. Be to, bjauri mirtis. Tačiau žinai, ką dar matau? – Piteris kalbėjo lėtai, tarsi pasverdamas kiekvieną žodį.

– Ką? – atsargiai pasiteiravo Francis.

– Matau pranešimą, – atsakė Gaisrininkas.

Paskui su gniuždančio liūdesio gaidele jis pridūrė:

– Franci, blogio niekas nenužudė. Jis čia, tarp mūsų, toks pat gyvas kaip tu ar aš.

Jis žengė atgal į koridorių ir tyliai pridūrė:

– Dabar reikia pakviesti pagalbą.

Šeštas skyrius

Kartais sapnuoju tai, ką mačiau.

Kartais suprantu, kad nebesapnuoju, esu visiškai pabudęs, ir tai prisiminimas, įsispaudęs mano atmintyje tarsi suakmenėjusios fosilijos kontūrai, o tai dar blogiau. Savo mintyse vis dar matau Trumpą Blondinę, įrėmintą tarsi toje nuotraukoje, fotografuotoje vėliau atvykusios policijos. Tačiau įtariu, kad policijos fotografai nebuvo tokie meniški kaip mano atminties vizijos. Atsiminimuose jos pavidalas iškyla lyg mažai žinomo renesanso tapytojo sukurtas gyvas, tačiau neadekvatus nukankinto šventojo vaizdinys.

Štai ką aš prisimenu. Jos oda buvo porceliano baltumo ir tobulai švari, o veide sustingusi laimingo poilsio išraiška. Tetrūko tik šviečiančios aureolės aplink galvą. Mirtis tebuvo vos kiek daugiau nei nepatogumas, neilgas nemalonaus skausmo tarpsnis neišvengiamame, maloniame ir šlovingame kelyje į dangų. Žinoma, tikrovėje (šį žodį išmokau vartoti kuo rečiau) nebuvo nieko panašaus. Jos odą buvo išvagoję tamsaus kraujo ruožai, drabužiai sudraskyti ir nuplėšti, pjūvis gerklėje žiojėjo lyg besityčiojanti šypsena, akys buvo išsiplėtusios, o veidas perkreiptas šoko ir netikėjimo. Mirties chimera. Žmogžudystė visa savo šlykštybe. Aš tą naktį atsitraukiau nuo sandėliuko durų virpėdamas iš nerimo ir bai-

mės. Atsidūręs taip arti smurto, pasijunti, lyg per širdį brūžintų švitrinis popierius.

Gyvos aš jos beveik nepažinojau. Kur kas geriau pažinau mirusią.

Kai Piteris Gaisrininkas nusisuko nuo lavono ir kraujo bei nuo visų kitų didelių ir mažų žmogžudystės ženklų, aš neturėjau jokio supratimo, kas bus toliau. Jis kur kas geriau susivokė, nes dar sykį mane perspėjo, kad nieko neliesčiau, laikyčiau rankas kišenėse ir nereikščiau garsiai savo nuomonės.

– Paukšteli, – tarė jis, – neilgai trukus žmonės ims tavęs klausinėti. Jų klausimai gali būti tikrai nemalonūs. Užduoti pačiu nepatraukliausiu būdu. Jie gali sakyti, jog tiesiog nori informacijos, tačiau patikėk, jie tikrai neketins niekam pagelbėti, tik sau. Atsakinėk trumpai ir į temą ir savanoriškai nepasakok nieko, nesusijusio su tuo, ką matei ir girdėjai šiąnakt. Ar supranti?

– Taip, – atsakiau, tačiau iš tiesų net nelabai supratau, su kuo sutinku. – Vargšas Stypena, – dar pakartojau.

Piteris Gaisrininkas linktelėjo.

– Vargšas Stypena teisus. Tačiau ne ta prasme, kuria manai. Jis tikrai galų gale labai artimai ir asmeniškai susidurs su blogiu. Gali būti, jog susidursime mes visi.

Jis ir aš nuėjome koridoriumi iki tuščio seselių posto. Mūsų basos kojos tyliai šlepsėjo grindimis. Grotuotos durys, kurios turėjo būti užrakintos, siūbavo atviros. Ant grindų buvo numesti keli popieriai, tačiau, galimas dalykas, jie tiesiog nuplasnojo nuo rašomojo stalo, kažkam per greitai pasijudinus. Kita vertus, galėjo būti, kad buvo nubraukti trumpų grumtynių metu. Sunku pasakyti. Į akis krito dar du ženklai, rodantys, jog čia kažkas nutiko: dėžutė su vaistais, buvusi užrakinta, dabar buvo plačiai atverta, o keli plastikiniai piliulių indeliai netvarkingai mėtėsi ant grindų. Be to, veikiančio juodo telefono, stovinčio ant rašomojo stalo, ragelis buvo nukeltas. Piteris vėl taip pat kaip sandėliuke parodė pirštu į šiuos ženklus. Tada padėjo ragelį atgal ir vėl tuoj

pat pakėlė, ketindamas skambinti. Jis paspaudė nulį, kad jį sujungtų su ligoninės apsauga.

– Apsauga? Amerste įvyko incidentas, – skubiai tarė jis. – Geriau paskubėkite.

Tuomet jis išsyk padėjo ragelį ir vėl palaukė gero signalo. Šį kartą surinko 911. Po sekundės ramiai pasakė:

– Labas vakaras. Noriu jums pranešti apie įvykdytą žmogžudystę Amersto pastate, Valstybinėje Vakarų ligoninėje, netoli antrame aukšte esančio seselių posto.

Jis palūkėjo, paskui pridūrė:

– Ne, neketinu sakyti savo vardo. Jau pasakiau viską, ką jums reikia žinoti: kas atsitiko ir kurioje vietoje. Likę dalykai taps velniškai aiškūs, kai atvyksite. Jums prireiks nusikaltimo vietos tyrėjų, detektyvų ir apygardos koronerio paslaugų. Taip pat spėju, jog turėtumėte paskubėti.

Jis padėjo ragelį, pasisuko į mane ir tarė su lengva ironija ir iš pažiūros daugiau nei šiek tiek susidomėjęs:

– Tuoj čia bus išties įdomu.

Štai ką aš prisimenu. Ant sienos užrašiau:

Francis net neįsivaizdavo, kokia didžiulė maišatis kils virš jo vargšės galvos, tarsi griaustinis karštą vasaros vakarą...

Francis net neįsivaizdavo, kokia didžiulė maišatis kils virš jo vargšės galvos, tarsi griaustinis karštą vasaros vakarą. Arčiausiai nusikaltimo jis iki tol buvo tik tą nelaimingą vakarą, kai visi vidiniai balsai ant jo rėkė, pasaulis apsivertė aukštyn kojomis, o jis nebeištvėrė ir kėsinosi virtuviniu peiliu į tėvus, seseris ir galiausiai save patį, todėl atsidūrė šioje ligoninėje. Jis stengėsi mąstyti apie tai, ką pamatė, ir ką tai reiškė, bet įvykių apmąstymams buvo dar per daug sukrėstas. Francis susizgribo, kad balsai prislopintai, tačiau nervingai kužda jo galvoje. Visi žodžiai stengėsi išreikšti baimę. Vieną minutėlę paklaikęs apsidairė ir pamanė,

kad galbūt reikėtų nuslinkti atgal į lovą ir ten laukti, tačiau nepajėgė pasijudinti. Atrodė, jog raumenys neklauso, ir jis jautėsi tartum pagautas stiprios srovės ir neišvengiamai plukdomas tolyn. Su Piteriu palaukė prie seselių posto ir po kelių sekundžių išgirdo tai, ko su niekuo nesupainiosi: kažkas atbėgo ir bandė atitaikyti raktą į durų spyną. Po minutėlės durys atsilapojo ir pro jas įbėgo du ligoninės apsaugos darbuotojai. Abu turėjo žibintuvėlius ir ilgas juodas gumines lazdas, buvo apsivilkę vienodas pilkos, panašios į rūko, spalvos darbines uniformas. Du vyrai tik akimirksnį pasirodė tarpduryje, o paskui iš pažiūros susiliejo su blausia ligoninės koridoriaus šviesa. Jie greitai artinosi tiesiai prie dviejų pacientų.

– Kodėl judu ne miegamajame? – paklausė pirmasis sargas, mojuodamas savo vėzdu. – Čia jūsų neturėtų būti, – be reikalo pridūrė, o tada paklausė: – Kur budinti seselė?

Kitas apsaugos darbuotojas atsistojo į gynybinę poziciją, pasiruošęs pulti, jeigu staiga pasirodytų, kad Francis ir Piteris Gaisrininkas yra pavojingi.

– Ar tai tu iškvietei apsaugą? – šiurkščiai paklausė jis, o tada pakartojo savo partnerio jau išsakytą klausimą: – Kur budinti seselė?

Piteris paprasčiausiai per petį nykščiu greitai parodė į sandėliuką.

– Ten, – pasakė jis.

Pirmasis sargas, tvirtai sudėtas vyrukas su jūrų pėstininko šukuosena ir gerokai per siaura apykakle, iš kurios kyšojo riebalų raukšlėse paskendęs kaklas, nukreipė į Francį ir Piterį savo lazdą.

– Nė vienas nejudat, aišku?

Jis pasisuko į savo partnerį ir pasakė:

– Jei kuris iš šių vaikinų pajudins nors raumenėlį, parodyk jiems.

Partneris, liesas, bet raumeningas, mažaūgis žmogus, nutaisęs kreivą šypseną, nuo diržo atsisegė „Meis“ dujų balionėlį. Ta-

da kresnasis apsauginis greitai nubėgo koridoriumi žemyn, truputį švokšdamas nuo įtampos. Kairėje rankoje jis laikė plačios sklaidos žibintuvėlį, o dešinėje lazdą. Apsauginiui judant pirmyn, šviesos lankas iš tamsos išplėšdavo pilko koridoriaus juostas. Francis pamatė, kad šis staigiai atidarė sandėliuko duris, ne taip atsargiai, kaip tai darė Piteris.

Kurį laiką vyriškis stovėjo sustingęs, atvipusiu žandikauliu, o tada kriuktelėjęs pasakė „Jėzau Kristau!" atšlydamas atgal, kai žibintuvėlis apšvietė seselės kūną. Tada beveik taip pat greitai šoko į priekį. Iš ten, kur stovėjo, jie pamatė, kaip apsauginis uždėjo ranką ant Trumpos Blondinės peties ir pasuko kūną, kad galėtų pamėginti užčiuopti pulsą.

– Nedaryk to, – tyliai pasakė Piteris. – Tu sunaikinsi įkalčius.

Mažesnysis sargas išblyško, nors ir nespėjęs aiškiai pamatyti, kokia baisi mirtis ištiko gulinčią sandėliuke seselę. Kai jis suriko, balsas buvo spiegiantis ir pilnas nerimo:

– Užsičiaupkit, jūs sukrušti psichai! Užsičiaupkit!

Didysis sargas pasvirduliavo atgal ir paklaikusiomis iš siaubo akimis atsisuko į Francį ir Piterį Gaisrininką. Jis murmėjo nešvankybes.

– Nė vienas nejudėkit! Nė nekrustelėkit, po velniais! – įniršęs suriko jis.

Sargas šoko jų link, slystelėjo viename iš Piterio taip vengtų kraujo klanų. Pribėgęs jis griebė Francį už rankos ir apsuko aplink, tėškė jį į seselių posto grotas, su įsiūčiu prispaudė jo veidą prie virbų. Beveik tuo pačiu judesiu negailestingai trenkė Franciui per pakinklius lazda, taip priversdamas jį palinkti priekin ir parklupti ant kelių. Skausmas akinančiu fosforiniu blyksniu žybtelėjo Francio akyse, ir jis stipriai žioptelėjo, įkvėpdamas oro, kuris atrodė pilnas adatų. Minutėlę jam susisuko galva, ir jis pamanė tuoj nualpsiąs. Tačiau atgavus kvapą smūgio sukeltas skausmas nuslopo iki buko maudimo sumuštoje vietoje. Mažesnysis sargybinis darniai atliko tą patį, apsuko Piterį Gaisrininką ir

trenkė lazda jam per juosmenį, – tai veikė taip pat efektyviai, – parklupdė jį, gaudantį orą, ant kelių. Abudu vyrai tuoj pat buvo surakinti ir partrenkti ant grindų. Francis užuodė nemalonų dezinfekuojamojo skysčio, vartojamo koridoriams plauti, kvapą.

– Sukrušti psichai, – pakartojo sargybinis. Tada jis įsigrūdo į seselių postą ir surinko telefono numerį. Palaukęs, kol atsilieps, pasakė:

– Daktare, čia Maksvelas iš apsaugos. Amerste atsitiko didelė bėda. Geriausia būtų, jei tuoj pat čia atvyktumėte, – jis padvejojo, paskui ištarė, akivaizdu, atsakydamas į klausimą: – Pora ligonių nužudė seselę.

– Ei! – sušuko Francis. – Mes ne...

Tačiau šis prieštaravimas buvo nutrauktas stipraus mažesniojo sargo spyrio Franciui į šlaunį. Pamišėlis prikando liežuvį ir pakramtė lūpą. Jis gulėjo kniūbsčias ir nepajėgė pamatyti Piterio Gaisrininko. Jis geidė pasisukti į tą pusę, tačiau nenorėjo vėl gauti spyrio, taigi tysojo ta pačia poza, kol išgirdo sireną, rėžiančią tamsą lauke, garsėjančią sulig kiekviena sekunde. Sirena kurtinamai trimitavo, sustojo priešais Amerstą, tada išnyko lyg pikta mintis.

– Kas iškvietė farus? – paklausė mažesnysis sargybinis.

– Mes, – tarė Piteris.

– Jėzau Kristau, – pasibaisėjo sargybinis. Jis spyrė Franciui dar kartą.

Nusitaikė ir trečiam spyriui, todėl Francis įsitempė, laukdamas skausmo, tačiau sargybinis nespyrė. Vietoj to jis staiga suriko:

– Ei! Ką, po velnių, jūs manot darą!

Klausimą jis ištarė lyg įsakymą, be jokio teiravimosi balse, tiktai reikalavimo tonu. Francis sugebėjo truputį pasukti galvą ir pamatė, jog Napoleonas bei dar pora kitų pacientų atidarė miegamojo duris, dvejodami stovėjo tarpduryje ir nežinojo, ar galima išeiti į koridorių. Sirenų garsas tikriausiai visus pažadino, sumojo Francis. Tuo pat metu buvo įjungtas pagrindinis apšvie-

timas, ir koridoriuje pliūptelėjo šviesa. Iš pietinės pastato pusės Francis staiga išgirdo ausį rėžiančius klyksmus ir aimanas, kažkas pradėjo daužyti užrakintas moterų miegamojo duris. Plieno plokštės ir užraktai tvirtai laikė duris, tačiau smūgiai lyg būgno dundesys aidėjo koridoriumi.

– Prakeikimas! – suriko sargybinis su jūrų pėstininko šukuosena.

– Jūs! – jis rodė lazda į Napoleoną ir kitus nedrąsius, tačiau smalsius vyrus, išlindusius iš miegamojo.

– Greitai atgal! Tuojau pat! – sargybinis nubėgo jų link, ištiesęs ranką lyg eismą reguliuojantis policininkas, tuo pat metu mojuodamas savo lazda.

Francis matė, kaip žmonės persigandę atsitraukė, o sargybinis pastūmė duris visu kūnu, jas užtrenkė ir užrakino. Po to apsisuko ir slystelėjo, pėda pataikęs į vieną iš koridoriuje telkšančių kraujo klanų. Durų daužymas iš moterų pusės darėsi vis intensyvesnis, o Francis išgirdo kitus garsus – du balsus, skambančius jam virš galvos:

– Kas per velniava dedasi?

– Ką jūs čia darote?

Jis vėl pasisuko ir akies krašteliu už ant grindų partiesto Piterio Gaisrininko pamatė du uniformuotus policijos pareigūnus. Vienas jų siekė savo ginklo, neištraukė, bet nervingai segiojo sąvaržą, skirtą prilaikyti ginklui dėkle.

– Mums pranešė apie žmogžudystę? – paklausė vienas iš uniformuotų pareigūnų.

Nesulaukęs atsakymo, turbūt pastebėjęs kraują koridoriuje, nužingsniavo pro seselių postą sandėliuko link. Francis sekė policininką žvilgsniu ir pamatė, kad šis trumpai sustojo priešais įėjimą. Visai kitaip nei ligoninės apsaugos darbuotojai, policininkas neištarė nė žodžio. Jis tiesiog spoksojo vidun. Tą sekundę buvo labai panašus į daugelį ligoninės pacientų, kurie žvilgsniais skrosdavo orą, matydami tai, ką norėjo ar jiems reikėjo matyti, tačiau niekados to, kas būdavo priešais juos.

Nuo tos akimirkos atrodė, kad įvykiai klostosi greitai ir kartu lėtai. Francis įsivaizdavo, kad laikas visiškai paleido nesibaigiančios nakties vadžias, o jos tamsių valandų tvarkingas slinkimas buvo suardytas ir netvarkingai išmėtytas. Neilgai trukus jį nugrūdo į kabinetą koridoriaus gale, kuo toliau nuo ten, kur nusikaltimo vietos tyrėjai dirbo, pasitelkę savo įrangą, o fotografai blykčiojo aparatais.

Kiekviena fotoblykstė priminė žaibo blyksnį už horizonto: nuo to dvigubai sustiprėdavo sąmyšis ir verksmai uždaruose miegamuosiuose.

Iš pradžių mažesnysis iš dviejų apsaugos darbuotojų be ceremonijų nubloškė jį ant kėdės ir paliko vieną. Po kelių minučių atėjo du detektyvai vienspalviais drabužiais ir daktaras Gulptililis. Francis vis dar su naktiniais rūbais, surakintomis rankomis sėdėjo ant kietos medinės rašomojo stalo kėdės. Jis spėjo, kad Piteris Gaisrininkas buvo tokioje pačioje padėtyje gretimame kambaryje, bet nebuvo tuo tikras. Francis norėjo, kad jam nereikėtų susitikti su policininkais vienam.

Abu detektyvai trumpai kirptais plaukais ir išraiškingais žandikauliais vilkėjo kostiumus, kurie atrodė truputį suglamžyti ir nelabai jiems tiko. Nė vieno vyro akyse nebuvo nė lašelio gailesčio taip pat kaip ir jų kalbėjimo manieroje. Detektyvai buvo vienodo ūgio ir kūno sudėjimo, todėl Francis pagalvojo, kad tikriausiai nesugebėtų atskirti, kuris yra kuris, jeigu kada nors vėl tektų susitikti. Jiems prisistatant, pacientas neišgirdo jų vardų, nes žiūrėjo į daktarą Gulptililį, tikėdamasis pritarimo. Bet daktaras tik atsirėmė į sieną ir nepratarė nė žodžio nuo to laiko, kai perspėjo, kad Francis sakytų detektyvams tik tiesą. Vienas iš detektyvų prisiartino prie Gulptililio ir pasilenkė šalia jo priešais sieną, o kitas atsisėdo ant stalo priešais Francį. Vyriškio viena koja tarsi linksmai sūpavosi ore, tačiau policininkas atsisėdo taip, kad juodas jo ginklo dėklas ir plieno mėlynumo pistoletas, prisegtas prie diržo, aiškiai matytųsi. Vyras turėjo

kreivą šypseną, todėl viskas, ką jis sakė, skambėjo taip, lyg sukčiautų.

– Taigi, pone Petreli, – tarė jis ir paklausė: – Kodėl jūs buvote koridoriuje po to, kai buvo užgesintos šviesos?

Francis sudvejojo, prisiminė, ką jam sakė Piteris Gaisrininkas, ir tada trumpai atpasakojo, kaip jį pažadino Stypena, kaip nusekė paskui Piterį į koridorių ir vėliau rado Trumpos Blondinės kūną. Detektyvas linktelėjo, o paskui papurtė galvą.

– Šios miegamojo durys užrakintos, pone Petreli. Jos būna užrakintos kiekvieną naktį, – detektyvas metė skubrų žvilgsnį į daktarą Gulptililį, tas pritardamas energingai linktelėjo.

– Šiąnakt jos nebuvo užrakintos.

– Nelabai tavimi tikiu.

Francis nežinojo, ką atsakyti.

Policininkas patylėjo, leisdamas tylai įšliaužti į kambarį ir priversdamas susinervinti Francį.

– Pasakyk man, pone Petreli. Ar galiu tave vadinti Franiu?

Francis linktelėjo.

– Taigi, Frani, berneli, tu dar jaunas vaikinas. Ar kada nors mylėjaisi su moterim prieš šią naktį?

Pacientas atsilošė ant kėdės.

– Šią naktį? – paklausė jis.

– Aha, – tęsė detektyvas, – turiu omenyje, prieš šią naktį, kai tu mylėjaisi su sesele. Ar kada nors draugavai su kokia mergina?

Francis nuoširdžiai sutriko. Balsai griaudėjo ausyse, rėkdami prieštaringas žinutes. Jis pažvelgė į daktarą Gulptililį, norėdamas sužinoti, ar šis pastebėjo jo viduje kilusį triukšmą, bet daktaras pasitraukė į šešėlį ir Franciui buvo sunku įžiūrėti jo veidą.

– Ne, – neryžtingai tarė jis.

– Kas – ne? Niekada? Gerai atrodantis vyrukas kaip tu? Tai turėtų erzinti. Ypač tada, kai tave apvilia. O ta seselė, ji nebuvo daug vyresnė už tave, tiesa? Tikriausiai labai įpykai, kai ji tave atstūmė?

– Ne, – vėl pasakė Francis, – tai netiesa.

– Ji tavęs neatstūmė?

– Ne, ne, ne, – sumurmėjo Francis.

– Tu nori man pasakyti, kad ji sutiko su tavimi mylėtis, o paskui ėmė ir nusižudė?

– Ne, – pakartojo jis, – jūs viską ne taip supratot.

– Taigi. Žinoma, – detektyvas pažvelgė į savo partnerį, – taigi ji nesutiko mylėtis, o tada tu ją nužudei? Ar taip viskas vyko?

– Ne, jūs vėl klystat.

– Frani, tu mane visai supainiojai. Tu sakai man, jog pro duris, kurios turėjo būti užrakintos, išėjai į koridorių, kuriame neturėjai būti, paskui sandėliuke randama išprievartauta ir nužudyta seselė, o tu tiesiog atsitiktinai esi šalia? Kažkodėl nelabai įtikima. Nemanai, kad turėtum šiek tiek labiau mums padėti?

– Nežinau, – atsakė Francis.

– Ko gi tu nežinai? Kaip mums padėti? Kodėl, tarkim, tu nepapasakoji man, kas nutiko po to, kai seselė tave atstūmė. Argi tai sunku? Tada visi viską supras, ir šiąnakt pat viską išspręsime.

– Taip. Arba ne, – tarė Francis.

– Tada pasakysiu taip, kad suprastum: tu ir tavo draugelis kartu nutarėte išslinkti lauk ir padaryti seselei mažutį naktinį vizitą, tačiau toliau viskas susiklostė ne taip, kaip suplanuota? Klausyk, Frani, juk mes galime atvirai pasikalbėti, ar ne? Sutariam dėl vieno dalyko, gerai?

– Kokio dalyko? – nedrąsiai paklausė Francis, girdėdamas lūžinėjantį savo balsą.

– Tiesiog sakyk man tiesą, gerai?

Francis linktelėjo.

– Puiku, – pasakė detektyvas. Tada žemu, ramiu, prislopintu balsu tęsė, tarsi kiekvienas žodis būtų girdimas tik Franciui, lyg abu kalbėtų tam tikra kalba, kurią mokėtų tik jiedu. Kitas policininkas ir Gerk piliulė tartum išgaravo iš mažo kambarėlio, kai

detektyvas toliau šnekėjo lyg balsu kerinti sirena, gundydamas patikėti, kad jo aiškinimas – vienintelis įmanomas.

– Vienintelis būdas, kurį galiu įsivaizduoti, kad tai atsitikimas, tikrų tikriausias nelaimingas atsitikimas. Galbūt ji, na, sakykime, užvedė tave ir tą kitą vaikiną. Galbūt jūs tikėjotės, kad ji pasirodys šiek tiek draugiškesnė, negu iš tiesų buvo. Mažas nesusipratimas. Štai ir viskas. Jūs pamanėt, kad seselė turi galvoje vieną dalyką, o ji manė kitaip. Tuomet situacija tapo nevaldoma, tiesa? Taigi iš tiesų tai buvo nelaimingas atsitikimas, tiesa? Klausyk, Frani, niekas tavęs pernelyg nekaltins. Turiu galvoje, galų gale tu jau čia. Jau įvardytas kaip šiek tiek pamišęs, o tai apytikriai tas pats, ar ne? Teisingai papasakojau, Frani?

Francis giliai įkvėpė.

– Nė trupučio, – šiurkščiai pasakė jis. Minutėlę pamanė, ar tik įtikimos detektyvo kalbos paneigimas nebus pats drąsiausias jo poelgis per visą gyvenimą.

Detektyvas greit atsistojo, papurtė galvą ir žvilgtelėjo į savo partnerį. Tasai kitas policininkas iš pažiūros perskrodė kambarį vienu šuoliu ir, piktai trinktelėjęs kumščiu į stalą, palenkė veidą prie Francio taip arti, kad, kai rėkė, seilės tiško pacientui į akis:

– Velniai tave griebtų! Tu suknistas psiche! Tu ją nužudei, ir mes tai žinom! Baik išsidirbinėti ir sakyk mums tiesą, arba sudaužysim taip, kad apsišiksi!

Francis atsilošė, pasistūmė su kėde atgal, bandė nors kiek atsitraukti, tačiau pareigūnas griebė jį už marškinių ir trūktelėjo priekin. Tuo pačiu judesiu jis trenkė Francio galvą į stalviršį taip, kad apsvaigino. Vos ne vos vėl pakėlęs galvą, pacientas pajuto kraują varvant iš nosies, ant lūpų jautė jo skonį. Jis papurtė galvą, bandydamas atgauti žadą, tačiau išsyk sulaukė nuožmaus antausio, nuo jo galva vėl apsisuko. Skausmas nudegino veidą ir išplito galvoje, ir tuo pat metu Francis pajuto prarandąs pusiausvyrą ir virstąs ant grindų. Apsvaigęs ir suglumęs, jis troško, kad kas nors jam padėtų.

Detektyvas sugriebė jį, pakėlė, tartum Francis būtų besvoris, ir nubloškė atgal į kėdę.

– Dabar, kad tave velniai, papasakok tiesą! – jis užsimojo, lyg ketindamas vėl trenkti Franciui, tačiau susilaikė, laukdamas atsakymo.

Nuo jo smūgių Francio vidaus balsai, rodos, visai pakriko. Giliai paciento viduje jie šaukė sunkiai girdimus ir suprantamus įspėjimus. Panašiai, lyg būtum pačiame gale kambario, pilno svetimų, nepažįstamų žmonių, šnekančių skirtingomis kalbomis.

– Pasakok! – pakartojo detektyvas.

Francis nieko neatsakė, tik įsitvėrė kėdės ranktūrių, pasiruošdamas dar vienam smūgiui. Detektyvas pakėlė ranką smogti, tačiau sustojo. Jis kažką išniurnėjo, lyg susiturėdamas, ir žengtelėjo atgal. Tada vėl į priekį žengė pirmasis.

– Frani, Frani, – ramindamas tarė jis, – kodėl taip pykdai mano draugą? Argi negali visko paaiškinti? Tuomet mes visi galėsim grįžti namo ir eiti gulti. Toliau normaliai gyventi. Ar, – tęsė jis nusišypsodamas, – taip, kaip yra laikoma normaliai šioje vietoje.

Jis pasilenkė į priekį ir sąmoksliškai sušnabždėjo:

– Ar žinai, kas dabar vyksta kaimynystėje?

Francis papurtė galvą.

– Tavo draugelis, tas kitas vaikinas, irgi užsimanęs šiąnakt pasilinksminti, nori tave pakišti. Štai kas vyksta.

– Pakišti? – nesuprato pacientas.

– Jis kaltina tave dėl visko, kas nutiko. Pasakoja kitiems kriminalistams, kad viskas buvo tavo sugalvota, kad tai tu prievartavai ir žudei, o jis tiesiog žiūrėjo. Pacientas pasakoja jiems, jog bandė sustabdyti tave, tačiau tu jo neklausei. Jis kaltina tave dėl šios nelaimingos maišaties.

Francis, minutėlę tai pasvarstęs, papurtė galvą. Detektyvo žodžiai, rodės, tokie pat netikroviški ir neįtikimi kaip ir viskas, kas dėjosi tą naktį. Francis jais netikėjo. Perbraukęs liežuviu lūpą, pajuto jau ne vien tik kraują, bet ir sutinimą.

– Aš jau papasakojau, – silpnai teištarė jis, – jau papasakojau viską, ką žinau.

Pirmasis detektyvas susiraukė, lyg toks atsakymas jo visiškai nepatenkintų, ir lengvai mostelėjo savo piktajam partneriui. Antrasis detektyvas žengė į priekį ir pasilenkė, kad galėtų žiūrėti Franciui tiesiai į akis. Šis atsitraukė, laukdamas dar vieno smūgio, nepajėgė net pajudėti, kad apsigintų. Jis jautėsi visiškai pažeidžiamas ir stipriai užsimerkė.

Tačiau vietoj smūgio išgirdo atidaromų durų girgždesį. Tasai sutrukdymas, rodės, viską kambaryje sulėtino. Francis išvydo tarpduryje uniformuotą pareigūną, jo link pasilenkė abu detektyvai, šnabždėdamiesi prislopintais balsais. Netrukus pokalbis įgavo gyvumo, nors balsai vis dar buvo prislopinti, pernelyg tylūs, kad Francis suprastų. Po keleto minutėlių pirmasis detektyvas papurtė galvą ir atsiduso, lyg kažkuo bjaurėdamasis. Jis pasisuko į Francį:

– Frani, berniuk, pasakyk man, ar tas vaikinas, kuris tave šiąnakt pažadino, prieš tau išeinant į koridorių, tas, apie kurį pasakojai mūsų trumpojo pokalbio pradžioje, ar tai tas pats vaikinas, kuris jau anksčiau užpuolė seselę, šiandien per vakarienę? Puolė ją visų šitų nelemtų žmonių akivaizdoje?

Francis linktelėjo.

Detektyvas užvertė akis ir tarsi kažką neigdamas atmetė galvą atgal.

– Šūdas, – tarė jis. – Mes čia tik laiką gaištame.

Jis pasisuko į daktarą Gulptililį, vis dar pasislėpusį šešėlyje, ir piktai paklausė:

– Kurių velnių nepasakėte mums apie tai anksčiau? Ką – čia visi galutinai išdurnėję?

Gerk piliulė neatsakė.

– Gal praleidote dar ką nors sušiktai svarbaus?

Daktaras Gulptililis papurtė galvą.

– Taip, žinoma, – sarkastiškai tarė detektyvas. Jis parodė į Francį: – Išsiveskite jį.

Uniformuotas pareigūnas išstūmė pacientą į koridorių. Tas pažvelgė į kairę ir pamatė, kad kita pareigūnų grupelė išeina iš šalimais esančio kabineto kartu su Piteriu Gaisrininku. Šiam greta dešinės akies raudonavo šviežias sumušimas, tačiau Piteris atrodė ryžtingas ir piktas bei žvelgė į pareigūnus su panieka. Francis troško, kad kaip nors sugebėtų atrodyti toks pasitikintis. Pirmas detektyvas staiga nestipriai suėmė Paukštelio ranką ir pasuko jį taip, kad pamatytų Stypeną, surakintą, lydimą dviejų policininkų. Už jo, koridoriaus gilumoje, pustuzinis ligoninės sargybinių buvo surinkę visus antro aukšto vyriškosios lyties pacientus į glaudžią grupelę, toliau nuo tos vietos, kur kriminalistai tyrinėjo ir fotografavo sandėliuką. Policininkų būrys prasiskyrė ir pasirodė du sanitarai, jie ant uždengtų balta paklode neštuvų su ratukais, labai panašių į tuos, kuriais Francis važiavo tą dieną, kai atvyko į ligoninę, vežė juodą plastikinį maišą su kūnu. Į grupelę surinkti pacientai sutartinai sudejavo, pamatę maišą su lavonu. Keli vyrai pradėjo verkti, kiti nusisuko, lyg nežiūrėdami galėtų kaip nors išvengti supratimo, kas atsitiko. Kiti sustingo, paveikti šio vaizdo, o keli tiesiog ir toliau darė, ką darę – lingavo ir mojavo, šoko ar spoksojo į sienas. Francis išgirdo, kaip keletas prislopintais balsais kuždėjosi tarpusavyje. Moterų sparnas, rodės, buvo nutilęs, tačiau, kai išnešė kūną, jos turbūt pajuto, nes smarkus beldimas tuoj pat atsinaujino, kaip būgno maršas per karininko laidotuves. Francis atsisuko į Stypeną, kurio žvilgsnis, rodėsi, prišalo prie pasirodžiusio seselės kūno, pragirgždančio pro jį neštuvuose ant ratukų. Ryškioje koridoriaus šviesoje Francis matė tamsius kraujo ruožus ant per plačių senojo vyro pižaminių marškinių.

– Tai šis vaikinas tave pažadino, Frani? – paklausė pirmasis detektyvas su žmogaus, įpratusio įsakinėti, valdingumu.

Francis linktelėjo.

– ...o po to, kai jis tave pažadino, išėjai į koridorių, kur radai seselę jau negyvą, taip? Tada iškvietėte apsaugą, tiesa?

Francis darsyk linktelėjo. Detektyvas pažvelgė į policininkus, stovinčius prie Piterio Gaisrininko, tie irgi pritariamai palinksėjo galvas. Vienas, lyg atsakydamas į nebylų klausimą, tarė:

– Tą patį sakė ir šis vaikinas.

Stypena drebėjo. Jo veidas buvo išblyškęs, o apatinė lūpa virpėjo iš baimės. Jis pažvelgė žemyn, į antrankius, kuriais buvo surakintas, tada suglaudė delnus, lyg maldai. Pacientas skersai koridorių pažiūrėjo į Francį ir Piterį.

– Paukšteli, – tarė jis drebančiu balsu ir ištiesė rankas, lyg maldininkas bažnyčioje, – pasakyk jiems apie Angelą. Papasakok apie Angelą, atėjusį vidurnaktį ir pasakiusį, kad blogis pribaigtas. Mes dabar saugūs, pasakyk jiems, prašau, Paukšteli.

Jo balsas įgavo gailų sutrikusio žmogaus toną, lyg kiekvienas ištartas žodis blokštų jį vis giliau į neviltį.

Detektyvas, atvirkščiai, užriko ant Stypenos, o šis susigūžė, traukdamasis nuo klausimų, sviedžiamų jam lyg daugybė aštrių iečių ar strėlių.

– Kaip šis kraujas pateko ant tavo marškinių, seni? Kaip susitepei seselės krauju rankas?

Stypena pažiūrėjo į savo pirštus ir papurtė galvą.

– Nežinau, – atsakė jis. – Gal Angelas atnešė?

Jam atsakinėjant, uniformuotas pareigūnas žingsniavo koridoriumi ir nešė mažą plastikinį maišelį. Iš pradžių Francis neįžiūrėjo, kas jame, bet policininkui priartėjus jis atpažino mažą, baltą trikampę kepuraitę, kokias dažnai dėvi ligoninės seselės. Tik ši buvo suglamžyta, o kraštelis suteptas ta pačia tamsia spalva kaip ir Stypenos marškiniai. Uniformuotas pareigūnas tarė:

– Atrodo, jis ketino pasilikti suvenyrą. Radau po jo čiužiniu.

– Gal radai ir peilį?

Policininkas papurtė galvą.

– O nupjautus pirštų galus?

Vėl neigiamas atsakymas.

Detektyvas minutėlę svarstė, paskui staigiai atsisuko į Stype-

ną, toliau besigūžiantį prie sienos, apsuptą pareigūnų, kurie, nors visi buvo už jį žemesni, tą akimirką atrodė didesni.

– Iš kur gavai kepuraitę? – toliau tardė Stypeną detektyvas.

Aukštasis vyras papurtė galvą.

– Nežinau, nežinau, – sušuko jis. – Aš jos neėmiau.

– Ji buvo po tavo čiužiniu. Kodėl ją ten pakišai?

– Nekišau. Nekišau.

– Koks skirtumas, – tarė detektyvas, gūžtelėdamas pečiais. – Įkalčių turim daugiau, nei reikia. Kas nors perskaitykite pacientui jo teises. Dingstam iš šito durnyno.

Policininkai baksnodami ėmė stumti Stypeną koridoriumi. Francis matė, kaip aukštojo vyro kūną purto panika, lyg jį trankytų žaibo smūgiai. Jis trūkčiojo, tarsi elektra tekėtų jo kūnu, lyg kiekvieną žingsnį jį verstų žengti degančiomis žarijomis.

– Ne, prašau, aš nieko nedariau. Prašau. Ak, blogis, blogis, jis visur aplink mus, prašau, neišvežkite manęs, čia mano namai, prašau...

Stypenai gailiai šaukiant, kai jį vedė koridoriumi, Francis pajuto, kaip jo paties antrankiai nuimami. Jis pakėlė akis, ir Stypena pagavo jo žvilgsnį.

– Paukšteli, Piteri, padėkite man! – sušuko jis. Francis negalėjo net įsivaizduoti, kad keliuose žodžiuose gali tilpti šitiek skausmo. – Pasakykite jiems, kad tai buvo Angelas. Angelas, nusileidęs pas mane vidury nakties. Pasakykite jiems. Padėkite man, prašau.

Tuomet, paskutinį kartą pastumtas pareigūnų, Stypena buvo skubiai išgrūstas pro priekines Amersto duris ir jį prarijo nakties likučiai.

Septintas skyrius

Ko gero, tą naktį dar turėjau pamiegoti, bet nepamenu, kad būčiau sumerkęs akis.

Neprisimenu net kad būčiau kvėpavęs.

Man ištinusią lūpą gėlė, ir net nusiprausęs aš vis dar jaučiau kraujo skonį toje vietoje, kur man trenkė policininkas. Skaudėjo kojas nuo sargybinio lazdos smūgio, o galva sukosi nuo matytų vaizdų. Nesvarbu, kad ir kiek metų praėjo nuo tos nakties, kokia galybė dienų, virstančių dešimtmečiais, aš vis tiek jaučiu skausmą po susidūrimo su pareigūnais, kurie, nors ir trumpai, palaikė mane žudiku.

Sustingęs gulėjau savo gulte ir niekaip nepajėgiau susieti Trumpos Blondinės vaizdo, ją tądien mačiau dar gyvą, tą krauju aptekusią figūrą, kurią išsivežė užtrauktame lavonmaišyje, o po to tikriausiai paliko ant kokio nors šalto plieninio stalo laukti patologo skalpelio. Šiandien man vis dar sunku tai susieti. Tarsi jos būtų buvusios dvi skirtingos būtybės, perskirtos bedugnės, nedaug, jei išvis nors kiek tesusijusios.

Mano atsiminimai aiškūs: aš nejudėdamas gulėjau tamsoje, jaučiau negailestingą kiekvienos einančios sekundės svorį, žinojau, kad visas miegamasis sutrikdytas: įprastiniai neramaus miego garsai buvo triukšmingesni, pabrėžė tą nervingumą ir bjaurią

įtampą, kuri, rodos, sluoksniu dengė ankštą kambario erdvę, lyg nauji dažai sieną. Aplink mane žmonės vartėsi ir trūkčiojo, nepaisant papildomos vaistų dozės, išdalytos tą vakarą, prieš sugrūdant mus visus atgal į kambarį. Cheminė tyla. Bent jau to norėjo Gerk piliulė ir ponas Blogis, ir kiti gydytojai, tačiau tos nakties baimė ir nerimas buvo tokie, kad netgi jokie vaistai nepajėgė numalšinti. Mes nerimastingai vartėmės ir sukiojomės, vaitodami ir dūsaudami, verkdami ir raudodami, įsitempę ir nežinodami, ką daryti. Mes visi bijojome likusios nakties ir lygiai taip pat bijojome to, ką gali atnešti rytas.

Žinoma, vieno trūko. Toks netikėtas Stypenos išplėšimas iš mūsų mažos beprotnamio bendruomenės, rodės, paliko pėdsaką. Nuo to laiko, kai atvykau į Amerstą, vienas ar du iš labai senų ir netvirtų pacientų mirė, o tai buvo įvardyta kaip natūralios priežastys, nors labiau tiktų žodis „nepriežiūra" arba „vienišumas". Retkarčiais, per stebuklą, kas nors, dar turintis savyje truputėlį gyvybės, būdavo iš tiesų išrašomas. Daug dažniau apsauga perkeldavo ką nors, įsiutusį ir neklusnų arba nesuvaldomai rėkiantį, į vieną iš viršuje esančių izoliatoriaus vienučių. Tačiau šitie pacientai po keleto dienų grįždavo, gavę didesnę vaistų dozę, vaikščiodami labiau vilkdavo kojas, o jų lūpų kampučiai smarkiau trūkčiodavo. Taigi dingimai nebuvo visai neįprastas dalykas. Tačiau Stypena buvo atimtas iš mūsų gretų visiškai neįprastai, ir nuo to mūsų emocijos virte virė, kai mes žiūrėjome, kaip pirmieji aušros spinduliai įslydo pro langų grotas.

Aš išsikepiau porą karštų sumuštinių su sūriu, prisipyliau šalto vandens iš čiaupo į tik truputėlį nešvarią stiklinę ir atsirėmiau į virtuvės spintelę, žiaumodamas maistą. Užmiršta cigaretė degė peleninėje už kelių pėdų, ir aš stebėjau, kaip plona dūmų sruogelė kyla viršun troškiame mano namų ore.

Piteris Gaisrininkas rūkė.

Aš atsikandau dar sumuštinio, tada gurkštelėjau iš stiklinės vandens. Kai vėl pasižiūrėjau į kambario gilumą, jis ten stovėjo. Siektelėjo mano nuorūkos ir pakėlė ją prie lūpų.

– Ak, ligoninėje galėdavome rūkyti nejausdami kaltės, – šiek tiek šelmiškai tarė jis. – Turiu galvoje, kas blogiau: rizikavimas susirgti vėžiu ar išeiti iš proto?

– Piteri, – tariau šypsodamasis, – tiek metų tavęs nemačiau.

– Pasiilgai manęs, Paukšteli?

Aš atsakydamas linktelėjau. Jis gūžtelėjo pečiais, lyg atsiprašydamas.

– Gerai atrodai, Paukšteli. Gal truputį per liesas, tačiau apskritai beveik nepasikeitei. Nė trupučio nepasenai.

Pradėdamas dairytis po kambarį, jis nerūpestingai išpūtė kelis dūmų ratilus.

– Tai tu čia gyveni? Neblogai. Viskas išsisprendė, kaip matau.

– Nežinau, ar pasakyčiau, jog išties išsisprendė. Tačiau turbūt tai geriausia, ko galėjau tikėtis.

– Teisingai sakai. Toks neįprastas dalykas, būnant pamišusiu, ar ne, Paukšteli? Mūsų visos viltys pakriko ir pasikeitė. Paprasti dalykai, pavyzdžiui, eiti į darbą, sukurti šeimą ir lankytis Mažosios lygos varžybose gražiomis vasaros popietėmis – šie dalykai tapo pernelyg sunkiai pasiekiami. Taigi mes perdirbome savo viltis, tiesa? Pataisėme, sumažinome ir persvarstėme.

Aš nusišypsojau.

– Taip, tiesa. Tarkim, tiesiog įsigyti sofą jau didelis pasiekimas.

Piteris juokdamasis atmetė galvą.

– Sofos įsigijimas ir kelias į psichinę sveikatą. Skamba lyg pavadinimas vieno iš tų popierių, kurptų pono Blogio savo doktorantūros darbui, kurio niekas taip ir neišspausdino.

Piteris toliau dairėsi aplink.

– Turi draugų?

Aš papurčiau galvą.

– Nelabai.

– Vis dar girdi balsus?

– Truputėlį, kartais. Iš tiesų tik aidus. Aidus ar šnabždesius. Vaistai, kurių esu visą laiką prikimštas, neblogai nutildė jų triukšmavimą.

– Negali būti, kad tie vaistai tokie jau stiprūs, – tarė Piteris, mirktelėdamas man viena akimi, – nes aš tai juk čia.

Tai buvo tiesa.

Piteris nuėjo iki perėjimo tarp virtuvės ir kambario ir apžvelgė prirašytą sieną. Jis judėjo su ta pačia atletiška gracija, visiškai valdydamas savo judesius, kaip aš ir prisiminiau iš tų laikų, kai valandų valandas vaikščiodavome Amersto koridoriais tarp palatų. Jokio kojų vilkimo ar svirduliavimo, – tik ne Piteris Gaisrininkas. Jis atrodė taip pat kaip ir prieš dvidešimt metų, išskyrus tai, kad „Red Sox“ beisbolo kepuraitė, kurią dažnai taip smagiai dėvėdavo tais laikais, dabar buvo sukišta į užpakalinę jo džinsų kišenę. Tačiau plaukai tebebuvo tankūs ir ilgi, o šypsena taip pat, kaip ir prisiminiau, švietė jo veide, taip, tarsi kažkas prieš kelias sekundėles būtų pasakęs pokštą, ir humoras dar neišsivadėjo.

– Kaip sekasi pasakoti istoriją?

– Ji grįžta.

Piteris pradėjo kažką sakyti, tačiau užsičiaupė ir įsižiūrėjo į žodžių stulpelius, iškeverzotus ant sienos.

– Ką jiems papasakojai apie mane? – paklausė jis.

– Nepakankamai, – tariau, – tačiau jie turbūt jau suprato, kad tu niekad nebuvai pamišęs. Jokių balsų. Jokių svaičiojimų. Jokių keistų įsitikinimų ir šiurpių minčių. Na, bent jau pamišęs tikrai ne taip kaip Stypena ar Napoleonas, ar Kleo, ar bet kuris kitas. Ar netgi ne kaip aš, tiesą sakant.

Piteris apdovanojo mane kreiva šypsenėle.

– Doras katalikas vaikinukas, didelė antros kartos airių iš Dorčesterio šeima. Tėtis, kuris šeštadienio vakarais per daug išgerdavo, ir mama, tikinti demokratais ir maldos galia. Valstybės tarnautojai, pradinės mokyklos mokytojai, policininkai ir kareiviai. Reguliarus lankymasis sekmadienio mišiose, o paskui Katekizmo pamokėlės. Daugybė berniukų, patarnaujančių per mišias. Mergytės mokėsi šokti stepą ir giedojo chore. Berniukai aukštojoje mokykloje lankė lotynų ir žaidė futbolą. Kai atėjo šaukimas į

kariuomenę, mes išsyk užsirašėme. Jokių atidėliojimų. Taip pat mes nesiskundėme psichikos ligomis. Na, bent jau ne visai. Ne tuo diagnozuojamu, apibrėžtu būdu, kurį taip mėgo Gerk piliulė, kai jis galėdavo pažiūrėti į „Diagnozių ir statistikos vadovą" ir ten tiksliai perskaityti, kokį reikia sudaryti gydymo planą. Ne, mano šeimoje mes būdavome savotiški. Ar ekscentriški. Arba galbūt truputį keisti, gal šiek tiek pačiuožę, mažumėlę trenkti, ar tiesiog galvoje buvo ne visi namie.

– Tu net toks nebuvai, Piteri, – pasakiau.

Jį ištiko trumpas juoko priepuolis.

– Gaisrininkas, sukeliantis gaisrą? Bažnyčioje, kurioje buvo pakrikštytas? Kaip tai pavadintum? Negi nė trupučio ne keista, ką? Truputį daugiau nei šiaip neįprasta, nemanai?

Aš neatsakiau. Tik stebėjau, kaip jis vaikšto po mažą mano butą. Net jeigu jo čia iš tikrųjų nebuvo, vis tiek gera buvo turėti kompanioną.

– Žinai, kas kartais neduodavo man ramybės, Paukšteli?

– Kas?

– Mano gyvenime buvo tiek daug tarpsnių, kai išties galėjau išprotėti. Turiu galvoje, tikrai baisių tarpsnių, kai viskas leidžiama, kurie tikrai turėtų susikaupti į mielą pamišimą, ir aš laimingas leisčiau iš burnos putas. Suaugimo tarpsniai. Karas. Mirtis. Pyktis. Tačiau dėl to, kas atrodė puikiausiai suprantama, visų aiškiausia, dėl to mane įkišo ligoninėn.

Jis stabtelėjo, toliau tyrinėdamas mano sieną. Tada tyliu balsu pridūrė:

– Aš buvau vos devynerių, kai mirė mano brolis. Jis buvo panašiausio į mane amžiaus, tik metais vyresnis, airiai dvynukai, juokaudavo šeima. Tačiau jo plaukai buvo daug šviesesni nei mano, oda visados buvo blyški ir plona, lyg būtų ištempta daug labiau nei mano. Aš galėjau bėgioti, šokinėti, sportuoti, visą dieną žaisti lauke, o jis vos tepajėgė kvėpuoti. Astma, širdies yda ir vos ne vos veikiantys inkstai. Dievas norėjo, kad jis būtų ypatin-

gas tokiu būdu, bent taip jau man sakė. Kodėl Dievas taip nusprendė, suprasti aš nepajėgiau. Tai štai, mes, devynerių ir dešimties metų berniukai, mes abu žinojome, kad jis miršta, tačiau mums nebuvo jokio skirtumo, vis tiek juokėmės ir pokštavom, ir dalijomės tomis mažomis paslaptimis, kuriomis dalijasi broliai. Tą dieną, kai jį paskutinį kartą išvežė į ligoninę, jis pasakė, kad turėsiu būti berniuku už mus abu. Aš taip norėjau jam padėti. Sakiau mamai, tegul Biliui duoda mano dešinį plautį ir mano širdį, o man daktarai tegul įdeda jo, ir mes tiesiog kurį laiką pabūsime apsikeitę. Tačiau, žinoma, jie taip nepadarė.

Aš klausiausi neįsiterpdamas, nes bekalbėdamas Piteris artinosi prie sienos, ant kurios pradėjau rašyti mūsų istoriją, tačiau neskaitė ten iškeverzotų žodžių, jis kalbėjo savus. Užsitraukė cigaretę ir toliau lėtai kalbėjo:

– Kai buvau Vietname... Paukšteli, ar jau pasakojau tau apie priešakinį patrulį, kurį nušovė?

– Taip, Piteri. Pasakojai.

– Turėtum į savo pasakojimą įtraukti ir tai. Apie patrulį ir mano mirusį brolį. Aš manau, kad jie – to paties pasakojimo dalis.

– Tuomet taip pat turėsiu jiems papasakoti ir apie tavo sūnėną, ir apie gaisrą.

Jis linktelėjo.

– Žinau, kad turėsi. Tačiau dar ne dabar. Tiesiog papasakok jiems apie patrulį. Žinai, ką geriausiai prisimenu iš tos dienos? Tai, kad ji buvo pragariškai karšta. Tokio karščio nei tu, nei aš, nei išvis bet kas, augęs Naujojoje Anglijoje, nėra patyręs. Mes manome, kad štai rugpjūtį, kai plieskia saulė ir plaukiojame paplūdimyje, tai jau karšta. O ten karštis buvo siaubingas, nesveikas, nuodijantis. Mes vorele sėlinome krūmynais, o saulė svilino aukštai virš galvų. Man rodės, jog kuprinėje supakuoti visi reikalingi daiktai ir visi pasaulio rūpesčiai. Blogiukai buvo sugalvoję paprastą planą, skirtą snaiperiam, žinai. Šauk į vaikiną, einantį priekyje, numušk jį. Sužeisk, jei gali. Taikykis į kojas, ne į galvą. Nuo šūvio

garso visi pasislėptų, išskyrus mediką, o tai buvau aš. Medikas eitų prie sužeistojo. Visada. Žinai, treniruodami jie aiškindavo mums, kad negalima kvailai rizikuoti gyvybe, bet mes visada eidavom prie sužeistojo. O tada šaulys pasistengtų numušti mediką, nes būryje jis tik vienas, ir po to visas būrys pultų į atvirą vietą, stengdamasis išgelbėti sužeistąjį. Nuostabiai elementarus procesas. Kaip vienas šūvis suteikia galimybę iššaudyti daugelį. Tai va, tądien taip ir atsitiko, jie pašovė patrulį, einantį priekyje, o aš girdėjau, kaip jis manęs šaukiasi. Tačiau būrio vadas ir dar du vaikinai sulaikė mane. Aš jau buvau beveik baigęs tarnybos laiką. Likusios mažiau nei dvi savaitės. Taigi mes tiesiog klausėmės, kaip jis mirtinai nukraujavo. Taip, vėliau pranešėme vadovybei, jog tai buvo neišvengiama. Tačiau tai nebuvo tiesa. Jie mane laikė, o aš grūmiausi, skundžiausi ir maldavau, tačiau visą laiką žinojau, kad jei išties norėčiau, galėčiau išsilaisvinti. Galėčiau bėgti prie sužeistojo, tik tereikėtų truputį daugiau pastangų. Tačiau aš to nepadariau, to papildomo stumtelėjimo. Taigi vietoj to mes vaidinome šį mažą spektaklį džiunglėse, kol žmogus numirė. Tokiose situacijose tai, kas teisinga, atneša mirtį. Aš nebėgau prie sužeistojo, ir niekas manęs nekaltino. Aš išgyvenau ir grįžau namo į Dorčesterį, o priekinis būrio vyriškis mirė. Netgi nelabai pažinojau. Jis būryje tebuvo mažiau nei mėnesį. Turiu galvoje, nebuvo taip, lyg girdėtum mirštant savo draugą, Paukšteli. Jis tiesiog buvo kažkas, kas šaukėsi pagalbos, ir šaukėsi tol, kol nebepajėgė šaukti ir numirė.

– Jis galėjo neišgyventi, net jei būtum jį pasiekęs.

Piteris linktelėjo šypsodamasis.

– Taip, žinoma. Aš irgi taip sau sakau.

Jis atsiduso.

– Visą gyvenimą sapnuoju žmones, kurie šaukiasi pagalbos, o aš neinu jiems padėti.

– Tačiau tu tapai gaisrininku...

– Lengviausias būdas atgailauti, Paukšteli. Visi mėgsta gaisrininkus.

Piteris iš lėto pranyko.

Aš prisiminiau, kad tada mums pavyko pasikalbėti tik gerokai įdienojus. Amersto pastatas buvo pilnas saulės šviesos, vagojančios tirštą baisios mirties kvapą. Baltos sienos, rodos, švytėjo. Pacientai vaikščiojo šen bei ten, vilkdami kojas ir svyruodami, kaip visada, gal tik šiek tiek nedrąsiau. Visi buvome atsargesni, nes netgi būdami išprotėję suvokėme, jog kažkas nutiko, ir jautėme, jog dar kas nors nutiks. Aš apsidairiau ir susiradau pieštuką.

Buvo jau įdienoję, kai Franciui pagaliau pavyko pasikalbėti su Piteriu Gaisrininku. Apgaulinga, ryški pavasario saulė veržėsi pro langus ir plienines grotas, siųsdama į koridorių šviesos blyksnius, atsispindinčius grindyse, nuo kurių buvo nuvalyti visi išoriniai žmogžudystės ženklai. Tačiau mirties nuosėdos jautėsi troškiame ligoninės ore; pacientai po vieną ar mažomis grupelėmis tyliai vaikščiojo, vengdami vietų, kurios buvo paženklintos žmogžudystės. Niekas nežengė ant tų vietų, kur buvo seselės kraujo klanai. Visi dideliu lanku apeidavo tą sandėliuką, lyg priėjus per arti nusikaltimo vietos dalis blogio kokiu nors būdu galėtų prie jų prilipti. Balsai buvo prislopinti, pokalbiai nutilę. Pacientai šliurinėjo tyliau ir lėčiau, tarsi ligoninės patalpos būtų virtusios bažnyčia. Netgi haliucinacijos, kamavusios daugelį pacientų, rodos, nurimo, tartum atsimušusios į daug tikresnę ir baisesnę beprotybę.

Tačiau Piteris stovėjo koridoriuje. Atsirėmęs į sieną, jis įdėmiai žiūrėjo tiesiai į sandėliuką. Akimis dažnai matuodavo atstumą tarp vietos, kur buvo rastas seselės kūnas, ir vietos, kur ji buvo pirmiausia užpulta, grotuotame poste, koridoriaus viduryje.

Francis lėtai prisiartino.

– Ką matai? – tyliai paklausė jis.

Piteris Gaisrininkas suspaudė lūpas, stengdamasis susikaupti.

– Sakyk, Paukšteli, ar įžvelgi čia kokią prasmę?

Francis norėjo atsakyti, tačiau sudvejojo. Jis pasirėmė į sieną šalia Gaisrininko ir pažvelgė ta pačia kryptimi. Po minutėlės pasakė:

– Tarsi iš pradžių perskaitytum paskutinį knygos skyrių.

Piteris nusišypsojo ir linktelėjo.

– Kaip?

– Na, – lėtai nutęsė Francis, – viskas atvirkščiai. Ne ta prasme „atvirkščiai", kai žiūri į veidrodį, bet lyg mums kas nors pasakytų išvadą, tačiau nepasakytų, kaip ją priėjo.

– Tęsk, Paukšteli.

Francis pajuto tam tikrą energiją, kai jo vaizduotė sukruto nuo to, ką matė praėjusią naktį. Savo viduje jis girdėjo pritariantį ir padrąsinantį chorą.

– Kai kurie dalykai neduoda man ramybės, – tarė jis. – Aš kai ko nesuprantu.

– Papasakok man apie tuos dalykus, – paprašė Piteris.

– Na, visų pirma, Stypena. Kam jam žudyti Trumpą Blondinę?

– Jis manė, kad ji – blogis. Bandė ją užpulti valgomajame.

– Taip, ir jam suleido vaistų, kurie turėjo jį nuraminti.

– Tačiau nenuramino.

Francis papurtė galvą.

– Aš manau, jog nuramino. Nevisiškai, bet nuramino. Kai man suleido tokių vaistų, jaučiausi, lyg visi mano kūno raumenys būtų supjaustyti griežinėliais, taigi aš vos pajėgiau pakelti akių vokus ir apsidairyti. Net jeigu Stypenai jie nesuleido pakankamai vaistų, manau, tiek, kiek jis gavo, turėjo veikti. Nes nužudyti Trumpą Blondinę pareikalavo jėgos. Energijos. Kai ko dar daugiau, manau.

– Daugiau?

– Reikėtų turėti tikslą, – tarė Francis.

– Tęsk, – tarė Piteris, linksėdamas galvą.

– Na, pavyzdžiui, kaip Stypena išsigavo iš miegamojo? Juk jis visada užrakinamas. Jeigu jau sugebėjo atsirakinti duris, tai kur

raktai? Kodėl, sugebėjęs išsprukti, nusitempė Trumpą Blondinę į sandėliuką? Turiu omenyje, kaip jis tai padarė? Kam jam reikėjo ją, – Francis sudvejojo, prieš parinkdamas žodį, – išniekinti bei palikti taip, kaip radome?

– Jo drabužiai buvo kruvini. Kepuraitė buvo po jo čiužiniu, – tarė Piteris, mėgdžiodamas bejausmį policininko nuosprendį.

Francis papurtė galvą.

– Šito tai aš nesuprantu. Tos kepuraitės. Tačiau rado juk ne peilį, kuriuo ją nužudė?

Piteris nuleidęs balsą tarė:

– Ką mums pasakojo Stypena, pažadinęs mus?

– Jis sakė, jog angelas atėjo ir apkabino jį.

Abudu vyrai nutilo. Francis pabandė įsivaizduoti, kaip turėjo jaustis Stypena, kai angelas pažadino jį iš neramaus miego.

– Aš maniau, kad jis išsigalvojo. Maniau, kad tiesiog įsivaizdavo.

– Aš irgi taip maniau, – tarė Piteris. – Dabar jau nebežinau.

Jis vėl įsispoksojo į sandėliuką. Francis irgi. Kuo ilgiau žiūrėjo, tuo arčiau įvykio jautėsi. Tarsi, pagalvojo, tuoj pamatytum paskutines Trumpos Blondinės gyvenimo sekundes. Piteris turbūt pastebėjo tai, nes išblyško.

– Nenoriu net galvoti, jog Stypena galėjo taip pasielgti, – tarė jis. – Visai į jį nepanašu. Netgi kai jam būdavo blogiausia, o vakar tai tikrai buvo baisesnis nei bet kada, vis tiek į jį nepanašu. Stypena rodytų, šauktų, ardytųsi. Nemanau, kad jis žudė. Bent jau tikrai ne tokiu tyliu, pasalūnišku būdu, lyg samdytas žudikas.

– Sakė, kad blogis turi būti sunaikintas. Pasakė tikrai garsiai, visų akivaizdoje.

Piteris linktelėjo, tačiau jo balse girdėjosi netikėjimas:

– Negi manai, kad jis galėtų ką nors nužudyti, Paukšteli?

– Nežinau. Manau, jog susiklosčius tam tikroms aplinkybėms kiekvienas gali tapti žudiku. Tačiau aš tik spėju. Man niekad neteko pažinoti jokio žudiko.

Šis atsakymas privertė Piterį nusišypsoti.

– Na, pažįsti mane, – tarė jis, – tačiau manau, kad mums reikėtų susipažinti su dar vienu.

– Dar vienu žudiku?

– Angelu, – tarė Piteris.

Nedaug belikus laiko iki grupinės terapijos, tą dieną prie Francio priėjo Napoleonas.

Mažasis vyriškis visada būdavo neryžtingas, dažnai dvejodavo ir negalėdavo apsispręsti. Jis truputį mikčiojo, atrodė, kad jo tariami žodžiai pakimba ant liežuvio galiuko, nenorėdami išlįsti, nes nerimauja, kaipgi juos išorėje priims. Jo kalbos defektas buvo labai keistas, nes leisdamasis į istorines kalbas apie savo bendravardį Napoleonas šnekėdavo daug aiškiau ir tiksliau. Sunkiausia būdavo tam, kas jo klausėsi, atskirti du nesuderinamus dalykus – mintis apie šiandieną nuo svarstymų apie įvykius, vykusius prieš daugiau nei pusantro šimto metų.

– Paukšteli? – paklausė Napoleonas su savo įprastiniu nervingumu.

– Kas nutiko, Napi? – atsakė Francis. Jie stovėjo dienos kambario pakraštyje, nieko ypatinga neveikdami, tiesiog mintydami savo mintis, kaip kad dažnas Amersto pastato gyventojas.

– Kai kas man visai neduoda ramybės, – tarė Napoleonas.

– Čia daug kas neranda ramybės, – atsakė Francis.

Napoleonas pasitrynė delnais putlius skruostus.

– Ar žinai, kad joks kitas generolas nelaikomas tokiu nuostabiu kaip Bonapartas? – pasakė Napoleonas. – Nei Aleksandras didysis, nei Julijus Cezaris, nei Džordžas Vašingtonas. Turiu galvoje, jis buvo kažkas, savo protu formavęs pasaulį.

– Taip, žinau, – tarė Francis.

– Tačiau aš nesuprantu kodėl, nors jis apskritai laikomas tokiu genijumi, visi prisimena tik jo pralaimėjimus?

– Atsiprašau? – nesuprato Francis.

– Pralaimėjimus. Maskva. Trafalgaras. Vaterlo.

– Net nežinau, ar galėčiau atsakyti į tokį klausimą, Napi... – pradėjo Francis.

– Mane išties erzina, – greitai pasakė Napoleonas. – Turiu galvoje, kodėl mus prisimena dėl mūsų nesėkmių? Kodėl pralaimėjimai ir atsitraukimai reiškia daugiau nei pergalės? Manai, Gerk piliulė ir ponas Blogis kada nors kalba apie pagerėjimą, kurio pasiekėme kalbėdamiesi grupėje arba gerdami vaistus? Aš taip nemanau. Galvoju, kad jie kalba tiktai apie atkryčius ir klaidas, apie tuos visus mažus ženklus, kad mums vis dar privalu likti čia, užuot aptarę požymius, jog mums geriau ir galbūt turėtume grįžti namo.

Francis linktelėjo. Napoleono žodžiai rodėsi teisingi.

Tačiau žemasis vyras tęsė, pamiršdamas savo nedrąsų mikčiojimą:

– Turiu galvoje, Napoleonas savo pergalėmis perkūrė Europos žemėlapį. Jas reikėtų prisiminti. Mane taip pykdo...

– Nežinau, ar tu gali ką nors pakeisti, – pradėjo Francis, tačiau Napoleonas nutraukė jį, palinkdamas į priekį ir nuleistu balsu pratardamas:

– Mane taip pykdo Gerk piliulės ir pono Blogio požiūris į mane ir visus tuos istorinius dalykus, kurie labai svarbūs, kad praėjusią naktį niekaip negalėjau užmigti...

Šis sakinys patraukė Francio dėmesį.

– Tu buvai pabudęs?

– Aš nemiegojau, kai išgirdau kažką rakinant durų spyną.

– Tu matei...

Napoleonas papurtė galvą.

– Aš išgirdau, kaip atsidaro durys, žinai, mano gultas netoli nuo įėjimo, ir užmerkiau akis kuo smarkiau, nes mes juk turėtume miegoti. Nenorėjau, jog kas nors pamatytų mane nemiegantį, kai turėčiau, ir paskirtų didesnę vaistų dozę. Taigi apsimečiau, kad miegu.

– Tęsk, – paragino Francis.

Napoleonas atlošė galvą, bandydamas atgaivinti prisiminimus.

– Aš pajutau, kaip kažkas praeina pro mano gultą. Paskui, po kelių minučių, tas kažkas vėl praėjo pro šalį, šįkart išeidamas. Klausiausi, laukdamas rakto pasukimo spynoje, bet nesulaukiau. Tada, po minutėlės, tik trupučiuką pravėriau akis ir pamačiau, kaip tu su Piteriu Gaisrininku einate lauk. Mums negalima išeiti naktį. Mes turėtume būti savo gultuose ir kietai miegoti, taigi, jums praeinant pro šalį, aš labai išsigandau ir stengiausi užmigti, tačiau girdėjau Stypeną, šnekantį su savimi. Nuo to laiko likau pabudęs, kol atvyko policija, užsidegė šviesos, ir mes pamatėme tas baisybes, kurios nutiko.

– Taigi nematei to žmogaus?

– Ne. Nemanau. Buvo tamsu. Gal tik vos vos žvilgtelėjau.

– Ką pamatei?

– Baltai apsirengusį vyrą. Štai ir viskas.

– Ar galėtum pasakyti, kokio jis buvo ūgio? Gal matei jo veidą?

Napoleonas vėl papurtė galvą

– Man visi atrodo didelio ūgio, Paukšteli. Netgi tu. Jo veido aš nemačiau. Kai ėjo pro mano gultą, aš stipriai užsimerkiau ir apsiklojau galvą. Tačiau vieną dalyką prisimenu. Atrodė, jog jis sklendžia. Visas baltas ir sklendžia.

Mažasis vyras giliai įkvėpė.

– Kai kurie lavonai per atsitraukimą iš Maskvos sušalo taip stipriai, kad jų oda įgavo ežero ledo spalvą. Tuo pat metu ir pilka, ir balta, ir perregima. Tarsi rūkas. Štai ką aš prisimenu.

Francis įsiminė, ką išgirdęs, ir pamatė, kaip ponas Blogis eina per dienos kambarį, pranešdamas, jog prasideda popietinė grupės terapija. Taip pat matė Didįjį ir Mažąjį Juodukus, manevruojančius pro pacientų spūstį. Francis staiga krūptelėjo, pastebėjęs, jog abu vyrai dėvi savo baltas kelnes ir baltus sanitarų švarkus.

Angelai, pamanė jis.

Francis dar sykį įsitraukė į trumpą pokalbį, šįkart jau kitą, pakeliui į grupės terapiją. Kleo atsistojo prieš jį, užstodama kelią į vieną iš mažųjų kabinetų. Prieš pradėdama kalbėti, ji pasiūbavo pirmyn atgal tarsi keltas, švartuodamasis prieplaukoje.

– Paukšteli, – tarė ji, – negi manai, kad tai Stypena taip pasielgė su Trumpa Blondine?

Francis papurtė galvą, lyg abejodamas.

– Neatrodo, jog Stypena būtų galėjęs padaryti tokį dalyką, – tarė jis. – Tai atrodo daug baisiau, negu jis kada nors galėtų pasielgti.

Kleo giliai atsiduso. Jos didžiulis kūnas suvirpėjo.

– Aš maniau, kad jis geras žmogus. Truputį trenktas kaip ir mes visi, kartais sutrikęs, tačiau geras žmogus. Negaliu patikėti, kad būtų galėjęs taip siaubingai pasielgti.

– Jo marškiniai buvo sutepti krauju. Be to, dėl kažkokių priežasčių išsirinko Trumpą Blondinę, manydamas, jog ši – blogio įsikūnijimas. Tai jį gąsdino, Kleo. Išgąsdinti mes galime padaryti ką nors, ko iš mūsų nesitikima. Mes visi. Tiesą sakant, galiu kirsti lažybų, jog beveik kiekvienas čia esantis ką nors padarė tuo metu, kai buvo išsigandęs, ir dėl to čia pateko.

Kleo pritardama linktelėjo.

– Tačiau Stypena atrodė kitoks, – ji papurtė galvą. – Ne, ne taip. Jis atrodė toks pat. Mes visi kitokie, štai ką turiu galvoje. Jis buvo kitoks išorėje, tačiau čia jis buvo kaip visi, o tai, kas nutiko, atrodo tarsi išorės dalykas, atsitikęs viduje.

– Išorės?

– Taigi žinai, kvailuti. Išorės. Ten, – Kleo plačiai mostelėjo, tarsi rodydama į pasaulį už ligoninės sienų.

Franciui tai pasirodė prasminga, ir jis išspaudė mažą šypsenėlę.

– Manau, kad suprantu, kur suki, – tarė jis.

Kleo pasilenkė į priekį.

– Praėjusią naktį kai kas nutiko mergaičių miegamajame. Aš niekam nesakiau.

– Kas?

– Aš buvau pabudusi. Negalėjau užmigti. Bandžiau skaičiuoti visas pjesės eilutes, tačiau tai neveikė, nors paprastai visada padeda. Kai tik pasiekiu Antonijaus kalbą antrame veiksme, tai užmerkiu akeles ir užknarkiu lyg kūdikėlis. Tiesa, aš nežinau, ar kūdikėliai knarkia, nes niekas neprileidžia manęs prie jų, tos bjaurios kalės – tačiau tai jau kita istorija.

– Taigi tu negalėjai užmigti?

– Visos kitos miegojo.

– Ir?

– Pamačiau atsidarančias duris, ir kažkokia figūra įėjo. Neišgirdau rakto pasukimo spynoje, nes mano gultas tolimojoje pusėje, kaip tik prie langų, o tą naktį švietė mėnesiena, tiesiai man galvon. Ar žinai, jog senovėje žmonės manė, kad, jei miegosi mėnuliui šviečiant tau į kaktą, pabusi išprotėjęs? Tai iš to kilo žodis „lunatikas“. Gali būti, kad tai tiesa, Paukšteli. Aš visą laiką miegu mėnesienoje ir vis labiau einu iš proto, ir niekas nebenori manęs pažinti. Niekas su manimi nebenori kalbėtis, todėl mane įkišo čia. Visai vieną. Niekas neateina aplankyti. Tai atrodo nesąžininga, ar ne? Turiu galvoje, bent jau kokie nors žmonės turėtų mane lankyti. Negi tai sunku? Suskiai. Prakeikti suskiai.

– Tai kas įėjo į miegamąjį?

– Keista. Taip, – Kleo truputėlį pasipurtė, visa sudrebėdama, – niekas niekad neateina naktį. Tačiau šiąnakt atėjo. Pasiliko kelias sekundėles, ir durys vėl užsidarė, tačiau šįkart įdėmiai klausiausi ir išgirdau spynoje pasukamą raktą.

– Ar manai, kad kas nors, kas miega šalia durų, matė tą žmogų? – paklausė Francis.

Kleo susiraukė ir papurtė galvą.

– Aš jau klausinėjau. Diskretiškai, supranti. Ne. Dauguma miegojo. Tai vaistai, žinai. Visus tuoj pat užmigdo.

Tada jos veidas nuraudo ir Francis pamatė ją staiga apsiašarojant.

– Aš mėgau Trumpą Blondinę, – tarė Kleo, – ji visuomet būdavo man tokia gera. Kartais deklamuodavo kartu su manimi, skaitydavo Marko Antonijaus dalį arba choro. Man patiko ir Stypena. Jis buvo džentelmenas. Atidarydavo duris ir praleisdavo moteris pirmas eiti, kai būdavo pietų metas. Kalbėdavo maldą visam stalui. Visada vadindavo mane panele Kleo, mandagiai ir maloniai. Jam iš tiesų rūpėjome mes visi. Saugotis blogio. Tai prasminga.

Ji pasivalė akis nosinaite ir išsišnypštė nosį.

– Vargšas Stypena. Jis visąlaik buvo teisus, tačiau niekas jo neklausė, ir pažiūrėkit, kas atsitiko. Mes turime kaip nors jam padėti, nes galų gale jis stengėsi padėti mums visiems. Suskiai. Prakeikti suskiai.

Tada ji sugriebė Francį už rankos ir privertė lydėti ją į grupės susirinkimą.

Kabinete ponas Blogis dėliojo kėdes ratu. Jis mostelėjo Franciui, kad tas paimtų keletą kėdžių iš po lango, kur jos buvo sukrautos. Francis paleido Kleo ranką ir nuėjo kur palieptas, o ji atsargiai susmuko ant vienos iš kėdžių. Pacientas pasilenkė, paėmė porą sulankstomų kėdžių ir jau norėjo apsisukti ir nešti jas į vidurį, kur rinkosi grupė, kai kažkoks judėjimas lauke patraukė jo akį. Iš tos vietos, kur stovėjo, matė pagrindinį įėjimą, atvirus didžiuosius geležinius vartus ir įvažiavimą, vedantį iki administracijos pastato. Didelis juodas automobilis įvažiavo pro vartus. Tai visai nebuvo kažkas ypatinga. Automobiliai ir greitosios pagalbos mašinos visą dieną zujo pirmyn ir atgal. Tačiau šis buvo kai kuo ypatingas, kad patraukė jo dėmesį. Atrodė, lyg jis labai skubėtų.

Francis stebėjo, kaip mašina trūkčiodama sustojo. Po sekundėlės iš jos išlipo aukšta, tamsiaodė moteris, vilkinti ilgą, gelsvai rusvą lietpaltį. Ji nešėsi juodą lagaminėlį tokios pat spalvos kaip

ir jos ilgi, ant pečių krintantys plaukai. Moteris stovėjo ir, rodės, tyrinėjo visą ligoninės kompleksą, prieš pasileisdama pirmyn, ir tada kopė laiptais taip tikslingai, kad atrodė kaip strėlė, lekianti į tikslą.

Aštuntas skyrius

Pacientai kaupėsi lėtai ir nenatūraliai. Francis pats sau pamanė, kad jie visai netriukšmingi ir netgi neįsiaudrinę, lyg vaikai, kuriems reikia kreipti dėmesį į kokį nors nuobodų klasės darbą. Atrodė panašiau į tai, kad grupelės nariai maištingi ir nervingi tuo pat metu. Jie visi per mažai miegojo, gavo per daug vaistų ir gerokai per daug jaudulio, susimaišiusio su nemažu kiekiu nežinomybės. Viena senyva moteris, kurios ilgi, šiurkštūs plaukai susivėlusiomis kaskadomis krito ant pečių, vis puldavo į ašaras. Šias tuoj pat nusivalydavo rankove, papurtydavo galvą, nusišypsodavo ir sakydavo, kad jai viskas gerai, tačiau po kelių sekundžių vėl imdavo kūkčioti. Vienas pusamžis vyras griežtomis akimis, buvęs prekinio žvejybos laivo jūreivis, išsitatuiravęs ant dilbio nuogą moterį, vogčiomis neramiai žvalgėsi ir vis pasisukdavo ant kėdės, tikrindamas, ar už jo uždarytos durys, tarsi tikėtųsi, kad kas nors gali įslinkti į kambarį. Žmonės, kurie mikčiojo, miksėjo dar labiau. Žmonės, kurie buvo atžarūs, piktai sėdėjo ant kėdžių. Tie, kurie dažnai verkdavo, atrodė dar verksmingesni. Žmonės, kurie buvo tylūs, dar giliau nugrimzdo į tylą.

Netgi Piteris Gaisrininkas, kuris paprastai būdavo nesutrikdomai ramus, sunkiai nusėdėjo vietoje ir dažniau nei įprastai rūkydavo, išėjęs iš grupės ratelio. Jis priminė Franciui boksinin-

ką, atsipalaiduojantį ringe prieš prasidedant mačui, smūgiuojantį kairėn ir dešinėn į įsivaizduojamus žandikaulius, nors tikrasis jo priešininkas laukė priešingame kampe.

Jei Francis būtų buvęs ligoninės veteranas, jis būtų pastebėjęs, kaip daugelis jo nelaimės draugų, pacientų pasiduoda kylančiai paranojai. Ši buvo dar neaiški, ir tarsi katilas, po truputį kaistantis ant ugnies, dar tik grasino iš tiesų užvirti ir imti kunkuliuoti. Tačiau ji jau tvyrojo ore, lyg blogas kvapas karštą vasaros popietę. Paties Francio vidiniai balsai reikalavo dėmesio, ir jam, kaip visada, prireikė įtempti jėgas, kad juos numalšintų. Jis jautė įsitempiančius savo rankų ir pilvo raumenis, tarsi šie norėtų padėti toms įsivaizduojamoms sausgyslėms, kurias jam tekdavo įtempti norint suvaldyti savo mintis.

– Manau, mums reikėtų aptarti praėjusios nakties įvykius, – lėtai tarė ponas Evansas.

Jis nešiojo akinius skaityti, šiems leido nuslysti ant nosies galiuko ir spoksojo pro jų viršų, o jo akys lakstė pirmyn atgal nuo vieno paciento prie kito. Evansas – vienas iš tų žmonių, pamanė Francis, kurie pasako ką nors, kas atrodo labai tiesmuka – pavyzdžiui, įvardija tai, apie ką visi galvoja, – tačiau atrodo taip, lyg galvoje turėtų visai ką kita.

– Man rodos, tai kirba visų mintyse.

Vienas iš grupelės vyrų tučtuojau užsitraukė ant galvos marškinėlius ir rankomis užsispaudė ausis. Keli kiti pacientai neramiai pasimuistė ant kėdžių. Niekas neskubėjo prabilti, ir į kambarį įšliaužė tyla, ji Franciui rodėsi tokia įtempta, lyg nematomo vėjo išpūsta laivo burė. Po sekundėlės jis nutraukė tylą pasiteiraudamas:

– Kur Stypena? Kur jie jį nuvežė? Ką jam padarė?

Ponui Evansui, rodės, palengvėjo, kad į pirmuosius klausimus taip lengva atsakyti. Jis atsilošė ant savo plieninės kėdės ir atsakė:

– Stypeną išvežė į apygardos areštinę. Ten jis laikomas vienutėje ir stebimas visą parą. Daktaras Gulptililis šįryt buvo jo aplankyti ir patvirtinti jam, kad gaus visus reikiamus vaistus rei-

kiamomis dozėmis. Jam viskas gerai. Jis šiek tiek ramesnis, nei buvo prieš, – Evansas stabtelėjo, – *įvykį.*

Šį sakinį įsisąmoninti grupelei prireikė minutėlės ar dviejų. Tuomet Kleo pažėrė klausimų laviną:

– Kodėl jie jo negrąžina atgal? Čia jo vieta. Ne kažkokiame kalėjime su grotomis ir tikriausiai krūva nusikaltėlių. Šunsnukių. Prievartautojų ir vagių, galiu lažintis. Vargšas Stypena. Policijos rankose. Tų suskių fašistų.

– Tai todėl, kad jam pateikti kaltinimai, – greitai pasakė psichologas.

Francis pamanė, kad jis keistai vengia vartoti žodį „žmogžudystė".

– Tačiau aš kai ko nesuprantu, – tarė Piteris Gaisrininkas pakankamai žemu balsu, kad visi atsisuktų jo link. – Stypena aiškiai pamišęs. Mes visi matėm, kaip jis kovojo su... koks ten tas žodis, kurį jūs mėgstate vartoti?

– Dekompensacija, – šaltai pasakė ponas Evansas.

– Tikrai kvailas žodis, – piktai ištarė Kleo, – tiesiog idiotiškas, kvailas, prakeiktas, visiškai nenaudingas nususęs žodis.

– Taigi, – tęsė Piteris, vis greičiau, – jam tikrai buvo labai nelengva. Aš turiu galvoje, juk visi tai matėme, visą dieną, jam darėsi vis blogiau, ir niekas nieko nesiėmė, kad pagelbėtų. Taigi jis pratrūko. Juk jau buvo čia, ligoninėje, dėl savo visų problemų. Kaip jie gali jį teisti? Noriu pasakyti, juk jis turėtų būti įvardijamas kaip žmogus, kuris iš tiesų nesupranta, ką daro?

Evansas linktelėjo, tačiau prieš atsakydamas prikando lūpą.

– Tai turės įvardyti apygardos prokuroras. Iki tol Stypena liks, kur yra dabar.

– Na, o aš manau, kad jie turėtų jį grąžinti atgal, juk čia jo draugai, – piktai tarė Kleo. – Mes – vieninteliai jo pažįstami. Jis neturi kitos šeimos, tik mus.

Visi sumurmėjo pritardami.

– Negi mes nieko negalime padaryti? – paklausė moteriškė susivėlusiais plaukais.

Šis klausimas irgi sukėlė pritariamą murmesį.

– Na, – tarė ponas Evansas visai neįtikinamu tonu, – aš manau, kad mes turėtume ir toliau nagrinėti savo problemas, dėl kurių čia patekome. Dirbdami ir sveikdami galbūt galėsime rasti būdą padėti Stypenai.

Kleo prunkštelėjo, akivaizdžiai pasišlykštėjusi.

– Prakeikti kvaili skiedalai, – tarė ji. – Idiotiški, buki suskiai.

Franciui buvo neaišku, į ką būtent Kleo kreipėsi, tačiau jis negalėjo pasakyti, kad nesutinka su jos parinktais žodžiais. Kleo lyg tikra imperatorienė sugebėdavo nusakyti dalyko esmę pačia valdingiausia ir įsakmiausia maniera. Grupėje šen bei ten pasigirdo keiksmažodžių. Kambarys prisipildė nevaldomo triukšmo.

Ponas Evansas, akivaizdžiai susierzinęs, iškėlė ranką.

– Tokios piktos kalbos nepadės nei Stypenai, nei niekam iš mūsų, – tarė jis. – Taigi tuoj pat jas baigiam.

Jis plaštaka padarė išilginį judesį, duodantį suprasti, kad tema baigta. Šį judesį Francis jau įprato matyti, nes juo psichologas tarsi darsyk pabrėžė, kas iš čia esančių sveiko proto, o ką reikia kontroliuoti. Kaip visada, šis judesys turėjo tą patį bauginantį efektą: grupelės nariai, tyliai murmėdami, iš lėto susėdo atgal ant plieninių kėdžių, o tas mažas maištingas protrūkis ištirpo troškiame kabineto ore. Tačiau Francis matė, jog Piteris Gaisrininkas vis dar negalėjo nusiraminti ir sėdėjo sukryžiavęs rankas bei suraukęs kaktą.

– Nemanau, kad piktų kalbų jau užteks, – tarė jis negarsiai, tačiau ryžtingai. – Aš nesuprantu, kodėl manote, kad tai Stypenai nepadės. Kas žino, kas jam šiuo atveju padės ar nepadės? Aš manau, kad mes turėtume dar garsiau protestuoti.

Ponas Blogis pasisuko kėdėje.

– Tu tai tikriausiai protestuotum, – tarė jis.

Abudu vyrai minutėlę gręžė vienas kitą akimis, ir Francis matė, jog abudu vos susilaiko nuo dar didesnio išpuolio. Paskui, taip pat staigiai, ta akimirka baigėsi, nes ponas Evansas nusisuko sakydamas:

– Savo nuomones turėtum pasilaikyti sau. Ten joms tinkamiausia vieta.

Visa grupė sustingo, išgirdusi šį paskutinį sakinį.

Francis regėjo, kaip Piteris Gaisrininkas mąstė, ką atsakyti, tačiau per tą sekundę trukusią pauzę prie kabineto durų kažkas pasigirdo.

Atsidarant durims, visų galvos pasisuko į tą pusę. Pro jas apatiškai įspūdino Didysis Juodukas. Sekundę jis savo dideliu kūnu užstojo visą įėjimą. Tada paskui jį įėjo moteris, kurią Francis matė pro langą prieš prasidedant seansui. Jos įkandin savo ruožtu sekė Gerk piliulė ir galų gale Mažasis Juodukas. Abu sanitarai kaip sargybiniai sustojo abipus durų.

– Pone Evansai, – skubiai tarė daktaras Gulptililis, – labai atsiprašau, jog trukdau...

– Nieko, – atsakė ponas Blogis, – mes jau beveik baigėme.

Francis pamanė, jog iš esmės panašu, lyg jie kažką pradėtų, o ne baigtų. Tačiau abiejų medikų pokalbio jis klausėsi ne ypač įdėmiai. Jo žvilgsnį traukė moteris, stovinti tarp brolių Mūzių.

Francis pastebėjo daug dalykų, jam rodės, jog viską vienu metu: ji buvo liekna ir išsiskyrė aukštu ūgiu, gal tik colio tetrūko iki šešių pėdų, o jos amžius jam atrodė maždaug apie trisdešimt. Jos oda buvo šviesios kakavos rudumo, panašaus atspalvio, pagalvojo Francis, kaip rudenį besikeičiantys ąžuolų lapai, o akys atrodė šiek tiek rytietiškos. Plaukai spindinčia juoda uždanga krito ant pečių. Ji vilkėjo paprastą gelsvai rusvą, kariško kirpimo neperšlampamą lietpaltį, prasegtą taip, kad matėsi mėlynas dalykinis kostiumėlis. Dailūs ilgi pirštai gniaužė odinį lagaminėlį. Moteris žvelgė su tokiu išskirtiniu tikslingumu, kad būtų nuraminusi net ir labiausiai galvos netekusį pacientą. Rodės, kad vien nuo jos buvimo haliucinacijos ir baimės, kurių kambaryje knibždėjo, atsitraukė ir nutilo.

Iš pradžių Francis pamanė, jog ji – pati gražiausia moteris iš visų kada nors matytų, tačiau kai ši truputėlį pasisuko, pacien-

tas pamatė, kad kairę jos veido pusę bjauroja ilgas, baltas randas, kertantis antakį, peršokantis akį ir zigzagu besileidžiantis skruostu iki pat pasmakrės. Randas paveikė lyg hipnotizuotojo laikrodis – jis negalėjo atitraukti akių nuo rantytos linijos, moters veidą padalijusios į dvi dalis. Minutėlę jam atrodė, jog žiūri į kokį nors pakvaišusio menininko darbą, kurį, priblokštas jo netikėto tobulumo, griebęs skustuvą pamišėlis kūrėjas žiauriai sudarkė.

Moteris žengė priekin.

– Kur tiedu vyrai, radę seselės kūną? – pasiteiravo ji.

Franciui rodės, kad balsas skverbia jį kiaurai, aižydamas sluoksnis po sluoksnio.

– Piteri, Franci, – skubiai pasakė daktaras Gulptililis, – ši jauna moteris atvažiavo net iš Bostono, kad paklausinėtų jus. Gal galėtumėte eiti su mumis į mano kabinetą, kad ji galėtų tinkamai jus apklausti?

Francis pakilo iš vietos ir staiga suprato, kad Piteris Gaisrininkas lygiai taip pat įdėmiai žiūri į jaunąją moterį.

– Aš tave pažinau, – tylutėliai ištarė jis.

Išgirdęs tuos žodžius, Francis pastebėjo, kaip jaunoji moteris nukreipia žvilgsnį į Piterio Gaisrininko veidą ir vieną sekundėlę suraukia kaktą, jį atpažindama. Tada, taip pat staigiai, jos sudarkyto grožio veidas sustingo į tą pačią beaistrę išraišką.

Abu vyrai išėjo iš sustatytų kėdžių ratelio.

– Saugokitės, – skubiai ištarė Kleo. Tada pacitavo iš savo mėgstamos pjesės: – „Baigės diena šviesi, ir štai tamsoje mes...“ – po to kambaryje minutėlę tvyrojo tyla, paskui ji dar pridūrė prarūkytu balsu: – Saugokitės tų suskių. Jie niekad nelinki gero.

Aš žengtelėjau atgal nuo sienos ir visų ten surašytų žodžių ir pamaniau pats sau: štai. Va taip. Visi mes vietoje. Mirtis, kartais pagalvoju, panaši į algebros lygtį, daugybę x ir y, padaugintų ir padalytų, pridėtų ir atimtų, kol gautas paprastas, tačiau baisus atsakymas. Nulis. Tuo metu kaip tik susidėstė formulė.

Kai pirmąsyk atvykau į ligoninę, man buvo dvidešimt vieni ir aš nė karto nebuvau įsimylėjęs. Niekad nebuvau bučiavęs merginos, niekad pirštų galiukais nejutau mylimosios odos švelnumo. Man tai buvo paslaptis. Kalno viršūnė, taip pat nepasiekiama kaip ir sveikas protas. Tačiau vaizduotė virte virė. Buvo tiek daug paslapčių: krūtų linkis, šypsenai kilstelėti lūpų kampučiai, jausmingo judesio išlenktas juosmuo. Aš nežinojau nieko, įsivaizdavau viską.

Tiek daug gyvenime man buvo nepasiekiama. Turbūt turėjau kaip nors tikėtis įsimylėti pačią egzotiškiausią moterį, kurią išvydau. Taip pat, ko gero, turėjau suprasti, kad tas trumpas žvilgsnis, blykstelėjęs tarp Piterio Gaisrininko ir Liusi Kijoto Džons, reiškė, jog dar daug bus pasakyta ir užsimegs gilesnis ryšys. Tačiau buvau jaunas, ir viskas, ką įžiūrėjau, buvo tai, kad mano gyvenime staiga atsirado pats nepaprasčiausias kada nors matytas žmogus. Atrodė, ji švyti, panašiai kaip lavos lempos, tokios populiarios tarp studentų bei hipių, visą laiką besilydančios, besisukančios formos, tekančios iš vieno pavidalo į kitą.

Liusi Kijoto Džons buvo juodaodžio amerikiečio kariškio ir japonų kilmės amerikietės sąjungos vaisius. Štai iš kur migdolo formos akys ir kakavinė oda. Tai, kad ji baigė teisę Stenforde ir Harvarde, sužinojau vėliau.

Taip pat sužinojau ir apie randą ant jos veido, kaip ir apie žmogų, palikusį jai tą žymę, bei dar vieną, kurį ji ne taip pastebimai nešiojosi savyje. Tai atvedė ją į Valstybinę Vakarų ligoninę užduoti klausimų, o šie tuoj tapo labai nemėgstami.

Vienas iš dalykų, kuriuos sužinojau didžiausio išprotėjimo metais, buvo tas, kad būnant erdvėje su sienomis ir grotuotais langais, apsuptam kitų pamišėlių ar netgi įgrūstam į izoliatoriaus vienutę, gali būti, jog tai visai ne tas kambarys, kuriame manai esąs. Tikrasis žmogaus kambarys pastatytas iš atsiminimų, santykių, įvykių, įvairių nematomų jėgų. Kartais svaičiojimų. Kartais haliucinacijų. Kartais svajonių ir vilčių arba ambi-

cijų. Kartais pykčio. Štai kas svarbu: visuomet atpažinti, kur tikrosios sienos.

Taip buvo tada, kai mes sėdėjome Gerk piliulės kabinete.

Aš žiūrėjau pro kambario langą ir mačiau, kaip vėlu. Diena jau buvo pasibaigusi ir užleidusi vietą mažo miestelio nakties tirštumui. Savo bute turiu keletą laikrodžių, visi atvežti seserų, kurios dėl man neaiškių priežasčių, rodės, galvoja, kad mane nuolat spaudžia noras žinoti, kiek dabar valandų. Pagalvojau sau, kad žodžiai – tai vienintelis laikas, kurį matuoju, taigi padariau pertraukėlę – rūkiau cigaretę ir apėjau visus laikrodžius savo bute bei išjungiau juos iš lizdo arba išėmiau baterijas, ir jie visi sustojo. Pastebėjau, kad visi rodė panašų sustingusį laiką – dešimt po dešimtos, vienuolika po dešimtos, trylika po dešimtos. Paėmiau kiekvieną laikrodį ir pasukau minutines ir valandines rodykles, kad nebeliktų to panašaus pastovumo. Dabar kiekvienas sustojęs laikrodis rodė skirtingą laiką. Tai mane patenkino, aš garsiai nusijuokiau. Rodės, lyg būčiau sučiupęs laiką ir išsilaisvinęs iš jo gniaužtų.

Prisiminiau, kaip Liusi atsisėdo priešais, iš pradžių deginančiu žvilgsniu, kuriame nebuvo nė kruopelės linksmumo, gręždama Piterį, tada mane, po to vėl Piterį. Manau, kad pirmiausia ji mėgino padaryti mums įspūdį savo tikslingumu. Galbūt manė, jog taip reikia elgtis su pamišėliais – ryžtingai, daugmaž panašiai kaip su išdykusiu šuniuku. Ji pareikalavo:

– Aš noriu žinoti viską apie tai, ką matėte praėjusią naktį.

Piteris Gaisrininkas padvejojo prieš atsakydamas.

– Gal iš pradžių galėtumėt mums pasakyti, panele Džons, kodėl būtent domitės mūsų prisiminimais? Šiaip ar taip, mes jau liudijome vietinei policijai.

– Kodėl aš domiuosi byla? – skubiai paklausė ji. – Mano dėmesį patraukė kelios detalės netrukus po to, kai buvo rastas kūnas, ir, paskambinusi vieną ar du kartus vietinei valdžiai, pajutau, kad man vertėtų asmeniškai patikrinti.

– Tačiau tai ne atsakymas, – atsiliepė Piteris, neigiamai gestikuliuodamas. Jis pasilenkė ant kėdės į priekį, link jaunosios moters. – Jūs norite sužinoti, ką matėme, tačiau ir aš, ir Paukštelis tebesigydome sumušimus po susidūrimo su ligoninės apsauga ir vietine žmogžudysčių skyriaus policija. Įtariu, kad mums pasisekė, jog nebuvome neteisingai apkaltinti sunkiu nusikaltimu ir įkišti į apygardos kalėjimo vienutę. Taigi prieš sutikdami jums padėti, norėtume išgirsti, kodėl taip domitės, ir detaliau, prašyčiau.

Daktaras Gulptililis atrodė lengvai šokiruotas, tarsi prielaida, jog pacientas gali ko nors klausinėti žmogaus, turinčio sveiką protą, kažkaip prieštaravo taisyklėms.

– Piteri, – šaltai tarė jis, – panelė Džons yra Safolko apygardos tirianti prokurorė. Aš manau, kad tai ji turėtų uždavinėti klausimus.

Gaisrininkas linktelėjo.

– Taip ir maniau, kad kažkur jus jau mačiau, – tyliai tarė jis jaunajai moteriai. – Tikriausiai teismo salėje.

Ji keletą akimirkų žvelgė į jį prieš atsakydama:

– Sėdėjau priešais jus per porą teismo posėdžių. Mačiau, kaip liudijate Andersono gaisro byloje, gal prieš dvejus metus. Aš buvau dar tik asistentė, besitvarkanti su smulkiais nusižengimais. Jie norėjo, kad kai kurie iš mūsų stebėtų pakartotinę jūsų apklausą.

Piteris nusišypsojo.

– Pamenu, kad laikiausi visai neblogai, – tarė jis. – Tai aš suradau padegimo šaltinį. Tai buvo gana protinga, žinot. Įtaisyti kištukinį elektros lizdą sandėlyje šalia degių medžiagų, kad savaime kiltų ugnis. Reikėjo nemažai planuoti. Tačiau tuo ir pasižymi geras padegėjas – planavimu. Jiems tai jaudulio dalis – sukurti gaisro židinį. Taip tikrai geri padegėjai išsisuka nepagauti.

– Štai todėl jie ir norėjo, kad žiūrėtume, – tarė Liusi, – nes manė, jog netrukus tapsite geriausiu tyčinių padegimų tyrėju visose Bostono pajėgose. Tačiau jums nelabai pasisekė, ar ne?

– Ak, – tarė Piteris, šypsodamasis dar plačiau, lyg Liusi Džons būtų pasakiusi kokį pokštą, kurio Francis neišgirdo, – būtų galima dėl to ginčytis. Daug kas priklauso nuo požiūrio. Pavyzdžiui, ką vadini teisingumu, kas gerai, o kas blogai, ir panašiai. Nors mano istorija juk nėra tai, dėl ko čia atvykote, argi ne, panele Džons?

– Ne dėl to. Dėl praktikantės nužudymo.

Piteris pažiūrėjo į Liusi Džons. Po to žvilgtelėjo į Francį, paskui į Didįjį ir Mažąjį Juodukus, kurie stovėjo kambario gale, galiausiai į Gerk piliulę, truputį nejaukiai besijaučiantį už savo rašomojo stalo.

– Taigi kodėl, Paukšteli, *kodėl* prokurorė iš Bostono turėtų viską mesti ir sukarti tokį kelią iki Valstybinės Vakarų ligoninės tam, kad paklausinėtų porelę pamišėlių apie mirtį, kuri net ne jos kompetencijoje, o kaltinamasis jau suimtas? Kažkas, susijęs su ta mirtimi, sukėlė jai smalsumą, Paukšteli. Tačiau kas? Kas paskatino panelę Džons taip galvotrūkčiais čia skubėti ir prašyti leidimo kalbėtis su porele psichų?

Francis pažvelgė į Liusi Džons, o jos akys įsmigo į Piterį Gaisrininką su mišria susidomėjimo ir atpažinimo išraiška, kurios Francis nepajėgė tiksliai įvardyti. Po kurio laiko ji pasisuko į Piterį ir su maža šypsenėle, truputį pakrypusia rando link, pasiteiravo:

– Nagi, pone Petreli... ar galėtumėt atsakyti į šį klausimą?

Francis minutėlę galvojo. Savo vaizduotėje jis nupiešė Trumpą Blondinę, kokią jie tada rado. Paskui tarė:

– Pats kūnas.

Liusi nusišypsojo.

– Taip, iš tiesų, pone Petreli... o gal galiu vadinti Franciu?

Francis linktelėjo.

– Kuo gi kūnas galėjo patraukti dėmesį?

– Jame buvo kai kas ypatinga.

– Taigi tikrai, turbūt kai kas ypatinga, – tęsė Liusi Džons. Ji pažvelgė į Piterį Gaisrininką.

– Gal norėtumėt dabar įsiterpti?

– Ne, – atsakė Piteris, sukryžiuodamas rankas, – Paukšteliui sekasi puikiai. Tegul tęsia.

Ji vėl pažiūrėjo į Francį.

– Taigi?..

Staigiai linktelėdamas atgal, tada taip pat greitai stumtelėdamas savo kūną pirmyn, Francis pamąstė, kur link ji galėtų sukti. Pacientą užplūdo vaizdai apie Trumpą Blondinę, vėl, vėl, apie tai, kaip mirtis išdarkė jos kūną, kaip buvo pasielgta su jos drabužiais. Suprato, kad tai tarsi galvosūkis – dėlionė, kurios dalis buvo graži moteris, sėdinti priešais jį.

– Rankos pirštų sąnariai, kurių trūko, – paskubomis atsakė Francis.

Liusi pasilenkė į priekį ir linktelėjo galvą.

– Papasakok man apie tą ranką, – tarė ji. – Kaip ji atrodė?

Staiga įsiterpė daktaras Gulptililis.

– Policija viską nufotografavo, panele Džons. Galite pažiūrėti nuotraukas. Aš neįžvelgiu prasmės... – tačiau jo skundas išsisklaidė, kai Liusi Džons mostelėjo Franciui, kad šis tęstų.

– Atrodė lyg kažkas, turbūt žudikas, juos būtų nupjovęs.

Liusi linktelėjo.

– Dabar ar galite man pasakyti, kodėl apkaltintasis, koks ten jo vardas...

– Stypena, – tarė Piteris Gaisrininkas. Jo paties balsas įgavo gilesnį, solidesnį skambesį.

– Taip... taigi kodėl tasai Stypena, kurį jūs abu pažinojote, būtų galėjęs taip pasielgti?

– Neįsivaizduoju.

– Negalite sugalvoti priežasties, dėl kurios jis būtų nutaręs tokiu būdu pažymėti tą merginą? Jis neprasitarė? Nieko neparodė savo elgesiu? Kaip aš supratau, buvo ganėtinai įsiaudrinęs...

– Ne, – tarė Francis. – Niekas, ką žinojau apie Stypeną, nesiderina su tuo, kokia mirtimi mirė Trumpa Blondinė.

– Suprantu, – linkteldama tarė Liusi. – Ar jūs šiuo klausimu tokios pat nuomonės, daktare? – ji pasisuko į daktarą Gulptililį.

– Visiškai ne! – tvirtai tarė tas. – To žmogaus elgesyje buvo juntamas padidėjęs susijaudinimas, vedantis nužudymo link. Jis tądien jau sykį bandė ją pulti. Apskritai praeityje turėjo ryškų polinkį grasinti smurtu ir, būdamas susijaudinęs, peržengė ribą, kaip ir baiminosi personalas.

– Taigi nesutinkate su šių vyrų vertinimu?

– Ne. Be to, vėliau policija rado įkalčių jo lovos plote. Taip pat kraujo dėmės ant jo naktinių marškinių sutapo su nužudytos seselės krauju.

– Aš informuota apie šias detales, – šaltai tarė ji. Paskui Liusi Džons pasisuko atgal į Francį.

– Prašyčiau, Franci, gal galėtume grįžti prie dingusių pirštų galų? – paklausė ji kur kas švelniau. – Prašau, ar galėtum tiksliai apibūdinti, ką matei?

– Keturi nareliai greičiausiai nupjauti. Jos ranka gulėjo kraujo klane.

Francis pakėlė savo ranką prieš akis, lyg ketindamas pamatyti, kaip atrodytų nupjauti pirštų galiukai.

– Jei Stypena, jūsų draugas, taip pasielgė...

Piteris įsiterpė:

– Jis gal ir galėjo ką nors iškrėsti, bet tik ne tai. Jokiu būdu ne seksualinis užpuolimas.

– Jūs šito nežinote! – piktai tarė daktaras Gulptililis. – Tai gryniausia prielaida. Aš pats mačiau panašių sužalojimų ir galiu užtikrinti, kad jie gali būti padaryti įvairiais būdais. Netgi netyčia. Pastebėjimas, jog Stypena dėl kažkokių priežasčių negalėjo pjauti jai rankos, ar kad tai nutiko dėl kokių nors kitokių įtartinų priežasčių, yra tik spėlionės! Aš matau, kur link jūs sukate, panele Džons, ir manau, kad tokia potekstė yra ne tik klaidinga, bet ir tiesiog grėsminga visai ligoninei!

– Tikrai? – tarė Liusi, pasisukdama į psichiatrą. Tas vieninte-

lis žodis kalbėjo už save. Ji stabtelėjo, tada atsigręžė į abu pacientus. Pravėrė burną, norėdama dar kažko paklausti, tačiau Piteris nutraukė ją, dar nepratarusią nė žodžio.

– Žinai, Paukšteli, – tarė jis, kreipdamasis į Francį, bet žiūrėdamas į Liusi Džons, – aš dabar spėju, kad ši prokurorė jau yra mačiusi kūnų, labai panašių į Trumpos Blondinės. Kiekvienam iš tų kūnų trūko vieno ar daugiau pirštų narelių, visai kaip Trumpai Blondinei. Štai ką aš dabar manau.

Liusi Džons nusišypsojo, tačiau tame šypsulyje nebuvo nė trupučio linksmumo. Tai buvo, Francio manymu, tokia šypsena, kokią išlenkia norintis nuslėpti visus savo jausmus žmogus.

– Gerai spėji, Piteri, – tarė ji.

Piterio akys dar susiaurėjo ir jis atsilošė atgal, tarsi prieš tęsdamas pokalbį įtemptai galvotų. Jis kreipėsi į Francį, tačiau iš tiesų jo žodžiai buvo skirti moteriai, sėdinčiai priešais:

– Paukšteli, aš manau, kad mūsų lankytoja kažkodėl užsidegusi surasti žmogų, kuris nupjovė pirštų galiukus toms kitoms moterims. Štai kodėl ji taip skubėjo čia ir taip nekantrauja pasikalbėti su mumis. Žinai ką dar, Paukšteli?

– Ką, Piteri? – paklausė Francis, nors jau nujautė atsakymą.

– Galiu lažintis, kad gilią naktį, seniai po vidurnakčio, visiškoje savo kambario tamsoje, tenai Bostone, gulėdama viena savo lovoje tarp sujauktų ir prakaituotų patalų, panelė Džons sapnuoja košmarus apie kiekvieną tokį sužalojimą ir ką jis galėtų reikšti.

Francis nieko nesakė, tačiau žvelgė į Liusi Džons, ji iš lėto linktelėjo galvą.

Devintas skyrius

Aš žengtelėjau atbulas nuo sienos ir numečiau pieštuką ant grindų.

Nuo prisiminimų jaudulio man raižė vidurius. Gerklė išdžiūvo, ir jaučiau, kaip daužosi širdis. Aš nusisukau nuo žodžių, tarsi plaukiančių prieš mane, parašytų ant bluktelėjusių baltų dažų, ir nuėjau į mažutį vonios kambarėlį. Atsukau karšto vandens čiaupą, po to dušą; kambarys prisipildė lipnios drėgnos šilumos. Mane apgaubė karštis, ir pasaulis aplink apsitraukė rūku. Štai taip aš prisimenu tuos momentus Gerk piliulės kabinete, kai ėmė ryškėti tikroji mūsų situacijos priežastis. Kambarėlis prisipildė garų, ir jaučiau, kad man lyg astmatikui trūksta oro, lygiai taip pat kaip ir aną dieną. Pažiūrėjau į savo atvaizdą veidrodyje. Karštis viską aptraukė rūku, tarsi nutrynė ribas. Buvo sunku pasakyti, ar čia dabartinis aš – senstantis, retėjančiais plaukais, besiraukšlėjantis, ar tuometinis – kai kartu su jaunyste maišėsi problemos, o mano oda ir raumenys buvo tokie pat įtempti kaip ir vaizduotė. Už šio veidrodinio mano atvaizdo buvo lentynėlės, kuriose rikiavosi visi paskirti vaistai. Jaučiau, kaip stingsta rankos, ir, dar blogiau, jaučiau savyje dundantį, žemę drebinantį virpesį, lyg kažkoks seisminis smūgis drebintų mano širdies dirvonus. Žinojau, kad turėčiau išgerti vaistų. Nusiraminti. Suvaldyti savo emocijas. Nuraminti visas

tas jėgas, sėlinančias po oda. Pajutau, jog pamišimas vėl kėsinasi užgrobti mano mintis. Tarsi nagai, besikabinantys į statų šlaitą, lyg alpinistas, staiga pajutęs, jog prarado pusiausvyrą, minutėlę siūbuoja, žinodamas, jog slystelėjimas virs kritimu, ir jei jis už nieko nenusitvers, nulėks į nebūtį.

Aš kvėptelėjau perkaitusio oro. Mano mintys degė.

Girdėjau Liusi Džons balsą, kai ji pasilenkė prie Piterio ir manęs.

– ...iš košmaro galima pabusti, Piteri, – tada pasakė ji, – bet mintys ir idėjos, likusios po to, kai jo siaubas išnyksta, yra kai kas daug blogesnio.

Piteris linktelėjo pritardamas.

– Esu puikiai susipažinęs su tokia pabudimų rūšimi, – labai tyliai tarė jis šaltu formaliu tonu, kuris, kad ir kaip keista, rodos, nutiesė tarp jų kažkokį tiltą.

Daktaras Gulptililis išblaškė kambaryje besirenkančias mintis.

– Klausykite, – tarė jis, lyg paskubomis nurodinėdamas, – aš visai nepatenkintas tuo, kur krypsta šis pokalbis, panele Džons. Jūs siūlote prielaidą, kurią tiesiog sunku suvokti.

Liusi Džons pasisuko į daktarą.

– Ką, jūsų nuomone, aš siūlau? – pasiteiravo ji.

Francis pats sau pamanė: štai prabilo prokurorė. Vietoj neigimo ar prieštaravimo, ar kokio kito slidaus atsakymo, ji perfrazavo klausimą daktarui atgal. Gerk piliulė, kuris nebuvo kvailas, nors dažnai toks atrodė, tikriausiai irgi tai suprato, nes tokia technika nesvetima ir psichiatrams; jis nepatenkintas pasimuistė prieš atsakydamas. Buvo atsargus, cypianti įtampa dingo iš psichiatrijos direktoriaus balso ir grįžo pataikaujantys, truputį angliški tonai:

– Aš įsitikinęs, panele Džons, kad jūs nenorit matyti aplinkybių, rodančių priešingai, nei norėtumėte. Įvyko skaudi mirtis. Nedelsiant buvo iškviesti atitinkami pareigūnai. Nusikaltimo sce-

na profesionaliai ištirta. Liudytojai apklausti iš esmės. Surinkti įkalčiai. Įvykdytas areštas. Šitai buvo atlikta pagal procedūras ir visus formalumus. Rodosi, kad dabar jau laikas vykti teismo procesui ir pamatyti, kas bus nuspręsta.

Liusi linktelėjo, svarstydama savo atsakymą.

– Daktare, ar jums žinomi Frederiko Aberlaino ir sero Roberto Andersono vardai?

Gerk piliulė padvejojo, mintyse tyrinėdamas šiuos du vardus. Francis beveik matė, kaip savo atmintyje jis varto vardų rodyklę, tačiau minėtų neranda. Tokios rūšies nesėkmių, kad ir kokios mažos ir nežymios jos būtų, daktaras Gulptililis negalėjo pakęsti. Jis trumpai susiraukė, suspaudė lūpas, pasimuistė ant kėdės, porą sykių atsikrenkštė, po to atsakė, purtydamas galvą:

– Atleiskite, ne. Šiedu vardai man nieko nereiškia. Kaip, meldžiu pasakyti, jie susiję su šiuo pokalbiu?

Liusi į tai neatsakė, tik ištarė:

– Galbūt, daktare, jų amžininkas pasirodys jums geriau pažįstamas. Džentelmenas, įėjęs į istoriją kaip Džekas Skerdikas?

Gulptililio akys susiaurėjo.

– Žinoma. Apie jį yra keletas pastabų medicinos ir psichiatrijos tekstuose, iš esmės dėl jo nepaneigiamo žiaurumo ir blogai pagarsėjusių nusikaltimų. Tie du kiti vardai... Aberlainas buvo detektyvas, paskirtas tirti Baltosios Koplyčios nužudymų 1888 metais. Andersonas buvo jo konsultantas. Ar jūs apskritai bent kiek susipažinęs su to meto įvykiais?

Daktaras gūžtelėjo pečiais.

– Netgi mokyklinukai žino apie Džeką Skerdiką. Yra eilėraštukų ir dainelių, kurios, mano manymu, nutiesė kelią romanams ir filmams.

Liusi tęsė:

– Nusikaltimai dominavo naujienose. Pripildė žmones baimės. Tapo kažkuo panašiu į standartą, pagal kurį įvardijami daugelis panašių nusikaltimų netgi šiandien, nors iš tikrųjų jie buvo vykdo-

mi tik apibrėžtoje srityje ir pasirinkta specifinė aukų kategorija. Tų nusikaltimų keliama baimė tikrai išaugo neproporcingai, kaip ir istorijoje paliktas įspaudas. Žinote, Londone galima išsinuomoti kelionę autobusu su vedliu po žmogžudysčių vietas. Yra diskusijų grupių, tęsiančių nusikaltimų tyrimą. Jie vadinami skerdikologais. Beveik šimtas metų praėjo, o žmonės vis dar nesveikai susidomėję. Vis dar nori žinoti, kas iš tiesų buvo Džekas...

– Kokiu tikslu vyksta ši istorijos pamoka, panele Džons? Jūs kažką pabrėžiate, bet, man rodos, mes visi nesuprantame ką.

Liusi neatrodė susirūpinusi dėl neigiamo pasisakymo.

– Žinote, kas Skerdiko nusikaltimuose visuomet intrigavo kriminalistus, daktare?

– Ne.

– Jie baigėsi taip pat staigiai, kaip prasidėję.

– Taip?

– Tarsi siaubų skrynelė būtų atvožta, o tada staiga uždaryta. Klik, ir viskas.

– Įdomu, tačiau...

– Sakykite, daktare, ar jūsų patirtyje pasitaikė, jog žmonės, valdomi seksualinių impulsų, ypač tuo atveju, jei tie impulsai veda į siaubingus, vis didesnius žiaurius nusikaltimus, kurių dramatiškai daugėja – ar jie galų gale visiškai pasitenkina ir spontaniškai sustoja?

– Aš ne teismo medicinos psichiatras, panele Džons, – skubiai pasakė jis.

– Daktare, jūsų patirtyje...

Gulptililis papurtė galvą.

– Spėju, panele Džons, – tarė jis išdidžiu tonu, – kad jūs lygiai kaip ir aš žinote, jog atsakymas į šį klausimą neigiamas. Tokie nusikaltimai neturi pabaigos. Žmogžudys psichopatas niekad visiškai nenustoja. Bent jau sava valia, nors literatūroje apie tokias personas rašoma, kad kai kurie atima sau gyvybę, užkamuoti nepakeliamos kaltės. Tokių, deja, mažuma. Ne, apskritai

šnekant, serijiniai žudikai būna sustabdomi kokiomis nors išorinėmis priemonėmis.

– Taip. Visai teisingai. Andersonas ir įgaliotinis Aberlainas asmeniškai iškėlė teoriją, kad Skerdiko veiksmai Londone galėjo liautis dėl trijų priežasčių. Galbūt žudikas galėjo emigruoti į Ameriką – nepanašu į tiesą, tačiau vis dėlto įmanoma – nors paskui Valstijose neužregistruota jokių tokios rūšies žmogžudysčių. Kita teorija: jis mirė, gal nuo savo paties rankos ar nuo kieno nors kito – tačiau tai irgi nelabai tikėtina. Netgi Viktorijos eroje savižudybės nebuvo labai paplitusios, todėl mums tenka spėti, jog Skerdiką kamavo jo paties žiaurumas, o apie tai įrodymų nėra. Trečia galimybė panašiausia į tiesą.

– Kokia?

– Jog žmogų, žinomą kaip Skerdikas, įkalino psichiatrijos ligoninėje ir, nepajėgęs išsikrapštyti iš beprotnamio, jis buvo prarytas ir amžiams dingo už storų sienų.

Liusi patylėjo, paskui paklausė:

– Kokio storio šios sienos, daktare?

Gerk piliulė išsyk reagavo ir pašoko ant kojų. Jo veidas persikreipė iš pykčio.

– Tai, ką jūs sakote, panele Džons, yra siaubinga! Neįmanoma! Kad kažkoks šių dienų Skerdikas yra čia, šioje ligoninėje!

– Kurgi geriau pasislėpti? – tyliai paklausė ji.

Gerk piliulė stengėsi išlikti šaltakraujis.

– Prielaida, kad žudikas, netgi būdamas protingas, galėtų nuslėpti savo tikruosius jausmus nuo visos profesionalų komandos, yra visiškai absurdiška! Galbūt tai buvo įmanoma tūkstantis aštuonišimtaisiais, kai psichologija vos dar kūrėsi. Tačiau tikrai ne dabar! Tam prireiktų įtemptos valios jėgos bei išmanymo ir kur kas gilesnių žinių apie žmogaus prigimtį, negu galėtų turėti bet kuris iš čia esančių pacientų. Jūsų pastaba visiškai neįmanoma.

Paskutinius žodžius jis ištarė ypač tvirtai, taip maskuodamas savo paties baimę.

Liusi ruošėsi atsakyti, bet persigalvojo. Ji tik siektelėjo savo odinio lagaminėlio. Minutėlę rausėsi jame, po to pasisuko į Francį.

– Kaip jūs vadinote nužudytąją seselę praktikantę? – tyliai paklausė ji.

– Trumpa Blondine, – atsakė Francis.

Liusi Džons linktelėjo.

– Taip. Sakyčiau, visai teisingai. Jos plaukai buvo trumpai kirpti...

Kalbėdama tarsi vien pačiai sau, ji iš savo krepšio ištraukė rusvo popieriaus voką. Francis pamatė, kaip iš jo išėmė pluoštą didelių, aštuonių su dešimt, spalvotų nuotraukų. Moteris žvilgčiojo į jas perversdama skreite, po to ištraukė vieną ir mestelėjo ant rašomojo stalo priešais Gerk piliulę.

– Prieš aštuoniolika mėnesių, – tarė ji, nuotraukai slystelint mediniu paviršiumi.

Parodė dar vieną fotografiją iš krūvos.

– Prieš keturiolika mėnesių.

Atpleveno trečia.

– Prieš dešimt mėnesių.

Francis ištiesė kaklą į priekį ir pamatė, kad kiekviena nuotrauka vaizdavo po jauną moterį. Jis matė raudonas kraujo sroveles, blizgančias aplink kiekvienos merginos kaklą. Žiūrėjo į nuplėštus ir supjaustytus drabužius. Regėjo atmerktas akis, kuriose buvo sustingęs siaubas. Visos merginos buvo panašios į Trumpą Blondinę, arba Trumpa Blondinė buvo panaši į jas. Moterys buvo skirtingos, tačiau kartu tokios pat. Francis pažvelgė dar įdėmiau, kai ant stalo slystelėjo dar trys nuotraukos. Jose iš arti buvo nufotografuotos aukų dešinės rankos. Tada jis pastebėjo: pirmosios rankai trūko vieno piršto narelio, antrosios – dviejų, trečiosios – trijų.

Atplėšė žvilgsnį nuo nuotraukų ir pažvelgė į Liusi Džons. Jos akys susiaurėjo, o veidas buvo sustingęs. Sekundėlę Franciui

atrodė, kad ji įkaitusi iki raudonumo, tačiau tuo pat metu šalta kaip ledas.

Prokurorė lėtai įkvėpė ir prakalbo tyliu, tvirtu balsu:

– Aš surasiu šį vyrą, daktare.

Gerk piliulė bejėgiškai spoksojo į nuotraukas. Po minutėlės surinko jas visas ir sudėjo į krūvelę, lyg darytų triuką su sumaišytomis kortomis ir gerai žinotų, kur yra vynų tūzas. Jis tvarkingai sukrovė nuotraukas ir patekšnojo jas į stalą, kad susilygintų kampeliai. Tada įteikė atgal Liusi.

– Taip, – lėtai tarė jis, – tikiu, kad rasite. Arba bent jau labai smarkiai pasistengsite.

Francis nemanė, kad Gerk piliulė tikrai turėjo omenyje tai, ką sakė. Paskui persigalvojo; galbūt kai kuriuos žodžius Gulptililis sakė nuoširdžiai, o kai kuriuos ne. Nuspręsti, kas yra kas, – sudėtingas procesas.

Daktaras atsisėdo atgal į savo vietą, susigrąžindamas šaltakraujiškumą. Keletą minutėlių jis barbeno pirštais į stalviršį. Pažvelgė į jaunąją prokurorę ir kilstelėjo tankius juodus antakius, lyg laukdamas dar klausimų.

– Man reikės jūsų pagalbos, – galop ištarė Liusi.

Daktaras Gulptililis gūžtelėjo pečiais.

– Žinoma. Tai savaime suprantama. Aš jums padėsiu, žinoma, kaip ir visi kiti. Tačiau manau, nepaisant dramatiškų panašumų tarp nužudymo, įvykusio čia, ir tų, kuriuos jūs taip teatrališkai parodėte, kad jūs vis dėlto klystate. Aš tikiu, jog mūsų seselę praktikantę taip nelaimingai užpuolė pacientas, kuris dabar suimtas ir apkaltintas. Šiaip ar taip, teisingumo labui, suprantama, jums padėsiu, kiek tik leis mano galimybės, jei nuo to jums bus ramiau, panele Džons.

Francis vėl pamanė, kad kiekvienas daktaro žodis reiškė visai ką kita.

– Aš ketinu likti čia, kol gausiu atsakymus į kai kuriuos klausimus.

Daktaras Gulptililis lėtai linktelėjo. Nelinksmai nusišypsojo.

– Čia mums nelabai gerai sekasi rasti atsakymus, – lėtai tarė jis. – Klausimų turime apsčiai, tačiau rasti sprendimus kur kas sunkiau, juolab tokius teisiškai tikslius, kokių, mano nuomone, jūs ieškote, panele Džons. Bet kokiu atveju, – tęsė jis, – mes pasistengsime būti naudingi, kiek tik leis galimybės.

– Tinkamai vykdyti tyrimą, – skubiai tarė Liusi, – kaip jūs teisingai sakėte, man reikės pagalbos. Taip pat reikės leidimo naudotis bylomis.

– Leiskite jums dar kartą priminti: čia yra psichiatrijos ligoninė, panele Džons, – skubiai pasakė daktaras. – Mūsų sprendžiami uždaviniai skiriasi nuo jūsiškio. Aš įsivaizduoju, kad gali kilti konfliktas. Mažų mažiausiai neabejotina, jog egzistuoja tokia galimybė, pati matote. Jūsų buvimas negali trukdyti įstaigos darbo tvarkos. Taip pat nepageidautina, kad jūs trikdytumėte ir taip nestabilią čia gydomų žmonių būklę.

Daktaras stabtelėjo, paskui monotoniškai tęsė:

– Mes leisime jums peržiūrėti bylas, kaip pageidavote. Tačiau, kalbant apie įėjimą į palatas ir potencialių liudytojų ar įtariamųjų apklausą – na, tokiu atveju jums padėti negalime. Galų gale mes užsiėmę kasdiene priežiūra žmonių, kuriuos pakirto sunki ir dažnai luošinanti liga. Mūsų požiūris terapeutinis, ne teisinis. Čia nė vienas neturi tokios kompetencijos, kokios, mano nuomone, jums prireiks...

– Netiesa, – pašnibždomis ištarė Piteris Gaisrininkas. Jo žodžiai sustingdė visus esančius kambaryje, pripildydami supančią erdvę pavojingos ir įtemptos tylos. Tada ramiu, tvirtu balsu jis pridūrė: – Aš turiu.

ANTRA DALIS

Pasakojimų pasaulis

Dešimtas skyrius

Mano ranka buvo sustingusi ir įskaudusi panašiai kaip ir visas mano gyvenimas. Aš tvirtai suspaudžiau pieštuko galelį, lyg jis būtų vienintelis siūlelis, rišantis mane su sveiku protu. Ar galbūt beprotybe. Darėsi vis sunkiau atskirti viena nuo kita. Žodžiai, kuriuos surašiau ant sienų, virpėjo aplink mane lyg įkaitęs oras virš juodo greitkelio karštą vasaros popietę. Kartais galvodavau apie ligoninę kaip apie ypatingą visatą, egzistuojančią pačią sau, o mus kaip mažas planetėles, kybančias vietoje dėl tam tikrų mums nematomų gravitacinių jėgų, besisukančias savo keliais, tačiau priklausomas viena nuo kitos, susijusias viena su kita, tačiau atskiras. Man rodės, kad surinkus gyvas būtybes į vieną vietą dėl bet kokios priežasties: kalėjime, armijoje, profesionalų krepšinio žaidime, „Lion's" klubo susirinkime, Holivudo peržiūroje ar sąjungos susitikime, ar mokyklos valdybos posėdyje – jos visos turės bendrą tikslą ar jungiančią grandį. Tačiau pacientams tai buvo nelabai taikytina, nes mus jungė tik vienintelis noras būti kitokiems, negu dabar esame, o daugeliui iš mūsų tai buvo niekad nepasiekiama svajonė. Spėju, kad tie, kuriuos ligoninė prarijo jau prieš daugybę metų, net neteikė šiai svajonei pirmenybės. Daugelis iš mūsų bijojo išorinio pasaulio ir jame slypinčių mįslių taip smarkiai, kad geriau rizikavo susitikti su pavojumi, tūnančiu viduje.

Mes visi buvome tarsi salos su savo istorijomis, sumestos į vieną vietą, kuri darėsi vis nesaugesnė.

Didysis Juodukas kartą man šį tą papasakojo, kai mes tingiai stoviniavome koridoriuje vienu iš tų momentų, kada nebūdavo ką veikti, tik laukti, kol kas nors nutiks, nors taip atsitikdavo retai. Jis teigė, kad žmonių, dirbančių Valstybinėje Vakarų ligoninėje, paaugliai vaikai laikydavosi tam tikro ritualo, eidami į pasimatymus šeštadienio vakarais; jie keliaudavo iki koledžo teritorijos, kad juos pasiimtų arba išlaipintų iš mašinos. Jei jų klausinėdavo, pasakydavo, jog čia dirba tėvai – tačiau mosteldavo į koledžą, o ne į kalvą, ant kurios mes leidome savo dienas ir naktis. Mūsų beprotybė buvo jų stigma. Rodės, lyg jie bijotų užsikrėsti mūsų ligomis. Man tai atrodė pagrįsta. Kas gi norėtų būti toks kaip mes? Kas norėtų būti susijęs su mūsų pasauliu?

Atsakymas kėlė šiurpą: vienas žmogus.

Angelas.

Aš giliai atsidusau, įkvėpdamas ir iškvėpdamas, leisdamas karštam orui švilptelėti man tarp dantų. Daug metų praėjo nuo to laiko, kai aš paskutinį sykį leidau sau apie jį pagalvoti. Pažiūrėjau į tai, ką parašiau, ir supratau, kad negaliu pasakoti visų šių istorijų, neapibūdinęs ir jo. Tai sukėlė man nepasitenkinimą. Senoji baimė ir nervingumas įslinko mano vaizduotėn.

Tuo metu į kambarį įėjo jis.

Įėjo ne taip kaip kaimynas ar draugas, netgi ne taip kaip nekviestas svečias, pasibeldęs į duris, ir prisiverčiant maloniai pasveikintas, tačiau kaip šmėkla. Durys negirgžtelėjo atsidarydamos, kėdė nepajudėjo iš vietos, niekas neprisistatė. Tačiau jis vis tiek buvo čia. Aš pasisukau į vieną pusę, o paskui į kitą, bandydamas pastebėti jį mane supančiame ore, tačiau nepajėgiau. Svečias buvo vėjo spalvos. Balsai, kurių daugelį mėnesių negirdėjau, staiga pradėjo šaukti įspėjimus, šie ėmė aidėti mano ausyse, lakstyti galvoje. Tačiau rodės, kad jie šneka tam tikra svetima kalba; aš nebemokėjau klausytis. Mane apėmė kraupus jausmas, kad

kažkas neapčiuopiamo, bet labai svarbaus, išėjo iš rikiuotės, o pavojus labai arti. Taip arti, kad jutau jį alsuojant man į sprandą.

Kabinete įsivyravo trumpa tyla. Pro duris staiga įsiveržė greitas spausdinimo garsas. Kažkur administracijos pastato gilumoje koks nors netekęs proto pacientas išleido neatleistinai intensyvų, gailų, ilgą stūgsmą, tačiau šis greit nuslopo, lyg tolimas šuns staugimas. Piteris Gaisrininkas pasislinko į kėdės priekį, lyg vaikas, žinantis atsakymą į mokytojo klausimą.

– Teisingai, – tyliai tarė Liusi Džons.

Šitas žodis, rodės, tik pabrėžė atsitiktinę tylą.

Kaip žmogus, mokęsis psichiatrijos, daktaras Gulptililis vertino tam tikrą politinę įžvalgą, gal net labiau nei medicininius sprendimus.

Kaip ir daugelis proto gydytojų, jis turėjo sunkiai suprantamą sugebėjimą atsitraukti ir ištyrinėti momentą iš emociškai nutolusios pozicijos, tarsi jis būtų sargybos bokštas, stebintis kiemą iš aukštai. Šalia savęs matė jauną moterį, įsikabinusią savo įsitikinimų ir visai kitokios negu jo paties darbotvarkės. Ji nešiojo randus, kurie, rodėsi, žiba karščiu. Priešais save jis stebėjo pacientą, daug mažiau pamišusį nei bet kuris kitas ir kartu daug labiau už kitus sutrikusį, išskyrus nebent tą vyrą, kurį taip stropiai medžiojo jaunoji moteris – jei tas žmogus išvis egzistavo – o tuo faktu daktaras Gulptililis rimtai abejojo. Jis pamanė, jog tiedu su savo užsidegimu gali pridaryti daug bėdų. Taip pat pažvelgė į Francį ir staiga pagalvojo, kad tų dviejų jėga tikriausiai patrauks jį su savimi, o tai, daktaro įtarimu, visai nebūtų teigiamas dalykas.

Daktaras Gulptililis porą sykių atsikrenkštė ir pasimuistė ant kėdės. Bėdos mėgdavo plisti lyg sprogimas, todėl didžiąją dalį savo laiko ir energijos jis išnaudodavo su jomis kovodamas. Negali sakyti, kad labai mėgo savąsias – psichiatrijos direktoriaus – pareigas, tačiau atliko jas, pasidavęs tradicijoms, kartu su beveik religiniu pasiaukojimu nuolatiniam darbui. Be to, darbas vals-

tybinėje įstaigoje turėjo nemaža privalumų, iš kurių ne menkiausias buvo kassavaitinis algos mokėjimas ir visa su tuo susijusi nauda be jokios rizikos, kokia būtų atidarius nuosavą kabinetą ir tikintis, kad vietiniai neurotikai slinks pas jį nuolatine srovele.

Jau ruošėsi įsiterpti, kai žvilgsnis užkliuvo už nuotraukos, stovinčios ant rašomojo stalo kampo. Joje buvo ateljė nufotografuota jo žmona su dviem jų vaikais, pradinuku sūneliu ir neseniai keturiolikos sulaukusia dukra. Nuotraukoje, darytoje mažiau nei prieš metus, dukros plaukai didžiulėmis juodomis bangomis krito ant pečių, siekdami liemenį. Tai buvo tradicinis jų tautos grožio ženklas, nesvarbu, kiek nutolę nuo tėvynės jie būtų. Kai ji dar buvo maža, daktaras dažnai tiesiog sėdėdavo ir žiūrėdavo, kaip jos motina braukia šukomis juodų blizgančių plaukų kaskadą. Tokios akimirkos pradingo. Maištaudama dukra prieš savaitę paslapčia nusėlino pas vietinę kirpėją ir nusikirpo trumpai tarsi berniukas, nepaisydama nei šeimos tradicijos, nei vyraujančios tų metų mados. Žmona dvi dienas verkė be perstojo, o jis buvo priverstas išdrožti griežtą pamokslą, kuris iš esmės buvo ignoruojamas, ir skirti griežtą bausmę. Ši susidėjo iš du mėnesius truksiančio draudimo eiti į bet kokius ne mokykloje vykstančius renginius bei telefono skambučių ribojimo, išskyrus namų darbų klausimais. Tai išprovokavo ašarų papliūpą ir vieną ar kelias nešvankybes, kurių net neįtarė ją žinant. Krūptelėjęs jis suprato, kad visos aukos turėjo trumpas šukuosenas. Berniukiškas šukuosenas. Taip pat jos visos buvo akivaizdžiai lieknos, tarsi nenoromis pripažintų savo moteriškumą. Jo dukra buvo labai panaši, vis dar kampuotų ir kaulėtų linijų, su vos menka užuomina į apvalumus. Daktarui truputį sudrebėjo ranka mąstant apie šią detalę. Jis taip pat žinojo, kad duktė priešinasi bet kokiam jo mėginimui riboti jos keliones po ligoninės teritoriją. Tasai žinojimas privertė jį trumpai prikąsti apatinę lūpą. Baimė, greitai pagalvojo, priklauso ne psichiatrams, o ligoniams. Baimė iracionali, ir ji parazituoja

nežinomybėje. Jo profesijoje svarbiausia buvo žinojimas ir išsimokslinimas bei nuolatinis šių dalykų taikymas įvairiose situacijose. Bandė atsikratyti įvykius jungiančios minties, tačiau ši pasitraukė nenoromis.

– Panele Džons, – šaltai pasakė jis, – ką būtent jūs ketinate daryti?

Prieš atsakydama, Liusi giliai įkvėpė, palikdama sau laiko rikiuoti kulkosvaidžio tikslumo mintims.

– Aš ketinu rasti vyrą, kuris, mano manymu, įvykdė šiuos nusikaltimus. Tai yra tris žmogžudystes skirtingose rytinės valstijos dalies apygardose, po kurių eina čia įvykusi žmogžudystė. Aš tikiu, kad žudikas tebevaikšto laisvas, nepaisant įvykdyto arešto. Kad tai įrodyčiau, man reikės teisės naudotis pacientų bylomis ir galimybės vykdyti apklausas palatose. Be to, – į jos balsą pirmą sykį įslinko abejonė, – man reikės ko nors, kas galėtų atpažinti šį asmenį iš vidaus, – ji pažvelgė į Francį, – nes aš spėju, kad nusikaltėlis tikėjosi mano atvykimo. Todėl galvoju, kad jo elgesys, kai žino, kad aš jo ieškau, greičiausiai pasikeis. Svarbu, jog kas nors galėtų tai pastebėti.

– Ką būtent reiškia „tikėjosi atvykimo“? – pasiteiravo Gerk piliulė.

– Manau, jog žmogus, nužudęs jaunąją seselę, taip pasielgė, žinodamas du dalykus – kad jis lengvai galės suversti kaltę kitam žmogui, tam nelaimingajam, kurį vadinate Stypena, bei kas nors, panašus į mane, vis tiek atvažiuos jo ieškoti.

– Atsiprašau?

– Jis žino, kad jeigu kitų nusikaltimų tyrėjai jį medžioja, tai juos būtinai pritrauks ir čia.

Po šio pareiškimo vėl įsivyravo trumpa tyla.

Liusi įsmeigė akis į Francį bei Piterį Gaisrininką, tirdama juos abu santūriu, nešališku žvilgsniu. Ji pamanė sau, kad tikėjosi kur kas prastesnių kandidatų, nors jai nerimą kėlė vieno iš jų nepastovumas, o antrojo trapumas. Taip pat žvilgtelėjo į abu bro-

lius Mūzius. Didysis ir Mažasis Juodukai šaltakraujiškai stovėjo kambario gale. Ji manė galinti ir juos įtraukti į savo planą, nors nebuvo tikra, ar galės juos taip efektyviai kontroliuoti kaip tuodu pacientus.

Daktaras Gulptililis papurtė galvą.

– Manau, kad priskiriate šiam vaikinui – dėl kurio egzistavimo aš nesu tikras – kriminalistikos išmanymą, viršijantį viską, ko mes galime ar turėtume pagrįstai tikėtis. Jei padaręs nusikaltimą nori pasprukti, tai kam kviesti ką nors tavęs ieškoti? Juk taip galimybė būti sugautam ir apkaltintam kur kas padidėja.

– Nes žudymas jam tėra tik maža nuotykio dalis. Bent jau aš taip įtariu.

Liusi neplėtojo šio sakinio, nes nenorėjo, jog ją klausinėtų, iš kokių *kitų* dalių gali susidėti tai, ką ji pavadino „nuotykiu“.

Francis suprato, kad atėjo kažin kokia gelmės akimirka. Jis jautė kambaryje veikiančias stiprias sroves ir minutėlę pasijuto lyg įtemptas į vandenį ir nesiekiantis dugno. Kojų pirštai netyčiomis išsitiesė pirmyn, tarsi plaukiko bangose, besistengiančio užčiuopti dugną po purslais.

Jis suprato, jog Gerk piliulė nepageidauja prokurorės ligoninėje tiek pat, kiek to žmogaus, kurį ji gaudė. Ligoninė buvo, neatsižvelgiant į tai, kokie jie būtų pamišę, biurokratinė įstaiga, vyriausybės kanceliarinių žiurkių ir raštininkėlių darbo subjektas. Niekas, kurio gerovė priklauso nuo girgždančios įstatymų leidybos klastojimų, nenorėtų, kad kas nors nesvarbu kokiu būdu ar forma susiūbuotų tą jau priežodžiu tapusią valtį. Francis matė, kaip psichiatras muistosi ant kėdės, bandydamas rasti kelią per įsivaizduojamus politinius brūzgynus. Jei Liusi Džons pasirodys teisi dėl ligoninėje besislapstančio žudiko, o Gulptililis neleis jai naudotis ligoninės įrašais, tai Gerk piliulė paklius į bėdą – jei žudikas vėl smogs, o spauda tai suuos.

Francis nusišypsojo. Jis džiaugėsi nesąs medicinos direktoriaus vietoje. Gulptililiui beieškant išeities iš šio nelengvai įvei-

kiamo tarpeklio, Francis pažvelgė į Piterį Gaisrininką. Jis atrodė įsitempęs. Elektrinis. Tarsi būtų kažkur įjungtas, su paspaustu mygtuku „įjungti“. Kai prakalbo, jo balsas buvo žemas, lygus ir ypač įtemptas.

– Daktare Gulptilili, – lėtai tarė Piteris, – jei darysite tai, ką siūlo panelė Džons, o jai pasiseks paskui surasti šį žmogų, tai jūs faktiškai nuskinsite visus laurus. Jeigu jai ir mums, jos pagalbininkams, nepasiseks, tuomet jūsų vis tiek niekas nekaltins. Nesėkmė prislėgs tik panelės Džons ir tų pamišėlių, kurie jai bando padėti, pečius.

Apsvarstęs tai, daktaras galop linktelėjo.

– Tai, ką sakai, Piteri, – kalbėdamas jis keletą sykių atsikrenkštė, – greičiausiai tiesa. Galbūt tai ne visai sąžininga, tačiau vis tiek tiesa.

Jis pažiūrėjo į grupelę.

– Štai ką aš ketinu leisti, – tarė lėtai kiekvieną žodį, tačiau su augančiu pasitikėjimu, – panele Džons, jums, be jokios abejonės, bus prieinami visi reikalingi įrašai, bet tol, kol bus išlaikomas visiškas paciento konfidencialumas. Be to, apklausti galėsite išsirinkti asmenis iš jums įtartinų pacientų grupės. Aš arba ponas Evansas būtinai turėsime dalyvauti kiekviename iš tokių pokalbių. Taip bus sąžininga. Pacientai – netgi įtariami nusikaltimu – turi savo teises. Jei kuris nors prieštaraus apklausai, aš jo neversiu. Arba, atvirkščiai, rekomenduosiu, kad juos lydėtų advokatas. Bet kokius medicininius sprendimus, galinčius kilti tokių pokalbių metu, vykdys ligoninės personalas. Tai teisinga?

– Žinoma, daktare, – atsakė Liusi, gal truputį per skubiai.

– Taip pat, – tęsė daktaras, – raginu jus veikti skubiai. Dauguma mūsų pacientų, sakyčiau, netgi didžioji dauguma, yra chroniški, reikalaujantys metų metus trunkančio dėmesio, ir mažai tėra galimybių, kad jie bus išrašyti, tačiau nemažos dalies likusiųjų būklė visgi stabilizuojasi, jie gauna tinkamus medikamen-

tus ir sėkmingai grįžta namo į šeimas. Aš negaliu išsyk išskirti, kurioje kategorijoje gali būti jūsų įtariamasis, nors ir pats turėčiau įtarimų.

Liusi vėl linktelėjo patvirtindama.

– Kitais žodžiais tariant, – pasakė daktaras, – neįmanoma nustatyti, ar jis liks čia bent akimirką po jūsų atvykimo. Aš negaliu sustabdyti pacientų išleidimo vien dėl jūsų vykdomos paieškos. Ar suprantate? Įstaigos kasdienės operacijos negali būti sutrikdytos.

Liusi vėl atrodė taip, lyg norėtų ką sakyti, tačiau liko susičiaupusi.

– Turint omenyje kai kurių pacientų įtraukimą į jūsų tyrimą, – jis metė ilgą žvilgsnį į Piterį Gaisrininką, paskui į Francį, – tai aš oficialiai negaliu toleruoti tokio proceso, net jeigu matyčiau jo vertę. Tačiau neoficialiai, žinoma, jūs galite daryti ką pageidaujanti. Aš nestosiu jums skersai kelio. Arba šiuo atžvilgiu jiems skersai kelio. Tačiau negaliu suteikti šiems pacientams jokio išskirtinio statuso ar viršenybės, suprantate? Taip pat negalima jokiu būdu sutrukdyti jų individualaus gydymo kurso.

Jis pažvelgė į Gaisrininką, minutėlę patylėjo, žiūrėdamas į Francį.

– Šiedu džentelmenai, – tarė jis, – kaip jau supratote, kiekvienas turi skirtingą statusą ligoninėje. Nei aplinkybės, atvedusios juos čia, nei jiems taikomi ribojimai nėra vienodi. Tai gali sukelti jums šiokių tokių bėdų, jei jau tikitės juos įtraukti.

Liusi pamojavo plaštaka ore, tarsi ketindama įterpti kokį komentarą, tačiau susilaikė. Teištarė šalto formalumo tonu, pabrėžiančiu sutikimą:

– Žinoma. Aš visiškai suprantu.

Stojo darsyk neilga tyla, paskui Liusi Džons tęsė:

– Ko gero, nereikia ir sakyti, jog mano buvimo čia priežastis ir tai, ką bei kaip tikiuosi išsiaiškinti, turėtų likti paslaptyje.

– Žinoma. Negi manote, kad viešai paskelbsiu, jog ligoninėje

gali laisvas vaikščioti žiaurus žmogžudys? – skubiai tarė daktaras Gulptililis. – Tai, be jokios abejonės, sukeltų paniką ir kai kuriais atvejais vėjais paleistų metų metus gydymo. Turite vykdyti savo tyrimą taip privačiai, kaip tik įmanoma, nors bijau, kad gandai ir spėlionės pasklis beveik akimirksniu. Užteks vien jūsų buvimo ligoninės patalpose. Apklausos sukels neaiškumų. Tai neišvengiama. Žinoma, iki tam tikro laipsnio teks informuoti kai ką iš personalo. To, deja, irgi negalime išvengti, ir aš negaliu įsivaizduoti, kaip tai paveiks jūsų tyrimą. Šiaip ar taip, linkiu jums sėkmės. Skirsiu vieną kabinetą Amersto pastate, netoliese nuo nusikaltimo vietos, ten galėsite vykdyti apklausas, kurios jums atrodys reikalingos. Tiesiog reikės iškviesti mane arba poną Evansą iš netoliese esančio seselių punkto, kad dalyvautume apklausiant subjektus. Ar tai jums priimtina?

Liusi linktelėjo.

– Skamba protingai.

Tuomet pridūrė:

– Ačiū jums, daktare. Aš visiškai suprantu jūsų susirūpinimą ir darysiu viską, kas įmanoma, jog išlaikyčiau slaptumą.

Ji nutilo, supratusi, kad neilgai trukus visa ligoninė – bent jau tie, kurie dar bent kiek suvokė realybę – supras, kodėl ji čia atvažiavo. Taip pat suvokė, kad dėl to jos užduotis tampa dar skubesnė.

– Taip pat manau, kad patogumo dėlei per šį laiko tarpą man reikėtų pasilikti ligoninėje.

Daktaras akimirksniu tai apsvarstė. Sekundėlę jo lūpų kampučius iškreipė pikta šypsenėlė, tačiau ji išsyk dingo. Francis įtarė, kad tik jis vienintelis tai pastebėjo.

– Žinoma, – tarė daktaras, – seselių praktikančių bendrabutyje yra laisvas kambarys.

Francis suprato, kad daktaras visai neprivalo garsiai sakyti, kas buvo ankstesnė to kambario gyventoja.

Kai jie grįžo į Amersto pastato koridorių, ten klaidžiojo Žurnalistas. Pamatęs juos artinantis, jis nusišypsojo.

– „Holiuko mokytojai svarsto naujos sąjungos paktą“, – skubiai tarė jis, – „Springfield Union – News“, puslapis B-1. Labas, Paukšteli, ką veiki? „Sox“ varžybų serija su „Yankees“ šį savaitgalį“, „Boston Globe“, puslapis D-1. Ar neketini susitikti su ponu Blogiu, nes jis tavęs ieškojo ir visai neatrodė patenkintas? Kas tavo draugė? Ji labai graži, ir aš norėčiau su ja susipažinti.

Žurnalistas truputį pamojavo, o Liusi Džons droviai šyptelėjo, tada atsivertė laikraštį, kurį iki tol laikė pasikišęs po pažastim, ir nusvyravo koridoriumi lyg girtas, įsmeigęs akis į laikraščio žodžius, sukaupęs visą dėmesį, kad įsimintų kiekvieną žodelį. Jis praėjo pro porą vyrų, vieną seną, o kitą vidutinio amžiaus, apsirengusių nutįsusiomis ligoninės pižamomis. Nė vienas iš jų, rodės, šiame dešimtmetyje dar neplovė ir nešukavo plaukų. Abu stovėjo koridoriaus viduryje, per kelias pėdas vienas nuo kito, ir patylomis kalbėjo. Rodės, kad jie šnekasi, kol nepažvelgdavai jiems į akis ir nesuprasdavai, kad iš tiesų kalbasi su niekuo, bent jau tikrai ne su šalia esančiu, ir jog nė vienas nesuprato greta dar kažką esant. Francis minutėlę pagalvojo, kad tokie žmonės – ligoninės interjero dalis, lygiai kaip ir baldai, sienos ar durys. Kleo mėgo vadinti katatonikus „katom“, o tai, jo nuomone, labai tinkamas žodis. Jis pastebėjo moterį, greitai einančią koridoriumi, po to staiga sustojančią. Tada vėl pasileidžiančią eiti, vėl sustojančią ir vėl pradedančią eiti. Paskui ji sukikeno ir nuėjo toliau, vilkdama paskui save ilgą, rožinį indiškos medvilnės chalatą.

– Tai ne visai toks pasaulis, kokio tikiesi, – išgirdo jis prabylantį Piterį Gaisrininką.

Liusi akys buvo truputį išsiplėtusios.

– Ar daug žinai apie pamišimą? – pasiteiravo Piteris.

Ji papurtė galvą.

– Jokios pakvakusios tetulės Martos ar dėdulės Fredo jūsų šeimoje? Jokio keisto pusbrolio Timio, mėgstančio kankinti gyvūnėlius? Gal bent kaimynai, kalbantys su savimi arba tikintys, kad prezidentas iš tiesų yra ateivis iš kosmoso?

Nuo Piterio klausimų Liusi, rodės, atsipalaidavo. Ji papurtė galvą.

– Ko gero, man pasisekė, – tarė ji.

– Na, Paukštelis gali pamokyti tave visko, ką tik tau reikia žinoti apie pamišimą, – truputį juokdamasis ištarė Piteris. – Jis dabar jau ekspertas, ar ne, Paukšteli?

Francis nežinojo, ką atsakyti, taigi tiesiog linktelėjo. Jis pastebėjo prokurorės veidu bėgančius nevaldomus jausmus ir pamanė, kad vienas dalykas yra įsiveržti į tokią vietą kaip ši pilnam idėjų, pasiūlymų ir įtarimų, tačiau visai kitas – imti tinkamai elgtis. Ji atrodė lyg žmogus, besiruošiantis kopti į aukštą viršukalnę. Dvejonės, sumišusios su pasitikėjimu savimi.

– Taigi, – tęsė Piteris, – kur pradėsime, panele Džons?

– Tiesiog čia, – greitai pasakė ji. – Nusikaltimo vietoje. Man reikia pajusti tą vietą, kur įvyko žmogžudystė. Po to reikėtų pajusti ir visą ligoninę.

– Turnė? – paklausė Francis.

– Dviguba turnė, – atsakė Piteris, – tai apžvelgsime vienu metu, – tardamas šiuos žodžius, jis mostelėjo aprodomu gestu į pastatą, – o antros metu pakeliausime čia, – paplekšnojo sau per kaktą.

Mažasis Juodukas su savo broliu palydėjo juos iš administracijos pastato atgal į Amerstą, tačiau paliko laukti, kol patys tarėsi prie seselių posto. Paskui Didysis Juodukas pradingo viename iš gretimų kabinetų. Tuo tarpu Mažasis Juodukas šypsodamas prisiartino prie grupelės.

– Tai, – maloniai pasakė jis, – velniškai neįprasta situacija čionai.

Liusi nieko neatsakė, o Francis stengėsi mažojo juodaodžio vyriškio veide išskaityti, ką tas iš tiesų galvoja apie tai, kas vyksta. Tai buvo, bent jau iš pradžių, neįmanoma.

– Mano brolis nuėjo sutvarkyti jūsų naujojo kabineto, panele Džons. O aš pranešiau budinčioms seselėms, kad jūs čia būsite dar porą dienų mažų mažiausiai. Viena iš seselių vėliau palydės jus į praktikančių bendrabutį. Be to, spėju, kad ponas Evansas dabar dalyvauja ilgame ir nemaloniame pokalbyje su vyriausiuoju gydytoju, bet netrukus norės pasikalbėti ir su jumis.

– Ponas Evansas yra vyriausiasis psichologas?

– Taip, ponia. Šio skyriaus.

– Ir jūs nemanote, kad jis bus patenkintas mano buvimu čia?

– Nelabai, ponia, – atsakė Mažasis Juodukas. – Jums reikia suprasti, kaip čia viskas vyksta.

– Kaip?

– Na, Piteris ir Paukštelis lygiai taip pat kaip ir aš gali jums viską papasakoti, trumpiau tariant, svarbiausia, kad ligoninėje viskas plauktų gražiai ir lygiai. Dalykai, kurie yra kitokie, dalykai, kurie nėra įprasti – na, jie liūdina gyventojus.

– Pacientus?

– Taip, pacientus. Ir jeigu pacientai liūdni, tada ir personalas liūdnas. Nusimena personalas – nusimena ir administratoriai. Pagaunat mintį? Žmonės mėgsta, kai viskas vyksta sklandžiai. Visi žmonės. Išprotėję, seni, jauni, sveiki. Aš nemanau, kad jūs čia dėl to, jog viskas vyktų sklandžiai, panele Džons. Ne, aš kaip tik manau, jog jūs čia tam, kad viskas vyktų priešingai.

Mažasis Juodukas tą pasakė išsišiepęs ligi ausų, atrodė, kad jam visa tai labai juokinga. Liusi Džons tik gūžtelėjo pečiais ir paklausė:

– O tu? O tavo didysis brolis? Ką judu galvojat?

Iš pradžių Mažasis Juodukas sukrizeno:

– Vien dėl to, kad jis didelis, o aš mažas, visai nereiškia, jog mes abu neturim tokių pačių didelių idėjų. Ne, ponia. Nebūtinai galvoji taip, kaip atrodai, – jis mostelėjo ranka į būrelius pacientų, lėtai judančių koridoriumi, ir Liusi Džons pajuto, kad Mažo-

jo Juoduko žodžiuose yra tiesos. Sanitaras trumpai įkvėpė ir įsmeigė žvilgsnį į tyrėją. Jis atsakė tyliu balsu, kad niekas esantis tolėliau neišgirstų:

– Galbūt mes abu galvojam, jog čia atsitiko kažkas negera, ir mums tai nepatinka, nes dėl to, kas nutiko, ir mes esame šiek tiek kalti, o mūsų tai nė trupinėlio nežavi, panele Džons. Taigi mes galvojam, kad nėra taip jau be galo blogai, jei kelios plunksnos susišiaušia.

– Dėkoju, – ištarė Liusi.

– Dar nedėkokite man, – atsakė Mažasis Juodukas. – Turite įsidėmėti: kai viskas bus pasakyta ir padaryta, tai aš, mano brolis, seselės ir daktarai bei dauguma pacientų, nors ir ne visi, tai va – mes vis dar būsime čia, o jūs nebe. Taigi dar niekam nedėkokite. Taip pat labai daug priklauso nuo to, kieno plunksnas žadate sutaršyti, jei suprantate, ką turiu galvoje.

Liusi linktelėjo.

– Geras požiūris, – tarė ji. Tuomet apsidairė ir pašnibždom ištarė: – Spėju, kad čia turbūt ponas Evansas?

Francis pasisuko ir pamatė poną Evansą, skubiai žirgliojantį jų link. Jo kūno kalba bylojo apie svetingumą. Jis šypsojosi, plačiai išskėtęs rankas. Franciui tai išsyk sukėlė nepasitikėjimą.

– Panele Džons, – greitai ištarė Evansas, – leiskite prisistatyti.

Jie atsainiai paspaudė vienas kitam rankas.

– Ar daktaras Gulptililis informavo jus apie mano atvykimo priežastį? – pasiteiravo Liusi.

– Jis paaiškino, kad jūs įtariate, jog, galimas dalykas, dėl jaunosios seselės žmogžudystės buvo suimtas ne tas žmogus. Man šis įtarimas atrodo juokingas. Tačiau, šiaip ar taip, jūs esate čia. Man sakė, kad tai lyg ir paskesnis tyrimas.

Liusi įdėmiai pažvelgė į psichologą, supratusi, kad jo atsakymas gerokai skyrėsi nuo tikrosios tiesos, tačiau tam tikra prasme buvo tikslus.

– Taigi aš galiu tikėtis jūsų pagalbos? – paklausė ji.

– Žinoma.

– Dėkoju, – ištarė ji.

– Tiesą sakant, galbūt norėtumėte pradėti Amersto pacientų bylų peržiūrą? Galėtume imtis to nors ir dabar. Dar liko šiek tiek laiko iki vakarienės ir vakaro užsiėmimų.

– Pirmiausia aš norėčiau susipažint su pastatu.

– Galiu jus palydėti, – atsakė jis.

– Aš tikėjausi, kad šie du pacientai galės aprodyti man ligoninę.

Ponas Blogis papurtė galvą.

– Nemanau, jog tai gera mintis.

Ji nieko neatsakė.

– Na, – pasakė jis, nutraukdamas užsitęsusią tylą, – Piteriui ir Franciui šiuo metu, nelaimei, uždrausta išeiti iš šio pastato aukšto. Išėjimas į lauką apribotas visiems pacientams, tai nepriklauso nuo jų būklės, kol neišsisklaidys neramumai, sukelti Stypenos arešto ir žmogžudystės. Viskas darosi dar sudėtingiau, nes vien jūsų buvimas čia – man nemalonu tai sakyti – iš tiesų pratęsia mažą krizę, kurią dabar patiriame. Taigi artimiausioje ateityje visus sergės sustiprinta apsauga. Ne visai panaši į kalėjimo grotas, panele Džons, tačiau tai visgi mūsų saugumo labui. Judėjimas ligoninės teritorijoje ribojamas iki tol, kol vėl stabilizuosime sujaudintų pacientų būsenas.

Liusi pradėjo kažką sakyti, tačiau nutilo. Galiausiai pasiteiravo:

– Na, bet juk jie tikrai gali man aprodyti nusikaltimo vietą bei šį aukštą ir papasakoti, ką matė ir veikė, lygiai kaip pasakojo policijai. Tai nepernelyg prieštarauja taisyklėms, ar ne? O paskui jūs arba vienas iš brolių Mūzių man aprodysite likusiąją šio pastato dalį bei kitus statinius, esančius šalia?

– Žinoma, – atsakė ponas Blogis, – trumpa kelionė, o paskui ilgesnė kelionė. Aš dėl visko susitarsiu.

Liusi atsisuko vėl į Piterį ir Francį.

– Prisiminkime tą naktį dar sykį, – tarė ji.

– Paukšteli, – tarė Piteris, žengdamas priešais poną Blogį, – rodyk kelią.

Sandėliukas, kuriame įvykdytas nusikaltimas, jau buvo kruopščiai išplautas ir išvalytas. Kai Liusi atidarė duris, jame dvokė dezinfekavimo skysčiu, o Franciui atrodė, kad iš ten išgaravo visas blogis, likęs atmintyje. Rodėsi, jog pragariška vieta staiga vėl tapo normali ir visiškai miela. Valikliai, šluotos, kibirai, atsarginės lemputės, šepečiai, paklodžių rietuvės ir susukta guminė žarna tvarkingai gulėjo lentynose. Ant lempos šviesoje tviskančių grindų nebebuvo nė ženklo Trumpos Blondinės kraujo. Francį šiek tiek pribloškė šios vietos švara ir įprastumas, todėl jis minutėlę pagalvojo, kad sandėliuką vėl paversti sandėliuku – tokia pat šlykštybė kaip ir prieš tai čia įvykdytas veiksmas.

Liusi pasilenkė ir brūkštelėjo pirštu per tą vietą, kur seselės kūnas sustingo amžiams, tarsi, pamanė Francis, pajutusi vėsų grindų linoleumą, ji galėtų kaip nors susisiekti su toje vietoje užgesusia gyvybe.

– Taigi ji mirė čia? – ištarė Liusi, pasisukdama į Piterį.

Jis pasilenkė šalia jos ir atsakė tyliu, įsitikinimo kupinu balsu:

– Taip. Tačiau manau, kad ji jau buvo be sąmonės.

– Kodėl?

– Nes kūną supę daiktai neatrodė taip, kaip atrodytų po grumtynių. Aš manau, jog valikliai buvo išmėtyti aplink tam, kad sujauktų nusikaltimo vietą ir priverstų žmones manyti kitaip.

– Kodėl jam prireikė apipilti kūną valymo skysčiu?

– Kad sunaikintų paliktus įkalčius.

Liusi linktelėjo.

– Pakankamai prasminga.

Piteris pažvelgė į Liusi, pamatė, kad ji daugiau nesiruošia nieko pridurti, pasitrynė ranka smakrą, po to pakilo, vos purtydamas galvą.

– Tos kitos jūsų tirtos bylos. Kaip ten atrodydavo nusikaltimo vieta?

Liusi Džons nusišypsojo, tačiau visiškai nelinksmai.

– Geras klausimas, – ištarė ji.

– Smarkus lietus, – ėmė tyliai pasakoti, – audros. Kiekviena žmogžudystė įvykdyta lietingu metu lauke. Daugiausia, ką pavykdavo išsiaiškinti, tai, kad žmogžudystė būdavo įvykdoma vienoje vietoje, paskui kūnas nutempiamas į kitą, nuošalią, tačiau atvirą vietą. Galimas dalykas, parinktą iš anksto. Tai labai apsunkindavo kriminalistų darbą. Oro sąlygos sunaikindavo beveik visus fizinius įkalčius. Ar taip bent jau man sakė.

Piteris apsižvalgė sandėliuke, po to atbulas žengtelėjo lauk.

– Čia jis sukūrė nuosavą lietų.

Liusi irgi išėjo iš sandėliuko. Ji pažvelgė į seselių postą.

– Tuomet, jei vyko grumtynės...

– Tai jos vyko ten.

Minutėlę Liusi sukiojo galvą šen bei ten.

– Tačiau kaip niekas negirdėjo? – paklausė ji.

Iki to laiko Francis tylėjo. Tačiau po šio klausimo Piteris pasisuko į jį.

– Papasakok jai, Paukšteli.

Francis nuraudo taip staiga užkluptas, pirma galvon šovusi mintis buvo, kad jis net neįsivaizduoja, ką atsakyti, ir jau išsižiojo, ketindamas tai ištarti, tačiau stabtelėjo. Vietoj to minutėlę apsvarstė klausimą, išvydo atsakymą ir tuomet tarė:

– Du dalykai, panele Džons. Visų pirma visos sienos storai izoliuotos, o visos durys plieninės, taigi garsas sunkiai prasiskverbia. Čia, ligoninėje, triukšmo būna daug, tačiau jis dažniausiai prislopintas. Dar svarbiau yra štai kas: kokios naudos duotų pagalbos šauksmas?

Giliai viduje jis išgirdo triukšmaujančius savuosius balsus. *Pasakyk jai!* – šaukė jie. *Pasakyk, kaip viskas yra!*

Jis tęsė:

– Žmonės šaukia visą laiką. Juos kamuoja košmarai. Persekioja baimės. Jie kažką mato ar girdi, o galbūt tiesiog kažką

jaučia. Manau, kad visi čia pripratę prie įtampos sukeltų garsų. Taigi, jei kas nors rėktų „Gelbėkit“, – jis stabtelėjo, paskui užbaigė, – tai niekuo nesiskirtų nuo bet kurio kito sykio, kai kažin kas rėkia su daugmaž tuo pačiu prašymu. Jeigu jie rėktų „Žudo“ ar tiesiog klyktų, tai visai nebūtų neįprasta. Niekas niekad neateina, panele Džons. Nesvarbu, kad ir kaip tau būtų baisu ar sunku. Čia pats privalai tvarkytis su savo košmarais.

Ji pažvelgė į Francį ir tą sekundę suprato, kad jis šnekėjo iš patirties. Nusišypsojo jaunuoliui ir pamatė, kad jis šiek tiek nervingai trina delnus, tačiau trokšta būti naudingas. Pamanė, jog Valstybinėje Vakarų ligoninėje tikriausiai yra visokiausių baimių, kartu su ta, kurios medžioti ji atvažiavo. Paklausė savęs, negi jai teks visas tas baimes pažinti.

– Franci, – ištarė ji, – man rodos, tu turi poeto gyslelę. Šiaip ar taip, turėtų būti tikrai sunku.

Balsai, kurie pastarosiomis dienomis buvo tokie nuslopę, sukilo beveik iki šauksmo, ėmusio aidėti Francio galvoje. Kad juos nutildytų, jis ištarė:

– Ko gero, jums padėtų, jei suprastumėte, kad tuo pat metu, kai mes čia sugrūsti kartu, visi išties esame vieniši. Vienišesni nei bet kur kitur, manau.

Iš tiesų jis norėjo pasakyti „vienišesni nei bet kur visame pasaulyje“.

Liusi įdėmiai į jį pažvelgė. Suprato vieną dalyką: pasaulyje kitapus šių sienų kai kas nors šaukiasi pagalbos, bet koks tą prašymą išgirdęs žmogus jaučia pareigą veikti. Paprasčiausias civilizuotumas, pamanė ji. Tačiau Valstybinėje Vakarų ligoninėje visi garsiai šaukė visą laiką. Visiems reikėjo pagalbos. Nuolat ignoruoti šiuos šauksmus, kad ir kokius beviltiškus ir nuoširdžius, išties tebuvo ligoninės kasdienės rutinos dalis.

Ji truputį susigūžė nuo tą sekundę kilusios klaustrofobijos. Pasisuko pažiūrėti į Piterį ir pamatė, jog šis stovi sukryžiavęs rankas, tačiau su šypsenėle veide.

– Aš manau, – tarė jis, – kad turėtum pamatyti miegamąjį, kuriame mes visi miegojom, kai tai nutiko.

Tardamas tai, nuvedė ją koridoriumi, stabtelėdamas tik parodyti, kur telkšojo seselės kraujo klanai. Tos vietos taip pat buvo švariai išvalytos.

– Policija, – tyliai tarė jis, – manė, jog visos šios kraujo balos – tai Stypenos paliktas pėdsakas. Be to, jos buvo ištaškytos, nes tas idiotas apsaugininkas įlipo į jas. Vienoje netgi paslydo, parpuolė ir viską aplink aptaškė.

– Ką tu pamanei? – paklausė Liusi.

– Aš irgi pamaniau, kad tai pėdsakas. Tačiau vedantis prie jo. Ne jo paties paliktas.

– Ant jo drabužių buvo jos kraujo.

– Angelas apkabino.

– Angelas?

– Taip Stypena jį vadino. Angelas, atėjęs prie jo lovos ir pranešęs, kad blogis sunaikintas.

– Manai...

– Ko gero, ir taip aišku, ką aš manau.

Jis atidarė duris į miegamąjį, ir jie suėjo vidun. Francis parodė, kur jo gultas, tą patį padarė ir Piteris Gaisrininkas. Jie taip pat parodė ir Stypenos lovą, kuri buvo apnuoginta, nuimtas net čiužinys, taigi teliko tik plieninis rėmas ir metalinis tinklas. Maža skrynutė, kur jis laikydavo savo kelis drabužius ir asmeninius daiktus, irgi buvo paimta, taigi kukli Stypenos vieta atrodė kaip skeletas. Francis pamatė, kaip Liusi stebi, akimis matuodama nuotolius tarp gultų, takelį durų link, įėjimą į šalimais esantį tualetą. Minutėlę pasijuto susigėdęs, rodydamas jai, kaip jie gyvena. Jis tuo metu aiškiai suprato, kiek mažai privatumo pacientai teturėjo ir kiek žmoniškumo buvo nuplėšta nuo jų tame ankštame kambaryje. Tai jį supykdė ir privertė daugiau nei šiek tiek susidrovėti stebint, kaip prokurorė tyrinėja kambarį.

Kaip visada, keletas vyrų gulėjo ant savo lovų, spoksodami į lubas. Vienas murmėjo pats sau, karštai diskutuodamas su nematomu pašnekovu. Dar vienas pamatė ją ir apsivertė ant kito šono, kad geriau įsižiūrėtų. Kiti tiesiog ignoravo, paskendę tuo metu užplūdusiose mintyse, kad ir kokios jos būtų. Tačiau Francis pamatė, kaip Napoleonas atsikelia ir niurnėdamas skverbiasi skersai kambario savo apvalainu kūnu, kiek galėdamas greičiau.

Jis prisiartino prie Liusi ir, nevykusiai mostelėjęs, nusilenkė jai.

– Mes sulaukiame labai nedaug lankytojų iš pasaulio, – tarė jis. – Ypač tokių gražių. Būkite pasveikinta.

– Ačiū, – atsakė ji.

– Ar šiedu džentelmenai teikia jums pakankamai informacijos? – pasiteiravo jis.

Liusi nusišypsojo.

– Taip. Kol kas jie labai paslaugūs.

Napoleonas atrodė šiek tiek prislėgtas.

– Ak, na ką gi, – atsakė jis, – tuomet gerai. Tačiau prašyčiau, jei tik jums ko nors prireiks, teiraukitės nedvejodama.

Jis minutėlę pagrabinėjo ir patapšnojo savo ligoninės pižamą.

– Man rodos, pamiršau savo vizitines korteles, – tarė jis. – Galbūt jūs esate istorijos studentė?

Liusi gūžtelėjo pečiais.

– Ne visai. Nors paskutiniame kurse lankiau Europos istorijos paskaitas.

Napoleono antakiai pakilo.

– Kurgi tai galėjo būti?

– Stenforde, – atsakė Liusi Džons.

– Tuomet turėtumėt gerai išmanyti, – tarė Napoleonas, plačiai mosteldamas viena ranka, kitą staiga tvirtai prispausdamas prie šono. – Didžios jėgos ima veikti. Pasaulis balansuoja, išlaikydamas pusiausvyrą. Laike įšąla momentai, kai žemės milžiniškos konvulsijos purto žmoniją. Istorija sulaiko kvėpavimą;

karo lauke grumiasi dievai. Mes gyvename didžių pasikeitimų laikais. Aš virpu, supratęs visa ko svarbą.

– Mes visi darome, ką galime, – atsakė Liusi.

– Žinoma, – atsiliepė Napoleonas, lenkdamasis per juosmenį, – mes darome tai, ko iš mūsų prašo. Visi suvaidiname savo vaidmenį didžiojoje istorijos scenoje. Mažas žmogus gali tapti didis. Nedidelis įvykis grėsmingai išauga. Menkas sprendimas gali paveikti didžias laiko sroves.

Po to jis pasilenkė priekin šnabždėdamas:

– Ar užslinks naktis? Ar prūsai laiku atvyks išgelbėti Geležinio hercogo?

– Aš manau, – įtikinamai tarė Liusi, – kad Bliušeris atvyks laiku.

– Taip, – tarė Napoleonas, beveik mirktelėdamas, – Vaterlo taip buvo. Tačiau kaip bus šiandien?

Jis paslaptingai nusišypsojo, vos vos pamojavo Piteriui ir Franciui, po to apsisuko ir nuėjo sau.

Piteris atsipalaiduodamas kilstelėjo pečius, ėmė šypsotis pažįstama kreiva šypsena. Tada jis sušnabždėjo Franciui:

– Lažinuosi, kad ponas Blogis girdėjo kiekvieną žodį ir kad Napis nuo šio vakaro gaus didesnę vaistų dozę.

Jis kalbėjo tyliai, tačiau pakankamai, kad išgirstų Liusi Džons, o Francis įtarė, jog išgirdo ir ponas Evansas, kuris atsekė paskui juos į miegamąjį.

– Jis atrodo gana draugiškas, – tarė Liusi, – bei nekenksmingas.

Ponas Blogis žengė į priekį.

– Jūsų svarstymai teisingi, panele Džons, – skubiai pasakė jis. – Tokie atvejai čia sudaro daugumą. Pacientai daugiausia žalos padaro sau patiems. Mums, personalui, daugiausia problemų sukelia tie, kurie turi polinkį smurtauti. Kieno viduje tokie sugebėjimai kartojasi lyg aidas. Kartais mes to ir turime ieškoti.

– Dėl to paties ir aš čia esu, – atsakė ji.

– Žinoma, – tarė ponas Evansas, nukreipdamas akis į Piterį Gaisrininką, – apie kai kuriuos jau turime reikiamus atsakymus.

Abu vyrai piktai žvilgtelėjo vienas į kitą, kaip visada. Tuomet ponas Blogis ištiesė ranką ir švelniai paėmė Liusi Džons už parankės. Senas galantiškumo gestas, turint omenyje aplinkybes, rodės, reiškia visai ką kita.

– Prašau, panele Džons, – skubiai pasakė jis, – leiskite man palydėti jus į likusią ligoninės dalį, nors paprastai visur viskas taip pat, kaip matėte čia. Pagal tvarkaraštį dar laukia popietinis grupės susirinkimas ir įvairi kita veikla, vakarienė, o mums dar reikia daug nuveikti.

Sekundę atrodė, kad Liusi ištrauks ranką. Tačiau ji linktelėjo ir atsakė:

– Malonu iš jūsų pusės.

Tačiau prieš išeidama ji pasisuko į Francį ir Piterį Gaisrininką ir tarė:

– Aš dar turėsiu jums klausimų vėliau. Galbūt rytojaus rytą. Ar tai jums tinka?

Piteris ir Francis sutikdami linktelėjo.

– Aš nesu tikras, kad šiedu jums galės daug pagelbėti, – tarė ponas Evansas, purtydamas galvą.

– Galbūt galės, galbūt negalės, – tarė Liusi Džons, – tai dar pamatysime. Tačiau dėl vieno dalyko esu tikra, pone Evansai.

– Kokio dalyko? – pasiteiravo jis.

– Šiuo metu jie yra vieninteliai žmonės, kurių aš neįtariu.

Tą naktį Franciui buvo sunku užmigti. Įprastas knarkimas ir verkšlenimas, tai jau seniai buvo tapę naktiniais miegamojo akordais, nedavė jam ramybės. Ar jis bent jau taip manė, kol atsigulęs ant nugaros ir įsmeigęs akis į lubas suprato, jog trikdo ne įprasta naktis, o visa tai, kas įvyko per dieną. Jo paties balsai buvo ramūs, tačiau pilni klausimų, ir jis mąstė, ar pajėgs atlikti tai, kas jo laukia. Niekad nelaikė savęs žmogumi, pastebinčiu detales, matančiu reikšmę žodžiuose ir veiksmuose, taip, kaip, jo nuomone, mokėjo Piteris, ir kaip jis žinojo sugebant Liusi.

Franciui atrodė, kad jie suvaldo savo idėjas, o jis to tegalėjo siekti. Jo paties mintys buvo be jokios tvarkos, lakstė kaip voverytės, vis keisdamos kryptį, lėkė tai šen, tai ten, manevruodamos visokiomis kryptimis, varomos viduje esančių jėgų, kurių jis pats nepajėgė suprasti.

Francis atsiduso ir pusiau pasisuko gulte. Tuomet pastebėjo, jog jis ne vienintelis nemiega. Už kelių pėdų Piteris Gaisrininkas sėdėjo ant savo lovos, nugara prisispaudęs prie sienos, pritraukęs kelius priešais save taip, kad galėtų apkabinti juos rankomis, spoksodamas pro kryžmai brūkšniuotas geležines lango grotas ir apsiblaususį stiklą į balzganus mėnesienos spindulius ir rašalo juodumo naktį lauke. Francis norėjo kažką sakyti, tačiau pats sustabdė save, įsivaizdavęs, jog tai, kas tąnakt neleido Piteriui užmigti, buvo kokia nors spirganti energija, pernelyg stipri, kad ją sutrikdytum.

Vienuoliktas skyrius

Aš jaučiau, kad Angelas skaito kiekvieną žodį, tačiau tyla liko nesutrikdyta. Kai esi pamišęs, kartais tyla panaši į rūką, aptemdantį įprastus kasdienius dalykus, pažįstamus vaizdus ir garsus, ji viską iškreipia ir suteikia paslaptingumo. Tarsi kelias, kuriuo dažnai vaikštai, dėl rūke lūžtančių žibintų spindulių staiga atrodo sukantis į dešinę, nors smegenys šaukte šaukia, kad jis iš tiesų veda visiškai tiesiai. Beprotystė panaši į tokias abejones, kai aš nežinodavau, ar pasitikėti savo akimis, ar savo atmintimi, nes, rodės, kad abi jos gali suklaidinti. Ant kaktos jaučiau prakaitą ir pasipurčiau visu kūnu tarsi šlapias šuo, bandydamas išsivaduoti iš lipnaus beviltiškumo pojūčio, kurį Angelas atsinešė į mano kambarį.

– Palik mane ramybėje, – tariau, jausdamas, kaip visa stiprybė ir pasitikėjimas, kiek iki tol turėjau, mane apleidžia. – Palik mane ramybėje. Aš jau sykį su tavim kovojau! – sušukau. – Neprivalau kovoti dar sykį.

Mano rankos drebėjo, norėjau šauktis Piterio Gaisrininko. Tačiau žinojau, kad jis per toli ir aš visiškai vienas, taigi tik sugniaužiau kumščius, kad drebulys ne taip matytųsi.

Įkvėpiau didelį gurkšnį oro, o tada išgirdau, jog kažkas beldžia į mano laukujes duris. Beldimas panėšėjo į pistoleto šūvius, jie

išblaškė mano apmąstymus ir aš atsistojau. Minutėlę, kol atgavau pusiausvyrą, sukosi galva. Keliais greitais žingsniais perėjau kambarį ir prisiartinau prie lauko durų.

Nuaidėjo dar viena beldimo serija.

Išgirdau kažkieno balsą sakant:

– Pone Petreli? Pone Petreli? Ar jums ten viskas tvarka?

Aš priglaudžiau kaktą prie medinių durų. Prisilietimas rodėsi šaltas, lyg aš karščiuočiau, o jos būtų ledinės. Lėtai mintyse perkračiau savo pažįstamų balsų katalogą. Vienos iš savo seserų balsą būčiau pažinęs akimirksniu. Žinojau, kad tai negali būti vienas iš mano tėvų, nes jie niekad neatvažiuodavo aplankyti manęs į namus.

– Pone Petreli. Prašau atsiliepti. Ar jums viskas gerai?

Aš nusišypsojau. Prieš tariant paskutinį žodį išgirdau nežymų garsą H.

Gretimo buto kaimynas, vardu Ramonas Santjagas, dirba miesto šiukšlių išvežimo stotyje. Jis turi žmoną Rozalitą ir nuostabią mažylę dukrytę, vardu Esperanza, kuri atrodo be galo protingas vaikas, nes iš savo mamos glėbio žvelgia koledžo profesoriaus žvilgsniu, tyrinėjančiu supantį pasaulį.

– Pone Petreli?

– Man viskas tvarka, pone Santjagai, dėkoju, kad rūpinatės.

– Ar jūs tuo tikras?

Mes kalbėjomės pro uždarytas duris, ir aš jaučiau, kad jis tik už kelių colių, tiesiai kitapus durų.

– Prašau, jūs turėtumėt atidaryti duris. Tiesiog noriu įsitikinti, kad jums gerai.

Ponas Santjagas vėl pabeldė, šį kartą aš ištiesiau ranką ir atitraukęs skląstį vos per plauką pravėriau duris. Mūsų akys susitiko, ir jis įdėmiai į mane pasižiūrėjo.

– Girdėjau šaukiant, – tarė jis, – rodėsi, kad kažkas ruošiasi muštis.

– Ne, – atsakiau, – aš čia vienas.

– Girdėjau, kaip jūs kalbate. Tarsi su kažkuo ginčijotės. Ar tikrai jums viskas tvarka?

Ramonas Santjagas buvo nestambus žmogus, tačiau keleri metai sunkių šiukšlių konteinerių kilnojimo apyaušrio valandomis sutvirtino jo rankas ir pečius. Jis būtų sunkiai įveikiamas priešininkas bet kam, ir aš įtariau, kad jam retai tekdavo susidurti su prieštaravimu jo nuomonei.

– Ne. Ačiū jums, bet man viskas gerai.

– Neatrodote taip jau gerai, pone Petreli. Gal susirgote?

– Aš tiesiog paskutiniu metu daug nervinausi. Praleidau kelis valgymus.

– Gal norėtumėt, kad ką nors pakviesčiau? Gal vieną iš jūsų seserų?

Aš papurčiau galvą.

– Prašau, pone Santjagai, jas aš visų mažiausiai noriu matyti.

Jis man nusišypsojo.

– Žinau. Giminės. Kartais jie tiesiog gali išvesti iš proto, – kai jam iš lūpų ištrūko šie žodžiai, jis pasijuto nejaukiai, lyg būtų mane ką tik įžeidęs.

Aš nusijuokiau.

– Jūs teisus. Jie gali. Mano atveju tai, ko gero, taip ir padarė. Spėju, kad vieną dieną tikriausiai ir vėl tai padarys. Tačiau kol kas man viskas tvarka.

Jis toliau įdėmiai tyrinėjo mane žvilgsniu.

– Vis tiek, žmogau, man dėl jūsų truputį neramu. Juk geriate savo piliules?

Aš gūžtelėjau pečiais.

– Taip, – pamelavau.

Galiu pasakyti, kad jis manim nepatikėjo. Ir toliau mane stebėjo, įsmeigęs žvilgsnį į veidą, lyg tyrinėdamas kiekvieną raukšlelę, kiekvieną liniją, ieškodamas ko nors, ką atpažintų, lyg mano liga būtų matoma, tarsi išberta oda arba gelta. Neatitraukdamas nuo manęs akių, jis per petį metė keletą žodžių ispaniškai, ir aš

pamačiau jo žmoną ir mažylę, stoviniuojančias jų buto tarpdurye. Rozalita atrodė truputį išsigandusi ir pakėlusi ranką man truputį pamojavo. Mažylė irgi nusišypsojo, atsiliepdama į mano šypseną. Tuomet ponas Santjagas vėl prabilo angliškai:

– Rozyt, – tarė jis reikliai, bet nepiktai, – pridėk ponui Petreliui popierinę lėkštę tos vištienos su ryžiais, kur valgėm perpiet. Jis atrodo taip, kad jam nepakenktų geras valgis.

Pamačiau, kaip ji linktelėjo, droviai man šyptelėjo ir dingo buto gilumoje.

– Iš tiesų, pone Santjagai, tai labai malonu, tačiau visai nebūtina...

– Mums tai nesukels jokių problemų. Arroz con pollo.* *Ten, iš kur atvykau, pone Petreli, šis patiekalas taiso viską. Jei sergi, gauni ryžių su vištiena. Tave atleido iš darbo? Pasitiek ryžių su vištiena. Tau sudaužė širdį?*

– ...Ryžiai ir vištiena, – pasakiau, pabaigdamas sakinį už jį.

– Šimtu procentų teisybė.

Mes šyptelėjom kartu.

Rozalita sugrįžo po kelių sekundžių su popierine lėkšte, iki viršaus prikrauta garuojančios vištienos ir purių geltonų ryžių. Ji skersai koridoriaus atnešė ją man, ir aš paėmiau lėkštę, vos priliesdamas moters ranką ir pagalvodamas, kad išties praėjo nemažai laiko nuo tada, kai jaučiau kito žmogaus prisilietimą.

– Jums iš tiesų nebūtina... – vėl pradėjau aš, tačiau abudu Santjagai papurtė galvas.

– Ar tikrai nereikia niekam paskambinti? Jei ne šeimai, tai gal socialinei tarnybai? O gal kokiam draugui?

– Aš ne itin daug turiu draugų, pone Santjagai.

– Ak, pone Petreli, tamsta rūpinasi daug daugiau žmonių, negu manot, – tarė jis.

Aš vėl papurčiau galvą.

– Gal ką nors kitą?

* Ryžiai su vištiena.

– Ne. Iš tiesų.

– Ar tikrai jums niekas netrukdo? Aš girdėjau pakeltą balsą. Man pasirodė, kad tuoj prasidės muštynės...

Aš nusišypsojau, nes iš tiesų man kai kas trukdė. Tačiau jie buvo ne čia. Aš truputį labiau pravėriau duris ir leidau jam užmesti žvilgsnį vidun.

– Visiškai vienas, prisiekiu, – pasakiau.

Tačiau mačiau, kaip jo akys laksto po kambarį ir užkliūva už žodžių, mano surašytų ant sienos. Tą akimirką maniau, jog ką nors pasakys, tačiau nepasakė. Jis ištiesė ranką ir padėjo ją man ant peties.

– Jei jums prireiks pagalbos, pone Petreli, tiesiog pasibelskit į mano duris. Bet kada. Dieną ar naktį. Supratot?

– Dėkoju, pone Santjagai, – tariau, linktelėdamas galvą, – dėkui ir už pietus.

Jis uždarė duris, ir aš giliai įkvėpiau, – šnervės prisipildė maisto aromato. Staiga man pasirodė, kad jau dienų dienas nevalgiau. Galimas dalykas, taip ir buvo, nors prisiminiau karštus sumuštinius su sūriu. Tačiau kada tai buvo? Aš susiradau stalčiuje šakutę ir kibau į Rozalitos firminį patiekalą. Mąsčiau, ar arroz con pollo, *kuris daugeliu atvejų pagydydavo sielą, padės ir man. Mano nuostabai, kiekvienas kąsnelis, rodės, pripildo mane energijos, ir kramtydamas aš pamačiau, kokį progresą padariau rašydamas ant sienos. Ištisi istorijos stulpeliai.*

Dar supratau, kad ir vėl esu vienas.

Jis sugrįš. Dėl to neabejojau. Jis lyg migla tūnojo kažin kokioje man nepasiekiamoje erdvėje, vengdamas mano sveiko proto. Šalindamasis manęs. Kratydamasis Santjagų šeimos. Vengdamas arroz con pollo. *Slėpdamasis nuo mano atminties. Tačiau tuo metu, dideliam mano palengvėjimui, šalia manęs tebuvo vištiena, ryžiai ir žodžiai. Aš pamaniau sau: visos tos šnekos Gerk piliulės kabinete, kad reikia laikyti viską paslaptyje, buvo ne daugiau kaip tuščias pasimaivymas.*

Neilgai trukus visi pacientai ir personalas jau žinojo apie Liusi Džons buvimą Amersto pastate. Tai buvo ne vien tai, kaip ji rengėsi: laisvos tamsios kelnės ir megztinis, visur nešiojosi su savimi odinį lagaminėlį, taip drausmingai, tartum tyčia nepaisytų apsileidusio ligoninės būdo. Tai nebuvo vien jos ūgis ir laikysena ar išskirtinis randas ant veido, kas skyrė ją nuo įprastinių gyventojų. Tai labiau jos vaikščiojimo maniera, kai žengdavo koridoriumi, kaukšėdama kulniukais į linoleumo grindis, su tokiu budrumu akyse, kad, rodės, tyrinėja visus ir viską, ieškodama kokio nors demaskuojančio ženklo, kuris parodytų jai reikiamą kryptį. Tai nebuvo budrumas, sukeltas paranojos, vizijų ar balsų. Netgi katos – stovintys kampuose ar atsirėmę į sienas arba sukriošę seniai, prirakinti prie invalido vežimėlių, iš pažiūros paskendę savo svajonėse, ar protiškai atsilikę, kurie bukai spoksodavo į beveik viską, kas dėdavosi aplink juos, – rodėsi, tam tikru keistu būdu pastebėjo, jog Liusi varoma jėgų, tokių pat galingų kaip ir tos, su kuriomis jie visi grūmėsi, tačiau šios buvo kažin kaip tinkamesnės. Labiau susijusios su pasauliu. Taigi, kai ji pro juos pražingsniuodavo, pacientai sekdavo akimis, nenutraukdami savo murmėjimo ir vapėjimo nei rankų drebėjimo, tačiau vis tiek žvelgdami į ją su dėmesingumu, kuris, rodės, nepaisė jų pačių ligos. Netgi valgio metu, kai kartu su pacientais ir personalu stovėdavo eilėje prie niekuo neišsiskiriančio, įprasto maisto lėkščių, ji buvo išskirtinė. Pasirinko vietą prie kampinio stalo, nes iš ten galėdavo žiūrėti į kitus patalpoje esančius žmones, atsukusi nugarą į žalsvai dažytą šlakbetonio blokų sieną. Kartkartėmis kas nors prisėsdavo šalia jos prie stalo, dažniausiai ponas Blogis, kuris, rodėsi, labai susidomėjęs viskuo, ką ji veikė, arba Juodukai, kurie bet kokį pokalbį nukreipdavo į sporto temą. Kartais kartu sėdėdavo su kuo nors iš slaugos personalo, tačiau darbuotojų sniego baltumo uniformos ir trikampės kepuraitės dar labiau ją išskirdavo iš įprastos ligoninės rutinos. Kai šnekėdavosi su vienu iš savo kompanionų, vis tiek nepastebimai

nuolat apmesdavo žvilgsniu patalpą, todėl Franciui kildavo įspūdis, kad ji panaši į pelėsakalį, sklandantį oro srovėse virš jų visų, žiūrintį žemyn, besistengiantį pastebėti ką nors judantį nuvytusiuose Naujosios Anglijos pavasario ruduose stagaruose ir nusitaikantį į grobį.

Nė vienas iš pacientų nesėdėdavo prie jos, iš pradžių įskaitant ir Francį bei Piterį Gaisrininką. Tai buvo Piterio pasiūlymas. Jis pasakė jai, kad nemato prasmės leisti pernelyg daugeliui žmonių sužinoti, kad jie dirba kartu su ja, nors žmonės ir taip neilgai trukus tą išsiaiškins. Taigi bent jau pirmomis dienomis Francis ir Piteris valgomajame ją ignoruodavo.

Tačiau Kleo – priešingai.

Kai Liusi nešė savo padėklą prie atliekų rinktuvo, stambioji pacientė užkabino ją.

– Aš žinau, kodėl tu čia, – pasakė Kleo. Jos balsas buvo garsus ir smarkiai kaltinantis, ir jei ne įprastas pietų metui indų, padėklų ir lėkščių tarškėjimas, tai jos balso tonas būtų atkreipęs visų dėmesį.

– Ar tikrai? – ramiai atsakė Liusi. Ji praėjo pro Kleo ir pradėjo krapštyti likučius iš masyvios baltos lėkštės į šiukšlių dėžę.

– Taip, tikrai, – tęsė Kleo dalykišku tonu. – Tai akivaizdu.

– Iš tiesų?

– Taip, – tęsė Kleo, pilna pagyrūniškumo ir tos keistos drąsos, kuria kartais pasižymi pamišėliai, atleidę įprasto elgesio stabdžius.

– Tuomet gal galėtum pasakyti man, ką gi tu manai?

– Aha. Tai aišku. Tu ketini užgrobti Egiptą.

– Egiptą?

– Egiptą, – tarė Kleo, mostelėdama ranka, aprodydama visą kambarį, šiek tiek susierzinusi, kad jai tenka aiškinti tokį akivaizdų dalyką, kurio Liusi Džons nesupranta.

– Mano Egiptą. Paskui velniškai greitai žadi sugundyti Marką Antonijų ir Cezarį, aš neabejoju.

Kleo garsiai prunkštelėjo, minutėlę sukryžiavo rankas, užstodama Liusi kelią, ir tada pridūrė savo įprastą atsakymą į beveik viską:

– Suskiai. Prakeikti suskiai.

Liusi Džons klausiamai pažvelgė į ją, tada papurtė galvą.

– Ne, šiuo klausimu jūs neabejotinai klystate. Egiptas saugus jūsų rankose. Aš niekad nedrįsčiau kėsintis į šią karūną, lygiai kaip ir į kieno nors gyvenimo meilę.

Kleo įsisprendė rankomis į klubus ir įsižiūrėjo į Liusi.

– Kodėl turėčiau tavimi tikėti? – uždavė klausimą ji.

– Turėsite pasitikėti mano žodžiu.

Didžioji moteris padvejojo, po to pasikrapštė susivėlusį plaukų kuodą viršugalvyje.

– Ar esi doras ir sąžiningas žmogus? – skubiai paklausė ji.

– Sakoma, kad esu.

– Gerk piliulė ir ponas Blogis tą patį pasakytų apie save, tačiau aš jais visiškai netikiu.

– Aš taip pat, – tyliai tarė Liusi, truputį palinkdama į priekį, – šiuo klausimu mes visiškai sutariame.

– Tuomet, jei neketini užgrobti Egipto, kodėl esi čia? – paklausė Kleo, vėl įsiremdama rankomis į klubus, o jos balse vėl buvo galima nujausti agresiją.

– Aš manau, kad jūsų karalystėje yra išdavikas, – lėtai pasakė Liusi.

– Koks išdavikas?

– Pats baisiausias.

Kleo linktelėjo.

– Tai susiję su Stypenos areštu ir Trumpos Blondinės nužudymu, ar ne?

– Taip, – atsakė Liusi.

– Aš jį mačiau, – tarė Kleo, – nelabai aiškiai, tačiau mačiau. Tą naktį.

– Ką tokį? Ką matei? – paklausė Liusi, staiga suklususi, lenkdamasi pirmyn.

Kleo supratingai, katiniškai nusišypsojo, tada trūktelėjo pečiais.

– Jei tau reikia mano pagalbos, – tarė ji balsu, pilnu savo vertės pajautimo, staiga virtusi tiesiog išdidumo įsikūnijimu, – tai turėtum jos prašyti tinkamu būdu tinkamu laiku ir tinkamoje vietoje.

Taip tarusi, Kleo žengė atgal ir, išdidžiu mostu prisidegusi cigaretę, patenkinta veido išraiška tarsi nuplaukė tolyn. Liusi atrodė šiek tiek sutrikusi ir žengė žingsnelį jai iš paskos, tačiau susidūrė su Piteriu Gaisrininku, kuris irgi nešė savo padėklą prie atliekų rinktuvo, nors Francis matė, kad šis vos palietė savo maistą. Piteris ėmė valyti savo lėkštę, paskui subruko visus rakandus į plovyklos angą. Kol jis tai darė, Francis išgirdo jį sakantį Liusi:

– Tai tiesa. Ji matė Angelą tą naktį. Pasakojo mums, kad jis įėjo į moterų miegamąjį, minutėlę ten pastovėjo, paskui išėjo, paskui save užrakindamas duris.

Liusi Džons linktelėjo.

– Keistas elgesys, – tarė ji, nors netgi pati suprato, kad ši pastaba ganėtinai beprasmė psichiatrijos ligoninėje, kur visų elgesys geriausiu atveju keistas, o blogiausiu – tikrai baisus. Ji pažvelgė į Francį, kuris jau buvo pakilęs nuo stalo ir dabar stovėjo šalia.

– Paukšteli, pasakyk man, kodėl kažkas, ką tik įvykdęs žiaurų nusikaltimą, sugebėjęs ypatingai sumėtyti pėdsakus ir labai pasistengęs, kad kas nors kitas būtų apkaltintas tuo nusikaltimu, bei visomis išgalėmis turėjęs norėti kuo greičiau pasislėpti ir dingti, įeitų į kambarį, pilną moterų, kurios, jei tarp jų būtų nemiegančių, galėtų jį prisiminti?

Francis papurtė galvą. Jis paklausė pats savęs: „Ar jos galėtų jį prisiminti?“ Girdėjo, kaip keli balsai vienas per kitą veržiasi atsakyti į šį klausimą, tačiau jis ignoravo juos ir įsižiūrėjo Liusi į akis. Ši trūktelėjo pečiais.

– Mįslė, – tarė Liusi, – tačiau man anksčiau ar vėliau prireiks atsakymo į ją. Kaip manai, ar galėtum gauti man tą atsakymą, Franci?

Jis linktelėjo.

Moteris truputį susijuokė.

– Paukštelis pasitiki savimi. Tai gerai.

Paskui ji išsivedė juos į koridorių.

Pasiruošė kažką sakyti, tačiau Piteris pakėlė ranką.

– Paukšteli, niekam daugiau nesakyk, ką Kleo matė.

Po to jis atsisuko į Liusi Džons.

– Kai Francis anksčiau su ja šnekėjo ir ji pirmą sykį paminėjo, kad mūsų ieškomas žmogus buvo įėjęs į moterų miegamąjį, ji iš tiesų negalėjo pateikti jokio aiškaus apibūdinimo, kaip atrodė Angelas. Visi buvo nemenkai nusiminę. Galbūt dabar, kai turėjo šiek tiek daugiau laiko pamąstyti apie tą naktį, prisimins ką nors svarbaus. Jai patinka Francis. Aš manau, kad būtų protinga, jei jis nueitų su ja vėl pašnekėti apie tos nakties įvykius. Toks tyrimo būdas turėtų papildomą privalumą, tai yra mes nepatrauksime dėmesio į ją, nes jeigu tu pradėtum jos klausinėti, žmonės išsyk suprastų, kad Kleo kaip nors su visu tuo susijusi.

Liusi apsvarstė Piterio žodžius, tada linktelėjo.

– Tai turi prasmės. Franci, ar tu pats vienas susitvarkysi ir paskui praneši man?

Francis atsakė:

– Taip, – nors nebuvo tikras dėl savęs, nepaisant Liusi ištartų žodžių apie jo pasitikėjimą savimi. Jis negalėjo prisiminti, kad būtų ką nors klausinėjęs, stengdamasis gauti informacijos.

Žurnalistas, tuo metu keliaudamas pro juos, sustojo už kelių pėdų ir padarė baleto piruetą ant nušveistų grindų. Batai cypė jam besisukant, paskui jis pasakė:

– „Union-News“: Rinką puola blogos ekonominės naujienos.

Tada jis plačiu mostelėjimu vėl apsisuko ir nulaviravo koridoriumi, iškėlęs priešais save laikraštį lyg burę.

– Jei aš nueisiu vėl pasikalbėti su Kleo, – pasiteiravo Francis, – ką tu, Piteri, veiksi?

– Ką aš veiksiu? Verčiau paklausk, kas man patiktų. O man patiktų, Paukšteli, kad panelė Džons labiau norėtų mums parodyti bylas, kurias atsivežė.

Liusi neatsakė, ir Piteris pasisuko, kad galėtų žiūrėti tiesiai į ją.

– Tai padėtų mums geriau suprasti, kokios detalės jus čia atvedė, ir galėtume jums labiau padėti.

Rodės, ji vėl dvejoja.

– Kodėl manote, kad... – pradėjo sakyti ji, tačiau Piteris nutraukė. Jis šypsojosi savo atsainia šypsena, kuri, bent jau Franciui, reiškė, kad jam kažkas atrodo linksma ir truputį neįprasta tuo pat metu.

– Jūs atsivežėte bylas dėl tos pačios priežasties, dėl kurios ir aš atsivežčiau. Arba bet kas kitas, tiriantis bylą, kuri yra ne kiek daugiau nei įtarimas. Nes praktiškai kiekvienoje tyrimo stadijoje turėsite tikrinti panašumus. Taip pat dėl to, kad kažkur, panele Džons, jūs turite viršininką, kuris norės kuo greičiau pamatyti tyrimo progresą. Ko gero, viršininkas, kaip ir visi vadovai, greitai praranda kantrybę ir labai gerai išmano, kad jaunieji valdiniai turėtų naudingai leisti laiką. Taigi visų pirma mums reikia nustatyti sąsajas tarp to, kas vyko prieš tuos kitus nužudymus, ir kas nutiko čia. Todėl ir noriu pamatyti šias bylas.

Liusi giliai įkvėpė.

– Įdomu, kad ir ponas Evansas šįryt manęs paprašė to paties maždaug dėl tos pačios priežasties.

– Didieji protai panašiai mąsto, – atsakė Piteris su neslepiamu sarkazmu.

– Aš atsisakiau vykdyti jo reikalavimą.

Piteris padvejojo, po to pasakė:

– Tai todėl, kad jūs dar nenusprendėte, ar juo galima pasitikėti.

Rodės, šie žodžiai jį pralinksmino, tad baigdamas sakinį nusijuokė.

Liusi nusišypsojo.

– Daugmaž taip aš sakiau poniai, kurią jūs vadinate Kleo.

– Tačiau Paukštelis ir aš, juk mes kitoje kategorijoje, argi ne?

– Taip. Nekaltųjų pora. Tačiau jei parodysiu jums bylas...

– Supykdysite poną Evansą. Bėda.

Liusi vėl stabtelėjo prieš atsakydama, ir šį kartą jos balse girdėjosi abejonė ir smalsumas:

– Piteri, – lėtai tarė ji, – negi tau nė kiek nerūpi, kokius žmones tu užknisi? Ypač tuos, kurių nuomonė apie tavo dabartinę psichikos būklę gali būti tokia svarbi tavo ateičiai...

Atrodė, kad Piteris tuoj prapliups juoku. Jis persibraukė ranka plaukus, gūžtelėjo pečiais ir papurtė galvą, šypsodamasis ta pačia atsainia šypsena.

– Trumpas atsakymas į tavo klausimus būtų „taip“. Man labai mažai terūpi, ką aš užknisu. Evansas manęs nekenčia. Ką aš bedaryčiau ar besakyčiau, jis vis tiek manęs nekęs, ir ne tiek dėl to, kas aš esu, kiek dėl to, ką padariau. Taigi tikrai nepuoselėju jokios vilties, kad jis pasikeis. Ko gero, nesąžininga būtų iš jo reikalauti, kad pasikeistų. Be to, jis greičiausiai ne vienintelis „Mes nekenčiame Piterio“ klubo narys, tiesiog labiausiai pastebimas ir turbūt pats bjauriausias. Niekas, ką aš daryčiau, to nepakeis. Taigi kodėl turėčiau rūpintis, ką jis apie mane galvoja?

Liusi irgi truputį nusišypsojo. Nuo to jos veido randas išlinko, ir Francis staiga pagalvojo – keisčiausias dalykas, kad dėl tokio pastebimo defekto jos grožis, atrodo, dar išryškėja.

– Ar aš pernelyg protestuoju? – pasiteiravo Piteris, vis dar tebesišypsodamas.

– Juk taip sakoma apie airius?

– Apie juos daug kas sakoma. Tačiau dažniausiai, kad mums patinka girdėti save kalbant. Tai pati banaliausia klišė. Tačiau, deja, ši tiesa pagrįsta per šimtmečius.

– Na gerai, – tarė Liusi, – Franci, ar galėtum nueiti pasišnekėti su panele Kleo, kol Piteris palydės mane į mano mažąjį kabinetą?

Francis sudvejojo, ir Liusi vėl paklausė:

– Ar tai nesukels tau sunkumų?

Jis sutikdamas linktelėjo galvą. Keistas jausmas, pamanė. Iš tiesų norėjo jai padėti, nes kiekvieną sykį, kai į ją pažvelgdavo, ji rodėsi dar gražesnė nei prieš tai. Tačiau jis šiek tiek pavydėjo Piteriui, kuris galės eiti kartu su ja, kai Franciui tuo metu reikės ieškoti Kleo. Jo vidaus balsai, vis dar prislopinti, pradėjo triukšmauti. Tačiau nekreipė dėmesio į tą triukšmą ir, minutėlę padvejojęs, nuskubėjo koridoriumi į dienos kambarį, kur įtarė Kleo būsiant už teniso stalo, bandančią įtraukti į žaidimą savo aukas.

Francis neklydo. Kleo buvo įsitaisiusi dienos kambario gale, prie teniso stalo. Priešingoje pusėje ji buvo išrikiavusi į eilę tris pacientus, davusi kiekvienam po raketę, ir tuo metu jiems rodė pažymėtą teritoriją, kur turėjo atmušti jos kamuoliuką. Taip pat kiekvienam pacientui pademonstravo, kaip jie turėtų pasilenkti, laikyti raketę, perkelti svorį ant kojų pirštų pagalvėlių, kad būtų pasiruošę veikti. Francis matė, jog tai lyg trumpas seminaras, skirtas parodyti, kaip žaisti šį žaidimą. Jis spėjo, jau pasmerktą žlugti. Trijulę sudarė pagyvenę vyrai, susivėlusiais žilais plaukais ir sudribusia oda, išmarginta rudomis senatvės dėmėmis. Jis matė, kad kiekvienas iš jų nesėkmingai stengiasi susikoncentruoti į tai, kas jiems sakoma, ir grumiasi su pareigine atsakomybe. Prieš žaidimo pradžią šių paprastų užduočių svarba buvo dar kartą pabrėžta, tačiau Francis matė, kad kuo arčiau akimirka, kai reikės atsakyti į pirmąją Kleo stalo teniso salvę, tuo mažiau sugebantys tai padaryti jie atrodė, nepaisant visų jos instrukcijų.

Kleo tris kartus pakartojo „Pasiruošę?“, žiūrėdama kiekvienam į akis, ruošdamasi paduoti kamuoliuką.

Kiekvienas priešininkas nenoromis linktelėjo.

Staigiu riešo judesiu Kleo mestelėjo kamuoliuką vertikaliai. Atrodė, lyg jos raketė turėtų gyvybės, nes puolė pirmyn greitai lyg gyvatė ir numušė jį skersai stalo, kai šis vieną sykį garsiai stuktelėjęs nusileido jos pusėje. Po to kamuoliukas peršoko per

tinklelį, atsimušė į stalą kitoje pusėje ir sukdamasis pralėkė tiesiai tarp dviejų priešininkų, o jie nė vienas net nekrustelėjo.

Francis manė, kad Kleo tuoj sprogs. Ji paraudonavo, o jos viršutinė lūpa susitraukė iš pykčio. Tačiau taip pat greitai pykčio sūkurys išsisklaidė. Vienas iš priešininkų surado mažą baltą kamuoliuką ir skersai stalo mestelėjo jai. Pacientė padėjo kamuoliuką ant žalio paviršiaus ir prispaudė rakete.

– Dėkoju už žaidimą, – ji atsiduso, veide atsispindėjusį pyktį pakeitė susitaikymas. – Mes truputį vėliau dar patobulinsime žingsnelius.

Akivaizdu, priešininkų trijulei palengvėjo, ir jie nuslinko į tolimiausius kambario kampus.

Kambarys, kaip visada, buvo prisigrūdęs žmonių, veikiančių keisčiausius dalykus. Jis buvo atviras visiems, gerai apšviestas, su vienoje sienoje išdėstyta eile grotuotų langų, pro kuriuos patekdavo saulės šviesos, o kartais ir lengvo vėjelio. Blizgančios baltai dažytos sienos, rodės, atspindi šviesą ir energiją. Pacientai, dėvintys visokius drabužius – nuo įprastų laisvų chalatų ir šlepečių iki džinsų ir švarkų – maklinėjo po kambarį. Šen bei ten stovėjo pigios odinės sofos, žalios ir raudonos spalvos, bei nudėvėti foteliai, o juose sėdėjo keletas vyrų ir moterų, tyliai skaitydami, nepaisydami kambarį pripildžiusio triukšmo. Bent jau atrodė, kad jie skaito, tačiau puslapius perversdavo tik retkarčiais. Ant tvirtų medinių kavos stalelių gulėjo keletas pasenusių žurnalų ir apiplyšusių romanų popieriniais viršeliais. Dviejuose kambario kampuose stovėjo po televizorių, aplink juos rinkosi būrys nuolatinių žiūrovų, rytais tarsi ryjančių muilo operas. Abudu tartum rėkė skirtingus dialogus, rodydami skirtingus kanalus, lyg kiekvienos laidos herojai būtų ryžtingai priešinęsi kitam kanalui. Tai buvo nuolaida, padaryta po to, kai tarp skirtingų laidų gerbėjų ėmė kilti beveik kasdienės kovos.

Francis toliau dairėsi, pastebėjo kelis pacientus, žaidžiančius stalo žaidimus, kaip kad „Monopolį“ ar „Riziką“, keletą, stum-

dančių šachmatus ar šaškes, o dar vienas kitas lošė kortomis. Čirvai buvo dienos kambario mėgstamiausias žaidimas. Pokerį Gerk piliulė uždraudė po to, kai cigaretės truputį per dažnai būdavo naudojamos kaip žetonai ir kai kurie pacientai ėmė kaupti jų atsargas. Šieji buvo mažiau pamišę, ar, Francis pagalvojo, žmonės, už durų nepalikę visų ryšių su išorės pasauliu po to, kai buvo atvežti į ligoninę. Save jis irgi priskyrė tai kategorijai, tam pritarė ir jo vidaus balsai. Aišku, dar buvo katos, tiesiog klaidžiojantys aplink, kalbantys su niekuo ir su visais tuo pat metu. Kai kurie šoko. Kai kurie vos vilko kojas. Kai kurie paskubomis bėginėjo pirmyn ir atgal. Tačiau kiekvienas išlaikė savo žingsnių tempą, sukeltą tokių tolimų vizijų, kad Francis galėjo tik spėti, ką jie ten mato. Jų buvimas liūdino Francį bei truputį gąsdino, nes jis bijojo toks tapti. Kartais, pamanė jis, balansuodamas ant savosios gyvenimo gijos būdavo arčiau jų nei normalių. Francis manė, kad jie pasmerkti.

Melsva cigarečių dūmų migla siūbavo virš visų. Francis nekentė to kambario ir stengėsi kiek įmanoma jo vengti.

Tai buvo vieta, kur visi duodavo valią savo nesveikoms mintims.

Kleo, žinoma, valdė teniso stalą ir visa aplink jį.

Jos audringos manieros ir gąsdinanti išvaizda baugino daugelį pacientų, šiek tiek ir Francį. Tačiau šis tuo pat metu galvojo, kad ji turi gyvybingumo, kurio taip trūko daugeliui kitų pacientų, ir tai jam patiko. Dar žinojo, kad ji gali būti juokinga ir dažnai sugebėdavo pralinksminti kitus, o tai buvo retas ir vertingas bruožas ligoninėje. Kleo pastebėjo Francį, lūkuriuojantį kambario pakraštyje, ir smagiai nusišypsojo.

– Paukšteli! Atėjai su manimi pasivaržyti?

– Nebent būčiau priverstas, – tarė Francis.

– Tada aš primygtinai reikalauju. Žadu tave priversti. Prašau...

Jis priėjo artyn ir paėmė raketę.

– Man reikia pasikalbėti su tavim apie tai, ką matei tą naktį.

– Žmogžudystės naktį? Ar toji prokurorė atsiuntė tave su manim pasikalbėti?

Jis linktelėjo.

– Ar tai susiję su išdaviku, kurio ji ieško?

– Teisingai.

Kleo, rodėsi, minutėlę mąsto. Paskui ji pakėlė mažą baltą stalo teniso kamuoliuką ir įdėmiai į jį įsižiūrėjo.

– Štai ką tau pasakysiu, – tarė ji, – gali uždavinėti savo klausimus, kol mes žaisime. Tol, kol atmušinėsi kamuoliuką, aš atsakinėsiu į tavo klausimus. Tai bus žaidimas žaidime.

– Aš net nežinau... – pradėjo Francis, bet Kleo nutraukė jo protestą atsainiai mostelėdama.

– Tai iššūkis, – tarė ji.

Tuomet ji mestelėjo kamuoliuką į orą ir smūgiu pasiuntė Francio link. Jis ištiesė ranką virš žaliojo stalo ir atmušė kamuoliuką. Kleo lengvai jį grąžino, ir erdvę pripildė ritmingas kamuoliuko, šokinėjančio pirmyn ir atgal, tuksėjimas.

– Ar galvojai apie tai, ką matei tą naktį? – Francis paklausė, siekdamas atremti jos smūgį.

– Žinoma, – atsakė Kleo, lengvai atmušdama kamuoliuką jam atgal, – ir kuo daugiau apie tai mąstau, tuo labiau mane tai intriguoja. Čia, Egipte, kažkas rengiama. Roma irgi turi savo interesų, ar ne?

– Kaip? – Francis krenkštelėjo nuo pastangų, tačiau sugebėjo nepaleisti kamuoliuko.

– Tai, ką aš mačiau, truko tik kelias sekundes, – tarė Kleo, – tačiau aš manau, kad tai daug reiškė.

– Tęsk, – tarė Francis.

Kitąsyk Kleo smūgiavo greičiau ir sukčiau, taigi jis turėjo atmušti kairiniu smūgiu, tą ir padarė, nustebindamas pats save. Francis pamatė, kaip Kleo išsišiepė, lengvai grąžindama kirtį atgal.

– Tuo, jog įėjo į kambarį ir apžiūrėjo jį po to, kai padarė tai, ką padarė, – pasakė Kleo, – įrodė, kad jis nedaug ko bijo, ar ne?

– Nesuprantu, – tarė Francis.

– Supranti, supranti, – atsakė Kleo, šį kartą lengvai ir lėtai atmušdama kamuoliuką stalo viduriu.

– Mes čia visi kažko bijome, ar ne, Paukšteli? Bijome to, kas mūsų viduje, bijome to, kas kitų viduje, arba bijome to, kas išorėje. Mes bijome keistis. Bijome likti tokie patys. Mes suakmenėjame iš baimės, kai tik įvyksta kas nors neįprasta, šiurpstame, kai pasikeičia įprasta rutina. Kiekvienas nori būti kitoks nei visi, tačiau čia ir slypi didžiausia grėsmė. Taigi kokie gi mes? Gyvename tokiame pavojingame pasaulyje, kad nepajėgiame jo įveikti. Ar supranti?

Viskas, ką sakė Kleo, pagalvojo Francis, tiesa.

– Tu sakai, kad mes visi belaisviai?

– Kaliniai. Absoliučiai, – tarė Kleo, – apriboti visko. Sienų. Vaistų. Savo pačių minčių.

Šį kartą ji mušė kamuoliuką stipriau, tačiau ne taip stipriai, kad jis nepasiektų atmušti.

– Tačiau žmogus, kurį aš mačiau, na, jis nebuvo įkalintas, ar ne? Arba net jeigu ir buvo, tai mąstė ne taip kaip visi, ar ne?

Francis mušė kamuoliuką į tinklą ir tasai atriedėjo jo pusėn.

– Taškas man, – pasakė Kleo, – paduok.

Francis švystelėjo kamuoliuką skersai stalo, ir šio taukšėjimas vėl pripildė kambarį.

– Jis nebijojo, – tarė Francis, – kai atidarė duris į jūsų miegamąjį...

Kleo pagavo kamuoliuką skrydžio viduryje, sustabdydama varžybas. Tada pasilenkė virš stalo.

– Jis turi raktus, – tyliai tarė ji, – turi raktus, kurie gali ką atrakinti? Amersto pastato duris? Ar ir kitų pastatų duris? Raktus, kurie gali atrakinti kitus miegamuosius. Galbūt ir sandėliukus? Gal dar administracijos kabinetus? O kaip personalo patalpos, ar jų durims tiks tie jo raktai? Ar jis gali atsirakinti pagrindinius vartus? Ar gali atsirakinti tuos vartus ir paprasčiausiai išeiti iš čia kada tik nori?

Ji metė kamuoliuką atgal, pratęsdama žaidimą.

Francis minutėlę pagalvojo, po to pasakė:

– Turi raktus – turi galią, ar ne?

Klik klik, kamuoliukas daužėsi į stalo paviršių.

– Galimybė eiti, kur nori, visuomet suteikia galią, – tarė Kleo, su baigiamuoju akcentu balse.

– Raktai daug pasako, – pridūrė ji, – įdomu, iš kur jis juos gavo.

– Kodėl jis įėjo į jūsų kambarį rizikuodamas, kad jį pamatys?

Kleo neatsakė tol, kol dar keletą kartų nepasiuntė kamuoliuko virš tinklo, paskui ištarė:

– Gal dėl to, jog galėjo tai padaryti.

Francis tai vėl apsvarstė, po to paklausė:

– Ar tu tikra, kad neatpažintum jo, jeigu vėl pamatytum? Gal prisimeni, koks jo ūgis arba sudėjimas? Kokį nors išskirtinį bruožą? Ką nors, už ko galėtume užsikabinti...

Kleo papurtė galvą, tačiau tuoj sustojo. Ji giliai įkvėpė ir susikoncentravo į žaidimą, sulig kiekvienu smūgiu įgaudama vis didesnį pagreitį, versdama kamuoliuką skriete skrieti virš stalo. Francis pats stebėjosi, kad jam pavyksta atlaikyti jos tempą, atmušti smūgius iš kairės ir iš dešinės, kiekvieną sykį ryžtingai pasitinkant kamuoliuką. Kleo šypsojosi, šokdama į vieną ir į kitą šoną su baleto šokėjos grakštumu, nederančiu jos stambiam sudėjimui.

– Tačiau, Franci, nei man, nei tau nereikia pamatyti jo veido, kad atpažintume, – po minutėlės pasakė ji. – Mums tik reikia pastebėti tą požiūrį, kuris čia būtų unikalus. Šioje vietoje. Mūsų namuose. Niekas daugiau taip neatrodys, ar ne, Paukšteli? Jei mes tai pamatytume, – tęsė ji, – išsyk suprastume, į ką žiūrime. Tiesa?

Francis, ištiesęs ranką, truputį per smarkiai trinktelėjo į kamuoliuką. Šis nuskriejo virš stalo, į galinės linijos ribą nepataikydamas tik per porą colių. Staigiu judesiu Kleo sučiupo kamuoliuką ore, nespėjus jam nulėkti skersai kambario.

– Truputį per ilgas, – tarė ji, – tačiau ambicingas smūgis, Paukšteli.

Francis pamanė: „Baimių pilnoje vietoje mes ieškome žmogaus, kuris nebijo nieko“. Iš dienos kambario kampo staiga pasigirdo kažkieno šauksmai. Jis išgirdo, kad pykstamasi, ir apsisuko. Garsus verksmas, po kurio pasigirdo piktas klyksmas, perskrodė kambarį. Francis padėjo raketę ir žengė tolyn nuo stalo.

– Darai pažangą, Paukšteli, – Kleo sukikeno, jos juokas permušė besimezgančių muštynių garsus.

– Manau, mes turėtume dar kada sužaisti.

Kol Francis pasiekė Liusi kabinetą, jis turėjo truputėlį laiko pagalvoti apie tai, ką sužinojęs. Liusi rado sėdinčią už pilko plieno paprasto rašomojo stalo, atsišliejusią į sieną. Rankas ji laikė sukryžiavusi ir stebėjo Piterį. Tasai sėdėjo, o ant stalo priešais jį atidaryti gulėjo trys rudo šiurkštaus popieriaus segtuvai. Dar ant stalviršio buvo paskleistos aštuoni su dešimt spalvotos, žvilgančios nuotraukos, paprasti nespalvoti nusikaltimo vietos žemėlapiai, išmarginti rodyklėmis, apskritimais ir pastabomis, bei dalykiniai raštai. Juose buvo pažymėtos nusikaltimų detalės. Taip pat ten buvo koronerio išvados ir nusikaltimo vietos nuotraukos, fotografuotos iš oro. Franciui įėjus į kambarį, Piteris pakėlė galvą. Jis atrodė susierzinęs.

– Labutis, Franci, – tarė jis, – kaip sekasi?

– Po truputį, – atsakė Francis. – Kalbėjausi su Kleo.

– Gal ji pateikė tau detalesnį apibūdinimą?

Francis papurtė galvą. Jis mostelėjo į krūvas dokumentų ir nuotraukų.

– Atrodo nemažai, – tarė.

Anksčiau jis niekad nebuvo matęs, kiek popierių įprastai lydi žmogžudystės tyrimą, ir tai padarė jam įspūdį.

– Nemažai, tačiau beveik nieko nesako, – atsiliepė Piteris.

Liusi pritardama linktelėjo galvą.

– Tačiau, antra vertus, gali ir daug sakyti, – pridūrė jis.

Liusi perkreipė veidą, lyg ta pastaba būtų skausminga arba kelianti nepatogumų.

– Nesuprantu, – ištarė Francis.

– Na, – lėtai pradėjo Piteris, tačiau kalbėdamas netruko įsibėgėti, – mes turime tris nusikaltimus, visus įvykdytus skirtingose apygardose, greičiausiai, nes kūnai po mirties buvo perkelti į kitas vietas. Tai reiškia, jog tiksliai neaišku, kas atsako už bylos tyrimą, o tai visuomet sukelia biurokratinę maišalynę, netgi kai įsikiša valstybinė policija. Dar turime aukas, kurių kūnai buvo paveikti oro sąlygų, surasti skirtingos suirimo stadijos, dėl to labai sunku arba beveik neįmanoma aptikti jokių įkalčių. Nusikaltimai, kiek galima spręsti iš detektyvų ataskaitų, buvo įvykdyti aukas pasirinkus atsitiktinai, nes nužudytos moterys turėjo mažai panašumų, jei išvis turėjo, išskyrus kūno tipą, šukuoseną ir amžių. Trumpi plaukai ir lieknas sudėjimas. Viena buvo padavėja, kita – koledžo studentė, trečia – sekretorė. Jos viena kitos nepažinojo. Negyveno kaimynystėje. Jų praktiškai niekas nesiejo, išskyrus tą nelaimingą faktą, kad kiekviena keliavo namo viena ir kokiu nors viešuoju transportu – žinot, metro arba autobusais – ir kiekvienai reikėjo nueiti keletą kvartalų tamsiomis gatvėmis, kad grįžtų namo. Tuo metu jos buvo itin pažeidžiamos.

– Kantriam žmogui būtų visai nesunku jas pastebėti ir pasekti, – tarė Liusi.

Piteris sekundę sudvejojo, lyg Liusi žodžiai būtų jam sukėlę kokį nors klausimą. Francis matė, kad ant liežuvio galo jam sukasi kažin kokia replika, tačiau Piteris nėra tikras, ar ją verta sakyti garsiai. Galiausiai, po kelių sekundžių, Piteris atsilošė ir tarė:

– Skirtingos jurisdikcijos. Skirtingos vietos. Skirtingos įstaigos. Viskas sueina į viena...

– Teisingai, – atsargiai tarė Liusi, lyg jai staiga būtų prireikę įdėmiai rinktis žodžius.

– Įdomu, – atsiliepė Piteris. Paskui jis pasilenkė į priekį, vėl

žiūrėdamas į popierius, paskleistus ant stalo, ir lėtai juos visus tyrinėdamas. Po sekundėlės nustojo žiūrėti ir paėmė tris nuotraukas, kuriose buvo pavaizduotos dešinės aukų rankos. Minutėlę jis žvelgė į sužalotus pirštus.

– Suvenyrai, – gyvai pasakė, – klasika.

– Ką turi galvoje? – pasiteiravo Francis.

– Tiriant serijinius žudikus, – tyliai pratarė Liusi, – pastebėta, kad jiems būdinga bendras bruožas – tai žudiko poreikis ką nors paimti iš aukos, kad vėliau galėtų dar kartą išgyventi tą potyrį.

– Paimti?

– Plaukų sruogą. Drabužio lopinėlį. Kūno dalį.

Francis sudrebėjo. Tuo metu jis pasijuto jaunas, jaunesnis nei kada nors, ir nusistebėjo, kaip mažai žino apie pasaulį, o Piteris ir Liusi, kurie buvo ne daugiau nei aštuoneriais, gal dešimt metų vyresni už jį, žinojo tiek daug.

– Tačiau sakei, jog supratai, ir daug, – tarė Francis. – Ką, pavyzdžiui?

Piteris pažvelgė į Liusi, ir jų akys sekundėlę susitiko. Francis įdėmiai žiūrėjo į jaunąją prokurorę ir pamanė, kad jo klausimas peržengė tam tikrą ribą. Žinojo, kad būna momentų, kai parinkti ir ištarti žodžiai staiga sukuria tiltus ir jungtis, ir jis spėjo, jog dabar kaip tik tokia akimirka.

– Visa tai rodo, Franci, – tarė Piteris draugui, tačiau žiūrėjo į jaunąją moterį, – kad Stypenos Angelas žino, kaip vykdyti tokius nusikaltimus, kurie sukeltų žmonėms, bandantiems jį sustabdyti, neišmatuojamų problemų. Tai reiškia, kad jis pasižymi protu. Taip pat nemažai išmano, bent jau apie žudymą. Kai pagalvoji, juk apskritai tėra tik du būdai, kaip išaiškinti nusikaltimus, Paukšteli. Pirmasis, ir geriausias – kai nusikaltimo vietoje surenkama daug įkalčių, neišvengiamai vedančių viena kryptimi. Pirštų atspaudai, drabužių plaukeliai, žmogžudystei naudoti ginklai bei kraujo pėdsakai, jais galima sekti, o kartais netgi liudytojų parodymai. Šituos dalykus galima suporuoti su aiškiais

motyvais, pavyzdžiui, draudimo išmoka arba apiplėšimu, arba piktu ginču tarp išsiskyrusios porelės.

– O koks kitas būdas? – paklausė Francis.

– Ogi toks, kad randi įtariamąjį ir tuomet ieškai, kas jį sieja su nutikusiais įvykiais.

– Skamba, lyg būtų apverstas pirmasis būdas.

– Taip ir yra, – tarė Liusi.

– Ar šis sunkesnis?

Piteris atsiduso.

– Sunkesnis? Taip. Toks ir yra. Ar jį įmanoma įgyvendinti? Taip.

– Tai gerai, – pasakė Francis. Jis pažiūrėjo į Liusi, – aš susirūpinčiau, jei to, ką mums reikia padaryti, būtų neįmanoma įgyvendinti.

Piteris prapliupo juokais.

– Iš tiesų, Paukšteli, tereikia panaudoti kai kurias kitas priemones, kad išsiaiškintume, kas per vienas tasai Angelas. Mes sukuriame potencialių įtariamųjų sąrašą ir tada siauriname jį, kol būname daugmaž tikri, kas jis. Ar mažų mažiausiai turime kelis potencialių žudikų vardus. Tada šiems įtariamiesiems pritaikome tai, ką žinome apie kiekvieną nusikaltimą. Tikiu, kad vienas išsiskirtų. Kai tik tai pamatysime, visai nebus sunku nustatyti jo ryšį su aukomis. Viskas susiję, tik mes dar nežinome kaip. Tačiau šioje popierių, įkalčių ir ataskaitų maišalynėje tikrai bus kas nors, dėl ko jis įklius.

Francis giliai įkvėpė.

– Ką turi galvoje, sakydamas „kitos priemonės"? – paklausė jis.

Piteris šyptelėjo.

– Nagi, mano jaunasis drauge, čia šuo ir pakastas. Tai mums ir reikia išsiaiškinti. Šioje vietoje yra kažkas, nesantis tas, kuo jį visi laiko. Jame slypi visai kitokia beprotybė, Paukšteli, bet jis velniškai puikiai ją užslėpęs. Mes tiesiog turime išsiaiškinti, kas apsimetinėja.

Francis žvilgtelėjo į Liusi, kuri lingavo galvą aukštyn žemyn.

– Žinoma, – iš lėto pridūrė ji, – lengviau pasakyti, nei padaryti.

Dvyliktas skyrius

Kartais linija, skirianti sapnus ir tikrovę, labai miglota. Man sunku tiksliai pasakyti, kas yra kas. Manau, kad dėl to man reikia gerti tiek daug vaistų, tarsi tikrovę būtų galima priartinti su chemija. Praryk pakankamai miligramų tos ar kitos piliulės ir vėl galėsi suvokti pasaulį. Liūdna, tačiau tai tiesa, ir vis dėlto vaistai atlieka savo darbą, ir, be to, dar daugelį ne tokių malonių pašalinių darbelių. Spėju, kad apskritai tai teigiama. Tiesiog priklauso nuo to, ar labai vertini pasaulio suvokimą.

Šiuo metu aš jam visiškai neteikiau vertės.

Miegojau, nežinau kiek valandų, ant savo kambario grindų. Nuo lovos pasiėmiau pagalvę ir antklodę bei išsitiesiau šalimais visų savo žodžių, nenorėdamas jų palikti, beveik kaip rūpestingas gimdytojas, bijantis naktį pasitraukti nuo sergančio vaiko lovos. Grindų lentos buvo kietos, ir atsibudus mano sąnariai skausmu garsiai protestavo. Aušros šviesa liejosi į kambarį, lyg heroldo trimitas, skelbiantis ką nors nauja, ir aš pakilau toliau vykdyti savo užduoties, ne visai atsigavęs, tačiau mažų mažiausiai nebe toks išgveręs.

Vieną ar dvi minutėles dairiausi aplink, norėdamas įsitikinti, kad esu vienas.

Angelas buvo netoliese, aš tai žinojau. Jis nepasitraukė. Tai ne jo stilius. Tačiau ir nesislėpė už mano peties. Mano visi pojūčiai

buvo įtempti, nepaisant kelių valandų miego. Jis buvo arti. Stebėjo. Laukė. Kažkur netoliese. Tačiau kambarys buvo tuščias, bent jau šiuo metu, ir aš pajutau šiokį tokį palengvėjimą. Vieninteliai aidintys balsai buvo mano paties.

Bandžiau sau sakyti, kad turiu būti labai atsargus. Valstybinėje Vakarų ligoninėje mes trise susijungėme prieš jį. Tačiau tai vis tiek nebuvo lygi kova. Dabar vienas savo bute bijojau išvis nepajėgsiąs kovoti.

Pasisukau į sieną. Prisiminiau, kaip uždaviau Piteriui klausimą, o jis žvaliu tonu atsakė:

– Detektyvo darbe svarbiausia nuolatinis ir atidus faktų tyrimas. Kūrybingas mąstymas visada sveikintinas, tačiau nenukrypstant nuo žinomų detalių.

Aš balsu nusijuokiau. Šį kartą mane užplūdo ironija, ir aš atsakiau:

– Tačiau tada suveikė ne tai, ar ne?

Galbūt tikrame pasaulyje, ypač šiomis dienomis, esant DNR tyrimams bei elektroniniams mikroskopams ir teismo tyrimams, patobulintiems mokslo, technologijų ir moderniausių sugebėjimų, Angelą surasti nebūtų buvę taip painu. Galbūt netgi visai nesudėtinga. Įdėkite reikiamas substancijas į mėgintuvėlį, truputį to, truputį ano, perleiskite per dujų chronometrą, pritaikykite šiek tiek kosmoso amžiaus technologijų, gaukite kompiuterio atsakymus, ir rasite ieškomą žmogų.

Tačiau tuomet ten, Valstybinėje Vakarų ligoninėje, mes neturėjome tokių dalykų. Nė vieno iš jų.

Mes teturėjome tiktai save.

Vien Amersto pastate buvo beveik trys šimtai vyriškosios lyties pacientų. Kituose pastatuose buvo po dvigubai daugiau, taigi iš viso ligoninėje gyveno beveik du tūkstančiai šimtas. Moterų buvo šiek tiek mažiau, šimtas dvidešimt penkios Amerste ir truputį daugiau nei devyni šimtai visoje ligoninėje.

Seselės, praktikantai, sanitarai, apsaugos darbuotojai, psichologai ir psichiatrai padidino žmonių skaičių ligoninėje iki daugiau nei trijų tūkstančių. Tai nebuvo pats didžiausias pasaulis, pamanė Francis, bet vis tiek gausus.

Nuo tos dienos, kai atvyko Liusi Džons, Francis su visai kitokiu susidomėjimu ėmėsi tyrinėti koridoriumi vaikštančius žmones. Mintis, jog tarp jų yra žudikas, nedavė jam ramybės, ir Francis pastebėjo, kad gręžiojasi ir sukinėjasi, kai tik kas prisiartina prie jo iš užnugario. Suprato, kad tai neprotinga ir kad jo baimės ne vietoje. Tačiau atsikratyti nuolatinės grėsmės jutimo buvo labai sunku.

Daug laiko praleido, bandydamas užmegzti akių kontaktą vietoje, kurioje nebuvo galima to pakęsti. Jį supo visokios psichikos ligos, įvairaus sunkumo, ir Francis nežinojo, kaip į jas visas žiūrėti, kad pastebėtų vieną, visai kitokią. Jo paties vidaus balsų klegesys dar prisidėjo prie visame kūne jaučiamo nervingumo. Jautėsi truputėlį panašiai, lyg būtų pilnas netvarkingai lakstančių elektros impulsų, besistengiančių rasti vietą, kur galėtų įsikurti. Pastangos pailsėti nedavė vaisių, todėl Francis jautėsi išsekęs.

Piteris Gaisrininkas visai neatrodė toks prislėgtas. Iš tiesų, kaip pastebėjo Francis, kuo blogiau jis pats jautėsi, tuo geriau, rodos, darėsi Piteriui. Pastarojo balsas skambėdavo greičiau, ir jis skubiau žingsniuodavo koridoriais. Neapibrėžtas liūdesys, ženklinęs jį, pirmąsyk atvykusį į Valstybinę Vakarų ligoninę, buvo nustumtas šalin. Piteris tryško energija, kurios Francis pavydėjo, nes pats tebuvo kupinas baimės.

Tačiau laikas, praleistas su Liusi ir Piteriu mažame kabinete, sugebėjo padėti jam suvaldyti baimę ir pavydą. Mažoje erdvėje pritilo netgi jo vidaus balsai ir jis galėjo klausytis jų sakomų žodžių palyginti ramiai.

Pirmiausia, kaip jam paaiškino Liusi, reikėjo rasti būdą, kaip susiaurinti potencialių įtariamųjų ratą. Jai buvo pakankamai

nesunku, sakė ji, peržiūrėti visų ligoninės pacientų bylas ir apibrėžti, kurie iš jų *galėjo* nužudyti tas kitas aukas, kurios, jos manymu, buvo susijusios su Trumpos Blondinės nužudymu. Be šio, ji turėjo dar trijų nužudymų datas. Kiekvienos žmogžudystės įvykdymą ir kūno suradimą skyrė kelios dienos ar savaitės. Buvo aišku, jog didžioji pacientų dalis nė nebuvo lauke tuo laiku, kai buvo įvykdyti šie trys nužudymai. Ilgalaikius pacientus, ypač vyresnio amžiaus, buvo galima drąsiai išbraukti iš tyrimo proceso.

Šios pirminės apklausos ji neaptarė nei su daktaru Gulptililiu, nei su ponu Evansu, nors Piteris ir Francis žinojo, ką ji veikia. Tai sukėlė šiokią tokią įtampą, kai ji paprašė pono Blogio parodyti Amersto pastato sąrašus.

– Žinoma, – tarė jis, – aš laikau pirmines dosjė spintoje, savo kabinete. Galite užeiti ir peržiūrėti jas, kada tik norite.

Liusi stovėjo šalia savo kabineto. Buvo ankstyva popietė, o ponas Blogis tą rytą jau dukart buvo atėjęs, garsiai pabeldęs į duris ir paklausęs, ar negalėtų kuo padėti, bei primindamas Franciui ir Piteriui, kad įprastinė grupinė terapija vyksta pagal tvarkaraštį, kaip visada, ir jiems ten būtina dalyvauti.

– Dabar puikiai tinka, – tarė ji ir žengė tolyn koridoriumi, tačiau ponas Blogis ją sustabdė.

– Tik jūs, – šaltai pasakė jis. – Be tų dviejų.

– Jie man padeda, – atsikirto ji. – Jūs tą žinot.

Atsakydamas ponas Blogis linktelėjo, tačiau tuoj pat linksėjimą pakeitė neigiamas galvos kraipymas į šonus.

– Taip, gal ir padeda, – lėtai tarė jis, – tai mes dar pamatysime, nes, kaip jūs gerai žinote, aš turiu abejonių. Tačiau tai nesuteikia jiems teisės skaityti slaptų kitų pacientų bylų. Tose dosjė yra delikačios asmeninės informacijos, surinktos per gydymo seansus, ir aš negaliu leisti, kad tą informaciją tyrinėtų kiti mūsų mažosios ligoninės klientai. Tai būtų neetiška iš mano pusės bei pažeistų valstybės įstatymus, liepiančius saugoti įrašų privatumą... Jūs turėtumėt tai žinoti, panele Džons.

Liusi minutėlę svarstė jo žodžius.

– Atleiskite, – lėtai atsakė ji, – jūs, žinoma, teisus. Aš tiesiog pamaniau, kad kritiška situacijos padėtis suteiks šiokią tokią veiksmų laisvę.

Jis nusišypsojo.

– Žinoma. Aš ir noriu suteikti jums kuo didesnę laisvę gaudyti vėją laukuose. Tačiau negaliu pažeisti įstatymų, ir iš jūsų pusės nesąžininga mane ar ką nors kitą iš prižiūrinčio personalo versti tai daryti.

Ponas Evansas nešiojo ilgus rudus plaukus ir akinius metaliniais rėmeliais, tai darė jo išvaizdą šiek tiek netvarkingą. Kaip kontrastą šiam įspūdžiui, jis dažnai dėvėjo baltus marškinius ir kaklaraištį, nors jo batai visad būdavo aptrinti ir nudėvėti. Franciui rodėsi, kad jis nenorėjo būti priskirtas nei prie maištininkų pasaulio, nei prie *status quo* žemės. Nenoras būti nė vieno iš jų dalimi stūmė poną Evansą į nepatogią padėtį, mąstė Francis.

– Teisingai, – tarė ji, – aš net nenorėčiau to daryti.

– Labiausiai dėl to, kad man dar reikėtų gauti iš jūsų kokį nors realų įrodymą, jog mistiškoji persona, kurią jūs persekiojate, iš tiesų čia yra.

Ji iš pradžių nieko neatsakė, tik nusišypsojo.

– Taigi, – tarė ji po nemaloniai juodu gaubusios trumpos tylos, – kokius būtent įrodymus jūs norėtumėte gauti?

Evansas irgi nusišypsojo, lyg jam būtų labai smagu fechtuotis žodžiais. Dūris. Gynyba. Smūgis.

– Ką nors daugiau nei įtarimus, – tarė jis, – galbūt patikimą liudytoją, nors neįsivaizduoju, iš kur tokį ištrauktumėte psichiatrijos ligoninėje, – pastarąjį sakinį jis ištarė truputį nusijuokdamas, lyg sakytų pokštą, – ar galbūt ginklą, kuriuo buvo įvykdytas nužudymas ir kuris iki šiol nerastas. Kai ką konkretaus. Kai ką patikimo... – vėl rodėsi, kad jam labai linksma. – Žinoma, kaip jūs jau tikriausiai supratote, „konkretus“ ir „patikimas“ nėra labai tinkamos sąvokos mūsų mažam pasaulėliui čia. Taip pat

žinote, lygiai kaip ir aš, kad statistiškai psichikos ligoniai daug, daug dažniau žaloja patys save negu kitus.

– Galbūt žmogus, kurio aš ieškau, nėra būtent toks, kurį jūs pavadintumėte psichikos ligoniu, – tarė Liusi, – jis visiškai kitokios kategorijos.

– Na taip, – paskubomis atsiliepė Evansas, – taip iš tiesų gali būti. Tiesą sakant, greičiausiai taip ir yra. Tačiau pas mus daug gausiau pirmosios kategorijos žmonių negu jūsų paminėtos antrosios.

Pasakęs tai, jis lengvai nusilenkė ir mostelėjo ranka, rodydamas savo kabineto link.

– Ar vis dar norėtumėte peržiūrėti bylas? – tarė jis.

Liusi pasisuko į Piterį ir Francį.

– Man reikia eiti darbuotis. Bent jau pradėti. Susitiksime vėliau.

Piteris piktai pažvelgė į poną Evansą, kuris nežiūrėdamas atgal nusivedė Liusi Džons koridoriumi, nuvaikydamas prie jo priartėjusius pacientus trumpais, kapotais rankos judesiais. Francis pagalvojo, kad jis panašus į žmogų, mačete kapojantį sau kelią per džiungles.

– Būtų labai smagu, – pašnibždomis pasakė Piteris, – jeigu pasirodytų, kad tai šitas kalės vaikas yra mūsų ieškomas žmogus. Tai tikrai būtų ypatinga, ir visas čia praleistas laikas tikrai būtų to vertas.

Tada jis prapliupo trumpu juoku.

– Ak, tiek to, Paukšteli. Pasaulis niekad nebūna taip patogiai sutvarkytas. Be to, juk žinai, kad sakoma: „Būk atsargus ko nors norėdamas“.

Tačiau net ir kalbėdamas jis nepaleido iš akių pono Evanso, manevruojančio koridoriumi. Gaisrininkas palūkėjo kelias minutėles, tada pridūrė:

– Einu pasišnekėsiu su Napoleonu, – Piteris atsiduso, – bent jau turėsime aštuoniolikto amžiaus požiūrį į visa šita.

Francis būtų prie jo prisidėjęs, tačiau dvejojo, kol Piteris apsisuko ir beveik tekinas pasileido dienos kambario link. Tuo momentu jis pamatė Didįjį Juoduką, atsišliejusį į koridoriaus sieną ir dūmijantį cigaretę, jo balta uniforma maudėsi pro langą krintančiuose saulės spinduliuose ir rodėsi, kad jis švyti. Dėl kažkokios priežasties nuo šviesos Didžiojo Juoduko oda atrodė dar tamsesnė, ir Francis pamatė, kad sanitaras visą laiką juos stebėjo. Jis priėjo arčiau, ir didysis vyriškis atsitraukė nuo sienos bei numetė savo cigaretę ant grindų.

– Blogas įprotis, – tarė Didysis Juodukas. – Jis lygiai taip pat gali tave nužudyti kaip ir bet kas kitas čia. Tikriausiai. Negali būti toks tikras dėl to, kai čia vyksta tokie dalykai. Tačiau nesitaikstyk su tuo, kaip kad daro visi kiti, Paukšteli. Čia yra daugybė bjaurių įpročių. Nieko negalime padaryti. Pasistenk vengti blogų įpročių, Paukšteli, ir pamatysi, jog anksčiau ar vėliau iš čia ištrūksi.

Francis neatsakė. Jis tik žiūrėjo, kaip sanitaras stebi koridorių, žvelgdamas tai į vieną, tai į kitą pacientą, tačiau aiškiai galvodamas apie kažką visai kita.

Po minutėlės Francis paklausė:

– Kodėl jie vienas kito nekenčia, pone Mūzi?

Didysis Juodukas tiksliai neatsakė į šį klausimą, tik ištarė:

– Žinai, pietuose, kur aš gimiau, buvo tokių senų moterų, kurios jausdavo oro pasikeitimus. Jos žinodavo, kada iš vandenyno ketina atūžti audra, ir ypač per vėtrų sezoną, jos visada vaikštinėdavo aplink, uostydamos orą, kartais murmėdamos giesmeles ar užkeikimus, kartais mėtydamos kaulus ir jūros kriaukles ant audeklo gabalo. Panašu į raganavimą, sakyčiau, ir dabar, kai esu išsilavinęs žmogus, gyvenantis moderniame pasaulyje, Paukšteli, aš tikiu kitokiais dalykais negu tie burtai ir užkalbėjimai. Tačiau bėda ta, kad jos visada būdavo teisios. Ateinant audrai, jos sužinodavo tą gerokai anksčiau nei bet kas kitas. Jos liepdavo žmonėms suginti į vidų galvijus, sutvir-

tinti namų stogus, galbūt netgi sukaupti vandens atsargų kritiniam atvejui, apie kurį niekas nė negalvodavo. Tačiau kuris vis tiek ateidavo. Kai pagalvoji, atrodo nesąmonė, o kai negalvoji, atrodo rimta.

Jis nusišypsojo ir uždėjo ranką Franciui ant peties.

– Ką manai, Paukšteli? Pažiūrėjęs, kaip tie du elgiasi, jauti artėjant audrą, ar ne?

– Aš vis tiek nesuprantu, pone Mūzi.

Didysis vyras papurtė galvą.

– Leisk man pasakyti štai ką: Evansas turi brolį. Galbūt tai, ką padarė Piteris, kažkaip pakenkė tam jo broliui. Taigi, kai Piteris čia atvyko, Evansas pasistengė tapti atsakingas už jo įvertinimą. Jis pasistengė, kad Piteris sužinotų, jog kad ir ko Gaisrininkas pageidautų, Evansas velniškai pasistengs, kad jis to negautų.

– Tačiau taip nesąžininga, – tarė Francis.

– Nesakiau nieko apie sąžiningumą, Paukšteli. Nesakiau, kad tai, kas vyksta, yra bent kiek sąžininga. Tiesiog sakiau, kad ši bėda bėdutė linksta visai negera kryptimi, argi ne?

Didysis Juodukas patraukė ranką ir įsikišo ją į kišenę. Kai jis taip padarė, raktų ryšulys prie jo diržo žvangtelėjo.

– Pone Mūzi, šitie raktai... ar galite su jais čia visur įeiti?

Jis linktelėjo.

– Visur čia. Taip pat ir kituose pastatuose. Atrakinti duris pas apsauginius. Atrakinti miegamųjų duris. Netgi įeiti į izoliatoriaus vienutes. Nori išeiti pro pagrindinius vartus, Franci? Štai šie raktai tau padės rasti kelią.

– Kas dar turi tokius raktus?

– Prižiūrintys slaugytojai. Apsauga. Sanitarai, tokie kaip aš ir mano brolis. Pagrindinis personalas.

– Ar jie visąlaik žino, kur yra kiekvienas raktų rinkinys?

– Turėtų. Tačiau, kaip dažnai čia nutinka, dalykai, kurie turėtų būti, nebūtinai yra.

Jis nusijuokė.

– Žiūrėk tu man, Paukšteli, pradedi uždavinėti klausimus kaip panelė Džons ir Piteris. Jis gerai moka uždavinėti klausimus. Mokaisi ir tu.

Francis nusišypsojo, atsakydamas į komplimentą.

– Įdomu, – tarė jis, – ar visi tie raktų ryšulėliai visąlaik perskaičiuojami?

Didysis Juodukas papurtė galvą.

– Ne visai tokį klausimą užduodi, Paukšteli. Bandyk dar kartą.

– Ar kurių nors raktų trūksta?

– Taip. Va kur klausimas, ar ne? Taip. Vieno raktų rinkinio trūksta.

– Ar jų kas nors ieškojo?

– Taip. Tačiau „ieškojo“ ne visai tas žodis. Žmonės tiesiog pasižiūrėjo į tas vietas, kur jie galėtų būti, ir kai ten nerado, pasidavė.

– Kas juos pametė?

– Nagi, – išsišiepdamas pasakė Didysis Juodukas, – tasai žmogus būtų mūsų gerasis draugas, ponas Evansas.

Didysis sanitaras prapliupo juoku, o atmesdamas galvą pastebėjo ateinantį savo mažąjį brolį.

– Ei! – pašaukė jis, – Paukštelis pradeda kai ką išsiaiškinti.

Francis pamatė, kaip seselės, budinčios koridoriaus viduryje, poste už grotų, pasižiūrėjo į juos ir nusišypsojo, lyg išgirdusios kokį pokštą. Mažasis Juodukas irgi šyptelėjo, neskubiai eidamas jų link.

– Žinai ką, Franci? – tarė jis.

– Ką, pone Mūzi?

– Kai išsiaiškinsi, kaip čia, šiame pasaulyje, viskas veikia, – kalbėjo jis, plačiai mostelėdamas ranka, rodydamas aplink į ligoninės patalpas, – kai gerai įkirsi, kas čia vyksta, tai, pasakysiu tau tiesą, suprasti išorinį pasaulį, kuris už sienų, tau nebus sunku. Jei tik gausi šansą.

– Kaip man gauti tą šansą, pone Mūzi?

– Nagi, ar tai ne puikus klausimas, mažasis broliuk? Tai didysis klausimas, kuris čia užduodamas kiekvieną dieną, kiekvieną minutę. Kaip džentelmenui gauti šį šansą. Būdų yra, Paukšteli. Mažų mažiausiai daugiau nei vienas. Tačiau nėra paprastų „taip" ir „ne" taisyklių. Daryk taip. Daryk anaip. Gauk šansą. Ne-a, visai ne taip. Turi rasti savo nuosavą taką. Tu išsikapstysi, Paukšteli. Turi tik pamatyti tą takelį. Štai kur problema, ar ne?

Francis nežinojo ką atsakyti, tačiau pamanė, kad vyresnysis iš brolių neabejotinai klysta. Taip pat, jis manė, kad nepajėgtų perprasti jokio pasaulio.

Giliai jo viduje sušurmuliavo keletas balsų, ir jis stengėsi įsiklausyti, ką jie sako, nes įtarė balsus turint nuomonę ar dvi. Tačiau kai susikaupė, pamatė, jog abu sanitarai į jį žiūri, stebėdami, kaip jo veidas atspindi vidinę būseną, ir jis minutėlę pasijuto nuogas, lyg jam būtų nuplėšti drabužiai. Taigi, užuot klausęsis, jis nusišypsojo kaip begalėdamas maloniau ir nuėjo koridoriumi, greitai žingsniuodamas į taktą su viduje aidinčiomis abejonėmis.

Liusi sėdėjo už stalo pono Evanso kabinete, o Evansas rausėsi vienoje iš savo keturių kartotekų, išrikiuotų prie sienos. Jos akis patraukė vestuvinė nuotrauka stalo kampe. Ji pamatė Evansą, šiek tiek trumpiau kirptais ir sulaižytais plaukais, dėvintį mėlyną smulkiai dryžuotą dalykinį kostiumą, kuris tik pabrėžė jo liesą sudėjimą, o šalia jo stovėjo jauna moteris balta suknele, vargiai teslepiančia aiškų nėštumą. Garbanotuose ruduose plaukuose ji segėjo gėlių vainiką. Pora stovėjo viduryje grupelės žmonių, kurių amžius įvairavo nuo labai senų iki labai jaunų, ir visi jie šypsojosi šypsenomis, kurias Liusi neabejodama atpažino kaip priverstines. Tarp vestuvininkų stovėjo vyras plačia kunigo sutana, kurios auksiniuose apsiuvuose atsispindėjo fotoaparato blykstė. Jo ranka buvo uždėta Evansui ant peties, ir, įdėmiau įsižiūrėjusi, Liusi pamatė, kad jis nepaprastai panašus į psichologą.

– Jūs turite brolį dvynį? – paklausė ji.

Evansas pažvelgė į ją, pamatė, kad jos akys įsmeigtos į nuotrauką, ir atsisuko į Liusi su pilnu glėbiu geltonų bylų segtuvų.

– Šeimos bruožas, – tarė jis, – mano dukterys irgi dvynės.

Liusi apsidairė, tačiau niekur nepamatė jų nuotraukos. Evansas pastebėjo jos tyrinėjantį žvilgsnį ir pridūrė:

– Jos gyvena su motina. Pakanka pasakyti, kad mums kilo šiokių tokių nesutarimų.

– Užjaučiu, – tarė Liusi, nors jai norėjosi pasakyti, kad tai ne priežastis nepasikabinti dukrų nuotraukos.

Jis gūžtelėjo pečiais. Metė ant stalo priešais ją bylas. Jos garsiai dunkstelėjo.

– Užaugęs su dvyniu, pripranti prie tų visų juokelių. Jie visi panašūs, žinote. Du žirniai ankštyje. Kaip jus atskiria vieną nuo kito? Ar jūs, vaikinai, abudu mąstote tas pačias mintis? Kai leidi visus savo gyvenimo metus, žinodamas, kad veidrodinis tavo atvaizdas miega antrame dviaukštės lovos aukšte, tai keičia tavo pasaulio supratimą. Į gerąją ir į blogąją pusę, panele Džons.

– Jūs identiški dvyniai? – paklausė ji, daugiausia todėl, kad palaikytų pokalbį, nes vienintelis žvilgsnis į nuotrauką savaime piršo atsakymą.

Evansas minutėlę padvejojo prieš atsakydamas. Jo akys susiaurėjo, o balse pasigirdo ledinis šaltis.

– Anksčiau buvome. Dabar jau nebe.

Ji klausiamai į jį pasižiūrėjo.

Evansas kartelį kostelėjo ir pridūrė:

– Kodėl gi jums nepasiteiravus apie tai savo naujojo draugo ir kolegos detektyvo? Nes jis tikrai geriau paaiškintų viską negu aš. Paklauskite Piterio Gaisrininko, vaikino, kuris gesina gaisrus, nors pats juos sukelia.

Ji nežinojo, ką atsakyti, ir tik prisitraukė arčiau bylas. Ponas Evansas atsisėdo priešais ją, atsilošė atgal, atsipalaidavo sukry-

žiuodamas kojas ir stebėdamas, ką ji daro. Liusi nepatiko, kaip jo žvilgsnis lyg kulka skrodė orą aplink ją, ir nuo jo kruopštaus tyrinėjimo ji pasijuto nepatogiai.

– Gal norėtumėte padėti? – paskubomis paklausė ji, – tai, ką aš ketinu daryti, visai nesudėtinga. Tiesą sakant, aš tik norėčiau atrinkti vyrus, kurie buvo ligoninėje tuo metu, kai įvyko viena ar kita iš tų trijų žmogžudysčių. Kitais žodžiais tariant, jei jie buvo čia...

Jis pertraukė ją:

– ...tuomet jie negalėjo būti ten. Tereikia paprasčiausiai sutikrinti datas.

– Teisingai, – pasakė Liusi.

– Išskyrus tai, kad yra detalių, kurios tai apsunkins.

Liusi po pauzės paklausė:

– Kokių detalių?

Evansas prieš atsakydamas pasitrynė smakrą.

– Yra tam tikras procentas pacientų, kurie savanoriškai gulasi į ligoninę. Jie gali būti išrašyti, pavyzdžiui, savaitgaliui, o už juos atsako šeimos nariai. Tiesą sakant, tai netgi skatinama. Taigi, nors byloje ir gali būti įrašyta, kad žmogus čia būna visą laiką, iš tiesų dalį to laiko jis gali būti praleidęs už ligoninės sienų. Žinoma, prižiūrimas. Arba tariamai prižiūrimas, žinoma. Tačiau taip nėra su žmonėmis, atsiųstais čia teismo nutarimu. Taip pat ir su tais, kuriuos po jų atvykimo personalas apibūdino kaip pavojingus sau, o galbūt ir kitiems. Jeigu atsidūrei čia dėl smurto protrūkio, tai tavęs neišleis netgi trumpai pabūti namie. Išskyrus, žinoma, tuos atvejus, jei personalo narys nuspręs, kad tai tinkama gydymo dalis. Tačiau tai priklauso ir nuo to, kokie vaistai paskirti ligoniui. Ką nors galima išleisti pernakvoti namie, jei jam tereikia išgerti piliulę. Tačiau ne tą, kam reikia injekcijos. Suprantate?

– Manau, kad taip.

– Taip pat, – tęsė Evansas, įgaudamas kalbėjimo greitį, – mes rengiame svarstymus. Iš mūsų yra reikalaujama, kad periodiš-

kai rengtume pusiau teisminius posėdžius, tam, kad nutartume, kodėl kas nors turi būti čia laikomas, arba, kai kuriais atvejais, išleidžiamas. Valstybinis gynėjas atvyksta iš Springfildo, o paciento advokatas sėdi kartu su daktaru Gulptililiu ir vaikinu iš valstybinės Psichinės sveikatos tarnybos. Panašu į paleidimo lygtinai svarstymą. Tokie posėdžiai vyksta kartkarčiais, visai nereguliariai

– Kaip – nereguliariai?

– Žmonės išleidžiami, nes jų būklė stabilizuojasi, o po poros mėnesių jie atkrinta ir grįžta. Psichikos ligų gydymas panašus į besisukančias duris. Arba bėgimo takelį.

– Tačiau kaip pacientai, esantys čia, Amersto pastate?..

– Aš nežinau, ar pas mus yra pacientų, kurie turėtų galimybę – ir psichiškai, ir socialiai – būti išleisti paatostogauti. Geriausiu atveju gal pora ir atsirastų. Nežinau, ar yra kas nors užrašytas svarstyti. Man reikėtų patikrinti. Be to, aš net neįsivaizduoju, kokie reikalai kituose pastatuose. Turėtumėte kiekviename susirasti mano kolegas, einančius analogiškas pareigas, ir paklausti jų.

– Manau, kad galime išbraukti kitus pastatus, – skubiai pasakė Liusi, – galų gale Trumpa Blondinė buvo nužudyta čia, taigi įtariu, kad žudikas irgi čia.

Ponas Evansas nemaloniai nusišypsojo, tarsi ji būtų pasakiusi ką juokinga ir pati to nesupratusi.

– Kodėl jūs taip manote?

Ji ketino atsakyti, tačiau suglumusi stabtelėjo.

– Aš tiesiog pamaniau... – pradėjo ji, tačiau Evansas ją nutraukė.

– Jeigu šis mitinis veikėjas toks protingas, kaip jūs apie jį manote, tai aš įsivaizduoju, kad keliauti naktimis tarp pastatų nebūtų jam neįveikiama problema.

– Tačiau juk teritorijoje patruliuoja apsauga. Negi ji nepastebėtų, kad kažkas vaikšto tarp pastatų?

– Deja, kaip ir daugeliui valstybinių įstaigų, mums trūksta darbuotojų. O apsaugos patrulis vaikšto reguliariais tarpais, kurių visai nesunku išvengti, jei labai linktum tai padaryti. Be to, yra ir kitų būdų praeiti nepastebėtam.

Liusi vėl padvejojo, suprasdama, kad ji turėtų užduoti vieną klausimą, ir ponas Evansas įsiterpė į tą sekundės pauzę, išsakydamas savo nuomonę:

– Stypena, – tarė jis, atsainiai mostelėdamas, – turėjo motyvą ir galimybę bei norą. Galiausiai jis visas buvo išsitepęs seselės krauju. Niekaip nesuprantu, kodėl taip smarkiai norite dar kažko ieškoti. Aš sutinku, kad Stypena daugeliu atvejų buvo malonus vaikinas. Tačiau jis taip pat buvo paranojiškas šizofrenikas, ir jo byloje užregistruota smurtinių veiksmų. Ypač nukreiptų į moteris, kurias jis dažnai laikydavo šėtono parankinėmis. Dar kelias dienas prieš nusikaltimą matėsi, kad vaistai jo pakankamai nepaveikia. Jei atsiverstumėte jo medicininius įrašus, kuriuos pasiėmė policija, jį išsiveždama, tai pamatytumėt mano rašytą pastabą, kad jis galbūt rado būdą nuslėpti, jog neišgeria reikiamos dozės kasdieninių vaistų. Tiesą sakant, aš liepiau, kad ateinančiomis dienomis jam būtų pradėtos leisti intraveninės injekcijos, nes jaučiau, kad geriami vaistai neatlieka savo darbo.

Liusi ir vėl neatsakė. Jai norėjosi pasakyti ponui Evansui, kad vien jau seselės rankos sužalojimas, bent jau jos nuomone, išteisino Stypeną. Tačiau ji nepasidalijo šiuo pastebėjimu.

Evansas pastūmė bylas jos link.

– Tačiau, – tarė jis, – jei ištyrinėsite jas – ir dar tūkstantį kitų likusiuose pastatuose – galite iš įtariamųjų sąrašo išbraukti kai kuriuos žmones. Manau, jog aš nesureikšminčiau laiko ir datų, o daugiau dėmesio skirčiau diagnozei. Išbraukčiau protiškai atsilikusius. Taip pat katatonikus, kurie nereaguoja nei į medikamentus, nei į elektros šoko terapiją, nes jie tiesiog neatrodo turintys fizinę galimybę tai padaryti, bei kitus asmenybės susirgimus, kurie prieštarauja tam, ko jūs ieškote. Aš džiaugiuosi, kad

galiu padėti jums, atsakinėdamas į iškilusius klausimus. Tačiau sunkioji dalis – na, tai jau jūsų darbas.

Tada jis atsilošė ir stebėjo, kaip ji prisitraukia pirmąją dosjė, atverčia aplanką ir pradeda ją tyrinėti.

Francis stovėjo atsišliejęs į sieną prie pono Evanso kabineto, nežinodamas, ką daugiau veikti. Netrukus jis pamatė Piterį Gaisrininką, atžingsniuojantį koridoriumi jo link. Piteris atsirėmė į sieną ir įsispoksojo į duris, uždarančias jiems kelią pas Liusi, įnikusią į pacientų bylas. Jis sušvilpdamas lėtai iškvėpė.

– Ar kalbėjaisi su Napoleonu?

– Jis pageidavo sužaisti šachmatais. Taigi aš sužaidžiau ir gavau į kaulus. Tačiau tai vis tiek geras žaidimas tyrėjui.

– Kodėl gi?

– Nes laimėti yra begalybė variacijų, tačiau žaidžiantysis vis tiek yra apribotas labai specifinių išlygų kiekvienai figūrėlei. Žirgas gali eiti taip... – jis pagestikuliavo ranka pirmyn ir į šonus. – Tuo tarpu rikis eina šitaip... – jis įstrižai brūkštelėjo plaštaka. – Ar žaidi šachmatais, Paukšteli?

Francis papurtė galvą.

– Turėtum išmokti.

Jiems bekalbant, stambaus sudėjimo, drūtas vyras, kuris gyveno ketvirto aukšto miegamajame, atsvirduliavo prie jų ir sustojo. Jo veide sustingo išraiška, kurią Francis pažinojo kaip daugelio protiškai atsilikusių ligoninės pacientų. Joje tuo pat metu derėjo bukumas ir smalsumas, tarsi vyriškis pageidavo gauti atsakymą į kažkokį klausimą, tačiau tuo pat metu žinojo, kad nepajėgs to atsakymo suvokti, tai kėlė nuolatinę frustracijos būseną. Amersto pastate ir visoje Valstybinėje Vakarų ligoninėje buvo daug tokių žmonių, ir nuo ryto iki vakaro Francis jų bijojo labiau nei kitų, nes jie balansavo tarp ramumo ir staigios, nepaaiškinamos agresijos. Francis išmoko, vos pamatęs tokį žmogų, sukti į šalį. Kai Francis pažiūrėjo į vyriškį, tasai išplėtė akis ir

suurzgė, lyg pykdamas, kad tokia didelė pasaulio dalis yra už jo suvokimo ribų. Jis tyliai sugargaliavo ir toliau įdėmiai spoksojo į Francį ir Piterį.

Piteris atsakė jam tokiu pat piktu žvilgsniu.

– Į ką čia taip žiūri? – paklausė jis.

Vyriškis paprasčiausiai sugargaliavo šiek tiek garsiau.

– Ko nori? – piktai ištarė Piteris. Jis atsitraukė nuo sienos ir įsitempė.

Atsilikėlis išleido ilgą, kriuksintį garsą, tarsi laukinis žvėris, prieš susiremdamas su varžovu. Jis žengė žingsnį priekin, palenkdamas pečius. Jo veidas persikreipė, ir Franciui rodėsi, kad ribota vyriškio vaizduotė darė jį dar labiau bauginantį, nes viskas, kas tilpo į jo kuklius suvokimo rėmus, buvo įniršis. Nebuvo galima suprasti, iš kur tas įniršis atsirado. Jis tiesiog išsiveržė, toje vietoje ir tuo metu. Atsilikęs vyriškis sugniaužė kumščius ir įnirtingai mostelėjo jais ore, tarsi kumščiuotų kažkokią viziją.

Piteris žengė dar žingsnį priekin, tada sustojo.

– Nedaryk to, drauguži, – tarė jis.

Vyriškis, rodės, kaupiasi puolimui.

Piteris pakartojo:

– Nevertėtų to daryti, – tačiau bekalbėdamas jis įsitempė.

Atsilikėlis žengė dar vieną žingsnelį jų link, tada stabtelėjo. Vis dar urgzdamas nuo viduje verdančio didžiulio pykčio, jis staiga pakėlė kumštį ir tvojo juo sau į galvos šoną. Smūgis nuaidėjo koridoriumi. Po šio smūgio ėjo antras, paskui trečias, ir kiekvienas garsiai aidėjo. Prie jo ausies nuvingiavo kraujo srovelė.

Nei Piteris, nei Francis nejudėjo.

Vyriškis suriko. Tame riksme girdėjosi ir pergalė, ir kančia. Franciui buvo sunku pasakyti, ar tai panašu į iššūkį ar į signalą.

Šūksniui nuaidėjus koridoriumi, vyriškis nustojo. Jis atsiduso ir išsitiesė. Pažiūrėjo į Francį ir Piterį ir papurtė galvą, lyg vaikydamas kažką iš savo regėjimo lauko. Staiga jo antakiai klausiamai suartėjo, tarsi jam būtų iškilęs kažkoks didis klausimas ir tuo pačiu metu stebuklingai nušvitęs atsakymas. Tada jis pusiau

suurzgė, pusiau nusišypsojo ir nušlumšėjo koridoriumi, niurnėdamas pats sau.

Piteris ir Francis stebėjo, kaip jis sunkiai nueina.

– Kas čia dabar buvo? – paklausė Francis, truputį drebėdamas.

Piteris papurtė galvą.

– Tiesiog tai, kas buvo, – atsargiai atsakė jis, – šioje vietoje niekad negali žinoti, ar ne? Negali pasakyti, kas priverčia žmones štai taip pratrūkti. Arba ne. Jėzau, Marija ir Juozapai šventas, Paukšteli. Čia pati keisčiausia prakeikta vieta, kokioje bet kuriam iš mūsų pasisekė atsidurti.

Abudu vyrai vėl atsirėmė į sieną. Piteris atrodė sukrėstas neįvykusio užpuolimo, tarsi tai būtų jam ką sakę.

– Žinai, Paukšteli, kai aš buvau Vietname, maniau, kad ten keista. Neįprastų dalykų galėjo nutikti bet kurią prakeiktą minutę. Keistų ir mirtinų dalykų. Tačiau galų gale juos bent jau buvo galima paaiškinti, jie turėjo priežastį. Turiu galvoje, mes buvome ten, kad žudytume juos, o jie turėjo nužudyti mus. Ten buvo kažin kokia iškrypėliška logika. Paskui aš grįžau namo ir išėjau į tarnybą. Žinai, kartais gaisro metu labai rizikinga. Sienos virsta. Grindys sugriūva. Visur karštis ir dūmai. Tačiau vis tiek ten justi kažkokia kosminė tvarka. Ugnis dega apibrėžtoje vietoje, ją maitina tam tikros medžiagos, ir kai žinai, ką darai, tuomet visada gali imtis reikiamų atsargumo priemonių. Tačiau šita vieta kitokia. Tarsi viskas visą laiką degtų. Tarsi viskas paslėpta. Viskas užminuota.

– Ar būtum su juo mušęsis?

– Argi būčiau turėjęs pasirinkimą?

Jis apsidairė aplink. Pacientų srautas judėjo pastate šen bei ten.

– Kaip čia galima išgyventi? – paklausė jis.

Francis nepajėgė sugalvoti atsakymo.

– Nežinau, ar iš tiesų iš mūsų tikimasi, jog išgyvensim, – sušnabždėjo jis.

Piteris linktelėjo, o jo kreiva šypsenėlė staiga vėl grįžo.

– Tai, mano jaunasis pamišęs drauge, gali būti pats tiksliausias dalykas, kokį kada nors esi pasakęs.

Tryliktas skyrius

Liusi išeidama iš pono Evanso kabineto dešinėje rankoje nešėsi teisiškai atrodantį geltono popieriaus aplanką, o veide ryškėjo nepasitenkinimas. Vienoje pirmojo puslapio pusėje matėsi ilgas, greitosiomis pakeverzotas vardų sąrašas. Ji judėjo greitai, tarsi nusiminimas būtų vertęs ją skubintis. Ji pakėlė akis, pastebėjo jos laukiančius Francį ir Piterį ir liūdnai papurtė galvą, artėdama prie jų.

– Aš maniau, pasirodo, kvailai, kad užteks tiesiog patikrinti ligoninės įrašų datas. Tai nėra taip paprasta, visų pirma dėl to, kad ligoninės įrašuose nemenka netvarka, ir jie visai necentralizuoti. Daugybė tuščio darbo. Velniai griebtų.

– Ponas Blogis pasirodė ne toks paslaugus, kaip žadėjo? – šelmiškai pastebėjo Piteris, užduodamas klausimą, kuriame ir taip jau buvo galima išgirsti atsakymą.

– Ne. Manau, kad taip galima pasakyti, – atsakė Liusi.

– Nagi, – tarė Piteris, tyčiomis išgaudamas lengvai britišką akcentą, nuo to jo balsas skambėjo beveik kaip Gerk piliulės, – aš šokiruotas. Tiesiog šokiruotas...

Liusi toliau ėjo koridoriumi, jos žingsniai buvo tokie pat greiti kaip jos mintys.

– Taigi, – pasiteiravo Piteris, – ką pavyko išsiaiškinti?

– Sužinojau, kad, be Amersto, turėsiu patikrinti kiekvieną iš likusių pastatų. Be to, turėsiu surasti įrašus kiekvieno paciento, kuris tuo laiko periodu galėdavo būti savaitgaliais išleistas namo. Taip pat reikalus dar apsunkina tai, jog aš visiškai netikiu, kad egzistuoja koks nors pagrindinis sąrašas, kuris man padėtų. Turiu vardų sąrašą šio pastato gyventojų, kurie daugmaž atitinka spėjimus. Keturiasdešimt trys vardai.

– Ar išbraukei kai kuriuos dėl amžiaus? – paklausė Piteris. Jo balse jau nebesigirdėjo juokavimo.

Ji linktelėjo.

– Taip. Tokia buvo ir mano pirmoji mintis. Senųjų apklausti nėra reikalo.

– Aš manau, – lėtai tarė Piteris, pradėdamas dešine ranka trintis skruostą, lyg tas trynimas padėtų išleisti susikaupusias mintis, – jog mums reikėtų apsvarstyti dar vieną svarbų elementą.

Liusi pažiūrėjo į jį.

– Fizinę jėgą, – tarė Piteris.

– Ką tuo nori pasakyti? – paklausė Francis.

– Noriu pasakyti, kad mūsų tiriamam nusikaltimui įvykdyti reikėjo nemažai jėgos. Nusikaltėlis turėjo įveikti Trumpą Blondinę, tada nutempti ją į sandėliuką. Seselių poste matėsi grumtynių požymiai, taigi mes žinome, kad jis neprisėlino ir nesudavė jai iš pasalų. Tiesą sakant, aš spėju, kad jis greičiausiai pats norėjo grumtynių.

Liusi atsiduso.

– Tiesa. Kuo daugiau jis ją mušė, tuo jam buvo smagiau. Tai tinka mūsų ieškomos asmenybės tipui.

Francis sudrebėjo, tikėdamasis, kad kiti to nemato. Jam buvo sunku taip šaltai ir kasdieniškai aptarinėti tokius momentus, kuriuos laikė baisesniais už patį siaubą.

– Taigi, – tęsė Piteris, – mes žinome, jog reikia ieškoti kažko, kas turi raumenų. Taigi atkrinta nemažai žmonių, nes (nors Gulp-

tililis turbūt tai paneigtų) ši vieta nelabai traukia sportuojančius žmones. Čia nedaug rastum maratono bėgikų ar kultūristų. Žinoma, kandidatų sumažėtų ir atsižvelgus į amžių. Dar, man rodos, yra ir dar vienas būdas, kuris padėtų susiaurinti sąrašą. Diagnozė. Kas iš čia esančių praeityje smarkiai smurtaudavo. Kas kenčia nuo tokių psichikos ligų, kurios galėtų išsiplėsti iki žmogžudystės.

Liusi tarė:

– Aš manau lygiai taip pat. Taip mes susidarytume mūsų ieškomo žmogaus portretą ir būtų lengviau viską sufokusuoti, – tada ji pasisuko į Francį, – Paukšteli, čia man reikės tavo pagalbos.

Francis pasilenkė jos link, trokšdamas padėti.

– Ko jums reikės?

– Nemanau, kad suprantu pamišimą, – tarė ji.

Francis greičiausiai atrodė sumišęs, nes ji nusišypsojo.

– Ak, nesuprask manęs neteisingai. Aš suprantu psichiatrų kalbą ir diagnozės kriterijus bei gydymo planus ir panašų vadovėlinį šlamštą. Tačiau nesuprantu, kaip viskas atrodo iš vidaus, žiūrint į išorę. Manau, kad čia tu man gali padėti. Man reikia žinoti, kas galėjo įvykdyti šiuos nusikaltimus, o tvirtų įrodymų rasti bus sunku.

Francis nebuvo tikras, ar suprato, tačiau tarė:

– Ko tik prireiktų...

Piteris savo ruožtu linksėjo galva, tarsi matytų kažką, kas būtų aišku jam ir turėtų būti aišku ir Liusi, tačiau Francis vis dar to nesuprastų.

– Jis tikrai sugebės tą padaryti, esu tuo tikras. Jis iš prigimties mokytojas. Juk galėsi, Paukšteli?

– Pamėginsiu.

Giliai viduje jis išgirdo triukšmaujant, tarsi jo vidaus pasaulyje vyktų karšti ginčai, tada galų gale jis išgirdo vieną iš savo balsų primygtinai reikalaujant: *Pasakyk jiems. Jiems galima. Pasakyk jiems, ką žinai.* Jis sekundę padvejojo, tada prakalbo, jausdamas, lyg jo žodžiai kyla giliai iš vidinių šaltinių.

– Yra vienas dalykas, kurį turėtumėt suprasti, – pasakė jis lėtai, atsargiai.

Liusi ir Piteris pažiūrėjo į jį, tarsi būtų truputį nustebę, jog jis įsitraukė į pokalbį.

– Koks? – paklausė Liusi.

Francis linktelėjo į Piterio pusę.

– Ko gero, Piteris teisus, kalbėdamas apie tai, kad nusikaltėlis turėjo būti stiprus, ir taip pat teisus, kad ligoninėje nedaug tokių žmonių, kurie atrodytų pakankamai fiziškai stiprūs nugalėti tokį žmogų kaip Trumpa Blondinė ir tos kitos moterys. Noriu pasakyti, tai, ko gero, atrodo protinga. Tačiau ne visai taip. Jei Angelas girdėjo balsus, liepiančius jam pulti Trumpą Blondinę ir tas kitas moteris, tai tuomet neteisinga būtų manyti, kad jis turi būti toks stiprus, kaip siūlo Piteris. Kai girdi tokius dalykus ir balsai liepia tau ką daryti, turiu galvoje, kad jie tikrai rėkia ir reikalauja be jokių kompromisų, tada skausmas, sunkumas, stiprybė – visi šie dalykai tampa antraeiliai. Paprasčiausiai darai, ko jie reikalauja. Įveiki save. Jeigu balsas lieps tau pakelti mašiną arba didelį akmenį, tai taip ir padarysi, arba pribaigsi save mėgindamas. Taigi kai Piteris sako, kad Angelas yra stiprus vyras, tai nebūtinai tiesa. Jis galėtų būti beveik bet kas, nes reikiamos stiprybės sugebėtų surasti. Balsai jam pasakytų, kur rasti jėgų.

Jis nutilo ir giliai savyje išgirdo aidint: *Teisingai. Šaunuolis, Franci.*

Piteris įdėmiai pažvelgė į Francį, tada nusišypsojo. Jis bakstelėjo Franciui į ranką.

Liusi irgi nusišypsojo, paskui giliai atsiduso.

– Aš turėsiu tai galvoje, Franci. Dėkoju tau. Manau, kad tikriausiai esi teisus. Tai parodo, kad šis tyrimas visai nėra įprastinis. Čia, viduje, taisyklės kitokios, ar ne?

Francis pajuto palengvėjimą ir pasitenkinimą, kad šiuo tuo prisidėjo. Jis parodė sau į kaktą.

– Čia irgi kitokios taisyklės, – tarė jis.

Liusi palietė jo ranką.

– Turėsiu tai omenyje.

Tada ji papurtė galvą.

– Dabar, vaikinai, man reikia, kad dar kai ką man išaiškintumėte.

– Bet ką, – tarė Piteris.

– Evansas pasakė, kad galbūt yra būdų keliauti tarp pastatų naktį ir išvengti sargybinių. Aš, aišku, galiu išklausinėti jo paties, tačiau norėčiau, kad jis būtų įtrauktas kiek galima mažiau...

– Teisingai, – skubiai pasakė Piteris. Gal net pernelyg skubiai, nes Liusi metė į jį aštrų žvilgsnį.

– Vis tiek man įdomu, ar galima tai įvykdyti būnant pacientu. Kas žino, kaip patekti iš čia į ten? Kaip tai padaryti? Kokia rizika? Kas norėtų taip elgtis?

– Manai, kad Angelas atėjo iš kito pastato?

– Noriu išsiaiškinti, ar jis galėjo tai padaryti.

Piteris vėl linktelėjo.

– Suprantu, – tarė jis. Tada pradėjo kažką dar sakyti, tačiau nutilo.

– Mes išsiaiškinsime, ką galėsime, – pasakė jis po minutėlės.

– Puiku, – pasakė Liusi gyvai, su pasitikėjimu. – Aš einu pasimatyti su daktaru Gulptililiu ir paieškosiu datų šiek tiek įdėmiau. Aš liepsiu jam palydėti mane į kitus pastatus, kad kiekviename susidaryčiau vardų sąrašą bent apytikriai.

– Ko gero, galima išbraukti ir protiškai atsilikusius žmones, – tarė Piteris. – Tai susiaurintų paieškų lauką. Tačiau tiktai smarkiai atsilikusius.

Ji irgi linktelėjo.

– Skamba protingai. Kodėl jums dviem nesuplanavus susitikti mano kabinete prieš pietus, ir mes palyginsime užrašus.

Ji apsisuko ir skubiai nužingsniavo koridoriumi. Francis pastebėjo, kad visi pacientai, kurie ėjo ta pačia erdve, atsitraukė jai žengiant pro šalį, sukdamiesi nuo jos. Jis iš pradžių pamanė, kad žmonės nesuprantamai bijo Liusi, tačiau paskui suprato,

kad iš tiesų jie bijo to, kas nepažįstama. Ji buvo sveiko proto, o jie – ne. Dar daugiau, ji atstovavo kažkam svetimam, žmogui, kuris galėjo egzistuoti ir už ligoninės sienų. Galiausiai, mąstė jis, labiausiai keliantis nerimą dalykas, matant ką nors tokį kaip ji, buvo jos sukeltas neužtikrintumas dėl pasaulio, kuriame jie visi gyveno.

Francis įdėmiai pažvelgė į kai kurių pacientų veidus ir suprato, kad labai nedaug žmonių šiame pastate iš tiesų norėjo to sutrukdymo, kuriam atstovavo Liusi. Valstybinėje Vakarų ligoninėje pacientai ir personalas kabinosi į rutiną, nes tai buvo vienintelis būdas suvaldyti kiekvieno paciento viduje besikaunančias jėgas. Štai dėl ko tiek daug žmonių įstrigdavo čia daugelį metų, nes labai greitai suprasdavo, kas pavojinga. Jis papurtė galvą. Viskas atvirkščiai, pagalvojo. Ligoninė buvo rizikos pilna vieta, burbuliuojantis konfliktų, pykčių ir beprotybės katilas; tačiau kažkodėl ji vis tiek buvo laikoma mažiau gąsdinančia negu išorinis pasaulis. Liusi buvo iš išorinio pasaulio. Francis pasisuko ir pamatė, kad Piteris irgi stebi, kaip ji nueina. Jis matė Piterio veide susierzinimą. Tai buvo susierzinimas, kilęs dėl įkalinimo. Jie tokie patys, pagalvojo Francis, jie abu priklauso kitokiam pasauliui.

Jis nebuvo tikras, ar irgi tinka į tą kategoriją.

Po minutėlės Piteris pasisuko ir lengvai papurtė galvą.

– Tai bus keblu, Paukšteli, – tarė jis.

– Ką turi galvoje?

– Na, Liusi mano, kad tai nieko sudėtinga. Mažmožis, kad turėtume į ką susitelkti ir ką veikti. Tačiau tai daugiau.

Francis pažvelgė į Piterį, akimis prašydamas tęsti toliau.

– Kai tik pradėsime klausinėti, ko mūsų prašė Liusi, kas nors išgirs, kad mes vykdom tyrimą. Kalbos pasklis ir anksčiau ar vėliau pasieks ir tą, kas iš tiesų žino, kaip patekti iš pastato į pastatą sutemus, kai visi turėtų būti užrakinti, prišerti vaistų ir miegoti. Taigi tą, kurio mes ieškome. Tai neišvengiama. Tačiau dėl to mes tapsime pažeidžiami.

Piteris giliai įkvėpė, paskui lėtai iškvėpė.

– Sekundėlę apie tai pamąstykime, – beveik pašnibždomis tarė jis. – Mes gyvename vienas nuo kito nepriklausančiuose pastatuose, išdėstytuose ligoninės teritorijoje. Mes čia valgome. Mes čia renkamės į gydymo seansus. Mes čia ilsimės. Kiekviename pastate tas pats. Vienas po kito, jie visi vienodi. Maži uždari pasaulėliai didesniame uždarame pasaulėlyje. Tarp pastatų nėra beveik jokių kontaktų. Turiu galvoje, po velnių, tavo brolis galėtų būti uždarytas kaimynystėje, o tu net nežinotum. Taigi kodėl kas nors norėtų pakliūti į vietą, kuri, šiaip ar taip, būtų tokia pat kaip ta, iš kurios ką tik išėjo? Juk nepanašu, kad mes visi būtume gauja Pietų Bostono padugnių banditų, sukištų į Valpolio kalėjimą be jokios vilties anksčiau išeiti ir bandančių sugalvoti, kaip pasprukti. Čia niekas negalvoja, kaip pabėgti, bent jau kiek aš pastebėjau. Taigi vienintelė priežastis, dėl kurios kas nors norėtų iš šio pastato patekti į kitą, būtų mūsų tiriamas nusikaltimas. Kiekvieną sykį, kai pradėsime klausinėti, Angelas pamanys, kad mes sugalvojome būdą, kaip susiaurinti įtariamųjų ratą, taigi...

Piteris sudvejojo.

– Nežinau, ar jis kada nors nužudė vyrą. Ko gero, apsiribojo vien mūsų žinomomis moterimis.

Didysis Juodukas ir seselė Klaidelė vietoj pono Blogio grupės terapijos tą popietę surengė piešimą dienos kambaryje. Niekas neaiškino, kur dingo ponas Blogis, be to, Liusi irgi nebuvo Amersto pastate. Tuzinui grupelės narių buvo išdalyti dideli balti storo popieriaus lapai, kurie palietus rodėsi šiurkštūs. Tada jie buvo susodinti rateliu, ir jiems leido pasirinkti – kreideles arba akvarelę.

Piteris kreivai žiūrėjo į visas šias pastangas, tačiau Francis manė, kad tai kur kas maloniau, nei sėdėti susirinkime, skirtame pabrėžti jų pamišimui, kontrastuojančiam su pono Evanso

sveiku protu. Jis mąstė, kad tai vienintelė grupės susirinkimų darbotvarkė. Kleo atrodė nekantraujanti, tarsi jau iš anksto būtų sugalvojusi piešinio eskizą, o Napoleonas sau niūniavo karinį maršą, susimąstęs stebėdamas baltą lapą ant kelių, trindamas pirštais jo kraštelį.

Seselė Klaidelė žengė į grupelės vidurį. Ji elgdavosi su visais pacientais kaip su vaikais, to Francis negalėjo pakęsti.

– Ponas Evansas norėtų, kad jūs per šį mums skirtą laiką nupieštumėte savo portretą, – paskubomis pasakė ji. – Ką nors, kas pasakytų šį tą apie jus, apie tai, kaip save matote.

– Negaliu piešti medžio? – pasiteiravo Kleo. Ji mostelėjo į dienos kambario langų, spindinčių popietės saulės šviesa, eilę.

Už stiklo ir vielinio tinklo Francis matė vieną iš sklypo medžių, siūbuojantį lengvame vėjelyje, šnarantį naujais žaliais lapeliais pavasario ore.

– Nebent jei laikai save medžiu, – atsakė seselė Klaidelė, pareikšdama tokią akivaizdžią tiesą, kad ji rodės beveik triuškinanti.

– Kleo medis? – paklausė Kleo. Ji pakėlė savo stambią ranką ir sulenkė ją lyg kultūristas.

– Labai stiprus medis.

Francis pasirinko mažą akvarelės dėžutę. Mėlyna. Raudona. Juoda. Žalia. Oranžinė. Ruda. Jis pasiėmė popierinį puoduką su vandeniu, jį pasidėjo ant grindų prie kojų. Po paskutinio žvilgtelėjimo į Piterį, kuris netikėtai palinko prie savo lapo ir susikaupęs ėmėsi darbo, Francis ėmėsi savosios tuščios drobės. Jis pamirkė savo mažutį teptuką į skystį, kad sušlapintų galiuką, paskui į juodus dažus. Jis nupiešė ilgą, ovalią formą, tada ėmėsi piešti bruožus.

Dienos kambario gale į sieną nusisukęs vyriškis murmėjo kažką sau, tarsi melsdamasis, nustodamas kas kelias minutes, kad vogčiomis žvilgtelėtų grupelės link, paskui vėl įsitraukdavo į savąjį pokalbį. Francis pastebėjo ir tą patį protiškai atsilikusį vyrą,

kuris juos anksčiau išgąsdino; tasai svyrinėjo po kambarį, niurnėdamas, kartkartėmis žvilgtelėdamas į juos, vis padaužydamas kumščiu į delną. Francis grįžo prie savo piešinio, toliau švelniai braukė teptuku ir su pasitenkinimu žiūrėjo, kaip lapo centre auga kūrinys.

Francis dirbo susikaupęs. Jis bandė nupiešti sau šypseną, tačiau ji išėjo kreiva, taigi rodėsi, kad pusė jo veido kažkuo džiaugiasi, nors kita pilna nuoskaudos. Akys įdėmiai žiūrėjo į jį, ir Francis pamanė, kad gali matyti tai, kas už jų slypi. Paskui pamanė, kad nupiešto Francio pečiai truputį per daug susmukę ir poza pernelyg nuolanki. Tačiau tai nebuvo taip svarbu, kaip parodyti, kad nupieštasis Francis sugebėjo jausti, svajoti, trokšti, turėjo visas emocijas, kurios jam rodėsi susijusios su išorės pasauliu.

Jis nepakėlė galvos, kol seselė Klaidelė nepranešė, kad jiems liko tik kelios minutės laiko.

Francis pažvelgė į šoną ir pamatė, kad Piteris susikaupęs piešia savo paveikslo baigiamuosius potėpius. Jis vaizdavo porą rankų, įsitvėrusių į virbus, kurie tęsėsi nuo lapo viršaus iki apačios. Nebuvo nei veido, nei kūno, išvis jokio žmogaus. Tiktai pirštai, įsikibę į storus juodus stulpus, dominuojančius paveiksle.

Seselė Klaidelė paėmė Francio piešinį jam iš rankų ir stabtelėjusi jį apžiūrėjo.

Didysis Juodukas priėjo ir jai per petį žvilgtelėjo į paveikslą. Jis nusišypsojo.

– Po velnių, Paukšteli, – tarė jis, – tai labai neblogas darbas. Bernelis turi talentą, apie kurį niekam neprasitarė.

Seselė ir didysis sanitaras nuėjo toliau, rinkdami kitų pacientų darbus, o Francis atsistojo prie Napoleono.

– Napi, – tyliai tarė jis, – kiek laiko jau čia esi?

– Ligoninėje?

– Taip, ir čia, Amerste, – jis mostelėjo ranka į dienos kambarį aplink.

Napoleonas minutėlę mąstė prieš atsakydamas.

– Gal jau dveji metai, Paukšteli, o gali būti ir treji, nesu visai tikras. Jau ilgą laiką, – liūdnai pridūrė jis. – Tikrai ilgai. Jau pamečiau skaičių. Gali būti, kad jie ir nori, jog pamestum skaičių. Nežinau.

– Tu jau nemažai patyręs, kaip čia viskas vyksta, ar ne?

Napoleonas truputį pasilenkė, beveik grakščiai.

– Patirtis, kurios geriau jau nebūčiau įgijęs, Paukšteli. Tačiau tai tiesa.

– Jei norėčiau iš čia patekti į kurį nors iš kitų pastatų, kaip galėčiau tai padaryti?

Klausimas, rodės, išgąsdino Napoleoną, nes jis žengė žingsnį atgal ir papurtė galvą. Jis sutrikęs išsižiojo ir išmikčiojo:

– Tau nepatinka čia, su mumis?

Dabar buvo Francio eilė neigiamai papurtyti galvą.

– Aš turiu galvoje vėlią naktį. Po vaistų, po šviesų užgesinimo. Įsivaizduok, kad noriu patekti į kokį kitą pastatą niekieno nepamatytas, ar galėčiau tai padaryti?

Napoleonas apmąstė klausimą.

– Aš nemanau, – lėtai tarė jis. – Mes visuomet užrakinti.

– Įsivaizduok, kad aš neužrakintas...

– Mes visada užrakinti.

– Tik įsivaizduok, jog ne... – ištarė Francis dar sykį, jau truputį suerzintas putliojo vyriškio atsakymų.

– Tai kažkuo susiję su Trumpa Blondine, ar ne? Taip pat ir su Stypena. Tačiau Stypena negalėjo išeiti iš miegamojo. Išskyrus tą naktį, kai mirė Trumpa Blondinė ir miegamasis buvo neužrakintas. Anksčiau niekad negirdėjau, kad miegamasis būtų paliktas neužrakintas. Ne, išeiti tu negali. Niekas negali. Net nežinau, ar kada girdėjau, jog kas nors apskritai to norėtų.

– Kažkas galėjo. Kažkas išėjo. Kažkas tikrai to norėjo. Kažkas turi raktų rinkinį.

Napoleonas atrodė persigandęs.

– Pacientas turi raktų rinkinį, – sušnabždėjo jis, – niekad apie tai negirdėjau.

– Aš taip manau, – tarė Francis.

– Tai juk negerai, Paukšteli. Mums nederėtų turėti raktų.

Napoleonas perkėlė svorį nuo vienos kojos ant kitos, tarsi žemė po jo nuklaipytų šlepečių padais staiga būtų įkaitusi.

– Aš manau, kad jei išsigautum laukan, turiu galvoje, iš pastato, tai išvengti apsaugos patrulio būtų visai nesunku. Turiu galvoje, jie neatrodo protingiausi vyrukai planetoje, ar ne? Manau, kad jie tuo pačiu laiku vaikšto tose pačiose vietose kiekvieną naktį, taigi jų išvengti galėtų netgi kas nors toks išprotėjęs kaip mes, tereikėtų trupučio planavimo... – jis truputį sukikeno, beveik netekdamas savitvardos, išsišiepdamas nuo puikios minties apie nekompetentingus sargybinius. Tačiau paskui jis suraukė antakius.

– Tačiau tai nebūtų pagrindinis sunkumas, žinai, Paukšteli?

– O koks, tavo nuomone, būtų?

– Grįžimas vėl vidun. Pagrindinės durys, net jei turėtum raktą, yra tiesiai priešais seselių postą. Tas pats kiekviename pastate, ar ne? Net jeigu budinti seselė ar sanitaras būtų užmigę, atidaromų durų garsas veikiausiai juos pažadintų.

– O kaip avariniai išėjimai pastato šone?

– Man rodos, jie užtverti ir užkalti.

Jis papurtė galvą.

– Ko gero, čia priešgaisrinės apsaugos pažeidimas, – pridūrė jis, – turėtume paklausti Piterio. Galiu lažintis, kad jis žinotų.

– Ko gero. Tačiau vis tiek, net jei norėtum, manai, kad negalėtum išeiti?

– Gali būti kitas kelias. Aš, būdamas čia, tiesiog niekada negirdėjau, kad toks yra. Taip pat niekada negirdėjau, kad kas nors būtų norėjęs patekti iš vienos vietos į kitą, Paukšteli. Niekad. Nė karto. Kam to gali reikėti, jeigu viskas, ko mes norim ir ko mums reikia, yra štai čia, šiame pastate?

Francis pagalvojo, kad tai slegiantis klausimas. Taip pat ir neteisingas, nes kažkur vis dėlto buvo tasai, kieno poreikiai skyrėsi nuo tų, apie kuriuos kalbėjo Napoleonas. Francis pats sau pagalvojo, tikriausiai pirmą sykį: ko gi reikia Angelui?

Tai Piteris pastebėjo techniką, kai mes ėjome iš dienos kambario. Vėliau aš klausiau savęs: ar viskas būtų buvę kitaip, jei mes būtume supratę, ką jis iš tiesų darė, tačiau mes ėjome susitikti su Liusi, o tai visada rodėsi svarbiausia. Paskui aš praleidau valandų valandas, gal netgi dienas, paprasčiausiai mąstydamas apie sutapimus – kaip tas ar anas padarinys būtų pasikeitęs, jei kuris iš mūsų trijų būtų pastebėjęs jungtį, kuri buvo tokia svarbi. Kartais pamišimas pasireiškia tuo, kad užsifiksuoji prie vienos minties. Stypenos manija – naikinti blogį. Piterio poreikis – ieškoti išteisinimo. Liusi noras – įvykdyti teisingumą. Žinoma, jiedu nebuvo pamišę, bent jau ne taip, kaip tai supratau aš ar Gulptililis, ar netgi ponas Blogis. Tačiau kažkokiu keistu būdu tokie galingi poreikiai gali tapti tam tikra pamišimo rūšimi. Skirtumas tas, kad juos ne taip lengva diagnozuoti kaip tą pamišimą, kuris ištiko mane. Vis tiek, pamatę techninio aptarnavimo darbuotoją, vidutinio amžiaus vyriškį su ratilais po akimis, dėvintį savo uniforminius pilkus marškinius ir kelnes bei sunkius rudus darbinius batus, pribirusiais dulkių plaukais, juodomis tepalo dėmėmis išteptiotais drabužiais, turėjome suprasti, kad jis mums byloja kažką keisto ir slapto. Purvinoje rankoje jis nešėsi medinę įrankių dėžę, o nuo jo diržo karojo suodinas skuduras. Jis truputį žvangėjo, nes jo raktai dzingsėjo į žibintą geltoname dėkle, kuris šokinėjo laikiklyje aplink jo juosmenį. Jis atrodė patenkintas, kaip žmogus, kuris mato ilgos ir purvinos užduoties pabaigą, ir mudu su Piteriu išgirdome, kaip jis, pasisukdamas į Mažąjį ir Didįjį Juodukus bei prisidegdamas cigaretę, tarė:

– Neilgai beužtruksiu. Jau beveik baigta. Po velnių, na ir užknisa.

Paskui jis patraukė į sandėliuką priešingame koridoriaus gale negu tas, iš kurio buvo paimtas Trumpos Blondinės kūnas.

Kai pamąstau apie tuos laikus, matau tiek daug mažų dalykėlių, kurie turėjo kažką reikšti. Maži momentai, kurie iš tiesų turėjo būti dideli momentai. Techninio aptarnavimo darbuotojas. Protiškai atsilikęs vyriškis. Pradingęs administratorius. Vyras, kalbantis su savimi. Kitas vyras, tariamai miegantis kėdėje. Moteris, mananti, kad yra senovės Egipto princesės reinkarnacija. Aš buvau jaunas ir nesupratau, kad nusikaltimas panašus į mechaninės pavarų dėžės dalis. Varžtai ir veržlės, sraigteliai ir ašys, visi kartu sujungti į savarankišką varomąją jėgą, kuri keliauja pirmyn, valdoma jėgos, panašios į vėją – nematomą, tačiau paliekantį savo ženklus ant popieriaus skutelio, kuris staiga pakyla ir vėl nukrinta ant šaligatvio arba medžio šakos, kuri pirma linkteli į vieną pusę, paskui į kitą, ar paprasčiausių tolimų audros debesų, lekiančių grėsmingu dangumi. Ilgai truko, kol aš tai supratau.

Piteris tai žinojo, kaip ir Liusi. Galbūt tai juos ir jungė, bent jau iš pradžių. Jie buvo budrūs ir nuolat ieškojo visų grandžių, kurios nurodytų jiems, kur ieškoti Angelo. Tačiau paskui pagalvojau, kad juos siejanti jungtis buvo kur kas sudėtingesnė. Jie atvyko į Valstybinę Vakarų ligoninę, tuo pat metu nežinodami, ko iš tiesų jiems reikia. Abiejų viduje žiojėjo tuštuma, o Angelas galėjo suteikti reikiamą pilnatvę.

Aš sėdėjau savo kambario viduryje, sukryžiavęs kojas.

Pasaulis aplink rodėsi pritilęs ir ramus. Netgi kūdikio verksmas neatklydo iš Santjagų buto. Už lango tvyrojo visiška juoduma. Naktis buvo tanki kaip scenos uždanga. Įsiklausiau, norėdamas išgirsti automobilių triukšmą, tačiau net ir jis buvo nutilęs. Neburzgė pravažiuojančių sunkvežimių dyzeliniai varikliai. Pažiūrėjau į savo rankas ir pamaniau, kad iki aušros turbūt liko dar keletas valandų. Piteris man kartą sakė, kad paskutinė nakties tamsa prieš rytą – tai laikas, kai miršta daugiausia žmonių.

Tai buvo Angelo laikas.

Aš atsistojau, paėmiau pieštuką ir ėmiau piešti eskizą. Po poros minučių nupiešiau Piterį tokį, kokį prisiminiau. Tada ėmiausi šalia piešti Liusi. Norėjau pavaizduoti jos grožį tyrą, taigi truputį sukčiavau, kai reikėjo pavaizduoti randą ant jos veido. Nupiešiau jį mažesnį, negu turėjo būti. Keletą minučių jie buvo su manimi tokie, kokius prisiminiau iš tų pirmųjų dienų. Ne tokie, kokie mes visi dabar pasikeitę.

Liusi Džons nematė jokio trumpesnio kelio, kuris galėtų atvesti prie to vyro, kurį ji medžiojo. Bent jau nieko paprasto ir akivaizdaus. Pavyzdžiui, kurie pacientai akivaizdžiai ir neabejotinai galėjo įvykdyti visas keturias žmogžudystes. Taigi vietoj to ji leidosi daktaro Gulptililio lydima iš pastato į pastatą ir kiekviename peržiūrėdavo vyriškosios lyties pacientų sąrašą. Ji išbraukė visus, sergančius senatvine silpnaprotyste, ir susimąsčiusi žvelgė į sąrašą pacientų, pažymėtų kaip stipriai protiškai atsilikę. Taip pat neįtraukė į savo ilgėjantį sąrašą visų, kas ligoninėje buvo praleidę daugiau nei penkerius metus. Tai, pati sau pastebėjo ji, buvo labiau spėjimas. Tačiau ji manė, kad bet kas, praleidęs ligoninėje tiek daug laiko, tikriausiai buvo tiek prikimštas antipsichozinių vaistų ir taip supančiotas beprotybės, kad bent kiek funkcionuoti už ligoninės sienų greičiausiai nesugebėtų. Ji manė, kad žmogus, vadinamas Angelu, turėjo tokią galimybę. Kuo daugiau ji apie tai mąstė, tuo labiau įtikėjo, kad jai reikia rasti kažką, kas galėtų gyventi abiejuose pasauliuose.

Su nerimu ji suprato, kad negali išbraukti personalo darbuotojų. Problema buvo ta, kad reikėtų įtikinti medicinos direktorių pateikti darbuotojų bylas, o ji abejojo, ar tasai sutiktų tai padaryti, negaudamas jokių įrodymų, kad daktaras, seselė ar sanitaras kažkaip susiję su nusikaltimu. Eidama kartu su mažuoju indu daktaru, ji beveik nesiklausė, kaip jis monotoniškai šneka apie psichiatrijos ligoninių privalumus, o vietoj to mąstė, ką toliau daryti.

Naujojoje Anglijoje vėlyvą pavasarį vakarai būna migloti, tarsi pasaulis nežinotų, ar verta keisti drėgnus ir šaltus žiemos mėnesius į vasarą. Šilti pietiniai brizai, atnešti aukštesniųjų oro srovių, laisvai maišosi su šalčio stulpais, atlekiančiais iš Kanados. Abu jutimai rodėsi lyg nekviesti imigrantai, ieškantys naujų namų. Aplink save ji pastebėjo šešėlius, kurie šliaužė pirmyn ligoninės teritorijoje, neišvengiamai artėdami prie kiekvieno pastato. Jai buvo tuo pat metu ir karšta, ir šalta, panašiai kaip karščiuojant, kai smarkiai prakaituoji, tačiau vis tiek užsitrauki antklodę iki smakro.

Ji turėjo daugiau nei du su puse šimto galimų įtariamųjų, kuriuos pasisekė atrinkti iš kiekvieno pastato pacientų sąrašų. Ji bijojo, kad dar buvo šimtas vardų, kuriuos atmetė per greit. Spėjo, kad dar dvidešimt penki ar trisdešimt įtariamųjų buvo tarp personalo narių, tačiau dar nebuvo pasiruošusi veikti ta linkme, nes žinojo, kad taip atstums medicinos direktorių, kurio pagalbos jai vis dar reikėjo.

Jiems abiem besiartinant prie Amersto pastato, ji krūptelėjusi suprato, kad iš pastatų, pro kuriuos praėjo, negirdėjo jokių švilpimų nei šauksmų. Arba gal ji juos girdėjo, tačiau nesureagavo. Ji mintyse tai pasižymėjo ir pagalvojo, kaip greitai ligoninės pasaulis keistenybes pavertė rutina.

– Aš truputį paskaičiau apie tokios rūšies žmones kaip tas, kurį jūs persekiojate, – tarė daktaras Gulptililis, jiems einant per keturkampį kiemelį. Jų žingsniai taukšėjo į juodą takelio asfaltą ir Liusi apsidairiusi pamatė, kad geležinius ligoninės vartus rakina apsaugos patrulis.

– Labai įdomu, kad šiam žmogžudiškam fenomenui skirta tiek mažai medicininės literatūros. Labai mažai tikrų studijų, deja. Yra keletas apybraižų, ruošiamų policijos vyresnybės, tačiau apskritai psichologinė atšaka, diagnozė ir gydymo planai tokio pobūdžio asmenybei, kokios ieškote, dažniausiai ignoruojami. Turite suprasti, panele Džons, kad psichiatrų bendruomenėje mes nemėgstame švaistyti laiko psichopatams.

– Kodėl gi taip, daktare?

– Todėl, kad jie neišgydomi.

– Visiškai?

– Visiškai. Bent jau ne klasikinis psichopatas. Jis nereaguoja į antipsichozinius vaistus, kaip kad šizofrenikas. Nei kaip bipolinė asmenybė ar apimtas persekiojimo manijos, arba klinikinės depresijos, ar bet kokių kitų diagnozuojamų susirgimų, kuriems mes pritaikome medikamentus. Ak, nenoriu pasakyti, kad psichopatas neserga aiškia, mediciniškai nustatoma psichikos liga. Toli gražu ne. Tačiau jų žmogiškumo trūkumas, ko gero, tai geriausias apibūdinimas, išskiria juos į sunkiai suprantamą atskirą kategoriją. Jie nepaklūsta gydymo planams, panele Džons. Jie nesąžiningi, manipuliuojantys, dažnai labai pretenzingi ir labai viliojantys. Jie paklūsta tik savo impulsams, kurie nesivadovauja įprastomis gyvenimo ir moralės normomis. Tai baisu, turiu pridurti. Labai nemalonūs individai, jei iškyla klinikinio kontakto su jais reikalas. Nuovokus psichiatras Hervis Kleklis parašė įdomią socialiniais tyrimais paremtą knygą, kurią su džiaugsmu jums paskolinčiau. Tai tikriausiai geriausia knyga apie tokius žmones. Tačiau tai būtų labai nedžiuginantis skaitymas, panele Džons, nes išvadose sakoma, kad mes labai mažai tegalime padaryti. Mediciniškai kalbant, taip yra.

Liusi sustojo prie Amersto pastato, ir mažasis daktaras smalsiai pasisuko į ją, truputį palenkdamas į šoną galvą, tarsi norėtų geriau girdėti. Vienišas garsus klyksmas perskrodė orą, sklisdamas iš gretimo pastato, tačiau jie abudu jį ignoravo.

– Kiek pacientų buvo nustatyta psichopato diagnozė? – paskubom paklausė ji.

Jis papurtė galvą.

– Ak, šio klausimo aš tikėjausi, – tarė jis.

– O koks atsakymas?

– Žmogui, kuriam psichopato diagnozė, visai netiktų mūsų turimi gydymo planai. Taip pat nepadeda nė ilgalaikė staciona-

ri priežiūra, tęstiniai psichotropinių vaistų kursai, netgi kai kurios radikalesnės priemonės, kurias mes kartkartėmis taikome, tokios kaip elektros šoko terapija. Taip pat jie nepasiduoda kitoms tradicinėms gydymo formoms, tokioms kaip psichoterapija ar netgi... – jis truputį sukikeno, patenkintas savimi, šitai Liusi jau spėjo apibrėžti kaip erzinantį būdo bruožą, – ...tradicinė psichoanalizė. Ne, panele Džons, psichopatui ne vieta Valstybinėje Vakarų ligoninėje. Jų vieta, ko gero, kalėjime, kur juos dažniausiai ir rasite.

Ji padvejojo, tada paklausė:

– Tačiau juk nesakote, kad čia nėra nė vieno, ar ne?

Gulptililis nusišypsojo lyg Češyro katinas, prieš atsakydamas.

– Čia nėra nė vieno su aiškiai ir nedviprasmiškai ant švarko užrašyta diagnoze, panele Džons. Yra keletas, kuriems pastebėtos psichopatologinės tendencijos, tačiau jos antraeilės, palyginti su ryškesne psichikos liga.

Liusi susiraukė, labiau nei truputį supykusi dėl daktaro išsisukinėjimo.

Daktaras Gulptililis kostelėjo.

– Tačiau žinoma, panele Džons, jei tai, ką įtariate, yra tiesa ir jūsų vizitas čia pasirodys esąs nepagrįstas klaidingais įtarimais, kaip kad daug kas mano, tai tuomet čia aiškiai yra vienas pacientas, kuriam nustatyta labai neteisinga diagnozė.

Jis ištiesė ranką, atrakino pagrindines Amersto duris savo raktu ir palaikė jas atviras Liusi, su nedideliu nusilenkimu ir truputį priverstiniu galantiškumu.

Keturioliktas skyrius

Kai Liusi traukė į savo mažą kambarėlį trečiame praktikančių bendrabučio aukšte, buvo jau vėlus vakaras. Tamsa supo jos žingsnius. Bendrabutis buvo vienas iš tamsesnių ligoninės teritorijoje esančių pastatų, nugrūstas į šešėliuotą kampą, netoliese nuo visados ūžiančios ir rūkstančios katilinės, ir langais atsisukęs į mažas ligoninės kapines. Rodėsi, tarsi mirusieji, be tvarkos palaidoti šalimais, padėtų nutildyti garsus aplink pastatą. Tai buvo negracingas ir keturkampis, triaukštis, gebenėmis apaugęs, federalinio stiliaus plytinis pastatas, su impozantiškomis baltomis dorėninėmis kolonomis, remiančiomis priekinį portiką, kuris prieš penkiasdešimt metų buvo perstatytas, paskui vėl rekonstruotas keturiasdešimtųjų pabaigoje bei šešiasdešimtųjų pradžioje, taigi iš jo pirmojo įsikūnijimo – kažkieno puikaus ir didingo namo ant kalvos šlaito – teliko tik prisiminimas.

Abiem rankom ji nešėsi rudą kartoninę dėžę, prigrūstą gal trijų tuzinų pacientų bylų, grupelės su apytiksliai apibrėžtu potencialu, kurią ji išrinko iš nuolat kaupiamų vardų sąrašo. Jos rinkinyje buvo ir Francio bei Piterio Gaisrininko bylos, kurias ji paėmė, kai ponas Evansas neskyrė jai tiek dėmesio, kiek galbūt turėjo. Ji tikėjosi, kad tai patenkins jos smalsumą, kas gi privertė tuodu jos partnerius atsidurti psichiatrijos ligoninėje.

Bendra jos idėja buvo susipažinti su dosjė pateikta medžiaga, o paskui, kai jau supras pateiktą informaciją, pradėti apklausti pacientus. Ji nematė jokio kito būdo. Neturėjo jokių fizinių įrodymų, kuriuos galėtų pateikti, nors gerai žinojo, kad kažkur tikrai buvo aiškių įkalčių. Peilis arba koks nors kitas išaštrintas ginklas, pavyzdžiui, savadarbis rėžtuvas, kaip kalėjime, ar rinkinys skustuvo aštrumo peiliukų dėžėms atidarinėti, pagalvojo ji. Ginklas buvo kruopščiai paslėptas. Dar turėjo būti daugiau kruvinų drabužių, galbūt net batas, kurio pado kraštelis tebebuvo sumirkęs seselės krauju. Taip pat kažkur buvo ir keturi nupjauti pirštų galiukai.

Ji paskambino detektyvams, kurie laikė suėmę Stypeną, ir pasiteiravo apie tai. Jie buvo ypač nesugebantys padėti. Vienas buvo įsitikinęs, kad Stypena nupjovęs nuleido pirštų galiukus į tualetą. Daug pastangų be jokios akivaizdžios priežasties, pagalvojo Liusi. Kitas, nors aiškiai to nepasakydamas, rutuliojo mintį, kad Stypena juos tikriausiai prarijo.

– Galų gale, – tarė detektyvas, – tas bičas juk visai iškvaišęs.

Jie visai nesidomėjo galimybe ieškoti alternatyvų.

– Klausykit, panele Džons, – tarė pirmasis detektyvas, – mes jau suėmėme įtariamąjį. Galima kelti baudžiamąją bylą, išskyrus tą faktą, kad jis kvaištelėjęs.

Bylų dėžė buvo sunki, ir Liusi pasidėjo ją ant kelio, kad galėtų atsidaryti šonines duris į bendrabutį. Jai vis dar reikėjo pastebėti kokius nors išdavikiškus elgesio požymius, kuriuos paskui būtų galima įdėmiau ištyrinėti. Ligoninėje viskas keista. Tai pasaulis, nepaisantis įprastinių sveiko proto taisyklių. Už ligoninės sienų būtų koks nors kaimynas, kuris pastebėtų keistą elgesį. Ar įstaigos bendradarbis, pasijutęs nepatogiai. Galbūt giminaitis, kamuojamas neaiškių abejonių.

Čia ne toks atvejis, pasakė ji sau. Jai reikėjo rasti naujų būdų. Reikėjo rasti būdą pergudrauti žudiką, kurį ji tikėjo pasislėpus ligoninėje. Šiame žaidime ji pasitikėjo savo sėkme. Neturė-

tų būti labai sunku pergudrauti pamišėlį, mąstė ji. Arba žmogų, apsimetantį pamišėliu. Egzistuojanti problema, šiek tiek prislėgta pamanė ji, tai kaip jai reikėtų suprasti žaidimo taisykles.

Kai tik perpras taisykles, pamanė ji, lėtai kėblindama laiptais mažais žingsneliais, jausdamasi tokia išvargusi kaip žmogus po ilgos ir sekinančios ligos, ji tikrai laimės. Ją mokė tikėti, kad galų gale visi tyrimai vienodi, taigi nuspėjamų figūrų žaidimas apibrėžtoje scenoje. Tai teisinga tiriant kokios nors nuo mokesčių išsisukinėjančios bendrovės popierius, ieškant bankų plėšiko, vaikų pornografijos kūrėjo arba aferisto. Vienas daiktas vestų prie kito, tas nuvestų prie trečio, kol visa arba bent jau pakankama dalis dėlionės pasimatytų. Nepavykę tyrimai – jai ir tokiuose teko dalyvauti – buvo atsitiktinai nuslėptų arba neišaiškintų detalių padarinys, kuriuo pasinaudodavo nusikaltėlis. Ji atsipūtė ir gūžtelėjo pečiais. Labai svarbu, tarė ji sau, sukurti pakankamą spaudimą iš išorės, kad vyras, kurį jie praminė Angelu, galų gale suklystų.

Jis tikrai suklys, šaltai pagalvojo ji.

Visų pirma reikėjo peržiūrėti bylas ieškant nedidelių smurto protrūkių. Ji nemanė, kad vyras, galėjęs įvykdyti jos tiriamas žmogžudystes, sugebėtų visiškai nuslėpti savo polinkį į pikta netgi ligoninės ribose. Turi būti kažkoks ženklas, tarė ji sau. Protrūkis. Grasinimas. Sprogimas. Jai tereikėjo jį atpažinti, kai pasirodys. Iškreiptame psichiatrijos ligoninės pasaulyje kas nors vis tiek turėjo pamatyti kažką, netelpantį į jokius priimtino elgesio rėmus.

Ji lygiai taip pat buvo įsitikinusi ir tuo, kad pradėjusi uždavinėti klausimus gaus į juos atsakymus. Liusi labai pasitikėjo savo mokėjimu iškvosti tiesą. Tuo metu ji nepagalvojo, kuo skiriasi apklausti sveiko proto žmogų ir užduoti tą patį klausimą pamišėliui.

Laiptinė jai šiek tiek priminė Harvardo bendrabutį. Jos žingsniai aidėjo betoninėmis pakopomis, ir ji staiga suprato esanti

viena nuošalioje, apribotoje erdvėje. Ją perskrodė siaubingi prisiminimai, ir ji stipriai įkvėpė. Paskui lėtai iškvėpė, tarsi išleisdama karštą orą iš plaučių kartu galėtų atsikratyti atsiminimų, stingdančių jai širdį. Ji paklaikusi apsidairė aplink, minutėlę pagalvodama: *Aš jau čia buvau*, tačiau iškart atsikratė šios baimės. Langų nebuvo, ir iš išorės neprasiskverbė joks garsas. Jau antrą kartą tą dieną, pamanė jinai, ją nustebino garsai. Pirmas kartas buvo, kai ji suprato, kad ligoninėje nuolat aidi garsų kakofonija. Dejonės, riksmai, švilpimai ir murmėjimai. Ji labai greitai priprato prie nuolatinio triukšmo. Liusi sustojo vietoje.

Tyla, tarė ji pati sau, taip pat kelia nerimą, kaip ir triukšmas.

Aplink ją sklaidėsi aidai, ir ji klausėsi gergždžiančio savo kvėpavimo. Palaukė, kol ją apgaubė visiška tyla. Paskui persilenkė per juodus metalinius turėklus, žvilgčiodama aukštyn ir žemyn, norėdama įsitikinti esanti viena. Nepamatė nieko. Laiptinė buvo gerai apšviesta, ir joje nebuvo jokių šešėlių, kur galėtum pasislėpti. Ji palaukė dar kelias minutėles, bandydama nusipurtyti ją apėmusį ankštumo jausmą. Rodėsi, tarsi sienos po truputį artėja viena prie kitos. Laiptinėje buvo vėsu, ir ji pamanė, kad bendrabučio šildymo sistema čia nepasiekia. Ji sudrebėjo, paskui pamanė, kad tai visiškai neteisinga, nes staiga pajuto iš pažastų varvant prakaitą.

Liusi papurtė galvą, tarsi greitu judesiu galėtų nuvyti ją apėmusį jausmą. Ji siejo drėgną lipnumą, juntamą delnuose, su ligonine ir savo vaidmeniu joje. Ji tikino save, kad visai galimas dalykas, jog jos nervus paveikė buvimas vienu iš nedaugelio sveikai protaujančių žmonių ligoninėje, ir tiesiog susikaupę reginiai bei patyrimai dingo.

Vėl lėtai iškvėpdama, ji brūkštelėjo pėda į grindis, sukeldama krebždesį, tarsi kviesdamasi įprastumo ir rutinos jausmą į laiptinę.

Tačiau jos sukeltas garsas ją sustingdė.

Prisiminimai nudegino ją kaip rūgštis.

Liusi nurijo gerklėje įstrigusį gumulą, primindama sau, kad širdyje glūdi taisyklė neprisiminti to, kas įvyko prieš daugelį metų. Nebuvo verta vėl sugrįžti prie skausmo, prisiminti baimę ar dar kartą išgyventi gilų sužeidimą. Ji priminė sau mantrą, kurią pritaikė sau po to, kai buvo užpulta: *Būsi auka tik tada, jei pati tai leisi*. Ji netyčiomis pradėjo kelti ranką prie sužaloto skruosto, tačiau ją sustabdė nešamos dėžės svoris. Ji juto, kur kadaise buvo sužalota, tarsi randas degtų, ir ji prisiminė tempiantį chirurgo dygsnių jausmą, kai jis susiuvo perpjautos odos lopus. Seselė tyliai ramino ją, tuo tarpu du detektyvai, vyras ir moteris, laukė kitoje baltos, siekiančios nuo grindų iki lubų, užuolaidos pusėje, kol gydytojai tvarkė iš pradžių aiškias, kraujuojančias žaizdas, paskui sunkesnius vidaus sužeidimus. Tai buvo pirmas kartas, kai ji išgirdo žodžius „išprievartavimo komplektas", tačiau ne paskutinis, ir per kelerius metus ji įgijo ir asmeninį, ir profesinį supratimą apie šiuos žodžius. Ji vėl lėtai iškvėpė. Blogiausia jos gyvenimo naktis prasidėjo laiptinėje, labai panašioje į šitą, tačiau šią baisią mintį ji nuvijo, vos spėjusią atskrieti.

Aš viena, – priminė ji sau. *Aš visiškai viena.*

Griešdama dantimis, įtempta klausa gaudydama visus pašalinius garselius, ji petimi pastūmė duris į trečiąjį bendrabučio aukštą. Jos kambarys – buvęs Trumpos Blondinės kambarys – buvo priešais laiptus. Daktaras Gulptililis buvo davęs jai raktą, ir ji padėjo dėžę ant žemės, traukdama tą raktą iš kišenės.

Ji įkišo raktą spynon ir stabtelėjo.

Jos durys buvo neužrakintos. Jos atsivėrė per colį ar du, atskleisdamos ruoželį tamsos.

Ji atšoko atgal į koridorių, tarsi durimis tekėtų elektros srovė.

Jos galva sukiojosi kairėn ir dešinėn, ir ji truputį pasilenkė priekin, bandydama pastebėti ką nors kita ar išgirsti kokį nors išdavikišką garsą, kuris jai praneštų, jog netoliese kažkas yra. Tačiau jai rodės, kad akys staiga apako, o ausys apkurto. Ji greitai pasitikrino visus jutimus, ir visi jie atsiliepė į įspėjimus.

Liusi padvejojo, nežinodama, ką daryti.

Trejus metus dirbdama prokurore Safolko apygardos seksualinių nusikaltimų skyriuje, ji daug išmoko. Greitai kildama karjeros laiptais, iki skyriaus viršininko pavaduotojos, ji pasinerdavo į bylą po bylos, be perstojo tyrinėdama visas užpuolimų smulkmenas. Nuolatinė akistata su nusikaltimais sukūrė joje kasdieninį testavimo mechanizmą, kai kiekvienas, nors ir mažiausias, jos gyvenimo veiksmas būdavo matuojamas nematomu vidiniu standartu: *Ar tai bus toji klaidelė, suteiksianti kažkam galimybę?* Plačiau sakant, tai reiškė, jog ji žinojo, kad nereikėtų eiti vienai naktį per neapšviestą mašinų stovėjimo aikštelę arba atsakyti į nelauktą beldimą į duris ir jas atidaryti. Tai reiškė uždarytus ir užsklęstus langus, nuolatinį buvimą budriai ir atsargiai, tarsi nuolatinėje sargyboje, o kartais tai reiškė, kad ji rankoje nešdavosi revolverį, kuriam prokuratūroje buvo išduotas leidimas. Taip pat tai reiškė, kad negalima kartoti tų nekaltų klaidelių, kurias ji padarė vieną siaubingą vakarą, kai dar buvo teisės studentė.

Ji prikando lūpą. Jos ginklas buvo užrakintas dėkle jos lagamine, kambaryje.

Dar sykį įsiklausė, sakydama sau, kad nieko blogo nevyksta, kai jos neracionalioji ir išsigandusioji dalis primygtinai teigė, kad yra atvirkščiai. Ji padėjo dėžę su pacientų bylomis, stumtelėjo ją į šoną. Atsargioji jos pusė nuolatos šaukė įspėjimus.

Ji tai ignoravo ir siektelėjo durų rankenos.

Tada, laikydama ranką ant žalvarinių apkaustų, sustingo.

Net jeigu metalas būtų buvęs karštas, ji nebūtų to pajutusi.

Lėtai iškvėpdama, ji žengė atgal.

Pati sau pasakė, tarsi sulėtindama svarstymo greitį pridėtų jam daugiau svorio: *Durys buvo užrakintos, o dabar jos atviros. Tai ką dabar darysi?*

Liusi žengė dar vieną žingsnį atgal. Tada skubiai apsisuko ir greitai pasileido koridoriumi. Jos akys žvalgėsi kairėn ir dešinėn, ausys įtemptai klausėsi. Jos žingsnių tempas buvo toks skub-

rus, kad ji beveik bėgo greita ristele per kilimine danga išklotas grindis, dusliai dunksėdama pėdomis. Visi kiti miegamieji kambariai tame aukšte buvo uždaryti ir tylūs. Kol pasiekė koridoriaus galą, ji jau sunkiai kvėpavo, paskui puolė lipti laiptais, esančiais tame koridoriaus gale, o jos bateliai būgnijo į laiptų pakopas. Laiptinė buvo tokia pat tuščia ir aidinti kaip ir priešingame gale toji, kuria ji lipo prieš kelias minutes. Ji pastūmė sunkias duris ir už jų pirmąsyk išgirdo kažkieno balsus. Ji pasileido garso link, šokdama per dvi laiptų pakopas, ir pagaliau pribėgo tris jaunas moteris, stovinčias prie įėjimo į antrą aukštą. Visos po skirtingų spalvų megztukais dėvėjo baltas seselių uniformas. Jos nustebusios pažiūrėjo į Liusi, atbėgančią jų kryptimi.

Truputį paklaikusiai gestikuliuodama, Liusi šiek tiek atgavo kvapą ir tarė:

– Atleiskite...

Trys seselės įsispoksojo į ją.

– ...atsiprašau, kad trukdau jūsų pokalbį, – tarė ji, – tačiau aš esu Liusi Džons, prokurorė, atsiųsta čia, kad...

– Mes žinome, kas jūs, panele Džons, ir kodėl jūs čia, – pasakė viena iš seselių. Ji buvo aukšta juodaodė moteris, atletiškais plačiais pečiais, tamsiais plaukais ir tokia pačia oda, – ar kas nors nutiko?

Liusi linktelėjo ir įkvėpė prieš atsakydama, bandydama atgauti bent kiek šaltakraujiškumo.

– Nesu tikra, – tarė ji. – Aš grįžau čia ir radau savo miegamojo duris neužrakintas. Esu tikra, kad šįryt palikau jas užrakintas, išeidama į Amersto pastatą.

– Negerai, – tarė kita seselė. – Net jei ten įėjo pastato techniniai darbuotojai arba valytoja, jie vis tiek turėjo paskui save užrakinti duris. Tokios taisyklės.

– Atsiprašau, – tarė Liusi, – tačiau aš ten buvau viena, ir...

Aukštoji juodaodė seselė supratingai linktelėjo.

– Mes čia visi krūpčiojame nuo kiekvienos smulkmenos, netgi

po Stypenos arešto. Tokių dalykų paprastai ligoninėje nenutinka. Kodėl gi mums trims nepalydėjus jūsų atgal į kambarį ir nepatikrinus?

Niekam nereikėjo aiškinti, ką reiškė frazė „tokių dalykų". Visos ir taip suprato.

Liusi atsiduso.

– Dėkoju jums, – tarė ji. – Tai labai malonu iš jūsų pusės. Tikrai būčiau labai dėkinga.

Visos keturios moterys apsisuko ir ėmė lipti laiptais viršun, žygiuodamos kartu, panašiai kaip vandens paukščių būrelis, sutartinai besiiriantis per ežerą. Seselės tęsė savo pokalbį, kuris iš tiesų buvo paskalos apie porelę daktarų, dirbančių ligoninėje, ir juokeliai apie suktą išvaizdą paskutiniosios grupelės advokatų, kurie tą savaitę atvyko ligoninėn į pusiau teisinius išrašymo svarstymus. Liusi ėjo pirma, rodydama kelią, skubėdama tiesiai prie durų.

– Aš tikrai jums labai dėkinga, – pakartojo ji. Tada siektelėjo durų rankenos, sugriebė ją, pasuko ir pastūmė.

Ją sustabdė durų spyna. Durys paklibėjo pirmyn ir atgal, tačiau neatsidarė.

Ji pastūmė dar sykį.

Seselės keistai į ją pasižiūrėjo.

– Jos buvo praviros, – tarė Liusi. – Jos tikrai buvo praviros.

– Dabar atrodo užrakintos, – pasakė juodaodė seselė.

– Esu tikra, jos buvo neužrakintos. Aš paėmiau už rankenos, įkišau į spyną raktą, tačiau dar prieš man jį pasukant durys truputį prasivėrė, – ištarė Liusi. Tačiau jos balsui trūko įsitikinimo. Ją staiga užplūdo abejonės.

Minutėlę tvyrojo nejauki tyla, paskui Liusi išsitraukė iš kišenės savo kambario raktą, įkišo į spyną ir atrakino duris. Seselių trijulė lūkuriavo už jos.

– Kodėl gi mums neįėjus ir nepatikrinus? – tarė viena.

Liusi atidarė duris ir įžengė į kambarį. Viduje buvo tamsu, ir ji spustelėjo šviestuvo jungiklį. Maža erdvė staigiai nušvito. Tai

buvo skurdi, siaura patalpa, į vienuolio celę panašus kambarėlis tuščiomis sienomis. Jame tebuvo tvirtai sukalta komoda, viengulė lova, mažas rudo medžio rašomasis stalas ir kėdė kieta atkalte. Jos lagaminas atdaras gulėjo lovos viduryje, ant raudono velveto lovos užtiesalo, kuris buvo vienintelis ryškesnės spalvos daiktas kambaryje. Visa kita buvo arba ąžuolo rudumo, arba balta kaip sienos. Trims seselėms stebint, Liusi atidarė nedidelę spintą prie vienos sienos ir įsispoksojo į tuštumą jos viduje. Tada nuėjo į nedidukę vonią ir patikrino dušo kabiną. Ji netgi priklaupė ant vieno kelio ir pažiūrėjo po lova, nors jos visos ir taip matė, kad ten niekas nesislepia. Liusi atsistojo, nusipurtė dulkes ir atsisuko į tris seseles.

– Atleiskite, – tarė ji. – Aš buvau tikra, kad durys atviros, ir pajutau, tarsi kažkas manęs lauktų kambaryje. Aš atsivedžiau jus, ir...

Tačiau visos trys seselės papurtė galvas.

– Nėra už ką atsiprašinėti, – pasakė juodaodė seselė.

– Aš neatsiprašinėju, – tvirtai pasakė Liusi. – Durys buvo praviros. Dabar štai užrakintos.

Tačiau ji net nebežinojo, ar tai tiesa.

Seselės tylėjo, kol juodaodė gūžtelėjo pečiais ir lėtai prakalbo:

– Kaip jau sakiau, mes visi čia įsibaiminę, ir atsarga gėdos nedaro.

Kitos sumurmėjo pritardamos.

– Jums dabar jau viskas gerai? – pasiteiravo seselė.

– Taip. Puikiai. Dėkui už rūpestį, – gana šaltai atsakė Liusi.

– Na, jei jums vėl kada prireiks pagalbos, tiesiog kreipkitės į bet ką. Nedvejokite. Tokiais laikais kaip šie geriau pasitikėti savo jausmais.

Seselė smulkiau neaiškino, ką turėjo galvoje, sakydama „tokiais laikais kaip šie“.

Liusi užrakino duris seselėms už nugarų, šioms einant tolyn koridoriumi. Ji jautėsi truputį nesmagiai. Apsisuko ir atsirėmė

nugara į duris. Tada apsidairė aplink ir pagalvojo sau: *Tu nesuklydai. Kažkas čia buvo. Kažkas laukė.*

Ji pažvelgė į savo lagaminą. *Arba kažkas tiesiog užėjo apsidairyti.* Ji žengė prie kuklios savo drabužių ir kosmetikos kolekcijos, kurią atsivežė su savimi, ir tą sekundę suprato, kad kažko trūksta. Ji nežinojo ko, tačiau žinojo, kad iš jos kambario kažkas buvo paimta.

Tai buvai tu, ar ne?

Būtent ten, būtent tuo metu bandei pasakyti Liusi kažką svarbaus apie save, ir ji to nesuprato. Tai buvo kažkas lemiamo, kažkas gąsdinančio, daug labiau gąsdinančio, negu jai kada nors teko patirti, o ji uždarė duris paskui save su raminančiu trinktelėjimu. Ji vis dar mąstė kaip normalus žmogus, ir tai buvo didelis jos trūkumas.

Piteris Gaisrininkas žvelgė skersai miegamąjį, iš visų jėgų stengdamasis atskirti tolimų prisiminimų skausmą nuo neatidėliotinos dabartinės užduoties. Jo mintis teršė abejonės, ir jis juto kartėlį, kurį sukelia neapsisprendimas. Jis laikė save mažų mažiausiai ryžtingu ir greit apsisprendžiančiu žmogumi, ir jam labai nepatiko būti apniktam abejonių. Jis žinojo, kad pasiūlyti savo ir Paukštelio paslaugas Liusi Džons buvo staigus impulsas, ir jis vis dar buvo tikras, kad pasirinko teisingai. Tačiau jo entuziazmo pilnas planas nebuvo numatęs nesėkmės galimybės, ir Piteris įsitempęs stengėsi rasti būdą, kaip jiems pasiekti tikslą. Visur, kur bepažvelgdavo, matė varžymus ir draudimus ir nematė būdo, kaip jie galėtų šiuos ribojimus apeiti.

Jis laikė save vieninteliu pragmatiku psichiatrijos ligoninės pasaulyje.

Jis atsiduso. Buvo gili naktis, o jis sėdėjo atsirėmęs į sieną, ištiesęs kojas ant lovos, klausydamasi jį supančių neramaus miego garsų. Netgi naktis nesuteikė atokvėpio nuo skausmo, pama-

nė jis. Žmonės ligoninėje negalėjo pabėgti nuo savo bėdų, nesvarbu, kiek narkotikų beišrašytų Gerk piliulė. Gaisrininkas galvojo, kad sergant psichikos liga klastingiausia buvo tai, jog vien tik pasiekti tokią būseną, kokios sugebėtum tikėtis pasveikti, prireikdavo galybės valios pastangų bei uolaus gydymo. Toji užduotis daugumai rodėsi tiesiog herkuliška, o kai kuriems ir beveik neįveikiama. Jis išgirdo vieną ilgą dejonę ir jau šiek tiek buvo pasisukęs ta kryptimi, tačiau sustojo, nes atpažino kaltininką. Kartais jį liūdindavo, kai Francis blaškydavosi per miegus, nes žinojo, kad jaunuolis tikrai nenusipelno sielvartų, kurie nekviesti atslinkdavo nakčia.

Piteris nemanė, kad jis pats tinka į šią kategoriją.

Bandė atsipalaiduoti, tačiau nesugebėjo. Vienu momentu paklausė savęs, ar jam miegant girdisi tokia pat garsų maišatis. Skirtumas tarp jo ir visų kitų, įskaitant ir jaunąjį draugą Francį, buvo tas, Piteris tarė pats sau, kad jis buvo kaltas, o jie greičiausiai ne.

Savo šnervėmis staiga užuodė sunkiai atpažįstamą, tirštą, saldų tam tikro neaiškaus katalizatoriaus kvapą. Pirmas dvelktelėjimas buvo benzino, antras – benzininio žiebtuvėlių užpildo.

Jis vos nepašoko iš lovos kaip įgeltas, toks stiprus buvo tas pojūtis. Visų pirma instinktyviai pajuto būtinybę kaip nors sukelti aliarmą, suorganizuoti žmones, išvesti juos lauk, kol neatsitiko neišvengiama nelaimė. Savo vaizduotėje netrukus pamatė raudonus ir geltonus liepsnos liežuvius, sau kuro ieškančius ant lovų, ant sienų, ant grindų, po pacientų kojomis. Gaisrininkas jau juto garsų, desperatišką kosulį, kuris neišvengiamai kils, dūmų užuolaidoms užklojus kambarį. Durys buvo užrakintos, kaip ir kiekvieną naktį, ir jis įsivaizdavo girdįs panikos ištiktus žmones rėkiant, šaukiantis pagalbos, daužant kumščius į sieną. Visi jo kūno raumenys įsitempė, tačiau taip pat greitai atsipalaidavo. Suprato, kad tai tebuvo haliucinacija, tokia pati kaip tos, kurios kamavo Francį arba Napį, ar netgi tos, ypač baisios, apsėdusios

Stypeną. Kartais manydavo, kad visą jo gyvenimą galima apibūdinti kvapais. Alaus ir viskio kvapas, lydintis tėvą, sumišęs su prakaito ir purvo smarve nuo darbo vienose ar kitose statybose. Retkarčiais jo tėvas skleisdavo ir sunkų dyzelino kvapą, įsisunkusį nuo sunkiasvorės technikos taisymo. O priglaudęs galvą prie didžiojo vyro krūtinės paskui nueidavo pilna nosimi slogaus dvoko nuo pernelyg daug rūkomų cigarečių, kurios galiausiai pribaigs tėvą.

Jo motina, kaip kontrastas, visuomet kvepėdavo ramunėlėmis, nes iš visų jėgų kovodavo su įsigeriančiu skalbiklių, naudojamų skalbykloje, kvapo aštrumu. Kartais po sunkiu jos mėgstamo muilo kvapu jis užuosdavo aštrų baliklio dvelksmą. Sekmadieniais ji kvepėdavo kur kas gardžiau, kai visa išsigražindavo, tačiau rytais praleisdavo šiek tiek laiko virtuvėje kepdama. Taigi, pasipuošusi eiti į bažnyčią, ji jungė savyje žemišką duonos kvapą su skubria švara, tarsi būtent šitaip patiktų Dievui. Bažnyčia, atrodo, buvo tik šiurkštūs drabužiai po baltu paauksuotu patarnautojo apsiaustu ir smilkalai, nuo kurių šis kartais čiaudėdavo. Gaisrininkas prisiminė visus šiuos kvapus, lyg jie suptų jį ir ligoninėje.

Karas davė visiškai naują įsimintinų kvapų pasaulį. Tirštus džiunglių kvapus: augalijos ir karščio, kardito ir baltojo fosforo po susišaudymų. Lipnius dūmų ir napalmo kvapus, atsklindančius iš toli, susimaišančius su klaustrofobiją keliančiais krūmyno, kuris Piterį supdavo, kvapais. Jis priprato prie kraujo, vėmalų ir išmatų smarvės, dažnai besimaišančios su mirtimi. Jie pereidavo kaimus, kuriuose sklisdavo egzotiški maisto kvapai, o pelkes ir užtvindytus laukus apeidavo lanku, – ten kvepėdavo pavojumi. Bazės stovykloje sklisdavo aštrus, pažįstamas marihuanos kvapas bei akis graužiantis valiklių, kuriais jie švarino ginklus, dvokas. Tai buvo nepažįstamų ir nerimą keliančių kvapų vieta.

Sugrįžęs sužinojo, kad ugnis turi tuzinus skirtingų kvapų, lydinčių atskirus jos etapus ir įsikūnijimus. Mediena mintanti ugnis

skyrėsi nuo chemikalų sukeltos ugnies, kuri visai nebuvo panaši į ugnį, siaubiančią betoną. Pirmosios nedrąsios, lyžčiojančios liepsnelės skyrėsi nuo kylančio gaisro, įgaunančio jėgų žydėjimą, kuris savo ruožtu skyrėsi nuo spirgančios ugnies, nepasotinamai valdančios savo ateitį, kvapo. Tačiau jie visi skyrėsi nuo slogių suanglėjusio medžio ir sulankstyto metalo kvapų, užplūstančių tada, kai gaisras jau įveiktas ir nugalėtas. Tais laikais jis patyrė ir ypatingą išsekimo kvapą, tarsi iki kaulų prasiskverbiantis nuovargis turėtų savo dvelksmą. Kai Piteris užsirašė į padegimų tyrėjų mokslus, vienas iš pirmųjų dalykų, kurių jį išmokė – tai naudotis nosimi, nes padegimui naudojamas benzinas skleidė kitokį kvapą nei žibalas. Šis kvepėjo kitaip nei visi kiti dalykai, kuriuos žmonės naudodavo griovimui. Kai kurie kvapai buvo subtilūs, tiesiog sunkiai pagaunamų kvapų puokštės. Kiti buvo akivaizdūs ir diletantiški, patraukiantys dėmesį nuo pat pirmos minutės, įžengus į griuvėsius, likusius iš kokio nors pastato.

Kai atėjo laikas pačiam sukelti gaisrą, jis naudojo paprasčiausią benziną, nupirktą degalinėje, vos už mylios nuo bažnyčios. Nusipirko jį, naudodamasis savo vardine kredito kortele. Nenorėjo, kad būtų abejojančių dėl šio gaisro autoriaus.

Beprotnamio miegamojo prieblandoje Piteris Gaisrininkas papurtė galvą, nors pats net nežinojo, ką norėjo paneigti. Tą naktį buvo sutelkęs visą žudikišką savo įniršį ir tiesiog prisiminė, ko mokėsi apie ugnies kilmės nuslėpimą, viską apie atsargumą ir subtilumą, tada visa tai ignoravo. Jis paliko tokį aiškų pėdsaką, kad jį be vargo surastų net naujokėlis tyrėjas. Piteris užkūrė ugnį, tada perėjo nava iki zakristijos, šaukdamas įspėjimus, tačiau iš tiesų tikėdamas esąs vienas. Išgirdęs už savęs nekantriai pleškančią ugnį, sustojo ir pažiūrėjo į vitražinį lango stiklą, kuris staiga atgijo, sugavęs ugnies atšvaitą. Jis persižegnojo, kaip kad buvo daręs tūkstantį kartų, tada išėjo lauk į pievelę priešais. Ten laukė gaisro įsiplieskiant visa jėga, paskui nuėjo namų link, kur ant savo mamos namo laiptelių laukė atvykstant policijos. Jis

žinojo padaręs gerą darbą ir tai, kad netgi darbščiausia gaisrininkų su kopėčiomis komanda nepajėgs užgesinti gaisro, jau bus per vėlu.

Tačiau nežinojo, kad jo nekenčiamas kunigas bažnyčios viduje. Sulankstomoje lovelėje, raštinėje, o ne namie, savo lovoje, kur, tiesą sakant, turėjo būti, atsižvelgiant į jo įprastą elgesį. Jis miegojo paveiktas stiprių migdomųjų, kurių, be jokios abejonės, išrašė parapijietis gydytojas, susirūpinęs, kad dvasiškasis tėvas atrodo išblyškęs, sunykusio veido, o jo pamokslus darkė nerimas. Taip ir turėjo būti, nes jis žinojo, jog Piteris Gaisrininkas žino, ką kunigas padarė jo mažajam sūnėnui. Taip pat suvokė, kad iš visų parapijos narių vienintelis Piteris, ko gero, buvo tas, kuris nenuleistų to patylomis. Tai niekada nedavė Piteriui ramybės: buvo tiek daug kitų, kuriuos kunigas būtų galėjęs pasirinkti savo aukomis ir kurie neturėjo giminių, sugebančių tam pasipriešinti. Piteris dar klausė savęs, ar vaistai, kurie paveikė kunigą taip, jog jis miegojo savo lovoje, nors aplink jį pleškėjo mirtinos liepsnos, buvo tokie patys, kokius Gerk piliulė mėgo skirti ligoninės pacientams. Spėjo, kad taip, ir tai jam rodėsi malonus ir beveik juokingai ironiškas sutapimas.

– Kas padaryta, padaryta, – sušnabždėjo Piteris.

Paskui apsidairė aplink, norėdamas pažiūrėti, ar jo žodžių garsas nieko nepažadino.

Jis pabandė užsimerkti. Žinojo, kad jam reikėtų pamiegoti, tačiau nesitikėjo, jog tai suteiktų bent kiek atilsio.

Susierzinęs purkštelėjo ir permetė kojas per gulto kraštą. Liepė sau nueiti į vonios kambarį ir atsigerti vandens. Pasitrynė rankomis veidą, lyg galėtų nusibraukti kai kuriuos prisiminimus.

Darydamas tai, jis staiga pasijuto stebimas.

Greitai išsitiesė, kaipmat išsibudino ir ėmė akimis šaudyti po kambarį.

Dauguma žmonių buvo uždengti šešėlių. Truputis šviesos įspindo į kambarį pro langų eilę. Jis dairėsi pirmyn ir atgal po nera-

miai miegančių žmonių eiles, tačiau nematė nė vieno pabudusio ir tuo labiau nė vieno, spoksančio jo link. Bandė atsikratyti to jausmo, tačiau nepajėgė. Jo vidus prisipildė nervingos energijos, tarsi visi pojūčiai – regėjimas, klausa, kvapas, skonis ir lytėjimas – staiga būtų puolę šaukti jam įspėjimus. Piteris stengėsi paliepti sau nusiraminti, nes pradėjo manyti, jog virsta tokiu pat paranojiku kaip ir kiti jį supantys žmonės, tačiau paskui vėl patikino save, kad akies kampučiu sugavo kažkokį judesį.

Jis pasisuko ta kryptimi ir vieną sekundę išvydo veidą, žvelgiantį pro mažą stebėjimo langelį miegamojo duryse. Jų žvilgsniai susitiko, tačiau taip pat greitai, kaip ir pasirodęs, veidas dingo iš akių.

Piteris pašoko ir, greitai judėdamas prieblandoje, prasibrovė pro miegančius žmones iki durų. Jis prikišo veidą prie storo stiklo ir žvilgtelėjo į koridorių. Tegalėjo matyti apie kelias pėdas į abi puses, o viskas, ką pamatė, buvo tamsa ir tuštuma.

Sugriebė už rankenos ir patraukė. Užrakinta.

Jį užliejo stipri pykčio ir susierzinimo banga. Piteris sugriežė dantimis ir pamanė, kad jam tikrai visada skirta suprasti, jog tai, ko jis norėtų, yra nepasiekiama, už užrakintų durų.

Silpnas apšvietimas, šešėliai, storas stiklas – visa tai kartu paveikė taip, kad Piteris nepastebėjo nė menkiausių veido bruožų. Viskas, ką jis įsiminė, tebuvo žvėriškas nuožmumas į jį įsmeigtose akyse. Žvilgsnis buvo nedviprasmis ir piktas. Piteris turbūt pirmą kartą pamanė, kad Stypena galbūt buvo stebėtinai teisus protestuodamas ir maldaudamas. Kažkoks blogis nekliudomas įslinko į ligoninę, ir Piteris suprato, kad tas blogis viską žino apie jį. Bandė įtikinti save, jog tai suprasdamas tampa stipresnis. Tačiau įtarė, kad tai, ko gero, melas.

Penkioliktas skyrius

Atėjus vidurdieniui, aš jau buvau išsekęs. Per mažai miego. Per daug minčių, žaibiškai lakstančių mano įelektrintoje vaizduotėje. Aš sėdėjau vienas ant grindų sukryžiavęs kojas, nusprendęs truputį atsipūsti, rūkydamas cigaretę. Tikėjau, kad saulės spinduliai, besiliejantys pro langus, atnešantys kasdienę porciją slegiančio slėnio karščio, nuvijo Angelą. Tarsi gotikinių romanų rašytojo sukurtas padaras, jis naudojosi savo teise į naktį. Popietiniai prekybos garsai, žmonės, judantys po miestą, sunkvežimio ar autobuso variklio burzgimas, tolima kelių patrulio mašinos sirena, pliumptelėjimas, pasigirdęs laikraščių išnešiotojui numetus savo ryšulį ant šaligatvio, garsiai klegantys vaikai, einantys keliuku – visa tai susidėjo ir jį nuvijo. Jis ir aš, abu žinojome, kad aš kur kas pažeidžiamesnis tyliomis vidurnakčio valandomis. Naktis atneša abejones. Tamsa pasėja baimę. Tikėjausi, kad jis sugrįš, vos nusileis saulė. Iki šiol nėra išrasta tokios piliulės, kuri galėtų palengvinti vienatvės ir atsiskyrimo simptomus, atnešamus dienos pabaigos. Tačiau šiuo metu aš buvau saugus ar bent mažų mažiausiai tiek saugus, kiek galėjau tikėtis. Nesvarbu kiek spynų ir skląsčių užrakinčiau savo duris, tai vis tiek nesulaikys mano didžiausių baimių. Ši pastaba privertė garsiai nusijuokti.

Aš peržiūrėjau tekstą, pieštuku mano parašytą ant sienos, ir

pagalvojau: leidau sau per daug laisvės. Piteris Gaisrininkas tą rytą po pusryčių pasikvietė mane į šoną ir sušnibždėjo:

– Aš kažką mačiau. Pro pagrindinio įėjimo stebėjimo langelį spoksantį vidun, lyg ieškotų vieno iš mūsų. Aš negalėjau miegoti ir, kai gulėjau lovoje, pajutau, kad kažkas mane stebi. Kai atsisukau, pamačiau jį.

– Ar tu jį pažinai? – paklausiau.

– Neturėjau tokios galimybės, – Piteris lėtai papurtė galvą. – Tik vieną sekundę jis buvo ten, tada, kai iššokau iš lovos, pradingo. Nuėjau prie langelio ir pažiūrėjau, tačiau nieko nepajėgiau pamatyti.

– O ką veikė budinti seselė?

– Nemačiau ir jos.

– Tai kur ji buvo?

– Nežinau. Tualete? Išėjusi pasivaikščioti? Galbūt viršutiniame aukšte plepėjo su ten budinčia sesele? Užmigo savo kėdėje?

– Ką manai? – pasiteiravau, o į mano balsą jau pradėjo skverbtis nervingumas.

– Norėčiau manyti, kad ten buvo haliucinacija. Čia jų netrūksta.

– Buvo?

Piteris nusišypsojo ir papurtė galvą.

– Norėtum.

– Tai kas, tavo nuomone, ten buvo?

Jis nusijuokė, tačiau nelinksmai, ir visai ne dėl to, kad tikėjosi kažko juokingo.

– Paukšteli, tu juk žinai, kas, mano nuomone, ten buvo.

Aš stabtelėjau, giliai įkvėpiau ir užgniaužiau savyje aidinčius balsus.

– Kaip manai, kodėl jis atėjo prie durų?

– Norėjo pamatyti mus.

Štai ką aš prisimenu, visiškai aiškiai. Prisimenu, kur mes stovėjome, kaip buvome apsirengę. Piteris buvo užsimaukšlinęs savo „Red Sox“ kepuraitę, truputį atsmauktą nuo kaktos. Atsimenu,

ką valgėme tą rytą: blynus, kurių skonis buvo lyg kartono, išmirkyto tirštame, saldžiame sirupe, turėjusiame daugiau bendra su kokio nors mitybos mokslininko cheminiu mišiniu negu su Naujosios Anglijos klevu.

Užgesinau cigaretę tiesiai į buto grindis ir gromuliavau savo atsiminimus vietoj maisto, kurio man neabejotinai reikėtų. Štai ką Piteris man tada pasakė. Visa kita tik spėjau. Negalėčiau padėjęs ranką ant Biblijos prisiekti, kad tą naktį jis buvo įkliuvęs nemigos voratinklyje dėl to, ką padarė prieš daugelį mėnesių. Tiesiai nepasakė, kokios mintys taip nedavė jam ramybės, kad jis gulėjo lovoje, negalėdamas užmigti, taigi būdraudamas pajuto esąs stebimas. Nežinau, ar tada apie tai išvis pagalvojau. Tačiau dabar, po daugelio metų, aš sumąsčiau, kas tai turėjo būti. Žinoma, viskas turėjo prasmę, nes Piteris buvo įkliuvęs į šių savo prisiminimų erškėčius. Neilgai trukus visi dalykai susisiejo, ir todėl, kad papasakočiau jo istoriją ir Liusi, ir savo paties, supratau, kad man reikės leisti sau laisvai interpretuoti. Tiesa – slidus dalykas, ir aš su ja visai nesutariu. Nesutaria nė vienas pamišėlis. Taigi, jei stengsiuos papasakoti teisybę, galbūt sumeluosiu. Galbūt viską perdėsiu. Galbūt nutiko visai ne taip, kaip aš prisimenu, gal mano atmintis taip ištampyta ir iškankinta nuo vaistų vartojimo daugelį metų, kad tiesa amžiams liko man nepasiekiama.

Manau, tik poetai romantizuoja beprotybę, manydami, kad ji nuo ko nors išlaisvina, kai iš tiesų yra atvirkščiai. Kiekvienas mano galvoje girdimas balsas, kiekviena baimė, kurią jutau, kiekviena haliucinacija, kiekvienas potraukis, kiekviena smulkmena, kurioms susidėjus atsiradau šis liūdnas aš, ištremtas iš namų, kuriuose užaugau, į Valstybinę Vakarų ligoninę – niekas iš jų neturėjo nieko bendro su laisve ar išsilaisvinimu ir net nesuteikė kokio nors teigiamo išskirtinumo. Valstybinė Vakarų ligoninė – tiesiog vieta, kur mes visi buvome uždaryti ir užsiėmę savo pačių vidiniu įkalinimu.

Tai netiesa, kalbant apie Piterį, nes jis niekada nebuvo toks išprotėjęs kaip kiti.

Ne visai tiesa ir apie Angelą.

Kažkokiu keistu būdu Liusi buvo tiltas tarp jų dviejų.

Mes vis dar stovėjome, išėję iš valgomojo, laukdami, kol pasirodys Liusi. Piteris, rodės, įtemptai galvoja, perkratydamas savo mintyse tai, ką matė ir kas atsitiko tą naktį. Aš stebėjau jį, atrenkantį kiekvieną tų kelių minutėlių akimirksnį, kurį paskui pakelia į šviesą ir lėtai sukioja, tarsi archeologas, suradęs kokį nors senovės reliktą, švelniai nupūsdamas nuo jo laiko dulkes. Piteris taip pat stebėjo, tarsi mintyse pasukdamas tą kažką reikiamu kampu, laikydamas jį taip, kad šviesa kristų kaip reikia, ir jis pamatytų, kas tai yra išties.

Kai stebėjau Piterį, jis pasisuko į mane ir pasakė:

– Štai ką mes dabar žinom: Angelas negyvena kambaryje su mumis. Jis gali būti iš kito miegamojo viršutiniame aukšte. Jis gali būti atėjęs iš kito pastato, nors aš dar neišsiaiškinau kaip. Tačiau mes bent jau galime išbraukti savo kambario draugus. Dar kai ką sužinojome. Jis suprato, kad mes kažkaip su visu šituo susiję, tačiau mūsų nepažįsta, bent jau nepakankamai gerai, ir todėl stebi.

Aš apsisukdamas peržvelgiau koridorių.

Kata rymojo prie sienos, įsmeigęs akis į lubas virš mūsų. Galbūt jis klausėsi Piterio. Galbūt kokio nors slapto vidaus balso. Neįmanoma pasakyti. Nukriošęs senas vyriškis nuleistomis ligoninės pižamos kelnėmis vilkosi pro mus, ant jo neskusto smakro varvėjo seilės, jis burbėjo ir klupčiojo, tarsi nepajėgdamas suprasti, kad trukdantis eiti kliuvinys buvo iki kulkšnių nusmukusios kelnės. Taip pat pastebėjau stambųjį protiškai atsilikusį vyriškį, kuris anksčiau mus išgąsdino. Jis prasvyravo pro senį, tačiau kai trumpai pasisuko į mus, jo akys buvo pilnos baimės, o visas pyktis ir agresija kažkur dingę. Tikriausiai jam padidino vaistų dozę, pamaniau.

– Kaip mes galime atskirti, kas mus stebi? – paklausiau. Sukiojau galvą kairėn ir dešinėn, pajutau, kaip mane persmelkė šaltis pagalvojus, kad bet kuris iš šimtų žmonių, svajingai spoksančių prieš save, iš tiesų galbūt vertina ir matuoja, kruopščiai apžiūrinėdamas mane.

Piteris gūžtelėjo pečiais.

– Štai kur smagumėlis, ar ne? Mes esame tie, kurie ieško, tačiau Angelas yra tas, kuris stebi. Tiesiog būk budrus. Kažkas vis tiek nutiks.

Aš apsižvalgiau ir pamačiau Liusi Džons, įeinančią pro pagrindines Amersto duris. Ji trumpai sustojo pasikalbėti su viena iš seselių, ir pamačiau Didįjį Juoduką, atžingsniuojantį prisidėti prie jos. Pamačiau, kaip jam įteikia keletą rudu popieriumi aplenktų bylų, paimtų nuo perpildytos dėžės, kurią ji atsinešė ir paskui padėjo ant grindų, viršaus. Piteris ir aš žengėme žingsnį jos link, tačiau mums sutrukdė Žurnalistas. Šis, pamatęs mus, puolė ir užstojo kelią. Jo akiniai buvo užtupdyti truputį kreivai, o susivėlęs plaukų kuokštas styrojo ant kaktos lyg raketa. Šypsena buvo tokia pat kreiva kaip ir laikysena.

– Blogos naujienos, Piteri, – tarė jis, nors šypsojosi, tartum taip galėtų nukenksminti blogas žinias. – Visuomet blogos naujienos.

Piteris nieko neatsakė, ir Žurnalistas rodėsi truputį nusivylęs, kai šiek tiek palenkė galvą į šoną.

– Na, gerai, – lėtai ištarė jis. Tada pažiūrėjo į Liusi Džons ir smarkiai susikaupė. Atrodė, kad pats prisiminimo veiksmas reikalauja fizinių pastangų. Po kelių minutėlių pastangų jo veide pražydo šypsena.

– „Boston Globe“, rugsėjo dvidešimtoji, tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt septintieji. Vietos naujienų skyrius, antras B puslapis. „Atsisakymas būti auka: Harvardo diplomą turinti teisės specialistė paskirta vadovauti seksualinių nusikaltimų skyriui.“

Piteris stabtelėjo. Jis pasisuko į Žurnalistą.

– Ką dar prisimeni?

Žurnalistas vėl padvejojo, įtemptai naršydamas po atmintį, paskui pacitavo:

– „Liusi K. Džons, dvidešimt aštuonerių, trejus metus dirbusi eismo ir sunkių nusikaltimų skyriuose, buvo paskirta vadovauti naujai sudarytam Safolko apygardos prokuratūros seksualinių nusikaltimų tyrimo skyriui, šiandien paskelbė atstovas. Panelė Džons, tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt ketvirtaisiais baigusi teisės mokslus Harvarde, bus atsakinga už seksualinių nusikaltimų tyrimą ir bendradarbiaus su žmogžudysčių skyriumi dėl žmogžudysčių, susijusių su išprievartavimais, sakė atstovas."

Žurnalistas atsikvėpė ir skubiai tęsė:

– „Interviu panelė Džons sakė, kad ji turi ypatingą kvalifikaciją, tinkamą šiai pozicijai, nes pirmaisiais savo metais Harvarde pati buvo tapusi užpuoliko auka. Liusi jaučia, anot jos, vidinį poreikį prisidėti prie prokuratūros, nepaisydama gausių pasiūlymų iš korporacinių teisės firmų, nes ją užpuolęs žmogus niekad taip ir nebuvo sučiuptas. Norą tirti seksualinius nusikaltimus, pasakojo ji, paskatino intymus žinojimas, kokią emocinę žalą gali padaryti išprievartavimas, ir nepasitenkinimą kelianti kriminalinės teisės sistema, prastai gebanti tvarkytis su tokiais nusikaltimais. Ji sakė, kad tikisi sukurti pavyzdinį skyrių, kurį galėtų kopijuoti kiti apygardos ir šalies teisininkai..."

Žurnalistas padvejojo, tada ištarė:

– Ten dar buvo nuotrauka bei dar šis tas. Bandau prisiminti.

Piteris linktelėjo.

– Jokio paskesnio straipsnio „Gyvenimo būdo žurnale" kitą dieną ar panašiai? – tyliai paklausė jis.

Žurnalistas vėl pasirausė atmintyje.

– Ne... – lėtai ištarė.

Paskui mažesnysis vyriškis nusišypsojo ir, kaip visada, staiga nuklydo tolyn, ieškodamas šiandienos laikraščio. Piteris stebėjo jį nueinant, tada vėl atsisuko į mane.

– Nagi, tai paaiškina vieną dalyką ir pradeda aiškinti kitą, ar ne, Paukšteli?

Aš irgi taip maniau, tačiau, užuot atsakęs į Piterio klausimą, atsiliepiau:

– Ką?

– Na, visų pirma randą ant jos skruosto.

Randą. Žinoma.

Turėjau atkreipti daugiau dėmesio į tą randą.

Kai sėdėjau savo bute, piešdamas baltą liniją, besidriekiančią Liusi veidu, pakartojau tą pačią klaidą kaip ir prieš daugelį metų. Mačiau trūkumą jos tobuloje odoje ir nesusimąsčiau, kaip tai pakeitė jos gyvenimą. Pamaniau sau, kad būčiau norėjęs bent kartą jį paliesti.

Užsidegiau dar vieną cigaretę. Aitrūs dūmai kilo aukštyn nejudančiame ore. Būčiau taip ir sėdėjęs, nuklydęs į prisiminimus, jei ne smarkus beldimas į duris.

Aš pašokau ant kojų kaip po aliarmo. Mano susimąstymas išgaravo, užleisdamas vietą nervingumui. Žengiau lauko durų link ir tada išgirdau aiškiai šaukiant mane vardu:

– Franci! – po to ėjo dar viena smūgių į storą durų medį serija.

– Franci! Atidaryk! Ar tu ten?

Aš sustojau ir minutėlę svarsčiau apie keistą reikalavimo „Atidaryk“ gretinimą su po to einančiu klausimu: „Ar tu ten?“ Geriausiu atveju, atvirkščia seka.

Žinoma, balsą pažinau. Minutę palūkėjau, nes įtariau, kad po sekundės ar dviejų išgirsiu dar vieną pažįstamą toną.

– Franci, prašau. Atidaryk duris, kad pamatytume tave...

Pirmoji Sesuo ir Antroji Sesuo.

Megan vaikystėje buvo lieknutė ir kaprizinga, tačiau dabar išaugusi iki profesionalaus regbio žaidėjo dydžio ir įgijusi panašų temperamentą. Ir Kolin, perpus mažesnė bei laibesnė, iš tų drovuolių rūšies, kurie jungia nedrąsą su išsiblaškymo gal-gali-už-

mane-tai-padaryti-nes-aš-net-nežinau-nuo-ko-pradėti kupinu nesugebėjimu gyvenime atlikti net paprasčiausius dalykus. Aš negalėjau pakęsti nė vienos iš jų.

– Franci, mes žinome, jog tu ten, ir norime, kad tuojau pat atidarytum šias duris!

Po to ėjo dar vienas bum, bum, bum į duris.

Aš priglaudžiau kaktą prie kieto medžio, paskui apsisukau ir atsirėmiau į duris nugara, tarsi blokuodamas joms įėjimą. Po kelių minučių vėl apsisukau ir garsiai paklausiau:

– Ko norite?

Pirma Sesuo:

– Norim, kad atidarytum!

Antra Sesuo:

– Norim įsitikinti, jog tau viskas gerai.

Nuspėjama.

– Man viskas puiku, – pasakiau. Meluoti sekėsi lengvai. – Aš dabar užsiėmęs. Ateikit kada nors kitu metu.

– Franci, ar geri savo vaistus? Tučtuojau atidaryk! – Megan balse buvo tiek valdingumo, kiek jūrų korpuso rikiuotės seržanto ypač karštą dieną Pario saloje, ir maždaug tiek pat kantrybės.

– Franci, mes dėl tavęs rūpinamės! – Kolin turbūt dėl visų rūpinosi. Ji nuolat jaudindavosi dėl manęs, dėl savo pačios šeimos, dėl tėvų ir sesers, dėl žmonių, apie kuriuos perskaitydavo rytiniame laikraštyje arba pamatydavo per vakaro žinias, dėl mero ir gubernatoriaus, o turbūt ir dėl prezidento, kaimynų ir šeimos gatvės gale. Ši, kaip jai atrodė, vis išgyvendavo sunkų metą. Jaudintis buvo jos stilius. Tai buvo sesuo, artimiausia mano senyviems ir nedėmesingiems tėvams, taip buvo nuo tada, kai dar buvome vaikai. Ji visad ieškojo jų pritarimo, kad ir ką darytų, ko gero, netgi tam, ką pagalvodavo.

– Jau sakiau, – atsargiai atsiliepiau, nekeldamas balso, bet neatidarydamas durų. – Gyvenu puikiai. Tiesiog dabar esu užsiėmęs.

– Kuo užsiėmęs? – paklausė Megan.

– Tiesiog savo projektu, – pasakiau. Prikandau lūpą. Tai nesuveiks, pamaniau sau. Nė akimirksniui. Ji tiesiog taps dar įkyresnė, nes aš, be jokios abejonės, tik pakurstčiau jos smalsumą.

– Projektu? Kokiu dar projektu? Ar tavo socialinis darbuotojas tau sakė, kad galėtum padaryti projektą? Franci, tučtuojau atidaryk! Mes čia tokį kelią važiavome, nes dėl tavęs jaudinamės, ir jeigu neatidarysi...

Jai nereikėjo nė pabaigti savo grasinimo. Nebuvau tikras, ką galėtų padaryti, tačiau įtariau, kad ir kas tai būtų, bus blogiau, nei atidaryti duris. Aš pravėriau jas maždaug per šešis colius ir atsistojau tarpduryje, užstodamas įėjimą, laikydamas ranką ant durų, pasiruošęs jas užtrenkti.

– Matot? Štai ir aš, gyvas ir sveikas. Nieko blogo nenutiko. Tiesiog gyvenu taip pat kaip vakar, taip pat, kaip gyvensiu rytoj.

Abidvi moterys įdėmiai tyrinėjo mane. Man norėjosi, kad būčiau švaresnis, pasistengęs atrodyti padoriau, prieš eidamas prie durų. Mano neskusti skruostai, susivėlę, neplauti plaukai ir nuo nikotino pageltę nagai tikriausiai darė prastą įspūdį. Bandžiau truputį pasitaisyti marškinius, tačiau supratau, jog tik atkreipiu dėmesį į tai, kaip aplaidžiai, ko gero, atrodau. Kolin tyliai aiktelėjo, pamačiusi mane. Tai blogas ženklas. Tuo tarpu Megan stengėsi įdėmiai žiūrėti pro mane, ir spėju, kad pamatė prirašytas gyvenamojo kambario sienas. Ji išsižiojo, tada vėl užsičiaupė, apmąstė, ką ketinanti sakyti, ir vėl pradėjo:

– Ar geri savo vaistus?

– Žinoma.

– Ar geri visus savo vaistus? – pabrėžė kiekvieną žodį, tarsi kalbėdama su ypač lėtu vaiku.

– Taip. – Ji buvo tokia moteris, kuriai lengva meluoti. Net nesijaučiau kaltas.

– Nesu tikra, kad tikiu tavimi, Franci.

– Tikėk sau, kuo tik nori.

Blogas atsakymas. Mintyse sau įspyriau.

– Ar vėl girdi balsus?

– Ne. Nei truputėlio. Kas pakišo tau tokią kvailą mintį?

– Ar turi ką valgyti? Ar išsimiegi? – tai prakalbo Kolin. Ne taip intensyviai, tačiau, kita vertus, labiau tirdama.

– Prisikertu iki soties triskart per dieną ir išmiegu po geras aštuonias valandas per naktį. Tiesą sakant, ponia Santjago neseniai paruošė man pilną lėkštę vištienos su ryžiais, – skubiai šnekėjau aš.

– Ką tu ten darai? – Megan reikalavo atsakymo.

– Tiesiog aprašinėju savo gyvenimą. Nieko ypatingo.

Ji papurtė galvą. Aišku, tuo nepatikėjo ir toliau tiesė kaklą į priekį.

– Kodėl nenori mūsų įleisti? – paklausė Kolin.

– Man reikalingas privatumas.

– Tu ir vėl girdi balsus, – ryžtingai paskelbė Megan. – Galiu taip tvirtinti.

Aš padvejojau, paskui teiravausi:

– Kaip? Ar tu irgi juos girdi?

Tai, aišku, supykdė ją dar labiau.

– Tu privalai tuoj pat mus įleisti!

Papurčiau galvą.

– Noriu būti paliktas ramybėje, – atsakiau. Kolin, rodėsi, tuoj puls į ašaras, – tiesiog noriu, jog paliktumėte mane ramybėje. Kodėl jūs iš viso čia?

– Juk jau sakėm. Mes dėl tavęs rūpinamės.

– Kodėl? Ar kas nors patarė jums dėl manęs susirūpinti?

Abi seserys vogčiomis viena į kitą pasižiūrėjo, paskui vėl į mane.

– Ne, – tarė Megan, bandydama moduliuoti primygtinį savo balso toną, – mes tiesiog taip ilgai nieko iš tavęs negirdėjome...

Aš joms nusišypsojau. Buvo smagu, kad dabar jau mes visi melavome.

– Buvau užsiėmęs. Jei norite susitikti, na, tai liepkite savo

*žmonėms paskambinti mano sekretorei, ir pabandysiu rasti jums laiko iki Darbo dienos**.*

Jos net nenusijuokė iš mano pokšto. Kai mėginau uždaryti duris, Megan žengė į priekį ir ant durų padėjo ranką, sustabdydama jas.

– Kokius ten žodžius matau? – pareikalavo atsakymo ji, rodydama pirštu. – Ką ten rašai?

– Tai mano reikalas, o ne jūsų, – pasakiau.

– Ar rašai apie mamą ir tėvą? Apie mus? Tai būtų nesąžininga!

Pasijutau truputį priblokštas. Žaibiškai diagnozavau jai paranoją, didesnę nei mano paties.

– Kas verčia jus manyti, – lėtai ištariau, – jog esate pakankamai įdomios, kad apie jus būtų rašoma?

Tada uždariau duris, galbūt truputį per smarkiai, nes trenksmas nuaidėjo mažame bute lyg šūvis.

Jos vėl ėmė belsti, tačiau aš nekreipiau dėmesio. Žengdamas į šalį, savyje girdėjau sklindantį pažįstamų balsų murmėjimą. Sveikino mane su tuo, ką padariau. Jiems visada patikdavo mažos mano neklusnumo ir nepriklausomybės demonstracijos. Tačiau balsus išsyk atsekė tolimas, aidintis pašaipus juokas, kuris tiek sustiprėjo, kad pakeitė pažįstamus garsus. Jis buvo truputį panašus į varnos kvarksėjimą, atneštą stipraus vėjo, nematomą, aidintį man virš galvos. Aš sudrebėjau ir truputį susigūžiau, lyg galėčiau to garso išvengti ir jis mane aplenktų.

Žinojau, kas čia juokiasi.

– Gali sau juoktis! – sušukau Angelui, – tačiau kas kitas žino, kas nutiko?

Francis atsisėdo priešais Liusi stalą, tuo tarpu mažojo kabineto gale Piteris vaikštinėjo aplink.

– Taigi, – ištarė Gaisrininkas su trupučiu nekantrumo balse, – panele prokurore, kas toliau?

* Amerikoje pirmasis rugsėjo pirmadienis.

Liusi mostelėjo į bylų aplankus.

– Manau, kad jau laikas pasikviesti kai kuriuos pacientus pasikalbėti. Tuos, apie kuriuos yra įrašų dėl smurto.

Piteris linktelėjo, tačiau atrodė truputį sunerimęs.

– Esu tikras, jog kai pradėjote skaityti šias bylas, supratote, kad duomenys tinka beveik visiems čia esantiems, išskyrus nusenusius ir protiškai atsilikusius, apie kuriuos irgi gali būti kokių nors įrašų dėl smurto. Manau, mums reikia rasti dar tam tikrų diskvalifikuojančių bruožų, panele Džons... – pradėjo jis, tačiau moteris kilstelėjo ranką.

– Piteri, nuo šiol vadink mane tiesiog Liusi, – tarė ji. – Tuomet man neprireiks kreiptis į tave pavarde, nes iš tamstos bylos žinau, kad tavoji tapatybė turėtų būti jei ne visai nuslėpta, tai bent jau, na, nepabrėžiama, teisingai? Dėl tavo prastos šlovės kai kuriose gana žinomose didžiosios Masačiusetso valstijos dalyse. Aš taip pat žinau, kad čia atvykdamas pasakei Gulptililiui, jog daugiau nebeturi vardo – atsiribojimo aktas, kurį jis interpretavo kaip nenorą užtraukti tam tikros gėdos savo didelei šeimai.

Piteris nustojo žingsniuoti, ir minutėlę Franciui pasirodė, kad šis tuoj supyks. Vienas iš jo balsų sušuko: *Atkreipk dėmesį!,* todėl nė neprasižiodamas stebėjo juos abu. Liusi šypsojosi, tarsi žinodama, kad sutrikdė Piterį, o jis atrodė kaip žmogus, mąstantis, kaip atsikirsti. Po kelių akimirkų atsirėmė į sieną ir nusišypsojo, visai panašiai kaip Liusi.

– Gerai, Liusi, – lėtai ištarė jis, – vadinkime vienas kitą vardu. Tačiau pasakyk man, jei gali: ar nemanai, kad imti interviu iš kiekvieno praeityje smurtavusio paciento ar netgi iš tokių, kurie ir ligoninėje įvykdė vieną ar du išpuolius, nebus visiškai nevaisinga? Dar svarbiau, kiek laiko tu turi, Liusi? Kaip manai, ar ilgai gali čia būti, nerasdama atsakymo?

Liusi šypsena kaipmat išblėso.

– Kodėl šito klausi?

– Nes man įdomu, ar tavo bosas Bostone iš tiesų žino, ką tu čia ketini veikti.

Tyla pripildė mažąjį kambarėlį. Francis budriai stebėjo kiekvieną savo kompanionų judesį: akių žvilgsnius ir tai, ką jie slėpė, rankų ir pečių padėtį, kuri galėjo subtiliai skirtis nuo pasakytų žodžių.

– Kodėl gi nemanai, kad aš pati visiškai atsakau už savo įstaigą?

Piteris tiesiog paklausė:

– Ar atsakai?

Francis pastebėjo, kad Liusi iš pradžių ketino atsakyti vienaip, paskui kitaip, galiausiai trečiaip, kol vis dėlto atsakė:

– Ir taip, ir ne, – galų gale lėtai ištarė ji.

– Man tai skamba lyg du skirtingi paaiškinimai.

Ji linktelėjo.

– Mano buvimas čia kol kas nėra oficialios bylos dalis. Aš manau, kad reikėtų iškelti tokią bylą. Kiti neapsisprendžia. Tiksliau sakant, nėra tikri, ar tai mūsų kompetencijoje. Taigi, kai norėjau vykti čia, vos tik išgirdusi apie Trumpos Blondinės nužudymą, įstaigoje kilo šiek tiek ginčų. Išvada buvo tokia: man leidžiama vykti, tačiau ne visai oficialiai.

– Spėju, kad šios aplinkybės nebuvo išsamiai išdėstytos Gulptililiui.

– Tavo spėjimas teisingas, Piteri.

Jis vėl pavaikštinėjo kambario gale, tarsi judėjimas pridėtų tempo jo mintims.

– Kiek laiko prireiks, kol ligoninės administracija neteks kantrybės arba tavo įstaiga panorės, kad sugrįžtum?

– Nedaug.

Rodėsi, Piteris vėl dvejoja, rūšiuodamas savo pastabas. Francis pamanė, kad Piteris regi faktus ir detales panašiai kaip kalnų vedlys: matydamas kliūtis kaip galimybes, pasiekimus kartais matuodamas mažais žingsneliais.

– Taigi, – tarė Piteris, tarsi staiga ėmęs kalbėti su savimi, –

Liusi yra čia, įsitikinusi, jog nusikaltėlis taip pat yra čia, ir pasiryžusi jį surasti. Nes ji turi... ypatingų interesų. Tiesa?

Liusi linktelėjo.

– Tiesa.

Jos veide nebeliko jokio sutrikimo.

– Valstybinėje Vakarų ligoninėje praleistos dienos tikrai nepaveikė tavo kaip tyrėjo sugebėjimų.

Jis papurtė galvą.

– Ak, manau, kad paveikė, – ištarė Gaisrininkas. Nepasakė tik, į gerąją ar į blogąją pusę, – tai kokie gi būtų tie ypatingi interesai?

Po ilgos pauzės Liusi palenkė galvą žemiau.

– Piteri, aš nemanau, kad mudu pakankamai gerai vienas kitą pažįstame. Tačiau leisk man pasakyti štai ką: individas, įvykdęs kitas tris žmogžudystes, sugebėjo patraukti mano dėmesį tyčiojimusi iš įstaigos, kuriai atstovauju.

– Tyčiojimusi?

– Taip. Negali-manęs-sučiupti stiliumi.

– Nenorėtum papasakoti išsamiau?

– Ne dabar. Šias detales aš tikiuosi panaudoti galutiniam apkaltinimui. Taigi...

Piteris nutraukė ją:

– Taigi nenori dalytis specifinėmis detalėmis su porele pamišusių vaikinukų.

Ji giliai įkvėpė.

– Nei kiek ne labiau, nei tu norėtum išdėstyti detales, jei aš paklausčiau, kaip laistei benziną po tą bažnyčią ir kodėl.

Abudu vėl minutėlę patylėjo. Paskui Piteris pasisuko į Francį ir paklausė:

– Paukšteli, kas sieja visus šiuos nusikaltimus? Kodėl būtent šie nužudymai?

Francis suprato, kad jį bando, ir greitai atsakė:

– Vienas dalykas – aukų išvaizda. Amžius ir atsiribojimas: jos visos buvo linkusios įprastu maršrutu vaikščioti vienos. Buvo

jaunos, trumpais plaukais ir liekno kūno sudėjimo. Jas rado kokioje nors vietoje, atviroje stichijai, tačiau buvo nužudytos ne ten, o tai sukomplikavo policijos reikalus. Tu pats man taip sakei. Taip pat ir skirtingos teisminės kompetencijos, tai sukelia dar vieną problemą. Taip irgi sakei. Be to, visos tuo pačiu būdu sužalotos, didėjančia seka. Trūko pirštų, lygiai kaip ir Trumpai Blondinei.

Francis giliai įkvėpė.

– Ar aš teisus?

Liusi Džons linktelėjo, o Piteris Gaisrininkas nusišypsojo.

– Mirtinai teisus, – tarė jis, – mes turime būti budrūs, Liusi, nes jaunasis Paukštelis daug geriau atsimena detales ir viską pastebi, negu bet kas iš jo tikėtųsi.

Paskui jis nutilo, atrodė, kad minutėlę galvoja. Dar kartą pradėjo kažką sakyti, tada paskutinę akimirką, rodės, pakeitė kryptį.

– Gerai, Liusi. Turėtum saugoti kai kurią informaciją, galinčią mums padėti. Tam tikrą laiką. Tai ką toliau darysim?

– Turime ieškoti būdo, kaip rasti šitą žmogų, – pasakė ji šaltai, tačiau su palengvėjimu, tarsi tą sekundę būtų supratusi, kad Piteris ketino užduoti kitokį klausimą ar du, galinčius pasukti pokalbį visai kita linkme. Francis negalėjo suprasti, ar jos žodžiuose nuskambėjo dėkingumo gaidelė. Tačiau jis matė, kad abu bendražygiai įdėmiai žvelgia vienas į kitą, kalbėdamiesi be žodžių, tarsi abu jie būtų supratę ką nors, kas tuo metu praslydo pro Francį. Pagalvojo, jog tai galbūt tiesa, tačiau pastebėjo kai ką kita: Piteris ir Liusi įgijo patirties, kuri, rodos, perkėlė juos į tą patį egzistencijos lygmenį. Piteris ne visai buvo psichiatrijos ligoninės pacientas, o Liusi nevisiškai prokurorė, todėl jie abu panėšėjo į partnerius.

– Problema ta, – atsargiai tarė Piteris, – kad, mano įsitikinimu, jis jau mus rado.

Šešioliktas skyrius

Jei Liusi ir nustebo dėl to, ką pasakė Piteris, tai ji iššyk to neparodė.

– Ką būtent tu nori pasakyti? – pasiteiravo ji.

– Aš spėju, kad Angelas jau žino, jog tu esi čia ir, galimas daiktas, tavo atvykimo priežastį. Manau, čia nėra tiek daug paslapčių, kaip kad žmonėms norėtųsi. Tiksliau sakant, čia kitoks apibrėžimas, ką reiškia paslaptis. Taigi įtariu, jis tikrai žino, kad jį medžioji, nepaisant Gulptililio ir Evanso pažadų dėl slaptumo. Kaip manai, ar ilgai jie laikėsi tų pažadų? Dieną? Gal dvi? Galėčiau lažintis, čia beveik visi, kas tik pajėgia žinoti, žino tai. Taip pat aš įtariu, kad mūsų draugas Angelas supranta, jog aš ir Paukštelis tam tikru būdu padedame tau.

– Kaip būtent priėjai tokias išvadas? – lėtai paklausė Liusi. Jos balse girdėjosi šaltas ir atsargus įtarumas, kurį Francis pastebėjo, tačiau Piteris iš pažiūros ignoravo.

– Na, žinoma, tai daugiausia spėlionės, – tarė Piteris, – bet vienas dalykas veda prie kito...

– Nagi, – ištarė Liusi, – koks tas pirmasis *vienas dalykas*?

Piteris paskubomis papasakojo jai, ką pastebėjo per langelį praėjusią naktį. Pasakodamas, ką matęs ir kaip skubėjęs iki durų, stengdamasis geriau ką nors pamatyti, jis taip pat įdėmiai

stebėjo Liusi, tarsi itin kruopščiai vertindamas jos reakciją. Užbaigė sakydamas:

– Taigi, jei jis žino apie mus pakankamai, kad nori mus pamatyti, tai žino ir apie tave. Sunku pasakyti, tačiau... na štai, dabar jau žinai, – jis truputį gūžtelėjo pečiais, bet žvilgsnyje švietė įsitikinimas, prieštaraujantis jo kūno kalbai.

– Kuriuo nakties metu tai nutiko? – paklausė Liusi.

– Vėlai. Gerokai po vidurnakčio.

Piteris stebėjo, kaip ji dvejoja.

– Yra kokių nors detalių, kuriomis norėtum pasidalyti?

Liusi vis dar dvejojo. Paskui pasakė:

– Aš įsitikinusi, kad praėjusią naktį ir mane kažkas aplankė.

Piteris, rodės, atsilošė atgal šiek tiek sunerimęs.

– Kaip?

Liusi atsikvėpė, po to atpasakojo, kaip grįžo į praktikančių bendrabutį ir rado duris atrakintas, paskui, grįžusi, jau užrakintas. Nors ji negalėjo pasakyti, kas ir kodėl įėjo, ir nors buvo įsitikinusi, kad iš jos kai kas buvo paimta, nežinojo kas. Viskas rodėsi savo vietoje ir nesugadinta. Ji skyrė laiko nedidelės savo daiktų kolekcijos peržiūrai, bet nerado, jog kas nors būtų dingę.

– Taigi, – skubiai tarė Liusi, – kiek galiu pasakyti, viskas vietoje. Tačiau vis tiek negaliu nusikratyti jausmo, kad kažkas paimta.

Piteris linktelėjo.

– Galbūt turėtum dar kartą patikrinti. Paimtą drabužį iškart pastebėtum. Tačiau jis galėjo paimti ką nors subtilesnio, – Gaisrininkas, rodės, minutėlę įtemptai mąstė, – pavyzdžiui, kelis plaukus iš tavo šepečio. O gal jis atsuko tavo lūpdažį ir persibraukė juo krūtinę. Arba pasipurškė rankos riešą kvepalais. Ar panašiai.

Liusi atrodė priblokšta tokios prielaidos ir pasimuistė, tarsi jos kėdė būtų pradėjusi kaisti, tačiau, kol spėjo atsakyti, Francis energingai papurtė galvą. Piteris pasisuko į jį ir paklausė:

– Kas nutiko, Paukšteli?

Francis atsakydamas truputėlį mikčiojo.

– Nemanau, kad tu išties teisus, Piteri, – tyliai tarė jis, – jam nereikia nieko paimti. Nei drabužių, nei dantų šepetuko, nei plaukų, nei apatinių, nei kvepalų, nei bet ko, ką Liusi atsivežė su savimi, nes jau ir taip paėmė kai ką daug didesnės ir kur kas svarbesnės reikšmės. Ji tiesiog dar to nesuprato. Gal dėl to, kad nenori to matyti.

Piteris nusišypsojo.

– Tuomet kas tai būtų, Franci? – lėtai paklausė jis, o balsas buvo tylus, tačiau pilnas keisto pasitenkinimo.

Francio balsas šiek tiek suvirpėjo, kai jis atsakė:

– Jis paėmė jos slaptumą.

Visi trys minutėlę patylėjo, kol Francio žodžiai pripildė kiekvieną iš jų.

– Taip pat dar kai ką, – atsargiai pridūrė jis.

– Ką? – pasiteiravo Liusi. Jos veidas truputį paraudo, ir ji pradėjo tuksėti pieštuko galu į stalo paviršių.

– Ko gero, ir tavo saugumą, – pasakė Francis.

Tyla sunkiai prislėgė mažą kambario erdvę. Francis jautėsi, lyg savo žodžiais būtų peržengęs kažkokią ribą. Piteris ir Liusi abudu buvo profesionalūs tyrėjai, o jis ne, todėl jį stebino, kad išvis rado savyje drąsos ką nors pasakyti, ypač tokio provokuojančio, kaip ką tik pasiūlė. Vienas iš atkaklesnių jo balsų giliai viduje sušuko: *Tylėk! Būk užsičiaupęs! Nesisiūlyk! Išlik pasislėpęs! Išlik saugus!* Jis nebuvo tikras, ar reikėtų klausyti šio balso, ar ne. Po minutėlės Francis papurtė galvą ir pasakė:

– Galbūt aš dėl šito klystu. Man tiesiog taip staigiai atėjo galvon, ir aš išties neapmąsčiau...

Liusi pakėlė ranką.

– Aš manau, kad šis pastebėjimas kaip tik vietoje, Paukšteli, – tarė Liusi šiek tiek akademiškai, kaip kartais šnekėdavo, – toks, kurį derėtų turėti galvoje. Tačiau ką galėtum pasakyti apie antrąjį

vizitą tą naktį, kai jis pro langelį žiūrėjo į tave ir Piterį. Ką manai apie tai?

Francis vogčiomis žvilgtelėjo į Piterį, šis linktelėjo ir drąsinamai mostelėjo.

– Jis juk galėjo mus matyti bet kada, Franci. Dienos kambaryje arba valgant, ar netgi einant į grupinę terapiją arba išeinant. Po velnių, mes juk visada valkiojamės koridoriuje. Jis gali į mus kaip reikiant įsižiūrėti. Ko gero, tai jau padarė. Mes tiesiog to dar nežinome. Kam jam rizikuoti ir vaikščioti naktį?

– Greičiausiai jis ir dieną mus stebėjo, Piteri, tu dėl šito teisus, – lėtai ištarė Francis, – bet jam tai reiškia ne tą patį.

– Kaip?

– Nes dienomis jis tiesiog tėra dar vienas pacientas.

– Taip? Aišku. Tačiau...

– Tačiau naktį gali tapti savimi.

Piteris prakalbo pirmas, pilnu susižavėjimo balsu.

– Taigi, – truputį juokdamasis pasakė jis, – išeina taip, kaip ir įtariau, Paukštelis mato.

Francis truputį gūžtelėjo ir nusišypsojo, suprasdamas, kad jam pasakė komplimentą. Tam tikrame tolimame ir nežymiame sąmonės kamputyje suvokė, jog labai retai kas nors skirdavo kokį komplimentą per visus jo dvidešimt vienus metus šioje planetoje. Kritika, nusiskundimai bei jo akivaizdaus ir nuolatinio nevisavertiškumo pabrėžimas buvo tai, ką patirdavo kur kas dažniau. Piteris pasilenkė ir lengvai niuktelėjo jam į ranką.

– Būtum nuostabus policininkas, Franci, – tarė jis. – Gal truputį keistokai atrodantis, tačiau vis tiek puikus. Mums tik reikia suteikti tau truputį airiškos tarmės, įtaisyti daug didesnį pilvą ir papūstus raudonus skruostus, dar policininko lazdelę, kuria galėtum mosikuoti, bei potraukį spurgoms. Ne, *aistrą* spurgoms. Tačiau kaip nors sugebėsime, anksčiau ar vėliau.

Tada jis pasisuko į Liusi ir tarė:

– Man kilo idėja.

Liusi taip pat šypsojosi, nes, Paukštelio manymu, nebuvo sunku pralinksmėti įsivaizduojant nepataisomai liesą Francį kaip apkūnų policijos patrulį.

– Idėja būtų gerai, Piteri, – atsakydama tarė ji, – idėja būtų nuostabu.

Piteris tylėjo, tačiau minutėlę judino plaštaką priešais save, kaip dirigentas prieš simfoninį orkestrą, ar galbūt kaip matematikas, rašantis formulę ore, nes nėra lentos, ant kurios galėtų skrebinti skaičius ir lygtis. Paskui jis prisitraukė kėdę, apsuko ją atlošu į priekį ir atsisėdo atvirkščiai, tai, Francio nuomone, kalbant suteikė jo pozai ir idėjoms primygtinumo.

– Mes neturime jokių fizinių įrodymų, tiesa? Taigi šiuo keliu eiti negalime. Mums niekas neketina suteikti pagalbos, ypač vietiniai policininkai, kurie išstudijavo nusikaltimo vietą, ėmėsi tirti žmogžudystę ir suėmė Stypeną, teisingai?

– Teisingai, – tarė Liusi, – teisingai ir dar sykį teisingai.

– Taip pat mes nemanome, nepaisydami jų pažadų, kad Gerk piliulė ir ponas Blogis ketina daug kuo mums pagelbėti? Tiesa?

– Vėl teisingai. Aš manau, jog aiškiai matyti, kad jie tik stengiasi nuspręsti, koks požiūris sukels mažiausiai problemų.

– Tiesa. Nesunku įsivaizduoti juos du, sėdinčius Gerk piliulės kabinete, kartu su viską užsirašinėjančia panele Įmantrybe, bandančius sumąstyti, kaip kuo mažiau nuveikus ir drauge pridengus savo subines iš visų pusių. Taigi, tiesą sakant, mes neturime iš ko tikėtis pagalbos. Ypač akivaizdus ir vaisingas startas.

Piteris buvo pagyvėjęs, pilnas idėjų. Francis matė, koks jis įsiaudrinęs.

– Kas yra tyrimas? – retoriškai paklausė, žiūrėdamas tiesiai į Liusi. – Aš jais užsiiminėjau, tu jais užsiiminėjai. Mes priimame šį rimtą, bejausmį, nusistovėjusį, ryžtingą apibrėžimą. Imk šį įkaltį ir pridėk prie ano. Plyta po plytos sudėliok nusikaltimo atvaizdą. Kiekviena nusikaltimo detalė nuo pradžios iki pabaigos telpa į

racionalius rėmus, kad gautume atsakymą. Ar ne to jus mokė prokuratūroje? Kad sukauptų įrodymų sudėliojimas į stabilias vietas išbraukia visus, išskyrus įtariamąjį? Tokios taisyklės, taip?

– Aš tai žinau. Tu irgi žinai. Tačiau būtent ką nori tuo pasakyti?

– Kodėl manai, kad ir Angelas šito nežino?

– Na, gerai. Taip. Tikriausiai. Ir?

– Taigi štai ko mes turime imtis: apversti viską aukštyn kojomis.

Liusi žiūrėjo truputį šnairai, tačiau Francis suprato, kur link Piteris suka.

– Jis nori pasakyti, – atsargiai pratarė Francis, – kad mes neturėtume žaisti pagal jokias taisykles.

Piteris linktelėjo.

– Mes esame čia, šioje pamišusioje vietoje, ir žinai, kas būtų neįmanoma, Liusi?

Ji neatsakė.

– Neįmanoma būtų stengtis primesti išorinio pasaulio pagrįstumo ir organizuotumo šiai vietai. Šita vieta pamišusi, taigi mums reikalingas tyrimas, kuris atspindėtų čia esantį pasaulį. Toks, koks čia tiktų. Pritaikyti tai, ką mes darome, prie vietos, kurioje esame. Kai esi Romoje, elkis kaip romėnas, taip sakant.

– O koks būtų pirmasis žingsnis? – paklausė Liusi. Buvo aišku, kad ji pasiruošusi klausytis, tačiau nebūtinai viską išsyk priimti už gryną pinigą.

– Kaip tik toks, kokį ir įsivaizdavai, – tarė Piteris. – Mes apklausiame žmones. Tu atsivedi juos čia ir užduodi klausimus. Pradedi gražiai ir oficialiai, pagal knygas. O po to imi daryti spaudimą, jį didini. Kaltini žmones nebūtais dalykais. Iškreipi tai, ką jie sako. Prieš juos atsuki jų paranoją. Būk tokia bloga, neatsakinga ir kelianti pasipiktinimą, kaip tik gali. Priversk visus jaustis nepatogiai. Tai privers visą šią vietą atsistoti ant ausų. Kuo labiau mes trikdysime įprastą ligoninės tvarką, tuo mažiau saugus jausis Angelas.

Liusi linktelėjo.

– Tai jau planas. Gal ne kažin koks, tačiau vis tiek planas. Nors nemanau, kad Gulptililis jam pritartų.

– Teeina jis velniop, – pasakė Piteris. – Aišku, kad nepritars. Kaip ir ponas Blogis. Tačiau neleisk jiems stoti tau skersai tako.

Ji minutėlę įtemptai galvojo, tada nusijuokė.

– Kodėl gi ne? – pasisuko į Francį. – Jie neleis Piteriui dalyvauti jokioje mano vykdomoje apklausoje. Jis su savimi nešasi pernelyg didelį bagažą. Tačiau tu kitoks, Franci. Manau, kad tau reikėtų čia sėdėti. Būsi tu ir Evansas ar patsai didysis apvalusis daktaras, nes šis reikalauja, jog kas nors sėdėtų kartu, tokios pagrindinės taisyklės, nustatytos Gulptililio. Sukursim daug dūmų ir gal pamatysim kažkiek ugnies.

Žinoma, niekas nematė to, ką matė Francis, tai yra šiame požiūryje slypinčių pavojų. Tačiau jis išliko tylus, užtildė ir nervingus, abejonių pilnus balsus savo viduje bei paprasčiausiai palenkė pečius, užsikraudamas šį uždavinį.

Kartais pavasarį, po to, kai mane jau paleido iš Valstybinės Vakarų ligoninės, ir po to, kai įsikūriau savo mažajame miestelyje, kur vaikščiodavau link žuvitakio į savo darbą padėti gamtosaugininkams skaičiuoti grįžtančių lašišų, aš pastebėdavau lyg šešėlius šmėstelint sidabriškas, žvilgančias žuvis. Klausdavau savęs, ar jos supranta, kad grįžimas į vietą, kur jos išsirito iš ikrų, kad atnaujintų gyvenimo ciklą, kainuos joms gyvybę. Su užrašų knygute rankoje aš skaičiuodavau žuvis, vydamas šalin norą kaip nors jas perspėti. Mąsčiau, ar jos turi kokį nors gilų, genetiškai užprogramuotą impulsą, sakantį joms, kad grįžimas namo nužudys, ar jos tiesiog noriai leidosi apgaunamos, jausdamos tokį stiprų troškimą susiporuoti, kad šis pergalėdavo mirties neišvengiamybę. Ar žuvys buvo lyg kariai, kuriems duota neįveikiama, akivaizdžiai pražūtinga komanda, nusprendę, jog pasiaukojimas svarbiau už gyvenimą?

Mano ranka kartkartėmis sudrebėdavo, kai žymėdavau skaičius savo lape. Tiek daug mirties praplaukdavo prieš mano akis. Mes visi kartais neteisingai suprantame. Tai, kas atrodo pilna pavojų kaip didysis platusis vandenynas, iš tiesų yra saugu. Tai, kas atrodo sava ir pažįstama kaip namai, iš tiesų yra kur kas grėsmingiau.

Šviesa aplink mane išblėso, ir aš pasitraukiau nuo sienos, buvusios prie kambario lango. Jutau, kaip kambarį už manęs pripildo prisiminimai. Pūtė vakaro vėjelis, lyg šiltas kvėpavimas. Mus visus išryškina naktis, pamaniau. Dienos šviesoje bet kas gali suvaidinti ką tik nori. Tačiau naktį, kai pasaulis užsidaro, pasirodo mūsų tikroji esmė.

Jau nebežinojau, išvargęs aš ar ne. Pakeldamas akis, apžiūrėjau kambarį. Man buvo įdomu matyti, kad esu vienas, ir tuo pat metu žinoti, jog tai ilgai netruks. Jie visi susigrūs aplink mane, anksčiau ar vėliau. Angelas irgi grįš. Papurčiau galvą.

Liusi, pamenu, susidarė beveik septyniasdešimt penkių vardų sąrašą. Tuos žmones ji norėjo pamatyti.

Iš visos Valstybinės Vakarų ligoninės Liusi išsirinko ir susirašė septyniasdešimt penkis ligonius, kurie, rodės, savyje turėjo potencialą žudyti. Jie visi buvo vyrai, parodę atvirą priešiškumą moterims, ar tai būtų smūgiai, suduoti buitinio ginčo metu, ar grasinamos kalbos, ar persekiojantis elgesys, kai jie nusižiūrėdavo kaimynę ar jų šeimos narę ir kaltindavo jas dėl savo pamišimo. Ji vis dar slaptai kabinosi į prielaidą, kad iš esmės žmogžudystės buvo seksualiniai nusikaltimai. Kriminalinio teisingumo pasaulyje buvo paplitęs mąstymas, jog visi seksualiniai nusikaltimai iš pradžių būdavo smurtiniai veiksmai, o tik paskui seksualinis išlydis. Ji nematė prasmės atmesti viską, pradedant tuo, ko išmoko nuo momento, kai pati buvo tapusi auka, iki tuzinų teismo salių. Čia ji žiūrėdavo pro grotas į vieną vyrą po kito, kiekviename matydama mažesnį ar didesnį atvaizdą to vyro, ku-

ris išniekino ją pačią. Jos nuosprendžiai būdavo pavyzdiniai, todėl tikėjosi, kad nepaisant psichiatrijos ligoninėje kylančių klaidų jai dar kartą pasiseks. Pasitikėjimas savimi buvo jos koziris.

Eidama per ligoninės žemes administracijos pastato link, ji savo galvoje pradėjo piešti vyro, kurį medžiojo, portretą. Detalės, tokios kaip fizinė jėga, reikalingos įveikti Trumpą Blondinę, pakankamai jaunystės, kad būtų pilnas žudikiško įkarščio, pakankamo amžiaus, kad nedarytų skubotų klaidų. Tikėjo, jog tasai vyras turėjo ir praktinių žinių, ir tokio įgimto proto, kuris padeda nusikaltėliams išsisukti nesugautiems. Jos mintyse sukosi visi ją persekiojančių nusikaltimų elementai, ir Liusi tikino save, kad kai akis į akį susidurs su tuo vyru, tai išsyk jį pažins.

Šio optimizmo priežastis buvo jos įsitikinimas, jog Angelas kažkodėl norėjo būti pastebėtas. Jis turėtų būti pasipūtęs, manė ji, ir arogantiškas, ir įveikti ją šioje intelektualinėje dvikovoje, vykstančioje psichiatrijos ligoninėje, buvo tai, ko jis norėjo.

Ji žinojo tai kur kas giliau nei Piteris ar Francis, ar, tiesą sakant, nei bet kas visoje valstybėje. Kelios savaitės po antrosios žmogžudystės du nupjauti pirštų sąnariai buvo pristatyti į jos įstaigą pačiu žemiškiausiu būdu – kartu su kasdieniu paštu. Nusikaltėlis įdėjo juos į paprastą plastikinį maišelį, įkišo į rusvo atspalvio voką tokios rūšies, kokių pilna beveik bet kurioje raštinės prekių parduotuvėje visoje Naujojoje Anglijoje. Adresas buvo išspausdintas lapelyje, priklijuotame ant voko, ir jame tebuvo paprastai parašyta: SEKSUALINIŲ NUSIKALTIMŲ SKYRIAUS VADOVUI.

Kartu su šiurpiais likučiais į voką tebuvo įdėtas vienintelis popieriaus lapelis. Ant jo buvo išspausdintas klausimas: *Ieškai šitų?* Ir nieko daugiau.

Liusi jau tuomet buvo įsitikinusi, kai kruvinieji suvenyrai buvo perduoti teismo ekspertizei. Ilgai netruko patvirtinti, kad jie priklausė antrajai aukai ir nupjauti po mirties. Adresas ant voko ir klausimas lapelyje buvo identifikuoti kaip atspausdinti tūks-

tantis devyni šimtai septyniasdešimt penktųjų „Sears“ modelio tūkstantis šimtas trisdešimt antrąja elektrine spausdinimo mašinėle. Pašto antspaudas ant paketo teikė jai daugiau vilties, nes taip akiratis buvo susiaurintas iki pagrindinio pašto skyriaus Pietų Bostone. Su šunišku stropumu, daugmaž tokiu stiliumi, kokį apibūdino Piteris Gaisrininkas, Liusi su dviem tyrėjais iš savo įstaigos susekė kiekvieną „Sears“ modelio tūkstantis šimtas trisdešimt antrąją elektrinę spausdinimo mašinėlę, parduotą Masačiusetse, Niu Hempšyre, Rodo saloje ir Vermonte per šešių mėnesių laikotarpį iki žmogžudystės. Jie taip pat apklausė kiekvieną to pašto skyriaus paštininką, norėdami išsiaiškinti, gal kuris nors iš jų prisimins įteikęs būtent šį paketą. Nė viena tyrimo gija nedavė vaisių.

Pašto darbuotojai niekuo nepadėjo. Jei rašomoji mašinėlė būtų buvusi įsigyta už čekį arba kreditinę kortelę, tada apie „Sears“ turėtų įrašą. Tačiau tai buvo nebrangus modelis, ir daugiau nei ketvirtis mašinėlių, parduotų per tą laiką, buvo nupirktos už grynuosius. Be to, tyrėjai išsiaiškino, kad beveik kiekviena iš daugiau nei penkiasdešimties mažmeninių parduotuvių Naujojoje Anglijoje turėjo viešai pastačiusi po naują tūkstantis šimtas trisdešimt antrąjį modelį, kurį buvo galima išbandyti. Atrodo, būtų paprasta prieiti prie rašomosios mašinėlės judrią šeštadienio popietę, užkišti už velenėlio popieriaus lapą ir parašyti, ką tik nori, neatkreipiant į save nė kruopelės dėmesio, netgi pardavėjo.

Liusi tikėjosi, kad žmogus, atsiuntęs pirštų galiukus, dar sykį taip padarys, su pirmąja arba su antrąja auka, tačiau taip neatsitiko.

Tai buvo, galvojo ji, pats bjauriausias pasityčiojimas: žinutė nebuvo išdėstyta žodžiais ar netgi ne ant kūno dalių, ji buvo siuntinyje, kurio neįmanoma susekti.

Ji taip pat patyrė nemalonų šalutinį poveikį – žinutė priminė jai literatūrą apie Džeką Skerdiką. Šis savo aukai prostitutei Ka-

tarinai Edous, dar žinomai kaip Ketė Keli, išpjovė gabalą inkstų ir nusiuntė jį Metropoliteno policijai tūkstantis aštuoni šimtai aštuoniasdešimt aštuntaisiais, su įmantriai pasirašytu pajuokiančiu rašteliu. Tai, kad numatytas grobis buvo susipažinęs su šia žymia byla, vertė ją nervintis. Tai jai daug sakė, tačiau taip pat reikalavo savo duoklės iš vaizduotės. Liusi visai nepatiko pastebėjimas, jog medžioja istoriją išmanančią asmenybę, nes tai piršo prielaidą, kad nusikaltėlis protingas. Didžioji dalis nusikaltėlių, kuriuos ji šaltakraujiškai palydėjo į kalėjimą, pasižymėjo visišku kvailumu. Seksualinių nusikaltimų skyriuje buvo gana žinomas faktas, kad jėgos, paskatinusios vyriškį tokiam poelgiui, dažniausiai paveikia jį taip, jog šis būna išsiblaškęs ir užmaršus. Tuos, kurie smogdavo pasirinktinai ir su šiek tiek planavimo bei įžvalgos, būdavo daug sunkiau surasti.

Šios žmogžudystės, pagalvojo ji, keistu būdu tarsi nuneigdavo savo charakteristiką. Francis atsakė tiksliai, kai Piteris paklausė, kas jungė jas tarpusavyje. Tačiau Liusi nepajėgė įveikti nuojautos, jog, be trumpų plaukų ir kūno tipo bei nežmoniško nužudymų žiaurumo, buvo dar kažkas, nors ji žinojo, kad baimė nepaiso įprasto požiūrio.

Liusi lėtai vilkosi vienu iš lauko takelių tarp ligoninės pastatų, paskendusi mintyse apie žmogų, kurį Piteris ir Francis praminė Angelu. Ji nekreipė dėmesio į gražią dieną aplink save: saulės spinduliai budino naują žalumą ant medžių šakelių, šildydami pasaulį ir žadėdami geresnį orą. Liusi Džons mėgo mintyse rūšiuoti ir skirstyti, mėgo kruopščiai tyrinėti detales, todėl tuo momentu nematė šilumos, saulės šviesos ir naujo augimo aplink, šias paprastas pastabas pakeitė nuolatiniu jai iškilusių kliūčių gvildenimu. Logika ir tvarkingas taisyklių, įstatymų bei reglamentų taikymas palaikė ją visą gyvenimą. Tai, ką pasiūlė Piteris, išgąsdino, nors ji saugojosi, kad to neparodytų. Viduje pripažino, jog tas pasiūlymas turi šiokią tokią prasmę, nes ji pati buvo sutrikusi ir nebežinojo, ką toliau daryti. Tai buvo planas, manė,

atspindintis jo paties vidinę aistrą, o ne sukurtas kokiu nors racionaliu būdu.

Tačiau Liusi mąstė apie save kaip apie šachmatų žaidėją, ir tas planas buvo toks geras pradedamasis gambitas, kokį tik ji galėjo įsivaizduoti. Priminė sau likti nepriklausoma, nes įsivaizdavo, kad taip galės kontroliuoti įvykius.

Taip eidama, nuleidusi galvą, giliai susimąsčiusi, ji staiga, rodos, išgirdo savo vardą.

Vienintelį, ilgą, ištęstą, švilpiantį „Liuuuuusiiii...“, atneštą švelnaus pavasario vėjelio, tvyrantį medžiuose, išsibarsčiusiuose po ligoninės teritoriją.

Ji tučtuojau sustojo ir apsisuko. Ant keliuko už jos nebuvo nieko. Pažiūrėjo į dešinę, paskui į kairę, po to ištiesė galvą į priekį, įsiklausydama, tačiau garsas jau buvo dingęs.

Tarė sau, jog suklydo. Šauksmas galėjo būti bet kuris iš pustuzinio kitų garsų, ir kad jos patiriama erzinanti įtampa paveikė taip, jog neteisingai išgirdo. Tai išties galėjo būti įprastas didžiulio vidinio skausmo ar sielvarto riksmas, niekuo nesiskiriantis nuo šimtų kitų, vėjo nešiojamų po ligoninės pasaulį kiekvieną dieną.

Po to pasakė sau, jog tai melas.

Tai buvo jos vardas.

Pasisuko į artimiausią pastatą ir pasižiūrėjo į langus. Matė keletą pacientų veidų, tuščiai spoksančių jos link. Lėtai pasisuko į kitus pastatus. Amerstas buvo už geroko atstumo. Viljamsas, Prinstonas ir Jeilis buvo arčiau. Ji sukiojosi aplink, abejinguose plytiniuose namuose ieškodama kokio nors išduodančio ženklo. Tačiau visi pastatai liko tylūs, tarsi jos dėmesys būtų užsukęs čiaupą, iš kurio liedavosi nerimas ir haliucinacijos, sukeliančios šauksmus, dažnai sklisdavusius iš kiekvieno pastato.

Liusi lyg priaugusi stovėjo vietoje. Po minutėlės ji išgirdo kaskadą keiksmų, sklindančią iš vieno pastato. Po to pasigirdo keli pikti balsai ir ausį rėžiantis riksmas ar du. Štai ką išgirsti ji tikė-

josi ir sulig kiekvienu garsu sakė sau išgirdusi kažką, ko išties nebuvo. Tai, ironiškai pastebėjo pati sau, tikriausiai sugretina ją su vyraujančia ligoninės populiacija. Su šia mintimi žengė pirmyn, atsukdama nugarą visiems langams ir visoms poroms akių, kurios galbūt niūriai stebėjo kiekvieną jos žingsnį arba bukai spoksojo į kviečiantį žydrą dangų. Buvo neįmanoma pasakyti.

Septynioliktas skyrius

Piteris Gaisrininkas stovėjo valgomojo viduryje, laikydamas padėklą ir stebėdamas aplinkui verdančią audringą veiklą. Valgymai ligoninėje būdavo nesibaigiančios mažų susigrūmimų serijos, atspindinčios kiekvieno paciento kovą su smarkiais vidaus karais. Nei vieni pusryčiai, pietūs ar vakarienė nepraeidavo be kokio nors nedidelio incidento. Bėdos būdavo reguliariai pateikiamos kartu su skysta kiaušiniene ir prėskomis tuno salotomis.

Savo dešinėje jis matė senyvą silpnaprotį vyrą, maniakiškai besišypsantį, leidžiantį pienui varvėti per smakrą ir krūtinę, nepaisantį nuolatinių seselės praktikantės pastangų sulaikyti jį nuo nusiskandinimo. Kairėje dvi moterys kovojo dėl dubenėlio žaliosios citrinos želė. Mažasis Juodukas kantriai stengėsi išspręsti dilemą, kodėl tebuvo tik vienas dubenėlis. Dvi pretendentės, tačiau abi moterys, atrodančios beveik vienodai, susivėlusiomis žilomis garbanėlėmis ir rausvu bei žydru chalatais, rodės, ketino susimušti. Nei viena net neketino paprasčiausiai nueiti dešimt ar dvidešimt žingsnių atgal iki virtuvės ir gauti antrą želė indelį. Ausį rėžiantys, spiegiantys jų balsai maišėsi su indų ir stalo įrankių tarškėjimu bei karštų garų šnypštimu, sklindančiu iš virtuvės, kur buvo ruošiamas valgis. Po sekundėlės viena iš

moterų staiga griebė želė dubenėlį ir tėškė jį į grindis, patiekalas ištiško garsiai lyg šūvis.

Jis nuėjo prie savo įprastinio stalo kampe, kur galėjo sėdėti nugara į sieną. Napoleonas jau buvo ten, o Piteris įtarė, kad ir Francis tuoj prisistatys, nors ir nežinojo, kur jaunuolis galėtų būti šiuo metu. Prisėdo ir įtariai pažvelgė į lėkštę makaronų troškinio priešais save. Jam kilo abejonių dėl patiekalo kilmės.

– Taigi, – pasiteiravo Piteris, baksnodamas valgį, – Napi, pasakyk man: ką tokią gražią dieną kaip ši valgytų Didžiosios Respublikos armijos kareivis?

Napoleonas tuo metu įnirtingai atakavo troškinį, kimšdamas pilna šakute į burną, lyg stūmokliu varoma mašina. Piterio klausimas jį sulėtino, ir šis stabtelėjo, apmąstydamas, ko teiraujamasi.

– Konservuotą jautieną, – po minutėlės tarė jis. – Tai, turint galvoje tuometines sanitarines sąlygas, buvo gana pavojingas dalykėlis. Arba sūdytą kiaulieną. Duoną, žinoma. Tai buvo pagrindinis maistas, kaip ir džiovintas sūris, kurį galima neštis kuprinėje. Raudonąjį vyną, manau, arba vandenį iš artimiausio šulinio ar šaltinio. Jeigu plėšikautų, tą kareiviai dažnai darė, jie turbūt pačiuptų vištą arba žąsį iš kokio nors netoliese esančio ūkio ir išsikeptų ją ant iešmo ar išsivirtų.

– O jeigu jie ketindavo eiti į mūšį? Gal valgydavo ką nors ypatinga?

– Ne. Nemanau. Jie paprastai būdavo alkani ir dažnai, kaip kad Rusijoje, mirdavo iš bado. Maisto tiekimas armijai visada sukeldavo problemų.

Piteris pakėlė neatpažįstamą gabaliuką to, kas buvo įvardyta kaip vištiena, arčiau veido ir susimąstė, ar šis troškinys įkvėptų jį eiti į mūšį.

– Pasakyk man, Napi, ar manai, jog esi išprotėjęs? – netikėtai paklausė jis.

Apvalusis vyriškis padarė pauzę, sustabdydamas nemažą

makaronų kiekį maždaug per šešis colius iki burnos, čia šieji ir kabojo, kol jis svarstė klausimą. Po minutėlės padėjo šakutę ir atsidūsėdamas atsakė:

– Turbūt kad taip, Piteri, – truputį liūdnai atsakė jis, – kai kuriomis dienomis labiau, kai kuriomis mažiau.

– Papasakok man truputėlį apie tai, – paprašė Piteris.

Napoleonas papurtė galvą, ir jo įprasto entuziazmo likutis visai išgaravo.

– Vaistai dažniausiai nuslopina mano svaičiojimus. Pavyzdžiui, kaip šiandien. Žinau, kad nesu imperatorius. Aš tiesiog daug žinau apie žmogų, kuris buvo imperatoriumi. Žinau, kaip valdyti armiją. Kas atsitiko tūkstantis aštuoni šimtai dvyliktaisiais. Šiandien aš tiesiog istorikas mėgėjas. Tačiau nežinau, kas bus rytoj. Galbūt aš pasukčiausiu, kai man šįvakar duos vaistų. Žinai, pasikišiu tabletę po liežuviu ir paskui išspjausiu. Čia beveik visi išmoksta kokių nors rankų miklumo tereikalaujančių triukų. Galbūt tiesiog dozė bus truputį per maža. Taip irgi atsitinka, nes seselės turi išdalyti tiek daug vaistų ir kartais jos nekreipia pernelyg daug dėmesio, ar kiekvienas gauna tai, ką privalo. Štai ir atsitiktų. Tikrai stipriai haliucinacijai nereikia didelio preteksto, kad įsišaknytų ir išsiskleistų.

Piteris minutėlę pagalvojo ir paklausė:

– Ar jų pasiilgsti?

– Ko pasiilgstu?

– Haliucinacijų. Kai jos dingsta. Ar nuo jų tu jautiesi ypatingas, o joms dingus vėl pasijunti paprastas?

Jis nusišypsojo.

– Taip. Kartais. Tačiau jos kartais ir įskaudina, ir ne vien tik dėl to, kad matai, kaip išgąsdini visus aplink. Fiksacija tampa tokia stipri, kad perpildo tave. Truputį panašu, lyg viduje vis tampriau temptų gumelę. Žinai, jog tuoj turėtų nutrūkti, bet kiekvieną akimirką, kai atrodo, kad jau pokštelės ir viskas viduje atsilaisvins, gumelė tiesiog išsitempia dar truputį toliau. Turėtum apie tai paklausti Paukštelio, manau, jis geriau supranta.

– Paklausiu.

Piteris vėl dvejojo. Tuo metu pamatė Francį, mitriai judantį per kambarį jų link. Jaunuolis ėjo labai panašiai, kaip, prisiminė Piteris, jis pats vaikščiodavo patruliuodamas Vietname, nežinodamas, ar žemė po kojomis neužminuota. Francis kursavo tarp pykčių ir ginčų, nuo kažkieno įniršio ir haliucinacijų nukrypdavo truputį į dešinę, paskui į kairę, vengdamas sukriošimo ir protinio atsilikimo kliūčių, pagaliau atėjo prie stalo ir krisdamas į kėdę krenkštelėjo su tyliu pasitenkinimu. Valgomasis – pavojingas ir varganas kelias, pamanė Piteris.

Francis pabaksnojo į greitai stingstantį jovalą savo lėkštėje.

– Jie tikriausiai nenori, jog sustorėtume, – tarė jis.

– Kažkas man sakė, kad jie įberia į maistą torazino, – sąmoksliškai sušnabždėjo Napoleonas, palinkdamas pirmyn, – tokiu būdu jie užtikrina, kad mes visi čia būsime ramūs ir kontroliuojami.

Francis žvilgtelėjo į dvi želė netekusias moteriškes, vis dar spigiai rėkiančias viena ant kitos.

– Na, – tarė jis, – aš tuo netikiu, nes neatrodo, kad tai fantastiškai veiktų.

– Paukšteli, – paklausė Piteris, nežymiai mostelėdamas į tas dvi moteris, – kaip manai, dėl ko jos pykstasi?

Francis pažiūrėjo, padvejojo, kilstelėjo pečius, tada atsakė:

– Dėl želė?

Piteris nusišypsojo, nes tai pasirodė truputį juokinga. Paskui papurtė galvą.

– Ne, tai aš matau. Dubenėlis žalsvos želė. Nemanau, kad čia tai, dėl ko verta muštis. Tačiau kodėl želė? Kodėl dabar?

Tą sekundę Francis suprato, ko iš tiesų Piteris klausia. Jam buvo būdinga paslėpti didesnį klausimą mažame. Francis žavėjosi šiuo jo bruožu, nes tai mažų mažiausiai parodė sugebėjimą mąstyti už Amersto pastato sienų.

– Svarbiausia ką nors turėti, Piteri, – lėtai tarė jis. – Jos pykstasi dėl ko nors apčiuopiamo čia, kur tėra taip mažai daly-

kų, kuriuos gali išties turėti. Svarbiausia ne pati želė. Svarbiausia *turėti* želė. Želė dubenėlis nėra vertas, kad dėl jo kovotum. Tačiau kažkas, primenantis tau, kas tu esi ir kas galėtum būti, ir pasaulis, kuris mūsų laukia, jei tik sugriebsim pakankamai mažų dalykėlių, paversiančių mus vėl į žmones, na, dėl to galima ir pakovoti, ar ne?

Piteris padarė pauzę, apsvarstydamas, ką pasakė Francis, ir visi trys pamatė, kaip tos dvi moteriškės prapliupo ašaromis.

Piterio akys tebebuvo įsmeigtos į moterų porelę, ir Francis pamanė, kad kiekvienas incidentas, panašus į šį, turėtų giliai žeisti Piterį, nes jis šiai aplinkai nepriklausė.

Francis vogčiomis žvilgtelėjo į Napoleoną, šis gūžtelėjo, nusišypsojo ir laimingas sugrįžo prie savo maisto krūvos. Čia jo vieta, pagalvojo Francis. Čia mano vieta. Visų mūsų vieta, išskyrus Piterį, ir jam giliai viduje turbūt labai baisu, kad kuo ilgiau jis pasiliks čia, tuo labiau panašės į mus. Giliai savyje Francis išgirdo pritariantį murmesį.

Gulptililis šnairai žiūrėjo į vardų sąrašą, kurį Liusi kyštelėjo jam per stalą.

– Atrodo, čia atrinkta didesnė dalis ligoninės populiacijos, panele Džons. Gal galėčiau paklausti, kokiais kriterijais remdamasi atrinkote šiuos pacientus iš visos klientūros?

Jo klausimas skambėjo šaltai ir nepaslaugiai, o jo čiulbantis, monotoniškas balsas visą pretenzingumą vertė atrodyti truputį absurdiškai.

– Žinoma, – atsakė Liusi. – Todėl, kad negalėjau sumąstyti viską apibendrinančio veiksnio, kuris būtų psichologinės prigimties, pavyzdžiui, charakteringa liga. Aš teikiau pirmenybę smurtiniams atvejams prieš moteris. Visi septyniasdešimt penki, įvardyti čia, padarė kai ką, kas gali būti laikoma priešiškumu, nukreiptu į priešingą lytį. Kai kurie, žinoma, padarė daugiau nei kiti, tačiau vis tiek jie visi turi šį bendrą veiksnį.

Liusi kalbėjo taip pat pompastiškai kaip medicinos direktorius. Tokias savybes ji ištobulino prokuratūroje, o tai dažnai padėdavo jai oficialiose situacijose. Labai mažai biurokratų neišsigąsta kieno nors, kas sugeba kalbėti jų pačių kalba, tik dar geriau.

Gulptililis vėl pažiūrėjo į sąrašą, tyrinėdamas vardų eiles, ir Liusi klausė savęs, ar jis sugeba kiekvienam vardui priskirti veidą ir bylą. Elgėsi tarsi galėtų, tačiau ji abejojo, ar šis labai domisi tikrosiomis ligoninės gyvenimo smulkmenomis. Po kelių minutėlių jis atsiduso.

– Žinoma, jūsų pasakymas lygiai taip pat gali būti taikomas ir džentelmenui, kuris jau sulaikytas už žmogžudystę, – tarė jis. – Nepaisant to, panele Džons, aš padarysiu, ko jūs reikalaujate. Tačiau turiu pasakyti, man atrodo, jog gaudote vėją laukuose.

– Tuo galima pradėti.

– Tuo galima ir baigti, – atsakė jis. – Taip, bijau, gali atsitikti jūsų apklausoms, kai bandysite išgauti informacijos iš šių vyrų. Įsivaizduoju, kad pamatysite, kokie erzinantys gali būti tokie interviu.

Jis nusišypsojo, nepasakytum, jog draugiškai, ir pridūrė:

– Ak, panele Džons, aš įsivaizduoju, kad norėtumėte imtis šios apklausos kaip galima skubiau. Aš pakalbėsiu su ponu Evansu ir galbūt su broliais Mūziais. Šie galėtų pradėti siųsti pacientus į jūsų kabinetą. Tokiu būdu bent jau galėsite tiesiogiai susidurti su kliūtimis, kurias ketinate čia įveikti.

Ji žinojo, kad daktaras Gulptililis kalba apie psichikos ligonių užgaidas, tačiau tai, ką jis sakė, buvo galima įvairiai suprasti. Nusišypsojo medicinos direktoriui ir linktelėjo sutikdama.

Kai sugrįžo į Amerstą, Didysis ir Mažasis Juodukai laukė jos koridoriuje, prie antro aukšto seselių posto. Piteris ir Francis buvo su jais, atsirėmę į sieną, lyg porelė nuobodžiaujančių paauglių, besitrinančių už gatvės kampo, ieškančių problemų, nors maniera, kuria Piterio akys raižė koridorių pirmyn ir atgal, prieštaravo

jo tingiai pozai. Ji iš pradžių nepamatė pono Evanso, tai, jos manymu, galėjo būti ir geras dalykas, nes ketino jų šio to paprašyti. Tai buvo pirmas Liusi klausimas jiems:

– Kur Evansas?

Didysis Juodukas suniurnėjo:

– Jis pakeliui iš kito pastato. Personalo rėmėjų susitikimas. Turėtų būti čia bet kurią sekundę. Didysis daktaras paskambino ir pranešė mums, kad turime pradėti lydėti žmones į susitikimą su jumis. Jūs turite sąrašą.

– Teisingai.

– Tarkime, – tarė Mažasis Juodukas, – jie nelabai veržiasi susitikti su jumis. Ką mums tada reikėtų daryti?

– Neduokite jiems tokio pasirinkimo. Tačiau jeigu pradės šėlti arba praras savitvardą – na, tuomet aš galiu pas juos ateiti.

– Jeigu jie vis tiek nenorės kalbėti?

– Neužbėkime už akių šiai problemai, kol ji dar neiškilo, gerai?

Didysis Juodukas truputį pavartė akis, tačiau nieko nepasakė. Franciui buvo aišku, kad pagrindinis Didžiojo Juoduko buvimo ligoninėje tikslas kaip tik toks: užbėgti problemai už akių. Jo brolis išleido lėtą atodūsį ir tarė:

– Mes pamėginsime. Negalime tiksliai prognozuoti, kaip žmonės reaguos. Niekad anksčiau nedarėme čia nieko panašaus. Gal jokių problemų nė neiškils.

– Jei jie atsisakys, tai atsisakys, tuomet mes rasime kokį nors kitą būdą, – tarė ji. Po to truputį pasilenkė į priekį ir šiek tiek nuleidusi balsą tarė: – Turiu idėją. Man įdomu, ar jūs, vaikinai, galėtumėte man padėti ir išlaikyti tai paslaptyje?

Du broliai išsyk susižvalgė, tad ji laukė. Mažasis Juodukas prabilo už abu:

– Man rodos, jūs ketinate prašyti paslaugėlės, kuri galėtų įvelti mus bėdon.

Liusi dar sykį linktelėjo.

– Ne į didelę bėdą, tikiuosi.

Mažasis Juodukas plačiai išsišiepė, lyg ji būtų papasakojusi anekdotą.

– Visada tas žmogus, kuris prašo, nemano, jog prašo kažin ko didelio, kad ir kas tai būtų. Tačiau, panele Džons, mes vis dar klausomės. Nesakome „taip". Nesakome „ne". Vis dar klausomės.

– Vietoj to, kad judu abu eitumėte pas kiekvieną žmogų ir atvestumėte jį, aš noriu, jog eitų tik vienas.

– Apskritai kalbant, apsauga mano, kad bet kokiame pacientų judėjime kaip šis turėtų dalyvauti du vaikinai. Po vieną iš kiekvienos pusės. Tokios ligoninės taisyklės.

– Nagi, leiskite man pasakyti, kur link suku, – tarė ji, žengdama žingsnelį arčiau vyrų. Taigi tik maža jų grupelė tegalėjo ją išgirsti. Klausymasis gal ir nebuvo būtina ligoninėje, tačiau tai buvo natūralus atsakas į nedidelį sąmokslą, kurį Liusi turėjo galvoje.

– Aš turiu tik menką optimistinę viltį, kad šie interviu kur nors nuves. Išties ketinu pasitikėti Franciu labiau, nei jis suvokia, – lėtai tarė ji.

Kiti pažiūrėjo į jaunuolį, paraudusį lyg mokinukas, klasėje pakviestą iki ausų įsimylėtos mokytojos.

– Tačiau, kaip Piteris anądien pabrėžė, mums iš tiesų trūksta patikimų įrodymų. Norėčiau ta linkme kai ką nuveikti.

Abu, Mažasis ir Didysis Juodukai, dabar jau įdėmiai klausėsi. Piteris savo ruožtu žengė žingsnį pirmyn, dar labiau suglausdamas mažą grupelę.

– Aš norėčiau, – tęsė Liusi, – kad, kol kalbėsiu su šiais pacientais, jų gyvenamosios vietos būtų kruopščiai apieškotos. Ar kuris nors iš jūsų esate kada perkratę gultą arba daiktų saugyklą?

Mažasis Juodukas linktelėjo.

– Žinoma, panele Džons. Kartkartėmis tai būna šio puikaus darbo dalis.

Liusi vogčiomis greitai pažvelgė į Piterį, kuris, rodės, sunkiai valdo norą prabilti.

– Taip pat, – lėtai pridūrė ji, – man tikrai patiktų, jog Piteris būtų šių paieškų dalyvis. Tarkime, vadovautų?

Abudu sanitarai susižvalgė tarpusavyje, o Mažasis Juodukas prabilo:

– Ant Piterio bylos viršelio yra įrašas „Neišleisti“, panele Džons. Tai reiškia, kad jis neišleidžiamas iš Amersto pastato, išskyrus ypatingas aplinkybes. Nuspręsti, kokios tos ypatingos aplinkybės, gali tik daktaras Gulptililis arba Evansas, o šis jo pro duris nei kartelio nėra išleidęs.

– Gal bijoma, kad jis gali pabėgti? – paklausė ji, šiek tiek panašiai kaip teisėja, kai būdavo svarstomas paleidimas už užstatą.

Mažasis Juodukas papurtė galvą.

– Evansas įsegė tai į bylą. Tiesą sakant, tai labiau bausmė, nes jam iškelti kai kurie rimti kaltinimai jūsiškėje mūsų puikiosios valstijos pusėje. Piteris čia teismo nutarimu, kad būtų įvertintas. Ir tas „Neišleisti“ ant viršelio. Tai šio vertinimo dalis, spėju.

– Ar yra būdų to išvengti?

– Yra būdų išvengti visko, panele Džons, jei tai pakankamai svarbu.

Piteris nugrimzdo į tylą. Francis vėl matė, kad šis nekantrauja prabilti, tačiau turi pakankamai proto likti užsičiaupęs. Francis pastebėjo, kad nei Didysis Juodukas, nei jo brolis vis dar nepasakė „ne“ Liusi prašymui.

– Kodėl manote, kad jums būtinai reikalingas Piteris tam atlikti? Kodėl ne tiesiog mano brolis ar aš? – tyliai paklausė Mažasis Juodukas.

– Dėl keleto priežasčių, – pasakė Liusi, gal truputį per skubiai. – Viena, kaip jau žinote, Piteris buvo puikus tyrėjas bei žino, kur ir kaip ieškoti, ko ieškoti ir kaip elgtis su įkalčiais, jei tokių rasime. Be to, kadangi jis mokėsi rinkti įkalčius, aš tikiuosi, jog pastebės tai, ką tu ar tavo brolis galbūt praleistumėte.

Mažasis Juodukas suspaudė lūpas, šiuo mažu judesiu tarsi patvirtindamas, kad Liusi žodžiuose yra tiesos. Ji priėmė tai kaip padrąsinimą ir tęsė:

– ...Kita priežastis: sakykime, jog aš nesu tikra, kad visu šiuo reikalu norėčiau sukompromituoti tave ar tavo brolį. Tarkime, jūs ieškodami ką nors randate. Jūs esate įpareigoti pasakyti Gulptililiui, kuris savo ruožtu tuomet perims įkalčius. Labai tikėtina, kad jie tokiu atveju bus pamesti ar sugadinti. Jei Piteris *randa* ką nors, tai, cituoju: „jis tiesiog dar vienas pamišęs vaikinas šioje ligoninėje". Jis gali tai palikti, papasakoti apie tai man, tada mes galime gauti teisėtą kratos orderį. Turėkite omenyje, aš tikiuosi, kad ateis laikas, kai mums prireiks, jog ateitų policininkas ir kai ką areštuotų. Turiu laikytis tam tikro tyrimo vientisumo, kad ir koks jis būtų. Suprantate, kur suku, džentelmenai?

Didysis Juodukas prapliupo juoku, nors ore nesklandė joks pokštas, nebent sąvoka „tyrimo vientisumas", pavartota psichiatrijos ligoninėje. Jo brolis prisidėjo ranką prie galvos.

– Ei, ei, panele Džons, aš manau, kad jūs įvelsite mus į pačią didžiausią bėdą dar iki tol, kol viskas pasibaigs.

Liusi paprasčiausiai nusišypsojo abiem vyriškiams. Dantis parodančia plačia šypsena, kurią lydėjo tviskantis, malonus akių žvilgsnis. Jame buvo matyti poreikio ir elegancijos derinys. Francis tai pastebėjo ir pirmą sykį gyvenime pamanė, kaip sunku yra atmesti gražios moters prašymą. Tai turbūt nelabai sąžininga, tačiau vis tiek tiesa.

Abudu sanitarai žvelgė vienas į kitą. Po akimirkos Mažasis Juodukas gūžtelėjo pečiais ir pasisuko į Liusi Džons.

– Štai ką jums pasakysiu, panele Džons. Mano brolis ir aš padarysime, ką galime. Neleiskite Evansui ar Gerk piliulei sužinoti apie tai.

Jis stabtelėjo, leisdamas virš jų visų pakibti trumpai tylai.

– Piteri, ateisi pašnekėti su mumis, gal ką nors sugalvosime. Man kilo idėja...

Piteris Gaisrininkas linktelėjo galvą.

– Vis dėlto ko mes turėtume ieškoti? – pasiteiravo Didysis Juodukas.

Piteris įsiterpė, atsakydamas į klausimą:

– Krauju suteptų drabužių arba batų. Tai būtų akivaizdžiausias dalykas. Po to kažkur esančio peilio arba kokio nors kitokio savadarbio ginklo. Kad ir kas tai būtų, jis turi būti velniškai aštrus, nes buvo naudojamas pjauti ir kūnui, ir kaului. Taip pat dingusio raktų rinkinio, nes mūsų Angelas turi priemonių patekti į užrakintas vietas kada tik jam prireikia ir durys jam nedaug tereiškia. Bet kita ko, tai gali suteikti daugiau žinių apie nusikaltimą, už kurį vargšas Stypena sėdi kalėjime. Arba bet ko, kas bylotų apie kitus nusikaltimus, patraukusius Liusi dėmesį kitoje valstijos dalyje. Pavyzdžiui, laikraščio iškarpų. Galbūt moters drabužių detalės. Nežinau. Tačiau žinau, kad ten yra vienas dalykas, kurio vis dar trūksta ir kurį būtų labai gerai rasti, – tarė jis, – tiksliau, keli dalykai.

– Kokie? – paklausė Didysis Juodukas.

– Keturi nupjauti pirštų galiukai, – šaltai pasakė Piteris.

Francis neramiai muistėsi mažame Liusi kabinete, bandydamas išvengti pikto žvilgsnio, kuriuo jį svilino ponas Evansas. Kambaryje tvyrojo sunki tyla, tarsi šildytuvas būtų paliktas veikti, prikūrendamas kambarį lipnaus, nesveiko karščio. O temperatūra lauke staigiai pakilo. Francis žvilgtelėjo į Liusi ir pamatė, kad ji užsiėmusi vienos iš pacientų bylų skaitymu. Ji vertė puslapius su pakeverzotomis pastabomis, kartkartėmis brūkštelėdama vieną kitą pastabą sau ant geltono teisinio bloknoto, kurį laikė dešinėje rankoje.

– Jo neturėtų čia būti, panele Džons. Nepaisant to, kokią pagalbą, jūsų nuomone, jis gali suteikti, ir nepaisant Gulptililio leidimo. Aš vis tiek manau, kad visiškai nederėtų bet kokiu mastu įtraukti paciento į šį procesą. Neabejotinai bet kokia įžvalga, kokią jis gali turėti, yra kur kas mažiau išlavinta negu ta, kuria aš arba bet kas kitas iš pagalbinio personalo galėtų prisidėti prie šio proceso.

Evanso žodžiai nuskambėjo neabejotinai pompastiškai, o tai, pamanė Francis, nėra jo įprasta maniera. Dažniausiai ponas Evansas šnekėdavo sarkastišku, erzinančiu tonu, kuris pabrėždavo skirtumus tarp jų. Francis įtarė, kad šis pretenzingas daugiažodžiavimas ir klinikinis žodynas – tai kalba, kurią Evansas paprastai vartodavo ligoninės personalo susirinkimuose. *Kalbėti* kaip svarbus asmuo, suprato Francis, ne visai reiškė tą patį, ką iš tiesų *būti* svarbiu asmeniu. Jame sukruto įprastas pritariantis choras.

Liusi pakėlė galvą ir paprastai pasakė:

– Pažiūrėkim, kaip tai pavyks. Jei kils problemų, mes visada vėliau galėsime ką nors pakeisti.

Tada ji vėl įsikniaubė į bylą.

Tačiau Evansas nenurimo:

– Taigi šiuo metu, kol šitas yra čia, su mumis, kur tas kitas?

– Piteris? – paklausė Francis.

Liusi vėl pakėlė galvą.

– Aš pasiunčiau jį atlikti kai kurių juodo darbo reikalaujančių užduočių, susijusių su šiuo tyrimu, – tarė ji. – Net jeigu mūsų santykiai išlieka neformalūs, visada yra tikrai nuobodžių dalykų, kuriuos vis tiek būtina atlikti. Panagrinėjusi jo biografiją, nutariau, kad jis labai tam tinka.

Tai, rodėsi, nuramino Evansą, ir Francis pamanė, jog tai tikrai protingas atsakymas. Francis suprato: galbūt, kai bus truputį vyresnis, jis irgi išmoks pasakyti ką nors, kas nebus visai tiesa, drauge iš esmės nesumeluodamas.

Praėjo dar kelios nepatogios tylos sekundės, tada į duris kažkas pabeldė ir jas plačiai atidarė. Už jų stovėjo Didysis Juodukas, užgoždamas kitą vyriškį, jį Francis pažino kaip gyvenantį viršutinio aukšto miegamajame.

– Tai ponas Grigsas, – šypsodamas tarė Didysis Juodukas. – Iš sąrašo. Pats pirmasis sąraše.

Savo masyvia ranka jis lengvai stumtelėjo vyriškį į kambarį,

tada atsitraukė prie sienos, užėmė poziciją, kur galėjo stebėti ir klausytis, sukryžiavęs ant krūtinės rankas.

Grigsas žengė į kambario vidurį, po to sudvejojo. Liusi parodė į tokią kėdę, kad ir Francis su ponu Blogiu galėtų stebėti, kaip vyriškis atsakinėja į klausimus. Šis buvo nestambus, raumeningas vyras, vidutinio amžiaus ir praplikęs, ilgais pirštais ir įdubusia krūtine bei astmatiko švokštimu, lydinčiu daugumą jo ištariamų žodžių. Akys pasalūniškai lakstė po kambarį, teikdamos jam panašumo į voverę, kilnojančią galvą, kad pastebėtų pavojų iš toli. Voverę su geltonais, nelygiais dantimis ir nepastoviu charakteriu. Jis pervėrė Liusi vienu ilgu žvilgsniu, tada atsipalaidavo, ištiesė kojas, nors atrodė truputį sudirgęs.

– Kodėl aš čia? – paklausė jis.

Liusi tuoj pat atsakė:

– Kaip jau turbūt žinote, paskutinėmis savaitėmis kilo šiokių tokių klausimų dėl seselės praktikantės nužudymo šiame pastate. Aš tikėjausi, kad jūs galėsite šiek tiek apibūdinti šį incidentą, – jos balsas rodėsi įprastinis, dalykiškas, tačiau Francis jos pozicijoje ir tame, kaip ji įsmeigusi akis žiūrėjo į pacientą, įžvelgė priežastį, dėl kurios šis vyras buvo pasirinktas pirmas. Kažkas jo byloje suteikė jai nedidelę viltį.

– Aš nieko nežinau, – atsakė jis. Pasimuistė ir mostelėjo ranka ore. – Ar jau galiu eiti?

Priešais gulinčioje byloje Liusi matė tokius žodžius kaip „bipolinė“ ir „depresija“ kartu su „antisocialinės tendencijos“ ir „problemos valdant pyktį“. Grigsas – problemų kratinys, pamanė ji. Be to, jis suraižė moterį skustuvu po to, kai bare nupirko jai gėrimų, o paskui buvo atstumtas, kai pasisiūlė jai. Vėliau smarkiai priešinosi jį areštavusiems policininkams, o per kelias dienas ligoninėje grasino Trumpai Blondinei ir kai kurioms kitoms seselėms neaiškiomis ir neapibrėžtomis, bet neabejotinai baisiomis bausmėmis. Grasino, kai tik jos bandydavo priversti jį vakare išgerti vaistus, perjungti televizijos kanalą dienos kam-

baryje ar nustoti kabinėtis prie kitų pacientų, o tai jis darė beveik kiekvieną dieną. Visi iki vieno tokie incidentai buvo pareigingai užrašomi į jo bylą. Taip pat buvo pažymėta, kad savo valstybiniam advokatui teigė, jog kažkokie neaiškūs balsai liepė jam supjaustyti moterį. Šis teiginys paveikė taip, jog atsidūrė Valstybinėje Vakarų ligoninėje, o ne vietos kalėjime. Papildomas įrašas, darytas Gulptililio ranka, išreiškė abejonę šio teiginio tikrumu. Trumpai tariant, jis buvo žmogus, pilnas pykčio ir melo, todėl Liusi atrodė pirmas kandidatas.

Liusi nusišypsojo.

– Žinoma, – tarė ji, – taigi žmogžudystės naktį...

Grigsas ją nutraukė:

– Aš miegojau viršuje. Apkamšytas nakčiai. Apkvaišęs nuo to šūdo, kurio į mus prikiša.

Prieš pakeldama akis ir įsmeigdama jas į pacientą, Liusi stabtelėjusi pažvelgė į geltoną savo lapelį.

– Tą naktį atsisakei vaistų. Tai pažymėta tavo byloje.

Jis išsižiojo, pradėjo kažką sakyti, tada sustojo.

– Turėtum žinoti, – tarė, – vien dėl to, kad sakai, jog negersi vaistų, nereiškia, kad tave taip ir paliks ramybėje. Tai tik reiškia, kad tuoj pat toksai stuobrys, – jis mostelėjo į Didįjį Juoduką, ir Francis aiškiai pajuto, jis pavartotų kitokį epitetą, jeigu taip smarkiai nebijotų masyviojo juodaodžio, – priverčia tave suvartoti tą mėšlą. Taigi aš taip ir padariau. Po kelių minučių jau buvau sapnų šalyje.

– Tau nepatiko toji seselė praktikantė, ar ne?

Grigsas išsišiepė.

– Man nė viena iš jų nepatiko. Tai jokia paslaptis.

– Kodėl gi?

– Jos mėgo mums vadovauti. Versdavo mus daryti visokius dalykus. Tarsi mes išvis būtume tuščia vieta.

Grigsas sakė „mus“ ir „mes“, tačiau Francis nemanė, kad jis galvojo dar apie ką nors, išskyrus save.

– Mušti moteris daug lengviau, ar ne? – paklausė Liusi.

Pacientas gūžtelėjo pečiais.

– Manai, galėčiau primušti jį? – atsikirto jis, rodydamas į Didįjį Juoduką.

Liusi neatsakė į šį klausimą, tik truputį pasilenkė į priekį.

– Tau nepatinka moterys, ar ne?

Grigsas tyliai urgztelėjo ir prakalbo tyliu, piktu balsu:

– Va tu man tikrai labai nepatinki.

– Mėgsti skriausti moteris, ar ne? – paklausė Liusi.

Jis prapliupo švokščiančiu juoku, tačiau neatsakė.

Išlaikydama ramų ir šaltą balsą, Liusi staiga pakeitė kryptį.

– Kur buvai lapkritį? – netikėtai paklausė. – Maždaug prieš šešiolika mėnesių?

– Hm?

– Girdėjai, ką pasakiau.

– Aš turėčiau tiek prisiminti?

– Tau tai sukelia sunkumų? Nes aš velniškai gerai žinau, jog pakankamai greitai galiu pati išsiaiškinti.

Grigsas pasimuistė ant kėdės, stengdamasis laimėti laiko. Francis tiesiog matė, kaip jis mąsto, stengdamasis įžiūrėti miglotą pavojų.

– Aš dirbau statybose Springfilde, – tarė, – kelininkų komanda. Taisėm tiltą. Bjaurus darbas.

– Kada nors buvai Konkorde? – paklausė ji.

– Konkorde?

– Išgirdai teisingai.

– Ne, aš išvis niekad nebuvau Konkorde. Tai visai kitas valstijos galas.

– Ar tavo bosas iš tos statybininkų komandos, kai jam paskambinsiu, nepasakys man, kad tu galėjai naudotis kompanijos sunkvežimiais? Jis nepasakys, jog siųsdavo tave keliauti į Bostono rajoną?

Grigsas atrodė truputį išsigandęs ir sutrikęs, staiga užlietas abejonių.

– Ne, – tarė jis, – kiti vaikinai gaudavo šiuos lengvus darbus. Aš dirbau duobėse.

Liusi staiga paėmė į ranką vieną iš nusikaltimo vietos nuotraukų. Francis pamatė, jog tai antrosios aukos kūnas. Ji atsistojo, pasilenkė virš stalo ir pakišo ją Grigsui po nosimi.

– Prisimeni tai? – pareikalavo atsakymo ji. – Prisimeni, kaip tai padarei?

– Ne, – atsakė, o jo balsas prarado dar truputėlį demonstratyvios drąsos. – Kas čia?

– Tai tu man pasakyk.

– Niekada jos nemačiau.

– Manau, kad matei.

– Ne.

– Žinai, jog kelininkų komanda, kurioje dirbai, turi įrašus, rodančius, kur kiekvienas iš jūsų buvo kiekvieną dieną. Taigi įrodyti, kad buvai Konkorde, man bus nesunku. Taip pat kaip ir pastabą, jog negavai jokių vaistų tą naktį, kai čia buvo nužudyta seselė. Tereikia pasklaidyti popierius, užpildyti keletą blankų. Nagi, pabandom dar: ar tu tai padarei?

Jis vėl papurtė galvą.

– Tu man meluoji.

Grigsas švokšdamas giliai įkvėpė, lėtai pripildydamas plaučius oro. Kai prakalbo, ausį rėžė vos tramdomas pyktis jo balse.

– Nepasielgiau taip su nei viena sutikta mergina, ir tu pati man meluoji, jei manai, kad taip padariau.

– Tai ką tu darai su moterimis, kurios tau nepatinka?

Jis šlykščiai nusišypsojo.

– Supjaustau.

Liusi vėl atsisėdo ir linktelėjo.

– Kaip seselę praktikantę?

Grigsas vėl papurtė galvą. Tada peržvelgė kambarį, pirma metė žvilgsnį į Evansą, paskui į Francį.

– Daugiau į klausimus neatsakinėsiu, – tarė jis. – Jei nori mane kuo apkaltinti, tai pirmyn, kaltink.

– Gerai, – tarė Liusi, – tuomet dabar su tavim baigsim. Tačiau vėliau dar gal pakalbėsim.

Grigsas daugiau nieko nepasakė. Jis tiesiog atsistojo. Burnoje sukaupė seilių, ir minutėlę Franciui atrodė, kad šis tuoj apspjaus Liusi Džons. Didysis Juodukas turbūt pamanė taip pat, nes žengęs žingsnį pirmyn Grigsas pajuto jo ranką, nusileidžiančią ant peties lyg šaltkalvio spaustuvai.

– Su tavimi kol kas baigta, – ramiai tarė Didysis Juodukas, – nedaryk nieko, kas mane supykdytų labiau, nei jau esu supykęs dabar.

Grigsas susigūžė nuo sanitaro gniaužtų ir apsisuko. Francis aiškiai matė, kad jis norėjo dar ką sakyti, tačiau tiktai išėjo, smarkiai pastumdamas kėdę taip, jog ši truputį subraižė grindis. Mažas nepaklusnumo demonstravimas.

Liusi nekreipė į tai dėmesio ir pradėjo rašyti kažką ant geltonojo bloknoto. Ponas Evansas irgi kažką rašė mažoje užrašų knygelėje. Liusi tai pastebėjo ir tarė:

– Na, jis iš tiesų nesusivaldė, ar ne? Ką rašote?

Francis ir toliau tylėjo, tuo tarpu Evansas pakėlė akis. Jis atrodė savimi patenkintas.

– Ką aš rašau? – paklausė. – Na, visų pirma pasižymiu: per šias kelias dienas reikėtų pritaikyti vaistus prie Grigso būsenos. Jis atrodė smarkiai susijaudinęs dėl jūsų klausimų, ir aš prognozuočiau, jam prasiverš agresija, tikriausiai prieš vieną iš labiau pažeidžiamų pacientų. Prieš vieną iš senučių, pavyzdžiui. Arba prieš vieną iš darbuotojų. Tai irgi įmanoma. Aš galiu padidinti kai kurių vaistų dozes, per trumpą laiką sulaikyti pykčio proveržį.

Liusi stabtelėjo.

– Ką ketinate padaryti?

– Nuraminti jį savaitei ar panašiai. Gal ir ilgiau.

Ponas Blogis padvejojo, bet, vis dar išlaikydamas pasipūtėlišką toną, pridūrė:

– Žinote, aš būčiau galėjęs sutrumpinti jūsų apklausą. Jūs teisi dėl to, kad Grigsas žmogžudystės naktį atsisakė vaistų. Tačiau šis atsisakymas reiškė, jog vėliau tą naktį jam buvo suleista intraveninė injekcija. Matote antrą įrašą lentelėje? Aš ten buvau ir prižiūrėjau procedūrą. Taigi, kai jis sakė, kad miegojo žmogžudystės vykdymo metu, galiu užtikrinti, sakė tiesą. Jis buvo nuramintas vaistais.

Evansas vėl stabtelėjo, paskui tęsė:

– Gal dar yra kitų, kuriuos apklausiant aš galėčiau iš anksto padėti?

Liusi pažvelgė susierzinusi. Francis matė, kad ji ne tik nekenčia švaistyti savo laiko, tačiau negali pakęsti ir situacijos ligoninėje. Jis pagalvojo: jai turbūt sunku, nes niekada nebuvo vietoje, panašioje į šią. Po to suprato, kad labai mažai žmonių, bent kiek pretenduojančių į normalumą, yra buvę vietose, panašiose į šią ligoninę.

Jis prikando lūpą, susilaikydamas nieko nepasakęs. Mintyse virė pikti vaizdai iš ką tik pasibaigusio pokalbio. Netgi jo vidaus balsai tylėjo, nes klausydamasis, kaip kalba kitas pacientas, Francis pradėjo matyti dalykus. Ne haliucinacijas. Ne svaičiojimus. Tačiau dalykus apie žmogų, kuris kalbėjo. Jis matė pykčio ir neapykantos šuorus, matė pašaipų pasitenkinimą vyriškio akyse, kai šis išvydo nufotografuotą mirtį. Regėjo žmogų, pilną ydų ir ištvirkimo. Tuo pat metu įžiūrėjo, kad tas žmogus viduje yra baisus menkysta. Žmogus, kuris visada *nori*, bet retai *daro*. Ne toks vyras, kokio jie ieškojo, nes visas Grigso pyktis taip aiškiai matėsi. Francis suprato tą pačią sekundę, sėdėdamas mažame kambarėlyje, jog Angelas taip akivaizdžiai neišsiduotų.

Francis sėdėjo priblokštas, nes matė dalykus, siekiančius toliau negu šis mažas kabinetas, kuriame Liusi, ponas Blogis ir jis kalbėjosi. Tuo metu Piteris Gaisrininkas ir Mažasis Juodukas jau baigė apieškoti kuklią paciento Grigso gyvenamąją vietą. Piteris

pasidėjo savo įprastą aprangą bei nutrintą „Boston Red Sox" kepuraitę ir apsirengė sniego baltumo kelnes bei švarką – sanitaro aprangą. Uniforma buvo Mažojo Juoduko idėja. Tam tikru požiūriu ligoninėje tai buvo tobula maskuotė: reikėtų dukart pažiūrėti, kad pamatytum, jog uniformą dėvintis žmogus iš tiesų ne sanitaras, o Piteris. Pasaulyje, pilname beprotybės ir haliucinacijų, tai sukeltų šiek tiek abejonių. Jis tikėjosi, kad tas teikia pakankamą priedangą atlikti darbui, kurį jam uždavė Liusi. Vis dėlto žinojo, jeigu jį pastebėtų Gerk piliulė arba ponas Blogis, ar dar kas nors, pakankamai gerai jį pažįstantis, būtų tučtuojau įkištas į izoliatoriaus vienutę, o Mažasis Juodukas gautų griežtą papeikimą. Smulkusis sanitaras nebuvo dėl to pernelyg susirūpinęs, sakydamas „Neįprastos aplinkybės reikalauja neįprastų sprendimų". Šis komentaras pasirodė daug išmintingesnis, nei Piteris anksčiau būtų iš jo tikėjęsis. Mažasis Juodukas taip pat pabrėžė, kad jis – profsąjungos ūkvedys, o jo didysis brolis – sąjungos sekretorius, o tai teikė jiems šiokią tokią apsaugą, jei juos pagautų.

Paieška buvo bevaisė.

Neilgai tetruko išnaršyti paciento asmeninius daiktus, laikomus neužrakintame lagamine po lova. Taip pat Piteriui nebuvo sunku apčiupinėti lovą po paklodėmis ir čiužiniu ieškant ko nors, kas sietų vyriškį su nusikaltimu. Jis taip pat greitai apieškojo visur aplink, tikrindamas, ar nėra dar kokios nors vietos, kur būtų galima paslėpti kai ką, panašų į peilį. Veikti nebuvo sunku; iš tiesų miegamajame nebuvo daug vietelių, kuriose galėtum ką nors paslėpti.

Jis atsistojo ir papurtė galvą. Mažasis Juodukas be žodžių mostelėjo jiedviem grįžti į vietą, kur buvo sutarta susitikti su jo broliu.

Piteris linktelėjo ir žengė žingsnį į priekį, tačiau staiga apsigręžė ir peržvelgė kambarį. Kaip visada, ant lovų gulėjo keletas vyrų, įsmeigę akis į lubas, pasiklydę mintyse, apie kurias jis galėjo tik spėlioti. Vienas senukas verkdamas siūbavo pirmyn atgal.

Kitam, rodės, tarsi kažkas papasakojo juokelį, nes jis, apkabinęs save, nevaldomai kikeno. Dar vienas vyras, dramblotasis atsilikėlis, kurį Piteris prieš tai buvo matęs koridoriuose, buvo tolimiausiame miegamojo kampe, pasilenkęs sėdėjo ant lovos krašto ir nuleidęs akis įdėmiai spoksojo į grindis. Minutėlę atsilikėlis pakėlė žvilgsnį ir apsidairė aplink, lyg tuščiai mėgindamas ką nors įsiminti, paskui nusisuko. Piteris tą sekundę negalėjo pasakyti, ar tas vyras suprato, jog jie apieško kambarį, ar ne. Nebuvo įmanoma suprasti, ką suvokia atsilikėlis. Žinoma, tikėtina, kad jų veiksmai visiškai ignoruojami ir pasinėrę beveik visiškame nejautrume, supančiame tą žmogų. Tačiau Piteris suprato, jog lygiai taip pat įmanoma, kad tam tikru būdu giliai savo galvoje, atbukintoje aplinkybių ir kasdienių psichotropinių vaistų dozių, vyriškis susiejo detales: pacientą, išvestą į apklausos kambarį, ir po to vykusią kambario kratą. Jis nežinojo, ar ta sąsaja pasklis už kambario sienų, ar ne. Tačiau bijojo, kad jei jų medžiojamas žmogus tai sužinotų, jų užduotis taptų kur kas sunkesnė. Jei žmonės ligoninėje sužinotų, jog apieškomos įvairios vietos, juos tai sukrėstų. Kiek, jis dar nežinojo. Piterio mintys nešoktelėjo prie dar vienos svarbios išvados – kad Angelas, sužinojęs, ką Piteris veikia, gali irgi užsimanyti ką nors padaryti.

Jis vėl pažvelgė į margą žmonių būrelį kambaryje ir paklausė savęs, ar paslaptis ligoninėje keliaus greitai, ar nekeliaus išvis.

Prie jo šono sumurmėjo Mažasis Juodukas:

– Eime, Piteri. Judinkimės.

Šis linktelėjo ir prisidėjo prie sanitaro, skubiai išlindo pro miegamojo duris.

Aštuonioliktas skyrius

Vėliau tą dieną, o gal jau kitą, tačiau neabejotinai kažkuriuo metu, kai pamišę vaikinai nuolat būdavo atlydimi į Liusi kabinetą, man dingtelėjo, jog aš iki šiol išties nebuvau kieno nors dalis.

Pagalvojęs supratau, jog neįprasta augti keistu, šalutiniu, gal net nežemišku būdu suprantant, kad aplink tave mezgasi įvairiausi ryšiai, o tu amžiams pasmerktas likti nuošalyje. Kol esi vaikas, baisus dalykas yra likti nuošalyje. Ko gero, pats baisiausias.

Kažkada aš gyvenau tipiškoje priemiesčio gatvelėje, su daugybe vieno ir dviejų aukštų, baltai dažytų vidurinės klasės namų, su žaliais kiemeliais, tvarkingai pakirpta veja ir galbūt pora lysvelių spalvingų daugiamečių gėlių bei antžeminiu baseinu už namo. Porą sykių mūsų kvartale stabtelėdavo mokyklos autobusas ir surinkdavo visus vaikus. Popietėmis gatve aukštyn žemyn plūsdavo triukšmingo jaunimo potvynio ir atoslūgio bangos. Berniukai ir mergytės, mūvintys džinsus pradilusiais keliais. Išskyrus sekmadienius, kai berniukai pabirdavo iš namų, vilkintys mėlynus nertinius ir kietai iškrakmolytus baltus marškinius, pasirišę poliesterio kaklaraiščius, o mergytės vilkėdavo sukneles, nėriniuotas ir siuvinėtas, tačiau ne per daug. Tada mes visi su tėvais susirinkdavome ant vienos ar kitos netoliese esančios bažnyčios klauptų. Tai buvo tipiškas vakarinio Masačiusetso mišinys, daugiausia katali-

kai, kurie leisdavo laiką diskutuodami, ar nuodėmė valgyti mėsą penktadieniais, su keletu episkopalinės bažnyčios narių ir baptistų. Kvartale buvo netgi keletas žydų šeimų, tačiau jiems reikėjo važiuoti per visą miestą iki sinagogos.

Visa tai buvo neįtikėtinai, persmelkiančiai, visuotinai tipiška. Tipiškas kvartalas tipiškoje gatvėje, apgyvendintoje tipiškų šeimų, kurios balsavo už demokratus ir truputėlį alpo dėl Kenedžių. Jos eidavo į Mažosios lygos žaidimus šiltais pavasario vakarais ne tiek pažiūrėti, kiek paplepėti. Tipiškos svajonės, troškimai. Tipiška kiekvienu atžvilgiu, nuo pirmųjų ryto valandų iki paskutinių naktį. Tipiškos baimės, rūpesčiai. Pokalbiai, kurie rodėsi sukaustyti normalumo. Netgi tipiškos paslaptys, paslėptos po tipiška išore. Alkoholikas. Žmonos kūlikas. Užsislėpęs homoseksualistas. Viskas tipiška, visą laiką.

Žinoma, išskyrus mane.

Tai buvo aptariama pašnibždomis. Tais pačiais kuždesiais, kurie paprastai būdavo skirti aptarinėti tiesiog šokiruojančioms naujienoms. Pavyzdžiui, kad už dviejų gatvių atsikraustė gyventi juodaodžių šeima ar kad meras buvo pastebėtas išeinantis iš motelio su moterimi, kuri tikrai nebuvo jo žmona.

Visus tuos metus manęs nei karto nepakvietė į gimtadienio vakarėlį. Niekad nepasiūlė pernakvoti. Niekada neįbruko į mikroautobusą neplanuotai kelionei į „Friendly's" pavalgyti ledų su sirupu ir vaisiais. Man nė vienas nepaskambindavo vakare, kad paliežuvautų apie mokyklą ar sportą, ar apie tai, kas ką pabučiavo po septintosios klasės šokių. Aš niekada nežaidžiau komandoje, nedainavau chore ir nežygiavau grupėje. Nė karto nešūkavau penktadienio vakaro futbolo žaidime rudenį ir niekad pasitikinčiai neužsivilkau prastai tinkančio smokingo ir nėjau į išleistuves. Mano gyvenimas buvo ypatingas tuo, kad jame nebuvo tų mažų dalykėlių, kurie sudarė visų kitų normalumą.

Niekad negalėjau pasakyti, ko labiau nekenčiau – nesuprantamo pasaulio, iš kurio aš atėjau ir prie kurio nebegalėjau prisidėti,

ar to vienišo pasaulio, kuriame buvau priverstas gyventi. Šio populiaciją sudariau tik aš vienas, neskaičiuojant balsų.

Tiek daug metų girdėjau, kaip jie kviečia mane vardu: Franci! Franci! Franci! Išeik! Buvo truputį panašu į tai, kaip, įtariau, gali šaukti vaikus mūsų kvartale šiltą liepos vakarą, kai šviesa lėtai gesdavo ir dienos karštis išlikdavo dar ilgai po pietų, tačiau jie niekad manęs nešaukė. Manau, vargu juos gali dėl to kaltinti. Aš nežinau, ar būtų norėję, jog išeičiau su jais pažaisti. Kai aš augau, augo ir balsai, taigi jų tonas keitėsi, tarsi žengtų kartu su kiekvienais mano gyvenimo metais.

Visos šios mintys turbūt atėjo iš tam tikro perregimo pasaulio tarp miego ir budrumo, nes aš staiga atmerkiau akis savo bute. Turbūt truputėlį nusnūdau, atsirėmęs nugara į tuščią sienos dalį. Tai buvo mintys, kurias vaistai paprastai nuslopindavo. Mano kaklo raumenys buvo nutirpę ir aš sunkiai atsistojau. Aplink mane dar kartą blėso diena, o pats vėl buvau vienas, išskyrus prisiminimus, šmėklas ir pažįstamus ilgai buvusių užslopintų balsų murmėjimus. Jie labai noriai vėl kibo į mano vaizduotę. Rodėsi, jog bunda šalimais, kaip įsivaizdavau, kad pabustų mylimoji, jei tik tokią būčiau kada nors turėjęs. Mano mintyse jie reikalavo dėmesio, panašiai kaip smagi publika judriame aukcione, siūlydama sandėrius už įvairius daiktus.

Aš nervingai pasirąžiau ir priėjau prie lango. Žiūrėjau į nakties gijas, šliaužiančias per miestą, taip pat, kaip žiūrėdavau tuzinus kartų prieš tai, tačiau šį kartą susitelkiau į vieną šešėlį, esantį kvartalo gale už automobilių dalių parduotuvės sunkių plytų. Aš žiūrėjau, kaip šešėlio kraštas plečiasi, ir pamaniau: kraupu, kad kiekvienas šešėlis tik truputėlį panašus į pastatą ar medį, ar greitai žingsniuojantį žmogų, iš kurio kilo. Jis įgyja savitą formą, primindamas savo gimdytoją, tačiau lieka nepriklausomas. Toks pats, tačiau kitoks. Šešėliai, pagalvojau aš, gali man daug pasakyti apie mano pasaulį. Galimas dalykas, jog buvau arčiau jų negu gyvųjų. Po to akies kampučiu pastebėjau patruliuojančią policijos mašiną, lėtai važiuojančią kvartalu.

Mane staiga pervėrė mintis, kad jie čia važiuoja patikrinti manęs. Jaučiau dvi poras akių užtamsintoje mašinoje, besidairančias po namo fasadą lyg pora prožektorių, kol galų gale sustojo tiesiai prie mano lango. Aš šokau į šoną, kad manęs nepamatytų. Susigūžiau ir prisispaudžiau prie sienos.

Jie atvažiavo čia sučiupti manęs. Aš tai žinojau taip pat tvirtai, kaip žinojau, jog diena eina po nakties, o naktis po dienos. Mano akys naršė butą, ieškodamos vietos, kur galėčiau pasislėpti. Aš sulaikiau kvapą. Jaučiau, kad kiekvienas mano širdies dūžis krūtinėje aidi lyg rūko sirena. Bandžiau dar labiau prisispausti prie sienos, tarsi taip galėčiau pasislėpti. Jaučiau policininkus už durų.

Tačiau nieko neįvyko.

Niekas primygtinai nepabeldė į duris.

Jokių pakeltų balsų, sakančių vienintelį žodį „Policija!", kuris išreiškia viską vienu metu.

Mane apsupo tyla. Po sekundės aš truputėlį pasilenkiau pirmyn, kyštelėjau galvą prie lango ir priešais pamačiau tuščią gatvę.

Jokios mašinos. Jokių policininkų. Tik dar daugiau šešėlių.

Minutėlę sustojau. Ar jie išvis čia buvo?

Lėtai iškvėpiau. Kai vėl pasisukau į sieną, bandžiau įtikinti save, kad nieko blogo nenutiko, dėl nieko nevertėjo jaudintis. Tai man priminė, jog būtent tą patį stengiausi sau sakyti prieš visus tuos metus ligoninėje.

Veidai išliko mano atmintyje, net jei vardai kartais pranykdavo. Lėtai per visą dieną ir dar per kitą Liusi vieną po kito atsivedė vyrus. Šiuos manė turint kai kurių bruožų, kuriuos galėtų turėti asmenybė, sukurta giliai jos galvoje. Vyrai, pilni pykčio. Tam tikra prasme tai buvo trumpas kursas, lyg atriektum dalelę žmonijos, sudarančios pagrindinę ligoninės klientūrą, riekelę nuo pakraščio. Visokios psichikos ligų rūšys tarsi būdavo atvedamos į tą kambarį ir pasodinamos ant kėdės priešais ją, kartais su Didžiojo Juoduko bakstelėjimu, o kai kada teprireikdavo Liusi gesto ir pono Evanso linktelėjimo.

Aš pats likdavau tylus ir klausydavausi.

Tai buvo neįmanomų dalykų paradas.

Kai kurie vyrai buvo slapukai, pirmyn atgal šmirinėjančiu žvilgsniu, išsisukinėjantys nuo tikslaus atsakymo į bet kokį klausimą. Kai kurie atrodė persigandę: susitraukdavo ant kėdės, jų kaktas išmušdavo prakaitas, balsai drebėdavo, kai kiekvienas Liusi užduodamas klausimas, nesvarbu, koks įprastas, nepiktas ar nežymus, rodėsi, smogdavo jiems. Kiti būdavo agresyvūs, staiga pakeldavo balsus, šaukdavo dėl naujai sukilusio pykčio ir dažniau negu sykį trenkdavo kumščiais į stalo viršų, pilni teisėto pasipiktinimo ir neigimo. Keletas būdavo nebylūs, bukai spoksantys skersai kambario. Tarsi kiekvienas sakinys, išsprūdęs iš Liusi lūpų, kiekvienas klausimas, pakimbantis ore, būtų tai, kas kyla į visiškai kitą būties lygmenį, tai, kas nieko nereikšdavo jokia jiems pažįstama kalba, taigi ir atsakymas būdavo neįmanomas. Kai kurie vyrai atsakydavo burblenimu, kai kurie fantazuodavo, kiti atsikirsdavo piktai, kai kurie baikščiai. Pora vyrų spoksojo į lubas, dar pora rankomis vaizdavo smaugimą. Kai kurie į nusikaltimo nuotraukas žiūrėdavo pasibaisėję, kiti nemaloniai susižavėję. Vienas vyras staiga prisipažino, veblendamas „Tai aš padariau, aš padariau“. Vėl, paskui vėl, neleisdamas Liusi užduoti nė vieno klausimo, kuris galėtų patvirtinti, kad jis išties tai padarė. Vienas vyras nepasakė nieko, tačiau išsišiepė, įsikišo ranką į kelnes ir ėmė smagintis, kol ypač smarkus masyvios Didžiojo Juoduko plaštakos spaudimas ant jo peties privertė jį nustoti. Viso proceso metu ponas Blogis sėdėdavo jai prie šono, visada greitas, kai tik Didysis Juodukas išlydėdavo lauk dar vieną pacientą, paaiškinti, kodėl šis ar kitas vyras buvo atmestas – taigi dėl tos ar anos priežasties. Jo požiūryje būdavo tam tikras erzinantis aiškumas, turėjęs būti informatyvus, tačiau iš tiesų trukdydavęs ir klaidindavęs. Ponas Blogis, pamaniau, ne toks protingas, kaip pats manė, bet ir ne toks kvailas, kokiu kai kurie iš mūsų jį laikėme. Tai turbūt pats pavojingiausias derinys.

Vykstant pokalbiui, man nutiko pats keisčiausias dalykas: aš pradėjau tarsi matyti kiaurai. Man rodėsi, kad regiu, iš kur kyla kiekvienas skausmas bei kaip šie visi skausmai per metų metus virto beprotybe.

Jaučiau, kaip mano širdį užlieja tamsa.

Kiekviena ląstelė lyg šaukte šaukė, kad man reikia pašokti ir bėgti iš to kambario. Tarsi viskas, ką mačiau, girdėjau ir sužinojau – siaubinga informacija ir žinios, kurių neturėjau teisės išgirsti, lyg jų man nereikėjo žinoti ar kurių net nenorėjau prisiminti. Tačiau likau sustingęs, nepajėgiau pajudėti. Likau išsigandęs pats savęs, tarsi tuo metu pats būčiau vienas iš tų žiaurių vyrų, įėjusių pro duris, kurie visi buvo padarę kai ką baisaus.

Nebuvau toks kaip jie. Tačiau tuo pat metu buvau toks pats.

Pirmą sykį Piteris Gaisrininkas, kai išėjo iš Amersto pastato, beveik neteko jėgų ir turėjo nusitverti už turėklo, kad nesukluptų. Ryški saulėkaita, rodės, užliejo jį, šiltas vėlyvo pavasario vėjelis sušiaušė jam plaukus, kinrožės, žydinčios palei takelį, kvapas užliejo jo šnerves. Jis netvirtai dvejojo ant laiptų, vedančių iki šoninių durų, viršutinės pakopos lyg girtas arba apsvaigęs. Tarsi jį savaites būtų sukę aplink, pastato viduje, ir dabar buvo pirmasis momentas, kai nesisuko galva. Jis girdėjo eismo garsus, sklindančius nuo kelio už ligoninės sienų, o šone, priekiniame personalo namo kieme, žaidė vaikai. Įdėmiai klausėsi ir pro laimingus balsus išgirdo grojančio radijo nuotrupas. „Motown“, pagalvojo jis. Kažkas su gundomai lengvai įsimenamu ritmingu taktu ir sirenų dainas primenančiu sutartiniu priedainiu.

Piterį iš abiejų pusių lydėjo Mažasis Juodukas ir jo didysis brolis, tačiau būtent mažasis sanitaras primygtinai sušnabždėjo:

– Piteri, turi palenkti galvą. Neleisk niekam gerai į tave įsižiūrėti.

Gaisrininkas dėvėjo baltas kiltines kelnes ir trumpą laboranto švarką, kaip ir abu sanitarai. Nors šie avėjo privalomus tvirtus

juodus batus, o jis buvo apsiavęs drobinius sportbačius su aulais, kiekvienas, kas būtų pasiruošęs pastebėti apgaulę, išsyk pastebėtų tą skirtumą. Jis linktelėjo ir truputį sukumpo, tačiau jam buvo sunku ilgai išlaikyti į žemę įsmeigtas akis. Per daug savaičių buvo praėję nuo to laiko, kai jis iš tiesų buvo lauke, ir dar daugiau nuo tada, kai ėjo kur nors, nesurakintas antrankiais ir nesupančiotas savo praeities.

Dešinėje matė mažą margą grupelę pacientų, dirbančių sode, o ant aptrupėjusio asfalto, buvusioje krepšinio aikštelėje, pustuzinis kitų pacientų paprasčiausiai klaidžiojo pirmyn atgal aplink tinklinio tinklo likučius. Tuo metu kiti du sanitarai rūkė cigaretes ir tingiai stebėjo kojas velkančią draugiją, iš kurios beveik visi buvo pakėlę veidus į šiltą popietės saulę. Viena išdžiūvusi vidutinio amžiaus moteris šoko tik vos vos judindama rankas plačiais apskritais mostais. Judėjo žengdama iš pradžių dešinėn, paskui vėl kairėn – valsas be ritmo ar tikslo, tačiau elegantiškas, lyg šoktų kokie renesanso karališkieji dvariškiai.

Jie iš esmės išrutuliojo apieškojimo sistemą. Mažasis Juodukas per ligoninės vidaus ryšio sistemą paskambino į visus kitus pastatus, todėl jie galėjo įeiti pro šonines duris. Kai Didysis Juodukas nueidavo paimti subjekto iš Liusi sąrašo ir nuvesti jo į Amerstą, Piteris ir Mažasis Juodukas apieškodavo žmogaus gyvenamąją vietą. Susiklostė taip, kad Mažasis Juodukas stebėdavo, ar nepasirodys smalsių seselių arba kitų sanitarų, kol Piteris mikliai peržiūrėdavo apgailėtinai menką turtą, kurį tesugebėdavo išsaugoti apklausiamasis. Jis tai darė labai profesionaliai, gebėjo apčiupinėti drabužius ir popierius bei patalus, sujaukdamas labai nedaug, jei išvis tesujaukdavo, judėdamas labai greitai. Jau per savo pirmas kratas, jo paties gyvenamame pastate, suprato, kad neįmanoma nuo visų nuslėpti to, ką jis daro – visada vienas ar kitas pacientas tūnodavo kampe, tupėdavo užsiropštęs ant lovos ar paprasčiausiai lyg priklijuotas stovėdavo prisiplojęs prie toliausios sienos. Tam, kad iš ten galėtų žiūrėti pro

langą ir per visą kambarį, apsisaugotų nuo kažko, kas ketintų prie jų prisėlinti. Ligoninėje paranojai nėra jokių ribų, nebe pirmą sykį pagalvojo Piteris. Problema ta, jog įtartinai besielgiantis žmogus psichiatrijos ligoninėje nereiškė to paties, ką reikštų realiame pasaulyje. Valstybinės Vakarų ligoninės viduje paranoja – norma, ir ji priimtina kaip ligoninės kasdienės rutinos dalis. Tokia pat įprasta ir tikėtina kaip valgymai, muštynės ir verksmai.

Didysis Juodukas pamatė Piterį pakeliant akis į saulėkaitą ir nusišypsojo.

– Priverčia lyg ir užsimiršti, ar ne? – tarė jis, – tokia graži diena kaip šiandien.

Piteris linktelėjo.

– Tokią dieną kaip ši, – tęsė didysis vyras, – neatrodo tinkama sirgti.

Nelauktai įsiterpė Mažasis Juodukas:

– Žinai, Piteri, tokia diena kaip ši čia tik pablogina reikalus. Priverčia visus truputį paragauti to, kas jiems užginta. Gali užuosti, kaip veikia pasaulis, lygiai taip pat kaip ten, už sienų. Šalta diena. Lietinga diena. Vėjuota ir snieguota. Tokiomis dienomis visi tiesiog atsibunda ir gyvena toliau kaip visada. Niekada nieko nepastebi. Tačiau gražią dieną kaip šiandien beveik visiems labai sunku.

Piteris neatsakė, kol Didysis Juodukas nepridūrė:

– Tikrai labai sunku tavo mažajam draugui. Paukštelis vis dar turi vilčių ir svajonių. Tokią dieną šitokiems žmonėms tikrai sunku, nes ji priverčia pamatyti, kaip iš tiesų toli yra visi tie dalykai.

– Jis iš čia išeis, – tarė Piteris, – ir greitai. Negali būti, kad jį čia daug kas laiko.

Didysis Juodukas atsiduso.

– Norėčiau, jog tai būtų tiesa. Paukštelis gyvena bėdų pasaulyje.

– Francis? – nepatikliai paklausė Piteris, – tačiau juk jis nepavojingas. Kiekvienas kvailys tai pasakytų. Turiu galvoje, jam turbūt čia išvis ne vieta...

Mažasis Juodukas papurtė galvą, tarsi teigdamas, kad niekas, ką sakė Piteris, nėra tiesa, ir lyg Gaisrininkas nematė to, ką matė jie, tačiau nieko nepasakė. Piteris vogčiomis pažiūrėjo į pagrindinį ligoninės įėjimą, su dideliais kaltinės geležies vartais ir tvirta plytų siena. Kalėjime, pagalvojo, visą laiką žinotum, kiek laiko truks tavo bausmė. Nusikaltimas lėmė laiką. Tai galėjo būti metai ar dveji, arba dvidešimt ar trisdešimt. Tačiau tai visada būdavo ribotas laikas, netgi nuteistiesiems iki gyvos galvos, nes jis vis dar būdavo matuojamas dienomis, savaitėmis ir mėnesiais. Galų gale neišvengiamai sulaukdavai nutarimo paleisti lygtinai arba mirties. Psichiatrijos ligoninei tai netiko, suprato jis, nes žmogaus buvimo laiką čia ribojo kažkas neapčiuopiama ir daug sunkiau suprantama.

Rodos, Didysis Juodukas atspėjo, ką Piteris galvoja, nes šis vėl įsiterpė, o jo balse vis dar girdėjosi liūdesys:

– Net jeigu jis kažkaip pateks į svarstymą dėl išleidimo, jo vis tiek dar laukia ilgas kelias, kol iš čia išeis.

– Nesąmonė, – tarė Piteris, – Francis yra protingas, ir jis net musės nenuskriaus...

– Aha, – įsiterpė Mažasis Juodukas, – ...ir jis vis dar girdi balsus, netgi gerdamas vaistus. Didysis daktaras niekaip negali priversti jo suprasti, kodėl jis čia atsidūrė, o ponas Blogis jo visai nemėgsta, nors negaliu suprasti kodėl. Visa tai sueina į faktą, Piteri, kad tavo draugas čia ir pasiliks, ir jam niekas neorganizuos svarstymo. Ne taip kaip kitiems. Taip pat esu velniškai tikras, jog ne taip kaip tau.

Piteris prasižiojo atsakyti, tačiau tuoj pat užčiaupė burną. Minutėlę jie ėjo tylėdami. Jis leido dienos šilumai bandyti ištrinti šaltas mintis, kuriomis jį nutvilkė abu sanitarai. Galų gale jis pasakė:

– Jūs klystate. Jūs abu klystate. Jis išeis. Grįš namo. Aš žinau.

– Namie jo niekas nelaukia, – tarė Didysis Juodukas.

– Ne taip kaip tavęs, – pasakė Mažasis Juodukas. – Visi nori Gaisrininko. Kažkur tavo kelias baigsis, tačiau ne čia.

– Kurgi ne, – karčiai pasakė Piteris. – Baigsis, kai grįšiu atgal į kalėjimą. Ten man ir vieta. Sėsiu nuo dvidešimties metų iki gyvos galvos.

Mažasis Juodukas gūžtelėjo pečiais, lyg norėdamas pasakyti, kad Piteris sugebėjo pareikšti kai ką visai klaidinga arba nukrypo į šoną. Jie žengė dar kelis žingsnius Viljamso bendrabučio link.

– Palenk galvą, – tarė Mažasis Juodukas, kai jie prisiartino prie šoninio įėjimo į Viljamsą.

Piteris vėl nuleido galvą ir įbedė akis į žemę, taigi tematė dulkėtą juodą taką, kuriuo jie ėjo. Buvo nelengva, nes kiekvienas saulės spindulėlis, atsimušantis jam į nugarą, priminė tuos laikus, kai jis buvo kažkur kitur, o kiekvienas šilto vėjo kvėptelėjimas bylojo apie laimingesnius laikus. Žengė pirmyn, tikindamas save, kad nėra jokio tikslo prisiminti, kas jis kažkada buvo ir kas yra dabar. Jam derėtų tik žvelgti į priekį, matyti, kuo jis taps. Tai sunku, suprato, nes kiekvieną sykį, pažvelgęs į Liusi, matė gyvenimą, kuris galėjo būti jo paties. Šis nuo Piterio paspruko, o jis nebe pirmą kartą pamanė, kad kiekvienas žengtas žingsnis tik priartina prie baisios bedugnės krašto. Ten jis neramiai svyruoja, vos ne vos laikydamasis už apledėjusių uolų, prisirišęs plonytėmis virvėmis, kurios tarsi grasina tuoj pat nutrūkti.

Vyras, sėdintis tiesiai priešais ją, bukai nusišypsojo, tačiau nieko nepasakė.

Jau antrą kartą Liusi paklausė:

– Ar prisimeni seselę praktikantę, pramintą Trumpa Blondine?

Vyras ant kėdės palinko pirmyn ir truputį sudejavo. Tai nebuvo „taip“ ar „ne“ reiškianti dejonė, o paprasčiausias patvirtinimo garsas. Bent jau Francis būtų tai apibūdinęs kaip dejonę, tačiau tik dėl to, kad tam garsui apsakyti trūko tinkamesnio žodžio. Mat vyras, rodėsi, nejautė jokio nepatogumo nei dėl klausimo, nei dėl kietos kėdės, nei dėl prokurorės, sėdinčios priešais. Jis buvo gremėzdiškas, plačiapetis vyriškis, trumpai kirptais plaukais ir nai-

via išraiška. Pro burnos kamputį jam tįso maža seilių srovelė, ir jis suposi pagal ritmą, skambantį tik jo paties ausyse.

– Ar atsakinėsi į klausimus? – paklausė Liusi Džons balsu, kuriame ryškėjo susierzinimas.

Vyras ir vėl nepratarė nė garso. Tik sukėlė tylų kėdės, ant kurios sėdėjo, girgždėjimą, besisupdamas pirmyn atgal. Francis pažvelgė į vyriškio plaštakas, kurios buvo didelės ir gumbuotos, sugrubusios kaip senio, o tai atrodė nelabai teisinga, nes, Francio nuomone, tylusis vyriškis tikriausiai nebuvo daug už jį vyresnis. Kartais manydavo, jog psichiatrijos ligoninėje įprastos senėjimo taisyklės buvo tartum pakeistos. Jauni žmonės atrodė kaip seniai. Seni žmonės atrodė lyg priešistoriniai. Vyrai ir moterys, kurie turėtų trykšti gyvybingumu, vos vilkosi, tarsi sulig kiekvienu žingsniu juos slėgtų metų našta. Tie, kurių gyvenimas ėjo į pabaigą, turėjo tik vaikiškų poreikių. Jis pažvelgė į savo paties rankas, lyg patikrindamas, ar jos vis dar atitinka jo paties amžių. Po to vėl pažiūrėjo į didįjį vyrą. Šio plaštakos jungėsi su masyviais dilbiais ir gumbuotais, raumeningais žastais. Kiekviena išsišovusi vena bylojo apie vos suvaldomą jėgą.

– Ar kas negerai? – paklausė Liusi.

Vyras išleido dar vieną urzgiantį, žemą krenkštelėjimą. Garsas mažai ką bendra turėjo su bet kuria kalba, kokią Francis buvo girdėjęs prieš atvykdamas į ligoninę. Tokius garsus jis įprato girdėti dienos kambaryje. Tai buvo gyvuliškas garsas, išreiškiantis ką paprasta, kaip troškulys ar alkis. Neturėjo jokios prasmės, net jei būdavo sukeltas pykčio.

Evansas ištiesė ranką ir paėmė iš Liusi Džons bylą, greitai perbėgo akimis susegtus lapus.

– Nemanau, kad šio subjekto apklausa duos kokios nors naudos, – tarė jis su pasipūtimu, kurio nepajėgė nuslėpti.

Liusi, truputį pyktelėjusi, atsisuko į poną Blogį.

– Kodėl gi?

Jis parodė į bylos kamputį.

– Štai stipraus protinio atsilikimo diagnozė. Jūs to nematėte?

– Tai, ką aš mačiau, – šaltai atkirto Liusi, – buvo smurtinių veiksmų prieš moteris istorija. Įtraukiant ir incidentą, kai vyras buvo užkluptas seksualinio išpuolio prieš daug jaunesnį vaiką metu, ir kitą atvejį, kai kažkuriai sudavė taip, jog ji atsidūrė ligoninėje.

Evansas vėl pažvelgė į segtuvą. Jis linktelėjo.

– Taip, taip, – skubiai pratarė, – tai aš matau. Tačiau tai, kas parašyta byloje, ne visada yra tikslus apibūdinimas iš tiesų įvykusio atsitikimo. Šio vyro atveju jaunoji mergaitė buvo kaimyno dukra, kuri dažnai su juo erzinamai žaisdavo. Ji neabejotinai turėjo savų sumetimų, o jos šeima pasirinko nereikšti jokių teisinių pretenzijų. Kitu atveju ten buvo jo paties motina, ji buvo stumtelėta per nesutarimą, kilusį dėl vyriškio atsisakymo atlikti kažkokį paprasčiausią namų ruošos darbą. Ji atsitrenkė galva į stalo kampą, dėl to prireikė keliauti į ligoninę. Tai panašu į momentą, kai dar pats nesuprato, koks stiprus esąs. Aš manau, kad jam trūksta tokio aštraus nusikaltėlio proto, kokio jūs ieškote. Pataisykite mane, jei aš klystu, bet jūsų žmogžudystės teorija teigia, jog žudikas yra žmogus, pasižymintis išmintingumu.

Liusi atsiėmė aplanką iš Evanso rankų ir pažvelgė į Didįjį Juoduką.

– Manau, galite jau vesti jį atgal į miegamąjį, – tarė ji, – ponas Evansas teisus.

Didysis Juodukas žengė į priekį ir, paėmęs vyrą už alkūnės, pakėlė jį nuo kėdės. Vyriškis nusišypsojo, o Liusi pasakė:

– Dėkoju jums už sugaištą laiką.

Vyriškis, rodės, nesuprato nė žodžio, nors tonas ir nuotaika tikriausiai buvo nujausta deramai. Jis išsišiepė ir truputį pamojavo plaštaka, po to klusniai nusekė paskui Didįjį Juoduką pro duris. Maloni jo šypsena nė minutėlę neišblėso.

Liusi atsilošė ant kėdės ir atsiduso.

– Lėtai einasi, – tarė ji.

– Aš jau nuo pat pradžių turėjau abejonių, – atsiliepė ponas Evansas.

Francis matė, jog Liusi ketina kažką sakyti, ir tą sekundę jis išgirdo du, gal netgi tris savo balsus, šaukiančius: *Pasakyk jai! Pirmyn, pasakyk jai!* Taigi jis pasilenkė į savo kėdės priekį ir pirmąsyk per kelias valandas pravėrė burną.

– Viskas gerai, Liusi, – tarė, iš pradžių lėtai, paskui įsidrąsindamas, – svarbiausia ne tai.

Ponas Evansas iškart supyko, nes Francis kažką pasakė. Įniršo tarsi jį kas nors būtų sutrukdęs, bet taip nebuvo. Liusi pasisuko į Francį.

– Ką turi galvoje?

– Ne taip svarbu, ką jie sako, – tarė Francis. – Turiu galvoje, iš tiesų nėra jokios reikšmės, kokius klausimus jūs užduodate. Apie nužudymo naktį ar kur jie tuo metu buvo, ar jie pažinojo Trumpą Blondinę, ar praeityje smurtavo. Nesvarbu, kokius klausimus užduodate apie tą naktį ar netgi apie tai, kas jie tokie yra. Tai iš tiesų nesvarbu. Kad ir ką jie sakytų, kad ir ką jie girdėtų, kaip atsakinėtų į klausimus, nė vieno žodžio jums nereikia klausytis.

Kaip Francis ir spėjo, ponas Evansas pamosavo ranka, nutraukdamas pokalbį.

– Tu manai, kad viskas, ką jie sako, yra visai nesvarbu, Paukšteli? Bet jeigu taip, tai kokia šio mažo užsiėmimo prasmė?

Francis susigūžė ant kėdės, truputį bijodamas paprieštarauti ponui Blogiui. Yra žmonių, jis tai žinojo, kurie įsimindavo nepagarbą ir įžeidimus ir vėliau su kaupu atsimokėdavo. Evansas – vienas iš tokių.

– Žodžiai, – lėtai ir patylomis ištarė Francis, – žodžiai nieko nereiškia. Mums prireiks kalbėti kitokia kalba, kad surastume Angelą. Bendrauti visai kitokiomis priemonėmis, ir vienas iš šių žmonių, įeinančių pro duris, kalbės ta kalba. Mums tiesiog reikės ją atpažinti, kai apsireikš. Mes galime ją čia rasti, – atsargiai kalbėdamas, tęsė jis, – tačiau tai nebūtinai bus, ko tikimės.

Evansas kaipmat purkštelėjo, tada išsitraukė savo užrašų knygutę ir pasirašė trumpą pastabėlę liniuotame lape. Liusi Džons jau ketino atsakyti Franciui, tačiau pamatė šį psichologo veiksmą ir pasisuko į jį.

– Kas ten? – paklausė, rodydama į knygutę.

– Nieko ypatinga, – atsiliepė jis.

– Nagi, – neatstojo, – juk turi kas nors būti. Priminimas nupirkti litrą pieno grįžtant namo. Sprendimas ieškoti naujo darbo. Aforizmas, šarada, šiaip rašliavos ar poezijos nuotrupėlė. Juk kažkas yra. Kas?

– Pastaba apie šį mūsų jaunąjį draugą, – abejingai atsakė ponas Evansas. – Pasižymiu sau, kad Francio haliucinacijos dar nenuslopo. Tai įrodo jo šnekos apie kažkokios naujos kalbos kūrimą.

Liusi, išsyk supykusi, ketino atsakyti, jog suprato viską, ką sakė Francis, tačiau sustabdė save. Ji vogčiomis greitai žvilgtelėjo į Francį ir pamatė, kad kiekvienas pono Evanso ištartas žodis lyg ugnimi degino jo baikštų pasaulį. Nieko nesakyk, paskubomis liepė ji sau. Nuo to bus tik blogiau.

Tačiau nuo ko Franciui galėtų būti dar blogiau, ji net negalėjo įsivaizduoti.

– Taigi kas kitas? – tik to paklausė Liusi.

– Ei, Gaisrininke! – tarė Mažasis Juodukas šiek tiek prislopintu balsu, tačiau primygtinai, – turi paskubėti.

Jis pažiūrėjo į rankinį laikrodį, tada pakėlė akis ir smiliumi patapšnojo per ciferblatą ant riešo.

– Mums reikia judintis, – tarė jis.

Piteris tuo metu čiupinėjo vieno iš Liusi potencialių įtariamųjų patalynę ir pakėlė akis truputį nustebęs.

– Kam taip skubintis? – paklausė.

– Gerk piliulė, – greitai išbėrė Mažasis Juodukas, – jo apžiūra vidurdienio laiku bus jau velniškai greitai. Taigi man reikia

nuvesti tave atgal į Amerstą ir ištraukti iš šių drabužių, kol jis nepradėjo klaidžioti po ligoninę ir nepastebėjo tavęs ten, kur neturėtum būti, apsirengusio taip, kaip neturėtum vilkėti.

Piteris linktelėjo. Jis kyštelėjo rankas po lovos kraštais, grabinėdamas čiužinį. Viena iš Piterio baimių buvo ta, kad Angelas sugebėjo išpjauti dalį čiužinio, o paskui jo viduje paslėpė savo peilį ir suvenyrus. Taip, pamanė Piteris, darytų jis pats, jei turėtų daiktų, kuriuos norėtų paslėpti nuo sanitarų ir seselių, ar nuo smalsiai žvilgčiojančio paciento.

Jis nieko nepajuto, todėl papurtė galvą.

– Jau pabaigei? – paklausė Mažasis Juodukas.

Piteris toliau dirbo prie čiužinio, tirdamas kiekvieną išlinkį ir gumulą, įsitikindamas, kad tai būtent ir yra, kas turi būti. Jis matė, jog įprastas pacientų būrelis vis dar stebėjo jį iš kito kambario galo. Kai kurie išsigando Mažojo Juoduko, nes gūžėsi kampe, prisispaudę prie sienos. Keletas kitų abejingai sėdėjo ant savo gultų kraštų, žvelgdami į tuštumą, tarsi pasaulis, kuriame jie gyveno, būtų kažkur kitur.

– Aha, jau tuoj, – Piteris sumurmėjo sanitarui, kuris vėl tapšnojo į laikrodį ant riešo.

Lova tuščia, pagalvojo Piteris. Nieko, kas išsyk sukeltų įtarimą. Dabar teliko greitai apieškoti vyriškio daiktus, kurie buvo sudėti skrynutėje, po plieniniu lovos rėmu. Piteris ištraukė ją. Iššniukštinėjo, tačiau nerado nieko labiau įtartina, tik kelias kojines, kurios prašyte prašėsi išskalbiamos. Jis jau ketino žengti atgal, kai kažkas patraukė jo žvilgsnį.

Tai buvo paprasti balti marškinėliai, sulankstyti ir padėti ant skrynutės dugno. Jie niekuo nesiskyrė nuo pigių marškinėlių, su nuolaida parduodamų per išpardavimus visose Naujosios Anglijos parduotuvėse ir dėvimų daugelio ligoninės žmonių po šiltesniu žieminiu apdaru šaltais žiemos mėnesiais. Tačiau jo dėmesį patraukė ne tai.

Ant marškinėlių krūtinės buvo užtiškusi didžiulė, tamsi, raudonai ruda dėmė.

Jis jau buvo matęs tokių dėmių. Besitreniruodamas tirti padegimus. Būdamas džiunglėse Vietname.

Piteris sekundėlę palaikė marškinėlius rankose, trindamas pirštais audinį, tarsi jį liesdamas galėtų ką nors daugiau pasakyti. Mažasis Juodukas buvo už kelių pėdų, ir jo balse galop pasigirdo reikalavimas:

– Piteri, mes tučtuojau turime išeiti. Aš nenoriu, kad man tektų aiškintis dėl to, dėl ko neturėčiau. Ir esu velniškai įsitikinęs, jog nenoriu nieko aiškinti didžiajam daktarui, jei tik man neprireiks.

– Pone Mūzi, – lėtai tarė Piteris, – pažiūrėkit čia.

Mažasis Juodukas žengė į priekį, kad galėtų žvilgtelėti Piteriui per petį. Piteris nieko nepratarė, tačiau išgirdo, kaip sanitaras tyliai švilptelėjo.

– Čia gali būti kraujas, Piteri, – po minutėlės pasakė jis, – tikrai taip atrodo.

– Aš irgi taip pamaniau, – atsakė Piteris.

– Ar tai ne vienas iš tų dalykų, kurių mums derėtų ieškoti? – paklausė Mažasis Juodukas.

– Tikrai taip, – tyliai atsiliepė Piteris.

Tada jis atsargiai sulankstė marškinėlius taip pat, kaip buvo radęs, ir padėjo ten pat, iš kur ištraukė. Grąžino skrynutę į įprastą vietą po lova, tikėdamasis, kad padėjo taip pat, kaip ji stovėjo anksčiau. Po to atsistojo.

– Eime, – tarė jis.

Apžvelgė mažą žmonių grupelę kambaryje, tačiau ar jie ką nors pastebėjo, ar ne, Piteriui pasirodė neįmanoma įžvelgti iš abejingų akių, tarsi grąžinančių jo žvilgsnį atgal.

Devynioliktas skyrius

Iš baltos sanitaro uniformos Piteris išsinėrė vos įėjęs pro duris, vedančias į Amersto pastatą. Mažasis Juodukas paėmė iš jo apsmukusias kelnes ir per laisvą švarką, sulankstė juos ir pasikišo po pažasčia, o Piteris dabar užsitempė susiglamžiusius džinsus.

– Aš pasaugosiu šituos, – tarė sanitaras, – kol Gerk piliulė pabaigs savo reidą, ir mes galėsime vėl grįžti prie reikalo.

Tada jis įdėmiai pažvelgė į Piterį ir pridūrė:

– Pasakysi panelei Džons, ką mes matėme ir kur tai radome?

Piteris linktelėjo.

– Kai tik ponas Blogis pasitrauks jai iš pašonės.

Mažasis Juodukas susiraukė.

– Jis išsiaiškins. Vienu ar kitu būdu. Visada išsiaiškina. Anksčiau ar vėliau tas žmogus, rodos, sužino viską, kas tik čia vyksta.

Piteris pamanė, kad tai intriguojanti informacija, tačiau nieko apie tai nepasakė.

Minutėlę Mažasis Juodukas atrodė dvejojantis.

– Tai ką darysime su tuo žmogum, kuris turi paslėpęs marškinėlius, suteptus krauju, kuris, mūsų manymu, yra ne jo paties?

– Manau, jog turime tylėti ir kol kas pasilaikyti sau tai, ką išsiaiškinome, – tarė Piteris, – bent jau tol, kol panelė Džons

nuspręs, ką ketina daryti toliau. Manau, kad turime būti labai atsargūs. Galų gale žmogus, po kurio gultu tai radome, dabar kalbasi su ja.

– Manai, ji ką nors išsiaiškins, kalbėdama su juo?

– Nežinau. Mes tiesiog turime būti apdairūs.

Mažasis Juodukas pritardamas linktelėjo. Piteris matė, kad sanitaras supranta, kokia vaizduotę plečianti jų surasta žinia. Vieninteliai krauju sutepti marškinėliai, kurie galėjo sukelti įvairiausių sunkumų. Piteris persibraukė ranka plaukus, apsvarstydamas situaciją, suprasdamas, kad jis privalo būti tuo pat metu ir atsargus, ir agresyvus. Pirma jo mintis buvo praktiška: kaip izoliuoti ir ką toliau daryti su žmogumi, kuris miegodavo gulte, po kuriuo buvo radinys. Reikėjo daug padaryti, suprato jis. Dabar, kai turėjo tikrą įtariamąjį. Tačiau visas jo išsimokslinimas siūlė veikti atsargiai, net jeigu tai prieštaravo jo paties prigimčiai. Jis nusišypsojo, nes atpažino dilemą, su kuria susidurdavo visą gyvenimą: kaip išlaikyti pusiausvyrą tarp mažų žingsnelių ir puolimų stačia galva. Žinojo, jog yra čia bent jau iš dalies dėl to, kad nesugebėjo suabejoti.

Koridoriuje prie kabineto, kuriame Liusi vykdė savo apklausas, didesnysis brolis Mūzis stovėjo, saugodamas pacientą, nenusileidžiantį jam dydžiu, o galbūt ir jėga. Jei ši detalė ir kėlė Didžiajam Juodukui nerimą, jis to neparodė. Vyriškis siūbavo pirmyn atgal. Buvo truputį panašus į sunkvežimį, purve įklimpusiais ratais, į keičiantį pavaras, kad galų gale rastų reikiamą ir išvažiuotų. Kai Didysis Juodukas pastebėjo besiartinančius Piterį ir savo brolį, jis stumtelėjo vyriškį į priekį.

– Mums reikia palydėti šį džentelmeną atgal į Viljamsą, – tarė jiems prisiartinus. Didysis Juodukas susižvalgė su savo broliu ir pridūrė:

– Gerk piliulė viršuje, apeina antrąjį aukštą.

Piteris nelaukė, kol sanitarai pasakys jam, ką daryti.

– Aš čia palauksiu panelės Džons, – tarė jis.

Prisispaudė prie sienos, bandydamas tuo metu atidžiai įvertinti Didžiojo Juoduko lydimą vyrą. Jis stengėsi pažvelgti tam žmogui į akis, perprasti jo laikyseną, išvaizdą, tarsi galėtų taip pažvelgti jam į širdį. Žmogui, kuris galėjo būti žudikas.

Piteris nerūpestingai atsirėmė į sieną, kai trejetas – pacientas ir du sanitarai žengė pro šalį, jis nesusilaikė prabilęs. Pašnibždom, bet pakankamai garsiai, kad šnabždesys pasiektų pro šalį vedamo žmogaus ausis:

– Labas, Angele, – tarė jis, – aš žinau, kas tu.

Nei vienas iš brolių Mūzių neparodė išgirdę jo pasisveikinimą. Pacientas irgi nė trupučio nesusvyravo. Jis tiesiog šliurino toliau, vilkdamasis paskui brolius Mūzius, visiškai nepastebėdamas, kad su juo kalbama. Judėjo lyg žmogus surakintomis rankomis ir kojomis, trumpais kapotais žingsniais, nors iš tiesų jo judesių nevaržė jokie pančiai.

Piteris stebėjo, kaip plati vyro nugara dingsta už pagrindinių durų. Jis atsitraukė nuo sienos ir žengė kabineto, kuriame laukė Liusi Džons, link. Nežinojo, ką manyti apie tai, kas ką tik nutiko.

Jam dar nespėjus pasiekti kabineto, Liusi Džons išėjo pro duris, o paskui ją sekė, nei per žingsnį neatsitraukdamas, ponas Blogis, kuris energingai šnekėjo su ja, ir Francis, besilaikantis atokiau nuo psichologo. Piteris matė, jog Paukštelis atrodo susirūpinęs, tarsi būtų sumažėjęs nuo kokios nors minties ar idėjos. Jis atrodė lengvesnis. Tačiau jaunuolis staiga pakėlė galvą, pamatė besiartinantį Piterį ir tą sekundę, rodos, atsigavo. Tuoj pat pasitraukė nuo pono Blogio prie Piterio. Tuo pat metu Piteris pamatė Gulptililį, įeinantį į koridorių iš tolimiausios laiptinės, besivedantį mažą būrelį personalo narių. Daugybė bloknotų ir rašiklių, kuriais buvo skrebinami pastebėjimai, užrašomos pastabos. Piteris pamatė Kleo su nuo apatinės lūpos karančia cigarete, iš senos ir nepatogios kėdės pasileidžiančią užstoti tako medicinos direktoriui. Ji sustojo, narsiai užimdama poziciją, tarsi senovės kariūnė, ginanti savo miesto vartus.

– Ak, daktare! – jos balsas buvo tik truputį drovesnis už riksmą, – ką jūs ketinate daryti dėl neadekvačių maisto porcijų, patiekiamų valgymų metu? Aš netikiu, kad valstybinių įstatymų leidėjai įsivaizdavo mus mirštančius iš bado, kai įsteigė šią vietą. Aš turiu draugų, kurie turi draugų, pažįstančių žmones, užimančius aukštus postus. Šie gali pranešti gubernatoriui apie svarstytinas problemas psichinės sveikatos atžvilgiu...

Gerk piliulė padvejojęs atsisuko į Kleo. Medikų, atliekančių praktiką, ir reziduojančių gydytojų grupelė, lydinti jį, sustojo, ir panašiai kaip choristų eilutė Brodvėjaus pasirodyme, visi sutartinai pasisuko.

– Ak, Kleo! – įtaikaujamai atsakė daktaras, mėgdžiodamas jos žodžius, – aš nežinojau, kad iškilo tokia problema ir jūs priversta skųstis. Tačiau nemanau, jog būtina įtraukti visą valstybės vyriausybę į šį reikalą. Aš pakalbėsiu su virtuvės darbuotojais ir pareikalausiu, kad kiekvieno poreikiai valgymo metu būtų patenkinti.

Tačiau Kleo buvo tik pradėjusi.

– Stalo teniso raketės nusidėvėjusios, – tęsė ji, įsismagindama sulig kiekvienu žodžiu, – jas būtina keisti. Kamuoliukai sutrūkinėję. Tai paverčia juos visiškai beverčiais, o tinklas prairęs ir suraišiotas siūlais. Stalas pakrypęs ir klibantis. Pasakykite, daktare, kaip žmogus gali tobulinti žaidimo įgūdžius, kai įranga menka ir neatitinka netgi minimalių Jungtinių Valstijų stalo teniso asociacijos standartų?

– Aš ir vėl nežinojau, kad tokia problema yra iškilusi. Patikrinsiu rekreacijai skirtą biudžetą ir pažiūrėsiu, ar yra lėšų įsigyti naujos įrangos.

Nors tai turbūt iš dalies ją nuramino, tačiau Kleo dar toli gražu nebaigė.

– Miegamuosiuose naktimis per daug triukšmo, kad galėtum gerai išsimiegoti. Tikrai tikrai per daug. Miegas gyvybiškai būtinas gerai žmogaus savijautai ir visapusiam sveikatingumui. „Chi-

rurgo vadovas“ rekomenduoja bent aštuonias valandas netrikdomo miego per parą. Be to, mums reikia daugiau vietos. Kur kas daugiau vietos. Kaliniai mirtininkai gauna daugiau gyvenamosios erdvės negu mes. Perpildymas tapo nebevaldomas. Taip pat mums reikia daugiau popieriaus tualetuose. Daug daugiau tualetinio popieriaus. Dar... – jos balsas žėrė skundų kaskadą, – ...kodėl nėra daugiau sanitarų, kad padėtų žmonėms naktį, kai mus kamuoja košmarai? Kiekvieną naktį kas nors šaukiasi pagalbos. Košmarai, košmarai, košmarai. Gali kviesti ir kviesti, šaukti ir šaukti, tačiau niekas niekada neateina. Taip negerai, tiesiog paprasčiausiai, visiškai, prakeiktai, sušiktai negerai.

– Mes, kaip ir daugelis valstybinių institucijų, šiuo metu susiduriame su personalo problemomis, Kleo, – globėjišku tonu aiškino daktaras, – aš, žinoma, užregistruosiu jūsų skundus ir siūlymus, pažiūrėsiu, ar galime ką nors padaryti. Tačiau jei minimalus personalas, kuris dirba naktinėje pamainoje, atsilieptų į kiekvieną išgirstą šauksmą, tai nusidirbtų iki išsekimo per naktį ar dvi, Kleo. Aš bijau, kad košmarai yra tai, su kuo mums visiems kartais tenka įprasti gyventi.

– Taip nesąžininga. Turėdami tiek vaistų, kurių jūs, šunsnukiai, mus pilnus pripumpuojate, galėtumėte sugebėti rasti ką nors, kad žmonės galėtų miegoti be saiko nesikamuodami.

Kleo, rodėsi, bekalbėdama didėja, kyla, įgydama karališko išdidumo, lyg Amersto pastato Marija Antuanetė.

– Aš patikrinsiu daktaro žinyną, ieškosiu kokių nors papildomų medikamentų, – pamelavo daktaras, – ar yra dar kokių svarstytinų klausimų, kuriuos norėtumėte aptarti?

Kleo atrodė truputį sutrikusi, šiek tiek susierzinusi, tačiau taip pat greitai ši išraiška pavirto į kažką daug klastingesnio.

– Taip, – skubiai tarė ji, – noriu žinoti, kas dedasi su vargšu Stypena.

Tada ji pakėlė ranką ir parodė į Liusi, kuri kantriai laukė, stovėdama koridoriaus šone.

– Dar noriu žinoti, ar ji pagaliau sugebėjo rasti tikrąjį žudiką!
Žodžiai nuaidėjo koridoriumi.

Gulptililis blausiai nusišypsojo ir tyliai atsakė:

– Stypena ir toliau lieka įkalintas vienutėje, apkaltintas pirmojo laipsnio žmogžudyste. Aš jau tai jums sakiau. Buvo svarstomas jo paleidimas už užstatą, tačiau, kaip ir buvo galima tikėtis, taip nebuvo nutarta. Jam paskirtas valstybinis advokatas. Stypena ir toliau gauna medikamentų iš ligoninės. Jis vis dar laikomas apygardos kalėjime, laukia papildomų teismo sprendimų. Man sakoma, jog laikosi gerai...

– Tai melas! – piktai pasakė Kleo. – Stypena turbūt labai nelaimingas, atsidūręs taip toli nuo čia. Tai jo namai. Tokie, kokie yra, o mes – jo draugai, tokie, kokie esame. Jį reikėtų tučtuojau čia grąžinti! – ji giliai atsikvėpė, tada sarkastiškai pamėgdžiojo daktaro žodžius: – Aš jau jums tai sakiau. Kodėl manęs nesiklausote?

– ...Kalbant apie kitą jūsų klausimą, – tęsė Gulptililis, ignoruodamas Kleo kaltinimus, – na, tai dėl to geriau kreiptis į panelę Džons. Tačiau ji neįpareigota niekam pranešinėti apie pažangą, kokią jaučia padariusi. Arba *nepadariusi,* – paskutinius žodžius Gulptililis pabrėžė gelianĉiu balsu.

Kleo žengtelėjo atgal, kažką murmėdama pati sau. Gulptililis atsitraukė nuo jos ir tarsi skautų vadovas iškyloje po mišką mostelėjo lydinčiai rezidentų grupelei sekti koridoriumi paskui jį. Tačiau spėjo žengti tik kelis žingsnius, kai Kleo prapliupo garsiai, primygtinai šaukti kaltinančiu tonu:

– Aš stebiu tave, Gulptilili! Aš matau, kas vyksta! Gal ir gali čia ką nors apmulkinti, bet tik ne mane!

Tada jau tyliau, bet ne taip tyliai, kad daktarai neišgirstų, ji pridūrė:

– Jūs visi šunsnukiai.

Medicinos direktorius stabtelėjo, lyg ir pradėjo sukti atgal, bet aiškiai persigalvojo. Francis matė, kad jo veidas sustingęs nesėkmingai bandant nuslėpti nepatogų momentą.

– Mes visi pavojuje, o jūs, kalės vaikai, ničnieko nedarote! – subliuvo Kleo.

Tada ji trumpai sukikeno, giliai įtraukė cigaretės dūmus, kažką sutarškėjo sau ir sudribo atgal į kėdę. Iš ten savimi patenkinta veido išraiška toliau žiūrėjo, kaip direktorius eina koridoriumi tolyn. Laikydama cigaretę rankoje, tarsi dirigento batutą, mojavo ja ore. Dirigentas, patenkintas orkestro baigiamaisiais akordais.

Francis jautėsi savotiškai padrąsintas pompastiškos Kleo kalbos. Jam rodėsi, kad jos išpuolis patraukė kiekvieno paciento, klaidžiojančio ligoninės teritorijoje, dėmesį. Francis negalėjo pasakyti, ar jiems tai ką nors reiškė, tačiau jis pats sau nusišypsojo iš jos nedidelio maišto ir norėjo bent kiek pasitikėti savimi, kad irgi galėtų šitaip reikalauti. Kleo savo ruožtu, matyt, pajuto Francio mintis, nes išpūtė didelį, prašmatnų dūmų ratilą į ramų koridoriaus orą. Stebėjo, kaip jis išsisklaido, tada viena akimi mirktelėjo Franciui.

Piteris, prisigretinęs prie jo, turbūt irgi pamanė tą patį, todėl sušnibždėjo:

– Kai ateis revoliucija, ji stovės ant barikadų. Po velnių, ji turbūt vadovaus maištui, ir ji pakankamai didelė, kad pati būtų barikada.

– Kokia revoliucija? – paklausė Francis.

– Nesuprask pažodžiui, Paukšteli, – truputį nusijuokdamas pasakė Piteris, – mąstyk simboliškai.

– Tai gali būti nesunku Egipto karalienei, – atsakė Francis, – tačiau dėl savęs nesu tikras.

Jie abu šyptelėjo.

Gulptililis savo ruožtu, vis dar aiškiai nepralinksmėjęs, prisiartino prie jų.

– Aha, Piteris ir Francis, – tarė jis, po truputį grįžtant melodingiems jo balso tonams. Tačiau kalbėjo be jokio linksmumo, koks derėtų tokiam nerūpestingam garsui, – mano tyrėjų pora. Kaipgi jums sekasi? – paklausė.

– Lėtai, bet užtikrintai, – atsakė Piteris, – aš apibūdinčiau taip. Tačiau iš tiesų tai derėtų spręsti panelei Džons.

– Žinoma. Ji apibrėžia vienos rūšies progresą. Man ir kitiems atsakingiems ligoninės asmenims labiau rūpi visai kitos rūšies progresas, argi ne?

Piteris padvejojo, paskui linktelėjo.

– Žinoma, kad rūpi, – pasakė Gulptililis. – Beje, džiaugiuosi mūsų atsitiktiniu susitikimu. Jums abiem reikia ateiti į mano kabinetą šią popietę. Franci, laikas mums aptarti tavo tolesnį gydymą. Ir, Piteri, šią popietę pas tave ateis labai svarbus lankytojas. Kai atvyks broliai Mūziai, jiems bus pranešta ir jie palydės tave į valdybą.

Kriaušės formos medicinos direktorius kilstelėjo vieną antakį, lyg jam būtų smalsu, kaip kiekvienas iš vyrų reaguos. Jis maždaug pusę minutės stebėjo jų veidus, priversdamas pasijusti nepatogiai, tada žengė porą žingsnių, kad pasisuktų į Liusi, ir tęsė:

– Panele Džons, geros jums dienos. Ar jums pavyko pasistūmėti į priekį šios dilemos klausimu?

– Man pavyko išbraukti iš sąrašo kai kuriuos potencialius įtariamuosius.

– Tai, leidžiu sau manyti, laikote vertingu pasiekimu?

Ji neatsakė.

– Na, – tęsė Gulptililis, – prašau tęsti. Aš įsitikinęs, jog kuo greičiau turėsime kokių nors išvadų, tuo geriau bus visiems, įtrauktiems į šį reikalą. Ponas Evansas suteikė reikiamą pagalbą jūsų apklausų metu?

– Žinoma, – skubiai atsakė Liusi.

Tada Gulptililis atsigręžė į poną Blogį.

– Jūs taip pat pranešite man, kaip klostosi reikalai ir ar pasiteisino aplinkybės, – tarė jis.

Tai, pamanė Francis, vien biurokratinis maivymasis. Jis buvo tikras, kad Evansas praneša Gulptililiui viską apie visa, kas vyksta. Nutarė, kad ir Liusi Džons tai žino.

Medicinos direktorius atsiduso ir nuėjo koridoriumi tolyn, galiausiai išėjo pro pagrindines duris. Po minutėlės Evansas pasisuko į Liusi Džons ir pasakė:

– Na, kaip supratau, dabar padarysime pertraukėlę, o man reikia padirbėti su popieriais.

Jis irgi greitosiomis išėjo.

Francis išgirdo kažką dienos kambaryje prapliumpant juoku. Rėžiantis ausį ir pašaipus garsas sklido po Amersto pastatą. Tačiau, kai Francis pasisuko pažiūrėti, iš kur sklinda šis juokas, tas nutilo, nepastebimai dingdamas vidurdienio saulės spinduliuose, besiskverbiančiuose pro grotuotus langus.

Piteris atsitraukė nuo sienos, sušnabždėjo Franciui:

– Eime, – ir prisiartino prie Liusi. Tuo momentu Gaisrininkas staiga pasikeitė, susikaupė prie kažko kita negu Kleo ir jos reikalavimai ar malonumas pamatyti sumišusį Gulptililį. Francis matė, jog Piterio veidas sustingęs. Gaisrininkas paėmė Liusi už alkūnės, apsuko ją ir tarė:

– Radau kai ką. Apie tai turiu tau pasakyti.

Ji be žodžių linktelėjo, turbūt įvertinusi Piterio veido išraišką, pamanė Francis. Jų trijulė grįžo į mažąjį kabinetą.

– Tas paskutinis vyras, – tarė Piteris, kai jie visi susėdo aplink rašomąjį stalą, – kokį įspūdį susidarei, kalbėdama su juo?

Liusi pakėlė antakį.

– Trumpas atsakymas būtų – jokio, – tarė ji ir pasisuko į Francį. – Ar ne, Franci?

Šis linktelėjo, o ji tęsė:

– Vyriškis, nors pakankamai stiprus ir jaunas, kad galėtų padaryti kai kuriuos dalykus, apie kuriuos mes svarstome, yra gerokai protiškai atsilikęs. Jis nepajėgė pasakyti nieko, kas būtų bent kiek svarbu. Daugiausia laiko tik sėdėjo čia nesuvokdamas, ko aš klausiu, kaip tik begalima įsivaizduoti. Evansas manė, kad jį reikėtų išbraukti. Vaikinas, kurio mes ieškome, turi proto. Mažų mažiausia pakankamai, kad suplanuotų savo nusikaltimus ir išvengtų atpažinimo.

Piteris atrodė truputį nustebęs, po to pasakė:

– Evansas manė, kad šį žmogų reikėtų išbraukti iš įtariamųjų sąrašo?

– Jis leido tai suprasti, – atsakė Liusi.

– Ką gi, tai keista, nes aš radau krauju suteptus baltus marškinėlius, paslėptus tarp jo daiktų, pačiame dugne.

Liusi atsilošė ant kėdės, iš pradžių nieko nesakydama. Francis žiūrėjo, kaip ji virškina šią informaciją, ir pastebėjo, kokia budri ji išsyk tapo. Jo paties vaizduotė buvo įaudrinta, o po sekundėlės jis pasilenkė į priekį ir paklausė:

– Piteri, ar gali apibūdinti, ką radai? Kaip gali būti tikras, kad ten iš tiesų buvo tai, ką sakai?

Piteriui teužtruko porą minučių atpasakoti matytą vaizdą.

– Esi absoliučiai įsitikinęs, kad ten buvo kraujas? – galiausiai paklausė Liusi.

– Tiek tikras, kiek tik galiu būti, neatlikęs laboratorinių testų.

– Užvakar pietums buvo spagečiai. Gali būti, jog šis vaikinas sunkiai valdo virtuvės įrankius. Galbūt jis užsipylė padažo sau ant krūtinės...

– Tai nebuvo tokia dėmė. Ji buvo tiršta, tamsiai raudonai rudos spalvos ir plačiai pasklidusi. Ne taip, kaip būtų, jei kas nors drėgnu skudurėliu būtų bandęs ją išvalyti. Ne, tai buvo tai, ką norėta pasilikti nepaliestą.

Liusi lėtai prakalbo:

– Kaip suvenyrą? Mes juk ieškome ko nors, kas mėgsta pasilikti suvenyrus.

– Įtariu, – atsakė Piteris, – jog tai turi daugmaž tą patį efektą kaip momentinė nuotrauka. Tiksliau, žudikui. Žinote, šeima važiuoja atostogų, paskui išryškina nuotraukas ir vėliau susėdę žiūri kelionės skaidres bei atgaivina prisiminimus. Spėju, jog mūsų Angelui šie marškinėliai suteikia tiek pat jaudulio ir pasitenkinimo. Jis gali paimti juos, liesti ir prisiminti. Aš įsivaizduoju, kad tos akimirkos prisiminimas beveik toks pat stiprus kaip pats momentas, – padarė išvadą Piteris.

Francis jautė savyje balsų gaudesį. Prieštaraujančios nuomonės, patarimai, baimės ir neramūs jausmai. Po sekundėlės jis linktelėjo galvą, sutikdamas su tuo, ką sakė Piteris. Tačiau jis paklausė Liusi:

– Ar kitų žmogžudysčių atveju buvo kokių nors įrodymų, jog iš aukų buvo dar kas nors paimta, išskyrus pirštų sąnarius?

Liusi, jau beatsiliepianti į tai, ką sakė Piteris, pakeitė linkmę ir pasisuko į Francį. Ji papurtė galvą.

– Nieko, ką galėtume išsyk pastebėti. Netrūko jokių aprangos detalių. Bent jau ne iš inventorizuotų daiktų. Tačiau to negalima visiškai atmesti.

Franciui kažkas nedavė ramybės, tačiau jis negalėjo pasakyti kas. Nė vienas iš jo balsų nebuvo aiškus ir apsisprendęs. Jų viena kitai prieštaraujančios nuomonės aidėjo Francio viduje, ir jis iš visų jėgų stengėsi juos užčiaupti, kad galėtų susikaupti.

Liusi nervingai bilsnojo pieštuku į stalo viršų. Ji pasisuko į Piterį ir paklausė:

– Ar neradai daugiau nieko, kas praverstų kaip įkaltis?

– Ne.

– Neradai pirštų galiukų?

– Ne. Peilio irgi neradau. Nei pastatų raktų.

Ji atsilošė atgal, tačiau dabar prakalbo Francis.

– Aš manau, – lėtai ištarė jis, – jog tai, ką sakiau anksčiau, yra tiesa, – jis pats buvo truputį nustebęs, kad yra toks įtaigus. – Prieš tau sugrįžtant, Piteri. Kai Evansas buvo čia.

Jam truputį atrodė, kad girdi savo paties balsą, tačiau sklindantį iš kažkokio kito Francio, ne to Francio, kuriuo žinojo esąs. Iš tokio, koks jis tikėjosi galbūt kada nors tapsiantis.

– Kai sakiau, jog mums reikia perprasti Angelo kalbą.

Piteris pažiūrėjo į Francį susidomėjusiu žvilgsniu, o Liusi pasilenkė į priekį, kad geriau girdėtų jo žodžius. Francis akimirką dvejojo, ignoravo abejonių antplūdį ir pasakė:

– Įdomu, ar tik tai nebus pirmoji bendravimo pamoka.

Kiti tylėjo, ir jis dar pridūrė:

– Mums tiesiog reikia išsiaiškinti, ką jis nori pasakyti ir kodėl.

Minutėlę ar dvi Liusi svarstė, ar ši žudiko paieška ligoninėje nepavers pamišėle ir jos pačios. Tačiau ji matė pamišimą kaip šalutinį frustracijos efektą, ne kaip organinę ligą. Ji suprato, kad tai pavojingas požiūris, ir tarsi mintyse truputį pakilnojusi svarmenis išgujo šią mintį iš galvos. Ji buvo nusiuntusi Piterį ir Francį pavalgyti priešpiečių, o pati tuo tarpu stengėsi suplanuoti veiksmų seką. Viena savo mažame kabinete. Ji išskleidė ant stalo ligoninės bylą, kurioje buvo duomenys apie šįryt bandytą apklausti žmogų. Kai kurie dalykai turėtų ką nors reikšti, pamanė ji. Kai kurios jungtys privalo būti ryškios. Kai kurie žingsniai aiškūs.

Ji papurtė galvą, tarsi taip galėtų atsikratyti ją užplūdusių prieštaravimų. Dabar ji buvo suradusi vardą. Turėjo įkaltį. Jai buvo tekę pradėti sėkmingas apkaltas su kur kas mažiau duomenų. Tačiau ji vis tiek nerado ramybės. Dosjė priešais ją turėjo nurodyti ką nors, patvirtinančio įtarimus, tačiau buvo priešingai. Smarkiai protiškai atsilikęs vyras, nepajėgiantis atsakyti net į paprasčiausius klausimus, tarp savo daiktų turėjo dalyką, kurį galėtų turėti tik žudikas. Tai nesiderino.

Iš pat pradžių ji buvo linkusi pasiųsti Piterį atgal paimti marškinėlių iš dėžės po vyriškio lova. Bet kokia visavertė nusikaltimų tyrimo laboratorija būtų pajėgi nustatyti, ar kraujo dėmės sutampa su Trumpos Blondinės krauju. Taip pat buvo įmanoma, kad ant marškinėlių liko plaukų ar pluošto, ir mikroskopinis tyrimas padėtų nustatyti tolesnes jungtis tarp aukos ir užpuoliko. Bėda buvo ta, jog paprasčiausiai paimti marškinėlius būtų neteisėtas turto konfiskavimas ir teisėjas tolesniame bylos svarstyme atmestų šį įrodymą. Dar buvo keista, kad trūko kitų daiktų, kurių jie ieškojo. Tai irgi buvo jai nesuprantama. Liusi pasižymėjo sugebėjimu susikaupti. Savo trumpos, bet staigiai kylančios kar-

jeros metu prokuratūroje, ji išsiskyrė mokėjimu pamatyti savo tiriamus nusikaltimus taip, kaip kitas žmogus žiūrėtų filmą. Savo vaizduotės ekrane ji gebėdavo taip susieti detales, kad anksčiau ar vėliau išvysdavo visą veiksmą. Dėl to jai visada taip sekdavosi. Kai Liusi ateidavo į teismą, ji suprasdavo, turbūt netgi geriau nei jos kaltinamasis, kodėl ir kaip tasai padarė nusikaltimą. Ši savybė darė ją sunkiai nugalimą. Tačiau ligoninėje jautėsi suglumusi. Tai paprasčiausiai nebuvo kriminalinis pasaulis, prie kurio ji jau buvo pripratusi.

Liusi susierzinusi suniurzgė. Ji įsispoksojo į dosjė, ko gero, šimtąjį kartą ir jau ketino piktai užversti, kai kažkas nedrąsiai pasibeldė į duris. Ji pakėlė žvilgsnį, o durys prasivėrė.

Francis lenkėsi į vidų, kyštelėdamas galvą iš už kampo.

– Sveika, Liusi, – tarė jis. – Galiu sutrukdyti?

– Paukšteli, užeik, – tarė ji, – maniau, kad nuėjai priešpiečių.

– Nuėjau. Arba einu. Tačiau pakeliui man kilo viena mintis, ir Piteris liepė man tučtuojau ateiti čia ir pasakyti tau.

– Kokia mintis? – paklausė Liusi, mostelėdama jaunuoliui įeiti į kabinetą ir atsisėsti. Tai Francis padarė keliais negrabiais judesiais, rodančiais, kad jis tuo pat metu ir nekantraujantis, ir išsiblaškęs.

– Protiškai atsilikęs vyriškis, – lėtai ištarė Francis, – visiškai neatrodė panašus į žmogų, kurio mes ieškome. Noriu pasakyti, kai kurie iš kitų čia buvusių vaikinų buvo atmesti ir atrodė, bent jau iš išorės, kaip kur kas tinkamesni kandidatai. Turiu galvoje, bent jau taip, kaip kad mes įsivaizduojame, kandidatas turėtų atrodyti ir kalbėti.

Liusi linktelėjo.

– Aš irgi tą patį pamaniau. Tačiau šis vaikinas – iš kur jis turi tuos marškinėlius?

Francis, rodėsi, sudrebėjo prieš atsakydamas.

– Nes kažkas norėjo, kad mes juos rastume. Kažkas norėjo ir kad rastume šitą žmogų. Kas nors žinojo, jog mes apklausinėja-

me ir darome kratas. Jis susiejo šiuos du dalykus ir nujautė, ką mes ketiname daryti, todėl pakišo marškinėlius.

Liusi stipriai įkvėpė. Tai, ką sakė Francis, turėjo prasmės.

– Kodėl kas nors norėtų atvesti mus prie šito žmogaus?

– Dar kol kas nežinau, – atsakė Francis, – nežinau.

– Turiu galvoje, – tęsė Liusi, – jei norėtum ką nors apkaltinti nusikaltimu, kurį iš tiesų padarei tu, kur kas išmintingiau būtų pakišti daiktus kam nors, kieno elgesys išties būtų įtartinas. Kaip šio žmogaus elgesys galėtų patraukti mūsų dėmesį?

– Aš to irgi nežinau, – pasakė Francis, – tačiau šis žmogus kitoks. Jis mažiausiai tikėtinas kandidatas, manau. Plytinė siena. Taigi turi būti kita priežastis, kodėl buvo pasirinktas būtent jis.

Jis staiga atsistojo, rodėsi išsigandęs, tarsi šalia būtų nuaidėjęs nerimą keliantis garsas.

– Liusi, – iš lėto tarė jis, – kuris nors šio vyro bruožas kažką turėtų mums byloti. Mums tiesiog reikia išsiaiškinti, kas tai.

Liusi pasiekė ligoninėje užvestą vyriškio bylą ir pakėlė.

– Manai, kad čia yra kažkas, kas gali mums padėti? – paklausė ji.

Francis linktelėjo.

– Galbūt. Galbūt. Aš nežinau, kas parašyta byloje.

Ji stumtelėjo aplanką skersai stalo.

– Pažiūrėk, gal ką nors pamatysi, nes aš nieko nesugebėjau išpešti.

Francis ištiesė ranką ir paėmė aplanką. Jis niekad anksčiau iš tiesų nebuvo žiūrėjęs ligoninės bylos ir minutėlę pasijuto, lyg darytų kažką neteisėta, žvelgdamas į kito paciento gyvenimą. Visa, ką pacientai žinojo apie vienas kitą, buvo taip apribota ligoninės ir diena po dienos besitęsiančios rutinos, kad jau po čia praleisto neilgo laiko kiekvienas daugmaž pamiršdavo, jog kiti pacientai turėjo gyvenimus ir už sienų. Visi šie elementai – šeima, praeitis, ateitis – psichiatrijos ligoninėje būdavo nuplėšiami. Francis suprato, kažkur buvo byla ir apie jį, ir apie Piterį

bei kad joje buvo visokios informacijos. Ši dabartiniu metu atrodė baisiausiai tolima, tarsi visa tai būtų atsitikę kitame gyvenime, kitu metu, kitam Franciui.

Jis įniko į protiškai atsilikusio vyriškio gyvenimą.

Tasai buvo aprašytas glaustu ir niekuo neišsiskiriančiu ligoninės šriftu bei padalytas į keturis skyrius. Pirmame buvo jo šeimos ir namų aprašymas; antrame – klinikinė istorija, susidedanti iš ūgio, svorio, kraujo spaudimo ir panašių dalykų; trečiame buvo nurodomas gydymo kursas, išvardyti įvairūs išrašyti vaistai; ketvirtame – prognozė. Šiame paskutiniame skyriuje tebuvo tik penki žodžiai: *Sergstimas. Tikėtina ilgalaikė nuolatinė globa.*

Dar buvo lentelė, rodanti, jog atsilikėlis daugiau nei sykį buvo išrašytas iš ligoninės, kad praleistų savaitgalį su savo šeima.

Francis skaitė apie žmogų, užaugusį mažame miestelyje, netoli Bostono, ir persikrausčiusį į vakarinį Masačiusetsą tik likus metams iki to, kai buvo uždarytas į ligoninę. Jis buvo pradėjęs trečią dešimtį metų bei turėjo sesę ir du brolius. Šie visi pasirodė esantys normalūs ir, akivaizdu, gyveno banalius, įprastus gyvenimus, sukdamiesi rafinuotoje rutinoje. Protiškai atsilikusiu jį pirmą sykį pripažino pradinėje mokykloje, ir visą gyvenimą jis dalyvaudavo įvairiose raidos programose. Nė vienas planas nieko gero nedavė.

Francis atsilošė ant kėdės ir greitai pamatė paprastą, mirtiną situaciją, panašią į dėžę. Senstantys motina ir tėvas. Sūnus, paikas kaip vaikas, kiekvienais metais vis didesnis ir sunkiau suvaldomas. Sūnus, nepajėgiantis suprasti ir kontroliuoti impulsų bei pykčio. Seksualinio potraukio. Savo jėgos. Broliai ir seserys, norintys pasprukti kuo toliau ir kuo greičiau, nenorintys padėti.

Kiekviename žodyje Francis matė dalelę savęs. Skirtingo, tačiau vis tiek tokio paties.

Francis perskaitė bylą vieną sykį, paskui dar vieną, visą laiką suprasdamas, kad Liusi įdėmiai stebi jo veidą, vertindama kiekvieną reakciją į puslapiuose įrašytus žodžius.

Po minutėlės jis prikando lūpą. Jautė, kaip rankos truputį dreba. Jam rodėsi, kad daiktai aplink jį siūbuoja, tarsi žodžiai puslapiuose būtų susimaišę su mintimis jo paties galvoje, kuri nuo to apsvaigo. Pajuto pavojaus antplūdį ir aštriai įkvėpė, o tada atstūmė bylą, ši slystelėjo stalviršiu į Liusi pusę.

– Kilo kokių nors idėjų, Franci? – paklausė ji.

– Iš tiesų nieko, – tarė jis.

– Nekyla jokių minčių?

Jis papurtė galvą. Tačiau ji matė, kad tai melas. Franciui iš tiesų kilo idėjų, suprato ji. Šis tiesiog nenorėjo sakyti, kokių.

Aš bandžiau prisiminti: ko tada labiausiai bijojau?

Tai buvo viena iš tų akimirkų Liusi kabinete. Aš vėl mačiau visokius dalykus. Ne haliucinacijas, kaip tos, kurios skambėdavo mano ausyse ir aidėdavo galvoje. Šitas aš pažinojau, ir nors kartais būdavo varginančios ir sunkios, padėjo manyje įsigalėti beprotybei, aš jau vis tiek buvau pripratęs prie jų. Prie to, ko jos reikalaudavo ir ko bijodavo ar kokių dalykų galėdavo paklausti arba nepaklausti bet kuriuo metu. Galų gale jos buvo su manimi nuo pat vaikystės. Tačiau mane labiausiai gąsdino tai, kad pradėjau matyti dalykus apie Angelą. Kas jis galėtų būti. Kaip jis galėtų galvoti. Piteris ir Liusi viską matė kitaip. Jų supratimu, Angelas buvo priešininkas. Nusikaltėlis. Taikinys. Kažkas, besislepiantis nuo jų, kažkas, ką jie buvo įgalioti surasti. Jie jau anksčiau buvo persekioję žmones, susekę juos ir atidavę teisingumui. Taigi jų persekiojimo kontekstas buvo kitoks negu tas, kokį staiga patyriau apsupant mane. Tokiais momentais aš pradėdavau matyti Angelą kaip kažką, panašų į mane. Tik daug blogiau. Jis žengė žingsnius, ir aš pirmą kartą įtikėjau, kad galiu juos atsekti. Lipti savo nuosavomis kojomis ant jo išminto tako, nors viskas manyje rėkė, jog tai negerai. Tačiau įmanoma.

Aš norėjau sprukti. Manyje garsiai šaukė ištisas choras, bylodamas, kad nieko gera nevyksta. Mano balsai giedojo savisaugos

operą, įspėdami mane, jog reikėtų dingti iš čia, sprukti lauk, bėgti, pasislėpti ir gelbėtis.

Tačiau argi aš galėjau? Ligoninė buvo užrakinta. Sienos buvo aukštos. Vartai stiprūs. Net mano paties liga užstojo man kelią lauk.

Kaip būčiau galėjęs atsukti nugarą dviem žmonėms, kurie vieninteliai manė, kad aš ko nors vertas?

– Teisingai, Franci. Negalėjai taip pasielgti.

Aš buvau nuslinkęs į kambario kampą ir ten susigūžęs. Spoksojau į savo parašytus žodžius, kai išgirdau kalbantį Piterį. Mane užpūdo palengvėjimas, ir aš apsisukau, jo ieškodamas kambaryje.

– Piteri? – atsiliepiau aš, – tu grįžai.

– Iš tiesų aš net nebuvau išėjęs. Visą laiką čia buvau.

– Angelas buvo čia. Aš jį pajutau.

– Jis ir vėl grįš. Jis arti, Franci. Jis ateis dar arčiau.

– Jis daro tą patį, ką ir anksčiau.

– Žinau, Paukšteli. Tačiau šįkart tu esi tam pasirengęs. Žinau, kad esi.

– Padėk man, Piteri, – sušnabždėjau. Jaučiau, kaip ašaros gniaužia gerklę.

– Deja, Paukšteli, šį kartą tai tavo kova.

– Aš bijau, Piteri.

– Žinoma, kad bijai, – tarė jis tuo tonu, kurį kartais pasitelkdavo, dalykišku, tačiau visuomet turinčiu savybę nepagarsinti kritikos gaidos, – tačiau tai nereiškia, kad viskas beviltiška. Tai tik reiškia, jog privalai būti atsargus. Taip pat kaip tada. Tai nepasikeitė. Tą kartą juk būtent tavo atsargumas buvo gyvybiškai svarbus, argi ne?

Aš pasilikau savo kampe, žvilgsniu šmižinėdamas po kambarį. Jis tikriausiai mane matė, nes kai aš pastebėjau jį, besiremiantį į sieną priešais mane, jis truputėlį man pamojavo, o jo veide pražydo pažįstama šypsena. Įžiūrėjau, kad dėvi ryškiai oranžinį kombinezoną, tačiau tasai buvo išblukęs nuo dėvėjimo, apiręs ir

sudriskęs bei išteptas purvu. Rankose jis laikė žvilgantį sidabro spalvos šalmą. Gaisrininko veidas buvo suodinas, apkibęs pelenais ir išvagotas prakaito takelių. Jis turbūt pamatė, kaip aš spoksau, nes šiek tiek nusijuokė, mostelėjo ranka ir papurtė galvą.

– Atsiprašau už nevalyvą išvaizdą, Paukšteli.

Jis atrodė truputį vyresnis, nei aš jį prisiminiau, o už jo šypsenos mačiau žiaurias žymes, paliktas skausmo ir bėdų.

– Kaip tu laikaisi, Piteri? – paklausiau.

– Gerai, Franci. Man tiesiog teko daug visko patirti. Tau taip pat. Mes visada dėvime tai, ką mums parengia likimas, ar ne, Paukšteli? Čia juk nieko nauja.

Jis pasisuko į sieną ir permetė akimis žodžių stulpelius. Linktelėjo pritardamas.

– Darai pažangą, – tarė jis.

– Net nežinau, – atsakiau, – rodosi, kad nuo kiekvieno žodžio, kurį parašau, kambaryje darosi tamsiau.

Piteris atsiduso, tarsi norėdamas pasakyti, jog to ir tikėjosi.

– Mums teko pereiti daug tamsos, ar ne, Franci. Per kai kurią ėjome kartu. Apie tai tu ir rašai. Tiesiog prisimink, mes ten buvome kartu su tavimi. Mes ir dabar su tavimi. Gali prisiminti tai, Franci?

– Pamėginsiu.

– Tą dieną dalykai gerokai susikomplikavo, ar ne?

– Taip. Mums abiem. Dėl to taip pat ir Liusi.

– Papasakok viską, Franci, – tarė jis.

Pažvelgiau į sieną, kad pamatyčiau, kur sustojau. Kai atsisukau atgal į Piterį, jis jau buvo dingęs.

Dvidešimtas skyrius

Tai Piteris pasiūlė Liusi toliau tęsti tyrimą dviem atskiromis kryptimis. Pirmoji, pabrėžė jis, tai nesustabdyti pacientų apklausinėjimo. Gyvybiškai svarbu, sakė Piteris, kad niekas, nei pacientai, nei personalas, nesužinotų, kad jie rado įkaltį, nes ką šis reiškė ir kur vedė, nė vienam iš jų dar nebuvo aišku. Tačiau jei žinia pasklistų, jie prarastų galią valdyti situaciją. Tai šalutinis nestabilaus psichiatrijos ligoninės pasaulio produktas, pasakė jai Piteris. Nebuvo įmanoma nuspėti, kokių neramumų, gal netgi paniką, tai sukeltų tarp trapių asmenybių, sudarančių ligoninės bendruomenę. Visų dalykų kontekste tai reiškė, kad kruvini marškinėliai turi būti palikti ten, kur yra, ir neturi būti įtrauktos jokios išorinio pasaulio institucijos, ypač vietos policininkai, kurie suėmė Stypeną. Netgi tuo atveju, jeigu jiems taip tektų rizikuoti prarasti įkaltį. Dar, pridūrė jis, Amersto pastato gyventojai jau pradėjo priprasti prie nuolatinės srovės pacientų, ateinančių iš kitų pastatų, lydimų Didžiojo Juoduko. Ateidavo tam, kad būtų apklausti Liusi. Galbūt yra koks būdas pakreipti šią rutiną jų naudai. Kitas Piterio siūlymas buvo šiek tiek sunkiau įgyvendinamas.

– Mums reikia padaryti štai ką, – tyliai tarė jis Liusi. – Padaryti taip, kad didysis vaikinas ir jo daiktai būtų perkelti į Amerstą, ir pasitelkti tokį būdą, kuris nepritrauktų daug dėmesio į pokyčius.

Liusi sutiko. Jie stovėjo koridoriuje, sustingę tarp ankstyvą popietę pirmyn atgal po pastatą zujančių pacientų, nes šiems tuoj turėjo prasidėti terapijos grupelių ir amatų pamokų laikas. Įprasta cigarečių dūmų migla tvyrojo nejudančiame ore, o pėdų tapsėjimas maišėsi su balsų gaudesiu. Piteris su Liusi ir Franciu, rodėsi, buvo vieninteliai nejudantys žmonės. Tarsi akmenys sraunioje upėje, kai aplink juos burbuliuoja putos.

– Gerai, – pasakė Liusi, – manau, tai turi šiokią tokią prasmę. Jis pakenčia stebėjimą. Tačiau kas toliau?

– Nežinau. Tiksliai nežinau, – atsakė Piteris, – jis vienintelis mūsų turimas įtariamasis, o Paukštelis išvis nemano, kad čia tikrasis įtariamasis. Aš tam pastebėjimui pritariu. Tačiau mums vis tiek reikia išsiaiškinti, kokią didžiąją mūsų plano dalį užima tas žmogus. O vienintelis būdas tai padaryti...

– ...laikyti jį pakankamai arti, kad galėtume stebėti. Taip. Kol kas čia protingiausia mintis, – tarė ji. Tada pakėlė antakį, lyg jai būtų kilusi idėja, – man atrodo, aš žinau, ką daryti. Leiskite man tai sutvarkyti.

– Tačiau tyliai, – pasakė Piteris, – negalima leisti, jog kas nors sužinotų.

Ji nusišypsojo.

– Piteri, aš tai sugebėsiu. Būti prokurore reiškia priversti, kad viskas vyktų būtent taip, kaip tu to nori, – tada ji pridūrė, tarsi pabrėždama juokelį, – daugiau ar mažiau.

Liusi apsižvalgė ir pamatė brolius Mūzius, besiskinančius kelią per koridorių. Ji linktelėjo jiems.

– Džentelmenai, manau, mums reikia grįžti prie darbo. Gal galėčiau tyliai persimesti su jumis vienu kitu žodeliu, kol ponas Evansas dar negrįžo, kad ir kur jis būtų?

– Jis tenai kalbasi su didžiuoju daktaru, – apdairiai pasakė Mažasis Juodukas. Jis pasisuko į Piterį ir truputį pamosavo ranka. Gesto reikšmė iš tiesų buvo neaiški. Piteris linktelėjo.

– Aš jai pasakiau, – tarė jis, – ar dar kas nors...

– Aš papasakojau savo broliui, – pasakė Mažasis Juodukas. – Tačiau tai viskas.

Didysis Juodukas palinko į priekį.

– Nemanau, kad tas bičas – tai vaikinas, kurio mes ieškome, – abejingai pasakė jis. – Turiu galvoje, žmogelis vos pajėgia pavalgyti. Mėgsta sėdėti sau ir žaisti su lėlėmis. Galbūt televizorių pažiūri. Neįsivaizduoju jo kaip žudiko, nebent sugebėtum suerzinti jį taip, kad kam nors užtvotų. Vaikis stiprus. Stipresnis negu pats nujaučia.

– Francis pasakė maždaug tą patį, – tarė Piteris.

– Paukštelis turi instinktus, – nusijuokė Didysis Juodukas.

– Taigi kol kas niekam daugiau nieko nesakykite, gerai? – įsiterpė Liusi. – Pasistenkime viską išlaikyti taip, kaip yra.

Mažasis Juodukas gūžtelėjo pečiais, tačiau pavartė akis, lyg sakydamas, kad vietoje, kur visi, rodės, buvo pilni paslapčių apie savo praeitį, išlaikyti paslaptį apie jų dabartį yra beveik neįmanoma.

– Mes pamėginsime, – tarė jis, – dar vienas dalykas. Paukšteli, tave nori pamatyti Gerk piliulė.

Tada didysis sanitaras pasisuko į Piterį.

– Tave aš dar turėsiu vėliau kai kur palydėti.

Piteris atrodė suintriguotas.

– Ką jūs manote... – pradėjo jis, tačiau abudu sanitarai papurtė galvas.

– Nespėliojame, – pasakė Mažasis Juodukas. – Dar ne.

Kol jo brolis lydėjo Francį pro pagrindines duris, pakeliui iš Amersto į daktaro Gulptililio kabinetą, Mažasis Juodukas nusekė paskui Piterį ir Liusi į apklausų kambarį. Prokurorė išsyk patraukė prie savo surinktų pacientų bylų dėžės ir nuo paties viršaus paėmė gremėzdiškojo atsilikėlio bylą. Tada ji greitosiomis peržiūrėjo savo ranka rašytą pagrindinį įtariamųjų sąrašą, kol surado tą, kuris, manė, tiko jos sumanymui. Ištiesė jo bylą Mažajam Juodukui ir pasakė:

– Štai su šiuo vaikinu dabar norėsiu kalbėtis.

Jis pažvelgė į bylą ir linktelėjo.

– Pažįstu šį žmogų. Greit užsiplieskiantis kalės vaikas, – tarė jis. Tada susigėdęs užsikirto: – Atsiprašau už savo kalbą, panele Džons. Tiesiog sykį ar du buvau susidūręs su šiuo vaikinu. Jis vienas iš čia esančių blogiukų.

– Tuo geriau, – atsakė ji. – Turint galvoje tai, ką aš esu sumaniusi.

Mažasis Juodukas klausiamai į ją pažiūrėjo, o Piteris šypsodamasis klestelėjo į savo kėdę.

– Rodos, panelė Džons turi idėją, – tarė jis.

Liusi pasiėmė pieštuką ir ridinėjo jį tarp pirštų, skaitydama paciento bylą. Apklausiamasis buvo nuolatinis svečias valstybinėse įstaigose, didžiąją gyvenimo dalį už įvairiausius užpuolimus, vagystes ir plėšimus praleidęs kalėjime arba visokiose psichinės sveikatos įstaigose, skųsdamasis haliucinacijų girdėjimu ir maniakiniu įniršiu. Kai kas iš to, spėjo ji, buvo išgalvota. Kai kas tikra. Greičiausiai iš tiesų tikra buvo tai, kad jis pasižymėjo psichopatinėmis, gebėjimo manipuliuoti savybėmis, tai buvo daugmaž idealu atlikti tam, ką ji buvo sumaniusi. Dar nevaldomas staigus pyktis.

– Kokių problemų sukelia šis vaikinas? – paklausė Mažojo Juoduko.

– Jis tiesiog vienas iš tų žmonių, kurie visą laiką bando galimybių ribą. Suprantate, ką turiu galvoje? Paprašyk jo eiti į vieną pusę, jis eis į kitą. Pasakyk jam, kad būtų čia, o pasirodys, kad jis štai ten. Pabandai jį truputėlį stumtelėti, puola šaukti, jog muši, ir parašo oficialų skundą didžiajam daktarui. Mėgsta ir kabinėtis prie kitų pacientų. Visąlaik erzina tai vieną, tai kitą. Manau, jis vagia iš kitų žmonių, kai šie nemato. Tiesiog žmogaus vardo neverta padugnė, jei norite sužinoti mano nuomonę.

Liusi tarė:

– Nagi, atveskite jį, ir pažiūrėkime, ar negalėtume priversti jo padaryti to, ko aš noriu.

Tačiau ji kažkodėl nenorėjo plačiau paaiškinti, nors pastebėjo, kad Piteris susikaupęs įdėmiai klausosi, ką ji sako. Matė, kaip paskui jis atsipalaiduoja ant kėdės, tarsi būtų įžvelgęs, ką ji sugalvojo. Tarsi prietaiso vėlinimo mechanizmas. Liusi spėjo, jog tai tiesa, manė, šia savybe, ko gero, ilgainiui imtų žavėtis. Dar šiek tiek pamąsčiusi suprato, kad Piteris turi ir daugiau savybių, kuriomis ji jau ėmė žavėtis. Dėl to jai pasidarė tik dar smalsiau, kodėl jis buvo čia ir kodėl padarė tai, ką padarė.

Panelė Įmantrybė perėmė Francį išsyk, vos tik Didysis Juodukas atlydėjo jį iki medicinos direktoriaus kabineto. Kaip visada, sekretorė buvo nedraugiškai susiraukusi, tarsi sakytų, jog bet koks trukdymas jos atidžiai suplanuotoje kasdienėje rutinoje, kurią ji sukūrė geležine tvarka, – jos asmeninis įžeidimas. Ji įteikė Didžiajam Juodukui žinutę. Šis turėjo susitikti su savo broliu Viljamso pastate. Paskui ji įstūmė Francį pro kabineto duris sakydama:

– Vėluoji. Turi paskubėti.

Gerk piliulė stovėjo prie lango, žvelgdamas tolyn, į vieną iš stačiakampių kiemelių. Minutėlę rodėsi, kad jis stovi, atidžiai stebėdamas tai, ką matė. Francis atsisėdo į kėdę priešais daktaro rašomąjį stalą ir įsispoksojo į tą patį langą, bandydamas įžiūrėti, ką įdomaus ten pamatė gydytojas. Staiga suprato: vienintelės akimirkos, kai jis žiūri pro negrotuotą langą, tai medicinos direktoriaus kabinete. Pasaulis pro tokius langus atrodė daug mielesnis, negu buvo iš tiesų.

Staiga daktaras atsisuko.

– Nuostabi diena, Franci, ar ne? Pavasaris jau, rodos, įsigalėjo.

– Kartais viduje, kur mes gyvename, sunku pajusti metų laikų kaitą, – tarė Francis. – Ant langų daug suodžių ir purvo. Jeigu langus nuplautume, galiu lažintis, tai pakeltų žmonėms nuotaiką.

Gulptililis linktelėjo.

– Puikus siūlymas, Franci, jis parodo nemaža įžvalgos. Aš užsiminsiu apie tai pastato ir teritorijos darbuotojams. Pažiūrėsiu, ar jie negalėtų į savo pareigas įtraukti ir šiek tiek pašveisti langus, nors, įtariu, jie jau ir taip persitempę.

Jis atsisėdo už savo rašomojo stalo, susikaupė ir pasilenkė į priekį. Pasirėmė alkūnėmis į stalą, kilstelėdamas rankas ir sudėdamas apverstą „V“ raidę bei pasiremdamas smakru į plaštakų sandūrą.

– Taigi, Franci, ar žinai, kokia šiandien diena? – paklausė jis.

Francis skubiai atsakė:

– Penktadienis.

– Kodėl tuo toks įsitikinęs?

– Tunas ir makaronai priešpiečiams. Standartinis penktadienio meniu.

– Taip, o kodėl jis toks?

– Iš pagarbos pacientams katalikams, įtariu, – atsakė Francis, – kai kuriems vis dar atrodo, kad penktadieniais būtina valgyti žuvį. Taip daro ir mano paties šeima. Mišios sekmadieniais. Žuvis penktadieniais. Natūrali įvykių tvarka.

– O tu pats?

– Aš nelaikau savęs tokiu religingu, – tarė Francis.

Gulptililis pamanė, kad tai įdomu, tačiau šios temos neplėtojo.

– Ar žinai šiandienos datą? – paklausė jis.

Francis papurtė galvą.

– Aš įsitikinęs, jog dabar gegužės penkta arba šešta, – tarė jis. – Atsiprašau. Ligoninėje dienos, rodos, susilieja. Aš paprastai pasikliaunu Žurnalistu, kuris supažindina mane su naujausiais įvykiais, tačiau šiandien jo nemačiau.

– Šiandien penkta. Gal galėtum tai dėl manęs atsiminti, prašyčiau.

– Taip.

– Ar prisimeni, kas šiuo metu yra Jungtinių Valstijų prezidentas?

– Karteris.

Gulptililis nusišypsojo, tačiau vos tepakėlė smakrą nuo sunertų pirštų.

– Taigi, – tęsė medicinos direktorius, tarsi tai, ką jis ketino pasakyti, buvo logiška prieš tai vykusios kalbos tąsa, – aš susitikau su ponu Evansu. Jis pranešė man, jog tu padarei progresą socializacijos ir savo ligos, jos poveikio tau ir tavo artimiesiems supratimo linkme. Tačiau jis mano, kad nepaisant dabartinio medikamentų kurso tu ir toliau girdi balsus žmonių, kurių iš tiesų nėra. Tie balsai ragina tave veikti tam tikru būdu, tu vis dar patiri tvirtas haliucinacijas, įsivaizduoji įvykius.

Francis nieko neatsakė, nes negirdėjo jokio klausimo. Jo viduje blaškėsi šnabždesiai, tačiau jie buvo tylūs, vos girdimi, tarsi ir jie visi bijotų, kad medicinos direktorius gali juos išgirsti, jei tik jie pakels toną.

– Pasakyk man, Franci, – tęsė Gulptililis, – ar manai, kad pono Evanso įvertinimas teisingas?

– Sunku į tai atsakyti, – tarė Francis. Jis pasimuistė ant kėdės, jausdamasis truputį nepatogiai. Tą sekundę suprato, kad kiekvienas jo atliktas veiksmas, kiekvienas ištartas žodis, kiekviena balso intonacija, maniera galėjo būti mitalas daktaro nuomonei. – Aš manau, jog ponas Evansas kaipmat pavadina kliedesiais, jei vienas iš mūsų, pacientų, pasako ką nors, su kuo jis nesutinka. Taigi man sunku sugalvoti, ką jums atsakyti.

Medicinos direktorius nusišypsojo ir pagaliau atsilošė.

– Tai įtikimas ir gerai apgalvotas teiginys, Franci. Labai gerai.

Francis išsyk pradėjo atsipalaiduoti, tačiau taip pat greitai jis prisiminė, kad daktaru neverta pasitikėti ir ypač nereikėtų pasitikėti gautu komplimentu. Jo viduje pritariamai sumurmėjo balsai. Kai tik balsai jam pritardavo, Francis įgydavo pasitikėjimo savimi.

– Tačiau ponas Evansas taip pat yra ir profesionalas, Franci. Taigi mes neturėtume taip greitai atmesti to, ką jis sako. Pasa-

kyk man, kaip tau sekasi gyventi Amerste? Ar gerai sutari su kitais pacientais? Su likusiu personalu? Ar lauki pono Evanso grupinės terapijos seansų? Taip pat pasakyk, Franci, ar manai, kad esi arčiau galimybės grįžti namo? Ar tavo čia praleistas laikas buvo, sakykime, *naudingas*?

Daktaras krustelėjo į priekį truputį plėšrūnišku judesiu, kurį Francis atpažino. Ore pakibę klausimai buvo minų laukas, ir jam reikėjo atsargiai į juos atsakinėti.

– Miegamasis neblogas, daktare, nors ir perpildytas. Aš tikiu, kad su visais gerai sutariu, daugiau ar mažiau. Kartais sunku įžvelgti ką nors vertinga pono Evanso terapijos seansuose, nors visada naudinga, kai diskusija pasisuka apie šių dienų įvykius. Mat aš kartais baiminuosi, kad mes čia, ligoninėje, esame pernelyg izoliuoti, o pasaulio reikalai vyksta be mūsų įsitraukimo į juos. Be to, labai norėčiau vykti namo, daktare, tačiau nežinau, kuo galėčiau įrodyti jums ir savo šeimai, kad esu to vertas.

– Manau, niekas iš jų, – šaltai pasakė daktaras, – nepamanė, jog būtų reikalinga ar verta atvažiuoti tavęs aplankyti?

Francis suveržė kilpomis emocijas, kurios grasino išsiveržti.

– Kol kas ne, daktare.

– Galbūt paskambino? Parašė laišką ar du?

– Ne.

– Tai turbūt sukelia tau šiokį tokį stresą, ar ne, Franci?

Jis giliai įkvėpė.

– Taip, – pasakė.

– Tačiau nesijauti apleistas?

Francis nežinojo, koks būtų teisingas atsakymas, taigi tepasakė:

– Man viskas gerai.

Gulptililis nusišypsojo, ne sutrikusiai, o klastingai lyg gyvatė.

– Tau viskas gerai, nes, kaip aš įtariu, vis dar girdi balsus, lydinčius tave jau tiek metų?

– Ne, – pamelavo Francis. – Vaistai juos ištrynė.

– Taigi pripažįsti, kad praeityje girdėjai balsus?

Savyje Francis išgirdo aidint: *Ne, ne, ne, nieko nesakyk, nuslėpk mus, Franci!*

– Aš nesu įsitikinęs, jog suprantu, ką jūs turite galvoje, daktare, – atsakė jis. Net minutėlę negalėjo įsivaizduoti, kad tai nukreips daktarą nuo jo siekių.

Gulptililis palaukė keletą sekundėlių, leisdamas tylai užplūsti kambarį, tarsi tikėtųsi, jog Francis dar ką nors pridurs, to šis nepadarė.

– Pasakyk man, Franci. Ar tiki, kad ligoninėje vaikšto nesučiuptas žudikas?

Francis stipriai įkvėpė. Šio klausimo jis nesitikėjo, nors suprato, būtų teisinga sakyti, kad nesitikėjo *jokio* klausimo. Minutėlę jis leido savo žvilgsniui klydinėti po kambarį, lyg ieškančiam išėjimo. Jo širdis daužėsi, o vidaus balsai tylėjo, nes visi jie žinojo: daktaro klausime slėpėsi visokios svarbios sąvokos, o jis neturėjo supratimo, koks turėtų būti teisingas atsakymas. Francis pamatė, kaip daktaras klausiamai pakėlė antakį. Suprato, kad delsimas toks pat pavojingas kaip ir bet kas kita.

– Taip, – lėtai pasakė jis.

– Netiki, kad tai kliedesiai ir paranoja?

– Ne, – tarė Francis, nesėkmingai stengdamasis nuslėpti dvejones balse.

Daktaras linktelėjo galvą.

– Kodėl gi tu taip manai? – paklausė jis.

– Panelė Džons atrodo įsitikinusi. Taip pat ir Piteris. Be to, aš nemanau, kad Stypena...

Gulptililis pakėlė plaštaką.

– Šias detales mes jau aptarėme anksčiau. Pasakyk man, kas pasikeitė, hm, *tyrime*, hm, kad būtų galima įsitikinti, jog jūs teisingame kelyje.

Francis norėjo pasirangyti ant kėdės, bet neišdrįso.

– Panelė Džons vis dar apklausia potencialius įtariamuosius, – tarė jis. – Nemanau, kad ji jau priėjo prie kokių nors išvadų apie

konkretų asmenį, išskyrus kai kuriuos, kurie buvo išteisinti ir atmesti. Jai padėjo ponas Evansas.

Gulptililis stabtelėjo, svarstydamas atsakymą.

– Juk pasakytum man, argi ne, Franci?

– Ką pasakyčiau jums, daktare?

– Ar ji priėmė kokį nors sprendimą.

– Nesu tikras...

– Tai būtų ženklas, bent jau man, kad tu kur kas geriau suvoki realybę. Jei sugebėtum pasireikšti šiuo atžvilgiu, tai, mano nuomone, iš tavo pusės rodytų nemenką progresą. Kas žino, kur tai nuvestų, Franci? Prisiimti atsakomybę už tikrovę, nagi, tai labai svarbus žingsnis kelyje pasveikimo link. Labai svarbus žingsnis labai svarbiame kelyje. Tasai kelias vestų į visokius pokyčius. Galbūt tavo šeimos vizitą. Gal savaitgalio atostogas namuose. Galbūt po to ir į dar didesnę laisvę. Svarių galimybių kelias, Franci.

Daktaras palinko prie tylinčio Francio.

– Ar aiškiai pasakiau? – paklausė jis.

Francis linktelėjo.

– Gerai. Tada per kelias tolesnes dienas mes surasime laiko dar sykį pakalbėti apie šiuos reikalus, Franci. Taip pat, žinoma, bet kuriuo metu. Jei tik manysi, jog tau svarbu su manimi pasikalbėti apie bet kokias detales ar pastebėjimus, ką gi, mano durys visuomet tau atviros. Aš visada surasiu laiko. Bet kokiu metu, supranti?

– Taip. Manau, kad taip.

– Aš patenkintas tavo progresu, Franci. Taip pat džiaugiuosi, jog pasikalbėjome.

Francis ir vėl nieko nepasakė.

Daktaras mostelėjo į duris.

– Manau, šiuokart baigėme, Franci, nes man reikia pasiruošti gana svarbaus lankytojo priėmimui. Gali jau eiti. Mano sekretorė suras ką nors, kas palydėtų tave atgal į Amerstą.

Francis pakilo nuo kėdės ir jau žengė kelis nedrąsius žingsnius kabineto durų link, kai jį sustabdė daktaro Gulptililio balsas.

– Ak, Franci, aš vos nepamiršau. Prieš išeidamas gal gali pasakyti man, kokia šiandien diena?

– Penktadienis.

– O data?

– Gegužės penktoji.

– Puiku. O mūsų garbiojo prezidento pavardė?

– Karteris.

– Labai gerai, Franci. Aš tikiuosi, kad mes netrukus turėsime galimybę dar pasikalbėti.

Šiais žodžiais Francis buvo išlydėtas pro duris. Jis nedrįso pažiūrėti sau per petį, kad pamatytų, ar daktaras jį stebi. Tačiau jautė, kaip nugarą gręžia Gulptililio žvilgsnis, tiesiai toje vietoje, kur kaklas susijungia su kaukole. *Tuoj pat dink iš čia!* – išgirdo jis giliai savo galvoje ir noriai pakluso.

Vyras, sėdintis priešais Liusi, buvo liesas, bet tvirtas, nedidukas, truputį panašaus sudėjimo kaip profesionalus žirgų lenktynių žokėjus. Jis šypsojosi kreiva šypsena, kuri, rodos, linko ta pačia kryptimi, kai žmogus kūprino pečius, todėl jis visas atrodė kreivas. Turėjo šiurkščius juodus plaukus, kurie susivėlusia kupeta gaubė jo veidą, ir švytinčias mėlynas akis. Tokias ryškias, kad jų žvilgsnis vertė jaustis nesmagiai. Kas trečias įkvėpimas sukeldavo astminį švokštimą, tačiau tai jam netrukdė degtis vieną cigaretę po kitos. Taigi jo veidą visą laiką supo dūmų migla. Evansas porą sykių sukosėjo, o Didysis Juodukas pasitraukė į kabineto kampą, gana toli, bet ir gana arti. Didysis Juodukas, pamanė Liusi, rodėsi, turėjo instinktyvų sugebėjimą pajusti atstumą. Šis pasitraukdavo nuo kiekvieno paciento kaip tik tiek, kiek reikia.

Ji pažvelgė į priešais gulinčią bylą.

– Pone Harisai, – tarė, – noriu paklausti, gal galėtumėte pasakyti, ar pažįstate ką nors iš šių žmonių?

Tardama tai, ji ištiesė vyriškiui nusikaltimo scenų nuotraukas. Jis kiekvieną atsargiai paimdavo ir galbūt keliomis sekundėmis per ilgai patyrinėdavo. Paskui papurtė galvą.

– Nužudyti žmonės, – pasakė jis, pabrėždamas pirmąjį žodį. – Negyvi ir palikti miškuose, bent jau taip atrodo. Tai ne mano stilius.

– Tai ne atsakymas.

– Ne. Aš jų neatpažįstu, – jo kreiva šypsena truputį paplatėjo. – O jei ir atpažinčiau, manote, kad taip ir pasakyčiau?

Liusi ignoravo jo žodžius.

– Turite įrašą apie smurtavimą, – tarė ji.

– Muštynės bare – tai ne žmogžudystė.

Liusi įdėmiai į jį pažiūrėjo.

– Kaip ir vairavimas išgėrus. Arba vieno bičo, kuris įsivaizdavo galintis mane pravardžiuoti, prilupimas.

– Įdėmiai pažiūrėkite į trečiąją nuotrauką, – lėtai ištarė ji, – ar matote nuotraukos apačioje įrašytą datą?

– Taip.

– Gal galite nurodyti, kur tuo metu buvote?

– Buvau čia.

– Ne, nebuvote. Prašau man nemeluoti.

Harisas pasimuistė.

– Tuomet buvau Valpolyje. Vėl neteisingai apkaltintas, kaip kad jie mėgsta su manim elgtis.

– Ne, nebuvote. Kartoju: nemeluokite man.

Harisas dar pasimuistė.

– Buvau Keipe. Ten buvau įsidarbinęs pas stogų dengimo rangovą.

Liusi pažiūrėjo į bylą.

– Keistas buvo laikas, ar ne? Jūs tupite kažkur ant kažkieno stogo, tvirtindamas, kad girdite balsus, o tuo pat metu, po kelių valandų tame kvartale, kuriame dirbote, apiplėšiami įvairūs namai?

– Niekas dėl to man neiškėlė bylos.

– Tai todėl, jog sugebėjote priversti juos patupdyti tamstą čia.

Jis vėl nusišypsojo, parodydamas nelygius dantis. Slidus, bjaurus žmogėnas, pamanė Liusi. Tačiau ne tas, kurį ji medžiojo. Ji jautė, kad Evansui šalia jos darosi nesmagu.

– Taigi, – lėtai ištarė ji, – neturite nieko bendro su visu šituo?

– Teisingai, – atsakė Harisas, – ar jau galiu eiti?

– Taip, – tarė Liusi, tačiau, Harisui vos pradėjus stotis, pridūrė: – Kai tik paaiškinsite man, kodėl kitas pacientas pasakojo, jog gyrėtės įvykdęs šias žmogžudystes.

– Ką? – ištarė Harisas, o jo balsas išsyk pakilo visa oktava. – Kažkas pasakojo, kad aš padariau ką?!

– Juk girdėjote. Taigi paaiškinkite, kodėl gyrėtės miegamajame, rodos, Viljamse, ar ne? Pasakykite, kam jums reikėjo pasakoti tai, ką pasakojote?

– Aš nieko panašaus nesakiau! Gal jūs iš proto išsikraustėte?

– Čia tokia vieta, kur nemažai išsikrausčiusių iš proto, – lėtai pasakė Liusi. – Pasakykite, kodėl gyrėtės?

– Nesigyriau. Kas jums taip sakė?

– Man nevalia atskleisti informacijos šaltinio.

– Kas?

– Jūs švaistėtės tvirtinimais, kurie buvo išgirsti jūsų gyvenamame kambaryje. Mažų mažiausiai galima pasakyti, jog elgėtės nediskretiškai. Norėčiau, kad pasiaiškintumėte.

– Kada tas...

Liusi nusišypsojo.

– Visai neseniai. Ši informacija pasiekė mus pastaruoju metu. Taigi neigiate, jog ką nors sakėte?

– Taip! Tai beprotybė! Kodėl turėčiau girtis dėl kažko panašaus? Nežinau, kur sukate, ponia, tačiau aš tikrai niekad nieko nenužudžiau, bent kol kas. Kokia nesąmonė...

– Manote, čia viskas turi vykti protingai?

– Kažkas jums meluoja, ponia. Kažkas nori įkišti mane į bėdą.

Liusi lėtai linktelėjo.

– Aš tai apsvarstysiu, – tarė ji, – gerai. Galite eiti. Tačiau gali būti, kad dar pasikalbėsime.

Harisas tiesiog šoko nuo kėdės, žengė žingsnį pirmyn. Tai pamatęs Didysis Juodukas pajudėjo iš savo pozicijos. Mažasis vyriškis negalėjo nepastebėti šio judesio. Tai privertė jį sustoti.

– Kalės vaikas, – tarė jis.

Tada apsisuko ir išėjo, prieš tai numesdamas savo cigaretės nuorūką ant grindų ir ją sutrypdamas.

Evanso veidas buvo raudonas iš pykčio.

– Ar bent įsivaizduojate, kiek bėdų gali sukelti šitie klausimai? – griežtai paklausė jis. Tada parodė į bylą, baksnodamas pirštu Hariso diagnozę. – Pažiūrėkite, kas čia parašyta. Staigus. Sunkiai suvaldo pyktį. O jūs provokuojate jį krūva keistų klausimų, kurie, pati žinote, nesulauks jokio atsakymo, išskyrus įniršį. Galiu lažintis, kad iki dienos pabaigos Harisas atsidurs izoliatoriaus vienutėje, o man bus paskirta prižiūrėti, kaip jam suleidžia raminamuosius. Po velnių! Tai buvo tiesiog neatsakinga, panele Džons. Jeigu jūs ketinate ir toliau uždavinėti klausimus, kurie tiktai trikdys ligoninės gyvenimą, aš būsiu priverstas pasišnekėti apie tai su daktaru Gulptililiu!

Liusi pasisuko į Evansą.

– Atleiskite, – pasakė ji. – Aš nepagalvojau. Kitų interviu metu būsiu apdairesnė.

– Man reikia pertraukos, – tarė Evansas, piktai stodamasis. Jis išlėkė iš kambario.

Tačiau Liusi jautėsi patenkinta.

Ji irgi atsistojo ir iš kabineto išėjo į koridorių. Ten laukė Piteris, lengvai ir nepastebimai šypsodamasis, tarsi būtų supratęs viską, kas įvyko jam nematant. Jis truputį jai linktelėjo, leisdamas suprasti, jog matė ir girdėjo pakankamai bei žavisi taip greitai atliktu gudriu taktiniu manevru. Tačiau jis taip ir negavo galimybės ką nors jai pasakyti, nes tuo momentu iš už seselių pos-

to grotų pasirodė Didysis Juodukas, rankose laikydamas porą rankų ir kojų pančių. Grandinių žvangesys aidėjo koridoriumi. Dauguma pacientų, klaidžiojusių aplink, pamatė sanitarą. Regėjo ir tai, ką jis laikė rankose, todėl lyg pabaidyti paukščiai išlakstė jam iš kelio kaip begalėdami greičiau.

Tačiau Piteris stovėjo kaip įkaltas ir laukė.

Už kelių pėdų atsistojo Kleo. Jos didžiulis torsas siūbavo pirmyn atgal, tarsi blaškomas uragano.

Liusi stebėjo, kaip Didysis Juodukas prisiartino prie Piterio, sušnabždėjo atsiprašymą ir užspaudė antrankius jam ant riešų, paskui surakino kulkšnis. Ji nieko nesakė.

Tačiau, kai taukštelėjęs užsispaudė paskutinis antrankis, įpykusi Kleo suriko:

– Šunsnukiai! Suskiai! Neleisk jiems tavęs išsivesti, Piteri! Mums tavęs reikia!

Koridorių prislėgė tyla.

– Po šimts velnių! – sušuko Kleo. – Mums tavęs *reikia*!

Liusi matė, jog Piterio veidas sustingęs lyg akmuo, o visa nerūpestingumo šypsena dingusi. Jis pakėlė rankas, tarsi tikrindamas antrankių ribas. Liusi pasirodė, jog mato, kaip jį persmelkia didžiulė kančia. Jis apsisuko ir pasyviai leidosi Didžiojo Juoduko nuvedamas koridoriumi, supančiotas kaip laukinis žvėris, kuriuo negalima pasitikėti.

Dvidešimt pirmas skyrius

Piteris atsargiai vilko kojas ligoninės taku paskui Didįjį Juoduką, žengdamas ta su niekuo nesupainiojama sliūkinimo eisena, dėl kurios buvo kalti pančiai, varžantys jo rankas ir kojas. Didysis sanitaras nesakė nė žodžio, tarsi jam būtų nesmagu dėl pareigos lydėti Piterį. Jis vieną sykį Piterio atsiprašė, kai jie išėjo iš Amersto pastato, paskui užsičiaupė. Tačiau sanitaras ėjo greitai, o tai Piterį skatino pusiau bėgti, kad suspėtų iš paskos. Tai vertė jį palenkti galvą, įsmeigti akis į juodo asfalto kelią, susikaupus sekti savo žingsnius, kad nesukluptų ir nepargriūtų.

Piteris pajuto truputį vėlyvos saulės šilumos ant savo kaklo ir sugebėjo porą sykių pakelti galvą, kad pamatytų, kaip šviesos spinduliai veržiasi pro pastatų eiles, saulėlydžiui užbaigiant dieną. Ore tvyrojo pažįstama vėsa, primenanti, jog Naujosios Anglijos pavasaris įspėja per daug nepasitikėti vasaros atėjimu. Kai kur švytėjo balti dažai. Jais buvo nudažyti langų rėmai, ir nuo to grotuoti stiklai atrodė lyg akys sunkiais vokais, stebinčios jį, einantį kiemeliu. Antrankiai ant riešų skausmingai įsirėžė į kūną. Jis suprato, kad visas gyvybingumas, kurį jautė, kai pirmąsyk kartu su dviem broliais sanitarais iššėlino iš Amersto pastato ieškoti Angelo, tas džiugus susijaudinimas, kuris užplūdo jį sulig kiekvienu prisimenamu kvapu ir pojūčiu, dingo. Tai buvo pa-

keista įkalinimo niūrumu. Jis nežinojo, į kokį susitikimą jį veda, tačiau įtarė, kad į labai svarbų.

Šį įtarimą dar sutvirtino dviejų juodų „Cadillac" limuzinų, stovinčių kelio žiede priešais ligoninės administracijos pastatą, vaizdas. Jie buvo nublizginti iki veidrodinio žvilgesio.

– Kas čia vyksta? – sušnibždėjo Piteris Didžiajam Juodukui.

Sanitaras papurtė galvą.

– Jie tiesiog liepė man pasiimti antrankius ir kuo greičiau atvesti tave. Taigi dabar jau žinai tiek pat, kiek aš.

– Tai reiškia – nieko, – tarė Piteris, ir didysis vyriškis pritariamai linktelėjo.

Jis sunkiai užsvirduliavo laiptais paskui Didįjį Juoduką ir koridoriumi nuskubėjo į Gulptililio kabinetą. Panelė Įmantrybė laukė už savojo sekretorės stalo. Piteris pastebėjo, kad jos įprastą rūsčią išraišką pakeitė sumišimas, o savo įprastą aptemptą palaidinę buvo uždengusi laisvu susegamu nertiniu.

– Paskubėkite, – tarė ji. – Jie jau laukia.

Kas tie „jie", nepasakė.

Grandinės skambino nelaisvės muziką, kai jis skubėjo į priekį, o Didysis Juodukas laikė praviras duris. Piteris įvėžlino į kambarį.

Visų pirma jis pamatė Gerk piliulę už jo rašomojo stalo. Medicinos direktorius atsistojo įėjus Piteriui. Kaip visada, priešais rašomąjį stalą stovėjo tuščia kėdė. Kambaryje dar buvo trys vyrai. Visi dėvėjo juodas sutanas su baltomis dvasininkų apykaklėmis. Dviejų iš jų Piteris nepažinojo, tačiau trečiojo veidas buvo pažįstamas kiekvienam Bostono katalikui. Kardinolas sėdėjo šone, pačiame sofos, stovinčios prie sienos, viduryje. Jis buvo sukryžiavęs kojas ir atrodė atsipalaidavęs. Vienas iš kitų dviejų kunigų sėdėjo šalia kardinolo ir rankose laikė rudą odinį aplanką, geltoną teisininko bloknotėlį bei didelį juodą rašiklį, kurį nervingai vartė tarp pirštų. Trečiojo kunigo vieta buvo už Gulptililio rašomojo stalo. Šalia paties medicinos direktoriaus. Priešais save kunigas laikė pluoštą popierių.

– Ak, pone Mūzi, dėkui jums. Prašau, būkite toks malonus, nuimkite antrankius Piteriui nuo rankų ir kojų.

Tai atlikti sanitarui teužėmė minutėlę. Paskui jis žengtelėjo atgal, žiūrėdamas į medicinos direktorių, tas lengvai mostelėjo ranka, leisdamas suprasti, kad jau viskas.

– Tiesiog palaukite mūsų už durų, kol jus pakviesime. Prašyčiau, pone Mūzi. Aš įsitikinęs, kad šio susitikimo metu papildomos apsaugos mums neprireiks, – jis žvilgtelėjo į Piterį ir pridūrė: – Juk mes čia visi džentelmenai, ar ne?

Piteris į tai nieko neatsakė. Tuo momentu jis ne itin jautėsi džentelmenas.

Netaręs nė žodžio, Didysis Juodukas apsisuko ir paliko Piterį stovėti vieną. Gulptililis parodė į kėdę.

– Prisėsk, Piteri, – tarė jis. – Šie žmonės norėtų užduoti tau keletą klausimų.

Piteris linktelėjo ir sunkiai atsisėdo, tačiau paskui nuslydo į kėdės priekį, beveik pakibo ore. Jis stengėsi atrodyti savimi pasitikintis, tačiau žinojo, kad į tokį nė nepanašus. Juto užplūstančias emocijas, besikeičiančias nuo beviltiškos neapykantos iki smalsumo, ir įspėjo save, kad viską sakytų trumpai ir konkrečiai.

– Aš pažįstu kardinolą, – tarė Piteris, žiūrėdamas tiesiai į medicinos direktorių. – Daug sykių mačiau jo nuotrauką. Tačiau bijau, kad kiti du džentelmenai man nepažįstami. Ar jie turi vardus?

Gulptililis linktelėjo.

– Tėvas Kalahanas yra asmeninis kardinolo asistentas, – tarė Gulptililis, rodydamas į figūrą, sėdinčią šalia kardinolo. Ten buvo pusamžis, praplikęs vyriškis, nešiojantis storus akinius, kurie buvo prispausti prie pat veido. Jo trumpi, stori pirštai stipriai spaudė rašiklį ir barbeno į bloknotą. Jis linktelėjo Piteriui, tačiau neatsistojo paspausti rankos.

– O kitas džentelmenas yra tėvas Grozdikas. Jis norėtų tavęs šio bei to paklausti.

Piteris linktelėjo. Kunigas lenkišku vardu buvo daug jaunesnis, ko gero, panašaus amžiaus kaip ir Piteris. Jis buvo lieknas, atletiškas, gerokai daugiau nei šešių pėdų ūgio. Juoda sutana, rodėsi, buvo specialiai siuvėjo susiaurinta per liemenį, o jis pats atrodė lyg atsipalaidavęs katinas. Ilgi tamsūs plaukai sušukuoti atgal, skvarbios mėlynos akys. Jų žvilgsnis buvo įsmeigtas į Piterį ir nenukrypo nuo pat to momento, kai tas buvo įvestas į kambarį. Šis kunigas irgi neatsistojo, neištiesė rankos pasisveikinti ir nieko nepasakė, tik šiurpinamai, plėšrūniškai pasilenkė į priekį. Piteris sutiko to žmogaus žvilgsnį ir pasakė:

– Spėju, kad tėvas Grozdikas irgi turi titulą. Galbūt galėtų man jį pasakyti?

– Aš iš arkivyskupijos teisinės įstaigos, – tarė jis. Balsas buvo monotoniškas ir lygus, nedaug teišduodantis.

– Jei dvasiškojo tėvo klausimai bus teisinės kilmės, galbūt aš turėčiau pasikviesti savo advokatą? – tarė Piteris. Jis tyčiomis taip suformulavo klausimą, tikėdamasis ką nors išskaityti iš kunigo atsakymo.

– Mes visi tikėjomės, kad jūs sutiksite su mumis pasimatyti neformaliai, – atsakė kunigas.

– Tai, žinoma, priklausys nuo to, ką jūs norite sužinoti, – tarė Piteris. – Ypač, kai pastebiu, kad tėvas Kalahanas jau pradėjo kažką užsirašinėti.

Vyresnysis kunigas nustojo rašyti viduryje eilutės. Jis pakėlė akis į jaunesnįjį kunigą, o šis jam linktelėjo. Tuo tarpu kardinolas nejudėdamas sėdėjo ant sofos ir įdėmiai stebėjo Piterį.

– Jūs prieštaraujate? – paklausė tėvas Grozdikas. – Vėliau gali būti svarbu turėti šio susitikimo užrašus. Tai būtų tiek dėl jūsų apsaugos, tiek dėl mūsų. O jeigu iš to nieko neišeis – na, mes visada galime susitarti sunaikinti užrašus. Tačiau jeigu jūs prieštaraujate... – jis leido savo balsui nutilti.

– Kol kas ne. Gal vėliau, – tarė Piteris.

– Gerai. Tuomet mes galime tęsti.

– Prašau, – šaltai atsakė Piteris.

Prieš tęsdamas, tėvas Grozdikas pažvelgė žemyn, į savo popierius. Piteris staiga suprato, kad šis žmogus išmokytas apklausų technikos. Jis tai įžvelgė kantrioje, ramioje manieroje, kuria kunigas rikiavo savo mintis, prieš praverdamas burną klausimui. Piteris spėjo, jog tai iš kariuomenės, ir išvydo paprastą procesiją: Švento Ignacijaus gimnazija, po to Bostono koledžas gauti bakalaurui. Tarnyba Karininkų mokykloje, kelionė į užjūrį su karo policija, grįžimas į Bostono koledžą mokytis teisės ir dar daugiau jėzuitų mokymų, tada tiesiu taikymu į arkivyskupiją. Augdamas Piteris pažinojo kelis tokius žmones, kaip tėvas Grozdikas, kurie dėl savo intelekto ir ambicijų buvo aukštuose bažnyčios postuose. Vienintelis netinkantis dalykas, suprato jis, buvo lenkiškas vardas. Ne airiškas, ir tai jam pasirodė įdomu. Tačiau tą akimirką suprato, kad jo paties kilmė – airių katalikas, kaip ir kardinolo bei kardinolo asistento. Taigi ši žinia buvo pasiųsta, nes pakviestas kitokios kilmės žmogus. Jis dar tiksliai nesuprato, kokį privalumą tai teikė kunigų trijulei. Spėjo, kad tai netrukus išaiškės.

– Taigi, Piteri... – pradėjo kunigas, – ...ar priimtina, jei vadinsiu jus Piteriu? Norėčiau išlaikyti šio susitikimo neoficialumą.

– Žinoma, dvasiškas tėve, – tarė Piteris. Jis linktelėjo galvą. Pamanė, kad tai protinga. Visi kiti turėjo suaugusiųjų viršenybę ir statusą, o jis turėjo tik vardą. Taip Piteris pats elgdavosi su daugeliu padegėjų, kuriuos jam tekdavo apklausti.

– Taigi, Piteri, – vėl pradėjo kunigas, – esi čia, ligoninėje, kad būtų įvertinta tavo psichika, kaip nutarė teismas, prieš pratęsdamas bylą, tiesa?

– Taip. Čia bandoma išsiaiškinti, ar aš pamišęs. Ar ne pernelyg pamišęs, kad stočiau prieš teismą.

– Tai dėl to, kad dauguma tavo pažįstamų žmonių galvoja, jog tavo veiksmai buvo... kokie? Sakykime, neatitinkantys charakterio. Ar tai teisingas apibūdinimas?

– Gaisrininkas, sukeliantis gaisrą. Gerutis katalikas vaikinukas, kuris sudegina bažnyčią. Žinoma. Neatitinkantys charakterio – man taip tinka.

– Beje, ar tu pamišęs, Piteri?

– Ne. Tačiau taip pat pasakytų dauguma čia esančių žmogelių, jei jiems užduotumėt tą patį klausimą. Taigi nesu tikras, ar mano nuomonė tiek jau daug reiškia.

– Kokias išvadas, tavo nuomone, iki šiol padarė ligoninės personalas?

– Aš įtariu, kad jie vis dar kaupia įspūdžius, tėve, tačiau jie daugiau ar mažiau padarė tą pačią išvadą kaip ir aš. Žinoma, jie tai įvardys labiau mediciniškai. Pasakys, kad aš pilnas neišspręstų pykčių. Neurotiškas. Nepataisomas. Galbūt netgi antisocialus. Tačiau, jog žinojau, ką dariau, ir žinojau, kad tai blogai, o tai teisinis standartas, šiaip ar taip, teisingai, tėve? Juk jus turėjo to mokyti Bostono teisės koledže, teisingai?

Tėvas Grozdikas nusišypsojo, sujudo ant kėdės, tada atsakė be kruopelės linksmumo:

– Taip. Geras spėjimas, Piteri. Galbūt pastebėjai klasės žiedą?

Jis pakėlė ranką ir parodė didelį auksinį žiedą, kuriame atsispindėjo pro langą krintanti šviesa. Piteris pastebėjo, kad kunigas atsisėdo taip, jog kardinolas galėtų stebėti Piterio reakcijas, tuo tarpu Piteris negalėjo pamatyti, kaip reaguoja kardinolas.

– Keistas dalykas, ar ne, Piteri? – paklausė tėvas Grozdikas tuo pačiu lygiu ir šaltu balsu.

– Keistas, tėve?

– Galbūt „keistas“ – netinkamas žodis. Intelektualiai intriguojanti – galbūt tai geresnis būdas galvoti apie dilemą, kurioje atsidūrei. Beveik egzistencinė. Ar daug studijavai psichologijos, Piteri? O galbūt filosofiją?

– Ne. Studijavau žudymą. Kai buvau tarnyboje. Kaip žudyti ir kaip apsaugoti žmones nuo nužudymo. Po to, kai grįžau namo, studijavau gaisrus. Kaip juos užgesinti. Kaip juos sukelti. Keista, tačiau šiedu studijų kursai man nepasirodė labai skirtingi.

Tėvas Grozdikas nusišypsojo ir linktelėjo.

– Taip. Piteris Gaisrininkas, bent jau mano supratimu, tave čia taip vadina. Tačiau juk tikrai žinai, kad kai kurie tavo situacijos aspektai peržengia paprastų interpretacijų ribas.

– Taip, – tarė Piteris. – Aš tai žinau.

Kunigas pasilenkė į priekį.

– Ar daug galvoji apie blogį, Piteri?

– Blogį, tėve?

– Taip. Apie jėgų, kurias galima įvardyti blogiu, buvimą šioje žemėje?

Piteris padvejojo, tada linktelėjo.

– Taip. Aš praleidau nemažai laiko, mąstydamas apie tai. Neįmanoma, kad būtum nukeliavęs į vietas, kuriose buvau aš, ir nebūtum sužinojęs, jog pasaulyje egzistuoja blogis.

– Taigi. Karas ir griovimas. Žinoma, kad tai arenos, kur blogis siaučia laisvai. Tai tave domina? Galbūt intelektualiai?

Piteris gūžtelėjo pečiais, tarsi išreikšdamas abejingumą šiems klausimams, tačiau savo viduje rikiavo visas susikaupimo galias, kurias tik turėjo. Jis nežinojo, kokia linkme kunigas ketina pakreipti pokalbį, tačiau buvo budrus. Nepravėrė burnos.

Tėvas Grozdikas paabejojo, paskui paklausė:

– Pasakyk, Piteri, tai, ką tu padarei... ar manai, tai buvo blogis?

Piteris palūkėjo, o paskui pasakė:

– Ar prašote išpažinties, tėve? Aš turiu galvoje tokią išpažintį, kuri paprastai reikalauja „Mirandos“ įspėjimo. Ne išpažintį prie klausyklos, nes aš beveik įsitikinęs, kad nėra tokio skaičiaus maldų „Tėve mūsų“ ar „Sveika, Marija“, nėra tokio „Pasigailėk“, kurie suteiktų pakankamą atgailą už mano elgesį.

Tėvas Grozdikas nenusišypsojo, tačiau ir neatrodė ypač sumišęs dėl Piterio klausimo. Jis – galvotas žmogus, šaltakraujis ir tikslus, pamanė Piteris, o tai kontrastavo su jo suktais klausimais. Pavojingas žmogus ir rimtas priešininkas, Piteris tuo įsitikinęs. Problema ta, jog Piteris nežino, ar kunigas iš tiesų prieši-

ninkas. Greičiausiai taip. Tačiau tai nepaaiškino jo buvimo čia priežasties.

– Ne, Piteri, – ramiai tarė kunigas. – Neprašau jokios išpažinties. Leisk man šiek tiek palengvinti tavo dalią... – jis pasakė šiuos žodžius taip, kad Piteris suprato juos reiškiant visai priešingai. – Niekas, ką čia šiandien pasakysi, nebus panaudota prieš tave teisme.

– Tai galbūt kitokios rūšies teisme? – atsakė Piteris, truputį tyčiodamasis. Kunigas nekreipė dėmesio į masalą.

– Galų gale mes visi būsime teisiami, ar ne, Piteri?

– Tai dar pamatysime, ar ne?

– Kaip ir visus atsakymus į visokias mįsles. Tačiau blogis, Piteri...

– Na gerai, tėve, – tarė Piteris. – Tuomet atsakymas į jūsų pirmąjį klausimą – taip. Aš tikiu, kad daug kas, ką padariau, blogai. Kai žvelgi iš vienos perspektyvos, tiksliau, iš bažnyčios perspektyvos, tai atrodo visai aišku. Štai kodėl aš čia ir todėl greitai keliausiu į kalėjimą. Ko gero, visam likusiam gyvenimui. Arba kur nors panašiai.

Tėvas Grozdikas, rodėsi, apsvarstė šį pareiškimą, tada pasakė:

– Tačiau aš įtariu, Piteri, nesakai man tiesos. Giliai savyje nemanai, jog tai, ką padarei, išties bloga. Arba manai, kad sukėlęs tą gaisrą ketinai vienu blogiu ištrinti kitą. Galbūt tai būtų arčiau tiesos.

Piteris nenorėjo į tai atsakyti. Jis leido tylai pripildyti kambarį.

Kunigas truputį pasilenkė priekin.

– Ar nebūtų teisinga sakyti, kad vienu moraliniu požiūriu tavo veiksmai buvo negeri. O kitu?

Piteris jautė, kaip prakaituoja jo pažastys ir sprandas.

– Nesu tikras, kad noriu apie tai kalbėti, – tarė jis.

Kunigas žvelgė žemyn ir tikrino kažkokius popierius, skubiai juos vartydamas, kol rado tai, ko ieškojo. Paskaitė, tada vėl pakėlė akis į Piterį, užduodamas dar vieną klausimą:

Ar prisimeni, ką pirmiausia pasakei policijai, kai ji atvyko prie tavo mamos namų? Galiu pridurti: rado tave, sėdintį ant laiptelių su benzino kanistru ir degtukais rankoje.

Tiesą sakant, aš pasinaudojau žiebtuvėliu.

Žinoma. Dėkoju už pataisymą. Taigi ką jiems pasakei?

Man rodosi, turite prieš save policijos raportą.

Ar prisimeni sakęs „Tai viską išlygina“ prieš tai, kai jie tave areštavo?

– Taip.

– Galbūt galėtum tai man paaiškinti.

– Tėve Grozdikai, – tiesiai pasakė Piteris, – aš įtariu, kad nebūtumėte čia, jei jau nežinotumėte atsakymo į šį klausimą.

Kunigas žvilgtelėjo šonan, į kardinolo pusę, tačiau Piteris negalėjo pamatyti, ką padarė kardinolas. Jis spėjo, jog anas truputį krustelėjo ranką ar linktelėjo galvą. Tai buvo mažutė detalė, tačiau kažkas tuo momentu pasisuko teisinga linkme.

– Žinau, Piteri. Bent jau manau, kad žinau. Tada pasakyk man, ar pažinojai tą kunigą, kuris žuvo liepsnose?

– Tėvą Konolį? Ne. Aš jo nė matęs nebuvau. Tiesą sakant, netgi nedaug apie jį težinojau. Išskyrus, aišku, vieną išskirtinę detalę. Bijau, kad grįžus namo iš Vietnamo mano ėjimas į bažnyčią, sakykime, buvo apribotas. Žinote, tėve, kai pamatai daug žiaurumo, mirties ir beprasmybės, tai imi abejoti, kurgi yra tas Dievas. Sunku nepatirti tikėjimo krizės, ar kaip jūs tai vadintumėte.

– Taigi sudeginai bažnyčią, o kartu su ja ir kunigą...

– Aš nežinojau, kad jis ten buvo, – tarė Piteris. – Aš nesupratau, jog ten dar buvo žmonių. Maniau, bažnyčia tuščia. Aš garsiai šaukiau ir pabeldžiau į kelerias duris. Ko gero, tiesiog nepasisekė. Kaip jau sakiau, maniau, ten buvo tuščia.

– Nebuvo. Jei kalbėsime atvirai, aš nesu įsitikinęs, ar tikrai tikiu tavimi. Smarkiai beldei? Garsiai šaukei? Vienas žmogus mirė, trys sužeisti. Jiems liks randai.

– Taip. O aš keliausiu į kalėjimą, kai tik baigsis mano mažoji viešnagė šioje ligoninėje.

– Sakei, kad kunigo nepažinojai...

– Tačiau, tėve, žinojau *apie* jį.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Kiek jums reikia žinoti, tėve? Galbūt jums reikėtų kalbėti ne su manimi, o su mano sūnėnu. Per mišias patarnaujančiu berniuku. Gal dar su keliais jo draugais...

Tėvas Grozdikas pakėlė ranką, sustabdydamas Piterį viduryje sakinio.

– Mes kalbėjomės su daugeliu parapijiečių. Po gaisro padarinių surinkome daug informacijos.

– Na, tuomet įtariu, kad jau žinote, jog kad ir kiek ašarų būtų pralieta dėl tėvo Konolio nelaimingos žūties, vis tiek jų tėra daug mažiau nei tų, kurias praliejo ir dar pralies mano sūnėnas bei jo draugai.

– Taigi nutarei pats viską sutvarkyti?

Piteris pagaliau pajuto užplūstantį pyktį, pažįstamą, užmirštą, tačiau nepanašų į tą, kurį jautė, girdėdamas, kaip sūnėnas drebančiu balsu pasakoja, kas jam atsitiko. Gaisrininkas pasilenkė į priekį ir piktai pažvelgė į tėvą Grozdiką sakydamas:

– Niekas nebūtų ničnieko daręs. Aš tai žinojau, tėve, taip pat, kaip žinau, kad po žiemos eina pavasaris, o po vasaros ateina ruduo. Buvau visiškai įsitikinęs. Taigi padariau, ką padariau, todėl, kad žinojau, jog niekas kitas nieko nesiims. Tikrai nei jūs, nei kardinolas, kuris sėdi štai ten. O policija? Be šansų. Klausėte apie blogį, tėve. Nagi, dabar pasaulyje yra truputėlį mažiau blogio dėl to, kad aš užkūriau tą gaisrą. Gali būti, jog viską sudėjus mano veiksmai neteisingi. Bet taip gali ir nebūti. Taigi eikite velniop, tėve, nes man nusispjauti. Aš dabar išeisiu. O kai tie daktarai išsiaiškins, jog aš visai nepamišęs, jie galės išsiųsti mane kalėjiman ir išmesti raktą. Viskas vėl grįš į savo vėžes, ar ne? Tobula pusiausvyra, tėve. Žmogus žūva. Žmogus, kuris jį

nužudė, sėda į kalėjimą. Uždanga nusileidžia. Visi kiti gali sau toliau ramiai gyventi.

Tėvas Grozdikas išklausė Piterio, o tada labai ramiai pasakė:

– Tau nebūtina sėsti į kalėjimą, Piteri.

Aš dažnai klausdavau savęs, kas iš tiesų dėjosi Piterio galvoje ir širdyje, kai jis išgirdo šiuos žodžius. Viltis? Pakilimas? O galbūt baimė? Jis man nepasakė, nors vėliau tą vakarą atpasakojo visas kitas pokalbio su trimis kunigais detales. Aš manau, kad tai jis paliko išsiaiškinti man pačiam, nes toks buvo Piterio stilius. Jei žmogus nepasiekė išvados savo jėgomis, tai ji išvis nieko verta. Taigi, kai jo pasiteiravau, jis papurtė galvą ir tarė:

– Paukšteli, ką pats manai?

Piteris atvyko į ligoninę, kad jį įvertintų, žinodamas, jog vienintelis ką nors reiškiantis įvertinimas buvo tasai, kurį jau atsinešė su savimi. Trumpos Blondinės nužudymas ir Liusi Džons atvykimas paakino jame jausmą, kad galės labiau viską atitaisyti. Piteris sūpavosi konfliktų ir emocijų sūpynėse, kurias judino tai, ką jis išgirdo, ir tai, ką padarė. Visas jo gyvenimas sustingo į kietą kaip akmuo supratimą, kad reikia viską atitaisyti. Užglaistyti blogą poelgį geru. Tai buvo vienintelis kelias, kuriuo eidamas jis galėjo užmigti naktimis ir pabusti rytais. Buvo valdomas užduoties viską atlikti teisingai. Į priekį jį ginė nuolatinis troškimas rasti dvasinę pusiausvyrą, kuri vis nuo jo pasprukdavo. Tačiau, kai vėliau apie tai pagalvodavau, suprasdavau, kad košmarai persekiojo jį tiek pabudusį, tiek miegantį.

Man viskas buvo daug paprasčiau. Aš tiesiog norėjau grįžti namo. Problema, su kuria susidūriau, buvo ne balsai, o tai, ką galėjau matyti. Angelas nebuvo haliucinacija, kitaip negu jie. Šis buvo iš kūno ir kraujo bei pykčio, o aš jau buvau pradėjęs tai matyti. Jis buvo panašus į krantą, išnyrantį iš rūko, ir aš plaukiau tiesiai jo link. Bandžiau tai pasakyti Piteriui, bet nepajėgiau. Nežinojau kodėl. Rodėsi, tarsi reikėtų pasakyti ką nors apie save, ko nenorėjau, taigi viską laikiau savyje. Bent jau kol kas.

– Nesu tikras, kad suprantu, ką norite pasakyti, tėve, – tarė Piteris, valdydamas jausmų antplūdį.

– Arkivyskupija labai susirūpinusi dėl šio incidento, Piteri.

Piteris išsyk neatsakė, nors sarkastiški žodžiai kybojo ant liežuvio galo. Tėvas Grozdikas žvelgė į Piterį, bandydamas išskaityti jo atsaką iš to, kaip jis balansavo ant kėdės, kūno palinkimo, akių žvilgsnio. Piteris pagalvojo, kad staiga buvo įtrauktas į žiauriausią pokerį, kokį jam kada nors yra tekę lošti.

– Susirūpinęs, tėve?

– Taip, būtent. Norime veikti taip, kaip šioje situacijoje būtų teisinga, Piteri.

Kunigas toliau stebėjo jo reakciją.

– Taip, kaip teisinga... – lėtai ištarė Piteris.

– Tai sudėtinga situacija, kuri turi daug vienas kitam prieštaraujančių aspektų.

– Nesu tikras, jog su tuo sutinku, tėve. Žmogus darė veiksmus, rodančius, na, tam tikrą iškrypimą. Panašu į tai, kad jo niekas neketino bausti už tai, ką padarė. Taigi aš, karštakraujis ir pilnas teisuoliško įkarščio bei pykčio, prisiėmiau atsakomybę ką nors daryti. Pats vienas. Linčo teismas, vykdomas vieno žmogaus, galite sau pasakyti, tėve. Nusikaltimai įvykdyti, tėve. Už juos sumokėta. Dabar aš noriai prisiimu bausmę.

– Manau, kad tai kur kas subtiliau, Piteri.

– Galite manyti, ką tik norite.

– Leisk paklausti dar kai ko: ar kas nors prašė tavęs padaryti tai, ką padarei?

– Ne. Aš pats viską sugalvojau. To nesiūlė net mano sūnėnas, o juk tai jis amžinai nešios randus.

– Ar manai, kad jam atsigauti kaip nors padės tai, ką padarei?

Piteris papurtė galvą.

– Ne. Mane tai liūdina.

– Žinoma, – paskubomis pasakė tėvas Grozdikas. – Dabar

sakyk, ar kam nors paskui papasakojai, kodėl padarei tai, ką padarei?

– Pavyzdžiui, policininkams, kurie mane suėmė?

– Būtent.

– Ne.

– Ar kam nors čia, ligoninėje, pasakei savo veiksmų priežastį?

Piteris minutėlę įtemptai pagalvojo, tada pasakė:

– Ne. Tačiau atrodo, kad daugiau nei keletas žmonių žino jungiamąjį „kodėl". Galbūt nevisiškai, tačiau vis tiek žino. Pamišėliai kartais labai tiksliai mato visokius dalykus. Su tikslumu, kuris mums nepasiekiamas.

Tėvas Grozdikas lengvai palinko į kėdės priekį. Piteriui rodėsi, kad stebi plėšrų paukštį, sukantį ratus virš savo grobio.

– Užjūryje matei daug kautynių, argi ne?

– Šiek tiek mačiau.

– Tavo kariniai įrašai rodo, jog beveik visą tarnybos laiką praleidai mūšių vietose. Daugiau nei kartą buvai apdovanotas už savo veiksmus. Taip pat ir „Purpurine širdimi" už gautas žaizdas.

– Tiesa.

– Matei mirštančius žmones?

– Aš buvau medikas. Žinoma, mačiau.

– Tai kaip jie mirė? Lažinčiausi, kad ne vieną sykį ir ant tavo rankų?

– Jūs laimėtumėt šias lažybas, tėve.

– Taigi paskui grįžai ir manai, jog tai neturėjo tau jokio poveikio? Emociškai?

– Aš to nesakiau.

– Ar žinai apie ligą, vadinamą potrauminio streso sindromu, Piteri?

– Ne.

– Daktaras Gulptililis galėtų tau paaiškinti. Kažkada ją paprasčiausiai vadino kovos nuovargiu, bet dabar ši liga gavo kur kas moksliškiau skambantį pavadinimą.

– Norite tuo ką nors pasakyti?

– Tai gali priversti žmones veikti, sakykime, taip, kaip jau sakėme pradžioje. Ne pagal charakterį. Ypač kai juos ištinka staigus ir stiprus stresas.

– Padariau, ką padariau. Pasakos pabaiga.

– Ne, Piteri, – pasakė tėvas Grozdikas, purtydamas galvą. – Pasakos pradžia.

Minutėlę abu vyrai sėdėjo tyliai. Piterio manymu, kunigas turbūt tikėjosi, kad jis ką pasakys pratęsti pokalbiui, tačiau šis visai nenorėjo to daryti.

– Piteri, ar kas nors informavo tave, kas nutiko po tavo arešto?

– Kuria prasme, tėve?

– Bažnyčia, kurią sudeginai, nugriauta. Vieta išvalyta ir paruošta. Buvo paaukota pinigų. Daug pinigų. Parodytas ypatingas dosnumas. Tikras bendruomenės susitelkimas. Buvo paruošti planai. Toje pačioje vietoje suplanuota statyti didesnę, daug gražesnę bažnyčią. Ji išties išreikš šlovę ir teisingumą, Piteri. Tėvo Konolio vardu buvo įsteigtas stipendijų fondas. Sklinda netgi kalbos, kad bus statomas jaunimo centras, žinoma, skirtas jo atminimui.

Piteris net prasižiojo. Jam pritrūko žodžių.

– Meilės ir jausmų proveržis buvo išties įsimintinas.

– Nė nežinau, ką sakyti.

– Viešpaties keliai nežinomi, ar ne, Piteri?

– Nesu tikras, kad Viešpats su tuo turi daug bendra, tėve. Aš geriau jausčiausi, jei Jis nebūtų įtrauktas į šią lygtį. Taigi, ką norite pasakyti?

– Noriu pasakyti, Piteri, jog ketinama padaryti daug gėrio. Prikelti iš pelenų, taip sakant. Tavo paliktų pelenų.

Štai kas, suprato Piteris. Štai kodėl kardinolas sėdėjo ant sofos, stebėdamas kiekvieną Piterio judesį. Tiesa apie tėvą Konolį ir jo potraukį prie berniukų patarnautojų buvo kur kas menkesnė nei atsakas, plaukiantis į Bažnyčią. Piteris pasisuko ant kėdės ir pažiūrėjo tiesiai į kardinolą.

Tasai linktelėjo Piteriui ir pirmą sykį prabilo.

– Didelis gėris, Piteri, – tarė jis. – Tačiau jis gali būti pavojuje.

Piteris išsyk tai suprato. Jokie jaunimo centrai nebuvo tyčiomis pavadinti vaikų tvirkintojų vardais.

Žmogus, kuris grasino visam šitam, buvo jis.

Piteris atsisuko vėl į tėvą Grozdiką.

– Jūs manęs norite ko paprašyti, ar ne, tėve?

– Ne visai taip, Piteri.

– Tai ko tuomet norite?

Tėvas Grozdikas suspaudė lūpas į siaurą šypseną, o Piteris išsyk suprato, jog uždavė neteisingą klausimą netikusiu būdu. Taip klausdamas jis leido suprasti, kad darys tai, ko kunigas nori.

– Ak, Piteri, – tarė tėvas Grozdikas lėtai, bet su tokiu šaltumu, kuris nustebino netgi Gaisrininką. – Mes norime... mes visi norime – ligoninė, tavo šeima, Bažnyčia, – kad tau būtų geriau.

– Geriau?

– Turiu galvoje, mes norime padėti.

– Padėti?

– Taip. Yra klinika, įstaiga, kuri užsiima potrauminio streso tyrimais ir gydymu. Mes tikime, Bažnyčia tiki, netgi tavo šeima tiki, kad tau kur kas geriau būtų ten negu Valstybinėje Vakarų ligoninėje.

– Mano šeima?

– Taip. Rodos, jie labai nori, jog tu gautum šią pagalbą.

Piteris pats savęs paklausė: kažin ką jiems pažadėjo. Ar kuo jiems pagrasino. Jis trumpai pyktelėjo, tačiau paskui staiga nuliūdo, supratęs, kad turbūt neišsprendė niekieno problemų, ypač nuskriaustojo sūnėno. Norėjo visa tai pasakyti, tačiau sustabdė save ir viską uždarė giliai savyje.

Piteris tiktai paklausė:

– Kurgi yra ši įstaiga?

– Oregone. Gali jau būti ten už kelių dienų.

– Oregone?

– Taip. Gana gražioje valstijos dalyje, bent jau taip mane informavo patikimi šaltiniai.

– O man iškelti kaltinimai?

– Sėkmingai užbaigtas gydymo planas leis atmesti kaltinimus.

Piteris susikaupęs pagalvojo, tada paklausė:

– Tuomet ką aš turėčiau už tai padaryti?

Tėvas Grozdikas dar sykį palinko pirmyn. Piteris pajuto, kad dar prieš atvykdamas į Valstybinę Vakarų ligoninę jis gerokai apsvarstė, kaip atsakytų į šį klausimą. Žemu, aiškiu balsu kunigas labai lėtai atsakė:

– Mes tikėtumės, kad nieko nedarytumėte ir visiškai nieko nesakytumėte nei šiandien, nei bet kada ateityje. Tai galėtų sustabdyti šį didį ir nuostabų progresą, kurio taip entuziastingai siekiama.

Nuo šių žodžių Piterį nupurtė drebulys, ir pirmas jam kilęs atsakymas buvo pyktis. Jo viduje maišėsi ledas ir ugnis. Įniršis susiliejo su šalčiu. Tik labai pasistengęs jis susivaldė.

– Sakote, kad jau iš tiesų aptarėte tai su mano šeima? – primygtinai paklausė Piteris.

– Argi nemanai, jog tavo grįžimas čia, į šią valstiją, sukeltų jiems didelį sielvartą, primindamas tiek daug nelaimingo laiko? Argi nemanai, kad kur kas geriau Piteriui Gaisrininkui būtų pradėti viską iš naujo, kažkur toli? Argi nemanai, jog esi skolingas jiems galimybę taip pat gyventi savo gyvenimus, nepersekiojamiems siaubingų prisiminimų apie tuos baisius įvykius?

Piteris nieko neatsakė.

Tėvas Grozdikas pašlameno ant stalo gulinčius popierius. Tada pasakė:

– Dar gali turėti gyvenimą, Piteri. Tačiau mes turime susitarti. Atvirai sakant, skubiai susitarti, nes šis siūlymas galioja ne per ilgiausiai. Daugelyje vietų daugybei žmonių teko daug paaukoti ir ilgai tartis, kad šis siūlymas galėtų būti pateiktas tau, Piteri.

Piteriui išdžiūvo gerklė. Kai jis galų gale prakalbo, žodžiai, rodos, girgždėdami vos ne vos veržėsi pro jo lūpas.

– Skubiai, sakote. Ar turite galvoje per kelias minutes? Dienas? Savaitę, mėnesį, metus?

Tėvas Grozdikas vėl nusišypsojo.

– Mums patiktų, kad tinkamą gydymą gautum jau po kelių dienų, Piteri. Kam ta emocinės sveikatos kliūčių tąsa?

Šis klausimas aiškiai nereikalavo atsakymo.

Kunigas atsistojo.

– Tu privalėsi kuo greičiau pranešti savo sprendimą daktarui Gulptililiui. Mes, aišku, nereikalaujame apsispręsti išsyk. Esu tikras, kad tau reikia daug ką apgalvoti. Tačiau tai puikus siūlymas, Piteri, ir jis atneš daug gėrio į šią baisių aplinkybių virtinę.

Piteris irgi pakilo. Jis pažvelgė į daktarą Gulptililį. Apvalusis gydytojas indas nepratarė nė žodžio per visą pokalbį. Daktaras mostelėjo į duris ir pagaliau prabilo:

– Piteri, gali paprašyti pono Mūzio, kad palydėtų tave atgal į Amerstą. Galbūt šįkart jis galės tai padaryti be antrankių.

Piteris žengtelėjo žingsnį atgal, o daktaras pridūrė:

– Ak, Piteri, kai sugalvosi pranešti savo sprendimą, kuris šioje situacijoje, akivaizdu, įmanomas tik vienas, paprasčiausiai informuok poną Evansą, kad nori pakalbėti su manimi. Tuomet mes užpildysime iškeldinti reikalingus popierius.

Tėvas Grozdikas, rodės, trumpai sustingo, stovėdamas šalia daktaro už rašomojo stalo. Jis papurtė galvą.

– Galbūt, – atsargiai tarė jis, – daktare, galima būtų padaryti, jog Piteris šiuos reikalus tvarkytų tik su jumis? Tiesą sakant, aš įsitikinęs, kad jūsų bendradarbis ponas Evansas neturėtų būti, sakykime, *įtrauktas* bet kokiu būdu.

Gerk piliulė nustebęs žiūrėjo į kunigą, kuris aiškindamas pridūrė:

– Tai jo brolis, daktare, buvo vienas iš žmonių, sužalotų, kai įbėgo į bažnyčią, bergždžiai stengdamiesi išgelbėti tėvą Konolį.

Evanso broliui dėl tą tragišką naktį patirtų nudegimų vis dar atliekamas ilgalaikis ir labai skausmingas gydymas. Bijau, kad jūsų bendradarbis gali puoselėti Piteriui šiokį tokį priešiškumą.

Piteris dvejojo, sugalvojo vieną, du, gal net visą tuziną atsakymų, tačiau nė vieno iš jų neištarė. Jis linktelėjo kardinolui, tas jam atsakė tuo pačiu, tačiau be jokios šypsenos. Rausvame dvasininko veide buvo sustingusi išraiška. Ši tarsi sakyte sakė, kad Piteris vaikšto ant siauručio bedugnės krašto.

Pirmame Amersto pastato aukšte buvo kimštinai prisigrūdę ligonių. Koridorius gaudė nuo balsų, žmonėms kalbantis tarpusavyje ar patiems su savimi. Žmonės nutildavo tik tada, kai atsitikdavo kas nors neįprasta, o kitais atvejais leisdavo nevaržomus garsus, kurie turėjo būti vadinami kalba. Bet koks pokytis visuomet būdavo pavojingas, pamanė Francis. Jis išsigando, supratęs, kad pradeda priprasti prie egzistencijos Valstybinėje Vakarų ligoninėje. Sveikas žmogus, tarė jis sau, prisitaiko prie pokyčių ir sveikina naujoves. Francis pažadėjo sau su džiaugsmu priimti kiekvieną permainą, kokią tik galės, ir įveikti priklausymą nuo rutinos. Netgi jo balsai suklego pritardami, tarsi ir jie suprastų gresiantį pavojų pavirsti dar vienu veidu koridoriuje.

Tačiau tuo metu, kai jis sau tai sakė, koridoriuje staiga stojo tyla. Triukšmas nurimo lyg paplūdimyje slūgstanti banga. Apsižvalgęs Francis pamatė priežastį: Mažasis Juodukas koridoriaus viduriu vedė tris vyrus pirmojo aukšto miegamojo link. Francis atpažino gremėzdiškąjį protiškai atsilikusį vyriškį, kuris rankose lengvai nešėsi savo skrynutę, o po pažasčia buvo pasikišęs didelę lėlę, Skudurinę Onutę. Vyrui ant kaktos ryškėjo sumušimas, o lūpa buvo ištinusi, tačiau jis kreivai šypsojosi visiems, kas tik sutikdavo jo žvilgsnį. Pėdindamas paskui Mažąjį Juoduką, niurnėjo, tarsi sveikindamasis.

Antrasis vyras buvo smulkutis ir daug vyresnis. Su akiniais ir plonais, puriais, baltais plaukais. Rodėsi, kad jis žengia lengvai,

lyg šokėjas. Francis stebėjo, kaip jis koridoriuje daro piruetus, tarsi juo eiti būtų baleto spektaklio dalis. Trečiasis vyras buvo užkritusiais vokais, dar nepasiekęs vidutinio amžiaus, bet jau perkopęs jaunystę. Plačiapetis, kresnas ir tamsiaplaukis. Jis sunkiai plumpsėjo pirmyn, tarsi sunku būtų suspėti paskui protiškai atsilikusį vaikiną ir Šokėją. Kata, iš pradžių pamanė Francis. Ar velniškai netoli to. Tačiau paskui jis pažiūrėjo įdėmiau ir pamatė, kaip juodos vyriškio akys vogčiomis žvilgčioja šen ir ten, tyrinėdamos pacientų jūrą, prasiskiriančią priešais Mažojo Juoduko vedamą procesiją. Francis matė, kaip vyriškio akys susiaurėja, lyg jam nepatiktų tai, ką pamatė, o jo burnos kamputis pakyla aukštyn lyg urzgiančio šuns. Francis tuoj pat persigalvojo dėl jo diagnozės ir atpažino žmogų, kurį derėtų aplenkti iš tolo. Vyriškis nešėsi rudą kartoninę dėžę su negausia savo manta.

Francis pamatė Liusi, išeinančią iš kabineto. Ši atsistojo ir stebėjo, kaip grupė juda miegamojo link. Jis akies krašteliu sugavo, kaip Mažasis Juodukas lengvai linktelėjo galvą prokurorės link, tarsi pranešdamas jai, kad tvarkos suardymas, kurį ji pradėjo, pasisekė. Tvarkos suardymas, dėl kurio prireikė perkelti kelis žmones iš vieno miegamojo į kitą.

Liusi priėjo prie Francio ir greitai jam sušnabždėjo:

– Paukšteli, sek jiems iš paskos ir pažiūrėk, kad mūsų vaikinui būtų paskirtas gultas ten, kur tu ir Piteris galėtumėte jį stebėti.

Francis linktelėjo, norėjo pasakyti, jog atsilikėlis nėra tas žmogus, kurį jiems reikėtų stebėti, tačiau nepasakė, tik atsitraukė nuo sienos ir nuėjo koridoriumi. Čia, jam einant, grįžo nenustygstantis zvimbesys ir prislopintos šnekos.

Pamatė Kleo, įsitaisiusią prie seselių posto, o jos akys sekė kiekvieną iš vyrų, vedamų pro šalį. Francis matė, kaip didžiosios moters protas dirba – jos kakta buvo tiriamai suraukta, viena ranka pakelta besti į tris vyrus, traukiančius koridoriumi. Jam rodėsi, kad Kleo juos vertina. Ši staiga garsiu, beveik įsiutusiu balsu suriko:

– Jūsų čia niekas nekvietė! Nė vieno iš jūsų!

Tačiau nė vienas iš vyriškių neatsisuko, nesulėtino žingsnio, apskritai nė sekundės neparodė, kad išgirdo ir suprato, ką pareiškė Kleo.

Ji garsiai niekinamai prunkštelėjo ir numojo ranka. Francis nuskubėjo pro ją, stengdamasis suspėti paskui greitai žygiuojantį Mažąjį Juoduką.

Įėjęs į miegamąjį, jis pamatė, kad atsilikėlis įkurdinamas buvusiame Stypenos guolyje, o kitiems skiriamos vietos netoli nuo sienos. Jis stebėjo, kaip Mažasis Juodukas prižiūri lovų ruošą ir daiktų sukrovimą, paskui trims vyrams trumpai aprodo kambarį – parodo, kur tualetas, bei plakatą su ligoninės taisyklėmis. Šios, Francio įsivaizdavimu, tokios pačios kaip ir miegamajame, iš kurio jie atkeliavo. Matė, kaip sanitaras jiems pranešė, kad pietūs prasidės po kelių minučių. Tada gūžtelėjo pečiais ir patraukė lauk, sustodamas tik pasakyti Franciui:

– Pasakyk panelei Džons, jog ten, Viljamse, buvo velniškai smarkios peštynės. Vaikinas, kurį ji sunervino, iššyk puolė tą didįjį bičą. Prireikė poros sanitarų, kad jį atplėštų, o tie kiti du tiesiog šiaip, netyčia pasimaišė pakeliui. Tas kalės vaikas porą dienelių praleis sulaikymo ir stebėjimo vienutėje. Ko gero, jam dar reikės nemažai švirkštų suleisti subinėn, kad apsiramintų. Pranešk jai, kad viskas vyko daugmaž taip, kaip ji numatė, išskyrus tai, jog visi Viljamse dabar įsitempę ir nusiminę. Ko gero, prireiks poros dienų visiems nusiraminti.

Tada Mažasis Juodukas pastūmė duris ir išėjo, palikęs Francį vieną su trimis naujokais.

Francis stebėjo, kaip didysis atsilikęs vyras prisėdo ant lovos krašto ir apkabino savo lėlę. Tada milžinas pradėjo sūpuotis pirmyn atgal, pusiau šypsodamas, tarsi iš lėto vertindamas savo naująją aplinką. Šokėjas lengvai atliko nedidelį sukinį, paskui nuėjo prie grotuoto lango ir paprasčiausiai ėmė stebėti tai, kas beliko iš popietės.

Tačiau trečias, kresnasis vyras pastebėjo Francį ir išsyk sustingo. Po sekundės jis staiga atsilošė atgal. Po to atsistojo, kaltinamai parodė pirštu į Francį ir greitai atžirgliojo prie jo, išsisukinėdamas lovų bei spoksodamas Franciui į veidą. Jis net šnypštė iš įniršio.

– Tai čia tu! – išspjovė vyriškis. Jo balsas buvo vos garsesnis už šnabždesį, tačiau žemas ir pilnas siaubingo pykčio. – Tai tu! Tu tasai, kuris manęs ieško, ar ne?

Francis nieko neatsakė, tik prisiplojo prie sienos. Vyras pakėlė kumštį ir pakišo Franciui po žandikauliu. Jo akys žibėjo pykčiu, tačiau joms prieštaravo šnypščiantis gyvatiškas jo balsas. Žodžiai, užpildantys erdvę aplink juos, skambėjo lyg įspėjantis barškuolės gyvatės garsas.

– Nes tai aš esu tas, kurio ieškai, – lyg peiliu raižė jis žodžius ore.

Tada, nerūpestingai šypsodamas, jis stumtelėjo Francį ir išėjo pro duris į koridorių.

Dvidešimt antras skyrius

Tačiau aš supratau, ar ne?

Galbūt ne išsyk, tačiau pakankamai greitai. Iš pradžių vis dar buvau priblokštas, nustebintas man į veidą mesto prisipažinimo įkarščio. Jaučiau savyje virpulį, kai visi mano balsai šūkavo perspėjimus ir būgštavimus. Jutau vienas kitam prieštaraujančius impulsus slėptis, sekti iš paskos, tačiau visų pirma atkreipti dėmesį į tai, ką supratau. Žinoma, į tai, kad prisipažinime nebuvo jokios prasmės. Kam Angelui paprasčiausiai prieiti prie manęs ir prisipažinti, jeigu jis tiek visko darė, kad nuslėptų, kas esąs? O jeigu kresnasis vyriškis išties nebuvo Angelas, tai kam tada taip pasakė?

Mano viduje knibždėjo klausimų ir prieštaravimų. Pilnas būgštavimų, aš giliai įkvėpiau, nuraminau nervus ir išskubėjau pro miegamojo duris, sekdamas paskui kresnąjį vyrą į koridorių, palikdamas už savęs Šokėją ir protiškai atsilikusį milžiną. Stebėjau, kaip jis stabtelėjo, puošeivos mostu užsidegdamas cigaretę, po to apsižvalgė, tyrinėdamas naują pasaulį, į kurį buvo perkeltas. Aš supratau, kad kiekvieno gyvenamojo pastato vaizdas vis kitoks. Galbūt architektūra ir buvo panaši – koridoriai ir kabinetai, fojė ir dienos kambarys, miegamieji, sandėliukai, laiptinės, viršutinio aukšto izoliatoriaus vienutės ir visa kita buvo išdėstyta

maždaug taip pat, gal tik su nežymiais skirtumais. Tačiau ne tai sudarė tikrąjį kiekvieno pastato vaizdą. Kontūrus ir topografiją iš tiesų apibrėžė ten esančių protinių negalių įvairovė. Štai kodėl kresnasis vyras dvejojo, stovėdamas ir svarstydamas. Aš sugavau dar vieną jo akių žvilgtelėjimą. Supratau, kad šis žmogus visą laiką balansuoja ties sprogimo riba. Žmogus, kuris nevaldo visų savo pykčių, verdančių kraujyje, kovojančių su „Haldol" arba „Prolixin", kurių kasdien gaudavo. Mūsų visų kūnai būdavo tarsi mūšio laukai dviem besikaunančioms armijoms – psichozėms ir raminamiesiems. Jie lopinėlis po lopinėlio siekdavo užvaldyti kuo daugiau, o kresnasis vyriškis buvo įtrauktas į šį karą labiau nei bet kuris iš mūsų.

Nemaniau, kad Angelas irgi toks buvo.

Mačiau, kaip vyriškis pastūmė senuką, tokį iš liesų ir ligotų pacientų rūšies. Šis kluptelėjo ir vos neišsitiesė ant grindų bei tučtuojau pravirko. Kresnasis vyriškis toliau plumpino koridoriumi, sustodamas tik piktai nužvelgti dviejų moterų, kurios kampe ant rankų sūpavo kūdikėlius lėles ir dainavo jiems lopšines. Kai susivėlęs, apšepęs kata su nutįsusia pižama ir ilgu, plevėsuojančiu chalatu, neketindamas daryti nieko bloga, pasimaišė vyriškio kelyje, tasai piktai suriko ant tuščiai žvelgiančio vyriškio, kad pasitrauktų, ir ėjo toliau. Tai darė vis didindamas tempą, lyg spartesni žingsniai derintųsi prie jo pykčio ritmo. Kiekvienas jo žengtas žingsnis vis tolino jį nuo mūsų vizijos apie persekiojamą žmogų. Nemanau, kad tuo metu būčiau pasakęs kodėl būtent, tačiau buvau tikras, žinojimas manyje vis augo, kai ėjau koridoriumi tolyn. Vaizduotėje mačiau, kaip kilo Liusi pakurstytos peštynės Viljamse. Regėjau kresnąjį vyrą, tuoj pat puolantį visus vaišinti kumščio smūgiais, ir kaip dėl to buvo perkeltas į Amerstą. Paaštrino incidentą. Jis nebuvo iš tokių, kurie galėtų ramiai sėdėti ir stebėti, o jei kiltų konfliktas, susigūžti kampelyje ar prisispausti prie sienos. Jis tučtuojau prisidėtų, šoktų pirmyn, nekreipdamas dėmesio į priežastis ar kas su kuo kovoja ir išvis nekvaršindamas galvos jo-

kiais kaip ir kodėl. Tiesiog mėgdavo peštynes, nes jos leisdavo jam pamiršti impulsus, kurie jį kankindavo, ir su didžiuliu pykčiu pulti kumščių smūgiais. Kai pakildavo kruvinas, jo pamišimas neleisdavo jam stebėtis, kodėl padarė, ką padarė.

Jo ligos dalis, supratau aš, buvo noras visuomet atkreipti dėmesį į save.

Tačiau kodėl jis būtent savo veidą prikišo prie manojo? „Aš esu tas, kurio ieškai"?

Savo bute aš palinkau į priekį. Glaudžiau galvą prie sienos, prispausdamas kaktą prie žodžių, kuriuos parašiau, ir laukiau, giliai nugrimzdęs į prisiminimus. Smilkinio spaudimas man truputį priminė šaltą kompresą, uždėtą ant odos, stengiantis numalšinti vaikišką karštinę. Aš trumpai užmerkiau akis, tikėdamasis truputį pailsėti.

Tačiau orą perskrodė šnabždesys. Jis sušnypštė už manęs.

– Juk nemanei, kad aš leisiu tau lengvai išsisukti?

Aš nepajudėjau. Žinojau, jog Angelas tuo pat metu čia ir yra, ir nėra.

– Ne, – pasakiau garsiai. – Nemaniau, kad leisi lengvai išsisukti. Tačiau šiek tiek užtrukau, kol išsiaiškinau tiesą.

Liusi pamatė, kaip Francis išeina iš koridoriaus, sekdamas paskui kitą vyrą. Ne tą, kurį ji paprašė Francio stebėti. Matė, kad veidas išblyškęs, o jis pats atrodė prikaustytas prie to, ką veikė. Beveik negirdėjo priešpiečius skelbiančio skambučio, tarsi stiprios nuojautos būtų vedamas į sausakimšą koridorių. Ji žengė žingsnį jo link, tačiau sustojo, kažkur giliai savyje supratusi, kad Paukštelis turbūt žino, ką daro.

Abudu vyrai, nuėję į dienos kambarį, dingo jai iš akiračio. Pati pradėjo irtis to kambario link, bet pamatė poną Evansą, besibraunantį koridoriumi prie prokurorės. Jis atrodė pasiutęs iš pykčio, lyg šuo, iš kurio atėmė mėgstamiausią apgraužtą kaulą.

– Taigi, – piktai metė jis, – tikiuosi, jūs patenkinta. Vienas iš sanitarų dabar pirmosios pagalbos punkte su sulaužytu riešu. Be to, iš Viljamso turėjau perkelti tris pacientus, o ketvirtą surakinti ir izoliuoti mažiausiai dvidešimt keturioms valandoms, gal dar ilgiau. Viename iš pastatų kilo skandalas ir sąmyšis, o vienas iš perkeltųjų greičiausiai pateko į rizikos grupės pacientų sąrašus, nes pirmą kartą per kelerius metus buvo priverstas pakeisti gyvenamąją vietą. Ir visai ne dėl savo kaltės. Jis tiesiog atsitiktinai pasimaišė kilus peštynėms. Baigėsi tuo, kad jam puolė grasinti. Po velnių! Tikiuosi, jūs suprantate, kokia tai nesėkmė ir kaip pavojinga, ypač pacientams, kurie jau priprato prie vienos aplinkos ir staiga buvo perkelti į kitą pastatą.

Liusi šaltai į jį pažiūrėjo.

– Manote, aš sugebėjau visa tai sukelti?

– Manau, – atsakė Evansas.

– Tokiu atveju aš daug protingesnė, nei pati maniau, – sarkastiškai atsakė ji.

Ponas Blogis sušnarpštė, o jo veidas paraudo. Tai išvaizda žmogaus, nemėgstančio, kad jo valdomas rūpestingai subalansuotas pasaulis bet kokiu būdu būtų trikdomas, pamanė Liusi. Jis aiškiai ketino atsakyti kažką piktai, audringai, tačiau paskui sugebėjo susitvardyti. Tai Liusi privertė pasijusti nepatogiai. Jis tarė kur kas santūriau:

– Mano atmintis sako, – lėtai ištarė ponas Blogis, – kad jūs susitarėte dirbti čia, šioje gydymo įstaigoje, nesukeldama trukdžių. Man rodos, aš prisimenu, jog sutikote nepatraukti į save dėmesio ir nemaišyti jau vykdomiems gydymo planams.

Liusi į tai neatsakė. Tačiau ji suprato, ką jis turėjo mintyse.

Aš taip suprantu, – tęsė ponas Blogis, – tačiau pataisykite mane, jei klystu.

Ne, jūs neklystate, – atsakė ji, – aš atsiprašau. Tai daugiau nepasikartos, – ji žinojo, kad tai netiesa.

Patikėsiu, kai pats pamatysiu, – tarė jis, – kaip suprantu, ryte jūs ketinate toliau apklausinėti pacientus.

– Taip.

– Dar pažiūrėsim, – iškošė jis. Palikęs ore tvyroti menkai tepridengtą grasinimą, ponas Blogis apsisuko ir pasileido lauko durų link. Jis stabtelėjo, žengęs vos keletą žingsnių, kai pamatė Didįjį Juoduką lydint Piterį Gaisrininką. Psichologas išsyk pastebėjo, kad Piteris nesurakintas kaip anksčiau.

– Ei! – suriko jis, mostelėdamas Didžiajam Juodukui ir Piteriui. – Tučtuojau sustokit!

Didysis sanitaras sustojo, pasisukdamas į pastato valdytoją. Piteris irgi dvejojo.

– Kodėl jis nesurakintas? – piktai suriko ponas Evansas. – Šiam žmogui neleidžiama išeiti iš pastato be antrankių ant rankų ir kojų. Tokios taisyklės!

Didysis Juodukas papurtė galvą.

– Daktaras Gulptililis sakė, kad gerai ir taip.

– Ką?

– Daktaras Gulptililis... – pakartojo Didysis Juodukas, tačiau iškart buvo pertrauktas.

– Aš tuo netikiu. Šis žmogus čia teismo sprendimu. Jis kaltinamas sunkiu išpuoliu ir žmogžudyste. Mūsų atsakomybė...

– Jis taip pasakė.

– Nagi, aš tai patikrinsiu. Tuojau pat.

Evansas apsisuko, palikdamas abu vyrus stovėti koridoriuje, ir kaip kulka šovė prie lauko durų. Iš pradžių sumaišė raktus ir nusikeikė, kai ne tą įkišo į spyną, paskui nusikeikė garsiau, kai ir antras raktas netiko, o tada pagaliau pasidavė ir nuslinko koridoriumi savo kabineto link, vaikydamas pacientus iš kelio. Francis sekė kresnąjį vyrą, o naujasis gyventojas praūžė Amersto pastatu lyg dalgis per žolę. Tai, kaip jis lengvai palenkęs į šoną laikė galvą, jo pakelta lūpa ir atidengti balti dantys, į priekį palinkę pečiai ir gausiai tatuiruoti dilbiai, mosuojantys prie šonų, aiškiai perspėjo kitus pacientus trauktis į vieną ar kitą šoną. Plėšrūniškas, įžūlus žygis po Amerstą. Kresnasis vyriškis ilgu žvilgsniu

permetė dienos kambarį, lyg matininkas, apžiūrintis žemės ruožą. Keli kambaryje likę pacientai pasitraukė į kampus arba pasislėpė už senų žurnalų, vengdami akių kontakto. Kresnajam vyriškiui tai, rodės, patiko, tarsi jis būtų patenkintas, pamatęs, kad jo – peštuko – statusas čia lengvai įsigalios. Jis žengė į kambario vidurį. Regis, nepastebėjo, jog Francis jį seka, kol nesustojo.

– Taigi, – garsiai tarė jis, – dabar aš čia. Niekas nė nebandykite prie manęs prisiknisti.

Franciui tas jo pareiškimas atrodė truputį kvailas. Taip pat ir bailus. Vieninteliai žmonės, likę dienos kambaryje, buvo seni ir, akivaizdu, netvirti arba pasimetę tolimame, tik jiems matomame pasaulyje. Nebuvo nė vieno, kuris galėtų mesti iššūkį kresnajam vyriškiui.

Nekreipdamas dėmesio į savo balsus, kurie šaukė įspėjimus, Francis žengė keletą žingsnių vyriškio link. Tasai pagaliau pastebėjo Francį ir atsisuko veidu į jį.

– Tu! – garsiai tarė, – maniau, jau su tavim išsiaiškinau.

– Aš noriu žinoti, ką turėjai galvoje, – atsargiai tarė Francis.

– Ką turėjau galvoje? – vyriškis pasityčiodamas pamėgdžiojo Francį, – ką turėjau galvoje? Turėjau galvoje tai, ką pasakiau, o pasakiau tai, ką ir turėjau galvoje. Štai ir viskas.

– Nesuprantu, – tarė Francis nekantriai, – kai sakei „Aš tas, kurio tu ieškai“, ką norėjai tuo pasakyti?

Vyriškis garsiai ir šaižiai suriko:

– O tau ką, neaišku, po velnių?

– Ne, – atsargiai pasakė Francis, purtydamas galvą, – neaišku. Iš kur tu žinai, ko aš ieškau?

Kresnasis vyriškis išsišiepė.

– Ieškai vieno pikto tipelio, štai ko. Tokį ir radai. Ką? Aš tau neatrodau pakankamai piktas?

Jis žengė arčiau prie Francio, sugniauždamas kumščius, truputį palenkdamas liemenį, atlošdamas kūną lyg pistoleto gaiduką.

– Iš kur sužinojai, kad aš ieškau tavęs? – neatstojo Francis, laikydamasis savo, nepaisydamas viduje skambančių raginimų sprukti.

– Visi žino. Tu ir tas kitas bičas. Dar ta moteris iš išorės. Visi žino, – paslaptingai tarė kresnasis vyriškis.

Paslapčių nėra, pamanė Francis. Tada suprato, kaip tai negerai.

– Kas tau pasakė? – staiga paklausė Francis.

– Ką?

– Kas tau pasakė?

– Ką tuo, po velnių, nori pasakyti?

– Kas tau pasakė, kad aš ieškau? – sušuko Francis vis kylančiu ir greitėjančiu balsu, tarsi būtų raginamas kažko visai kito, o ne vidaus balsų, prie kurių jau buvo pripratęs. Prievarta iš burnos traukė klausimus, nors kiekvienas žodis didino pavojų. Prieš jį Francis dabar ir stovėjo. – Kas liepė tau manęs ieškoti? Kas pasakė, kaip atrodau? Kas pasakė tau, kas aš toks, koks mano vardas? Kas jis?

Kresnasis vyriškis pakėlė kumštį ir pakišo tiesiai Franciui pasmakrėn. Tada vos vos palietė Francį krumpliais, lyg grasindamas.

– Tai mano reikalas, – tarė jis, – ne tavo. Su kuo aš kalbu ir ką darau, tai tik mano reikalas.

Francis pamatė, kaip vyriškio akys išsiplėtė, tarsi bandydamos užčiuopti kažkokią sunkiai pagaunamą mintį. Jaunuolis jautė, kad kresnojo vyriškio vaizduotėje maišosi daugybė besikeičiančių elementų. Kažkur tame sprogstamajame mišinyje buvo informacija, kurios jis ieškojo.

Francis vis tiek laikėsi savo:

– Žinoma, tai tavo reikalas, – tarė jis, kalbėdamas lėčiau, tarsi tai galėtų padėti, – tačiau gal truputį ir mano. Aš tiesiog noriu žinoti, kas tau liepė mane iš visų išsirinkti ir pasakyti tai, ką pasakei.

– Niekas, – pamelavo kresnasis vyriškis.

– Kažkas pasakė, – atšovė Francis.

Vyriškio ranka atsitraukė nuo Francio veido. Francis pamatė kresnojo vyriškio akyse įtemptą baimę, slepiamą įniršio. Tą sekundę jis Franciui priminė Stypeną, kai tas persekiojo Trumpą Blondinę, ar dar anksčiau, kai aukštasis vyras užsipuolė Francį. Visiškas pasinėrimas į vienintelę mintį. Lyg potvynio banga užplūstantis vienintelis pojūtis, besileidžiantis giliai į vidų, į gylį, olą, kur sunkiai prasiskverbdavo net veikliausi vaistai.

– Tai mano reikalas, – laikėsi savo kresnasis vyriškis.

– Žmogus, kuris tai pasakė tau, gali būti tas, kurio aš ieškau, – tarė Francis.

Kresnasis vyras papurtė galvą.

– Eik šikt! – suriko. – Nė nemanau tau kuo nors padėti.

Sekundėlę Francis stovėjo tiesiai priešais kresnąjį vyriškį, nenorėdamas trauktis, tik manydamas, kad priartėjo prie kažko, ką jam buvo labai svarbu išsiaiškinti. Tai galėjo būti kas nors konkretaus, ką jis galėtų perduoti Liusi Džons. Tada, tą pačią akimirką, jis pamatė, kad kresnojo vyro viduje tarsi užsivedė mechanizmas ir ėmė suktis vis greičiau ir greičiau. Matė, jog visas pyktis, susierzinimas, visi įprasti pamišimo siaubai susilieja. Tuo audringu momentu Francis staiga suprato, kad nuėjo truputėlį per toli. Jis žengė žingsnį atgal, tačiau kresnasis vyras sekė paskui.

– Man nepatinka tavo klausimai, – tarė vyriškis žemu ir šaltu balsu.

– Gerai, jau baigiau, – atsakė Francis, stengdamasis atsitraukti.

– Man nepatinka nei tavo klausimai, nei tu pats. Kodėl čia paskui mane atsekei? Ką bandai priversti mane pasakyti? Ką nori man padaryti?

Kiekvienas klausimas kirto lyg smūgis. Francis pažvelgė į kairę ir dešinę, bandydamas pastebėti, kur galėtų pabėgti, pasislėpti, tačiau nebuvo kur. Keli dienos kambaryje likę žmonės pasitraukė, susigūžė kampuose arba spoksojo į lubas ar sienas. Darė bet ką, kas padėtų jiems mintyse nusikelti į kokią nors tolimą,

visai kitokią vietą. Kresnasis vyriškis bakstelėjo kumščiu Franciui į krūtinę ir pastūmė jį, truputį praradusį pusiausvyrą, žingsniu toliau.

– Nemanau, kad man patinka, kai lendi į akis, – tarė jis. – Man tu išvis nepatinki, – jis stumtelėjo dar sykį, smarkiau.

– Na gerai, jau gerai, – tarė Francis, iškeldamas plaštaką, – aš paliksiu tave ramybėje.

Kresnasis vyriškis sustingo priešais Francį, įsitempdamas ir išsitiesdamas visu kūnu.

– Aha, teisingai, – suurzgė jis, – aš jau pasistengsiu, kad tikrai paliktum.

Francis pamatė atlekiant kumštį ir sugebėjo kaip tik kilstelėti dilbį, kad iš dalies atmuštų smūgį, taikantį jam į skruostą. Akimirksnį jis matė žvaigždeles, todėl apsisukęs, bandydamas išlaikyti pusiausvyrą, užkliuvo už kėdės. Tai jam, tiesą sakant, tik padėjo, nes kresnojo vyro smūgis nuskriejo klaidingu keliu. Trumpu kairiniu kabliu prašvilpė kaip tik Franciui virš nosies, pakankamai arti, kad jis pajustų šilumą. Francis dar atsitraukė atgal, nuvertė kėdę, ta trinktelėjo į grindis, o kresnasis vyriškis šoko priekin, dar sykį paklaikusiai smūgiuodamas, ir pataikė Franciui aukštai į petį. Vyriškio veidas buvo raudonas iš įniršio, tačiau dėl apėmusio siuto jis atakavo netaikliai. Francis griuvo ant nugaros, trenkėsi į grindis taip smarkiai, kad net kvapą užėmė, o kresnasis vyriškis šoko ant jo, apžergė krūtinę ir grėsmingai palinko. Francis sugebėjo išlaisvinti rankas ir prisidengti, be to, ėmė bergždžiai spardytis, kai vyriškis ėmė vaišinti smūgių kruša, atsimušančia jam į dilbius.

– Užmušiu! – rėkė jis. – Užmušiu tave!

Francis muistėsi, sukinėdamasis kairėn ir dešinėn, iš visų jėgų stengdamasis išvengti smūgių šuorų. Tik iš šalies suvokė, kad iš tiesų jam nė sykio nekliuvo smarkiai. Suprato, jeigu kresnasis vyriškis bent mikrosekundę apsvarstytų savo puolimą, tai jis būtų du kartus baisesnis.

– Palik mane ramybėj! – bergždžiai suriko Francis.

Pro siaurą tarpelį tarp rankų, kuriomis atmušė ataką, Francis matė, kaip kresnasis vyriškis truputį kilsteli ir susikaupia, tarsi supratęs, jog reikia apmąstyti puolimą. Vyriškio veidas vis dar tebebuvo išraudęs, tačiau jame staiga atsirado tikslinga, protingesnė išraiška, tarsi visas susikaupęs pyktis būtų pasiųstas tekėti viena kryptimi. Francis užsimerkė ir paskutinį sykį beviltiškai sušuko:

– Nustok! – suprasdamas, kad tuoj bus rimtai sužeistas.

Jis bandė susigūžti, jau nebesuprasdamas, kokius žodžius rėkia, prašydamas vyriškio nustoti. Tik žinojo, kad tie žodžiai nieko verti, palyginti su priešais jį verdančiu įniršiu.

– Užmušiu tave! – pakartojo kresnasis vyriškis. Franciui nekilo abejonių dėl grasinimo rimtumo.

Vyriškis išleido gomurinį riksmą, o Francis stengėsi nusigręžti, tačiau tą sekundę viskas pasikeitė. Kažkokia jėga lyg smarkus vėjas rėžėsi į juos ir įtraukė į pašėlusį raizginį. Kumščiai, raumenys, smūgiai ir šauksmai susipynė kartu, o Francis nuriedėjo į šoną, staiga supratęs, jog kresnojo vyriškio svoris nebeslegia krūtinės ir jis jau laisvas. Jis persivertė, prišliaužęs atgal prie sienos, pamatė, kad kresnasis vyriškis ir Piteris staiga susikibo, susivijo į krūvą. Piteris apsivijo vyriškį kojomis ir sugebėjo prispausti vieną jo ranką, sugriebęs už riešo. Žodžiai dingo šauksmų kakofonijoje, ir jiedu lyg vilkelis sukosi ant žemės. Francis matė, kaip ir Piterio veidą iškreipė žiaurus įniršis, kai jis suko kresnojo vyriškio ranką taip, kad ši galėtų netgi lūžti. Tačiau tuo pat metu į Francio regėjimo lauką lyg raketos įskriejo dar du objektai – tai buvo broliai Mūziai baltais švarkais, besileidžiantys į peštynių įkarštį. Minutėlę skambėjo spiegiančio, šaukiančio pykčio orkestras, o paskui Didžiajam Juodukui pavyko sugriebti vyriškio ranką bei tuo pat metu savo masyviu dilbiu užspausti jam gerklę. Tuo tarpu Mažasis Juodukas trūktelėjo Piterį šalin, nerangiai priplojo jį prie sofos, kol didesnysis brolis spaudė kresnąjį vyriškį savo dusinančiame glėbyje.

Kresnasis vyriškis rėkavo nešvankybes ir epitetus, springdamas ir spjaudydamasis.

– Sušikti nigeriai žąsinai! Paleiskit mane! Paleiskit mane! Aš nieko nepadariau!

Piteris slystelėjo atgal. Jo nugara dabar rėmėsi į sofą, o kojos buvo ištiestos priešais. Mažasis Juodukas jį paleido ir šoko prie brolio. Abudu prityrę vyrai suraitė kresnąjį vyriškį taip, kad jis gulėjo po jais užlaužtomis rankomis, iš pradžių dar spardėsi, paskui nurimo.

– Laikykit jį tvirtai, – išgirdo Francis šone sakant. Jis pažvelgė į viršų ir pamatė, kad Evansas, mosuodamas poodiniu švirkštu, lūkuriavo tarpduryje.

– Tiesiog laikykit jį! – pakartojo ponas Blogis, paimdamas gabalėlį spiritu suvilgytos vatos į vieną ranką, švirkštą į kitą. Tada priėjo prie sanitarų ir isteriško kresnojo vyriškio, kuris vėl pradėjo sukiotis, grumtis ir piktai rėkti:

– Eikit šikt! Eikit šikt! Eikit šikt!

Ponas Blogis pavalė odos lopinėlį ir įbedė adatą vyriškiui į ranką vienu patyrusiu judesiu.

– Eikit šikt! – dar sykį suriko vyras, tačiau tai jau buvo paskutinis kartas.

Raminamieji suveikė greitai. Francis nežinojo, per kiek minučių, nes prarado laiko nuovoką, o jos vietą užėmė adrenalinas ir baimė. Po kelių minutėlių kresnasis vyras atsipalaidavo. Francis matė, kaip jo paklaikusios akys užsiveria ir jį storai užkloja sąmonės tamsa. Broliai Mūziai irgi atsipalaidavo, atleido savo gniaužtus ir atsitraukė, palikę vyriškį gulėti ant žemės.

– Mums reikės neštuvų, kad nugabentume jį į izoliatorių, – tarė ponas Blogis. – Jis po sekundės bus kaip negyvas.

Parodė į Mažąjį Juoduką. Šis linktelėjo.

Vyriškis suniurzgė, pasimuistė, o jo pėdos sukrutėjo lyg šuns, kuris sapnuoja, kad bėga. Evansas papurtė galvą.

– Kokia netvarka, – tarė jis. Po to apsidairė ir pamatė Piterį Gaisrininką, vis dar gulintį ant grindų, sunkiai kvėpuojantį ir trinantį ranką, ant kurios matėsi raudona įkandimo žymė.

– Tave irgi, – šaltai pasakė Evansas.

– Mane irgi ką? – paklausė Piteris.

– Izoliacija. Dvidešimt keturioms valandoms.

– Ką? Aš nieko nepadariau, išskyrus tai, kad patraukiau tą kalės vaiką nuo Paukštelio.

Mažasis Juodukas sugrįžo su išskleidžiamais neštuvais ir sesele. Jis prisigretino prie kresnojo vyriškio, vaistais nuraminto paciento, ir pradėjo vilkti tramdomaisiais marškiniais. Dirbdamas jis žvilgtelėjo į Piterį ir nežymiai papurtė galvą.

– Ką man reikėjo daryti? Leisti tam bičui negyvai uždaužyti Paukštelį?

– Izoliacija. Dvidešimt keturioms valandoms, – pakartojo Evansas.

– Aš ne... – pradėjo Piteris.

Evansas išlenkė antakius į viršų.

– Arba padarysi ką? Gal tu man grasini?

Piteris giliai įkvėpė.

– Ne. Aš tiesiog prieštarauju.

– Žinai, kas taisyklėse sakoma apie muštynes.

– Tai jis mušėsi. Aš bandžiau jį sulaikyti.

Evansas atsistojo prie Piterio ir krestelėjo galvą.

– Intriguojantis skirtumas. Izoliacija. Dvidešimt keturioms valandoms. Ar eisi gražiuoju, o gal norėtum truputį pavargti? – jis kilstelėjo viršun švirkštą, kad Piteris pamatytų. Francis regėjo didelį Evanso norą, jog Piteris neteisingai pasirinktų.

Pats Piteris, rodės, sunkiai valdė pykčio proveržį. Francis matė, kaip jis sugriežė dantimis.

– Gerai, – tarė jis. – Kaip pasakysit. Izoliacija. Veskitės mane, po velnių.

Tardamas tai, jis sunkiai atsistojo ant kojų ir klusniai nusekė

paskui Didįjį Juoduką, kuris kartu su broliu, įkėlę į neštuvus kresnąjį vyriškį, manevravo pro dienos kambario duris.

Evansas pasisuko į Francį.

– Tavo skruostas sumuštas, – tarė jis. – Paprašyk seselės, kad apžiūrėtų.

Tada jis irgi, pastūmęs duris, išėjo iš kambario, nė nežvilgtelėjęs į Liusi. Ji buvo įsitaisiusi prie durų ir tuo momentu įsmeigė į Francį deginantį, klausiantį žvilgsnį.

Vėliau tą naktį savo mažame kambarėlyje, seselių praktikančių bendrabutyje, Liusi viena sėdėjo tamsoje, besistengdama išvysti savo tyrimo pažangą. Miegas jos neėmė, todėl buvo pasikėlusi lovoje, atrėmusi nugarą į sieną. Žvelgė ir stengėsi įžiūrėti pažįstamas formas ją supančioje erdvėje. Jos akys iš lėto prisitaikė prie tamsos, tačiau po minutėlės jau galėjo neklysdama įžvelgti rašomąjį stalą, mažąjį staliuką, kabyklą prie lovos ir lempą. Ji ir toliau susikaupusi žiūrėjo. Atpažino gumulą drabužių, kurį bet kaip buvo numetusi ant kietos medinės kėdės, kai parėjusi ruošėsi gulti.

Pagalvojo, kad visa tai atspindėjo jos dabartinę veiklą. Buvo dalykų, kuriuos lyg ir atpažindavai, tačiau jie vis tiek likdavo užslėpti, iškreipti, uždengti tamsos, tvyrančios ligoninėje. Jai reikėjo rasti būdą atskleisti įkalčius, įtariamuosius ir prielaidas. Tik dar neįžvelgė kaip.

Liusi atlošė galvą ir pamanė, kad pridarė ligoninėje daug netvarkos. Tuo pat metu, nors nerado nieko konkretaus, į ką galėtų baksteléti pirštu, jautėsi labiau nei bet kada įsitikinusi, kad pavojingai priartėjo prie to, dėl ko ir atvyko į ligoninę.

Pabandė įsivaizduoti vyriškį, kurį medžiojo, tačiau suprato, kad jis, kaip ir tamsūs pavidalai kambaryje, išliko neapibrėžtas ir miglotas. Ligoninės pasaulis tiesiog nepasiduoda lengvoms prielaidoms, pamanė Liusi. Ji prisiminė tuzinus sykių, kai sėdėdavo priešais įtariamąjį policijos tardymo kameroje ar vėliau teis-

mo salėje. Pastebėdavo visas menkiausias detales: raukšleles ant vyro rankų, pasalūnišką žvilgsnį, galbūt manierą, kuria jis atlošdavo galvą – ir visa tai susidėliodavo į portretą žmogaus, vadinamo kaltu ir piktadariu. Kai jie sėdėdavo priešais Liusi, tai visada būdavo taip *akivaizdu*, pamanė ji. Vyrai, kuriuos matydavo suimtus ir apkaltintus, nešiodavo savo veiksmus lyg pigius kostiumus. Neklystamai.

Toliau spoksodama į naktį, ji pasakė sau, kad privalo mąstyti kūrybiškiau. Ne taip tiesmukiškai. Subtiliau. Pasaulyje, iš kurio atėjo, ji retai abejodavo, susidūrusi akis į akį su kaltinamuoju. Šiame pasaulyje viskas atvirkščiai. Nėra nieko, vien abejonės. Virpėdama nuo šaltuko, tačiau ne tokio, kuris sklistų pro atvirą langą, ji suvokė, kad, galimas dalykas, jau buvo akis į akį susidūrusi su medžiojamu žmogumi. Tačiau jis valdo situaciją.

Pakėlė ranką prie veido ir palietė randą. Ją užpuolęs vyras buvo tiesiog anonimiškumo klišė. Jo veidą dengė megzta slidininko kepuraitė, taigi ji tegalėjo matyti tamsias akis. Jis mūvėjo tamsias odines pirštines, vilkėjo džinsais ir niekuo neišsiskiriančiu bluzonu su gobtuvu, tokiu, kokį gali nusipirkti kiekvienoje viršutinių drabužių parduotuvėje. Avėjo „Nike“ sportbačiais. Jis teištarė kelis žodžius šiurkščiu gomuriniu balsu, tyčiomis tam, kad nuslėptų bet kokį akcentą. Iš tiesų jam nė nereikėjo nieko sakyti, prisiminė ji. Už jį kalbėjo žvilgantis medžioklinis peilis, perrėžęs Liusi veidą.

Tai buvo tai, apie ką ji įtemptai mąstė. Paskui, apsvarstydama įvykį, sustojo prie šios detalės ir paklausė savęs, ar tiesa, kad užpuolimo tikslas buvo ne tiek išprievartavimas, kiek jos veido subjaurojimas.

Liusi atsilošė, porą sykių tyčia bumbtelėdama pakaušiu į sieną, lyg nestiprūs smūgiai galėtų atpalaiduoti kokią nors mintį, kuri dabar buvo prilipusi prie jos vaizduotės. Kartais ji mąstydavo, kodėl atsitiko taip, kad visą jos gyvenimą pakeitė tas užpuolimas bendrabučio laiptinėje. Kiek laiko tai truko, paklausė

savęs. Tris minutes? Penkias minutes, nuo pradžios iki pabaigos, nuo pirmo siaubingo pojūčio, kai ją sugriebė, iki tolstančių jo žingsnių garso?

Tikrai ne daugiau, pasakė ji sau. Tačiau nuo to momento viskas pasikeitė.

Pirštų galiukais juto rumbuotą randą. Slenkant metams, jis susitraukė, beveik vėl susiliejo su oda.

Klausė savęs, ar pajėgs vėl kada įsimylėti. Tuo ji abejojo.

Paaiškinimas nebuvo toks paprastas, kaip kad polinkis nekęsti visų vyrų dėl to, ką padarė vienas. Ar nesugebėjimas įžvelgti skirtumo tarp tų vyrų, su kuriais susipažindavo, ir ano, ją nuskriaudusio. Atrodo, tarsi dalis jos aptemo ir sustingo. Ji žinojo, kad ją užpuolęs vyras kurstė daugelį jos gyvenimo veiksmų ir jog kiekvieną kartą, kaltinamai rodydama į eilinį iš baimės pageltusį teisiamąjį, pasiųsdama jį į kalėjimą, iš pasaulio atsiriekdavo atpildo riekę. Tačiau abejojo, ar tuštuma joje kada nors bus pakankamai užpildyta.

Jos mintys slystelėjo prie galvojimo apie Piterį Gaisrininką. Pernelyg panašus į mane, pamanė ji. Tai ją nuliūdino, o sunerimusi neįvertino to, kad jie abu panašiai sužeisti ir tai būtų galėję juos sujungti. Vietoj to bandė įsivaizduoti Piterį izoliatoriaus kambarėlyje. Tai buvo labiausiai panašus dalykas į kalėjimo vienutę, koks tik galėjo būti ligoninėje, o kai kuriais atvejais netgi dar blogiau. Kambarys egzistavo vieninteliu tikslu: sunaikinti visas išorines mintis, kurios galėtų įsiskverbti į paciento pasaulį. Pilko veltinio kamšalas dengė sienas. Lova buvo prikniedyta prie grindų. Vienintelis plonas čiužinys ir nušiurusi antklodė. Jokios pagalvės. Jokių batų raištelių. Jokio diržo. Tualetas, o jo bakelyje būdavo nedaug vandens, kad negalėtum nusiskandinti tokiu liūdnu būdu. Ji nežinojo, ar Piteriui apvilks tramdomuosius marškinius. Tai būtų procedūra, o ponui Blogiui patiktų, jog ši procedūra būtų atlikta. Minutėlę ji stebėjosi, kaip Piteris išvis sugebėdavo išlaikyti sveiką protą, nors viskas, kas jį supo, buvo be-

protiška. Ji spėjo, kad prireikdavo nemenkos valios jėgos nuolat priminti sau, jog čia ne tavo vieta.

Tai turėtų būti skausminga, pamanė.

Suprato: tuo atžvilgiu jie dar panašesni.

Liusi giliai įkvėpė ir pasakė sau, kad miegas gyvybiškai būtinas. Ryt ryte ji privalėjo būti budri. Kažkas paskatino Franci susidurti su kresnuoju vyriškiu, ir nors nežinojo, kas tai buvo, tačiau įtarė, tai tiesiogiai susiję su tyrimu. Ji nusišypsojo. Francis įrodė, jog padeda kur kas daugiau, nei ji galėjo įsivaizduoti.

Užsimerkė, bandydama viena tamsa nuvyti kitą, ir staiga suprato, kad girdi keistą garsą, pažįstamą, tačiau keliantį nerimą. Išsyk atsimerkė, suprasdama, tas garsas – tai minkšti žingsniai kilimu išklotu koridoriumi už jos durų. Ji ilgai, lėtai, su švilpesiu iškvėpė, o jos širdies ritmas paspartėjo. Tučtuojau perspėjo save, jog tai klaida, nes tokie žingsniai nebuvo neįprasti praktikančių bendrabutyje. Galų gale juk būdavo skirtingos pamainos. Buvo vietų, kur reikėdavo budėti dvidešimt keturias valandas per parą, ir dėl to miego ritmas bendrabutyje būdavo visai netvarkingas.

Tačiau įsiklausius pasirodė, kad žingsniai sustojo prie jos durų.

Ji sustingo lovoje, tiesdama galvą silpno, savito garso kryptimi.

Pasakė sau, kad suklydo, tačiau tada jai pasirodė, jog išgirdo tyliai pasukant durų rankeną.

Liusi išsyk pasisuko į spintelę prie lovos ir, triukšmingai grabinėdama, sugebėjo įjungti lempą. Šviesa užliejo kambarį, o ji porą sykių sumirksėjo, kol akys prisitaikė. Beveik tuo pačiu judesiu šoko iš guolio ir žengė per kambarį. Atsitrenkė į metalinę šiukšliadėžę, o ta garsiai nudardėjo grindimis. Durys buvo užsklęstos. Liusi matė, kad skląstis nė nepajudėjęs iš savo vietos. Skubiai perėjusi per kambarį, prisispaudė prie kietų medinių durų ir priglaudė prie jų ausį.

Neišgirdo nieko.

Ji klausėsi, tikėdamasi išgirsti garsą. Bet ką, patvirtinančio,

jog kas nors buvo už durų, spruko šalin, kad ji buvo viena arba kad nebuvo.

Tyla sukaustė taip pat baisiai kaip ir sunerimti privertęs garsas.

Ji laukė.

Pasilenkusi į priekį, leido sekundėms eiti pro šalį.

Minutę. Galbūt dvi.

Pro atidarytą langą už savęs staiga išgirdo balsus, sklindančius iš apačios. Nuaidėjo juokas, prie jo prisidėjo kitas.

Ji pasisuko vėl į duris. Ištiesė ranką, atšovė skląstį ir staigiu, greitu judesiu atidarė duris.

Koridorius buvo tuščias.

Ji žengė lauk ir pasižvalgė kairėn ir dešinėn.

Buvo vienui viena.

Liusi dar sykį giliai įkvėpė, leisdama į plaučius besiliejančiam orui nuraminti jos besidaužančią širdį. Ji papurtė galvą. *Tu visą laiką buvai viena*, – tarė ji sau. *Tu pati leidi, kad dėtųsi tokie dalykai.* Ligoninė buvo nepažįstamų kraštutinumų vieta. Dėl to, jog buvo apsupta keisto elgesio bei psichikos ligų, Liusi pradėjo nervintis. Jei kas nors čia ir norėjo ją pagąsdinti, tai daug labiau turėtų bijoti jos. Ši bravūra ją padrąsino.

Tada ji atsitraukė atgal į buvusį Trumpos Blondinės kambarį. Užsirakino duris ir, prieš guldama atgal į lovą, prirėmė duris medine kėde. Nekokia užtvara, bent jau ji abejojo, kad kėdė būtų veiksminga. Tačiau pastatė ją taip, jog durims atsidarius baldas parvirstų ant grindų. Ji dar paėmė metalinę šiukšliadėžę ir padėjo ant viršaus, paskui prie laikinojo bokšto dar pridėjo savo lagaminėlį. Buvo įsitikinusi, kai visa tai virs ant grindų, sukelto triukšmo pakaks, kad ji išsyk pabustų, kad ir kaip giliai būtų įmigusi.

Dvidešimt trečias skyrius

Ar ten buvai tu?

– Aš visada buvau.

– Tu rizikavai, – ketindamas ginčytis, kietai tariau aš. – Juk galėjai viską padaryti nepastebėtas, bet nepadarei, o tai buvo klaida. Pradžioje to nepastebėjau, bet pagaliau viską supratau.

– Daug buvo dalykų, kurių tu nematei, Paukšteli.

– Tavęs čia nėra, – lėtai pasakiau, mano žodžių tonui išduodant pasitikėjimo savimi trūkumą. – Tu tik prisiminimas.

– Ne tik kad esu, – sušnypštė Angelas, – bet šiuo metu esu čia dėl tavęs.

Aš pasisukiojau, tartum galėčiau pamatyti balsą, kuris nedavė man ramybės. Bet jis buvo lyg šešėlis, skraidantis nuo vieno tamsaus kambario kampo iki kito, visada išsisukantis, todėl man nepasiekiamas. Griebiau peleninę, prigrūstą nuorūkų ir sumaigytų cigarečių filtrų, ir iš visų jėgų sviedžiau į neaiškų pavidalą. Jo juokas sumišo su dūžtančio stiklo garsu, kai peleninė trenkėsi į sieną ir ištiško. Aš pasisukau dešinėn, paskui kairėn, bandydamas jį susekti, tačiau Angelas judėjo pernelyg greitai. Šaukiau jam, jog stovėtų vietoje, kad jo nebijau, kautųsi sąžiningai, o visa tai skambėjo kaip žaidimų aikštelėje žliumbiančio vaiko bandymai pasipriešinti peštukui. Kiekvieną akimirką jaučiausi vis blogiau, sulig kiekviena sekunde da-

riausi vis menkesnis, vis mažiau pajėgus apsiginti. Supykęs griebiau medinę taburetę ir sviedžiau per kambarį. Ji trenkėsi į durų rėmą, atskėlė gabalą dažyto medžio, tada dunkstelėjo ant grindų.

Kiekvieną sekundę jaučiausi vis labiau grimztantis į neviltį. Plačiai išplėtęs akis, dairiausi kambaryje Piterio, kuris galėtų padėti, bet jo čia nebuvo. Bandžiau įsivaizduoti Liusi, Didįjį Juoduką, Mažąjį Juoduką ar bet kurį kitą iš ligoninės, tikėdamasis iš savo atminties ištraukti ką nors, kas galėtų stovėti man prie šono ir padėti kovoje.

Aš buvau vienas, o ta vienatvė, rodėsi, lyg šūvis į širdį.

Minutėlę maniau, kad aš jau žuvęs, tačiau tada, pro visą buvusios ir dar būsimos beprotystės rūką ir triukšmą, išgirdau garsą, kuris atrodė neįprastas. Reiklus tuksenimas, kuris rodėsi, na, ne vietoje. Ne visai netinkamas, tačiau kažkoks kitoks. Man prireikė kelių minutėlių, kad susikaupčiau ir suprasčiau, kas tai. Kažkas beldė į duris.

Angelas dar sykį stingdomai kvėptelėjo man į sprandą.

Beldimas nenutilo. Jis vis garsėjo, lyg garsinamas radijas.

Aš atsargiai artinausi prie garso šaltinio.

– Kas ten? – paklausiau. Aš jau nebuvau visiškai tikras, jog garsai iš išorės pasaulio buvo nors kiek realesni negu gyvatiškas Angelo balsas ar netgi vienas iš atsitiktinių raminančių Piterio vizitų. Viskas lyg sriuboje sumišo į marmalą.

– Francis Petrelis?

– Kas ten? – pakartojau aš.

– Čia ponas Kleinas iš Sveikatos centro.

Vardas, atrodė, šiek tiek pažįstamas. Skambėjo kaip tolimas, tarsi priklausytų vaikystės atsiminimams, o ne dabartiniams įvykiams. Aš palenkiau galvą prie durų, bandydamas susieti balsą su veidu, ir mano atmintyje lėtai išryškėjo žmogaus bruožai. Liesas, praplikęs vyriškis storais akiniais ir truputį švepluojantis, nervingai trinantis smakrą artinantis vakarui, kai jau pavargdavo, arba tada, kai kuris nors iš jo pacientų nedarydavo pažangos.

Nebuvau tikras, ar jis iš tiesų čia. Nebuvau tikras, ar tikrai jį girdžiu. Tačiau žinojau, jog kažkur iš tiesų egzistuoja ponas Kleinas, kad mes daug sykių kalbėjomės jo pernelyg šviesiame, negausiai apstatytame kabinete. Visgi buvo mažytė galimybė, kad čia iš tiesų jis.

– Ko norite? – paklausiau, vis dar stovėdamas prie durų.

– Praleidai porą paskutinių terapijos seansų, tau paskirtų lankyti reguliariai. Mes dėl tavęs susirūpinome.

– Praleidau sutartus seansus?

– Taip. Be to, tau paskirti vaistai, ir reikia patikrinti jų poveikį tavo organizmui. Tikriausiai reikia išrašyti naujų receptų. Prašau, gal galėtum atidaryti duris?

– Kodėl pas mane atėjote?

– Jau sakiau, – tęsė ponas Kleinas. – Tau paskirta reguliariai lankytis klinikoje. Praleidai sutartus apsilankymus. Anksčiau niekada nepraleisdavai. Nė sykio nuo pat išrašymo iš Valstybinės Vakarų ligoninės. Žmonės susirūpinę.

Aš papurčiau galvą. Išmaniau pakankamai, kad neatidaryčiau durų.

– Man viskas gerai, – sumelavau. – Prašau palikti mane ramybėje.

– Iš balso nepasakyčiau, jog tau viskas gerai, Franci. Atrodai įsitempęs. Girdėjau iš buto sklindančius šauksmus, kai lipau laiptais. Skambėjo, tarsi čia vyktų muštynės. Ar su tavim bute dar kas nors yra?

– Ne, – pasakiau. Tai nebuvo visiškai tiesa, tačiau ir ne visai melas.

– Kodėl gi tau neatidarius durų, kad mes galėtume lengviau pasikalbėti?

– Ne.

– Franci, nėra ko bijoti.

Tačiau iš tiesų tikrai buvo ko bijoti.

– Palikite mane ramybėje. Man nereikia jūsų pagalbos.

– Jei paliksiu ramybėje, ar pažadi pats ateiti į kliniką?

– Kada?

– Šiandien. Vėliausiai rytoj.

– Galbūt.

– Tai nekoks pažadas, Franci.

– Aš pasistengsiu.

– Man reikia, kad duotum žodį, jog ateisi į kliniką šiandien arba rytoj ir leisi atlikti visus tyrimus.

– Arba kas bus?

– Franci, – kantriai pasakė jis, – negi iš tiesų reikia užduoti šį klausimą?

Aš vėl palenkiau galvą prie durų ir trinktelėjau į jas kakta. Vieną sykį, paskui kitą, tarsi taip galėčiau išvaikyti mintis ir baimes.

– Jūs išsiųsite mane atgal į ligoninę, – atsargiai pasakiau. Labai tyliai.

– Ką? Negirdžiu, ką sakai.

– Aš nenoriu grįžti atgal, – tęsiau. – Nekenčiau tos vietos. Aš ten vos nenumiriau. Nenoriu grįžti į ligoninę.

– Franci, ligoninė uždaryta. Ir tai tik į gera. Tau nereikės ten grįžti. Niekam nebereikia.

– Aš tiesiog negaliu grįžti.

– Franci, kodėl tau neatidarius durų?

– Jūsų čia iš tikrųjų nėra, – pasakiau. – Jūs tik dar vienas sapnas.

Ponas Kleinas sudvejojo, tada pasakė:

– Franci, tavo seserys dėl tavęs jaudinasi. Daug žmonių dėl tavęs jaudinasi. Gal leistum nuvesti tave į kliniką?

– Klinika netikra.

– Tikra. Tu pats tai žinai. Juk buvai ten daug kartų.

– Eikit šalin.

– Tada pažadėk, kad ateisi ten pats.

Aš giliai įkvėpiau.

– Na gerai. Pažadu.

– Pasakyk tai, – neatstojo ponas Kleinas.

– Pažadu, kad ateisiu į kliniką.

– Kada?

– Šiandien. Arba rytoj.

– Duodi žodį?

– Taip.

Jutau, kaip ponas Kleinas vėl abejoja už durų, tarsi svarstytų, tikėti manimi ar ne. Galų gale po minutėlės tylos jis tarė:

– Na gerai. Aš tuo patikėsiu. Tačiau nenuvilk manęs, Franci.

– Nenuvilsiu.

– Jei nuvilsi, Franci, aš grįšiu.

Tai man skambėjo kaip grasinimas. Aš giliai atsidusau.

– Aš ateisiu, – ištariau.

Klausiausi, kaip jo tolstantys žingsniai nuaidi koridoriumi.

Gerai, pasakiau sau, ir nurepečkojau atgal prie prirašytos sienos. Išmečiau poną Kleiną iš atminties, kartu su alkiu, troškuliu, miegu ir visa kita, kas galėjo sutrukdyti mano pasakojimui.

Buvo jau gerokai po vidurnakčio, o Francis jautėsi vienišas tarp kimaus kvėpavimo ir padriko knarkimo garsų, užtildžiusių Amersto miegamąjį. Jis buvo toje drumstoje pusiau miego būsenoje, erdvėje tarp budrumo ir sapnų, kurioje supantis pasaulis atrodė neryškus, tarsi inkarai, jungiantys jį su realybe, būtų atsipalaidavę, o jis būtų blaškomas pirmyn ir atgal nematomų srovių ir potvynių.

Rūpinosi dėl Piterio, kuris pono Blogio įsakymu buvo užrakintas izoliatoriaus kambarėlyje su paminkštintomis sienomis. Šis, supančiotas tramdomaisiais marškiniais, turbūt grūmėsi su visokiomis baimėmis. Francis prisiminė savo paties praleistas valandas izoliatoriuje ir sudrebėjo. Surištas ir paliktas vienas jis buvo be galo išsigandęs. Spėjo, kad Piteriui taip pat baisu ir jis net negaus abejotino privalumo būti užmigdytas vaistais. Piteris daug sykių sakė Franciui, jog nebijo sėsti į kalėjimą, tačiau kažkodėl Francis manė, kad kalėjimo pasaulis, nors ir koks atšiaurus, negali lygintis su Valstybinės Vakarų ligoninės izoliatoriu-

mi. Izoliatoriaus vienutėse, rodėsi, kiekvieną sekundę praleidi su nenusakomo skausmo šmėklomis.

Jis pamanė pats sau: gerai, kad mes visi išprotėję. Nes jeigu tokie nebūtume, tai labai greitai ši vieta išvarytų mus iš proto.

Francis juto, kaip jį strėle perveria neviltis, nes tą sekundę suprato, kad Piterio tikrovės suvokimas vienu ar kitu būdu atvers jam duris išeiti iš ligoninės. Tuo pat metu žinojo, kaip sunku jam pačiam būtų rasti pakankamai stiprią atramą slidų skalūno uolos šlaitą primenančioje savo vaizduotėje. To reikėtų, jog įtikintų Gulptililį arba Evansą, ar ką nors kitą iš Valstybinės Vakarų ligoninės, kad jį išleistų. Netgi jei pradėtų informuoti Gulptililį apie Liusi Džons ir jos tyrimo pažangą, kaip kad pageidavo daktaras, abejojo, ar tai atvestų prie kitokios lemties, nei dar daugiau naktų klausytis, kaip žmonės dejuoja kančiose, sapnuodami siaubingus košmarus.

Jis buvo varginamas dalykų, atslenkančių kartu su miegu, grūmėsi su viskuo, kas jį supo, kai pabusdavo. Taigi Francis užsimerkė ir vijo šalin aplinkinius garsus, melsdamasis, kad iki ryto jam pavyktų išmiegoti porą ramių valandų, be jokių sapnų.

Dešinėje, už kelių gultų, jis staiga išgirdo daužymo garsą, tarsi vienas iš pacientų raitytųsi ir sukiotųsi, ištiktas košmaro. Neatmerkė akių, lyg tai padėtų nuvyti ir kokio nors kito paciento sapnus sutrukdžiusią agoniją.

Po minutėlės triukšmas nutyko, ir Francis dar stipriau suspaudė vokus, murmėdamas pats sau, o galbūt klausydamasis balso, sakančio: *Eik miegoti.*

Tačiau kitas jo išgirstas garsas buvo visai neįprastas. Džirgžtelėjimas.

Paskui – šnypštimas.

Tada vienu metu juto ir balsą, ir kaip staigiai ranka užspaudė Franciui akis.

– Neatsimerk, Franci. Tiesiog klausyk, bet neatsimerk.

Francis stipriai įkvėpė, greitai įtraukė labai karšto oro. Iš pra-

džių instinktas skatino jį rėkti, tačiau jis susitvardė. Jo kūnas trūktelėjo, nes Francis pradėjo keltis, tačiau su didele jėga buvo nustumtas atgal ant pagalvės. Pakėlė ranką, norėdamas sugriebti Angelo riešą, tačiau šiojo balsas jį sustabdė.

– Nejudėk, Franci. Neatmerk akių, kol tau neliepsiu. Aš žinau, kad nemiegi. Žinau, jog girdi kiekvieną mano žodį, taigi lauk, kol tau paliepsiu.

Francis pastiro lovoje. Už akis dengiančios tamsos juto virš jo stovintį žmogų. Niūksantis siaubas ir tamsa.

– Tu žinai, kas čia, ar ne, Franci?

Šis lėtai linktelėjo.

– Franci, jei pajudėsi, mirsi. Jei atsimerksi, mirsi. Jei pabandysi surikti, mirsi. Supranti mūsų šios nakties nekalto pokalbio taisykles?

Angelo balsas buvo žemas, vos garsesnis už šnabždesį, tačiau daužė Francį lyg kumščiai. Jis nedrįso nė krustelėti, nors vidaus balsai rėkė bėgti ir slėptis. Kai jis taip gulėjo lovoje, blaškomas vidinio nerimo ir abejonių, plaštaka, dengusi jo akis, staiga atsitraukė, tačiau ją pakeitė kai kas daug baisesnio.

– Ar jauti, Franci? – paklausė Angelas.

Jis jautė prie skruosto kažką šalta. Prispaustas buvo plokščias ir ledinis. Francis nejudėjo.

– Ar žinai, kas čia, Franci?

– Ašmenys, – atsakydamas sušnabždėjo Francis.

Minutėlę Angelas dvejojo, paskui žemu, baisiu balsu tęsė:

– Tu juk žinai apie šitą peilį, Franci?

Jis vėl linktelėjo, nors iš tiesų ne visai suprato klausimą.

– Ką žinai apie jį, Franci?

Jis sunkiai gurktelėjo. Gerklė buvo išdžiūvusi. Francis jautė, kaip peilio ašmenys toliau spaudžiami prie veido, ir nedrįso nė trupučio pasisukti, nes bijojo, jog tai išsyk perrėš odą. Jis neatmerkė akių, tačiau stengėsi pajusti, kokio dydžio figūra stovi prie jo lovos.

– Aš žinau, kad jis aštrus, – silpnai tarė Francis.

– Tačiau koks aštrus?

Francis nepajėgė išspausti atsakymo iš mirtinai perdžiūvusios gerklės. Jis tik tyliai suvaitojo.

– Leisk man atsakyti į mano paties užduotą klausimą, – tarė Angelas vis dar ne ką garsiau už šnabždesį, tačiau jo balso aidas atsimušė Francio viduje smarkiau nei riksmas. – Jis labai labai aštrus. Tarsi skustuvo ašmenys. Taigi, jei bent truputėlį pajudėsi, bus perpjautas tavo veidas. Jis dar ir stiprus, Franci, pakankamai stiprus, kad lengvai perrėžtų odą, kūną ir netgi kaulą. Tačiau tau tai ne naujiena, ar ne, Franci, nes jau žinai kelias vietas, kur buvo šis peilis?

– Taip... – sukrenkštė Francis.

– Kaip manai, ar Trumpa Blondinė suprato, ką reiškia šis peilis, smingantis jai į gerklę?

Francis nežinojo, ką Angelas tuo nori pasakyti, taigi tylėjo.

Nuvinguriavo tylus, slidus juokas.

– Pagalvok apie šį klausimą, Franci. Norėčiau išgirsti atsakymą.

Francis neatmerkė suspaustų vokų. Minutėlę jis tikėjosi, kad tas balsas tebuvo naktinis košmaras ir visa tai iš tiesų nevyko, tačiau, jam to geidžiant, peilis vis smarkiau buvo spaudžiamas prie skruosto. Haliucinacijų pilname pasaulyje šie ašmenys buvo tikri ir aštrūs.

– Nežinau, – iškosėjo Francis.

– Nepakankamai naudojiesi vaizduote, Franci. Čia ji yra viskas, ką turime, argi ne? Vaizduotė. Ji gali vesti mus nepakartojamais, pavojingais takais, priversti mus pasielgti piktai ir žudikiškai, tačiau tai vienintelis dalykas, kuris iš tiesų priklauso mums, ar ne?

Francis pamanė, jog tai tiesa. Jis būtų linktelėjęs, tačiau bijojo, kad bet koks judesys įrėš veide randą, kaip Liusi. Taigi gulėjo toks pastėręs ir ramus, koks tik begalėjo, vos kvėpuodamas, kovodamas su raumenimis, kurie norėjo trūkčioti iš siaubo.

– Taip, – sušnibždėjo vos judindamas lūpas.

– Ar pajėgi suvokti, kokia mano *vaizduotė*, Franci?

Vietoj žodžių, kuriuos jis pabandė ištarti, vėl tepasigirdo gergždžiantys garsai.

– Taigi, ką suprato Trumpa Blondinė, Franci? Ar ji juto tik skausmą? O gal kažką gilesnio ir daug baisesnio? Ar ji susiejo tą jausmą, kai peilis perrėžė jos kūną, su besiliejančiu krauju. Ar ji viską suprato, ar suvokė, kad tai jos pačios gyvybė gęsta, o bejėgiškumas toks apgailėtinas?

– Nežinau, – išspaudė Francis.

– O kaipgi tu, Franci? Ar jauti, kaip arti mirties esi?

Francis nepajėgė atsakyti. Už užmerktų akių jis tematė raudoną siaubo uždangą.

– Ar jauti, kaip tavo gyvybė kabo ant plonyčio plauko, Franci?

Jis žinojo, kad į šitą klausimą nė nereikėjo garsiai atsakyti.

– Ar supranti, jog aš galiu atimti tau gyvybę nors ir šią sekundę, Franci?

– Taip, – ištarė jis, nors nė nežinojo, kur rado jėgų ištarti šį vieną žodį.

– Ar supranti, galiu atimti tau gyvybę per dešimt sekundžių? O gal trisdešimt sekundžių ar netgi visą minutę. Priklauso nuo to, kiek norėsiu pasimėgauti tuo momentu. O gal šiąnakt dar ne laikas. Gal rytojus labiau tiks mano planams. Arba kita savaitė. Arba kiti metai. Kada tik panorėsiu, Franci. Tu esi čia, šioje lovoje, šioje ligoninėje kiekvieną naktį ir niekada nežinosi, kada aš galiu grįžti, argi ne? Galbūt man reikėtų dabar tai padaryti, sutaupyti šiek tiek vargelio...

Peilio plokštuma buvo pasukta, ir vieną sekundę Francio odą palietė aštrūs ašmenys, paskui plokštuma grįžo į pradinę padėtį.

– Tavo gyvybė priklauso man, – tęsė Angelas. – Galiu atimti ją, kada tik panorėsiu.

– Ko tu nori? – paklausė Francis. Jis juto, kaip po smarkiai užmerktais vokais kaupiasi ašaros, o baimė pagaliau prasiveržė ir jo rankos bei kojos ėmė spazmuoti iš siaubo.

– Ko aš noriu? – vyriškis nusijuokė, šnypšdamas ne ką garsiau

už šnabždesį. – Šiąnakt jau gavau, ko noriu, ir esu dar arčiau visko, ko tik noriu. Daug arčiau.

Francis jautė, kaip Angelas palenkia veidą prie jo taip arti, jog abiejų vyrų lūpos tėra per porą colių vienos nuo kitų, lyg įsimylėjėlių.

– Aš arti visko, kas man svarbu, Franci. Taip arti, kad aš lyg tave sekantis šešėlis. Aš tarsi kvapas, įsigeriantis į tave, kurį tegali užuosti šuva. Aš lyg atsakymas į mįslę, kuri truputį per daug sudėtinga, kad tokie kaip tu apskritai ją suprastų.

– Ką nori, jog padaryčiau? – Francis jau beveik maldavo. Rodėsi, jis norėtų gauti kažkokią užduotį ar darbą, tai, kas galėtų išvaduoti nuo Angelo buvimo.

– Nieko, Franci. Išskyrus tai, kad atsimintum mūsų mažą pokalbį, užsiimdamas savo kasdieniais reikalais, – atsakė Angelas.

Minutėlę stojo tyla, paskui jis tęsė:

– Gali suskaičiuoti iki dešimt ir tada atsimerkti, Franci. Prisimink, ką tau sakiau. Beje, – Angelas, rodos, buvo džiugus ir siaubingas tuo pat metu, – aš dar palikau dovanėlę tavo draugui Gaisrininkui ir tai kalei prokurorei.

– Ką?

Angelas prikišo veidą dar arčiau prie Francio, taip, kad netgi oda juto jo kvėpavimą.

– Aš mėgstu palikti žinią. Kartais ji būna tai, ką pasiimu. Tačiau šį kartą ji tai, ką palieku.

Po šių žodžių spaudimas prie jo skruosto staiga dingo, ir Francis pajuto, kaip vyriškis pasitraukė nuo lovos šono. Francis sulaikęs kvapą pradėjo skaičiuoti. Lėtai, nuo vieno iki dešimties, kol atmerkė akis.

Dar kelias sekundes truko, kol jo akys prisitaikė prie tamsos, tačiau po to jis išsyk pakėlė galvą ir pažvelgė miegamojo durų link. Vieną sekundę Angelas buvo apibrėžto pavidalo, švytintis. Jis buvo atsisukęs, žiūrėjo į Francį, tačiau šis negalėjo įžiūrėti

jokių jo bruožų, išskyrus porą akių. Jos, rodės, skleidė švytinčią baltą aurą, supančią jį lyg kokia kito pasaulio šviesa. Tada reginys išnyko, durys slopiai, dusliai bumbtelėdamos užsitrenkė, paskui ėjo su niekuo nesupainiojamas rakinamos spynos garsas. Franciui atrodė, kad ta spyna užrakina visas viltis ir galimybes. Jis sudrebėjo, nesuvaldomai tirtėjo visu kūnu, tarsi būtų panardintas į ledinį vandenį ir jau ištiktas hipotermijos. Gulėjo savo lovoje, nirdamas pro baimės ir nerimo tamsą, įsikūrusią jame, lyg infekcija, nekliudomai plintanti kūnu. Jis klausė savęs, ar pajėgs pajudėti, kai kambarį nušvies ryto šviesa. Vidaus balsai tylėjo, tarsi ir jie bijotų, jog Francis balansuoja ant neaprėpiamos baimės uolos krašto, o jeigu staiga paslys ir nukris, niekada nebegalės išlipti.

Francis gulėjo tyliai, nemiegodamas, nejudėdamas visą naktį. Kvėpavo negiliai, plaučiai spazmavo. Jautė, kaip trūkčioja pirštai.

Jis nieko nedarė, tik klausėsi aplinkinių garsų ir savo širdies plakimo. Kai išaušo rytas, nebebuvo tikras, kad galės priversti pajudėti savo galūnes. Netgi nežinojo, ar jam pavyks patraukti akis nuo miegamojo lubų vieno taško, į kurį spoksojo lyg prirakintas. Ten matė tiktai siaubą, apsilankiusį naktį prie lovos. Jis juto, kaip galvoje blaškosi emocijos, be tvarkos trankydamosi į sieneles, čiūžčiodamos, slidinėdamos, skubėdamos, bėgdamos, nevaldomos. Jis jau nebuvo tikras, kad galėtų jas suvaldyti ir susigrąžinti bet kokį tikrovės suvokimą. Sekundėlę pamanė, jog gal iš tiesų šiąnakt numirė, Angelas tikrai perpjovė gerklę kaip Trumpai Blondinei. Galbūt viskas, ką jis dabar manė ir girdėjo, buvo tiktai sapnas, užsilikęs paskutinių sekundžių sąmonės dvelktelėjimas, o pasaulis aplink jį iš tiesų buvo visiškai tamsus, jį ir toliau laikė apglėbusi naktis, jo kraujas tolygiai liejosi lauk, sulig kiekvienu širdies dūžiu.

– Nagi, vaikinai, – išgirdo jis prie durų. – Laikas keltis ir veikti. Pusryčiai laukia.

Tai buvo Didysis Juodukas, kaip visada, sveikinantis miegamojo gyventojus.

Aplink jį žmonės niurzgėjo, keldamiesi iš miego, palikdami už savęs visus neramius sapnus ir kamuojančius naktinius košmarus. Visi nežinojo, kad tarp jų naktį vaikščiojo tikras, kvėpuojantis košmaras.

Francis ir toliau gulėjo pastiręs, lyg priklijuotas prie gulto. Jo galūnės atsisakė paklusti.

Keli vyrai žvilgtelėjo į jį, šlepsėdami pro šalį.

Jis išgirdo Napoleoną sakant:

– Nagi, Paukšteli, einam pusryčiauti... – tačiau apvaliojo vyruko balsas nutyko, nes šis turbūt pamatė Francio veido išraišką.

– Franci? – išgirdo jis, bet neatsiliepė. – Paukšteli, ar viskas gerai?

Jis vėl pabandė įveikti save. Viduje sukilo balsai. Jie prašė, jie meilikavo, jie vis reikalavo ir vis reikalavo: *Kelkis, Franci! Nagi, Franci! Stokis! Nuleisk kojas ant grindų ir kelkis! Prašau, Franci, prašau, kelkis!*

Jis nežinojo, ar turi tam jėgų. Nežinojo, ar kada nors išvis beturės tam jėgų.

– Paukšteli? Kas nutiko? – jis girdėjo, kad Napoleono balsas susijaudinęs, beveik gailus.

Neatsiliepė, tik toliau spoksojo į lubas, vis labiau įtikėdamas, kad miršta. O gal jis buvo miręs, ir kiekvienas girdimas žodis tebuvo paskiausi gyvųjų pasaulio aidai, palydintys jo paskutinius širdies dūžius.

– Pone Mūzi! Ateikite šen! Mums reikia pagalbos! – staiga pasirodė, kad Napoleonas tuoj apsiverks.

Francis jautė, kaip sukdamasis lekia dviem skirtingomis kryptimis. Viena, rodėsi, traukia žemyn, kita vertė jį sklęsti aukštyn. Jos grūmėsi vaikino viduje.

Didysis Juodukas prasibrovė iki jo. Francis girdėjo, jog liepiama likusiems Amersto miegamojo gyventojams eiti į korido-

rių. Jis pasilenkė prie nejudraus Francio pavidalo, įdėmiai žvelgdamas jaunuoliui į akis, greitakalbe murmėdamas keiksmus.

– Nagi, po šimts velnių, Franci, kelkis! Kas nutiko?

– Padėkite jam... – maldavo Napoleonas.

– Stengiuosi, – atsakė Didysis Juodukas. – Franci, pasakyk, kas negerai?

Jis garsiai suplojo rankomis priešais Francio veidą, stengdamasis išgauti kokią nors reakciją. Sugriebė Francį už peties ir smarkiai papurtė, tačiau tasai ir toliau sustingęs gulėjo guolyje.

Francis manė nebeturįs daugiau žodžių. Jis abejojo savo gebėjimu kalbėti. Jo viduje viskas apsiblausė ir sustingo, lyg tvenkinį aptraukiantis ledas.

Susimaišę vidaus balsai padvigubino komandų skaičių, prašydami, ragindami jį atsakyti.

Vienintelė mintis, prasiskverbusi pro Francio baimę, buvo ta, kad jeigu jis nesujudės, tai tikrai numirs. Tada košmaras taptų tiesa. Rodės, du dalykai susimaišė. Taip, kaip daugiau nebesiskyrė naktis ir diena, nebebuvo ir skirtumo tarp sapno ir pabudimo. Jis vėl susvyravo ant sąmonės krašto. Dalis jo ragino viską užverti, atsitraukti, rasti saugumą atsisakius gyventi, o kita dalis maldavo žengti į šalį nuo viliojančio tuščio, negyvo pasaulio, kuris netikėtai ėmė kviesti lyg sirenos daina.

Nemirk, Franci!

Iš pradžių jis manė, kad tai kalba vienas iš įprastų balsų. Tada, tą rizikingą sekundę, suprato, kad tai jis pats.

Taigi, sukaupdamas visus jėgų likučius, Francis iškrankė žodžius, kuriuos dar prieš sekundę manė amžinai dingus iš jo pasaulio.

– Jis čia buvo... – išspaudė Francis, lyg paskutinį mirštančiojo atodūsį, tačiau jo paties balso garsas, priešingai, atgaivino jį.

– Kas? – paklausė Didysis Juodukas.

– Angelas. Jis su manim kalbėjo.

Sanitaras loštelėjo atgal, po to pasilenkė į priekį.

– Ar jis tave sužeidė?

– Ne. Taip. Nesu tuo tikras, – tarė Francis. Kiekvienas žodis po truputį jį stiprino. Jis jautėsi kaip žmogus, kuriam staiga atslūgo karštinė.

– Ar gali atsistoti? – paklausė Didysis Juodukas.

– Pasistengsiu, – atsakė Francis. Didžiajam Juodukui jį prilaikant, o Napoleonui išskėtus rankas, tarsi galėtų sulaikyti jį, jeigu grius, Francis pakilo ir iškišo kojas pro lovos kraštą. Sekundėlę apsvaigo, kai kraujas iš galvos suplūdo žemyn. Paskui atsistojo.

– Gerai, – sušnabždėjo Didysis Juodukas. – Tu turbūt kaip reikiant išsigandai.

Francis neatsakė. Tai buvo akivaizdu.

– Ar susitvarkysi, Paukšteli?

– Tikiuosi.

– Niekam nesakykime, gerai? Pakalbėk su panele Džons ir Piteriu, kai jis išeis iš izoliatoriaus.

Francis linktelėjo. Vis dar drebėjo. Didysis juodaodis sanitaras suprato, kaip arti Francis buvo prie to, kad niekada nebepakiltų iš lovos. Arba prie kritimo į tuštumą, kurioje gyveno pacientai katos, žvelgiantys į tik jiems egzistuojantį pasaulį. Jis žengė netvirtą žingsnį į priekį, paskui dar vieną ir pajuto, kaip jo kūnu vėl teka kraujas, o dar didesnio pamišimo negu dabartinis grėsmė atsitraukia. Jis jautė dirbančius savo raumenis ir širdį. Jo balsai džiaugsmingai jį pasveikino, paskui nutilo, lyg džiaugdamiesi kiekvienu Francio judesiu.

Lėtai iškvėpė, tarsi žmogus, kuris ką tik vos išvengė susidūrimo su krintančiu uolos gabalu. Tada nusišypsojo, po truputį atgaudamas pažįstamą išraišką.

– Tvarkelė, – pasakė Napoleonui Francis ir vis dar prisilaikė nusitvėręs už masyvaus Didžiojo Juoduko dilbio. – Manau, kad man praverstų ką nors suvalgyti.

Abudu vyriškiai linktelėjo ir žengė žingsnį į priekį, išskyrus Napoleoną, šis dvejojo.

– Kas ten? – netikėtai paklausė jis.

Francis ir Didysis Juodukas apsisuko, sekdami Napoleono žvilgsnį.

Jie abu tuo pat metu pamatė tą patį. Dar vienas žmogus tą rytą nepakilo iš lovos. Napoleonui atkreipus visų dėmesį į Francį, jis liko nepastebėtas. Žmogus gulėjo nejudėdamas, lyg beformis gumulas ant plieninio gulto.

– Kas per velniava... – ištarė didysis sanitaras, susinervinęs labiau nei bet kada.

Francis žengė kelis žingsnius į priekį ir pamatė, kas ten guli.

– Ei! – pašaukė Didysis Juodukas, tačiau atsakymo nesulaukė.

Francis giliai įkvėpė ir per miegamąjį pasileido prie nejudančio žmogaus, laviruodamas tarp sugrūstų lovų.

Ten buvo Šokėjas. Senyvasis vyras, tik prieš dieną perkeltas į Amerstą. Protiškai atsilikusio vyriškio kaimynas.

Francis pažvelgė žemyn ir pamatė, kad vyriškio galūnės nejuda ir sustingusios. Daugiau nebus jokių sklandžių, grakščių judesių, klausantis muzikos, kurią tik jis pats galėjo girdėti, pamanė Francis.

Šokėjo veidas buvo visiškai suakmenėjęs, atrodė beveik kaip porcelianas. Oda balta, tarsi jis būtų nugrimuotas prieš einant į sceną. Akys plačiai atvertos, burna taip pat. Jis atrodė nustebęs, gal netgi šokiruotas, ar dar daugiau, galbūt paklaiko iš siaubo, pamatęs mirtį, kuri tą naktį atėjo pas jį.

Dvidešimt ketvirtas skyrius

Piteris Gaisrininkas sukryžiavęs kojas sėdėjo ant plieninio gulto izoliatoriaus vienutėje lyg jaunas ir nekantrus Buda, su įkarščiu laukiantis nušvitimo. Praėjusią naktį jis mažai miegojo, nors kamšalas ant sienų ir lubų slopino didžiąją dalį pastato garsų, išskyrus vieną kitą ausį rėžiantį riksmą ar pasiklydusį piktą šūksnį. Jie atsklisdavo iš kitų kambarių, panašių į šį, kuriame Piteris buvo įkalintas. Šie atsitiktiniai riksmai jam reiškė tiek pat, kiek gyvūnų balsai, aidintys miške sutemus; juose nebuvo girdėti jokios logikos ar tikslo, išskyrus juos išleidusiam padarui. Ilgos nakties vidury je Piteris klausė savęs, ar girdimi riksmai iš tiesų sklinda dabar, ar labiau tikėtina, kad tai seniai mirusių pacientų balsai. Galbūt šie, tarsi radijo bangos, paleistos į kosmosą, buvo pasmerkti amžinai sklisti tamsoje, niekada nesustodami, niekada nenutrūkdami ir nerasdami namų. Jis jautėsi lankomas vaiduoklių.

Kai dienos šviesa lyg dvejodama įslinko į vienutę pro mažą stebėjimo angą duryse, Piteris svarstė keblią padėtį, kurioje atsidūrė. Jis nė neabejojo, kad kardinolo pasiūlymas buvo nuoširdus, nors galbūt tai ne visai tinkamas žodis, nes nuoširdumas turėjo mažai ką bendro su šia situacija. Pasiūlymu paprasčiausiai reikalavo, kad Piteris dingtų. Nusišalintų nuo visų painių savo gyvenimo aspektų ir dingtų į visai naują aplinką. Vienintelė

vieta, kur toliau gyvuotų jo namai, šeima, praeitis, būtų jo prisiminimai. Jei priimtų pasiūlymą, sugrįžimo atgal nebūtų. Kas jis buvo, ką padarė bei kodėl – viskas išgaruotų iš kolektyvinės Bostono arkivyskupijos sąmonės ir būtų pakeista kažkuo nauju ir žvilgančiu, su švytinčiais bokštais, siekiančiais dangų. Savo paties šeimai jis taptų broliu, mirusiu neaiškiomis aplinkybėmis, ar dėde, kuris kažkur išvyko ir niekada nebesugrįžo. Metams bėgant, jo šeima patikėtų bet kokiu mitu, kurį padėtų sukurti Bažnyčia, ir Piterio paveikslas amžiams subyrėtų.

Jis apsvarstė savo alternatyvas: kalėjimas, „MCI Bridžvoteris"*, didžiulė sargyba, užraktai ir mušimai. Ko gero, taip bus visą likusį jo gyvenimą. Juk didžiulis arkivyskupijos svoris, kuris šiuo metu slėgė prokurorus, kad tie leistų Piteriui dingti įsitraukus į programą Oregone, pasisuktų kita linkme ir prispaustų, jeigu jis atmes planą. Žinojo, jog kitokių pasiūlymų nebus.

Piteris išgirdo su niekuo nesupainiojamą uždaromų kalėjimo durų žlegėjimą ir užsitrenkiančių hidraulinių spynų šnypštimą. Tai privertė jį nusišypsoti, nes pamanė, kad dar nėra buvęs labai arti tokių haliucinacijų, kokias patirdavo jo draugas Paukštelis, tačiau šita buvo vien tik jo paties.

Minutėlę jis prisiminė vargšą Stypeną, pilną baimės ir iliuzijų, netenkantį to mažo gyvenimo likučio, kurį jam dar suteikė ligoninė. Matė jį atsisukantį ir prašantį Piterio bei Francio jam padėti. Tą sekundę norėjo, jog Liusi būtų girdėjusi tuos šauksmus. Jam rodėsi, kad visą gyvenimą žmonės šaukėsi jo pagalbos, ir kiekvieną sykį, kai bandydavo jiems padėti, nors ir su gerais ketinimais, visada atsitikdavo kas nors bloga.

Piteris išgirdo kažkokius garsus koridoriuje už užsklęstų izoliatoriaus vienutės durų. Pasigirdo dunksėjimas, kai durys buvo atidarytos, paskui vėl užtrenktos.

* Masačiusetso pataisos įstaiga „Bridžvoteris" (*Massachusetts Correctional Institution* „Bridgewater"), skirta gydyti pavojingiems vyriškosios lyties asmenims, turintiems psichikos negalią.

Jis negalėjo atstumti kardinolo pasiūlymo. Tačiau negalėjo ir palikti Francio bei Liusi vienų kovoti su Angelu.

Suprato, kad kaip begalėdamas turi paspartinti tyrimą, atlikti taip greitai, kaip tik įmanoma. Laikas daugiau nebebuvo jo sąjungininkas.

Piteris pažvelgė į užrakintas duris, tarsi tikėtųsi, jog tą pačią sekundę jas kas nors atidarys. Tačiau nebuvo nė garselio, netgi iš nenustygstančio koridoriaus už durų. Jis toliau sėdėjo, bandydamas savo kantrybę, manydamas, jog situacija, kurioje atsidūrė, truputį panaši į visą jo gyvenimą. Kur tik jis būdavo, atrodė, kad visur jam kelią pastodavo užrakintos durys, neleidžiančios laisvai keliauti.

Taigi jis laukė, kol kas nors pas jį ateis. Krito vis giliau į prieštaravimų tarpeklį, nežinodamas, ar pajėgs iš jo išlipti.

– Nematau jokių akivaizdžių nusikaltimo žymių, – šaltai, beveik formaliai pasakė medicinos direktorius.

Daktaras Gulptililis stovėjo šalia porceliano spalvos Šokėjo kūno, sustingdyto mirties. Jo pašonėje buvo ponas Blogis ir iš kitų pastatų atėję du psichiatrai bei psichologas. Vienas iš vyriškių, suprato Francis, ėjo ir ligoninės patologo pareigas. Jis buvo palinkęs prie Šokėjo, atidžiai jį tyrinėjo. Šis gydytojas buvo aukštas ir laibas, su vanago nosimi ir storais akiniais. Turėjo nervingą įprotį atsikrenkšti prieš sakydamas ką nors ir linguoti galvą aukštyn žemyn, nesvarbu, sutiktų su tuo, kas sakoma, ar prieštarautų. Nuo to jo truputį susivėlusių juodų plaukų kupeta šokčiodavo. Jis laikė segtuvą su anketa ir, kalbant Gerk piliulei, kartkartėmis trumpai ir skubiai ką nors joje brūkštelėdavo.

– Jokių mušimo ženklų, – kalbėjo Gulptililis. – Jokių išorinių traumos žymių. Nesimato nė vienos žaizdos.

– Staigus širdies sustojimas, – vanaganosis tarė daktarui, greitai linksėdamas galva. – Matau iš jo įrašų, kad paskutinius keletą mėnesių buvo gydomas nuo širdies ligų.

Liusi Džons stoviniavo tiesiai už daktarų.

– Pažiūrėkite į jo rankas, – netikėtai ištarė ji. – Nagai atplyšę ir kruvini. Tai gali būti gynimosi žaizdos.

Visi daktarai pasisuko į ją, tačiau atsakyti apsiėmė ponas Blogis:

– Jis vakar įsivėlė į peštynes, kaip jūs pati gerai žinote. Iš tiesų tik atsitiktinis praeivis, kuris buvo įtrauktas, kai į jį atsitrenkė du vyriškiai. Savo noru jis tikrai nebūtų mušęsis, tačiau gynėsi, norėdamas ištrūkti iš grumtynių. Aš įtariu, kad jo nagai sužaloti dėl šios priežasties.

– Tikriausiai pasakytumėte tą patį apie įbrėžimus ant dilbių?

– Taip.

– O ką pasakytumėt apie tai, kad paklodė ir apklotas susiraizgę aplink jo kojas?

– Širdies smūgis gali būti labai greitas ir labai skausmingas, o jis turbūt minutėlę blaškėsi, kol buvo įveiktas.

Visi daktarai pritardami sumurmėjo. Gerk piliulė pasisuko į Liusi.

– Panele Džons, – tarė jis, kalbėdamas kantriai ir lėtai. Tai tik pabrėžė, jog iš tiesų jis mažai turi kantrybės. – Mirtis, deja, nėra neįprasta ligoninėje. Šis nelaimingasis džentelmenas buvo jau pagyvenęs, daug metų praleidęs čia. Praeityje jau buvo patyręs vieną širdies smūgį. Aš beveik neabejoju, kad emocinis stresas patirtas dėl persikraustymo iš Viljamso į Amerstą šiomis dienomis, muštynių, į kurias jis buvo įtrauktas ne dėl savo kaltės, ir sekinančio stiprių vaistų poveikio, trunkančio daugelį metų. Visa tai susiliejo į visumą ir dar labiau susilpnino jo širdies ir kraujagyslių sistemą. Pati normaliausia ir tikrai niekuo neišsiskirianti mirtis Valstybinėje Vakarų ligoninėje. Dėkoju už jūsų pastebėjimą... – kalbėjo jis, o prieš tęsdamas stabtelėjo tarsi pademonstruoti, kad iš tiesų jis nė neketino jai už ką nors dėkoti, – ...tačiau argi jūs neieškote kai ko, kas naudojasi peiliu ir kažkodėl lyg atlikdamas ritualą sužaloja savo aukų rankas? Jis, kiek jūs žinote, apsiriboja tuo, kad puola tik jaunas moteris.

– Taip, – atsakė Liusi. – Jūs teisus.

– Taigi ši mirtis, rodos, neįeina į jus dominantį šabloną?

– Jūs ir vėl teisus, daktare.

– Tuomet prašyčiau leisti mums tvarkytis su šia mirtimi įprastu būdu.

– Jūs nekviesite pareigūnų iš kitur?

Gulptililis atsiduso, tačiau tai ir vėl nenuslėpė jo susierzinimo.

– Kai operacijos metu miršta pacientas, argi neurochirurgas skambina policijai? Ši situacija analogiška, panele Džons. Mes nusiunčiame ataskaitą valstybei. Mes aptariame mirtį personalo posėdyje. Susisiekiame su giminėmis, jei tokių būna paminėta byloje. Kai kuriais atvejais, kai iškyla rimtų abejonių, siunčiame kūną skrodimui. Kitais atvejais to nedarome. Dažnai būna, panele Džons, kad ši ligoninė – vieninteliai namai ir vienintelė šeima, kurią turi kai kurie nelaimingi pacientai. Taigi mūsų pareiga yra palydėti mirusiuosius tiesiai į kapą.

Jis gūžtelėjo pečiais, tačiau ir šį sykį judesys, turėjęs reikšti abejingumą ir nerūpestingumą, slėpė tai, ką Liusi Džons manė esant pykčiu.

Tarpduryje susirinko minia pacientų, bandančių pažiūrėti į miegamąjį. Gulptililis pažvelgė į poną Blogį.

– Manau, kad tai jau daugiau nei šlykštu, pone Evansai. Patraukime šiuos žmones ir nugabenkime jų kolegą į morgą.

– Daktare... – vėl pradėjo Liusi, tačiau jis ją nutraukė, pasisukdamas į poną Blogį.

– Pasakykite man, pone Evansai, ar kas nors šiame pastate praeitą naktį nubudo ir pastebėjo grumtynes? Ar buvo kokios muštynės, kurias kas nors būtų pamatęs? Ar buvo riksmų ir kumščių smūgių, ar girdėjosi šaukiami keiksmai ir burnojimai? Visa tai, kas įprastai atitinka tokį konflikto tipą, prie kurio mes įpratę?

– Ne, daktare, – atsakė Evansas. – Nieko panašaus.

– Muštynės dar prieš mirtį galėjo įvykti?

– Ne.

Gulptililis pasisuko į Liusi.

– Galiu užtikrinti, panele Džons, jeigu šiame kambaryje būtų įvykdyta žmogžudystė, kas nors čia būtų pabudęs ir išgirdęs arba pamatęs. Tačiau taip neįvyko...

Francis žengė pusę žingsnio į priekį, ketindamas kažką sakyti, tačiau sustojo.

Jis pažvelgė į Didįjį Juoduką, kuris lengvai purtė galvą. Francis suprato, kad didysis sanitaras davė gerą patarimą. Jeigu jis nusakytų, ką girdėjęs, ir pavidalą, kuris atslinko prie jo paties lovos, tai, ko gero, būtų iš anksto nusiteikusių gydytojų paprasčiausiai pripažinta dar viena haliucinacija. *Aš kažką girdėjau, tačiau to daugiau niekas negirdėjo. Aš kažką jaučiau, tačiau to daugiau niekas nepastebėjo. Aš žinau, kad įvyko žmogžudystė, tačiau daugiau niekas to nežino.* Francis išsyk pamatė savo pozicijos beviltiškumą. To neigimas būtų pažymėtas ir įrašytas į bylą kaip dar vienas požymis, kad Francis dar toli nuo tikro pasveikimo ir galimybės išeiti iš ligoninės.

Francis sulaikė kvėpavimą. Ligoninėje Angelo buvimas vis dar nebuvo nei tikrovė, nei iliuzija. Jis žinojo, kad Angelas tai supranta. Nenuostabu, jog žudikas pasitikėjo savimi, pagalvojo Francis, girdėdamas savo viduje pritariamą chorą: *Jis gali nebaudžiamas padaryti bet ką.*

Klausimas, kurį Francis uždavė sau, buvo: *Ką būtent jis nori padaryti?*

Taigi prikando lūpą ir, užuot prabilęs, įsižiūrėjo į Šokėją. Kaip jį nužudė? – Francis paklausė savęs. Jokio kraujo. Jokių žymių aplink kaklą. Tiktai mirties kaukė, sustingusi veide. Tikriausiai ant veido buvo užmesta pagalvė. Tyli panika. Begarsė mirtis. Trumpas daužymasis ir po to nebūtis. Ar tai aš girdėjau praėjusią naktį? – vėl paklausė savęs Francis. Skausmingai pagalvojo: taip. Aš tiesiog nė karto neatmerkiau akių, išgirdęs triukšmą.

Peilis, kuriuo nužudyta Trumpa Blondinė, šį kartą buvo pasaugotas dėl jo. Tačiau žinia, palikta gulėti gulte, skirta jiems

visiems. Francis jautė, kaip trūkčioja raumenys. Jis vis dar bandė susikaupti, suprasdamas, kaip arti tą naktį buvo prie tikros mirties arba prie dar gilesnio pamišimo. Jie abu, pamanė Francis, ėjo koja kojon, visas nemalonių alternatyvų rinkinys.

– Nekenčiu tokios rūšies mirčių, – atsainiai tarė Gulptililis ponui Evansui. – Jos visiems numuša nuotaiką. Prižiūrėkite, kad visiems, kurie atrodys nepagrįstai sutelkę dėmesį į šį įvykį, būtų skirti atitinkami medikamentai, – pasakė medicinos direktorius, mesdamas žvilgsnį Francio link, – nenoriu, jog pacientų mintys apsistotų prie šios mirties ypač dabar, kai šią savaitę numatytas svarstymas dėl pacientų išrašymo.

– Suprantu, ką turite galvoje, – atsakė Evansas.

Tačiau Francis staiga pasilenkė priekin, kad geriau išgirstų daktaro žodžius. Jis nebuvo tikras, ar Šokėjo mirtis sukels visiems pastato gyventojams ką nors daugiau nei smalsumą, bet žinojo, kad naujienos apie tai, jog šią savaitę numatytas svarstymas dėl išrašymo, daugeliui pacientų sukeltų sunkių jausmų. Kas nors turėjo galimybę iš čia ištrūkti, o viltis Valstybinėje Vakarų ligoninėje buvo iliuzijų sesuo.

Jis vogčiomis paskutinį sykį žvilgtelėjo į Šokėją ir pajuto, kaip užplūsta nenusakomas liūdesys. Štai žmogus, kuris netikėtai išėjo į laisvę, pamanė Francis.

Tačiau tarp juntamų liūdesio ir baimės potvynių bei atoslūgių Francis suvokė dar kai ką kita: kaip sugretinti įvykius, kurių negali visiškai perprasti, tačiau jie kelia baisų, šaltą įtarimą.

Išgabenti Šokėjo kūnui į miegamąjį buvo įvežti neštuvai su ratukais. Gulptililis ir ponas Blogis prižiūrėjo, kaip mirusysis išridenamas iš gulto ir pakišamas po nutriušusiu baltu užklotu. Liusi papurtė galvą, stebėdama, kaip tai, ką ji manė esant nusikaltimo scena, nerūpestingai sunaikinama.

Gulptililis apsisuko ir, sekdamas paskui vežamą Šokėjo kūną, pastebėjo Francį. Jis stabtelėjo ir pasakė:

– Ak, pone Petreli. Ar tik nebus atėjęs laikas mums netrukus vėl pasikalbėti.

Francis žinojo, ko daktaras nori. Jis linktelėjo, nes nesumojo, ką daugiau daryti. Tačiau paskui nustebino medicinos direktorių taip, kad tasai vos neprasižiojo. Francis iškėlė rankas virš galvos ir atliko lėtą piruetą, judindamas rankas ir kojas kuo grakščiau ir kuo panašiau į baleto šokėjo. Tyčia imitavo mirusiojo šokį pagal muziką, kurią tik šis tegirdėdavo.

Gulptililis bandė jam sutrukdyti, staiga paklausdamas:

– Pone Petreli, ar jums viskas gerai?

Francis, šokio žingsniu pasitraukdamas daktarui iš kelio, pamanė, kad tai tiesiog fantastiškai kvailas klausimas.

Tą dieną reguliariai paskirtoje grupinėje terapijoje kalba pasisuko apie kosmoso tyrinėjimo programą. Paskutines kelias dienas Žurnalistas šūkavo laikraščių antraštes, tačiau tarp Valstybinės Vakarų ligoninės pacientų buvo plačiai paplitusios abejonės, ar iš tiesų kas nors vaikščiojo mėnulyje. Kleo buvo ypač įžūli, burbėjo apie tai, kaip valstybė nuslepia tiesą, ir apie nežinomus kitų pasaulių pavojus. Vieną sekundę kikendavo, paskui paniurdavo, tada vėl nurimdavo. Jos nuotaikos svyravimai visiems atrodė akivaizdūs, išskyrus poną Blogį, kuris ignoruodavo daugumą iškilusių išorinių pamišimo ženklų. Tai buvo jam būdinga. Jis mėgo klausytis, užsirašinėti, o paskui pacientas, jis ar ji, stovintys eilėje prie vakarinių vaistų, sužinodavo, kad jų dozė padidinta. Tai stingdydavo daugumą pokalbių, nes ligoninėje visi laikė kasdienius vaistus grandine, kuri ligonius laikė čia prirakinusi.

Šokėjo mirtis nebuvo paminėta, nors visi apie ją galvojo. Trumpos Blondinės nužudymas juos sujaudino ir išgąsdino, tačiau Šokėjo mirtis priminė visiems jų pačių mirtingumą, o tai buvo jau kitokia baimė. Ne sykį pacientai, laisvai sėdintys rateliu, prapliupdavo juoku ar užgniauždavo raudą. Tai neturėdavo nieko bendra su pokalbio turiniu, tačiau, rodėsi, spontaniškai kildavo iš vienos ar kitos vidinės minties.

Francis pamanė, kad ponas Blogis jį stebėjo ypač įdėmiai. Jis siejo tai su savo keistu elgesiu tą rytą.

– O kaip tu, Franci? – netikėtai tarė ponas Blogis, klausiamai bakstelėdamas į Francį.

– Atsiprašau, ką kaip aš? – atsiliepė Francis.

– Ką tu manai apie astronautus?

Jis minutėlę pagalvojo, paskui papurtė galvą.

– Sunku įsivaizduoti, – atsakė.

– Kas čia sunkaus?

– Tai, kad jie taip toli, jungiami su mumis tiktai kompiuterių ir radijų. Niekas dar niekad taip toli nekeliavo. Tai įdomu. Ne dėl to sunku, jog tenka pasikliauti visa ta įranga, o todėl, kad dar joks nuotykis nebuvo panašus į šitą.

Ponas Blogis linktelėjo.

– O kaipgi tyrinėtojai Afrikoje arba Šiaurės ašigalyje?

– Jie susiduria su gamtos jėgomis. Nepažįstamomis. Tačiau tai, su kuo susiduria astronautai, yra visai kas kita.

– Kas gi?

– Mitai, – ištarė Francis. Jis apžvelgė visus aplinkui ir paklausė: – Kur Piteris?

Ponas Blogis pasimuistė.

– Vis dar izoliuotas, – tarė jis, – tačiau turėtų jau tuoj išeiti. Grįžkime prie astronautų.

– Jie neegzistuoja, – tarė Kleo. – Ne taip kaip Piteris.

Tada papurtė galvą.

– Gal ir jis neegzistuoja, – ištarė ji. – Gal viskas aplink tiktai sapnas, ir mes bet kurią sekundę galime pabusti.

Tarp Kleo ir Napoleono bei dar keleto kitų tada užvirė ginčas, kas iš tiesų egzistavo, o kas ne. Kilo klausimas, jeigu kas nors įvyko ten, kur ne ne visi gali pamatyti, kaip žinoti, kad tai iš tiesų įvyko. Visa tai privertė grupelę purkštauti ir prieštaraujamai mosuoti rankomis, o Evansas leido diskusijai šokinėti pirmyn atgal. Minutėlę ar dvi Francis klausėsi, nes kažkokiu keistu

budu matė ryšį tarp savo padėties ligoninėje ir vyrų, keliaujančių kosmose. Jie dreifavo taip pat kaip ir Francis.

Jis tikėjo, kad jau atsigavo nuo naktį patirtos baimės, tačiau abejojo, ar apsidžiaugs ateinančia naktimi.

Francis kapstėsi atmintyje, bandydamas rasti visus Angelo ištartus žodžius, tačiau jam buvo sunku juos taip tiksliai prisiminti, kaip manė esant reikalinga. Baimė, suprato jis, viską iškreipia. Panašu, lyg stengtumeisi įžiūrėti tikslų atvaizdą juoko kambario kreivame veidrodyje. Atvaizdas vingiuotas, neryškus, iškreiptas.

Staiga jis tarė pats sau: nustok stengtis pamatyti Angelą. Pradėk stengtis matyti taip, kaip mato jis.

Balsai jo viduje suriko staigų įspėjimą: *Stok! Nedaryk to!*

Francis neramiai pasimuistė ant kėdės. Balsai nebūtų jo įspėję, jeigu jie nebūtų matę kažko svarbaus ir pavojinga. Jis nesmarkiai papurtė galvą, lyg norėdamas susigrąžinti jungtį su grupele, kuri ir toliau ginčijosi. Pažvelgė į kitus kaip tik tuo metu, kai Napoleonas sakė „...ir kurių galų mums apskritai reikia lįsti į kosmosą...“, bei pamatė, kad Kleo iš priešingos ratelio pusės stebi jį truputį suglumusiu, truputį smalsiu, įdėmiu žvilgsniu. Ji ant savo kėdės pasilenkė į priekį, nekreipdama dėmesio į Napoleoną, o tai įsiutino mažą apvalųjį žmogutį, ir tyliai pasakė Franciui:

– Paukštelis kažką matė, ar ne?

Tada ji sukudakavo iš juoko, tarsi žinodama kažkokį pokštą, kurį suprato tik ji pati. Kaip tik tada į kambarį įžengė Piteris.

Jis išsyk pamojavo grupei ir visiems kolegoms pacientams manieringai nusilenkė, tarsi karaliaus patarnautojas šešioliktojo amžiaus puotoje. Tada jis prisitraukė plieninę sulankstomą kėdę ir įsijungė į ratelį.

– Nė kiek ne blogiau nei visur kitur, – tarė jis, lyg nujausdamas klausimą.

– Rodos, Piteriui patinka izoliatorius, – pasakė Kleo.

– Niekas neknarkia, – atsakė Piteris, visi išsišiepė ir sukikeno.

– Mes aptarinėjome astronautus, – tarė ponas Blogis. – Per likusį laiką aš norėčiau išgirsti šios diskusijos išvadas.

– Žinoma, – tarė Piteris. – Aš neketinau niekam trukdyti.

– Na ir puiku. Dabar ar kas nors dar turi ką pridurti?

Ponas Blogis nusisuko nuo Piterio ir peržvelgė susirinkusius pacientus. Jį pasitiko tyla.

Evansas leido praslinkti kelioms sekundėms.

– Kas nors?

Grupė, tokia balsinga prieš kelias minutes, tylėjo. Francis pamanė, kad jie visada taip darė. Kartais žodžiai beveik nevaldomai liejosi iš jų, užtvindydami orą aplink, o retkarčiais žodžiai pradingdavo, ir visi žvelgdavo į savo vidų su beveik religiniu įkarščiu. Nuotaikos svyravimai buvo įprastas dalykas.

– Nagi, – tarė Evansas, pradėdamas irzti, – mes prieš porą minutėlių darėme pažangą, prieš tai, kai mums sutrukdė. Kas nors – Kleo?

Ji papurtė galvą.

– Žurnaliste?

Šį kartą jis neprisiminė jokios antraštės, kurią galėtų išrėkti.

– Franci?

Francis nieko neatsakė.

– Sakyk ką nors, – kietai ištarė Evansas.

Francis sutriko pamatęs, kaip šis sukiojasi, vis labiau pykdamas. Tai, Francio nuomone, dėl turimos valdžios. Ponas Blogis mėgo kontroliuoti viską pastate, o Piteris dar sykį sutrukdė jo galiai. Nė vienas pacientas, kad ir koks pamišęs būtų, negalėjo lygintis su ponu Evansu ir jo poreikiu valdyti kiekvieną dienos ir nakties minutę Amersto pastate.

– Sakyk ką nors, – pakartojo Evansas, netgi dar šalčiau. Tai buvo įsakymas.

Francis paskubomis rausėsi mintyse, bandydamas įsivaizduoti, kokį atsakymą iš jo nori išgirsti ponas Blogis, tačiau atsakydamas tepajėgė leptelėti:

– Aš niekada neskrisiu į kosmosą...

Evansas gūžtelėjo pečiais ir purkštelėjo:

– Tai aišku, kad ne, – lyg tai, ką pasakė Francis, buvo kvailiausias jo kada nors girdėtas dalykas.

Tačiau Piteris, kuris iki šiol stebėjo ir klausėsi, staiga pasilenkė į priekį.

– Kodėl ne? – paklausė jis.

Išgirdęs Gaisrininko balsą, Francis pasisuko į tą pusę. Piteris šypsojosi.

– Kodėl gi ne? – dar sykį ištarė jis.

Evansas atrodė nepatenkintas.

– Mes čia neskatiname svaičiojimų, Piteri, – atšovė jis.

Tačiau Piteris, ką tik išėjęs iš izoliatoriaus minkštomis sienomis, ignoravo Evansą.

– Kodėl gi ne, Franci? – trečią kartą paklausė jis.

Francis pamosavo ranka, lyg rodydamas ligoninę aplink.

– Nagi, Paukšteli, – tęsė Piteris, įgaudamas kalbėjimo pagreitį, – kodėl gi tu negalėtum būti astronautu? Tu jaunas, tu stiprus, tu gudrus. Matai dalykus, kurių kiti nesugeba pastebėti. Tu išdidus ir drąsus. Manau, kad būtum idealus astronautas.

– Bet, Piteri... – ištarė Francis.

– Jokių bet. Nagi, kas gali pasakyti, kad NASA nenuspręs pasiųsti į kosmosą ko nors pamišusio? Turiu galvoje, kuo kiti geresni už vieną iš mūsų? Noriu pasakyti, kad žmonės kur kas greičiau patikėtų pamišusiu astronautu negu tokiu tipu – aš-kariškis-gerbk-vėliavą, negi ne? Kas gali pasakyti, ar jie nenuspręs pasiųsti į kosmosą visokių žmonių, o kodėl gi neturėtų pasiųsti vieno iš mūsų? Jie gali pasiųsti politikus ar mokslininkus, ar netgi turistus. Gal pasiuntę ką nors pamišusį ten viršun išsiaiškins, kad sklandymas erdvėje, kur neveikia žemės trau-

ka, na, kad tai mums padeda? Kaip mokslinis eksperimentas. Gal...

Jis stabtelėjo atsikvėpti. Evansas ketino kažką sakyti, tačiau jam dar nespėjus nieko ištarti Napoleonas nedrąsiai pridūrė:

– Gal Piteris ir teisus. Gal žemės trauka mus traukia į pamišimą...

Kleo įsiterpė:

– Sulaiko mus...

– Visas tas svoris ant mūsų pečių...

– Neleidžia mūsų mintims laisvai kilti...

Kambaryje vienas pacientas po kito pradėjo pritardami linkčioti galvomis. Staiga visi atgavo kalbos dovaną. Pasigirdo pirmieji sutikimo murmesiai, paskui audringas pritarimas.

– Mes galėtume skristi. Galėtume sklęsti.

– Niekas mūsų nelaikytų.

– Kas gi būtų geresni tyrinėtojai už mus?

Visi grupelės vyrai ir moterys pritardami šypsojosi. Rodėsi, kad tuo momentu visi matė save kaip astronautus, nardančius danguje, o jų žemiški rūpesčiai pasimiršo ir išgaravo, jiems lengvai skrodžiant begalinę žvaigždėtą erdvę. Tai buvo be galo patrauklu. Kelias minutėles visa grupelė, rodos, staiga pakilo į orą, o kiekvienas jos narys įsivaizdavo, kaip atsiplėšia nuo žemės, įveikdamas traukos jėgą, tomis sekundėmis patiria keistą, fantastišką laisvės jausmą.

Evansas tiesiog užvirė iš pykčio. Jis pradėjo kažką sakyti, bet sustojo.

Tiktai metė piktą žvilgsnį į Piterį ir, netaręs nė žodžio, išdundėjo iš kambario.

Grupė nutilo, žvilgsniais palydėdama pono Blogio nugarą. Per kelias sekundes bėdų rūkas vėl juos apgaubė.

Kad ir kaip būtų, Kleo garsiai atsiduso ir papurtė galvą.

– Spėju, kad tai būsi tu, Paukšteli, – gyvai pasakė ji. – Tu turėsi pakilti į dangų už mus visus.

Visa grupė pareigingai pakilo, sulankstė savo kėdes ir ėmė nešti jas į vietą, prie sienos, keldama metalinį dzingėjimą ir barškėjimą, kai rikiavo kėdes vieną prie kitos. Kiekvienas, pasimetęs savo mintyse, išėjo iš terapijos kabineto atgal į pagrindinį Amersto koridorių. Įsimaišė į pacientų, manevruojančių koridoriumi pirmyn ir atgal, srovę.

Francis sugriebė Piterį už rankos.

– Jis čia buvo praeitą naktį.

– Kas?

– Angelas.

– Jis vėl grįžo?

– Taip. Pirma jis nužudė Šokėją, bet niekas nenori tuo tikėt, o po to jis man prie veido laikė peilį. Pasakė, kad gali užmušti mane ar padaryti ką tik panorėjęs ir kada tik panorėjęs.

– Jėzau! – ištarė Piteris. Visa jo pakili nuotaika, kurią jautė, pergudravęs poną Blogį, išgaravo. Jis pasilenkė prie Francio, gaudydamas kiekvieną jo žodį.

– Kas dar nutiko?

Francis dvejodamas, iš visų jėgų stengdamasis tiksliai prisiminti, kas įvyko, pajuto užsilikusią baimę, vis dar šliaužiojančią jame. Buvo sunku pasakoti Piteriui apie ašmenis, spaudžiamus prie veido. Iš pradžių Francis manė, kad nuo to pasijus geriau, tačiau nepasijuto. Negana to, jo nerimas tiesiog padvigubėjo.

– Kaip jis laikė peilį? – paklausė Piteris.

Francis pademonstravo.

– Jėzau! – pakartojo Piteris. – Tai turėjo išgąsdinti tave labiau nei pats velnias, Paukšteli.

Francis linktelėjo, nenorėdamas sakyti, koks išsigandęs iš tiesų buvo. Tačiau tada, tą sekundę, kažkas atėjo jam į galvą, ir jis sustingo, suraukęs antakius, tarsi mėgindamas perprasti tą miglotą, neaiškią situaciją. Piteris pastebėjo staigų Francio susikaupimą ir paklausė:

– Kas nutiko?

– Piteri... – prakalbo Francis, – tu kažkada buvai tyrėjas. Kam Angelui prireikė šitaip laikyti peilį man prie veido?

Piteris stabtelėjo mąstydamas.

– Argi jis neturėjo... – tęsė Francis, – ar neturėjo laikyti peilio man prie gerklės?

– Turėjo, – tarė Piteris.

– Tokiu atveju, jei aš būčiau rėkęs...

– Kaklas, jungo vena, gerklos – štai pažeidžiamos vietos. Taip laikytum peilį, jei ketintum ką nors nužudyti.

– Tačiau jis laikė ne taip. Laikė jį man prie veido.

Piteris linktelėjo.

– Tai labiausiai intriguoja, – tarė jis. – Angelas nemanė, kad tu suriksi...

– Žmonės čia rėkia visą laiką. Tai nieko nereiškia.

– Tiesa. Tačiau jei jis norėjo tave išgąsdinti...

– Tai jam pavyko, – pasakė Francis.

– Ar tu į jį neįsižiūrėjai?

– Jis neleido man atsimerkti.

– O jo balsas?

– Aš jį turbūt atpažinčiau, jei dar sykį išgirsčiau. Ypač jeigu iš arti. Jis šnypštė kaip gyvatė.

– Ar manai, jog taip stengėsi pakeisti balsą?

– Ne. Keista. Aš taip nemanau. Atrodė, kad jam nerūpi.

– Kas dar?

Francis palingavo galvą.

– Jis buvo... *pasitikintis savimi,* – atsargiai tarė Francis.

Piteris ir Francis išėjo iš terapijos kambario. Liusi laukė jų koridoriaus viduryje, prie seselių posto. Jie pasileido prie jos ir, skverbdamiesi pro pacientų minią, pamatė Mažąjį Juoduką, stovintį netoliese seselių posto, už kelių pėdų nuo Liusi Džons. Pamatė, kaip mažesnysis iš brolių pasilenkęs paskubomis rašinėja kažką dideliame juodame bloknote, prirakintame prie meta-

linių grotelių nediduke sidabrine grandinėle, truputį panašia į vaikiško dviračio spynelę. Tą sekundę Piteris kažką sumąstė ir skubiai žengė prie Mažojo Juoduko, tačiau Francis sustabdydamas nutvėrė jį už rankos.

– Ką? – paklausė Piteris.

Francis staiga tapo išblyškęs, o jo balse girdėjosi nervingas abejojimas.

– Piteri... – lėtai tarė jis. – Man kai kas dingtelėjo.

– Kas gi?

– Jeigu jau jis nebijojo su manimi kalbėtis, tai reiškė, kad jis nesijaudino dėl to, jog aš galiu išgirsti jo balsą kurioje nors kitoje vietoje. Jam nerūpėjo, ar aš atpažinsiu jo balsą, nes žino, kad neturėsiu galimybės dar kartą jo išgirsti.

Piteris sustojo, linktelėdamas ir parodydamas į Liusi.

– Tai įdomu, Franci, – tarė jis. – Tai labai įdomu.

Francis pamanė, kad „įdomu“ nebuvo būtent tas žodis, kurį Piteris turėjo galvoje. Francis apsisuko aplink ir pamanė pats sau: *Surask tylą.*

Galvodamas apie tai, jis pastebėjo, jog truputį dreba rankos, ir staiga pajuto, kaip išdžiūvo gerklė. Burnoje jautėsi bjaurus skonis, todėl pabandė paskalauti ją seilėmis, tačiau jų nebeturėjo. Jis pažvelgė į Liusi, kurios veide buvo matyti apmaudi išraiška; Francis manė, kad ta išraiška neturėjo beveik nieko bendra su jais. Ji buvo sukelta to, kad pasaulis, į kurį įėjo Liusi taip smarkiai pasitikėdama savimi, dabar pasirodė daug apgaulingesnis, nei iš pradžių manė.

Prokurorei prisiartinus prie jų, Piteris žengė Mažojo Juoduko link.

– Pone Mūzi, – atsargiai prakalbo jis. – Ką jūs čia darote?

Smulkusis sanitaras pažiūrėjo į Piterį.

– Tiesiog rutina, – tarė jis.

– Ką turite galvoje?

– Rutina, – tęsė Mažasis Juodukas. – Tiesiog rašinėju, pildau kasdienį ligoninės žurnalą.

– Kas dar įrašoma į tą žurnalą?

– Bet kokie pakeitimai, nurodyti didžiojo daktaro arba pono Blogio. Jei nutinka kas nors neįprasta, pavyzdžiui, kas nors susipeša arba pametami raktai, arba kas nors miršta, kaip kad Šokėjas. Bet kokie nukrypimai nuo rutinos. Dar daug visokio nesvarbaus, kvailo šūdo, Piteri. Pavyzdžiui, kada naktį pasidarai pertraukėlę nueiti į tualetą, kada patikrini duris, užsuki į miegamuosius, kas paskambina telefonu. Pažymima, jei nutinka tai, kas bet kam iš čia dirbančių pasirodo neįprasta. Kaip kad jau sakiau. Arba gal pastebi, kad kuris nors iš pacientų vienoje ar kitoje srityje padarė progresą. Tai irgi galima čia įrašyti. Kai ateini į postą, pradėdamas pamainą, reikia patikrinti, ką parašė naktinė pamaina. O paskui, prieš baigiantis tavo laikui, tau pačiam reikia kažką įrašyti ir padėti parašą. Net jeigu tai tik keletas žodžių. Taip būna kiekvieną dieną. Ligoninės žurnalai skirti tam, kad naujai atėjusiems žmogeliams būtų lengviau suprasti, kas ir kada čia vyksta.

– Ar po tokią knygą yra...

Mažasis Juodukas jį pertraukė:

– Kiekviename aukšte, prie kiekvieno seselių posto. Apsauga irgi tokią turi.

– Taigi, jeigu šitą turėtum, tai daugmaž žinotum, kas ir kada vyksta? Turiu galvoje, įprasti dalykai.

– Kasdieninis žurnalas yra labai svarbus, – tarė Mažasis Juodukas. – Jis padeda sekti įvairiausius dalykus. Į jį reikia įrašyti viską, kas tik čia vyksta. Jis truputį panašus į istorijos vadovėlį.

– Kas saugo šiuos žurnalus, kai jie jau būna užpildyti?

Mažasis Juodukas gūžtelėjo pečiais.

– Jie laikomi kažkur apačioje, rūsyje, sukrauti į dėžes.

– Tačiau jeigu vieną tokį peržiūrėčiau, aš viską sužinočiau, ar ne?

– Pacientai neturėtų skaityti ligoninės žurnalo. Nėra taip, kad jie būtų slepiami ar panašiai, bet jie skirti personalui.

– Tačiau jeigu aš vieną visgi perskaityčiau... netgi tokį, kuris jau užpildytas ir padėtas dėžėn, aš neblogai žinočiau, kas ir kada vyksta pagal tvarkaraštį, ar ne?

Mažasis Juodukas lėtai linktelėjo galvą.

Piteris tęsė toliau, bet dabar jis kreipėsi į Liusi Džons:

– Pavyzdžiui, aš gana gerai žinočiau, kokiu metu galiu nepastebėtas vaikščioti ligoninėje. Taip pat žinočiau, kokiu laiku labiausiai tikėtina, kad rasiu Trumpą Blondinę, kai ji viena antrojo aukšto seselių poste ir apsnūdusi, nes paprastai vieną dieną per savaitę dirbdavo dvigubą pamainą, argi ne? Dar žinočiau, jog apsauga jau seniai nebuvo užsukusi patikrinti durų ir truputį paplepėti, kad tam tikru metu aplink nieko daugiau nebus, išskyrus krūvą vaistų prišertų, miegančių pacientų, ar ne?

Mažajam Juodukui nė nereikėjo atsakyti į šį klausimą. Nei į kitus.

– Štai kaip jis žino, – tykiai pasakė Piteris. – Jis nežino absoliučiai visko, su karišku tikslumu, tačiau visgi žino pakankamai. Taigi gali bandyti veikti, būdamas beveik tikras ir turėdamas truputį įžvalgos. Jis gali lukteleti ir išsirinkti tinkamiausius momentus.

Francis pamanė, jog tai įmanoma. Viduje jis jautė šaltį, nes staiga pradėjo manyti, kad jie ką tik žengė žingsnį arčiau Angelo, o Francis jau buvo patyręs pernelyg didelį šio vyriškio artumą. Nebuvo tikras, ar norėtų dar kartą tiek priartėti prie to peilio ir balso.

Liusi purtė galvą į vieną ir kitą pusę, o galiausiai tarė Piteriui ir Franciui:

– Negaliu tiksliai bakstelėti pirštu kas, bet kažkas čia negerai. Ne, netgi ne taip: panašiau į tai, kad kažkas yra ir tiesa, ir netiesa tuo pačiu metu.

Piteris išsišiepė.

– Ak, Liusi, – tarė jis, beveik tyčiodamasis iš to, kaip Gulptililis mėgdavo pradėti sakinius su ištęsta pauze. Jis mėgdžiojo

gydytojo indo kalbos melodingą akcentą, – ak, Liusi, – pakartojo jis, – tu kalbi taip prasmingai, kaip ir dera čia, beprotnamyje. Prašau tęsti.

– Šita vieta pradeda mane veikti, – tyliai pasakė ji, – aš manau, kad vakarais mane kažkas seka iki praktikantų bendrabučio. Prie savo durų girdžiu garsus, kurie pradingsta man atsikėlus. Aš galvoju, jog kažkas lietė mano daiktus, nors nieko netrūksta. Vis manau, kad mes darome pažangą, tačiau vis negaliu tiksliai apibūdinti, kokia ji. Pradedu galvoti, jog ir aš bet kurią sekundę galiu išgirsti balsus.

Sekundėlę ji pasisuko ir žvilgtelėjo į Francį, kuris, rodos, nieko nesiklausė, buvo paskendęs mintyse. Ji nukreipė žvilgsnį tolyn į koridorių. Pamatė Kleo, besiginčijančią su kažin kuo tam tikra svarbia tema, energingai mosuojančią rankomis, dundenančią savo galingu balsu, nors niekas, ką ji sakė, neturėjo jokios gilesnės prasmės.

– Arba, – tarė Liusi, – pradėsiu įsivaizduoti, kad esu senovės Egipto princesės reinkarnacija.

– Tai gali sukelti rimtą konfliktą, – su šypsena atsakė Piteris.

– Tu išgyvensi, – toliau tęsė Liusi. – Tu ne pamišęs, priešingai nei visi kiti. Kai tik iš čia išeisi, tau vėl viskas bus gerai. Tačiau Paukštelis... Kas nutiks jam?

– Francis – rimtesnis klausimas, – tarė Piteris ir staiga paniuro. – Jam reikia įrodyti, kad jis ne pamišęs, tačiau kaip tai padaryti čia? Šita vieta skirta tam, jog žmonės čia taptų labiau pamišę, o ne mažiau. Visos ligos, kankinančios šiuos žmones, čia tampa, na, tarsi užkrečiamos... – tarė Piteris, o į jo balsą įšliaužė kartėlis. – Tai tarsi atvyktum čia, besiskųsdamas peršalimu, o jis virstų angina arba bronchitu, paskui plaučių uždegimu ir galiausiai kokiu nors mirtinu kvėpavimo takų susirgimu. Jie tada sako: „Na, mes padarėme viską, ką galėjome..."

– Man reikia iš čia dingti, – tarė Liusi. – Tau irgi reikėtų.

– Teisingai, – atsakė Piteris. – Tačiau žmogus, kuriam visų

labiausiai reikia iš čia dingti, yra Paukštelis, nes kitu atveju jis bus prarastas amžinai, – Piteris vėl nusišypsojo, tačiau toji šypsena tebuvo uždanga, užmesta ant viso liūdesio. – Rodosi, tarsi ir tu, ir aš patys pasirenkame sau bėdas. Mes pasirenkame jas kažkokiu iškreiptu, neurotišku būdu. O Franciui visos bėdos buvo primestos. Be menkiausios jo kaltės. Ne taip kaip tavo ar mano. Jis dėl nieko nekaltas, visiškai priešingai, negu galima pasakyti apie mane, po velnių.

Liusi ištiesė ranką ir palietė Piterio dilbį, lyg patvirtindama, kad jis sako tiesą. Vieną sekundėlę Piteris stovėjo sustingęs, lyg nutilęs medžioklinis šuo, o jo ranka beveik degė nuo prisilietimo. Paskui jis truputį atsitraukė atgal, tarsi negalėtų ištverti spaudimo. Tačiau, darydamas tai, jis nusišypsojo ir giliai atsiduso, nusuko veidą nuo Liusi. Atrodė, jog tą sekundę negalėtų žiūrėti į tai, ką matė.

– Mums reikia rasti Angelą, – tarė Piteris. – Bet tučtuojau.

– Sutinku, – ištarė Liusi. Tačiau paskui ji smalsiai pažiūrėjo į Piterį, nes įžvelgė, kad jis norėjo pasakyti kažką daugiau nei paprastą padrąsinimą.

– Kas nutiko?

Tačiau jam dar nespėjus atsakyti į šį klausimą, Francis, kuris iki tol užsisklendęs savyje kažką svarstė ir nekreipė dėmesio į kitus, apsižvalgė ir prisiartino prie jųdviejų.

– Man kilo mintis... – dvejodamas ištarė jis. – Aš nežinau, bet...

– Paukšteli, aš turiu tau kai ką pasakyti, – pradėjo Piteris, tačiau pats save pertraukė. – Kokia tau kilo mintis?

– Ką tu turi man pasakyti?

– Aš galiu truputį palaukti, – tarė Piteris, – tačiau tavo mintis?

– Aš taip išsigandau, – pradėjo Francis, – tavęs nebuvo, o visiškoje tamsoje peilis – man prie skruosto. Baimė keista, Piteri, – tęsė jis, – nes ji taip iškreipia mintis, kad nebegali nieko matyti, vien ją. Galiu lažintis, jog Liusi tai jau žino, tačiau aš nežinojau, ir po to man kilo idėja...

– Franci, pasistenk kalbėti tiksliau, – tarė Piteris, tarsi mokinukui. Švelniai, tačiau susidomėjęs.

– Tokia baimė priverčia tave mąstyti tik apie vieną dalyką: koks išsigandęs esi ir kas bus toliau, ar jis vėl grįš, ir apie baisybes, kurias padarė ir dar galbūt padarys. Aš žinojau, kad jis galėjo mane nužudyti, todėl norėjau pasitraukti į kokią nors saugią vietą, kur būčiau visiškai vienas...

Liusi palinko prie Francio, nes jai staiga blykstelėjo mintis, kur jis galbūt suka:

– Nagi, tęsk, – tarė ji.

– Tačiau ta visa baimė užstojo tai, ką aš turėjau pamatyti.

Piteris linktelėjo.

– Ką?

– Angelas žinojo, kad tavęs tą naktį ten nebus.

– Ligoninės žurnalas. Arba jis pats pamatė. Arba nugirdo, kad aš buvau uždarytas į izoliatorių...

– Taigi tą naktį pribrendo laikas smogti, nes jis nenorėjo bandyti vienu metu sudoroti mūsų abiejų, bent jau taip manau. Aš tik spėju, tačiau man tai atrodo labiausiai tikėtina. Šiaip ar taip, turėjo žengti tą žingsnį, nes jam susiklostė tiesiog ideali situacija mane išgąsdinti.

– Taip, – tarė Liusi. – Suprantu.

– Be to, jam prireikė nužudyti Šokėją. Kodėl?

– Kad parodytų mums, jog gali padaryti bet ką. Pabrėžti savo paliktą žinią. Mes nesaugūs.

Francis sunkiai iškvėpė, nes pastaba, kad Šokėjas buvo nužudytas tiesiog tam, jog kažką pabrėžtų, iš tiesų jį liūdino. Jis nepajėgė įsivaizduoti, kas skatino Angelą taip keistai elgtis, tačiau paskui, tą pačią sekundę, suprato, kad turbūt pajėgia. Tai išgąsdino jį netgi dar labiau, bet jis rado paguodą ryškioje vidurdienio šviesoje, užliejusioje koridorių, ir Piterio bei Liusi draugijoje. Jie buvo kompetentingi ir stiprūs, pamanė Francis, o Angelas buvo su jais atsargus, nes jie nebuvo silpni ir pamišę kaip Paukštelis. Jis lėtai iškvėpė ir tęsė:

– Tačiau tai rizika. Kaip manote, ar buvo dar kokia nors priežastis, dėl kurios jam reikėjo ateiti į tą kambarį praeitą naktį?

– Kokia priežastis?

Francis beveik mikčiojo. Kiekviena jo mintis, rodėsi, aidėjo kažkur viduje, vis giliau ir toliau, tarsi jis stovėtų ant kokios nors didžiulės duobės, žadančios tiktai prapultį, krašto. Sekundę jis užmerkė akis, o už jo vokų plykstelėjo beveik akinančios raudonos šviesos spindulys. Neskubėdamas kūrė kiekvieną žodį, nes tą sekundę suprato, ko tame kambaryje reikėjo Angelui.

– Protiškai atsilikęs vyras... – pradėjo Francis. – Jis turėjo kai ką, kas priklausė žudikui...

– Kruvini marškinėliai.

– Tai va, aš ir klausiu savęs...

Franciui neprireikė pabaigti sakinio. Jis pažvelgė į Piterį, kuris pasisuko į Liusi Džons. Jiems nė nebuvo būtina garsiai pritarti. Po kelių sekundžių jų trijulė perbėgo koridorių ir įsiveržė į miegamąjį.

Jiems pasisekė rasti gremėzdiškąjį protiškai atsilikusį vyriškį, sėdintį ant lovos krašto, švelniai liūliuojantį savo Skudurinę Onutę. Miegamojo gale buvo dar keli pacientai. Dauguma jų gulėjo kas sau, spoksodami pro langą arba į lubas, nuo visko tarsi atsiriboję. Atsilikėlis pažvelgė į trijulę ir nusišypsojo. Liusi išėjo į priekį, imdamasi vadovauti.

– Labas, – tarė ji. – Ar prisimeni mane?

Jis linktelėjo.

– Ar tai tavo draugė? – paklausė ji.

Jis vėl linktelėjo.

– Judu čia miegate?

Jis patapšnojo čiužinį, ir Liusi prisėdo šalia jo. Kad ir kokia didinga buvo Liusi, tačiau ji vis tiek atrodė mažytė šalia atsilikusio vyriškio. Šis truputį pasislinko, padarydamas jai vietos atsisėsti.

– Tai judu čia gyvenate...

Jis vėl išsišiepė. Minutėlę smarkiai susikaupė, o tada užsikirsdamas ištarė:

– Aš gyvenu didelėje ligoninėje.

Žodžiai lyg sunkūs rieduliai ritosi jam iš burnos. Kiekvienas iš jų buvo šiurkštus, kietas kaip uola, ir Liusi įsivaizdavo, kiek pastangų kainavo vyriškiui kiekvienam jų suteikti pavidalą.

– Štai čia jūs laikote savo daiktus? – paklausė ji.

Jo galva vėl palingavo aukštyn ir žemyn.

– Ar kas nors bandė tave nuskriausti? – paklausė ji.

– Taip, – lėtai tarė atsilikėlis, tarsi tas vienintelis žodis galėtų būti ištęstas taip, kad pasakytų kur kas daugiau nei vien tik sutikimas. – Aš mušiausi.

Liusi giliai įkvėpė, tačiau, dar nesuspėjusi užduoti kito klausimo, pamatė, jog atsilikusio vyriškio akys prisipildė ašarų.

– Aš mušiausi, – pakartojo jis ir pridūrė: – Nemėgstu muštis. Mano mamytė sakė man nesimušti. Niekada.

– Tavo mamytė protinga, – tarė Liusi. Ji net neabejojo, kad atsilikėlis galėtų padaryti daug žalos, jei tik sau leistų.

– Aš per didelis, – tarė jis. – Muštis negalima.

– Ar tavo draugė turi vardą? – paklausė ji, mostelėdama į lėlę.

– Onutė.

– Aš Liusi. Ar galiu irgi būti tavo draugė?

Jis linktelėjo ir nusišypsojo.

– Ar padėsi man kai ką surasti?

Jis suraukė antakius, ir ji pamanė, kad jam sunku suprasti, taigi pasakė:

– Aš pamečiau vieną dalyką.

Vietoj atsakymo niurgztelėjo, tarsi leisdamas jai suprasti, kad pats irgi kažkada kai ką prarado ir jam tai nepatiko.

– Ar gali dėl manęs paieškoti tarp savo daiktų?

Atsilikėlis padvejojo, tada gūžtelėjo pečiais. Jis pasilenkė po lova ir viena ranka ištraukė žalią kareiviško stiliaus lagaminą.

– Ko? – paklausė jis.

– Marškinėlių.

Jis atsargiai įteikė Liusi savo Skudurinę Onutę ir atsegė lagamino sagtis. Ji pastebėjo, kad lagaminas neužrakintas. Vyriškis atvožė viršų, ir ji pamatė kuklų jo turtą. Viršuje buvo sulankstyta šiek tiek apatinių ir kojinių, o šalia padėta atsilikusio vyriškio ir jo mamos nuotrauka. Ši buvo kelerių metų senumo, truputį sulankstyta, o kašteliai apspurę nuo pernelyg dažno čiupinėjimo. Apačioje buvo keleri džinsai ir atsarginė pora batų, keleri sportiniai marškinėliai ir truputį apšiuręs tamsiai žalias vilnonis megztinis.

Kruvinų marškinėlių nebebuvo. Liusi paskubomis žvilgtelėjo į Piterį, šis papurtė galvą.

– Nebėra, – tyliai tarė jis.

Ji atsisuko atgal į atsilikėlį.

– Ačiū, – ištarė. – Gali vėl pasidėti daiktus.

Jis uždarė lagaminą ir pakišo jį atgal po gultu. Ji grąžino jam Skudurinę Onutę.

– Ar turi čia daugiau draugų? – paklausė ji, mostelėdama ranka aplink kambarį.

Jis papurtė galvą.

– Visai vienas, – tarė.

– Aš būsiu tavo draugė, – pasakė ji, o vyriškis nusišypsojo. Liusi suprato, koks tai melas, ir pasijuto dėl to kalta. Iš dalies dėl atsilikėlio beviltiškumo, iš dalies dėl savęs pačios, nes nebuvo tikra, ar jai patinka sugebėjimas apgauti žmogų, kuris tebuvo vos daugiau nei vaikas ir kuris tiktai sens, bet niekada netaps protingesnis.

Vėl savo kabinete Liusi atsiduso.

– Na, – pasakė ji, – manėme, kad iš tiesų radome įkaltį, tačiau pasirodė, jog tai būtų per gerai.

Iš jos balso girdėjosi, kad ji prislėgta, tačiau Piteris buvo nusiteikęs žvaliau:

– Ne, ne, mes kai ką sužinojome. Ta idėja, kad Angelas pakištų kažkokį daiktą, o paskui pasivargintų jį vėl paslėpti, mums kai ką pasako apie jo asmenybę.

Francis jautė, kaip jam sukasi galva. Jautė, kaip truputį dreba rankos, nes savo viduje, kur visada tebūdavo didžiulė prieštaravimų ir tamsumos maišatis, pajuto aiškumą.

– Artumas, – pasakė jis.

– Ką?

– Jis išsirinko atsilikusį vyriškį, turėdamas priežastį. Žinojo, kad Liusi jį apklaus. Nes šis buvo pakankamai arti, kad jam būtų galima pakišti įkaltį. Nes jis nebuvo iš tų, kurie keltų grėsmę. Viskas, ką daro Angelas, turi tikslą.

– Manau, jog tu teisus, – lėtai ištarė Liusi, – nes, kai pagalvoji, ką tai mums sako?

Piterio balsas staiga nuskambėjo šaltai:

– Ogi tai, kad iš tiesų jis nė nesislepia.

Francis sudejavo, tarsi ši mintis būtų sukėlusi jam tokį skausmą, kaip šūvis į širdį. Jis pasisūpavo pirmyn atgal, o Piteris su Liusi susirūpinę pažvelgė į jį. Piteris pirmą kartą suprato, jog tai, kas jam ir Liusi tebuvo intelekto varžybos, nuotykis pergudraujant protingą ir atsidavusį žudiką, Franciui, ko gero, buvo kažkas daug sunkesnio ir pavojingesnio.

– Jis nori, kad jo ieškotume, – sunkiai išspaudė Francis. – Jam tai patinka.

– Na, tai mums reikėtų baigti žaidimą, – pasakė Piteris.

Francis pakėlė akis.

– Mes turime nedaryti to, ko jis iš mūsų tikisi, nes viską žino. Neįsivaizduoju, kaip ir kodėl, tačiau jis žino.

Piteris giliai įkvėpė. Minutėlę ar dvi visi trys tylėjo, tarsi gromuliuodami Francio žodžius. Piteris nemanė, kad momentas tinkamas, tačiau negalėjo sugalvoti, kada pasitaikytų tinkamesnis laikas, o tolesnis atidėliojimas viską tik pablogintų.

– Man liko nedaug laiko, – tyliai ištarė jis. – Per artimiausias kelias dienas aš būsiu iš čia išleistas. Visiems laikams.

Dvidešimt penktas skyrius

Aš pasiritau grindimis, jusdamas, kaip kietas medinis paviršius spaudžia mano skruostą. Tuo metu kovojau su kūkčiojimu, purtančiu visą mano kūną. Visą gyvenimą aš mėčiausi nuo vienos vienatvės prie kitos. Paprasčiausias prisiminimas tos sekundės, kai išgirdau Piterį Gaisrininką sakant, jog paliks mane vieną Valstybinėje Vakarų ligoninėje, nubloškė mane į juodą neviltį, atkartojančią tą, kurią jutau prieš visus tuos metus Amersto pastate. Tikriausiai turėjau suprasti nuo pat pirmos mūsų susitikimo sekundės, kad aš buvau pasmerktas ten pasilikti, tačiau išgirsti tai į akis pervėrė mane lyg peiliu. Yra tokių gilių liūdesių, kurie niekada nepalieka širdies, nesvarbu, kad ir kokia daugybė valandų praeitų, ir šis buvo vienas iš tokių. Užrašydamas žodžius, kuriuos Piteris ištarė tą rytą, nugrimzdau atgal į neviltį, kurią tiek daug metų slėpė daugybė vaistų, gydymo planų ir terapijos seansų. Mano skaudulys išsiveržė, užliedamas širdį tamsiai pilkais vulkaniniais pelenais.

Aš raudojau kaip alkanas vaikas, vienas paliktas tamsoje. Mano kūnas trūkčiojo, purtomas prisiminimų šoko. Bejėgis gulėjau ant šaltų grindų, tarsi jūrininkas, išmestas į tolimą, nepažįstamą krantą po laivo sudužimo. Aš pasidaviau visiškai beviltiškai savo būklei ir leidau kiekvienai nelaimei bei praradimui išsilieti kankinamu kūkčiojimu, kol galų gale išsekęs nutilau.

Kai baisi nuovargio tyla apsupo mane, aš vos išgirdau tolimą, pasityčiojantį juoką, besislepiantį šešėliuose. Angelas vis dar pleveno šalia, mėgaudamasis kiekvienu mano patiriamo skausmo filigranu.

Aš pakėliau galvą ir suurzgiau. Jis vis dar buvo netoliese. Pakankamai arti, jog mane paliestų, tačiau pakankamai atsitraukęs, kad aš negalėčiau jo sučiupti. Aš jaučiau, kaip atstumas mažėja, kaip Angelas sulig kiekviena sekunde ir milimetru artėja. Tai buvo jo stilius. Slėptis. Išsisukinėti. Manipuliuoti. Kontroliuoti. Tada, kai bus pasiruošęs, staigiai smogti. Skirtumas tik tas, kad šį kartą jo taikinys buvau aš.

Aš susikaupiau ir sunkiai atsistojau ant kojų, rankove nusišluostydamas ašarotą veidą. Gręžiojausi, dairydamasis po kambarį.

– Čia, Paukšteli. Prie sienos.

Tačiau tai nebuvo šnypščiantis, žudikiškas Angelo balsas, jis buvo Piterio.

Aš pasisukau garso link. Jis sėdėjo ant grindų, atsirėmęs į prirašytą sieną.

Atrodė pavargęs. Ne, ne visai taip. Jis buvo jau peržengęs išsekimo ribą, iškeliavęs į visiškai kitą matmenį. Jo kombinezonas buvo išteptas suodžiais ir purvu, o pajuodavusį veidą vagojo prakaito srovelės. Drabužiai buvo sudraskyti, o sunkūs rudi darbiniai batai apskretę purvu, aplipę lapais ir pušų spygliais. Žaidė su savo blizgančiu plieniniu šalmu, lengvai mėtydamas jį iš vienos rankos į kitą, pasukdamas ant grindų lyg vaikišką vilkutį. Po poros minutėlių jis, rodos, atgavo šiek tiek jėgų ir šaltakraujiškumo, pagaliau paėmė šalmą ir pakėlė virš galvos, stuktelėjo juo į sieną.

– Tu jau pasiekei tą vietą, – tarė jis. – Spėju, kad niekada iš tikrųjų taip ir nesupratau, kaip stipriai tu bijojai Angelo. Aš niekad nenujaučiau to, ką matei tu. Gerai, jog vienas iš mūsų buvo pamišęs. Ar tiesiog pakankamai pamišęs.

Net pro visą apkibusį purvą prasimušė Piterio nerūpestingumas. Nepaisydamas visko, pajutau palengvėjimą. Tačiau aš vis tiek pasilenkiau į priekį ir pritūpiau priešais jį taip arti, kad būčiau galėjęs ištiesti ranką ir jį paliesti, tačiau to nepadariau.

– Jis dabar čia, – atsargiai sušnabždėjau. – Jis mūsų klausosi.

– Žinau, – pasakė Piteris. – Tegu eina jis velniop.

– Jis atėjo man atkeršyti. Šį kartą. Taip, kaip tada pažadėjo.

– Žinau, – pakartojo Piteris.

– Man reikia tavo pagalbos, Piteri, – ištariau. – Nežinau, kaip su juo kovoti.

– Tada irgi nežinojai, tačiau išsiaiškinai, – atsakė Piteris. Dalelė jo plačios, baltos šypsenos prasiskverbė pro jo nuovargį, pro priskretusį purvą ir nuosėdas.

– Dabar juk kitaip, – pasakiau. – Tai buvo anksčiau... – aš padvejojau.

– Tikrai? – paklausė Piteris.

Linktelėjau.

– O dabar tai jau ne?

Aš nežinojau, ką atsakyti.

– Ar padėsi man? – paklausiau dar kartą.

– Nežinau, ar tau iš tiesų to reikia. Tačiau pabandysiu padaryti, ką galiu, – Piteris vangiai atsikėlė ir lėtai pakilo ant kojų. Pirmą kartą pamačiau, kad jo plaštakų viršus buvo neseniai apdegęs ir kruvinas. Oda tarsi nesilaikė savo vietoje, ji lopais karojo nuo kaulų ir sausgyslių. Gaisrininkas turbūt pamatė, kur nukrypo mano akys, nes žvilgtelėjo žemyn ir gūžtelėjo pečiais.

– Nieko negaliu padaryti, – tarė jis. – Vis blogiau.

Aš neprašiau paaiškinti plačiau, nes maniau, kad supratau. Stojo minutėlė tylos, jis pasisuko ir peržvelgė sieną. Papurtė galvą.

– Atsiprašau, Paukšteli, – tyliai pasakė jis. – Žinojau, kad tave tai įskaudins, tačiau iš tiesų nesupratau, kaip sunku tau bus.

– Aš buvau vienas, – pasakiau. – Kartais manau, jog visame pasaulyje nieko nėra blogiau už tai.

Piteris nusišypsojo.

– Yra ir blogesnių dalykų, – tarė jis. – Tačiau suprantu, ką turi galvoje. Deja, aš neturėjau pasirinkimo, ar ne?

Dabar buvo mano eilė papurtyti galvą:

– Neturėjai. Privalėjai daryti tai, ko jie norėjo. Tai buvo tavo vienintelis šansas. Aš tai suprantu.

– Man ne taip jau ir puikiai pasisekė, – tarė Piteris. Jis nusijuokė, tarsi tai būtų pokštas, paskui papurtė galvą. – Man labai gaila, Paukšteli. Aš nenorėjau tavęs palikti, tačiau jei būčiau pasilikęs...

– Tau būtų baigęsi taip pat kaip man. Aš suprantu, Piteri, – tariau.

– Tačiau buvau ten svarbiausiu metu, – tarė jis.

Aš linktelėjau.

– Taip pat ir Liusi.

Vėl linktelėjau pritardamas.

– Taigi visi mes už tai sumokėjome, ar ne?

Tą sekundę aš išgirdau ilgą kauksmą, panašų į vilko. Tai buvo nežemiškas garsas, pilnas pykčio ir keršto. Angelas.

Piteris irgi tai išgirdo. Tačiau neišsigando taip kaip aš.

– Jis ateina pas mane, Piteri, – sušnabždėjau. – Nežinau, ar vienas pajėgsiu jį įveikti.

– Tiesa, – atsakė Piteris. – Žmogus niekad negali būti viskuo tikras. Tačiau tu jį pažįsti, Paukšteli. Tu žinai jo stiprybes, žinai jo ribas. Tu visa tai žinojai, ir to mums prireikė tą kartą, ar ne?

Jis pažvelgė į prirašytą sieną.

– Užrašyk viską, Paukšteli. Visus klausimus ir visus atsakymus.

Jis žengė atgal, tarsi praleisdamas mane prie tuščio sienos lopo. Aš giliai įkvėpiau ir paėjau pirmyn. Nepastebėjau, kaip Piteris dingo man iš pašonės, kai paėmiau pieštuko galiuką, tačiau pastebėjau, kad Angelo kvėpavimo šaltis stingdo orą aplink mane, taigi drebėjau rašydamas:

Dienos pabaigoje Francį užplūdo jausmas, kad visi vykstantys dalykai turėjo kažkokią prasmę, tačiau jis nesugebėjo visko sudėti į vieną...

Dienos pabaigoje Francį užplūdo jausmas, kad visi vykstantys dalykai turėjo kažkokią prasmę, tačiau jis nesugebėjo visko sudėti į vieną. Idėjų kratinys, verdantis jo vaizduotėje, vis dar buvo jam pačiam sunkiai suprantamas. Be abejonės, suvokimą komplikavo ir jo atgiję vidaus balsai, kurie taip nesutarė ir abejojo, kaip niekada iki šiol. Jie sutrikę susipynė į tumulą, šaukdami vienas kitam prieštaraujančius pasiūlymus ir reikalavimus, ragindami jį sprukti, slėptis, atsikirsti – taip dažnai ir įnirtingai, kad jis vos begalėdavo išgirsti kitus pokalbius. Jis vis dar tikėjo, jog viskas taptų aišku, jei paprasčiausiai pažiūrėtų pro tinkamą mikroskopą.

– Piteri, Gerk piliulė sakė, kad šią savaitę numatyti keli svarstymai dėl pacientų išrašymo...

Piteris išlenkė antakius.

– Tai žmones įaudrins.

– Kodėl? – paklausė Liusi.

– Viltis, – atsakė Piteris, tarsi tas vienintelis žodis išreikštų viską vienu metu. Tada jis vėl pažvelgė į Francį. – Kas dar, Paukšteli?

– Man atrodo, kad yra kažkoks ryšys su Viljamso pastato miegamuoju, – lėtai pasakė jis. – Angelas turėjo išsirinkti protiškai atsilikusį vyriškį, taigi turėjo žinoti ir jo dienotvarkę, kad galėtų pakišti jam tuos marškinėlius. Dar jis turėjo išsiaiškinti, jog atsilikėlis bus vienas iš Liusi apklausiamų žmonių.

– Artumas, – tarė Piteris. – Galimybė stebėti. Gera mintis, Franci.

Liusi irgi linktelėjo.

– Aš manau, – tarė ji, – kad pasistengsiu gauti pacientų, gyvenančių tame miegamajame, sąrašą.

Francis minutėlę pamąstė, tada paklausė:

– Liusi, ar gali gauti ir svarstomų išrašyti pacientų sąrašą? – jis nekėlė balso, kad niekas jo neišgirstų.

– Kam?

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Nežinau, – pasakė. – Tačiau, rodos, tiek visko vyksta, ir aš bandau suprasti, kaip tai gali būti susiję tarpusavyje.

Liusi linktelėjo, tačiau Francis nebuvo tikras, ar ji išties juo patikėjo.

– Pažiūrėsiu, ar galėsiu ir jį gauti, – pasakė ji, bet Franciui susidarė aiškus įspūdis, kad ji taip sakė tik tam, jog nuramintų. Ji iš tiesų nematė jokio galimo ryšio. Pažvelgė į Piterį.

– Mes galėtume gauti leidimą apieškoti visą kambarį Viljamse. Neužimtų daug laiko, o galime atrasti kažką vertinga.

Liusi pamanė sau, kad gyvybiškai svarbu yra stengtis vykdyti tuos tyrimo aspektus, kurie aiškūs. Sąrašai ir įtarimai intrigavo, tačiau jai kur kas labiau patiko konkrečios detalės, dėl kurių žmonės galėtų liudyti teismo salėje. Kruvinų marškinėlių praradimas ją suerzino daug labiau, negu ji galėjo sau leisti. Dėl to labai norėjo rasti dar kokių nors apčiuopiamų įkalčių, galinčių būti pamatu bylai iškelti.

Liusi dar sykį permąstė: peilis, pirštų galiukai, kruvini drabužiai ir batai.

Kažkas juk turi kur nors būti, – pasakė ji sau.

– Galbūt tai ir yra prasmė, – tarė Piteris. Jis pažvelgė į prokurorę ir suprato, kas gali būti pastatyta ant kortos.

Tačiau Francis nesijautė toks tikras. Jis manė, kad Angelas tikrai nujaučia tokį manevrą. Jiems reikėtų surasti kokį nors aplinkinį kelią, pamanė jis. Kažką, apie ką Angelas nebūtų pagalvojęs. Ką nors sukta ir visai kita, labiau susijusį su tuo, kur jie buvo, negu su tuo, kur norėtų būti. Jų trijulė patraukė Liusi kabineto link, tačiau Francis prie seselių punkto pastebėjo Didįjį Juoduką ir atsiskyrė, norėdamas pasišnekėti su didžiuoju

sanitaru. Kiti nuėjo toliau, atrodo, nė nesupratę, kad Francis atsiliko.

Didysis Juodukas pakėlė akis.

– Vaistų dar anksti, Paukšteli, – tarė jis. – Tačiau spėju, kad tu ne to atėjai, ar ne?

Francis papurtė galvą.

– Juk jūs tada manimi patikėjote, ar ne?

Sanitaras apsižvalgė prieš atsakydamas:

– Žinoma, patikėjau, Paukšteli. Problema ta, kad neišeina nieko gera, jeigu sutinki su pacientu, kai viršininkai laikosi visai kitokios nuomonės. Juk supranti, tiesa? Tai ne dėl tiesos ar netiesos. Tai dėl mano darbo.

– Jis gali sugrįžti. Gali sugrįžti ir šiąnakt.

– Gali. Tačiau abejoju tuo. Jeigu jis būtų galvojęs, kad privalo tave nužudyti, Paukšteli, jau būtų tai padaręs.

Francis su tuo sutiko, nors ši pastaba buvo iš tų, kurios vienu metu ir ramina, ir gąsdina.

– Pone Mūzi, – užgniaužęs kvapą išspaudė Francis, – kodėl niekas čia nenori padėti panelei Džons sugauti tą žmogų?

Didysis Juodukas išsyk įsitempė ir pasimuistė.

– Aš juk padedu, argi ne? Mano brolis irgi padeda.

– Juk supranti, ką noriu pasakyti, – tarė Francis.

Didysis Juodukas linktelėjo.

– Suprantu, Paukšteli. Suprantu.

Jis apsidairė aplink, lyg dar sykį patikrindamas, ką jau žinojo – tai yra ar nieko nebuvo pernelyg arti, ar niekas neatkreipė dėmesio, ar niekas nesiklausė, ką jis atsakys. Tačiau jis vis tiek kiekvieną žodį tarė pašnibždomis, atsargiai:

– Turi kai ką suvokti, Paukšteli. Jeigu čia būtų surastas tas vaikis, kurio ieško panelė Džons, tai reikštų viešumą ir dėmesį, o gal netgi valstybinį tyrimą, laikraščių antraštes ir televiziją. Jeigu taip atsitiktų, na, kai kuriems žmonėms tai gali kainuoti karjerą. Būtų užduodama pernelyg daug klausimų. Tikriausiai

sunkių klausimų, pavyzdžiui, kodėl nedarėte to arba ano? Gal netgi būtų svarstoma valstijos teisme. Daug vandens būtų sudrumsta, o juk nė vienas, dirbantis valstybei, ypač daktaras ar psichologas, nenori atsakinėti į klausimus, kaip jie leido žudikui gyventi šioje ligoninėje, niekam beveik nekreipiant į tai dėmesio. Mes kalbame apie skandalą, Paukšteli. Kur kas lengviau yra viską nuslėpti, pridengti vieną kitą lavoną. Tai nesunku. Niekas dėl to nekaltinamas, visi gauna atlyginimus, niekas nepraranda darbo, ir gyvenimas plaukia toliau, diena po dienos, kaip ir anksčiau. Kitose ligoninėse viskas taip pat. Arba kalėjimuose, kai pamąstai. Stengtis, jog viskas būtų po senovei, tai svarbiausia. Argi dar pats šito nesupratai?

Francis suprato. Tiesiog jam tai nepatiko.

– Turi prisiminti, – pridūrė Didysis Juodukas, purtydamas galvą, – kad niekam pernelyg nerūpi pamišėliai.

Panelė Įmantrybė pakėlė akis ir susiraukė, kai Liusi įėjo į daktaro Gulptililio priimamąjį. Tuomet ji manieringai pabrėžė, jog užsiima tam tikromis anketomis, todėl pasisuko į spausdinimo mašinėlę ir ėmė įnirtingai spausdinti. Kaip tik tada, kai Liusi prisiartino prie jos stalo.

– Daktaras užsiėmęs, – tarė ji, lakstydama pirštais po klaviatūrą, o seno „Selectric“ modelio plieninis rutuliukas daužė popieriaus lapą. – Susitikimas su jumis neįrašytas į darbotvarkę, – dar pridūrė.

– Tai užims tik sekundę ar dvi, – tarė Liusi.

– Na gerai, pažiūrėsiu, ar galima jus įleisti. Prisėskite.

Sekretorė nedėjo jokių pastangų pakeisti pozai ar netgi pakelti telefono rageliui, kol Liusi nepasitraukė nuo rašomojo stalo ir neklestelėjo ant griozdiškos laukiamojo sofos.

Ji neatitraukė akių nuo panelės Įmantrybės, svilino ją įdėmiu žvilgsniu, kol sekretorei pagaliau pabodo būti stebimai ir ji pakėlė telefono ragelį. Kalbėdama nusisuko nuo Liusi. Po trumpo pokalbio sekretorė atsisuko ir pasakė:

– Daktaras dabar gali jus priimti.

Liusi tokia frazė pasirodė komiška klišė, turint omenyje aplinkybes.

Daktaras Gulptililis stovėjo už savo rašomojo stalo, spoksodamas pro lango stiklą į netoliese augantį medį. Liusi įeinant, jis krenkštelėjo, tačiau nepajudėjo iš vietos, kol ji lūkuriavo, tikėdamasi, jog gydytojas pagaliau pastebės ją čia esant. Po poros minutėlių jis pasisuko ir, lengvai purtydamas galvą, susmuko į savo kėdę.

– Panele Džons, – atsargiai tarė jis. – Jūs atvykote kaip tik laiku, nes man nereikės vargintis norint jus pasikviesti.

– Pasikviesti?

– Iš tiesų taip, – pasakė Gulptililis, – nes aš paskutiniu metu susisiekiau su jūsų viršininku, Safolko apygardos prokuroru. Jis, sakykime, yra labai susidomėjęs jūsų buvimu čia bei jūsų pasiekta pažanga, – jis atsilošė, šypsodamasis krokodiliška šypsena. – Tačiau norite manęs ko nors reikalauti? Tai atvedė jus į mano kabinetą?

– Taip, – iš lėto atsakė ji. – Norėčiau gauti visų pacientų iš Viljamso pastato trečiojo aukšto miegamojo vardus ir bylas, beje, jeigu įmanoma. Jų lovų išsidėstymo planą, kad galėčiau susieti jų vardus, diagnozes ir vietą.

Daktaras Gulptililis linktelėjo, vis dar šypsodamasis.

– Taip. Tai būtų miegamasis, kuris dėl jūsų ankstesnių apklausų dabar patiria tokią suirutę?

– Taip.

– Jūsų jau sukeltos sumaišties nuraminimas atims nemaža laiko. Jeigu suteiksiu jums šią informaciją, ar pažadėsite man, kad prieš įsitraukdama į kokią nors kitą veiklą ligoninės teritorijoje visų pirma informuosite mane?

Liusi sugriežė dantimis.

– Taip. Tiesą sakant, norėčiau, jog visa ta vieta būtų apieškota.

– Apieškota? Turite galvoje, jog norite peržiūrėti ir patikrinti tuos negausius privačius daiktus, kuriuos teturi šie pacientai?

– Taip. Aš esu įsitikinusi, kad yra galimybė rasti apčiuopiamų įkalčių, ir turiu priežastį tikėti, kad kai kurie iš jų gali būti tame miegamajame. Taigi norėčiau gauti jūsų leidimą jį apieškoti.

– Įkalčių? Kuo gi pagrįsti šie jūsų įtarimai?

Liusi padvejojo, tada ištarė:

– Gavau patikimos informacijos, kad vienas iš ten gyvenusių pacientų tarp savo daiktų turėjo marškinėlius su kraujo dėmėmis. Trumpos Blondinės žaizdos žymės perša mintį, kad nusikaltimą įvykdžiusio žmogaus drabužiai turėtų būti sutepti krauju.

– Taip, tai teisinga. Tačiau negi policija nesurado kruvinų drabužių ant vargšo Stypenos, kai jis buvo areštuotas?

– Aš įsitikinusi, kad šis negausus kraujo kiekis pateko ant jo kūno nuo kito žmogaus.

Daktaras Gulptililis nusišypsojo.

– Ak, – tarė jis. – Žinoma. Pateko nuo mūsų ieškomo šių dienų Džeko Skerdiko. Nusikaltimų genijaus, ne, aš atsiprašau. Tai ne tas žodis. Nusikaltimų *didmeistrio*. Kuris yra būtent čia, mūsų psichiatrijos ligoninėje. Ne? Toli siekiantis ir sunkiai įtikimas, tačiau visgi paaiškinimas, kuris leis tęstis jūsų tyrimams. O tie paminėti kruvini marškinėliai... ar galėčiau juos pamatyti?

– Jie ne mano žinioje.

Jis linktelėjo galvą.

– Kažkodėl, panele Džons, šį jūsų atsakymą į klausimą aš jau nujaučiau. Taigi, jeigu aš duosiu leidimą šiai jūsų pageidaujamai kratai, ar nekils jokių potencialių teisinių problemų dėl atimtų daiktų?

– Ne. Čia valstybinė ligoninė, ir jūs turite teisę atlikti kratą bet kurioje vietoje, ieškodami kontrabandos arba bet kokių uždraustų medžiagų bei daiktų. Aš paprasčiausiai prašau atlikti šią procedūrą mano akivaizdoje.

Gulptililis minutėlę suposi kėdėje.

– Taigi dabar jūs staiga manote, kad mano personalas ir aš pats visgi galime jums praversti?

– Nesu tikra, jog suprantu šio jūsų pasakymo potekstę, – atsakė ji. Tai, žinoma, buvo teisininko melas, nes iš tiesų ji puikiai suprato, ką jis norėjo pasakyti.

Daktaras Gulptililis aiškiai pastebėjo tą patį, nes atsiduso.

– Ak, panele Džons, jūsų pasitikėjimo ligoninės personalu trūkumas yra labai nuviliantis. Nepaisant to, aš suorganizuosiu kratą, kaip jūs prašote, jei tik tai padės jus įtikinti, kad jūsų tyrimas nereikalingas. Pacientų vardus ir lovų išsidėstymą Viljamso miegamajame taip pat galiu jums įteikti. Galbūt paskui galėsime apibendrinti jūsų buvimą čia.

Ji prisiminė, ko prašė Francis, taigi dar pridūrė:

– Dar vienas dalykas. Gal galėčiau gauti sąrašą pacientų, kurių svarstymas dėl išrašymo numatytas šią savaitę? Jeigu tai nesukels sunkumų...

Jis šnairai į ją pažvelgė.

– Taip. Galiu jums ir tai duoti. Parodydamas savo pastangas prisidėti prie jūsų tyrimo, aš paliepsiu savo sekretorei pristatyti šiuos dokumentus.

Daktaras sugebėjo meluoti taip, kad tai skambėtų lyg tiesa. Ši savybė Liusi Džons nepatiko.

– Tačiau aš nesuprantu, koks gali būti ryšys tarp mūsų reguliariai svarstomų išrašymų ir jūsų tyrimo. Ar galėtumėte sujungti šiuos taškus, panele Džons?

– Kol kas negalėčiau.

– Jūsų atsakymas manęs nestebina, – šaltai tarė jis. – Tačiau aš vis tiek duosiu jums pageidaujamą sąrašą.

Ji linktelėjo galvą.

– Ačiū, – pasakė ir jau ketino išeiti.

Gulptililis pakėlė ranką.

– Tačiau aš privalau jūsų kai ko paprašyti, panele Džons.

– Ko paprašyti, daktare?

– Jūs turėsite paskambinti savo vadovui. Džentelmenui, su kuriuo visai neseniai taip maloniai pasišnekėjau. Lažinčiausi, jog dabar būtų tinkamas momentas šiam skambučiui. Leiskite man.

Jis ištiesė ranką ir savo stalo telefoną pasuko į ją, kad Liusi galėtų surinkti numerį. Jis nė neketino išeiti.

Liusi ausyse vis dar skambėjo viršininko pastabos. „Laiko švaistymas" ir „tiesiog suki ratais" buvo patys švelniausi iš jo skundų. Labiausiai primygtinis buvo: „Tučtuojau parodyk bent kiek tikros pažangos arba kuo greičiau grįžk atgal". Ant jos darbo stalo lyg ištisa pikta litanija jau buvo sukrauta bylų, kurias būtinai reikėjo peržiūrėti, prisikaupė skubių reikalų, kuriems būtinai reikėjo dėmesio. Ji bandė jam paaiškinti, kad psichiatrijos ligoninė neįprasta vieta tyrimui vykdyti ir atmosfera čia ne tokia, kuri pasiduotų įprastai išmėgintai apklausų metodikai, tačiau jis ne itin norėjo klausytis šių pasiteisinimų. „Išsiaiškink ką nors per artimiausias kelias dienas arba mes tave už pakarpos partempsim atgal." Tai buvo paskutiniai jo sakyti žodžiai. Ji klausė savęs, kiek jos viršininką apnuodijo ankstesnis pokalbis su Gulptililiu, tačiau tai buvo netgi nesvarbu. Viršininkas buvo pagyrūniškas, beatodairiškas, tiesiog apsėstas Bostono airis, ir jeigu jau įsitikindavo, kad reikia kažko siekti, tai ir siekdavo visomis išgalėmis. Dėl šios savybės jį vis ir perrinkdavo į vadovo postą. Tačiau jis taip pat būdavo greitas mesti tyrimą, kai tik šis peržengdavo ganėtinai žemą jo susierzinimo ribą, tai, manė ji, buvo politiškai tikslinga, tačiau jai pačiai visai nepadėjo.

Taip pat jai teko pripažinti, kad tokios pažangos, į kurią politikas galėtų parodyti pirštu, jai trūko. Ji netgi negalėjo įrodyti, jog bylos susijusios kuo nors, išskyrus nužudymų būdą. Situacija krypsta į visišką beprotybę, pamanė Liusi. Jai buvo aišku, kad Trumpos Blondinės žudikas, Angelas, terorizavęs Francį, ir žmogus, įvykdęs jos pačios tiriamas žmogžudystes, buvo vienas ir tas pats asmuo. Jis buvo čia pat, jai po nosimi, tyčiojosi.

Šokėjo nužudymas aiškiai buvo jo darbas. Jis tai žinojo, ji tai žinojo. Viskas aišku.

Tačiau tuo pat metu ir neaišku. Nusikaltėlių areštai ir apkaltinimai nėra pagrįsti tuo, ką žinai, bet tuo, ką gali įrodyti, o ji kol kas negalėjo nieko įrodyti.

Ji suprato, kad kol kas Angelas lieka nepaliečiamas. Pasiklydusi minčių raizgalynėje, traukė atgal į Amersto pastatą. Ankstyvo vakaro ore tvyrojo vėsa, o keli beprasmiai, pasiklydę riksmai aidėjo lauke. Liusi nežinojo, kokia agonija sukėlė šiuos gailius garsus. Jie išgaruodavo vėsiame ore aplink ją. Jeigu nebūtų taip įsigilinusi į mintis, kaip įrodyti savo pačios nuomonę, ji būtų pastebėjusi, kad garsai, kurie taip slėgė ją, kai pirmą sykį atvyko į Valstybinę Vakarų ligoninę, dabar pradingdavo kažkur jos viduje. Pasidarė tokie priimtini, jog pati po truputį tapo tarsi ligoninės pasaulio dalimi, paprasčiausiai dar vienu dėmeniu prie viso pamišimo, taip nelaimingai ten gyvenančio.

Piteris apsižvalgė ir suprato, kad kažkas ne taip, tačiau negalėjo pirštu parodyti, kas būtent. Tai buvo pagrindinė problema ligoninėje; viskas buvo persukta, išvirkščia, ne savo vietoje ir iškraipyta. Tiksliai matyti buvo beveik neįmanoma. Jis staiga pasiilgo gaisravietės paprastumo. Vaikščiojimas po suanglėjusius, šlapius ir dvokiančius vieno ar kito gaisro likučius teikė tam tikrą laisvę, bandant mintyse iš lėto pamatyti, kaip būtent įsižiebė ugnis, kaip ji pakilo nuo grindų iki sienų, paskui iki lubų, paskatinta vieno ar kito kuro. Smulkiai išanalizuoti gaisrą reikėjo matematinio tikslumo, ir Gaisrininkui tai teikė didžiulį pasitenkinimą laikant rankose suanglėjusią medieną ar apdegusį plieną, jaučiant delnais plūstančią užsilikusią šilumą ir žinant, kad jis gali įsivaizduoti viską, kas sunaikinta. Taip, kaip buvo kelios sekundės prieš įsigalint ugniai. Tai buvo galimybė pažvelgti į praeitį, tiktai aiškiai, be emocijų ir streso miglos. Visas įvykis būdavo aiškus kaip žemėlapis, ir jis ilgėjosi tų laikų, kai lengvai galėdavo eiti kiekvienu keliu iki aiškaus tikslo. Visada laikė save panašiu į vieną iš dailininkų, kurių darbas buvo restauruoti didžius pa-

veikslus, pažeistus laiko ar gamtos jėgų, kruopščiai atkuriant daugelio senovės genijų kūrinių spalvas ir potėpius, sekant Rembranto ar da Vinčio pėdomis. Menkesnis menininkas, tačiau gyvybiškai svarbus.

Jam iš dešinės vyras, dėvintis nutįsusius ligoninės drabužius, apšepęs ir susivėlęs, prapliupo triukšmingu, šaižiu juoku, kai, pažiūrėjęs žemyn, pamatė, kad prisišlapino į kelnes. Pacientai rikiavosi į eilę vakarinių vaistų, ir Piteris matė, kaip Didysis ir Mažasis Juodukai stengėsi suteikti šiam procesui bent kiek tvarkos. Buvo šiek tiek panašu į bandymą sureguliuoti bangas, besidaužančias į krantą; viskas pasibaigdavo daugmaž toje pačioje vietoje, tačiau kiekvieną vedė jėgos, kurios buvo tokios pat neapčiuopiamos kaip vėjas ar povandeninės srovės.

Piteris suvirpėjo ir pamanė: *Aš privalau dingti iš šios vietos.* Jis kol kas dar nelaikė savęs pamišusiu, tačiau žinojo, kad daugelį jo veiksmų būtų galima priskirti beprotystei. Kuo ilgiau jis pasiliktų ligoninėje, tuo labiau jie įsigalėtų jo elgesyje. Nuo šios minties net suprakaitavo ir suprato, kad yra žmonių – visų pirma ponas Blogis, – kurie būtų laimingi, matydami, kaip Piteris išnyksta ligoninėje. Jam sekėsi; jis vis dar kabinosi į visus sveiko proto likučius. Kiti pacientai jį savotiškai gerbė, žinodami, kad Gaisrininkas ne pamišėlis, ne taip kaip jie. Tačiau tai galėtų pasibaigti. Jis pradėtų girdėti tuos pačius balsus kaip ir jie. Pradėtų vilkti kojas, veblentų pats sau, prisišlapintų į kelnes ir eilėje lauktų vaistų. Visa tai buvo čia pat. Piteris žinojo, kad jei nepaspruks, bus ten įtrauktas.

Kad ir ką siūlė Bažnyčia, jis žinojo, kad privalo tai priimti.

Apsidairė aplink, nužvelgdamas kiekvieną pacientą, besigrūdantį į priekį, seselių posto ir vaistų, išrikiuotų už geležinių grotų, link.

Vienas iš jų buvo žudikas. Jis tai žinojo.

Arba galbūt žudikas buvo vienas iš tokių pačių pacientų, tokiu pat metu besirikiuojančių Viljamse, Prinstone ar Harvarde, judančių pagal tą patį grafiką.

Tačiau kaip jį rasti?

Jis bandė mąstyti apie šią bylą, kaip mąstytų apie padegimą, ir atsirėmė į sieną, bandydamas suprasti, kur viskas prasidėjo, nes tada suvoktų ir kaip tai įsidegė, įsismarkavo ir galiausiai išsiskleidė visa jėga. Taip galvoje nagrinėdavo kiekvieną gaisravietę, į kurią būdavo pakviestas; atsukdavo įvykius atgal iki paties pirmo liepsnos liežuvėlio, todėl išaiškėdavo ne tik kaip prasidėjo gaisras, tačiau ir kas stovėjo šalia, stebėdamas ugnį. Jis laikė tai neįprasta dovana. Senovėje karaliai ir princai švaistydavo pinigus ir laiką, nes apsupdavo save žmonėmis, kurie neva galėdavo matyti ateitį, nors suprasti praeitį, ko gero, būtų daug geresnis būdas numatyti, kas laukia priešakyje.

Piteris lėtai iškvėpė. Ligoninė sugebėdavo žmogų priversti sustoti prie visų jame aidinčių minčių. Jis stabtelėjo, nebaigęs minties, staiga supratęs, jog judino lūpas, kalbėdamas su savimi.

Jis dar kartą iškvėpė. Arti. Jau beveik kalbiesi su savimi.

Pažvelgė į savo rankas. Be jokios tikros priežasties, išskyrus tą, jog įsitikintų vis dar esąs vientisas. Krapštykis iš čia, pasakė sau. Kad ir ką tau dėl to prireiktų padaryti, krapštykis.

Pasiekęs šią išvadą, jis pamatė Liusi Džons, einančią koridoriumi. Jos galva buvo nuleista, ir Piteris matė, kad ji giliai paskendusi mintyse ir nusiminusi. Tą sekundę išvydo ateitį, kuri jį gąsdino, palikdama širdyje tuštumos ir bejėgiškumo jausmą. Jis išeitų, dingtų įsitraukęs į tam tikrą programą Oregone. Ji irgi išeitų, grįžtų į savo įstaigą ir, kaip įprasta, tirtų vieną nusikaltimą po kito. Francis pasiliktų kartu su Napoleonu, Kleo ir broliais Mūziais.

Stypena sėstų į kalėjimą.

O Angelas susirastų kam dar nupjauti pirštus.

Dvidešimt šeštas skyrius

Francis praleido neramią naktį. Kartais sustingęs gulėdavo ant gulto, klausydamasis kiekvieno neįprasto garselio miegamajame, kuris galėtų pranešti, kad Angelas grįžo prie jo lovos. Tuzinai šių garsų skverbėsi pro jo stipriai suspaustus vokus ir aidėjo viduje taip giliai, kaip jo paties širdies dūžiai. Šimtus sykių jis pamanė, jog vėl jaučia karštą Angelo kvėpavimą sau prie kaktos. Jo atminties nepaliko šaltų peilio ašmenų jutimas. Jis nenumaldomai nuslysdavo nuo nakties baimių, kurios vertė jį prakaituoti ir nerimauti, į būseną, primenančią miegą. Netgi tuos kelis kartus jo poilsį trikdydavo gąsdinantys vaizdiniai. Jam vaidenosi Liusi, iškėlusi ranką, sužalotą taip pat kaip Trumpos Blondinės. Po to šis atvaizdas pasikeitė į jo paties. Rodėsi, kad jam perpjauta gerklė, o jis pusiau nesąmoningos būsenos beviltiškai bando užspausti žiojinčią žaizdą.

Sveikino pirmą ryto šviesą, kuri praslydo pro langų stiklus, grotas ir langines, lyg ženklą, kad pasibaigė valandos, kai Angelas valdo ligoninę. Minutėlę gulėjo lovoje, įsikabinęs į keisčiausią mintį, pusiau užbaigtą pastabą, kad šios ligoninės pacientams vis dėlto neteisinga bijoti mirties tiek pat, kiek normaliems žmonėms už sienų. Ligoninėje gyvenimas atrodė vertas kur kas mažiau, tarsi neturėtų to paties koeficiento kaip išorėje. Buvo

taip, pamanė jis, tarsi pacientai nereikštų tiek daug ir nebūtų tokie reikšmingi, todėl neturėtų labai vertinti savo gyvybių. Jis prisiminė kartą skaitęs laikraštyje, jog bendra žmogaus kūno dalių įvertinimo suma – maždaug doleris ar du. Dabar, pamanė sau, Valstybinės Vakarų ligoninės pacientai turbūt tėra verti centų. Jeigu bent tiek.

Francis nuėjo į prausyklą ir apsišvarino, ruošdamasis ateinančiai dienai. Jis jautėsi truputį nuramintas įprastų ligoninės gyvenimo ženklų; Mažasis Juodukas ir jo didysis brolis buvo koridoriuje, stengdamiesi, kad pacientai nueitų iki valgomojo papusryčiauti. Jie buvo truputį panašūs į mechanikus, tvarkančius variklį, bandančius jį užvesti ir priversti tolygiai dirbti. Jis pamatė poną Blogį, kursuojantį koridoriumi, ignoruojantį įvairių pacientų skundus dėl vienos ar kitos problemos. Francis norėjo apkabinti rutiną.

Štai taip dienos ir slinkdavo. Ligoninė, apsėsta manijos tiesiog stumti laiką, buvo kaip narkotikas, netgi dar galingesnis už tuos, kurie būdavo piliulių ar injekcijų pavidalo. Kartu su potraukiu ateidavo užmarštis.

Francis papurtė galvą, nes jam buvo aiškus vienas dalykas: Angelas buvo kur kas artimesnis išoriniam pasauliui. Jis įtarė, kad jeigu pats nori ten sugrįžti, tai jam prireiks įkopti į šį kalną.

Jis pamanė: rasti Trumpos Blondinės žudiką – galbūt paskutinis šiame pasaulyje jam dar likęs veiksmas, kurį gali atlikti sveiku protu.

Jo galvoje balsai susijaukė į visišką maišatį. Akivaizdu, norėjo jam kažką pasakyti, tačiau tarsi negalėjo susitarti, ką būtent.

Tačiau vienas perspėjimas visgi prasiskverbė. Visi balsai sutarė, kad jei Francis pasiliks čia vienas, be Piterio ir Liusi, akis į akį su Angelu, tai greičiausiai neišgyvens. Jis nežinojo, nei kaip mirs, nei kada būtent. Kuriuo nors metu, pagal Angelo tvarkaraštį. Bus nužudytas lovoje. Uždusintas kaip Šokėjas ar papjautas kaip Trumpa Blondinė, o gal nužudytas kokiu nors kitu būdu, kurio dar neįsivaizduoja. Tačiau tai nutiks.

Nebus kur pasislėpti, nebent garmėjime vis gilyn į beprotybę. Tai priverstų ligoninės sanitarus kasdien uždaryti jį visai dienai izoliatoriaus vienutėje.

Jis apsidairė, ieškodamas savo kolegų tyrėjų, ir pirmą kartą pamanė, kad jam laikas atsakyti į klausimus, kuriuos uždavė Angelas.

Francis susmuko prie koridoriaus sienos. *Tai čia. Tai tiesiai čia, priešais tave!* Jis pakėlė žvilgsnį ir pamatė Kleo, pūškuojančią koridoriumi, mosuojančią rankomis. Ji atrodė lyg didžiulis pilkas karo laivas, perrėžiantis nedrąsių burlaivių regatą. Kad ir kas nedavė jai ramybės šį rytą, tai pasimetė sraute nešvankybių, kurias ji burbėjo į taktą aršiai mosuodama rankomis. Taigi kiekvienas „Po velnių!“, „močkrušiai!“ „kalės vaikai!“ rodėsi lyg laikrodžio dūžis. Pacientai traukėsi į šonus, jai einant pro šalį, ir tą sekundę Francis kai ką pastebėjo. *Nėra taip, kad Angelas žinotų, kaip būti kitokiam. Jis žino, kaip būti tokiam pat.*

Apsidairęs jis tarp Kleo sukeltų bangų pastebėjo Piterį. Gaisrininkas, rodės, buvo įsitraukęs į karštą pokalbį su ponu Blogiu, tas neigiamai purtė galvą ir traukdavosi pirmyn, paskui vėl atgal, kai Piteris per colį priartėdavo prie psichologo, paskui atsitraukdavo. Po minutėlės ponas Blogis, rodos, nutraukė tai, ką Piteris norėjo pasakyti, pasisuko ant kulno ir patraukė tolyn koridoriumi. Piteris, paliktas stovėti, pakėlęs balsą sušuko ponui Blogiui pavymui:

– Jūs privalote pasakyti Gulptililiui! Šiandien!

Tada nutilo. Ponas Blogis neatsisuko, tarsi atsisakydamas išgirsti Piterio šauksmą. Francis atsitraukė nuo sienos ir greitai priėjo prie Gaisrininko.

– Piteri? – paklausė Francis.

– Sveikas, Paukšteli, – atsakė Piteris, atrodydamas truputį sutrukdytas. – Kas nutiko?

Francis sušnabždėjo:

– Piteri, kai žiūri į mus ar likusius pacientus, ką matai?

Jis sudvejojo, tada atsakė:

– Net nežinau, Franci. Truputį panašu į Alisą Stebuklų šalyje. Viskas vis keisčiau ir keisčiau.

– Tačiau matei visas pamišėlių rūšis, kurios tik čia yra, ar ne?

Piteris truputį padvejojo, staiga palinko pirmyn. Koridoriumi artinosi Liusi, ir Piteris jai truputėlį pamojavo, kai ji žengė arčiau Francio.

– Paukštelis kažką mato, – tyliai pasakė jis. – Kas gi tai?

– Tasai žmogus, kurio mes ieškome, – sušnabždėjo Francis, kai Liusi sustojo šalia, – ne labiau pamišęs nei tu. Tačiau jis slepiasi, apsimesdamas kai kuo kitu.

– Nagi, tęsk, – ramiai pasakė Piteris.

– Visas jo pamišimas, bent jau žudikiškas pamišimas ir pirštų pjaustymas, visai nėra panašus į įprastą pakvaišimą, kurio čia pilna. Jis planuoja. Jis mąsto. Jis yra blogis, toks, apie kokį vis kalbėjo Stypena. Jis negirdi balsų, nekliedi, nepatiria nieko panašaus. Tačiau čia jis pasislepia, nes niekas nepagalvoja įsižiūrėti į jį ir pamatyti ne pamišėlį, o kažką bloga.

Francis papurtė galvą, tarsi garsiai išreikšti joje aidinčias mintis būtų skausminga.

– Ką nori pasakyti, Paukšteli? Ką mąstai? – Piteris truputį nuleido balsą.

– Noriu pasakyti, kad mes peržiūrėjome visus šiuos bylų įrašus ir apklausinėjome žmones, nes ieškojome ko nors, ką iš čia esančių jungtų su išoriniu pasauliu. Tu ir Liusi, ko gi jūs ieškojote? Vyrų, kurie praeityje smurtavo. Psichopatų. Žmonių, nesuvaldančių pykčio. Įtrauktų į policijos įrašus. Galbūt žmonių, kurie girdi balsus, įsakančius jiems ką nors bloga padaryti moterims. Norite rasti kažką, kas tuo pat metu ir pamišęs, ir nusikaltėlis, taip?

Liusi pagaliau prakalbo:

– Tai vienintelis prasmingas būdas...

– Tačiau juk čia *kiekvienas* vienaip ar kitaip pamišęs. Daugybė iš jų galėtų būti žudikais, tiesa? *Kiekvienas* čia tarsi vaikšto skustuvo ašmenimis.

– Taip, bet... – Liusi gromuliavo Francio žodžius.

Francis pasisuko į ją.

– Negi nemanai, kad Angelas irgi tai žino?

Ji nieko neatsakė.

Francis giliai įkvėpė.

– Angelas yra žmogus, kurio byloje neįrašyta nieko, už ko galėtum užsikabinti. Kitur jis vienoks. Čia jis kitoks. Tarsi chameleonas, kuris keičia spalvą pagal aplinką. Jis yra kažkas, į ką net nepagalvotum pažiūrėti. Štai kodėl čia saugus. Štai kodėl gali daryti, ką nori.

Piteris atrodė nusiteikęs skeptiškai, o Liusi irgi nutaisė išraišką, rodančią, jog dar nėra įtikinta. Ji prakalbo pirma:

– Taigi, Franci, tu manai, kad Angelas apsimetinėja protiškai nesveiku?

Ji leido šiam klausimui pakibti ore, tarsi žodžiu „apsimetinėja" jau būtų išreiškusi, kad toks veiksmas neįmanomas.

Francis papurtė galvą, paskui linktelėjo. Prieštaravimai, kurie jam atrodė tokie aiškūs, kitiems tokie nebuvo.

– Jis negali suvaidinti balsų. Negali apsimesti, jog kliedi. Jis negalėtų apsimetinėti tokiu... – Francis giliai įkvėpė prieš tęsdamas, – ...kaip aš. Daktarai iškart tai permatytų. Netgi ponas Blogis netrukus tai suprastų.

– Taigi? – paklausė Piteris.

– Apsidairykit, – atsakė Francis.

Jis parodė į fojė, kur didysis griaumedis atsilikėlis stovėjo atsirėmęs į sieną, suspaudęs rankose savo Skudurinę Onutę. Jis švelniai niūniavo ryškiaspalviams medžiagos lopinėliams su prašmatnia skrybėlaite ir kreiva lėlės šypsena. Tada Francis pamatė katą, stovintį ir nejudantį koridoriaus centre, pakėlusį akis į lubas, lyg jo regėjimas galėtų prasiskverbti pro garso izoliaciją, sijas, kito aukšto grindis ir baldus, tiesiai per stogą iki rytinio žydro dangaus.

– Ar sunku būtų, – tyliai paklausė Francis, – apsimesti kvai-

lam? Arba visą laiką tylėti? O jeigu būtum panašus į vieną iš jų, kas čia atkreiptų į tave bent kiek dėmesio?

Staugiantis, spiegiantis, kniaukiantis riksmas, lyg šimto įdūkusių kačių, perskrodė kiekvieną mano kūno nervų galūnę. Lipnus, drėgnas prakaitas užpylė man akis, apakindamas, grauždamas. Man užėmė kvapą, švokščiau lyg ligonis, o rankos drebėjo. Nebepasitikėjau savo balso gebėjimu išleisti bent kokį garsą, vien tylią, beviltišką dejonę.

Angelas stovėjo prie manęs, putodamas iš pykčio.

Jis neturėjo paaiškinti kodėl, nes tai bylojo kiekvienas mano parašytas žodis.

Aš raičiausi ant grindų, tarsi mano kūną krėstų elektros srovė. Man niekada netaikė elektros šoko terapijos Valstybinėje Vakarų ligoninėje. Turbūt tai buvo vienintelė žiaurybė, besimaskuojanti gydymo pavadinimu, su kuria man neteko susidurti. Tačiau įtariau, kad skausmas, kuriame skendėjau šią akimirką, nedaug nuo to skyrėsi.

Aš mačiau.

Tai mane ir skaudino.

Kai pasisukęs į Piterį ir Liusi ligoninės koridoriuje ištariau tuos žodžius, rodėsi, tarsi atidaryčiau savyje duris, kurių niekada nenorėjau atverti. Labiausiai užvertas, užkaltas ir užsandarintas duris savyje. Kai esi pamišęs, nesugebi nieko nuveikti. Tačiau tuo pat metu sugebi viską. Įkliūti tarp šių dviejų priešingybių – žiauri kančia.

Visą savo gyvenimą aš troškau būti normalus. Kad ir besikamuojantis kaip Piteris ir Liusi, tačiau normalus. Sugebėti kukliai funkcionuoti išoriniame pasaulyje, džiaugtis pačiais paprasčiausiais dalykais. Išaušusiu rytu. Draugo pasveikinimu. Skaniu valgiu. Įprastu pokalbiu. Jausmu, kad kur nors pritapai. Tačiau negalėjau, nes supratau būtent tuo momentu, kad esu amžiams pasmerktas siela ir veiksmais būti artimesnis žmogui, kurio neken-

čiau ir bijojau. Angelas pasiduodavo visoms piktoms ir žudikiškoms mintims, kurios slankiodavo ir manyje, mėgaudavosi jomis. Jis buvo tarsi mano iškreiptas atvaizdas. Aš savyje laikiau tą patį pyktį. Tą pačią aistrą. Tą patį blogį. Aš tiesiog slėpiau tai, stūmiau tolyn, įmesdavau į pačią giliausią skylę, kokią tik galėdavau savyje rasti, ir užversdavau pamišusiomis mintimis, lyg akmenimis ir purvu, kad viskas būtų palaidota ten, iš kur jau tikėjausi, jog nebeišsiverš.

Ligoninėje Angelas tikrai padarė tik vieną klaidą.

Jam reikėjo nužudyti mane, kai turėjo tokią galimybę.

– Taigi, – sušnabždėjo man į ausį, – aš dabar atėjau ištaisyti šios klaidos.

– Nėra laiko, – tarė Liusi. Ji spoksojo į sujauktas bylas, paskleistas ant rašomojo stalo laikiname kabinete, kuriame vykdė savo laikiną tyrimą. Piteris žingsniavo iš vieno šono į kitą, akivaizdu, stengdamasis surūšiuoti įvairias viena kitai prieštaraujančias mintis. Kai Liusi prakalbo, jis tik truputėlį į ją pažvairavo.

– Kaip?

– Mane ketina iš čia ištempti. Tikriausiai per kelias artimiausias dienas. Aš kalbėjausi su savo viršininku ir jis mano, kad aš tiesiog suku ratais. Jam iš pat pradžių nepatiko mintis, jog aš čia noriu važiuoti, tačiau kai primygtinai prašiau, pagaliau pasidavė. O dabar štai viskam artėja staigi pabaiga...

Piteris linktelėjo.

– Aš pats čia būsiu ne ką ilgiau, – pasakė jis. – Bent jau taip manau.

Jis plačiau neaiškino, bet dar pridūrė:

– Tačiau Francis pasiliks.

– Ne tik Francis, – tarė Liusi.

– Tai tiesa. Ne tik Francis, – jis sudvejojo. – Ar manai, kad jis teisus? Turiu galvoje, dėl Angelo. Kad jis tas, į kurį net nepažiūrėtume...

Liusi giliai įkvėpė. Ji ėmė stipriai gniaužti rankas, o paskui jas atleisti, beveik kvėpavimo ritmu, tarsi būtų prie įniršio ribos ir bandytų suvaldyti jausmus. Tai buvo svetima sąvoka ligoninėje, kur tokia daugybė žmonių beveik be perstojo duodavo valią galybei emocijų. Ribojimai – kitokie nei sukelti antipsichozinių vaistų – buvo beveik neįmanomi. Tačiau atrodė, kad Liusi žvilgsnyje atsispindi tam tikra vidinė bausmė. Kai ji pažiūrėjo į Piterį, šis suprato, kad už jos žodžių slepiasi didžiulis rūpestis.

– Aš to neištversiu, – labai tyliai tarė ji.

Piteris nieko neatsakė, nes žinojo, kad ji tuojau viską paaiškins.

Liusi trankiai atsisėdo, paskui taip pat greitai vėl atsistojo. Ji pasilenkė į priekį ir suspaudė rašomojo stalo kraštą, tarsi taip galėtų nuraminti besiblaškančią minčių maišatį. Kai ji pakėlė žvilgsnį į Piterį, tasai nebuvo tikras, ar matė jos akyse žudikišką žiaurumą ar ką nors kita.

– Beveik nepajėgiu įsivaizduoti, jog galėčiau čia palikti nenubaustą prievartautoją ir žudiką. Nesvarbu, ar šis Angelas ir žmogus, nužudęs moteris ir įrašytas trijose bylose, yra vienas ir tas pats – o aš manau, kad yra – nuo minties, jog gali tekti palikti jį čia nepaliestą, mane krečia šiurpas.

Jis ir vėl nutylėjo.

– Aš to nepadarysiu, – tarė ji. – Negaliu.

– Tarkim, tave privers išeiti? – paklausė Piteris. Tokį patį klausimą jis būtų galėjęs užduoti ir sau pačiam.

Liusi griežtai į jį pažiūrėjo.

– Kaip tai padarytum? – klausimu į klausimą atsakė ji.

Minutėlę įsivyravo tyla, o tada Liusi staiga žvilgtelėjo į pacientų bylų krūvą ant stalviršio. Vienu staigiu judesiu ji brūkštelėjo ranka per stalą, nublokšdama aplankus, o šie atsitrenkė į sieną.

– Velniai griebtų! – šūktelėjo ji.

Aplankai šleptelėjo žemyn, popieriai pasklido po grindis.

Piteris tylėjo, o Liusi žengtelėjo atgal, batu nusitaikė į metalinę šiukšliadėžę ir taikliu spyriu nuskraidino ją skersai kambario.

Ji pažvelgė į Piterį.

– Aš to nedarysiu, – pasakė. – Širdyje žinau vieną dalyką: jei išvažiuosiu iš čia, nesuradusi šio žmogaus, mirs dar kažkas. Nežinau, po kiek laiko, tačiau kada nors, po mėnesio, pusmečio ar metų, aš stovėsiu prie dar vieno kūno, spoksodama į dešinę ranką, kuriai trūks keturių pirštų ir dar nykščio. Viskas, ką tada matysiu, bus galimybė, kurią praradau štai čia. Net jeigu tada ir pagausiu tą vyrą, pamatysiu jį sėdintį teismo salėje bei atsistojusi perskaitysiu kaltinimų sąrašą teisėjui ir komisijai, aš vis tiek žinosiu, kad kažkas mirė, nes man nepavyko čia, šiuo metu.

Piteris pagaliau sudribo į kėdę ir, palenkęs galvą, užsidengė delnais veidą, tarsi praustųsi. Kai jis vėl pakėlė žvilgsnį į Liusi, tiesiogiai neatsiliepė į tai, ką ji sakė, tačiau visgi atsakė.

– Žinai, Liusi, – pasakė jis patylomis, tarsi kažkas būtų galėjęs klausytis, – prieš tapdamas padegimų tyrėju, aš šiek tiek laiko praleidau tampydamas gaisrinės žarną. Man tai patiko, supranti. Gaisro gesinimas yra vienas iš tų dalykų, kur mažoka dviprasmybės. Užgesink ugnį arba ji kažką sunaikins. Paprasta, tiesa? Kartais per tikrai stiprų, bjaurų proveržį galėdavai veidu pajusti karštį ir išgirsti garsą, kurį sukelia nevaldoma ugnis. Tai baisus, piktas garsas. Atėjęs tiesiai iš pragaro. Tada ateina ta sekundė, kai viskas tavo kūne šaukia „Neik ten!“, tačiau vis tiek eini pirmyn. Eini todėl, kad ugnis bloga, ir todėl, jog kiti tavo brigados nariai jau viduje. Taigi paprasčiausiai žinai, jog reikia eiti. Tai sunkiausias iš lengviausių sprendimų, kuriuos tik gali tekti priimti.

Liusi apsvarstė Piterio žodžius ir tada pasiteiravo:

– Taigi, o ką darysim dabar?

– Manau, – lėtai ištarė jis, – kad mums teks truputį surizikuoti.

– Surizikuoti?

– Taip.

– Kaip dėl to, ką sakė Francis? – tęsė ji. – Manai, kad iš tiesų viskas čia apversta aukštyn kojomis? Jeigu būtume išorėje, atlikdami šį tyrimą, ir pas mus ateitų detektyvas bei pasakytų, jog turime stebėti *mažiausiai* tikėtiną įtariamąjį, o ne *labiausiai*, tai aš, aišku, žaibiškai atleisčiau jį nuo bylos tyrimo. Tai visiška nesąmonė, o tyrimai mažų mažiausiai bent jau neturėtų būti nesąmonės.

– Šioje vietoje visur vien nesąmonės, – pasakė Piteris.

– Štai kodėl Francis greičiausiai teisus. Šiaip ar taip, jis pasirodė esąs teisus dėl daugybės dalykų.

– Tai ką mums daryti? Vėl peržiūrėti kiekvieną ligoninės bylą ieškant... – jis stabtelėjo, tada paklausė: – Ieškant ko?

– Kas mums belieka?

Piteris vėl sudvejojo, įtemptai galvodamas apie tai, kas įvyko. Po minutėlės jis lengvai gūžtelėjo pečiais ir papurtė galvą.

– Nežinau... – lėtai ištarė jis. – Nenorėčiau šito daryti...

– Ko daryti?

– Na, kai mes krėtėme Viljamso pastatą, kas tada nutiko?

– Buvo nužudytas žmogus. Tačiau jie to nepripažįsta...

– Ne, be šito, kas dar nutiko? Angelas pasirodė. Jis apsireiškė, kad nužudytų Šokėją – galbūt. Mes to dar iš tiesų nežinome. Tačiau žinome, kad jis pasirodė miegamajame, kad peiliu pagrasintų Franciui.

Liusi giliai įkvėpė.

– Manau, kad suprantu, ką turi galvoje.

– Mes turime priversti jį išlįsti. Dar kartą.

Ji linktelėjo.

– Spąstai.

Piteris sutiko:

– Spąstai. Tačiau ką naudosime kaip masalą?

Liusi nusišypsojo. Tačiau tai nebuvo tokia šypsena, kurią sukelia kažkas linksmo. Tai buvo velniška, nutrūktgalviška išraiška žmogaus, žinančio, kad norint daug pasiekti reikia ir daug kuo rizikuoti.

Ankstyvą popietę Didysis Juodukas surinko mažą Amersto pastato pacientų būrelį išvykon į sodą. Nemažai laiko jau buvo praėję nuo tada, kai Francis paskutinį kartą matė, kas išdygo iš sėklų, kurias jie pasodino ligoninės sklypelyje. Tai įvyko dar prieš Trumpos Blondinės mirtį ir Stypenos areštą.

Popietė buvo puiki. Šilta, su šviesos spinduliais, energingai šokinėjančiais ant baltai dažytų lygių ligoninės pastatų sienų. Lengvas vėjelis kartkartėmis nugindavo begaliniu žydru dangumi plaukiantį vieną kitą apvalutį debesėlį. Francis pakėlė veidą į saulę, leisdamas šilumai persmelkti visą esybę, savo galvoje išgirsdamas pasitenkinimo murmesį. Tai galėjo būti jo balsai, tačiau lygiai taip pat tikėtina, jog truputėlis vilties įslinko į jo mintis. Keletą minučių jis tikėjo, kad gali pamiršti viską aplink ir mėgautis saulės šviesa. Ši popietė buvo iš tų, kai visa pamišimo tamsa atrodė truputėlį toliau.

Šioje išvykoje dalyvavo dešimt pacientų. Kleo išsiveržė į vorelės priekį, imdamasi vadovauti, vos tik jie išėjo pro Amersto pastato duris. Ji vis dar kažką burbėjo, tačiau žygiavo į priekį su tikslingumu, kuris, rodės, prieštaravo dienos tingumui. Napoleonas iš pradžių stengėsi suspėti su ja, tačiau jam nepavyko, ir jis ėmė skųstis Didžiajam Juodukui, kad Kleo verčia juos visus per greitai žygiuoti. Jie visi sustojo viduryje kelio ir truputį susiginčijo.

– Aš turėčiau eiti pirma! – piktai šaukė Kleo. Ji išdidžiai pasipūtė, karališka poza žiūrėdama į visus iš aukšto. Buvo užvaldyta kažkokių kilusių minčių.

– Tai mano pozicija. Mano teisė ir pareiga! – dar pridėjo ji.

– Tuomet neik taip greitai, – atkirto Napoleonas, šiek tiek pūškuodamas, virpėdamas savo aptukusiu kūnu.

– Mes judėsime tokiu greičiu, kokiu norėsiu aš, – atsakė ji.

Didysis Juodukas atrodė susierzinęs.

– Kleo, prašau... – pradėjo jis, ir ši atsisuko.

– Nedera jokie prašymai, – pasakė ji.

Didysis Juodukas gūžtelėjo pečiais ir pasisuko į Francį.

– Tu eik pirmas.

Minutėlę Kleo užstojo Franciui kelią, tačiau jis pažvelgė į ją tokiu prasikaltusiu ir šuniškai nuolankiu žvilgsniu, jog po sekundės ji prunkštelėjo su imperatoriška panieka ir pasitraukė į šoną. Eidamas pro šalį, Francis matė, kad jos akys degė, tarsi mintis Kleo galvoje svilintų kažkokia nevaldoma liepsna. Jis tikėjosi, jog Didysis Juodukas irgi tai matė, tačiau nebuvo tikras, nes sanitaras stengėsi daryti jų būrelį bent kiek panašų į organizuotą grupę. Vienas vyras jau ėmė verkti, o viena moteris išklydo iš tako.

Francis žengė pirmyn ir tarė:

– Eime, – tikėdamasis, kad kiti seks iš paskos. Po minutėlės grupė, rodos, pripažino Francį vadovu tikriausiai todėl, jog tai nuramino galimas šaukimo varžybas, kurių niekas nenorėjo. Kleo pasiliko už jo ir porą sykių, paraginusi jį paskubėti, nukreipė dėmesį į švilpimus ir paklydusius šauksmus, aidinčius tarp pastatų.

Jie sustojo prie sodo krašto, o įtampa, brendusi Kleo galvoje, rodės, trumpai nurimo.

– Gėlės! – su nuostaba tarė ji. – Mes išauginome gėlių!

Raudoni ir balti, mėlyni ir žali guotai susiviję netvarkingai vešėjo drėgname sklypelyje ligoninės teritorijos pakraštyje. Bijūnai, gubojos, žibuoklės ir tulpės išdygo iš drėgnos žemės. Sodas buvo toks pat chaotiškas kaip ir jų pačių protai: pilnas ryškiaspalvių marškų ir juostų, besitęsiančių visomis kryptimis, susodintas be jokios tvarkos, tačiau vis tiek pašėlusiai žydintis. Francis spoksojo truputį priblokštas, nes staiga prisiminė, koks iš tiesų blankus buvo jų gyvenimas čia. Tačiau netgi ši slegianti mintis buvo nustumta į šalį džiugaus gėrėjimosi vešliu augimu priešais.

Per kelias sekundes Didysis Juodukas išdalijo kuklius sodininkų įrankius. Jie buvo vaikiški, plastikiniai ir nelabai tiko at-

likti laukiančiai užduočiai, tačiau, pamanė Francis, vis geriau negu nieko. Jis pritūpė šalia Kleo, kuri, rodės, beveik nekreipė dėmesio į jo buvimą. Pradėjo dirbti, rikiuodamas gėles į lysves, bandydamas bent kiek sutvarkyti juos supantį spalvų sprogimą.

Francis nežinojo, kiek laiko jie taip dirbo. Netgi Kleo, vis dar murmanti keiksmažodžius, rodos, į šalį nustūmė stresą, nors kartais sukūkčiodavo, rausdama ir kasdama drėgną, derlingą sodo žemę. Francis nesyk matė ją ašarotą, kai ji ištiesdavo ranką ir paliesdavo trapius gėlės žiedus. Beveik visi pacientai stabtelėdavo ir leisdavo riebiai, drėgnai žemei dribti pro pirštus. Ore tvyrojo atsinaujinimo bei gyvybingumo kvapas, ir Francis pamanė, kad šis aromatas teikia jam daugiau optimizmo nei bet kokie antipsichoziniai vaistai, kuriais pacientai nuolat šeriami.

Kai Didysis Juodukas paskelbė, kad tvarkymasis baigtas, Francis atsistojo. Jis peržvelgė sodą ir turėjo pripažinti, kad šis atrodė geriau. Beveik visos piktžolės, tarsi grasinusios gėlių lysvėms, buvo išrautos, o pačioms lysvėms suteiktas šiek tiek taisyklingesnis pavidalas. Francis pamanė, kad tai kiek panašu į pusiau užbaigtą paveikslą. Jau matėsi forma ir galimybė.

Jis pabandė nusipurtyti dalį žemių nuo rankų ir drabužių, tačiau ne visai nuoširdžiai. Suprato, kad jo neerzina būti truputį purvinam, bent jau ne šią popietę.

Didysis Juodukas išrikiavo grupelę eilute ir sudėjo plastikinius sodininko įrankius atgal į žalią medinę dėžę, mažų mažiausiai tris kartus juos perskaičiavęs. Tada, kai jis jau ketino duoti signalą traukti takeliu atgal į Amerstą, kažkodėl staiga sustojo. Francis pamatė, kaip didžiojo sanitaro žvilgsnis susitelkia į mažą grupelę, kuri rinkosi už maždaug penkiasdešimties jardų, pačiame ligoninei priklausančių žemių pakraštyje, už vielinės tvoros.

– Ten kapinės, – sušnibždėjo Napoleonas. Tada, kaip ir visi kiti, nutilo.

Francis įžiūrėjo daktarą Gulptililį ir poną Evansą bei dar du kitus iš vadovaujančio personalo. Dar ten buvo kunigas su balta apykakle ir keli darbininkai pilkomis uniformomis, kurie nusitvėrę kastuvus arba pasirėmę į jų kotus laukė nurodymų. Grupei susirinkus, Francis išgirdo pukšintį variklio garsą ir pamatė mažą mažą ekskavatorių važiuojant prie susirinkusiųjų. Už ekskavatoriaus tebuvo tik juodas „Cadillac“ mikroautobusas, kurį atpažinęs kaip katafalką Francis krūptelėjo.

Katafalkas sustojo, o ekskavatorius toliau judėjo pirmyn. Didysis Juodukas sumurmėjo:

– Galbūt mes turėtume jau eiti.

Tačiau jis liko lyg priaugęs prie savo vietos. Kiti pacientai išsirikiavo irgi žiūrėdami.

Ekskavatorius užtruko ne ilgiau nei kelias minutes, urgzdamas kaip ir dera dirbančiai mašinai, kai kasė duobę ir šalia pylė kuklią žemių krūvelę. Pagalbiniai ligoninės darbininkai šonuose dirbo kastuvais, ruošdami kapą. Francis išvydo, kaip Gerk piliulė žengteli į priekį, apžiūri darbą ir duoda vyrams ženklą sustoti. Tada kitu mostelėjimu jis nurodo katafalkui važiuoti į priekį. Šis taip ir padaro, sustoja už kelių pėdų. Iš jo išlipa du vyrai juodais kostiumais, nueina prie mašinos galo ir ten atidaro duris. Prie jų prisideda keturi pagalbiniai darbininkai, ir ši marga karstanešių grupė iškelia iš mašinos paprastą metalinį karstą. Matė, kaip jo dangtis dulsvai žvilga vėlyvos popietės saulėje.

– Ten Šokėjas, – sušnibždėjo Napoleonas.

– Močkrušiai, – patylomis ištarė Kleo. – Žmogžudžiai, niekdariai fašistai.

Tada pridūrė pompastišku, teatriniu tonu:

– Palaidokime jį Romos aukštuomenės maniera.

Šeši vyrai sunkiai nešė karstą. Francis pagalvojo, kad tai keista, nes Šokėjas išvis nelabai daug tesvėrė. Jis stebėjo, kaip vyrai nuleidžia karstą į kapą, paskui pasitraukia, o kunigas atsainiai išbarbena keletą žodžių. Francis pastebėjo, kad nė vienas iš vy-

riškių nepasivargino net galvos palenkti bent apsimesdami, jog meldžiasi.

Kunigas žengė atgal, daktarai apsisuko ir nužingsniavo takeliu, o laidojimo namų darbuotojai, prieš grįždami į automobilį ir lėtai nuvažiuodami, pakišo Gulptililiui pasirašyti kažkokį popierių. Mažas ekskavatorius nupuškėjo iš paskos. Du iš pagalbinių darbininkų ėmė kasti žemių krūvą ir berti ant karsto. Francis girdėjo, kaip į plieną dunksi purvo gumulai, tačiau net ir tas garsas neilgai trukus nutilo.

– Eime, – tarė Didysis Juodukas. – Franci?

Jis suprato, kad turėtų eiti pirmas, tą ir padarė, iš lėto, nors jautė, jog Kleo daro spaudimą judėti vis greičiau sulig kiekvienu žingsniu. Ji kvėpavo trumpais pliūpsniais, lyg kulkosvaidžio serijomis.

Jų netvarkingas paradas tebuvo įpusėjęs kelionę iki Amersto, kai staiga, išleidusi garsą, kuris buvo pusiau keiksmas, pusiau gargaliavimas, Kleo stumtelėjo Francį ir prasiveržė į priekį. Jos dideli gabaritai siūbavo ir krypavo, kai bėgo takeliu į priekį, tarsi torpeda, taikanti į užpakalinę Viljamso pastato pusę. Ji staiga sustojo vejos lopinėlyje ir iš ten įsižiūrėjo viršun, į langus.

Vėlyvos popietės šviesa krito kaip tik ant pastato šono, taigi Francis negalėjo įžiūrėti už stiklo susirinkusių pacientų veidų. Kiekvienas langas atrodė lyg akis, spoksanti iš tuščio, neperregimo veido. Pastatas buvo panašus į daugelį pacientų: jis žvelgė vangiai ir abejingai, slėpdamas visą įtampą ir maišatį viduje.

Kleo susikaupė, įsirėmė rankomis į klubus ir sušuko:

– Aš tave matau!

Tai buvo neįmanoma. Atsispindinti šviesa akino ją taip pat kaip ir Francį. Ji tęsė, dar pakeldama balsą:

– Aš žinau, kas tu! Tai tu jį nužudei! Aš tave mačiau ir viską apie tave žinau!

Didysis Juodukas pralėkė pro Francį.

– Kleo! – suriko jis. – Cit! Ką čia dabar šneki?

Ji nekreipė į sanitarą dėmesio. Pakėlė pirštą ir jį kaltinamai nukreipė į Viljamso pastato trečio aukšto langus.

– Žudikai! – šaukė ji. – Galvažudžiai!

– Kleo, po velnių! – Didysis Juodukas pribėgo prie jos. – Nagi, užsičiaupk!

– Gyvuliai! Išgamos! Močkrušiai fašistai, žmogžudžiai!

Didysis Juodukas sugriebė stambiąją moterį už rankos ir atsuko į save. Jis ketino surikti jai į veidą, tačiau Francis pastebėjo, kad didysis sanitaras trumpai stabtelėjo, atgavo truputį šaltakraujiškumo ir, užuot rėkęs, sušnabždėjo jai:

– Kleo, dėl Dievo meilės, ką darai?

Ji sušniokštavo Didžiajam Juodukui į veidą.

– Jie nužudė jį, – dalykiškai ištarė.

– Kas nužudė ką? – paklausė Didysis Juodukas, apsukdamas ją nugara į Viljamsą. – Ką turi galvoje?

Kleo truputį sukikeno, nevaldomai šypsodamasi.

– Marką Antonijų, – pasakė ji. – Ketvirtas veiksmas, šešiolikta scena.

Vis dar juokdamasi, leido Didžiajam Juodukui nuvesti ją į šalį. Francis pažvelgė viršun, į Viljamsą. Jis nežinojo, kas galėjo išgirsti šį protrūkį. Ar kaip galėjo jį interpretuoti.

Francis nepamatė Liusi Džons, kuri stovėjo netoliese, po medžiu, ant takelio, vedančio pro administracijos pastatą iki pagrindinių vartų. Ji irgi tapo Kleo kaltinimų proveržio liudytoja. Tačiau ji nekreipė į juos daug dėmesio, nes buvo itin susikaupusi prie užduoties, kurią ketino vykdyti, ir dėl to pirmą sykį per kelias dienas jai teks trumpai išeiti už ligoninės vartų į netoliese esantį miestelį. Ji stebėjo, kaip pacientų vorelė grįžo į Amerstą, tada apsisuko ir skubiai išėjo, tikėdama, kad neilgai užtruks surasti tuos kelis daiktus, kurių jai reikėjo.

Dvidešimt septintas skyrius

Liusi tyliai sėdėjo ant savo lovos krašto seselių bendrabutyje, leisdama giliai nakčiai lėtai ją apgaubti. Ant lovos užtiesalo ji buvo išsidėliojusi daiktus, nusipirktus tą pavakarę, tačiau užuot įdėmiau juos apžiūrėjusi, jau kelias valandas spoksojo į tuštumą aplink save. Kai pagaliau pakilo, nuėjo į mažutį vonios kambarį ir veidrodyje virš kriauklės pradėjo įdėmiai apžiūrinėti savo veidą.

Viena ranka ji pakėlė plaukus nuo kaktos, o kita palietė randą, prasidedantį kaip tik po plaukų linija, padalijantį antakį, nukrypstantį šiek tiek į šoną, kur ašmenys vos nepataikė į akies obuolį, tada keliaujantį žemyn skruostu ir pasibaigiantį pasmakrėje. Ten, kur randas suaugo, oda buvo truputį šviesesnė. Kai kuriose vietose pjūvio žymė buvo vos pastebima. Kitose – skausmingai ryški. Ji pamanė, kad keistai priprato prie rando ir susitaikė su jo buvimu dėl to, ką jis bylojo. Kartą, prieš keletą metų, buvo daug žadančiame pasimatyme su pernelyg savimi pasitikinčiu jaunu daktaru. Jis pasiūlė padėti jai susisiekti su garsiu plastinių operacijų chirurgu, šis, primygtinai siūlė jaunasis daktaras, sutvarkytų jos veidą taip, jog niekas nė neįžiūrėtų, kad šis kažkada buvo supjaustytas. Ji nei susisiekė su plastikos chirurgu, nei kada nors dar ėjo į pasimatymą su šiuo ar kitu daktaru.

Liusi manė esanti toks žmogus, kuris kiekvieną dieną turi patvirtinti savo buvimą. Vyras, palikęs ant jos veido randą ir atėmęs jos privatumą, manė ją sužalojęs, pasakė ji sau, tačiau iš tiesų jis tik paskatino ją susitelkti ir įgyti tikslą. Daug vyriškių pateko už grotų dėl to, ką vienas vyras padarė jai tą naktį, kai ji dar mokėsi teisės universitete. Pasakė sau, kad dar praeis nemažai laiko, kol skola – tas žiaurus sužeidimas, kurį patyrė jos širdis ir kūnas – bus visiškai sumokėta. Vieninteliai nepajudinami momentai, pamanė Liusi, veda žmogų per gyvenimą. Ligoninėje ji jautėsi nepatogiai, nes pacientai apsiribodavo ne vienu veiksmu, o begaline daugybe mažų nelaimingų atsitikimų, kurie visi kartu pastūmėjo juos į depresiją ar šizofreniją, psichozes, asmenybės susiskaldymą ir maniakinį elgesį. Piteris, suprato ji, savo dvasia ir temperamentu buvo daug artimesnis jai. Jis irgi leido vieninteliam momentui formuoti visą jo gyvenimą. Tai, aišku, buvo neapgalvotas impulsas. Nors tam tikra prasme ir pateisinamas, tačiau vis tiek kilęs iš nesusivaldymo tą akimirksnį. Jos elgesys buvo kur kas šaltesnis, kur kas labiau apskaičiuotas ir, neturint geresnio žodžio, jį galima pavadinti kerštu.

Ją staiga užklupo žiaurus prisiminimas. Vienas tokių, kurie nekviesti įšliaužia galvon ir beveik užima kvapą: Masačiusetso pagrindinėje ligoninėje, kur ji buvo nugabenta po to, kai ją raudančią, kraujuojančią, be nuovokos klupinėjančią kiemelyje tarp pastatų surado pora paskutinį kursą baigiančių fizikos studentų, vėlyvu metu grįžtančių namo iš laboratorijos. Prisiminė, kaip policija ją smulkiai apklausė, kol seselė ir daktaras tyrė išprievartavimą. Detektyvai stovėjo jos galvūgalyje, kol gydytojas ir jo padėjėja tyliai dirbo tarsi kitame pasaulyje, žemiau jos juosmens. *Ar matei tą vyriškį?* Ne. Iš tiesų ne visai. Jis mūvėjo slidininko kepurę ir aš temačiau jo akis. *Ar galėtum jį atpažinti?* Ne. *Kodėl vėlai vakare ėjai viena per universiteto teritoriją?* Nežinau. Aš buvau bibliotekoje, mokiausi, o paskui jau buvo laikas eiti namo. *Ką galėtum mums pasakyti, kas padėtų jį sučiupti?* Tyla.

Iš visų siaubų, nutikusių jai tą naktį, pamanė, ryškiausias liko randas ant veido. Nuo šoko ji buvo jau beveik netekusi sąmonės, protas spruko nuo kūno, atsiskirdamas nuo jutimų, o tada jis perpjovė jai veidą. Nenužudė, nors būtų lengvai galėjęs tai padaryti. Apskritai jam nebuvo būtina daryti dar ką nors. Juk ji buvo beveik be sąmonės, sutrikusi, o jis turėjo daugiau nei gana gerą galimybę pasprukti nepastebėtas ir nesusektas. Tačiau jis tik pasilenkė, amžiams ją paženklino, ir tada pro skausmo ir pažeminimo rūką ji išgirdo vienintelį jo žodį, sušnabždėtą į ausį: *Prisimink.*

Žodis sukėlė daugiau skausmo nei pjūvis, sudarkęs jos grožį.

Taigi ji prisiminė, tačiau pamanė, kad ne taip, kaip užpuolikas tikėjosi.

Jeigu jau negalėjo pasodinti į kalėjimą vyro, kuris ją sužalojo, tai galėjo įkišti ten tuzinus panašių į jį. Jeigu ko ir gailėjosi, tai to, kad užpuolimas atėmė iš jos visa, kas dar jos gyvenime buvo likę iš nekaltybės ir nerūpestingumo. Po to įvykio juokas aplankydavo ją daug sunkiau, o meilė rodėsi nepasiekiama. Tačiau dažnai sakė sau, kad turbūt vis tiek greitai būtų praradusi šias savybes. Persekiodama tiek blogio, ji tapo panaši į vienuolę.

Įsižiūrėjo į veidrodį ir lėtai sudėjo prisiminimus atgal į skyrelius, kuriuose laikė tvarkingai visa surūšiavusi. Tai, kas kažkada atsitiko, dabar jau baigta, tarė sau. Žinojo, jog žmogus, kurį ji medžiojo ligoninėje, visapusiškai buvo artimiausias tam, kurio šešėlis lydėjo visus jos veiksmus. Nebuvo toks, į kokius ji žiūrėdavo teismo salėje. Manė, kad surasti Angelą reikštų daug daugiau nei paprasčiausiai sulaikyti serijinį žudiką, kad daugiau nesmogtų.

Jautėsi panašiai kaip sportininkė, susikaupianti momentui, skirtam pasiekti vienintelį tikslą.

– Spąstai, – garsiai ištarė ji. – Spąstams reikia masalo.

Ji pabraukė plaštaka per juodų plaukų kaskadą, gaubiančią veidą, leisdama juos pro pirštus lyg lietaus lašelius.

Trumpi plaukai.

Šviesūs plaukai.

Visos keturios aukos turėjo labai trumpų plaukų šukuosenas. Jų visų sudėjimas buvo daugmaž vienodas. Jos visos buvo nužudytos tuo pat būdu, tuo pačiu ginklu, ir jų gerklė kiekvienu atveju būdavo perpjauta iš kairės į dešinę. Pomirtiniai rankų sužalojimai irgi tokie patys. Paskui jų kūnai būdavo palikti panašiomis sąlygomis. Netgi su paskutine auka čia, ligoninėje, kai Liusi apžiūrinėjo sandėliuką, kur prabėgo paskutinės seselės gyvenimo akimirkos, ji matė, kad žudikas savotiškai atkartojo kaime, miške įvykdytų nužudymų vietas. Dar, prisiminė ji, žudikas sunaikino fizinius įkalčius vandeniu, tuo pačiu būdu, kokiu gamta nenoromis prisidėjo prie pirmų trijų žmogžudysčių. Be to, panaudojo valymo skystį.

Jis buvo čia, ji žinojo tai. Įtarė, kad galbūt kuriuo nors metu per ligoninėje praleistas dienas netgi pažiūrėjo jam tiesiai į akis, tačiau neįžvelgė, kas jis toks. Ši mintis privertė suvirpėti, tačiau tuo pat metu pakurstė beįsiliepsnojantį įniršį.

Pažvelgė į juodų plaukų sruogas, kurias lyg daugybę švelnių voratinklio gijų laikė tarp pirštų.

Tai visai nedidelė kaina, pamanė ji.

Skubiai apsisuko ir grįžo prie lovos. Visų pirma ji ištraukė mažą juodą lagaminėlį, kurį laikė už lovos rėmo. Lagaminėlis buvo užrakintas kodine spyna. Surinko kodą ir atidarė jį. Viduje slypėjo kišenėlė su užtrauktuku, jį atitraukusi, išsiėmė tamsiai rudą odinį dėklą. Šiame buvo trumpavamzdis trisdešimt aštunto kalibro revolveris. Ji trumpai laikė ginklą rankoje, bandydama pajusti, kiek jis sunkus. Iš šio ginklo buvo šovusi mažiau nei pustuzinį sykių per visus tuos metus, kai jį turėjo. Dabar rankoje jis rodėsi nepažįstamas, bet tarsi budrus.

Tada vienu ryžtingu judesiu surinko likusius daiktus, išdėliotus ant lovatiesės: plaukų šepetį, kirpėjo žirkles, plaukų dažų dėžutę.

Ilgainiui plaukai ataugs, tarė sau.

Nuostabus juodas žvilgesys, buvęs su ja visą gyvenimą, neilgai trukus vėl sugrįš.

Kartodama sau, kad tai, ką daro, neišliks visiems laikams, tačiau neradus Angelo būtent šiuo metu padariniai tikrai gali išlikti, ji nusinešė visus tuos dalykus į vonios kambarį ir išsidėliojo priešais save ant mažos lentynėlės. Tada pakėlė žirkles ir, pusiau tikėdamasi išvysti tekantį kraują, pradėjo kirptis plaukus.

Viena iš gudrybių, kurių Francis išmoko per tuos visus metus nuo pat pirmosios dienos, kai dar vaikystėje išgirdo balsus, buvo mokėjimas surasti balsą, kuris kalbėtų prasmingiausiai iš visų, triukšmaujančių galvoje. Suprato, kad jo paties pamišimas apibrėžtas gebėjimo surūšiuoti viską, kas plūdo į jį iš jo paties vidaus, ir kuo greičiu keliauti savo keliu. Tai nebuvo visai logiška, tačiau visgi tai, ką išmoko daryti, turėjo šiek tiek praktiškumo.

Sakė sau, kad situacija ligoninėje nedaug tesiskyrė. Detektyvas paima daugelį skirtingų detalių ir sudeda jas į nedalomą visumą, pamanė. Francis buvo įsitikinęs, jog viskas, ką jam reikėjo žinoti, norint nutapyti portretą, kuris pasirodytų besąs Angelas, jau įvyko. Tačiau keistu būdu pašėlusiai svyruojančiame, nepastoviame psichiatrijos ligoninės pasaulyje prasmė pasislėpė.

Francis pažvelgė į Piterį, kuris prie prausyklės šlakstė veidą šaltu vandeniu. *Jis niekada nepamatys to, ką galiu regėti aš*, – tarė sau Francis. Jo viduje choru pritarė balsai.

Tačiau nespėjęs pratęsti šių minčių, Francis pastebėjo, kaip Piteris atsitraukia nuo praustuvo, pažvelgia į save veidrodyje ir papurto galvą, lyg nepatenkintas savo atvaizdu. Tuo pat metu Piteris pastebėjo Francį, lūkuriuojantį už jo, ir nusišypsojo.

– Ak, Paukšteli. Kuo geresnio tau ryto. Mes išgyvenome dar vieną naktį čia, tai, atsižvelgiant į aplinkybes, yra visai nemažas žygdarbis ir šis pasiekimas turėtų būti atšvęstas gausiais, net jei

ir nelabai skaniais, pusryčiais. Kaip manai, ką atneš mums ši puiki diena?

Francis papurtė galvą rodydamas, kad atsakymo nežino.

– Gal kokią nors pažangą?

– Gal.

– Gal ką nors gera?

– Nepanašu.

Piteris nusijuokė.

– Franci, drauguži, turbūt nėra tokios tabletės ar injekcijos, kurią čia galėtų tau duoti, kad sumažintų ar panaikintų cinizmo jausmą.

Francis linktelėjo.

– Nėra ir tokių, kurie galėtų suteikti optimizmo.

– *Touché!** – tarė Piteris. Jo ankstesnė šypsena išblėso ir jis pasilenkė prie Francio. – Vieno žmogaus galvelė rodo, kad mes šiandien pasistūmėsime į priekį, o aš jau tai pažadu. – Tada jis vėl nusišypsojo ir pridūrė: – *Galvelė rodo*. Tai šioks toks juokelis. Greitai suprasi.

Francis neturėjo supratimo, apie ką Piteris kalba, bet pasiteiravo:

– Iš kur tu gali taip žadėti?

– Nes Liusi galvoja, jog kitoks požiūris gali suveikti.

– Kitoks požiūris?

Piteris minutėlę dairėsi aplink, tada sušnibždėjo:

– Jeigu negali prieiti prie žmogaus, kurį persekioji, galbūt gali priversti jį patį prie tavęs prieiti.

Francis truputį atšoko, tarsi stumtelėtas tuzino sukilusių balsų, rėkiančių „Pavojus!“. Piteris nepastebėjo staigaus Francio išvaizdos pokyčio, panašaus į netikėtą audros debesies pasirodymą horizonte. Tai įvyko, kai jaunuolis suvokė Piterio žodžius. Gaisrininkas tik paplekšnojo Franciui per nugarą ir sardoniškai pridūrė:

* *Touché* – pranc. „tikrai taip“.

– Eime. Pavalgykime sutižusių blynų ar skystų kiaušinių ir stebėkime, kokios paslaptys atsiskleis. Spėju, Paukšteli, šiandien didžioji diena. Būk išplėtęs akis ir ištempęs ausis.

Jie abu išėjo iš prausyklos. Įėjo ten, kur miegamojo gyventojai jau pradėjo klupčioti ir šliurinti pro duris į koridorių. Kasdienės rutinos pradžia. Francis visiškai nesuprato, ką turėtų stengtis pastebėti, tačiau visus jo turimus klausimus tuo metu staiga ištrynė ausį rėžiantis, spigus ir desperatiškas klyksmas, kuris siaubingai nuaidėjo koridoriumi, skrosdamas orą aplink juos. Balse aidėjo visiškas bejėgiškumas, kuris sustingdė visus, kas tik girdėjo.

Tą riksmą lengva prisiminti.

Daug metų aš galvojau apie jį daugybę sykių. Būna riksmų iš baimės, sukrėtimo riksmų, riksmų, kurie byloja apie nerimą, įtampą, o kai kurie netgi apie neviltį. Anas riksmas, rodos, suliejo visas šias savybes į kažką beviltiško ir siaubingo, todėl paneigė tai, kas pagrįsta ir patogu, sustiprino visus psichiatrijos ligoninės siaubus, surinktus kartu. Motinos riksmas pamačius, kad jos vaikui gresia pavojus. Kareivio riksmas iš skausmo, kai jis išvysta savo žaizdą ir suvokia, jog ši mirtina. Kažkas sena ir gyvuliška, iškylantis tik rečiausiais ir baisiausiais momentais. Atrodė, tarsi kažkas, be ko neįmanoma įsivaizduoti gyvenimo, staiga netikėtai dingo, ir tai ištverti per sunku.

Aš niekada taip ir nesužinojau, kas išleido tą riksmą, bet jis tapo visų mūsų, girdėjusių jį, dalimi. Jis liko su mumis, kad ir kiek laiko praeitų.

Išsiveržiau į koridorių tiesiai paskui Piterį, kuris skubėjo garso link. Aš tik probėgšmais pastebėjau kitus, kurie traukėsi į šonus, kabinosi į sienas. Mačiau Napoleoną, besispraudžiantį į kampą, ir Žurnalistą, staiga ėmusį neberodyti nė trupučio smalsumo, susirietusį, tarsi galėtų pasislėpti nuo vibruojančio triukšmo. Piterio žingsniai aidėjo koridoriumi, kai jis, pagreitinęs tempą, nuskubėjo

aido taku triukšmo šaltinio link. Aš vos užmečiau staigų žvilgsnį jo veidan. Šiame kaipmat sustingo atšiaurumas ir aiškumas, neįprastas ligoninėje. Rodėsi, kad garsas pataikė į tam tikrą begalinį rūpestį jo viduje, todėl Piteris bandė pralenkti jį lydinčias baimes.

Riksmas atsklido iš tolimojo koridoriaus galo, už įėjimo į moterų miegamąjį. Tačiau riksmo prisiminimas mano mintyse tebebuvo toks pat tikras kaip tą rytą Amersto pastate. Jis vijosi mane, bėgo aplink, lyg laužo dūmai, ir aš suspaudžiau pieštuką bei puoliau įnirtingai rašyti ant savo buto sienos, kiekvieną sekundę baimindamasis, kad garsus, pašaipus Angelo juokas išstums jį iš mano minčių. Man reikėjo viską aprašyti, kol tai neįvyko. Savo vaizduotėje mačiau iš visų jėgų bėgantį Piterį, tarsi jis galėtų aplenkti aidą.

Piteris galvotrūkčiais lėkė pirmyn, skubėdamas Amersto koridoriumi, žinodamas, kad žmogui, net ir pamišusiam, tik vienas dalykas pasaulyje gali sukelti tokią neviltį: mirtis. Jis išsisuko kitų pacientų, kurie, bandydami išvengti juos gąsdinančio garso, traukėsi nuo garso, apimti panikos, pasimetę, pilni baimės ir nerimo protrūkių. Netgi katos ir protiškai atsilikę žmonės, kurie taip dažnai atrodydavo visiškai nekreipiantys dėmesio į supantį pasaulį, spaudėsi prie sienų, bandydami pasislėpti. Vienas vyriškis pritūpęs sūpavosi pirmyn atgal ir buvo stipriai užsispaudęs rankomis ausis. Piteris klausėsi graudaus savo žingsnių dunksėjimo į grindis, suprasdamas, kad jo sieloje slypi kažkas, kas visada jį smarkiai traukė ten, kur mirtis.

Francis buvo tiesiai už jo, kovodamas su troškimu sprukti priešinga kryptimi, bet vis dėlto įtrauktas ir nešamas Piterio polėkio. Jis girdėjo galingą Didžiojo Juoduko balsą, šaukiantį komandas:

– Prašau atsitraukti! Atsitraukite! Praleiskite mus!

Sanitaras ir jo brolis taip pat bėgo koridoriumi. Seselė su balta uniforma išėjo iš už posto grotų. Ji buvo vardu seselė Ričards,

tačiau visi ją vadino sesele Turtuole. Deja, jos vardo eleganciją buvo sudarkiusi neįprasta nerimastinga išraiška ir neslepiamas išgąstis akyse.

Prie įėjimo į moterų miegamąjį susitaršiusi moteris styrančiais žilais plaukais siūbavo pirmyn atgal, pati sau kažką rypavo. Dar viena sukosi rateliu, darydama piruetus. Trečia buvo atsirėmusi kakta į sieną ir burbuliavo tai, ką Francis iš pradžių palaikė kažkokia užsienio kalba, bet tai lygiai taip pat galėjo būti ir beprasmis niurnėjimas. Buvo neįmanoma pasakyti. Dar dvi moterys raudojo ir kūkčiojo, puolusios ant grindų, kur raitėsi lyg apsėstos velnių. Francis negalėjo pasakyti, ar prieš tai rėkė kuri nors iš pamatytų moterų. Tai galėjo būti bet kuri iš jų arba kas nors kitas, Paukšteliui nematytas. Tačiau atrodė, kad tas nevilties kupinas garsas vis dar tvyro ore, lyg nesiliaujantis sirenų šauksmas, neišvengiamai traukiantis juos į priekį. Francio galvoje balsai šaukė įspėjimus, stengdamiesi priversti jį sustoti, trauktis, bėgti tolyn nuo pavojaus. Prireikė smarkių vidinių pastangų juos ignoruoti, ir Francis iš visų jėgų stengėsi neatsilikti nuo Piterio, tarsi Gaisrininko sveikas protas ir supratimas galėtų jį padrąsinti.

Piteris prie durų sudvejojo tik akimirką, skubiai pasisukdamas į susivėlusiąją moteriškę ir tvirtu, valdingu balsu paklausdamas:

– Kur?

Moteris parodė pirštu į koridoriaus galą, į laiptinę už durų, kurios turėjo būti užrakintos. Po to ji prapliupo kudakuoti ir kvatotis, tačiau tai tuoj pat išvirto į gniuždančių kūkčiojimų seriją.

Piteris žengė pirmyn, Franciui sekant iš paskos, ir ištiesė ranką didžiulių plieninių durų rankenos link. Atidarydamas stumtelėjo jas vienu drąsiu judesiu, tada sustojo.

– Šventoji Marija, Dievo Motina! – prapliupo jis.

Piteris žioptelėjo, giliai įkvėpdamas, tada sušnabždėjo antrą maldos dalį:

– Melskis už mus nusidėjėlius mūsų mirties valandą...

Jis pakėlė ranką, ketindamas persižegnoti, lyg būtų prisiminęs, ko išmoko katalikiškoje mokykloje, tačiau sustojo vidury judesio.

Francis ištiesė kaklą, žvelgdamas pro Piterį. Pajuto, kaip krūtinėje po truputį nebelieka oro, ir staigiai atšoko. Jis žengė į šoną, stengdamasis nusiraminti, būdamas apsvaigęs. Atrodė, kad širdyje staiga nebeliko kraujo, todėl jis bijojo, kad gali apalpti.

– Nežiūrėk, Paukšteli, – sušnabždėjo Piteris. Jis turbūt neketino šito sakyti, tačiau žodžiai išlėkė lyg plunksnos, pagautos vėjo gūsio.

Didysis Juodukas ir Mažasis Juodukas atskubėję sustojo tiesiai už abiejų pacientų, staiga nutilę ir įdėmiai žiūrėdami. Po sekundės Mažasis Juodukas tyliai ištarė:

– Po velnių, po velnių... – tačiau daugiau nieko.

Didysis Juodukas nusuko veidą į sieną.

Francis prisivertė pažvelgti į priekį.

Savadarbėje kilpoje, pagamintoje iš susuktos papilkėjusios, nudėvėtos paklodės, pririštos prie geležinių turėklų, vedančių į antrą aukštą, kabojo Kleo.

Jos putlus veidas buvo deformuotas, išsipūtęs ir ištinęs. Mirtis perkreipė jį taip, kad tapo panašus į chimeros snukį. Kilpa, apsivijusi aplink kaklą, įsirėžė į odos klostes, suverždama jas lyg vaikiško balionėlio mazgelį. Jos plaukai krito ant pečių susivėlusiais kaltūnais, o nieko nematančios akys buvo atmerktos ir įsmeigtos į priekį. Burna buvo truputį iškreipta ir teikė veidui šokiruotą išraišką. Ji vilkėjo paprastą pilką tuniką, ši karojo nuo nuleistų pečių, o vienas neskoningas rožinis sandalas buvo nusmukęs nuo pėdos ir gulėjo ant grindų. Francis pastebėjo, kad jos kojų nagai nulakuoti raudonai.

Jam tapo sunku kvėpuoti, ir jis panoro nusukti veidą šalin, nukreipti akis, tačiau mirties portretas priešais nesveikai prikaustė jo dėmesį. Francis liko stovėti lyg priaugęs vietoje, žvelgdamas

į figūrą, kabančią laiptinėje. Kleo buvo nuolat besiplūstanti baisiausiais keiksmais, trykštanti energija, sutriuškinanti visus, kas drįsdavo mesti jai iššūkį prie stalo teniso stalelio. Francis stengėsi susieti ją su gremėzdiška, groteskiška figūra priešais. Laiptinė buvo menkai apšviesta, tarsi vienintelės lemputės be gaubto, kokios būdavo kiekvienoje laiptinėje, nepakako, kad sulaikytų tamsos čiuptuvus, geidžiančius ten įšliaužti. Oras rodėsi priplėkęs ir karštas, tarsi retai judinamas, lyg niekada nelankomoje palėpėje.

Jis leido savo akims dar kartą apžvelgti jos figūrą ir tada kai ką pamatė.

– Piteri, – lėtai sušnabždėjo Francis. – Pažiūrėk į jos ranką.

Piterio akys nusileido nuo Kleo veido prie jos rankos, ir minutėlę jis tylėjo. Tada ištarė:

– Prakeikimas.

Dešinysis Kleo nykštys buvo atskirtas nuo plaštakos. Tamsiai raudona srovelė leidosi žemyn jos tunika bei nuogos kojos šonu. Galiausiai susikaupė į juodą klanelį ant grindų po jos kūnu. Francis pažvelgė į kraujo balutę ir ėmė žiaukčioti.

– Prakeikimas! – vėl ištarė Piteris.

Nupjautasis nykštys gulėjo ant grindų, maždaug už pėdos, gal dviejų nuo tamsaus, lipnaus kraujo klanelio vidurio, numestas beveik taip, lyg tebūtų kokia nereikšminga atlieka.

Franciui kilo mintis ir jis skubiai apžiūrėjo įvykio vietą, ieškodamas vieno dalyko. Jo akys lakstė pirmyn atgal, ieškodamos taip greitai, kaip tik galėjo, tačiau to, ko ieškojo, Francis neišvydo. Jis norėjo kažką pasakyti, tačiau nutylėjo. Piteris irgi nutilo.

Galų gale prakalbo Didysis Juodukas:

– Kažkas už tai velniškai daug sumokės, – niūriai ištarė jis.

Francis laukė prie sienos, sėdėdamas ant grindų, o tuo tarpu įvairūs dalykai vyko aplink jį. Paukštelis jautė norą, jog viskas tebūtų paprasčiausia haliucinacija ar galbūt sapnas ir bet kuriuo

metu jis galėtų pabusti, o įprasta Valstybinės Vakarų ligoninės diena tiesiog prasidėtų vėl iš naujo.

Didysis Juodukas paliko Piterį, Francį ir savo brolį laiptinėje, žiūrinčius į Kleo kūną, pareigingai sugrįžo į seselių postą ir paskambino apsaugai, paskui į daktaro Gulptililio kabinetą ir galiausiai ponui Blogiui į jo butą. Po telefono skambučių stojo trumpa pertraukėlė, jos metu Piteris lėtai vaikščiojo aplink negyvą Kleo kūną, apsvarstydamas, įsimindamas, stengdamasis viską įsidėti giliai galvon. Francis žavėjosi Gaisrininko stropumu ir profesionalumu, tačiau slaptai abejojo, ar apskritai pajėgtų pamiršti bent kokią mirties smulkmeną. Tačiau ir Piteris, ir Francis darė tą patį kaip ir anksčiau, kai rado Trumpos Blondinės kūną: leido savo akims keliauti aplink, matuodami, fotografuodami, tarsi būtų nusikaltimo vietos tyrimo specialistai, išskyrus tai, kad nė vienas iš jų neturėjo nei fotojuostos, nei kameros, taigi jiems teliko susidaryti atvaizdus mintyse.

Koridoriuje Mažasis ir Didysis Juodukai bandė grąžinti bent kiek ramybės aplinkai, kuri, rodos, tiesiog paneigė ramybę. Pacientai aplink lakstė kaip be galvos, verkė, juokėsi, kai kurie kikeno, vienas kitas kūkčiojo, kai kas stengėsi elgtis, lyg nieko nebūtų atsitikę, kiti gūžėsi kampuose. Kažkur radijas grojo tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimtųjų „Top" keturiasdešimtuką, ir Francis girdėjo su niekuo nesupainiojamas „Vidurnakčio valandą" ir „Nenueik, Renė" melodijas. Nuo muzikos visa situacija atrodė dar beprotiškesnė, kai gitaros garsai ir vokalo partijos maišėsi su chaosu. Paskui jis išgirdo, kaip kažkoks pacientas garsiai reikalavo, kad tuoj pat būtų patiekti pusryčiai, tuo tarpu kitas klausinėjo, ar galėtų išeiti į lauką priskinti gėlių kapui.

Neilgai trukus atvyko apsauginiai, paskui juos greit atsekė Gerk piliulė ir ponas Blogis. Abudu vyrai atskubėjo pusiau bėgdami, pusiau žingsniuodami, todėl atrodė truputį nesivaldantys. Ponas Blogis pastūmė sau iš kelio kelis pacientus, o Gulptililis papras-

čiausiai yrėsi koridoriumi, nekreipdamas dėmesio į nervingos pacientų minios maldavimus ir prašymus.

– Parodykit man! – pareikalavo Gulptililis Didžiojo Juoduko.

Tarpduryje, užstodami vaizdą, stovėjo trys apsaugos darbuotojai pilkais marškiniais, laukdami, kol kas nors pasakys jiems, ką daryti. Nė vienas iš tariamų policininkų nuo pat savo atvykimo nieko neveikė, tik spoksojo į Kleo lavoną. Dabar jie pasitraukė, leisdami Gulptililiui ir Evansui įeiti į niūrią laiptinę.

Ligoninės direktorius žengė į priekį ir žioptelėjo.

– Dievulėliau! – priblokštas ištarė jis. – Vajergau, juk tai siaubinga!

Jis papurtė galvą.

Evansas kyštelėjo galvą pro jį irgi pažiūrėti. Jo reakcija, bent jau iš pradžių, apsiribojo žodžiu:

– Velnias!

Abudu valdytojai ėmė toliau viską apžiūrinėti. Francis matė, kad jie abu atkreipė dėmesį į nupjautą nykštį ir į kilpą, pririštą prie laiptų turėklų. Tačiau jam keistai atrodė, jog tiedu matė kažkaip kitaip nei Paukštelis. Žinoma, jie matė kabančią nebegyvą Kleo. Tačiau reagavo kitaip. Buvo šiek tiek panašu, lyg muziejuje stovėtum prie kokio nors žymaus meno kūrinio ir šalimais esantis žmogus vertintų jį visai kitaip nei tu, nusijuoktų, užuot atsidusęs, ar sudejuotų, užuot nusišypsojęs.

– Kaip nepasisekė, – tyliai ištarė Gulptililis. Tada pasisuko į poną Evansą. – Ar buvo kokių požymių, kad... – jis stabtelėjo, nes jam išties nė nereikėjo užbaigti klausimo, skirto skyriaus prižiūrėtojui.

Evansas jau linksėjo galva.

– Aš vakar pažymėjau kasdieniame žurnale, kad jai stresas, rodos, didėja. Maždaug nuo praeitos savaitės ėmė reikštis ir kitų ženklų, jog būklė blogėja. Praėjusią savaitę nusiunčiau jums atmintinę apie pacientus, kuriems reikėjo iš naujo pritaikyti vaistus, ir jos vardas ten buvo įrašytas pačioje pradžioje. Galbūt

man reikėjo elgtis truputį ryžtingiau, tačiau neatrodė, kad ją užklupo tokia didelė krizė, jog tokie veiksmai būtų reikalingi. Dabar aišku, tai buvo klaida.

Gulptililis linktelėjo.

– Aš prisimenu atmintinę. Deja, kartais netgi geriausi ketinimai... – tarė jis. Tada pridūrė: – Ak, juk sunku nujausti tokius dalykus, argi ne?

Neatrodė, kad jis tikisi išgirsti atsakymą į šį klausimą. Taip ir neišgirdęs, trūktelėjo pečiais.

– Kruopščiai viską užsirašysite, tiesa?

– Žinoma, – atsakė Evansas.

Gerk piliulė tada pasisuko į apsauginių trijulę:

– Nagi, džentelmenai. Ponas Mūzis parodys jums, kaip nuleisti Kleo žemyn. Atgabenkite maišą kūnui ir neštuvus su ratukais. Tučtuojau nugabenkime ją į morgą.

– Palaukite sekundėlę!

Prieštaravimas atsklido iš užnugario, tad visi pasisuko balso kryptimi. Tai buvo Liusi Džons, stovinti už kelių pėdų ir žiūrinti pro juos į Kleo kūną.

– Dievulėliau! – ištarė Gulptililis, beveik netekęs amo. – Panele Džons? Viešpatie šventas, ką jūs padarėte?

Atsakymas į šį klausimą, pamanė Francis, buvo visiškai akivaizdus. Jos ilgi juodi plaukai dingo. Juos pakeitė nelygiai nudažytas šviesus „ežiukas“, apkarpytas kaip pakliuvo. Žiūrint į ją, Franciui susisuko galva. Atrodė, pamanė jis, lyg išvystum sudarkytą meno kūrinį.

Aš atsitraukiau nuo sienos, kur surašyti žodžiai, ir ėmiau bėginėti buto grindimis, šiek tiek panašiai lyg išgąsdintas voras, besistengiantis išvengti sunkaus bato. Galop sustojau pailsėti, atsirėmiau nugara į priešingą sieną ir iš pradžių prisidegiau cigaretę, paskui padariau pauzę, atrėmiau galvą sau į kelius. Cigaretę laikiau rankoje, leisdamas plonam dūmui atsklisti iki savo šnervių. Aš

klausiausi, stengdamasis išgirsti Angelo balsą, laukiau, kada sprando plaukeliais pajusiu jo kvėpavimą. Net jeigu ir ne čia, tai jis vis tiek netoliese. Piterio niekur nebuvo nė ženklo, kaip niekieno kito, nors minutėlę pamaniau, kad gal Kleo galėtų mane dabar aplankyti.

Visos mano šmėklos buvo netoli.

Trumpai įsivaizdavau save lyg kokį viduramžių burtininką, stovintį prie burbuliuojančio katilo, į kurį įmestos šikšnosparnio akys ir mandragoros šaknys. Jis galįs iškviesti bet kokią piktą viziją, kurios tik prireiks.

Kai atsimerkiau ir pažvelgiau į mažutį savo pasaulį, paklausiau:

– Kleo? Kas atsitiko? Juk tau nereikėjo mirti.

Aš purčiau galvą ir užsimerkiau. Tamsoje išgirdau, kaip ji prabyla šiurkščiu, pašaipiu tonu, prie kurio buvau įpratęs:

– Aha, Paukšteli, bet vis tiek numiriau. Prakeikti šunsnukiai. Aš turėjau mirti. Tie kalės vaikai mane iš tiesų nužudė. Žinojau, kad taip ir padarys, nuo pat pradžių.

Apsidairiau, norėdamas ją pamatyti, bet iš pradžių ji tebuvo tik garsas. Tada lėtai, lyg iš rūko nyrantis burlaivis, Kleo išryškėjo priešais mane. Atsirėmė į prirašytą sieną ir taip pat užsirūkė. Ji vilkėjo pastelinį chalatą su raukiniais ir avėjo tais pačiais rožiniais sandalais, kuriuos prisiminiau iš jos mirties dienos. Viena ranka mosavo cigarete, kitoje laikė, kaip ir galėjau tikėtis, stalo teniso raketę. Jos akyse degė kažkoks maniakiškas džiugesys, tarsi ką tik būtų išsilaisvinusi iš ko nors sunkaus ir kankinančio.

– Kas tave nužudė, Kleo?

– Tie šunsnukiai.

– Kas būtent, Kleo?

– Taigi pats žinai, Paukšteli. Žinojai nuo pat to momento, kai patekai į tą laiptinę, kur laukiau aš. Juk matei, ar ne?

– Ne, – ištariau, purtydamas galvą. – Buvo labai painu. Aš nebuvau tuo tikras.

– Tačiau taip buvo, Paukšteli. Taip ir buvo. Visur pilna prieštaravimų, ir tarp jų tu sugebėjai išvysti tiesą, argi ne?

Norėjau ištarti „taip“, tačiau vis dar nebuvau tikras. Tada buvau jaunas ir toks pat nepasitikintis, kaip ir dabar.

– Jis ten buvo, ar ne?

– Tai aišku. Jis visada ten buvo. Arba ne, nebuvo. Priklauso nuo to, kaip pažiūrėsi, Paukšteli. Tačiau tu matei, juk taip?

Aš vis dar negalėjau apsispręsti.

– Kas nutiko, Kleo? Kas iš tiesų atsitiko?

– Na, Paukšteli, aš numiriau. Juk žinai pats.

– Taip, tačiau kaip?

– Būčiau turėjusi prisispausti prie krūtinės nuodingą gyvatę.

– Tačiau taip nebuvo.

– Ne, deja, nebuvo. Tu teisus. Bet aš savotiškai visgi buvau pakankamai arti šito. Netgi pasakiau tuos žodžius, Paukšteli: „Aš mirštu, Egipte! Mirštu...“ Man tai patiko.

– Kas buvo ten, kad jų klausytųsi?

– Pats žinai.

Pabandžiau pakeisti taktiką:

– Ar kovojai, Kleo?

– Aš visada kovojau, Paukšteli. Visas mano sumautas gyvenimas buvo kova.

– Tačiau ar kovojai su Angelu, Kleo?

Ji išsišiepė ir pamojavo ore stalo teniso rakete, sklaidydama savo cigaretės dūmus.

– Tai aišku, kad taip, Paukšteli. Taigi pažinojai mane. Aš lengvai nepasiduodavau.

– Jis tave nužudė?

– Ne. Ne visai taip. Bet tuo pat metu lyg ir taip, tam tikra prasme. Kaip ir viskas toje ligoninėje, Paukšteli, tiesa buvo pakvaišusi ir sudėtinga, tokia pat be proto, kaip kad buvome mes visi.

– Aš irgi taip maniau, – atsakiau.

Ji truputį nusijuokė.

– Taip ir žinojau, kad pastebėsi. Papasakok jiems dabar, kaip bandei tada. Būtų buvę lengviau, jeigu jie būtų tavęs klausęsi. Tačiau kas nori klausytis pamišėlių?

Nuo šio pastebėjimo mes abu nusišypsojome, nes tai buvo pastaba arčiausiai tiesos. Tokia, kokią bet kuris iš mūsų tuo metu būtų gebėjęs sumąstyti.

Aš giliai įkvėpiau. Jutau savyje atsiveriančią didžiulę netektį, lyg vakuumą širdyje.

– Aš ilgiuosi tavęs, Kleo.

– Aš irgi tavęs ilgiuosi, Paukšteli. Ilgiuosi gyvenimo. Ką manai apie stalo teniso sužaidimą? Galėčiau netgi suteikti tau lengvatą keletui taškų.

Ji nusišypsojo prieš pranykdama.

Aš atsidusau ir vėl pasisukau į sieną. Rodos, ja nuslinko šešėlis, ir kitas išgirstas garsas buvo balsas, kurį norėčiau pamiršti.

– Mažasis Paukštelis nori kelių atsakymų prieš mirdamas, ar ne?

Kiekvienas žodis mušė mane iš vėžių, truputį panašiai kaip smarkus galvos skausmas, tarsi kažkas daužytų į mano vaizduotės duris. Aš atsilošiau ir paklausiau savęs, gal kažkas iš tiesų bando įsilaužti, tada susigūžiau, slėpdamasis nuo tamsos, užplūstančios kambarį. Širdies gilumoje ieškojau drąsių žodžių, kuriais galėčiau atsikirsti, tačiau neradau. Jaučiau, kaip dreba rankos, ir pamaniau, kad stoviu ant didelio skausmo krašto, tačiau tam tikroje nišoje radau atsakymą.

– Jau žinau visus atsakymus, – pasakiau. – Visada žinojau.

Tačiau tai buvo šiurkščiausias dalykas iš visų, kuriuos kada nors supratau. Išsigandau beveik taip pat, kaip išgirdęs Angelo balsą. Prisispaudžiau prie sienos ir susigūždamas išgirdau kitame kambaryje skambantį telefoną. Jo dzingsėjimas tik dar labiau mane sunervino. Po minutėlės nustojo ir išgirdau, kaip įsijungė atsakiklis, kurį man parūpino seserys.

– Pone Petreli? Ar jūs čia? – balsas atrodė tolimas, tačiau pažįstamas. – Čia ponas Kleinas iš Sveikatos centro. Jūs neatvykote į apžiūrą, nors žadėjote apsilankyti. Prašau atsiliepti. Pone Petreli? Franci? Prašau susisiekti su mūsų įstaiga, kai tik gausite šią žinutę, kitaip būsiu priverstas imtis atitinkamų veiksmų...

Lyg priaugęs, nepajudėjau iš vietos.

– Jie ateis tavęs pasiimti, – išgirdau prakalbantį Angelą. – Negi nematai, Paukšteli? Tu sėdi dėžėje ir negali išlįsti.

Aš užsimerkiau, tačiau tai nepadėjo. Atrodė, kad kažkas pagarsino balsus.

– Jie ateis tavęs, Franci, ir šį kartą norės pasiimti tave visiems laikams. Jie galvos: daugiau jokio butuko. Jokio darbo, skaičiuojant žuvis aplinkosaugininkams. Daugiau Francis nebevaikščios gatvėmis, besimaišydamas tiems, kurie gyvena normalų gyvenimą. Daugiau jokios naštos tavo seserims ir tavo senyviems tėvams, kurie iš tiesų nebemylėjo tavęs, pamatę, kuo tapai. Ne, jie norės uždaryti Francį iki jo dienų galo. Užrakintas, supančiotas tramdomaisiais marškiniais, besiseilėjantis sudribėlis. Štai kuo tu tapsi, Franci. Žinoma, ir pats tai matai...

Angelas truputį nusijuokė, prieš pridėdamas:

– Aišku, jeigu aš tavęs prieš tai nenužudysiu.

Šie žodžiai buvo aštrūs lyg peilio ašmenys.

Norėjau pasakyti „Tai ko dar lauki?“, bet tik sujudėjau ir, ropodamas kaip kūdikis, liedamas ašaras, prišliaužiau prie sienos su žodžiais. Angelas buvo čia pat prie manęs, lydėjo kiekvieną žingsnį, ir aš nesupratau, kaip jis manęs dar neužvaldė. Mintyse bandžiau blokuoti jo buvimą, tarsi prisiminimai būtų vienintelis mano išsigelbėjimas, ir atkūriau autoritetingą Liusi reikalavimą, kuris, rodės, perrėžė visus praėjusius metus.

Liusi žengė į priekį.

– Niekas nieko nelieskit! – pareikalavo ji. – Tai nusikaltimo vieta!

Ponas Evansas atrodė sutrikdytas jos pasirodymo ir sumikčiojo kažką, kas neturėjo jokios aiškios prasmės. Daktaras Gulptililis, taip pat priblokštas netikėto Liusi išvaizdos pokyčio, papurtė galvą ir žengė truputį į priekį. Taip užstojo jai taką, tarsi galėtų sulėtinti ją, sudarydamas kliūtį. Apsauginiai ir Didysis bei Mažasis Juodukai neramiai pasimuistė.

– Ji teisi, – tvirtai pasakė Piteris. – Reikėtų pakviesti policiją.

Gaisrininko balsas, rodos, prasiskverbė pro Evanso nustebimą, ir tasai pasisuko Piterio link tardamas:

– O tu, velniai tave griebtų, ką išmanai?

Gulptililis pakėlė ranką ir nei papurtė galvą neigdamas, nei linktelėjo pritardamas. Jis tik pasimuistė vietoje, tarsi perkeldamas savo kriaušės formos kūną iš vienos pozos į kitą lyg ameba.

– Aš tuo nebūčiau toks įsitikinęs, – ramiai ištarė jis. – Argi mes jau nediskutavome tokia tema anksčiau?

Liusi Džons purkštelėjo.

– Taip, esu įsitikinusi, kad taip.

– Ak, žinoma. Senyvas pacientas, kuris mirė nuo staigaus širdies smūgio. Tai, kiek aš pamenu, jūs irgi norėjote tirti kaip žmogžudystę?

Liusi mostelėjo į beformį Kleo kūną, vis dar groteskiškai kabantį laiptinėje.

– Aš abejoju, ar tai galėtų būti priskirta staigiam širdies smūgiui.

– Tačiau ir neturi požymių, būdingų jūsų tiriamoms byloms, – atsakė Gerk piliulė.

– Turi, – netikėtai ištarė Piteris. – Nupjautas nykštys.

Daktaras apsisuko ir kelias sekundes spoksojo į Kleo ranką, o paskui į makabrišką vaizdą ant grindų. Jis papurtė galvą, kaip dažnai darydavo, bet atsakė:

– Galbūt. Tačiau tuomet, panele Džons, prieš įtraukdami į šį reikalą vietinę policiją ir prasidėdami su visais tais rūpesčiais, kurių tokiu atveju kiltų, mes turėtume patys apžiūrėti

mirusiąją ir galbūt sutarti dėl bendros nuomonės. Nes, viską apžiūrėjęs, neišvydau nė menkiausios prielaidos, kad tai gali būti žmogžudystė.

Liusi pašnairavo į jį, kažką norėjo sakyti, bet susivaldė.

– Kaip norite, daktare, – tarė ji. – Apžvelkime nusikaltimo vietą. Tebūnie kaip jūs norite.

Liusi nusekė paskui gydytoją į laiptinę. Piteris ir Francis pasislinko, stebėdami, kaip aniedu sulenda į nedidukę erdvę. Ponas Blogis irgi paskui juos nusekė, tačiau tarpduryje stabtelėjo ir perliejo Piterį šiurkščiu žvilgsniu. O kiti lūkuriavo prie durų, tarsi priėjus artyn prie atsivėrusio vaizdo galia kažkokiu būdu padidėtų. Ne vienose akyse Francis pastebėjo nervingumą ir baimę bei pamanė, kad Kleo mirtis kažkokiu būdu sugebėjo sutraukyti ryšius tarp sveiko proto ir beprotybės – ji kėlė tokį patį nerimą ir normaliems, ir pamišėliams.

Beveik dešimt minučių Liusi ir daktaras Gulptililis lėtai vaikščiojo aplink ir skersai nedidelės laiptinės, abudu akimis naršydami po kampus, tirdami kiekvieną erdvės colį. Francis pastebėjo, kaip Piteris juos įdėmiai stebi, ir jis taip pat pasistengė pasekti jų žvilgsnį, lyg galėtų įsidėti jų mintis į savo galvą. Tai bedarydamas, Francis pradėjo matyti. Tai buvo truputį panašu į nesufokusuotą kamerą, kai viskas neryšku ir miglota, tačiau Franciui, ten stovint, iš lėto prasivėrė akys, ir jis pradėjo įsivaizduoti paskutinius Kleo gyvenimo momentus.

Galų gale daktaras Gulptililis pasisuko į Liusi.

– Taigi pasakykite man, ponia prokurore, kuo tai panašu į žmogžudystę?

Ji parodė į nykštį.

– Mano nusikaltėlis visada nupjaudavo pirštus aukoms. Ji būtų penktoji. Taigi nykštys.

Jis papurtė galvą.

– Apsižvalgykite, – lėtai ištarė. – Nėra jokių grumtynių ženklų. Niekas iki šiol dar nepareiškė, kad šioje vietoje naktį būta

neramumų. Man sunku įsivaizduoti, kad jūsiškis žudikas – ar šiuo atveju bet koks žudikas – pajėgtų moterį, pasižyminčią tokiomis apimtimis ir jėga, įkišti į kilpą, savo veiksmais nepritraukdamas *bent kiek* dėmesio. O ši auka... na, ar kas nors šios mirties atveju primena kitas aukas?

– Kol kas niekas, – ištarė Liusi.

– Ar jūs įsivaizduojate, panele Džons, – atsargiai tarė daktaras Gulptililis, – kad savižudybė šioje ligoninėje yra negirdėtas dalykas?

Štai ir viskas, pagalvojo Francis.

– Aišku, kad ne, – atsakė Liusi.

– Be to, argi aptariamoji moteris nebuvo nesveikai susitelkusi į seselės praktikantės nužudymą?

– Aš apie šį faktą nieko nežinau.

– Galbūt ponas Evansas galėtų mus apšviesti?

Evansas žengė iš tarpdurio.

– Atrodo, ji buvo daug labiau susidomėjusi šiuo atsitikimu nei bet kas kitas. Kelis kartus ją ištiko ryškūs protrūkiai, kurių metu teigė žinanti informacijos apie aną mirtį. Jei kas dėl to ir kaltas, tai aš, nes nepastebėjau, kokia pavojinga tapo ši manija...

Jis ištarė šį paskutinį „mea culpa“ tokiu tonu, kuris rodė, kad Evansas iš tiesų nori pasakyti visai ką kita. Kitais žodžiais sakant, pagalvojo Francis, jis mano esąs visų mažiausiai kaltas. Paukštelis pažvelgė į ištinusį Kleo veidą ir pagalvojo, kad visa ši situacija tiesiog siurrealistinė. Žmonės dėl to, kas nutiko, besiginčijo tiesiai po mirusiosios kojomis. Jis pabandė atsiminti ją gyvą, tačiau sekėsi sunkiai. Francis stengėsi nuliūsti, tačiau jautėsi pernelyg išsekęs, tarsi radinio sukeltos emocijos būtų panašios į lipimą kalnu. Tylėdamas vėl apsidairė ir pajuto, kad mąsto apie klausimą: „Kas nutiko?“

– Panele Džons, – tuo tarpu kalbėjo daktaras Gulptililis, – mirtis šioje ligoninėje nėra neįprastas dalykas. Šis įvykis atitinka liūdną, tačiau mums gerai pažįstamą schemą. Ačiū Dievui, ji

nėra tokia dažna, kaip gali pasirodyti, tačiau vis dar pasitaiko, kad mes kartais per vėlai atpažįstame stresą, kamuojantį kai kuriuos pacientus. Jūsų persekiojamas žudikas yra seksualinis prievartautojas, bet čia nematyti nė vieno tokios rūšies veiksmų ženklo. Mes matome tik moterį, kuri, labiausiai tikėtina, pati susižalojo ranką, kai jos haliucinacijos, esą ji susijusi su pirmąja žmogžudyste, tapo nekontroliuojamos. Aš manau, rasime žirkles arba skustuvą, paslėptą tarp jos asmeninių daiktų, ir spėju, kad išsiaiškinsime, jog paklodė, iš kurios pasidarė kilpą, yra iš jos pačios gulto. Toks išradingumas, deja, būdingas psichiškai nesveikam žmogui, pasiryžusiam atimti sau gyvybę. Man labai gaila...

Jis mostelėjo laukiančiam apsaugos personalui.

– Mes turime vėl sugrąžinti šiam koridoriui daugmaž įprastą padėtį.

Francis tikėjosi, kad Piteris ką nors pasakys, tačiau Gaisrininkas nė neprasižiojo.

– Taip pat, panele Džons, – pridūrė daktaras Gulptililis, – norėčiau jums patogiu laiku aptarti įspūdį, paliktą jūsų... ak, na, sakykime, *šukuosenos*.

Paskui ligoninės direktorius pasisuko į poną Blogį ir pridūrė:

– Patiekite pusryčius. Pradėkite rytinius užsiėmimus.

Evansas linktelėjo. Jis pažvelgė į Francį su Piteriu ir lengvai jiems mostelėjo.

– Judu prašyčiau grįžti į valgomąjį, – tarė jis.

Šie žodžiai buvo ištarti mandagiai, tačiau iš tiesų buvo tokia pati komanda, kokią duotų kalėjimo prižiūrėtojas.

Piteris, rodos, net pasišiaušė, kad Evansas jam nurodinėja. Tačiau jis kreipėsi į Gulptililį.

– Man reikia su jumis pasikalbėti, – tarė Gaisrininkas.

Evansas suurzgė, tačiau Gerk piliulė linktelėjo.

– Žinoma, Piteri, – pasakė jis. – Aš tikėjausi šio pokalbio.

Liusi, atrodo, atsiduso ir paskutinį sykį pažvelgė aukštyn į Kleo kūną. Francis negalėjo pasakyti, ar jos žvilgsnyje buvo

matyti ryžto stoka, ar tiesiog nuolankumas. Jam rodėsi, jog Liusi mano: viskas vis tiek baigsis nelaimingai, kad ir ką ji darytų. Tai žvilgsnis žmogaus, įsitikinusio, jog kažkas jam nepasiekiama.

Francis atsisuko ir taip pat pažvelgė į Kleo kūną. Jis leido savo akims paskutinį sykį peržvelgti įvykio vietą, kai apsauginiai jau traukė nuleisti jos žemyn.

Žmogžudystė ar savižudybė, pamanė jis. Liusi atrodė, kad tikėtina viena versija. Ligoninės direktoriui akivaizdi atrodė kita. Kiekvienas pasidarė vieną ar kitą sau reikalingą išvadą.

Tačiau Francis savo širdyje juto šaltą tuštumą, nes matė kai ką kita.

Žmogžudystė ar savižudybė? – pamanė jis pats sau. Žengė žingsnį tolyn nuo laiptinės durų ir paskubomis užmetė žvilgsnį į moterų miegamąjį. Jis žinojo, kad Kleo lova – tiesiai už durų. Pastebėjo, jog abi paklodės tebėra vietoje ir peilio arba kraujo nė ženklo. Šie turėtų būti, jeigu ji išties nusipjovė nykštį toje vietoje. Francis girdėjo aidint savo vidaus balsus, siūlančius viena kitai prieštaraujančias vizijas, tačiau balsus jis nutildė greitai, tarsi užvožęs jų skundus dangčiu. *Žmogžudystė ar savižudybė? Gal abi tuo pat metu?* – sušnibždėjo jis pats sau, apsisukdamas ir nusekdamas koridoriumi tolyn paskui Piterį.

Dvidešimt aštuntas skyrius

Apsauga Kleo kūną išgabeno iš Amersto pastato tuo pat metu, kai Didysis Juodukas ir jo brolis suvarinėjo pacientus į valgomąjį pusryčiauti. Paskutinį kartą Francis pamatė buvusią Egipto karalienę kaip didžiulį beformį luitą, įkištą į guma dengtą žvilgantį juodą maišą. Šis buvo išvežtas pro duris, o Franciui buvo liepta atsistoti į eilę prie bufeto. Po kelių minučių Francis jau spoksojo į lėkštėje padrikai sumestus prancūziškus skrebučius, mirkstančius lipniame, beskoniame sirupe, ir bandė apmąstyti, kas įvyko tomis valandomis, kai dauguma žmonių miegojo. Prie jo stalo prisėdo Piteris, kuris atrodė itin prastai nusiteikęs ir savo maistą tik stumdė lėkštėje. Pro šalį traukęs Žurnalistas metė žvilgsnį į Piterį ir prasižiojo kažką sakyti, tačiau tuoj pat užsičiaupė, kai Piteris ištarė:

– Jau žinau, kokia šios dienos antraštė: „Pacientė žiauriai miršta ligoninėje. Niekam nė velnio nerūpi“.

Atrodė, kad Žurnalistas tuoj apsiverks. Jis nuskubėjo tolyn, prie tuščio stalelio. Francis manė, jog Piteris neteisus, nes daugybė žmonių liūdėjo dėl Kleo mirties, ir jis apsidairė, lyg norėdamas parodyti tuos žmones Gaisrininkui. Bet pirmiausia pamatė ne juos, o gremėzdiškąjį protiškai atsilikusį vyriškį, kuriam buvo labai sunku susipjaustyti skrebutį į kąsnelius, paskui

Francio žvilgsnis nuklydo prie kito stalo, kur sėdėjo trys moterys. Iš jų nė viena nekreipė dėmesio nei į priešais esantį valgį, nei viena į kitą, o kalbėjosi pačios su savimi.

Kitas protiškai atsilikęs vyras piktai pažiūrėjo į Francį, tarsi Paukštelis sėdėdamas kažkokiu būdu būtų jį supykdęs. Taigi Francis nusuko akis šonan, vėl į Piterį.

– Piteri? – lėtai paklausė jis. – Kaip manai, kas nutiko Kleo?

Gaisrininkas papurtė galvą.

– Visa, kas tik galėjo nutikti bloga, nutiko, – atsakė jis. – Ją užvaldė kažkoks blogis, supranti. Tai įvyko, kai visi dalykai, kurie turėjo mus jungti ir palaikyti ramybę, tam tikru būdu sutrūkinėjo ar išseko, o niekas to nepamatė, niekas nieko nedarė, ir štai jos nebėra. Puf! Lyg fokusas scenoje. Evansas turėjo ką nors pastebėti. Gal Didysis Juodukas ar Mažasis Juodukas, ar seselė Klaidelė, ar seselė Turtuolė, ar netgi aš pats, tačiau juk kas nors turėjo pastebėti, kad kažkas vyksta. Visai kaip Stypena prieš Trumpos Blondinės nužudymą. Jo galvoje vyko visokiausi dalykai. Taukšintys plaktukai, buldozeriai, žemkasės – lyg prie greitkelio vyktų statybos, išskyrus tai, kad niekas to nepastebėjo. O kai galų gale pastebėjo, jau buvo per vėlu.

– Manai, ji nusižudė?

– Žinoma, – tarė Piteris.

– Tačiau Liusi sakė...

– Liusi klydo. Gerk piliulė buvo teisus. Jokių kovos ženklų. O nupjautas nykštys – ką gi, tai greičiausiai tebuvo jos pačios beprotybės apraiška. Tam tikra keisčiausia haliucinacija. Nusipjauti sau nykštį tuo paskutiniu momentu jai dėl kažkokių pamišėliškų priežasčių pasirodė labai svarbu. Mes tiesiog nežinome, kokia logika ji tuomet vadovavosi, ir niekada nebesužinosime.

Francis gurktelėjo ir paklausė:

– Ar tu įdėmiai apžiūrėjai tą nykštį, Piteri?

Gaisrininkas papurtė galvą.

– Man patiko Kleo, – tarė jis. – Ji buvo asmenybė. Turėjo charakterį. Ji nebuvo tuščia vieta, kaip kad daugelis čia esančių žmonių. Būčiau norėjęs bent sekundę patekti į Kleo galvą, kad pamatyčiau, kaip iš ten viskas atrodo. Tenai turėjo būti kokia nors unikali ir iškreipta Kleo logika. Kas nors susiję su Šekspyru ir Egiptu bei panašiais dalykais. Ji pati sau buvo teatras, negi ne? Manau, kad jos vieta turėjo būti kur nors scenoje. O gal ji tiesiog viską aplink paversdavo savo scena. Galbūt jai tai geriausia epitafija.

Francis numanė, kad Piterio galvoje lyg uraganas siaučia mintys pirmyn ir atgal, tarsi jūros bangos, blaškomos laukinio vėjo. Tuo metu Franciui Piteris visai nebuvo panašus į padegimų tyrėją. Paukštelis ir toliau klausinėjo, truputį prislopindamas balsą:

– Ji juk neatrodė panaši į tokią, kuri galėtų nusižudyti, ypač dar prieš tai save sužalojusi.

– Tai tiesa, – giliai atsidusdamas pasakė Piteris. – Tačiau aš manau, kad iš tiesų niekas neatrodo taip, lyg galėtų nusižudyti, kol nenusižudo. Tada staiga visi aplink ima linkčioti galvomis ir sakyti „Taip ir maniau...“, nes tai atrodo sušiktai akivaizdu.

Jis papurtė galvą.

– Paukšteli, – ištarė, – aš turiu iš čia išsikrapštyti.

Jis dar sykį giliai įkvėpė ir pasitaisė:

– *Mes* turime iš čia išsikrapštyti.

Tada Piteris pakėlė akis ir Francio veide kažką pamatė, nes išsyk nutilo ir daugiau nei kelias sekundes tiesiog spoksojo į jaunuolio veidą. Po ilgokos tylos jis paklausė:

– Kas nutiko?

– Jis ten buvo, – sušnabždėjo Francis.

Piteris suraukė antakius ir pasilenkė į priekį.

– Kas?

– Angelas.

Piteris papurtė galvą.

– Aš taip nemanau.

Francis sukuždėjo:

– Buvo. Praėjusią naktį jis buvo prie mano lovos, sakydamas, kaip lengva būtų mane nužudyti, o šią naktį jis buvo ten, su Kleo. Jis visur, mes tik negalime jo pamatyti. Jis slepiasi už visko, kas nutiko čia, Amerste, ir slypės už to, kad ir kas atsitiktų. Kleo nusižudė? Žinoma. Manau, kad taip. Tačiau kas dar galėjo atrakinti jai reikalingas duris?

– Atrakino duris...

– Kažkas atidarė moterų miegamojo duris. Kažkas pasirūpino, jog laiptinės durys būtų atrakintos. Taip pat kas nors padėjo jai praeiti pro seselių postą nepastebėtai...

– Tai jau taip, – tarė Piteris. – Gera pastaba. Iš tiesų keli geri pastebėjimai... – jis minutėlę gromuliavo šias mintis, kol ištarė: – Tu teisus, Paukšteli, bent jau dėl vieno dalyko. Kažkas atidarė kai kurias duris. Tačiau kaip gali būti tikras, kad tai buvo Angelas?

– Aš tai matau, – tyliai atsakė Francis.

Piteris atrodė truputį suglumęs ir daugiau nei truputį abejojantis.

– Na, gerai, – tarė jis. – Ką tu matai?

– Kaip viskas įvyko. Daugiau ar mažiau.

– Tęsk, Paukšteli, – tarė Piteris, šiek tiek prislopindamas balsą.

– Paklodė. Ta, iš kurios buvo susukta kilpa...

– Taip?

– Kleo lova buvo nepaliesta. Paklodės joje vis dar tebebuvo.

Piteris nieko nepasakė.

– Nykštys...

Piteris drąsinamai linktelėjo.

– Nykštys nebuvo numestas tiesiai žemyn. Atrodė, lyg jis būtų nuneštas keletą pėdų į šoną. O jeigu Kleo nusipjovė jį pati, tai ten turėjo būti kažkas – žirklės ar peilis, ar dar kas nors panašaus – toje pačioje vietoje. Tačiau nebuvo. O jeigu pirštas buvo nupjautas kažkur kitur, na, tai juk ten būtų kraujo. Gal netgi

kruvinas pėdsakas, vedantis į laiptinę. Tačiau juk nebuvo. Tiesiog vienintelė bala po jos kūnu.

Francis vėl giliai įkvėpė ir dar kartą sušnabždėjo:

– Aš tai matau.

Piteris truputį pravėrė burną, ketindamas paklausti aiškaus klausimo, kai prie jų stalo priartėjo Mažasis Juodukas. Jis smiliumi parodė į Piterį, taip baksnodamas orą, kad išsyk pertraukė pokalbį.

– Nagi, stokis, – tarė jis. – Didysis daktaras liepia tau tučtuojau pas jį ateiti.

Piteris, rodos, minutėlę svyravo tarp noro smulkiau išklausinėti Francį ir nekantrumo, kuris girdėjosi Mažojo Juoduko balse. Taigi jis tepasakė:

– Paukšteli, niekam nesakyk savo nuomonės, kol negrįšiu, gerai?

Francis ketino atsakyti, tačiau Piteris pasilenkė į priekį ir pridūrė:

– Neleisk niekam pamanyti, kad dar labiau išprotėjai. Tiesiog palauk manęs čia.

Piterio pastaba rodėsi protinga, ir Francis linktelėjo. Piteris paliko savo padėklą prie plautuvės ir pareigingai nusekė paskui sanitarą pro duris. Porą minutėlių Francis toliau sėdėjo vietoje vienišas valgomojo viduryje. Aplink buvo girdėti triukšmas – lėkščių ir įrankių tarškėjimas, truputis juoko, keletas riksmų, o vienas žmogus, nepataikydamas į toną, dainavo negirdėtą dainelę, kuri visai neatitiko iš virtuvės gilumos sklindančio tolimo radijo garsų. Įprastas rytas, pamanė jis. Tačiau kai pakilo, nepajėgęs suvalgyti nė kąsnelio prancūziškų skrebučių, pamatė, jog kampe stovi ponas Blogis, įdėmiai jį stebėdamas. Pereidamas valgomąjį, Francis juto, kad jį stebi dar kažkieno akys. Vieną akimirką jis norėjo atsisukti, pažiūrėti, ar pavyks pamatyti, kas žvelgia jam įkandin, tačiau paskui nutarė to nedaryti. Jis visai nebuvo įsitikinęs, kad nori žinoti, kas stebi jį arba nestebi jo, judančio

skersai valgomojo salės. Minutėlę mąstė, ar gali būti, jog Kleo mirtis užkirto kelią kitam įvykiui. Pagreitino žingsnį ir pasiskubino išeiti, nes jam pasirodė, kad tą naktį galėjo būti suplanuota jo paties žmogžudystė, o tam sutrukdė tiktai atsivėrusi kita galimybė.

Kai Piteris, lydimas Mažojo Juoduko, įėjo į daktaro Gulptililio laukiamąjį, jis išgirdo pakeltą psichiatro balsą, spiegiantį iš susierzinimo ir vargiai tramdomo pykčio. Tai sklido iš kabineto vidaus. Sanitaras Gaisrininkui teuždėjo tik antrankius. Šios kelionės per ligoninės teritoriją metu kojų pančius paliko ramybėje, taigi Piteris, bent jau savo paties įsivaizdavimu, kalinys tebuvo tik iš dalies. Panelė Įmantrybė sėdėjo už savo rašomojo stalo, tačiau tik užmetė žvilgsnį į Piterį, kai tas įėjo pro duris. Ji galvos kryptelėjimu parodė į laukiamojo suolelį. Piteris įsitempė, stengdamasis išgirsti, kas sukėlė tokį Gulptililio nepasitenkinimą, nes manė, kad jam kur kas labiau pagelbėtų nuolaidus medicinos direktorius, negu įniršęs. Po sekundės suprato, jog daktaro rūstybės taikinys buvo Liusi, ir tai Gaisrininką išgąsdino.

Iš pradžių jam kilo instinktas pašokti ir įsiveržti į daktaro kabinetą.

Jis susivaldė, giliai įkvėpdamas.

Tada išgirdo, kaip pro storą sieną ir medines duris prasiveržia žodžiai:

– Panele Džons, aš laikau jus asmeniškai atsakinga už visą ligoninėje prasidėjusią suirutę. Kas žino, kuriems dar pacientams gali kilti pavojus dėl jūsų veiksmų!

Velniop viską, – pasakė sau Piteris, staigiai pakilo ir nuėjo per kambarį, nei Mažajam Juodukui, nei panelei Įmantrybei nespėjus reaguoti.

– Ei! – sušuko kūningoji sekretorė. – Negalima...

– Galima, galima, – pasakė Piteris, siekdamas durų rankenos abiem surakintomis rankomis.

– Pone Mūzi! – suspiegė panelė Įmantrybė.

Tačiau mažasis juodaodis sanitaras judėjo tingiai, beveik abejingai, tarsi Piteris, besiveržiantis į daktaro Gulptililio kabinetą, būtų pats kasdieniškiausias dalykas pasaulyje.

Gulptililis pažvelgė į jį išraudęs ir susijaudinęs. Liusi sėdėjo ant apklausiamųjų kėdės, truputį išblyškusi, tačiau suledėjusi, tarsi apsitraukusi kažkokiu kietu luobu. Daktaro žodžiai, kad ir kokie pikti, paprasčiausiai atsimušdavo nuo jos odos. Ji nepakeitė išraiškos, kai Piteris įvirto pro duris, lydimas Mažojo Juoduko.

Medicinos direktorius giliai įkvėpė, atgavo šiek tiek šaltakraujiškumo, šaltai peržvelgė kambarį ir ištarė:

– Piteri, aš galėsiu su tavimi susitikti po minutėlės. Prašau palaukti už durų. Pone Mūzi, gal galėtumėt...

Tačiau Piteris įsiterpė:

– Tai mano kaltė didesnė negu kitų, – ištarė jis.

Gulptililis jau buvo bemostelintis jam išeiti, tačiau sustojo taip ir palikdamas ranką kaboti ore.

– Kaltė? – tarė jis. – Kaip, Piteri?

– Aš visą laiką ėjau su ja išvien. Juk aišku, kad jeigu norime išvilioti žudiką į atvirą vietą, tai turime imtis tam tikrų neįprastų veiksmų. Aš skatinau tai nuo pat pradžių. Taigi dėl bet kokių neramumų reikėtų kaltinti mane.

Daktaras Gulptililis padvejojo, tada ištarė:

– Savo veiksmams tu priskiri daug galios, Piteri.

Šis klastingas sakinys truputį sutrikdė Piterį. Jis giliai įkvėpė ir pareiškė:

– Kiekvienam nusikaltimo tyrimui yra įprasta tam tikru metu imtis dramatiškų veiksmų, skirtų priversti taikinį elgtis taip, kad jis išsiskirtų ir taptų pažeidžiamas.

Tai skambėjo, bent jau Piterio ausims, pasipūtusiai ir nesubrendusiai, be to, jis pats suprato, kad tai ne visai tiesa. Tačiau spėjo, jog tuo momentu reikėjo bent ką pasakyti, todėl ištarė tuos žodžius pakankamai įtaigiai, kad bent jau *atrodytų* tiesa.

Gulptililis atsilošė kėdėje ir atsikvėpdamas stabtelėjo. Liusi su Piteriu pažvelgė į jį ir pamanė daugmaž tą patį: daktaras –

neįprastai pavojingas žmogus dėl to, kad sugebėjo susivaldyti nuo pasipiktinimo, įžeidimo, pykčio ar bet kokios aistros, ketinančios išsiveržti, ir pasitraukti į tylią stebėjimo padėtį. Liusi tai vertė jaustis nepatogiai, nes jai labiau patiko, kai žmonės leisdavo pasireikšti savo pykčiui, net jeigu ji pati neketindavo taip elgtis. Piteris manė, kad tai grėsmę keliantis sugebėjimas. Jam rodėsi, jog kiekvienas pokalbis su psichiatru iš tiesų labiau panašus į pokerio lošimą su dideliais statymais, kur Gulptililis turėjo beveik visus žetonus, o tas, kas sėdėjo priešais daktarą, lošė iš pinigų, kurių neturėjo. Jiems abiem atrodė, kad daktaras mintyse viską apskaičiuoja. Mažasis Juodukas ištiesė ranką ir sugriebė Piterį už rankos, ketindamas ištempti atgal į laukiamąjį, tačiau daktaras netikėtai persigalvojo.

– Ak, pone Mūzi, – tarė jis vėl normaliu balsu. Jau buvo išgaravęs visas pyktis, prieš tai skverbęsis pro sienas. – Galbūt to visgi neprireiks. Tiesą sakant, užeik, Piteri.

Jis mostelėjo į kitą kėdę.

– Pažeidžiamas, sakai?

– Taip, – tik tiek teišspaudė Piteris.

– Labiau pažeidžiamas negu, sakykime, tapo panelė Džons savo vaikišku bandymu pamėgdžioti ją dominančių aukų fizinius bruožus?

– Sunku pasakyti, – atsiliepė Piteris.

Daktaras blankiai nusišypsojo.

– Žinoma, sunku. Tačiau ar gali pasakyti, kad jeigu šis jos persekiojamas asmuo – šis galbūt *įsivaizduojamas* žudikas – iš tiesų egzistuoja šiapus mūsų sienų, tai ar ji padarė kažką, kas neišvengiamai tučtuojau atkreips visą jo dėmesį?

– Aš tuo įsitikinęs.

– Labai gerai. Aš irgi įtariu tą patį. *Jeigu* tik šis džentelmenas čia yra. Taigi galime kelti sąlygą, ar ne, Piteri, kad jeigu neilgai trukus panelei Džons *nieko* nenutiks, tai mes pagrįstai įsitikinsime, jog šio tariamo žudiko iš tiesų niekad ir nebuvo ligoninėje?

Kad nelaimingoji seselė praktikantė iš tiesų žuvo nuo Stypenos rankos, kai šįjį buvo apsėdusios žmogžudiškos mintys, kaip rodo visi įkalčiai?

– Tai būtų didžiulis šuolis, daktare, – atsakė Piteris. – Žmogus, kurį aš ir panelė Džons persekiojame, gali būti labiau disciplinuotas, negu manome.

– Ak, taip. Disciplinuotas žudikas. Labai neįprasta žmogžudžio psichopato charakteristika, nemanote? Jūs persekiojate, kaip mes jau aptarėme, žmogų, kuris yra *valdomas* savo žudikiškų impulsų, tačiau dabar ši diagnozė, akivaizdu, nebeatrodo tokia tinkama? Arba, jeigu jis yra, kaip kad teigė panelė Džons, vos atvykusi čia, kažin koks mitologinis Džekas Skerdikas, galbūt tai ką nors paaiškina. Tačiau iš to nedidelio kiekio literatūros, kurią man pavyko perskaityti apie šią istorinę asmenybę, aš sužinojau, kad jis, rodos, buvo netgi *labai* nedisciplinuotas. Žudikus maniakus veda nenugalimos jėgos, Piteri, ir jie visiškai nepajėgūs susivaldyti. Tačiau apie tokius dalykus turėtų kalbėti istorikai, o mums, čia ir dabar, jie ne ypač rūpi. Gal galėčiau judviejų pasiteirauti: jeigu šis žudikas, kurio buvimu čia jūs taip įsitikinę, sugeba susivaldyti, argi nėra tikėtina, kad jūs apskritai niekada jo nerasite? Nesvarbu, kiek dienų, savaičių ar netgi metų ieškotumėte?

– Aš negaliu nuspėti ateities, kaip ir jūs, daktare.

Gulptililis nusišypsojo.

– Ak, Piteri, labai protingas atsakymas. Jis byloja apie tavo galimybę pasveikti, kai tamstai pritaikysime naujausią gydymo programą, pasiūlytą draugų iš Bažnyčios. Tai, kaip supratau, buvo tikroji priežastis, dėl kurios šiandien įsiveržei į mano kabinetą? Pareikšti norą priimti jų nepaprastai kilniaširdišką ir protingą pasiūlymą?

Piteris sudvejojo. Daktaras Gulptililis įdėmiai žvelgė į jį.

– Žinoma, tai tikroji priežastis? – pasiteiravo jis antrąsyk, o jo balsas užkirto kelią bet kokiam kitam atsakymui, išskyrus teigiamą.

– Taip, – tarė Piteris. Jam padarė įspūdį Gulptililio gebėjimas vienu metu sujungti du svarstomus dalykus: nežinomą žudiką ir paties Piterio teisines problemas.

– Taigi Piteris pageidauja palikti šią ligoninę ir pasirinkti naują gydymo kursą bei naują gyvenimą, o panelė Džons pasielgė taip, kaip mąstė paskatinsianti savo buvimu čia nusikaltėlį atsiskleisti bei įkliūti teisėsaugai? Ar tai teisingas šios situacijos, kurioje mes atsidūrėme, įvertinimas?

Liusi netarė nei žodžio, ir Piteris linktelėjo.

Daktaras Gulptililis leido sau išspausti mažą šypsenėlę tik lūpų kampučiais.

– Tokiu atveju, manau, galime drąsiai tarti, kad neilgas, tačiau pakankamas laiko tarpas leis mums rasti tvirtus atsakymus į abu šiuos klausimus. Šiandien penktadienis. Manyčiau, kad pirmadienio ryte jau būtų galima jums abiem pasakyti „viso gero“. Ar ne? Tiek laiko bus daugiau nei pakankamai, kad pamatytume, ar panelės Džons poelgis duos vaisių. Taip pat, hm... *sutvarkytume* Piterio situaciją.

Liusi pasisukinėjo ant kėdės ir pamąstė apie kelis dalykus, kuriuos galėtų ištarti ir šie galėtų pakeisti daktaro nubrėžtą terminą. Tačiau besimuistydama ji pastebėjo, jog Gulptililis įtemptai mąsto, perkratydamas mintyse kiekvieną dalyką. Ji pamanė, kad įsivaizduojamame biurokratiniame šachmatų žaidime visą laiką būtų antra po psichiatro, ypač atsižvelgiant į tai, kad tai jis sėdėjo savo vežėčiose. Taigi Liusi tepasakė:

– Pirmadienio rytą. Gerai.

– Taip pat, žinoma, pastatydama save į tokią rizikingą padėtį, jūs neabejotinai pasirašysite sutartį, pagal kurią ligoninės administracija neprisiims jokios atsakomybės už jūsų saugumą?

Liusi akys susiaurėjo, ir ji į vieno žodžio atsakymą įliejo tiek paniekos, kiek begalėjo:

– Taip.

– Nuostabu. Taigi ši dalis sutvarkyta. Dabar, Piteri, man tereikia tik paskambinti...

Jis išsitraukė iš viršutinio rašomojo stalo stalčiaus užrašų knygutę juodu odiniu viršeliu. Nerūpestingai ją atsivertęs, surado dramblio kaulo spalvos vizitinę kortelę. Perskaitė joje telefono numerį ir tučtuojau jį surinko. Atsilošė kėdėje laukdamas, kol sujungs. Po sekundėlės tarė į ragelį:

– Prašyčiau tėvą Grozdiką. Čia daktaras Gulptililis iš Valstybinės Vakarų ligoninės.

Po trumpos pauzės Gerk piliulė ištarė:

– Dvasiškas tėve? Laba diena. Jums bus malonu sužinoti, jog Piteris šiuo metu yra mano kabinete ir jis sutiko su neseniai aptartu mūsų pasiūlymu. Visais atžvilgiais. Dabar greičiausiai turėtume užpildyti kokius nors popierius, reikalingus tam, kad ši nepatogi situacija kuo greičiau išsispręstų?

Piteris sunkiai atsilošė, suprasdamas, jog ką tik pasikeitė visas jo gyvenimas. Jam rodėsi, kad pats tarsi stebi viską iš šalies. Nedrįso net vogčiomis pažvelgti į Liusi, kuri irgi stovėjo ant kažin kokio slenksčio, nors nežinojo, kokio būtent, nes sėkmė ir pralaimėjimas susipainiojo jos galvoje.

Francis koridoriumi atėjo į dienos kambarį ir pažvelgė pro padrikus pacientų būrelius į teniso stalą. Senukas dryžuota pižama ir iki smakro užsagstytu nertiniu, nors kambaryje buvo karšta, mojavo pasiėmęs raketę, lyg žaisdamas, tačiau kitoje pusėje jokio priešininko nebuvo, be to, jis net neturėjo kamuoliuko. Taigi žaidimas vyko visiškai tyliai. Senasis vyras atrodė įsitempęs, susikaupęs atlikdavo kiekvieną judesį, laukdavo kiekvieno įsivaizduojamo priešininko atmušto kamuoliuko su ryžtinga išraiška veide, lyg žaidimas vyktų taškas į tašką.

Dienos kambaryje buvo tylu, išskyrus prislopintą dviejų televizorių garsą, kur žinių vedėjo ir muilo operos aktorių balsai maišėsi su murmėjimais pacientų, kalbančių su savimi. Kartkartėmis ant stalo šleptelėdavo laikraštis ar žurnalas, o gana dažnai koks pacientas per neapsižiūrėjimą atsisėsdavo į jau užimtą

vietą, tai išprovokuodavo nedidelį apsižodžiavimą. Tačiau kaip vietoje, kur buvo regėta smarkių proveržių, dienos kambaryje buvo tylu. Panašu, pamanė Francis, kad Kleo praradimas, įspūdingo jos stoto ir figūros netektis prislopino įprastą kambario neramumą. Mirtis kaip raminamieji. Tai tebuvo iliuzija, pamanė jis, nes jautė bekylančią įtampą ir baimę. Atsitiko kai kas, privertęs juos visus pasijusti nesaugius.

Francis klestelėjo ant pernelyg prikimštos gumbuotos kėdės ir paklausė savęs, kaip atsidūrė kur esąs. Jautė, kaip daužosi širdis, nes pagalvojo, kad tik jis vienintelis suprato, kas įvyko praėjusią naktį. Tikėjosi netrukus grįšiant Piterį, kad galėtų pasidalyti savo pastebėjimais, tačiau jau nebuvo įsitikinęs, jog Gaisrininkas jais patikės.

Vienas iš jo balsų sušnibždėjo: *Tu visai vienišas. Visada toks buvai. Visada būsi.* Francis nesivargino ginčytis ar bandyti paneigti šiuos sakinius.

Tada kitas balsas, toks pat tylus, tarsi besistengiantis, kad jo neišgirstų už Francio galvos ribų, pridūrė: *Ne, kai kas tavęs ieško, Franci.*

Jis žinojo kas.

Francis negalėjo tiksliai pasakyti, iš kur žino, jog Angelas sėlina paskui. Tačiau buvo įsitikinęs, kad taip yra iš tiesų. Sekundėlę jis dairėsi aplink, stengdamasis pamatyti, ar niekas jo nestebi, tačiau bėda psichiatrijos ligoninėje buvo ta, kad visi vienas kitą stebėjo bei vienas kitą ignoravo daugmaž tuo pačiu metu.

Francis staigiai atsistojo. Jis suprato vieną dalyką: turi rasti Angelą, kol tasai neatėjo pas jį.

Patraukė dienos kambario durų link, tačiau pastebėjo Didįjį Juoduką. Paukšteliui kilo mintis, ir jis pašaukė sanitarą:

– Pone Mūzi?

Didysis vyriškis atsisuko:

– Kas nutiko, Paukšteli? Šiandien bloga diena. Neprašyk nieko, ko aš negaliu tau suteikti.

– Pone Mūzi, kada numatyti svarstymai dėl išrašymo?

Didysis Juodukas skersai pasižiūrėjo į Francį.

– Keli numatyti šią popietę. Tuoj po priešpiečių.

– Man reikia ten patekti.

– Ką?

– Man reikia stebėti tuos svarstymus.

– Kurių galų?

Francis negalėjo tiksliai suformuluoti to, ką iš tiesų manė, taigi teatsakė:

– Nes aš noriu iš čia išeiti, ir jeigu galėsiu stebėti, ką svarstymo dėl išrašymo metu daro kiti žmonės, tai galbūt man padės nekartoti jų klaidų.

Didysis Juodukas pakėlė antakį.

– Ką gi, Paukšteli, – tarė jis. – Skamba visai protingai. Nežinau, ar esu iš kieno nors anksčiau girdėjęs tokį prašymą.

– Man tai padėtų, – tarė Francis.

Sanitaras abejodamas pažvelgė į jį, tačiau paskui gūžtelėjo pečiais. Jis prislopintu balsu tarė:

– Nežinau, ar iš tiesų tavimi visiškai tikiu, Paukšteli. Tačiau pasakysiu štai ką: prižadėk nekelti problemų ir aš tave pasiimsiu kartu. Galėsi su manimi sėdėti bei žiūrėti. Galbūt tai ir pažeidžia kažkokią taisyklę. Nežinau. Bet man atrodo, kad šiandien jau buvo sulaužytos visos taisyklės.

Francis iškvėpė.

Jo mintyse ryškėjo portretas, ir tai turėjo būti svarbus potėpis.

Šviesiai pilki debesys užgriozdino dangų, o vėlyvo ryto orą pripildė nesveikas, drėgnas karštis, kai Liusi Džons, antrankiais surakintas Piteris ir Mažasis Juodukas lėtai keliavo per ligoninės teritoriją. Ji jautė, kad už valandos ar dviejų prapliups lietus. Pirmuosius kelis jardus visi trys tylėjo, netgi jų žingsniai juodu asfaltuotu takeliu rodėsi prislopinti tirštėjančio karščio ir temstančio dangaus. Mažasis Juodukas ranka persibraukė kaktą, pažvelgė į susikaupusį prakaitą ir tarė:

– Po velnių, iš tiesų jaučiasi, kad ateina vasara, – tai buvo tiesa.

Jie žengė dar kelis žingsnius, kol Piteris Gaisrininkas netikėtai sustojo.

– Vasara? – ištarė jis. Pažvelgė į viršų, tarsi ieškodamas danguje saulės ir žydrynės, tačiau šis buvo aptrauktas debesų. Tačiau, kad ir ko jis ieškojo, nerado to tvankiame ore aplinkui.

– Pone Mūzi, kas vyksta? – paklausė jis.

Mažasis Juodukas irgi sustojo ir smalsiai pažvelgė į Piterį.

– Kaip „kas vyksta"? – pasiteiravo.

– Turiu galvoje, pasaulyje. Jungtinėse Valstijose. Bostone arba Springfilde. Ar „Red Sox" gerai žaidžia? Ar Irane vis dar laikomi įkaitai? Ar vyksta demonstracijos? Kalbos? Rašomi straipsniai? Kaip laikosi ekonomika? Kas vyksta akcijų biržoje? Koks žiūrimiausias filmas?

Mažasis Juodukas papurtė galvą.

– Tokius klausimus turėtum užduoti Žurnalistui. Tai jis žino visas antraštes.

Piteris apsižvalgė. Jo žvilgsnis sustojo ties psichiatrijos ligoninės sienomis.

– Žmonės galvoja, kad jos skirtos tam, jog sulaikytų mus, – lėtai pratarė jis, – tačiau yra visai ne taip. Šios sienos sulaiko pasaulį, kad šis nepatektų pas mus, – Piteris krestelėjo galvą. – Lyg būtum saloje. Arba kaip vienas iš tų japonų kareivių, įstrigusių džiunglėse, kuriems niekas nepasakė, jog karas jau baigėsi, ir jie metai po metų manė, kad vykdo pareigą, kovoja už savo imperatorių. Mes įstrigę tam tikrame iškreiptame laike, „prieblandos zonoje", kur viskas tiesiog praeina pro šalį. Žemės drebėjimai. Uraganai. Visokie sukrėtimai, kurti žmogaus ar gamtos.

Liusi pamanė, kad Piteris absoliučiai teisus, tačiau prieš prabildama vis tiek sudvejojo.

– Nori ką nors pasakyti?

– Taip. Žinoma. Užrakintų durų šalyje kas būtų karalius?

Liusi linktelėjo galvą.

– Žmogus, turintis raktus.

– Taigi, – tarė Piteris, – kaip paspęsti spąstus žmogui, kuris gali atrakinti bet kokias duris?

Liusi minutėlę pamąstė.

– Turi priversti jį atverti duris į ten, kur galėtum tikėtis jį ateisiant.

– Teisingai, – tarė Piteris. – Tai kurios būtų tos durys?

Jis pažvelgė į Mažąjį Juoduką, gūžtelėjusį pečiais. Tačiau Liusi giliai susimąstė, tada šaižiai įkvėpė, tarsi jai kilusi mintis būtų pribloškianti, gal netgi šokiruojanti.

– Mes jau žinome apie vienas duris, kurias jis atidarė, – pasakė ji. – Tos durys mane ir atvedė čionai.

– Apie kokias duris tu kalbi?

– Kur buvo Trumpa Blondinė, kai jis atėjo pas ją?

– Viena Amersto pastato seselių poste vėlai vakare.

– Tuomet ten turiu būti ir aš, – ištarė Liusi.

Dvidešimt devintas skyrius

Apie vidurdienį pradėjo lyti, smulki dulksna. Ją dažnokai pertraukdavo stipresnė liūtis ar kartais netgi atsitiktinė saulės proŠvaistė, bylojanti apie būsimą pragiedrą, tačiau šią netrukus vėl nušluodavo dar vienas tamsaus lietaus šuoras. Francis skubinosi Didžiojo Juoduko pašonėje, skverbdamasis per dulksną ir lipnią drėgmę, beveik tikėdamasis, kad didžiulis sanitaro torsas pramuš takelį niūriame ore ir tuomet Francis, eidamas įkandin didžiojo vyriškio, liks sausas. Tai tokia diena, pamanė jis, kuri grasino nesustabdoma epidemija ir šėlstančiomis ligomis: karšta, slegianti, tvanki ir šlapia. Beveik tropinio pobūdžio, tarsi ligoninei įprastą konservatyvaus Naujosios Anglijos pasaulį staiga būtų apėmęs kažkoks svetimas, keistas atogrąžų girios jausmingumas. Toks oras, pamanė Francis, lygiai toks pat netvarkingas ir beprotiškas kaip ir jie visi. Netgi lengvas vėjelis, judinantis lietaus balutes ant asfaltuoto šaligatvio, turėjo kažkokį kito pasaulio tirštumą.

Kaip ligoninėje įprasta, išrašymai buvo svarstomi administracijos pastate, kuklaus dydžio personalo valgomajame, kuris prireikus buvo pertvarkomas į tariamą teismo salę. Ją apstatė kaip pakliuvo. Pareigūnams ir pacientų advokatams buvo pastatyti stalai. Nepatogios sulankstomos plieninės kėdės, skirtos ligoni-

nės pacientams ir jų šeimoms, buvo sustatytos eilėmis. Stenografininkui išskyrė rašomąjį stalą, o liudytojams – suolelį.

Kambarys buvo pilnas žmonių, bet neperpildytas, ir keli tariami žodžiai būdavo šnabždami. Francis ir Didysis Juodukas klestelėjo ant kėdžių paskutinėje eilėje. Iš pradžių Franciui pasivaideno, kad oras kambaryje troškus, tačiau paskui pamąstęs nusprendė, jog kaltas ne oras, o tvyranti neramių vilčių ir bejėgiškumo migla.

Posėdžiui vadovavo apygardos teismo teisėjas iš Springfildo, jau išėjęs į pensiją. Jis buvo žilas, storas ir raudonskruostis, įpratęs plačiai gestikuliuoti rankomis. Turėjo teisėjo plaktuką, kuriuo dažnokai tauškino be jokios aiškios priežasties, ir dėvėjo truputį nutriušusią juodą mantiją, kuri turbūt praeityje buvo mačiusi ir geresnių dienų, ir svarbesnių bylų. Jam iš dešinės buvo psichiatrė iš valstybinio psichinės sveikatos poskyrio. Jauna moteriškė storais akiniais vis rausėsi aplankuose ir popieriuose, tarsi niekaip negebėdama rasti būtent to, ko reikėjo. Teisėjui iš kairės sėdėjo teisininkas iš vietinio apygardos prokuroro kabineto. Jisai drybsojo ant kėdės, žvelgdamas nuobodžiaujančiomis jaunuolio akimis, aiškiai pralošęs kažkokias lažybas įstaigoje ir dėl to gavęs paskyrimą į ligoninę. Prie stalo sėdėjo dar vienas jaunas vyriškis. Jis buvo pasišiaušusiais plaukais, apsirengęs prastai tinkantį kostiumą, truputį guvesnis ir įdėmiau žiūrintis. Tai buvo pacientų atstovas. Priešais jį sėdėjo įvairūs ligoninės personalo nariai. Visa tai turėjo suteikti procedūrai oficialų atspalvį, išreikšti sprendimus jungiant medicinos ir teisės terminus. Viskas buvo padengta išoriniu tikrumo, atsakomybės, sistemos ir dėmesingumo lukštu, lyg kiekvienas svarstomas atvejis būtų atidžiai ištirtas, tinkamai išnagrinėtas ir kruopščiai įvertintas prieš jį pristatant. Francis tuoj pat suprato, kad iš tiesų yra visiškai priešingai.

Paukštelis juto, kaip grimzta į neviltį. Apžvelgęs kambarį, jis suprato, kad svarbiausias elementas svarstyme dėl išrašymo yra tyliai sėdinčios šeimos, laukiančios, kol ištars jų sūnaus ar duk-

ros, sūnėno ar dukterėčios, arba netgi motinos ar tėvo vardus. Neišrašydavo nei vieno, kurio šeima neateidavo. Net jeigu pradiniai įsakai, atvedę juos į Valstybinę Vakarų ligoninę, jau buvo seniai netekę galios. Bet jei išoriniame pasaulyje nebuvo nieko, norinčio prisiimti atsakomybę, ligoninės vartai likdavo užverti. Francis negalėjo nieko padaryti, tik klausti savęs, kaip galėtų įtikinti savo tėvus vėl atidaryti jam namų duris, nes jie netgi neatvyko į ligoninę jo aplankyti.

Jo viduje primygtinai prabilo balsas: *Jie niekada tavęs pakankamai nemylės, jog atvažiuotų čia ir paprašytų, kad tave jiems grąžintų...*

Tada skubiai prakalbo dar vienas: *Franci, privalai rasti kitokį būdą įrodyti, jog nesi išprotėjęs.*

Jis linktelėjo pats sau, suprasdamas, kad tai, ką slėpė nuo pono Blogio ir Gerk piliulės, yra gyvybiškai svarbu. Francis pasimuistė ant kėdės ir iš lėto pradėjo tyrinėti kambaryje susėdusius žmones. Jie vilkėjo įvairiausio kirpimo drabužius, atrodė nesmagūs ir netvarkingi. Kai kurie vyrai dėvėjo švarkus ir kaklaraiščius, kurie netiko, ir Francis žinojo, kad jie taip apsirengė stengdamiesi sudaryti gerą įspūdį, kai iš tiesų greičiau jau buvo atvirkščiai. Moterys vilkėjo paprastas sukneles ir spaudė rankose „Kleenex“ popierines nosinaites, kuriomis kartkartėmis nusišluostydavo ašaras. Francis pamanė, kad kambaryje tiesiog tvyro gausybė nesėkmių ir atitinkamas kiekis kaltės. Ne vieną veidą žymėjo savigrauža, ir minutėlę jis norėjo pasakyti: *Tai ne jūsų kaltė, kad mes tokie tapome...,* bet paskui pagalvojo, jog tai nebūtinai tiesa.

Jis išgirdo, kaip raudonveidis teisėjas išpyškino:

– Pradėkime! – ir du ar tris kartus smarkiai kaukštelėjo plaktuku.

Francis pasisuko, pasiruošdamas stebėti procesą.

Dar prieš teisėjui atsikrenkščiant, o psichiatrei su bylomis ir sumišusia išraiška garsiai perskaitant vardą, Francis išsyk išgirdo viduje keletą balsų: *Kodėl mes čia, Franci? Mums čia visai*

nereikėtų būti. Turėtume bėgti, kuo greičiau. Pasprukti. Grįžti į Amerstą. Ten saugu...

Francis pasisukiojo pirma į dešinę, paskui į kairę, vertindamas susirinkusius žmones. Nei vienas iš kambaryje esančių pacientų nepastebėjo jo įeinant, nei vienas į jį nespoksojo, nei vienas piktavališkas, neapykantos ar pykčio kupinas žvilgsnis neįsmigo į Francį.

Jis įtarė, kad tai gali pasikeisti.

Giliai įkvėpė, nes žinojo, jeigu yra teisus, tai tuo momentu, apsuptas pacientų ir ligoninės personalo, netgi sėdėdamas Didžiojo Juoduko šešėlyje pateko į didesnį pavojų negu bet kada. Pavojinga buvo tai, ką jis sau leido.

Francis prikando lūpą ir pasistengė išmesti iš galvos visas mintis. Pasakė sau, kad turi būti tiesiog tuščia vieta ir laukti, kol kas nors joje atsiras. Klausė savęs, ar jo negilus kvėpavimas, prakaituota kakta ir lipnumas, kurį staiga pajuto delnuose, gali būti pastebėti Didžiojo Juoduko, ir tvirta valios jėga paliepė sau: *Būk ramus.*

Tada giliai įkvėpė ir pasakė visiems savo vidaus balsams: *Kiekvienas turi rasti kelią išeiti.*

Francis pasirangė ant kėdės, tikėdamasis, kad niekas, ypač Didysis Juodukas arba ponas Blogis, nepastebės, koks jis neramus. Prisispaudė prie kėdės kraštelio. Buvo nervingas, išsigandęs, tačiau prikaustytas vietoje, taigi klausėsi, nes tą dieną tikėjosi išgirsti kažką svarbaus. Jis norėjo, kad šalia būtų Piteris arba Liusi, nors nemanė, kad būtų galėjęs ją įtikinti: klausytis gyvybiškai svarbu. Tuo momentu Francis buvo vienut vienas ir galvojo, kad yra arčiau atsakymo, negu kas nors galėtų įsivaizduoti.

Liusi įėjo pro ligoninės morgo duris ir pajuto smarkiai dirbančių oro kondicionierių vėsą. Morgas buvo mažas kambarėlis rūsyje, esantis viename iš tolimesnių pastatų, pačiame ligoninės teritorijos pakraštyje, kuris šiaip buvo naudojamas sukišti pase-

nusiai įrangai ir seniai pamirštoms atsargoms. Būdamas netoliese improvizuotų kapinių, turėjo abejotiną vertę. Kambario centre stovėjo vienintelis žvilgantis plieninis skrodimo stalas, o prie sienos buvo pastatyta pusė tuzino šaldymo spintų. Nublizgintoje plieninėje spintelėje stikliniu viršumi buvo sudėta kukli skalpelių ir kitų chirurginių įrankių kolekcija. Bylų spintelė ir rašomasis stalas su aplamdyta „IBM Selectric“ rašomąja mašinėle buvo sukišti į kampą, o šlakbetonio blokų sienoje, aukštai viršuje, įstatytas vienintelis langas įleido tik vieną blausų, pilką šviesos ruoželį, besiskverbiantį pro storą purvo plutą. Pora rėžiančiai ryškių šviestuvų lubose zvimbė lyg spiečius didelių vabzdžių.

Kambarys atrodė tuščias ir apleistas, šaltame ore tvyrojo lengvas žmogaus išmatų kvapas. Ant skrodimo stalo buvo padėtas segtuvas su prisegtomis keliomis anketomis. Liusi apsidairė, ieškodama sanitaro, tačiau aplinkui nieko nebuvo, taigi ji žengė pirmyn. Pastebėjo, kad stale buvo įtaisyti latakai ir vamzdis, pranykstantis grindyse. Juos abu margino tamsios dėmės. Liusi paėmė segtuvą ir perskaitė pirmines skrodimo išvadas, kurios buvo akivaizdžios: Kleo mirė pasismaugusi paklode. Sekundę prokurorės akys apsistojo ties įrašu „Savęs sužalojimas“, kur buvo aprašytas nupjautas nykštys, ir minutėlę ties Kleo diagnoze – tai buvo paranojinė šizofrenija, nediferencijuota, su haliucinacijomis ir polinkiu į savižudybę. Liusi įtarė, kad šis paskutinis įrašas buvo pridėtas, kaip dažnai būna, jau po mirties. Kai žmogus pasikaria, jo polinkis į savižudybę tampa truputį aiškesnis, pagalvojo ji.

Skaitė toliau: jokių giminių. Įrašas skyrelyje „Mirties atveju prašome pranešti“ – vien ilgas brūkšnys tuščioje vietoje.

Medikas tyrėjas, žymus žmogus teisminėje sferoje, paskutiniais mokslo metais kartą vedė jai paskaitą apie įkalčius. Jis pačiais įmantriausiais terminais aiškino visiems teisės studentams, kad mirtis iškalbingiausiai byloja apie žmogaus pasitraukimo iš

šio pasaulio priemones, dažnai tiesiogiai nurodydama asmenį, kuris savo nusikaltimu nutraukė gyvybės siūlą. Paskaita buvo gausiai lankoma ir energingai priimama, tačiau tuo momentu Liusi pagalvojo, kad iš tikrųjų buvo kvailai abstrakti ir labai tolima. Prieš ją pačią dabar tebuvo tylus kūnas, įkištas į šaldytuvą niūriame, pamirštame kambaryje, ir skrodimo protokolas, surašytas vieninteliame geltono popieriaus lape, segtuve. Ji nemanė, kad tai jai ką nors sako, ypač tai, dėl ko palengvėtų žudiko paieška.

Liusi padėjo segtuvą atgal ant stalo ir patraukė prie šaldymo spintų. Nei vienos durys nebuvo pažymėtos, taigi ji atidarė vienas, paskui kitas, ten rado šešias supakuotas kokakolos skardines, kurias kažkas paliko atšalti. Trečiosios durys nenorėjo atsidaryti, lyg būtų truputį užstrigusios, ir ji spėjo, kad lavonas buvo ten. Liusi giliai įkvėpė ir pora colių atvėrė duris.

Ten buvo sugrūstas nuogas Kleo kūnas.

Jos didžiulis kūnas vos ne vos tilpo ten, ir kai Liusi truktelėjo ištraukiamą plokštę, ant kurios ilsėjosi Kleo, toji nepasijudino.

Liusi sukando dantis ir pasiruošė traukti smarkiau, kai išgirdo už jos atsidarančias duris. Ji apsisuko ir pamatė tarpduryje stovintį daktarą Gulptililį.

Minutėlę jis atrodė nustebęs, bet ši išraiška greitai išnyko ir daktaras papurtė galvą.

– Panele Džons, – lėtai ištarė jis, – tai netikėta. Aš nesu tikras, ar jūs turėtumėt čia būti.

Ji neatsakė.

– Kartkartėmis, – tarė medicinos direktorius, – netgi tokia vieša mirtis kaip panelės Kleo turėtų būti bent kiek gerbiama.

– Aš su tuo sutikčiau, bent jau iš principo, – pasipūtusiai tarė Liusi. Jos pradinį nustebimą dėl daktaro atvykimo išsyk pakeitė karingumas, kurį ji dėvėjo lyg šarvus.

– Ką jūs tikitės čia sužinoti? – pasiteiravo jis.

– Nežinau, – atsakė Liusi.

– Manote, kad ši mirtis jums kažką byloja? Kažką, ko jūs dar nežinote?

– Nežinau, – vėl ištarė ji. Truputį susierzino, kad nesugebėjo suregzti geresnio atsakymo.

Daktaras įėjo į kambarį, jo apkūni figūra ir tamsi oda spindėjo šviestuvų spinduliuose. Judėjo greitai, o tai prieštaravo jo kriaušės formos kūnui. Liusi sekundėlę pamanė, kad jis užtrenks duris į laikiną Kleo kapą. Tačiau, užuot tai padaręs, jis ištiesė ranką ir trūktelėjo; mirusioji pagaliau slystelėjo į priekį, ir jos kūnas dabar gulėjo ant plokštės tarp jųdviejų.

Liusi pažvelgė į violetiškai raudonos spalvos smaugimo žymes ant Kleo kaklo. Šias supo oda, jau tapusi porceliano baltumo. Nebegyva moteris blankiai, groteskiškai šypsojosi, tarsi jos mirtis būtų kažin koks pokštas. Liusi iš lėto įkvėpė ir iškvėpė.

– Norite, kad viskas būtų paprasta, aišku, akivaizdu, – lėtai pasakė daktaras Gulptililis, – tačiau, panele Džons, atsakymai niekada tokie nebūna. Bent jau ne čia.

Ji pakėlė akis ir linktelėjo. Daktaras kreivai šyptelėjo, truputėlį panašiai kaip Kleo.

– Išoriniai smaugimo ženklai akivaizdūs, – tarė jis, – tačiau tikrąsias jėgas, atvedusias ją prie šitokio galo, slepia šešėliai. Aš įtariu, kad tikrosios mirties priežasties neišsiaiškintų netgi pats geriausias pasaulio patologas, nes ją slepia pamišimas.

Daktaras Gulptililis ištiesė ranką ir sekundę prisilietė prie Kleo odos. Jis žvelgė žemyn, į mirusiąją, tačiau jo žodžiai buvo skirti Liusi.

– Jūs nesuprantate šios vietos, – tarė jis. – Nė kiek nesistengėte jos suprasti nuo pat savo atvykimo, nes atvažiavote čia su tomis pačiomis baimėmis ir išankstinėmis nuostatomis, kokias turi dauguma žmonių, nežinančių, kas tai yra psichikos ligoniai. Čia tai, kas nenormalu, yra normalu, o tai, kas keista, tampa rutina. Jūs vykdėte savo tyrimą taip pat, kaip vykdytu-

mėte pasaulyje už šių sienų. Ieškojote dokumentinių įrodymų ir aiškių užuominų. Tyrėte įrašus ir vaikščiojote koridoriais taip pat, kaip darytumėte bet kokioje kitoje vietoje. Žinoma, tai, kaip aš jums jau minėjau, visiškai nieko verta. Todėl, panele Džons, aš bijau, kad jūsų pastangos pasmerktos žlugti. Taip įtariau nuo pat pradžių.

– Man dar liko šiek tiek laiko.

– Taip. Bet jūs bandysite prisišaukti paslaptingąjį ir galbūt negzistuojantį jūsų persekiojimo taikinį. Galbūt tokie veiksmai būtų tinkami pasaulyje, prie kurio jūs esate pripratusi, panele Džons. Tačiau čia?

Liusi perbraukė savo nukirptas garbanas.

– Ar nemanote, kad tai netikėta ir gali suveikti?

– Taip, – tarė daktaras, – bet ką tai turėtų paveikti ir kaip?

Ji vėl nutylėjo. Daktaras pažvelgė į Kleo veidą ir papurtė galvą.

– Ak, vargšė Kleo. Man dažniausiai patikdavo jos kvailiojimai, nes ji pasižymėjo maniakiška energija, kuri, kai truputį kontroliuojama, būdavo labai smagi. Ar žinojote, kad ji galėjo pacituoti visą didžiąją Šekspyro dramą, eilutė į eilutę, žodis į žodį? Deja, šią popietę jau paskirtos jos pačios pakasynos. Laidojimo biuro darbuotojas turėtų jau tuoj atvykti paruošti jos kūno. Gyvenimas, išgyventas nerime, skausme ir nežinomybėje, panele Džons. Jeigu dėl jos kas nors ir rūpinosi, o galbūt iš tiesų ją mylėjo, tai jie dingo iš mūsų įrašų ir mūsų įstaigos atmintinės. Taigi šiame pasaulyje jos pragyventi metai tepaliks labai mažą žymę. Pačią kukliausią. Tai visai neatrodo teisinga, ar ne? Kleo pasižymėjo turtinga asmenybe, tvirta nuomone, stipriu tikėjimu. Tai, jog visos šios savybės buvo pamišėliškos prigimties, nesumenkina jos gyvenimo aistros. Norėčiau, kad ji būtų labiau pasižymėjusi pasaulyje, nes iš tiesų nusipelnė skambesnės epitafijos negu įrašas ligoninės byloje, kurio ji tesulauks. Jokio antkapio. Jokių gėlių. Tiktai kita lova šioje ligoninėje, tačiau šioji – šešios pėdos po žeme. Ji nusipelnė laidotuvių su trimitais ir fe-

jerverkais, drambliais, liūtais, tigrais ir arklių traukiamu kortežu – to, kas tiktų jos karališkumui.

Liusi išgirdo daktarą atsidūstant. Jis pažvelgė į prokurorę, atitraukdamas akis nuo mirusiosios.

– Taigi, panele Džons, ką išsiaiškinote?

– Vis dar ieškau, daktare. Ieškosiu čia iki pat paskutinio momento.

Jis gudriai į ją žvilgtelėjo:

– Aha, obsesija. Vienintelis tikslas mintyse, ignoruojant visas kliūtis. Turite pripažinti, kad ši savybė artimesnė mano profesijai negu jūsų.

– Galbūt „atkaklumas" būtų tinkamesnis žodis.

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Kaip norite. Tačiau atsakykite man į tokį klausimą, panele Džons: ar atvykote čia ieškoti pamišėlio? Ar sveiko proto žmogaus?

Jis nelaukė jos atsakymo, kurio vis tiek nebūtų greitai išgirdęs. Daktaras krenkštelėdamas įstūmė Kleo kūną atgal į šaldytuvą, pavažos sucypė nuo jos svorio, ir jis tarė:

– Man reikia surasti laidojimo biuro darbuotoją, kuris tuoj turi atvykti, ir jo laukia sunki diena. Viso labo, panele Džons.

Liusi stebėjo, kaip daktaras išeina, truputį siūbuodamas savo apvaliu kūnu po akinamai ryškiomis šviesomis, ir ji pati sau pamanė, kad šiek tiek jaučia pagarbią baimę žudikui, sugebėjusiam rasti ligoninę. Suprato, kad jis vis dar pasislėpęs tarp šių sienų ir tikriausiai, kiek ji žinojo, buvo visiškai atsparus jos tyrimo galioms, nors ji dėjo daug pastangų.

Taip tu manei, tiesa?

Aš užsimerkiau, žinodamas, kad Angelas neišvengiamai po minutėlės bus man prie šono. Stengiausi suvaldyti savo kvėpavimą, nuraminti besidaužančią širdį, nes galvojau, jog kiekvienas parašytas žodis pavojingas kaip jam, taip ir man.

– Ne tik taip maniau. Taip ir buvo iš tiesų.

Aš pasigręžiojau, iš pradžių dešinėn, paskui kairėn, bandydamas pastebėti žodžių, pasigirdusių mano bute, šaltinį. Garai, šmėklos, migla aptrauktos šviesos pleveno ir mirksėjo visur aplink mane.

– Aš buvau visiškai saugus kiekvieną minutę, kiekvieną sekundę, kad ir ką daryčiau. Aišku, tu tai supranti, Paukšteli?

Jo balsas buvo šiurkštus, pilnas arogancijos ir pykčio. Kiekvienas žodis paukštelėdavo man į skruostą lyg numirėlio bučinys.

– Tu apsisaugojai nuo jų, – pasakiau.

– Jie netgi nesuprato įstatymų, – pagyrūniškai ištarė jis. – Jų pačių taisyklės buvo nieko vertos.

– Tačiau nepajėgei apsisaugoti nuo manęs, – įžūliai atsakiau.

– O tu manai, kad dabar pajėgsi apsisaugoti nuo manęs? – šiurkščiai pareiškė Angelas. – Manai, pajėgsi apsisaugoti nuo savęs paties?

Aš neatsakiau. Minutėlę buvo tylu, paskui nuaidėjo trenksmas, lyg šūvis, po kurio pasigirdo dzingsėjimas stiklo, dūžtančio į šimtus šukelių. Peleninė, pilna nuorūkų, trenkėsi į sieną, paleista su žaibo greičiu ir jėga. Aš susigūžiau ir atsitraukiau. Man lyg girtam sukosi galva, išsekimas, įtampa ir baimė varžėsi, kas manyje paims viršų. Aplink buvo justi sudvisusių cigarečių dūmų kvapas, ir aš mačiau smulkius pelenus, vis dar tebeplevenančius ore šalimais tamsios dėmės ant baltų dažų.

– Mes jau artėjame prie pabaigos, Franci, – tyčiodamasis pasakė Angelas, – argi nesupranti? Argi nejauti? Argi nesuvoki, kad viskas jau beveik baigta?

Angelo balsas erzino mane.

– Taip pat kaip ir prieš visus tuos metus, – karčiai pasakė jis. – Mirties metas artėja.

Aš pažvelgiau į savo plaštaką. Ar tai aš mečiau peleninę, išgirdęs jo žodžius? Ar jis pats ją metė, norėdamas pademonstruoti, kad įgauna formą ir turinį, iš lėto susigrąžina pavidalą? Vėl tampa tikras. Mačiau, kaip plaštaka dreba man prieš akis.

– Tu mirsi čia, Franci. Turėjai mirti jau tada, tačiau mirsi dabar. Vienas. Pamirštas. Nemylimas. Negyvas. Daug dienų praeis, kol kas nors suras tavo kūną, daugiau nei pakankamai laiko, kad tavo odoje knibždėtų lervų, pilvas išsipūstų nuo dujų, o tavo puvimo smarvė prasiskverbtų pro sienas.

Papurčiau galvą, kovodamas kaip tik galėjau.

– O taip, – tęsė jis. – Štai kaip viskas bus. Nei vieno žodžio laikraštyje, nei vienos ašarėlės, nuvarvintos per tavo laidotuves – jeigu tokios išvis bus. Negi manai, kad žmonės susirinks pagerbti tavęs, Franci, susėsdami eilėmis dailioje bažnyčioje? Kad sakys gražias kalbas apie visus tavo pasiekimus? Apie visus gerus ir reikšmingus dalykus, kuriuos nuveikei, kol buvai gyvas? Aš įsitikinęs, jog tokios galimybės nebus, Franci. Tikrai nebus. Tu tiesiog mirsi, ir viskas. Visiems žmonėms, kuriems tu nė trupučio nerūpėjai, tik labai palengvės, kad daugiau nesi jiems našta. Viskas, kas liks iš tavo gyvenimo, bus tik smarvė, įsigėrusi šitame bute, kurią turbūt kiti gyventojai paskui naikins dezinfekuojamuoju skysčiu ir šarmu.

Aš parodžiau į prirašytą sieną.

Jis nusijuokė.

– Tu manai, kad kam nors rūpės tavo kvailos keverzonės? Joms sunaikinti teprireiks kelių minučių. Sekundžių. Kas nors įeis, užmes žvilgsnį į pamišėlio priterliotą sieną, pasiims teptuką, dažų ir visus žodžius uždažys. Visa, kas tais laikais nutiko, bus amžiams palaidota.

Aš užsimerkiau. Jeigu jis į mane jau smūgiavo žodžiais, kiek laiko prireiks, kol paleis į darbą kumščius? Tuo metu man pasirodė, kad Angelas sulig kiekviena sekunde stiprėja, o aš silpstu. Giliai įkvėpiau ir pradėjau slinkti per kambarį atgal prie sienos, rankoje suspaudęs pieštuką.

– Tu tiek negyvensi, kad pabaigtum šį pasakojimą, – tarė jis. – Supranti, Franci? Negyvensi. Aš to neleisiu. Manai, gali sau imti ir parašyti pabaigą, Franci? Tu mane juokini. Pabaiga priklauso man. Visada priklausė. Visada priklausys.

Aš nežinojau, ką begalvoti. Jo grasinimas buvo toks pat tikras kaip tada, prieš daugelį metų. Tačiau aš grūmiausi toliau, nes maniau, kad turiu pamėginti. Geidžiau, jog šalimais būtų Piteris ir man padėtų. Piktadarys turbūt perskaitė mano mintis. Arba gal aš balsu sudejavau Piterio vardą, pats to nesuprasdamas, nes Angelas vėl nusijuokė.

– Šįkart jis tau nepadės. Jis miręs.

Trisdešimtas skyrius

Piteris skubinosi Amersto pastato koridoriumi, kyštelėdamas galvą į dienos kambarį, stabtelėdamas prie tyrimų kabinetų, paskubomis žvilgteldamas į valgomąjį, išsisukinėdamas nuo pacientų sangrūdų, ieškodamas Francio arba Liusi Džons, kurių, rodės, niekur aplink nebuvo. Jį užplūdo jausmas, kad vyksta kažkas gyvybiškai svarbaus, o jis netenka galimybės būti to liudytoju. Piterį staiga aplankė prisiminimai, kaip eidavo per džiungles Vietname. Karo metu dangus virš galvos, drėgna žemė po kojomis, perkaitęs oras ir lipni augalija, braukianti jam per drabužius, atrodė taip pat kaip ir kiekvieną dieną. Tuo metu nebuvo jokio kito būdo suprasti, išskyrus kažkokį iš kito pasaulio atkeliavusį šeštąjį jausmą, kad už kampo gali medyje tūnoti snaiperis, laukti pasala arba tiesiog skersai kelio būti ištiestas beveik nematomas laidelis, tarsi kantriai laukiantis klaidingo žingsnio, dėl kurio sprogtų užkasta mina. Viskas buvo kaip visada, savo vietoje ir įprasta, išskyrus tą paslėptą dalyką, žadantį tragediją. Štai ką jis matė jį supančiame ligoninės pasaulyje.

Vieną akimirką jis sustojo prie vieno iš grotuotų langų, kur senas vyras invalido vežimėlyje buvo paliktas be priežiūros. Senio smakru vingiavo balta seilių srovelė, įsimaišanti į žilus barz-

dos šerius. Jo akys buvo įsmeigtos į lauką už lango, ir Piteris jo paklausė:

– Ką ten matai, seneli? – tačiau atsakymo nesulaukė.

Lietaus upeliukai iškraipė vaizdą ir pro tas vinguriuojančias sroveles atrodė, kad lauke tebuvo pilka, drėgna, slopi diena. Piteris ištiesė ranką, paėmė iš senio skreito rudą popierinį rankšluostį ir nušluostė jam smakrą. Vyriškis į Piterį nepažvelgė, tačiau linktelėjo, lyg dėkodamas. Iš senuko, rodos, tebuvo likusi tuščia vieta. Kad ir ką jis galėjo galvoti apie savo dabartį, prisiminti apie savo praeitį ar netgi planuoti ateitį, buvo apgaubta rūko, temdančio jo akis. Piteris pamanė, kad senukui likusiose dienose tebuvo ne ką daugiau pastovumo negu tuose lietaus lašeliuose, varvančiuose lango stiklu.

Jam už nugaros moteris ilgais, susivėlusiais plaukais, pasišiaušusiais lyg po elektros šoko, svyruojanti koridoriumi iš kairės į dešinę kaip girta, staiga sustojo, pažiūrėjo į lubas ir tarė:

– Kleo išėjo. Išėjo visiems laikams...

Tada vėl tarsi atgijo ir nesustodama nusvirduliavo tolyn.

Piteris patraukė į miegamąjį. Nekokie namai, pasakė pats sau. Viena diena, pamanė. Dvi dienos. Tiek teprireiks. Popierių brazdenimas, rankos paspaudimas arba galvos linktelėjimas. „Sėkmės“, ir viskas. Piteris Gaisrininkas bus išvežtas ir jo gyvenimas tekės kita vaga.

Jis nė nežinojo, ką galvoti. Ligoninės pasaulis kiekvieną greitai paversdavo tokiu, pamanė. Jis sukeldavo neryžtingumą. Tikrajame pasaulyje sprendimai būdavo aiškūs ir turėdavo bent jau tikimybę būti sąžiningi. Aplinkybės būdavo pamatuojamos, įvertinamos ir subalansuojamos. Tada pasiekiamas sprendimas. Tačiau už šių sienų ir užrakintų durų niekas nebeatrodė taip pat.

Liusi nusikirpo plaukus ir perdažė juos šviesiai. Jeigu tai nesukels medžioklės įkarščio jų persekiojamam vyriškiui, tai jis jau nebežinojo, kas sukeltų. Piteris sukando dantis ir sugriežė jais. Pažvelgė viršun, į lubas, truputį panašiai kaip motociklinin-

kas, laukiantis žalios šviesos. Jis manė, kad Liusi rizikuoja. Pagalvojo, jog ir Francis vaikšto bedugnės krašteliu. Iš jų trijų, suprato Piteris, jis pats rizikavo visų mažiausiai. Tiesą sakant, vargiai tegalėjo įžiūrėti, kad apskritai būtų kuo nors rizikavęs. Buvo aišku, Gaisrininkas kol kas nesukėlė sau jokio pavojaus.

Piteris apsisuko ir išėjo iš kambario. Koridoriuje jis pamatė Liusi Džons, lūkuriuojančią prie jų mažo kabineto, ir nuskubėjo jos link.

Vienas po kito svarstymai dėl išrašymo truko visą rytą ir jau pasiekė popietę. Tai buvo tokia vaidyba, kokios ir galėjai tikėtis; Francis tučtuojau suprato: jeigu turi visas savybes, reikalingas, kad įgytum teisę į tokį svarstymą, labai tikėtina, kad ir būsi išleistas. Maskaradas, kurį Paukštelis stebėjo, buvo biurokratinė opera, skirta galimybei įsitikinti, jog nekyla netikėtos rizikos ir niekieno karjerai negresia pavojus. Niekas nenorėjo išrašyti paciento, kuris paskutiniu metu pasižymėjo psichozės sukeltu įniršiu.

Labiausiai nuobodžiaujantis jaunuolis iš prokurorų kabineto atsainiai perskaitydavo bet kokias teisines bylas, iškeltas pacientams; visa, ką jis sakė, būdavo užginčijama kito jaunuolio iš valstybinio psichinės sveikatos skyriaus. Jis atstovavo pacientams ir karštai elgėsi kaip geradarys. Posėdžio komisijos sprendimu svarbesnis buvo ligoninės personalo ir jaunosios moters iš valstybinio psichinės sveikatos skyriaus, kuri vis dar rausėsi po savo aplankus ir užrašus bei kalbėjo abejodama ir šiek tiek mikčiodama, įvertinimas. Francis pamanė, kad tai keista, nes jos iš tikrųjų klausdavo, ar saugu ką nors išrašyti, o ji neturėdavo nė menkiausio supratimo. „Ar jis kelia pavojų sau arba kitiems?“ – nuskambėjo tarsi bažnytinė litanija. Aišku, kad viskas saugu, pamanė Francis, jeigu jie ir toliau gers vaistus ir kol visų pirma nepateks į tas pačias sąlygas, kurios atvedė juos prie pamišimo. Žinoma, tokios sąlygos įmanomos vienintelės, taigi buvo labai

sunku būti pernelyg optimistiškos nuomonės apie kieno nors tikrąsias galimybes už ligoninės sienų.

Pacientai būdavo išrašomi. Pacientai grįždavo. Pamišimo bumerangas.

Francis muistėsi ant kėdės, vis dar palinkęs į priekį, įdėmiai klausydamasis kiekvieno ištarto žodžio, stebėdamas kiekvieno paciento, kiekvieno gydytojo, kiekvieno tėvo, brolio, sesers ar pusbrolio, kurie pakildavo kalbėti, veidą. Širdyje nejautė nieko, vien nerimą ir chaosą. Jo balsai kėsinosi nustumti jį gilyn į kažkokią tamsią, skausmo pilną vietą. Jie desperatiškai šaukė, kad reikia iš čia dingti. Reikalavo, žviegė, maldavo, prašė, liepė – visi įsikarščiavę, beveik isteriški iš geismo sprukti. Francis pamanė, kad tai panašu, lyg atsidūrus kokio nors pragariško orkestro duobėje, kur kiekvienas instrumentas grojo vis garsiau ir šaižiau sulig kiekviena einančia sekunde.

Jis suprato kodėl. Kartkartėmis užmerkdavo akis, bandydamas nors truputį pailsėti. Tačiau tai nedaug tepadėdavo. Francis ir toliau prakaitavo bei jautė, kokie įsitempę visi jo kūno raumenys. Tai, kad niekas iki šiol nepastebėjo jo kovos su savimi, stebino Paukštelį, nes jam rodėsi, jog bet kas, įsižiūrėjęs atidžiau, išsyk pamatytų, kaip jis balansuoja ant skustuvo ašmenų.

Francis sunkiai įkvėpė, bet jam rodėsi, kad kambaryje nebėra oro.

„Kodėl jie nemato?“ – paklausė jis savęs.

„Ligoninėje Angelas tik slepiasi. Kad galėtų laisvai žudyti, jis privalo turėti galimybę išeiti ir sugrįžti.“

Jis pažvelgė per kambarį į posėdžiaujančius. „Tai durys į laisvę“, – priminė sau.

Francis vogčiomis žvilgtelėjo į susirinkusius pacientų šeimų narius ir draugus.

„Visi galvoja, kad Angelas – žudikas vienišius. Tačiau aš žinau kai ką, ko jie nežino: kažkur čia yra žmonės, kurie jam padeda, tyčia ar netyčia.“

Paskui: „Kodėl jis nužudė Trumpą Blondinę? Kodėl atkreipė dėmesį į save čia, kur buvo saugus?“

Nei Liusi, nei Piteris neuždavė šio klausimo, giliai viduje pamanė Francis. Tai jį gąsdino labiau už bet ką. Tai, jog susiprato šito paklausti, Franciui susuko galvą ir rodėsi, kad jį tuoj įveiks pykinimo banga. Juk galvoje aidėjo balsai, įspėdami, pataikaudami, reikalaudami, kad jis nesileistų į kviečiančią tamsą.

„Jie galvoja, kad jis nužudė Trumpą Blondinę, nes turėjo žudyti.“

Kvėptelėjo sudvisusio oro.

„Galbūt. O gal ir ne.“

Tą sekundę nekentė savęs labiau nei bet kada. „Tu irgi galėtum būti žudikas“, – išgirdo Francis save ištariant. Sekundėlę pagalvojo, kad prabilo garsiai, tačiau niekas neatsisuko ir neatkreipė į jį dėmesio. Taigi spėjo, jog iš tiesų neištarė tų žodžių.

Didysis Juodukas išėjo, nes jam nusibodo monotoniška kiekvienos išrašymo procedūros rutina. Kai jis grįžo į kambarį, Francis visomis pastangomis stengėsi nuslėpti savyje verdantį nerimą. Didysis sanitaras klestelėjo į gretimą kėdę ir sušnabždėjo:

– Taigi, Franci, jau supratai, kaip čia viskas vyksta? Jau atsižiūrėjai?

– Dar ne, – tylutėliai atsakė Francis. To, ko dar nepamatė, Paukštelis tuo pat metu ir tikėjosi, ir bijojo.

Didysis Juodukas palinko arčiau, kad niekas aplink negirdėtų jo žodžių.

– Mums reikia grįžti atgal į Amerstą. Diena beveik baigėsi. Žmonės tuoj pradės tavęs ieškoti. Šįvakar yra numatyta grupės terapija?

– Ne, – pusiau sumelavo Francis, nes iš tiesų atsakymo nežinojo. – Ponas Evansas atšaukė ją dėl viso to jaudulio.

Didysis Juodukas papurtė galvą

– Neturėtų šitų atšaukti.

Jis kalbėjo Franciui, tačiau jo žodžiai buvo labiau skirti ligoninės pasauliui. Sanitaras pažvelgė į viršų.

– Eime, Paukšteli, – tarė jis, – mums laikas grįžti. Vis tiek liko tik pora šitų svarstymų. Jie niekuo nesiskirs nuo tų, kuriuos jau girdėjai.

Francis nežinojo, ką sakyti, nes nenorėjo išduoti Didžiajam Juodukui tiesos, kad vienas išrašymas kažkuo visgi skirsis. Jis peržvelgė kambarį.

Ten dar laukė trys pacientai. Kiekvieną buvo lengva išskirti iš likusios žmonių minios. Jie tiesiog atrodė ne tokie tvarkingi. Jų plaukai buvo arba sulaižyti, arba pasišiaušę ir nešukuoti. Drabužiai buvo nešvarūs. Dėvėjo dryžuotas kelnes ir languotus marškinius arba sandalus su nevienodomis kojinėmis. Niekas neatrodė tvarkinga: nei tai, ką jie dėvėjo, nei tai, kaip jie žvelgė į visą procesą. Rodėsi, tarsi jie visi truputėlį kreivi. Jų rankos drebėjo, o lūpų kampučiai trūkčiojo – dėl to buvo kalti visokie medikamentai ir jų šalutiniai efektai. Visi trys buvo vyrai, ir Francis spėjo, kad jų amžius maždaug nuo trisdešimties iki keturiasdešimt penkerių. Nė vienas nebuvo kuo nors išskirtinis; jie nebuvo aukšti ar stori arba pražilę, neturėjo randų nei tatuiruočių, nieko, kas išskirtų juos iš minios. Visi jų jausmai buvo paslėpti viduje. Išoriškai pacientai atrodė blankūs, tarsi vaistai būtų ištrynę ne tik jų pamišimą, bet ir jų vardus bei praeitį.

Nė vienas jų nepasisuko į šoną ir nepažvelgė į Francį, bent jau jis to nepastebėjo. Jie liko stojiški, beveik abejingi, spoksojo priešais save visą ilgą dieną, kai buvo skaitomos bylos. Francis nematė jų veidų – geriausiu atveju tik profilius.

Vienas vyras buvo apsuptas keturių lankytojų. Francis spėjo, kad tai senyvų tėvų pora ir sesuo su savo vyru, kuris rangėsi ant kėdės, aiškiai nenorėdamas čia būti. Kitas pacientas sėdėjo tarp dviejų moterų, daug vyresnių už jį, ir Francis tarė, jog tai turbūt motina ir teta. Trečias sėdėjo šalia sustingusio pagyvenusio vyriškio su mėlynu kostiumu ir rūsčia, negailestinga veido išraiška

bei daug jaunesnės moters, sesers ar dukterėčios, pamanė Francis. Ši atrodė visai neišsigandusi ir įdėmiai klausėsi visko, kas sakoma, kartkartėmis pasižymėdama kažką geltono popieriaus bloknote.

Storasis teisėjas taukštelėjo plaktuku.

– Kas dar liko? – skubotai pasiteiravo jis. – Jau vėloka.

Psichiatrė pakėlė akis.

– Trys bylos, jūsų kilnybe, – truputį mikčiodama atsakė ji. – Neturėtų būti sunku įveikti. Dviem iš pacientų diagnozuotas protinis atsilikimas. Trečiasis pakilo iš katatonijos būklės ir jam pagerėjo, nes vartojo antipsichozinius vaistus. Nė vienas šiuo metu neturi jokių neišspręstų bylų...

– Eime, Paukšteli, – truputį reikliau sušnibždėjo Didysis Juodukas. – Mums reikia grįžti. Nieko nauja čia jau nebenutiks. Šitos bylos tiesiog suštampuotos ir jie greitai greitutėliai iš čia išeis. Mums laikas eiti.

Francis vogčiomis žvilgtelėjo į jaunąją psichiatrę, kuri ir toliau kalbėjosi su pensininku teisėju.

– Visi šie džentelmenai jau anksčiau buvo svarstyti ir jie buvo išrašyti, jūsų kilnybe...

– Einam, Paukšteli, – tarė Didysis Juodukas tonu, nepaliekančiu vietos ginčytis. Francis nežinojo, kaip pasakyti, jog kas tuoj įvyks, yra tas dalykas, kurio jis visą dieną laukė.

Sanitaras atsistojo, ir Francis suprato, jog pasirinkimo nebėra. Didysis Juodukas lengvai stumtelėjo jį durų link, taigi Francis žengė ta kryptimi. Neatsisuko, nors jam pasirodė, kad bent vienas iš trijų likusių vyrų truputį pasisuko ant kėdės ir įsmeigė žvilgsnį į Paukštelį, akimis tarsi degindamas nugarą. Jis tuo pat metu jautė ir šaltį, ir karštį bei suprato, kad taip jautėsi žudikas, peiliu ir siaubu įveikdamas savo auką.

Sekundę jam pasirodė, kad išgirdo šaukiant:

– Mes tokie patys, tu ir aš!

Tačiau paskui suprato, jog kambaryje nesigirdėjo jokio kito

tikro garso, vien įprasti visą dieną trunkančio proceso dalyvių balsai. Tai, kas jam pasigirdo, buvo haliucinacija.

Tuo pat metu tai buvo tikra ir netikra.

Bėk, Franci, bėk! – suriko jo paties balsai.

Tačiau jis nebėgo. Jis tiesiog iš lėto ėjo pirmyn, galvodamas, kad žmogus, kurį jie medžiojo, buvo tiesiai už nugaros, tačiau niekas, nei Liusi, nei Piteris, nei broliai Mūziai, ponas Blogis arba daktaras Gerk piliulė nepatikėtų juo, jeigu jis tai išplepėtų. Kambaryje pasiliko trys pacientai. Du buvo tokie, kokie atrodė. Trečiasis ne. Francis pamanė, kad po netikro pamišimo kauke Angelas juokiasi iš jo.

Jis suprato dar vieną dalyką: Angelui, rodos, patiko rizikuoti, tačiau Francis galbūt jau peržengė nubrėžtą ribą. Šis tuoj nebepaliks Francio gyvo.

Didysis Juodukas atidarė administracijos pastato duris, ir jie abu išėjo į purškiančią darganą. Francis atgręžė veidą į dangų ir pajuto užplūstančią dulksną, tarsi dangus galėtų nuplauti visas jo dvejones ir baimes. Diena greitai blėso, pilkas dangus jau tapo išblukusios juodos spalvos, kuri tarsi skelbė prasidedančią naktį. Kažkur tolumoje Francis išgirdo tam tikros sunkios mašinos, dirbančios sunkiai ir greitai, keliamą triukšmą. Jis pasisuko ta kryptimi. Apsigręžė ir Didysis Juodukas – jis dabar žiūrėjo tolyn į ligoninės žemes. Už sodo, laikinose kapinėse pačiame tolimiausiame Valstybinės Vakarų ligoninės teritorijos kampelyje, ryškiai geltonas mažas ekskavatorius vertė ant žemės porą paskutinių drėgno purvo luistų.

– Palauk, Paukšteli, – netikėtai ištarė Didysis Juodukas. – Stabtelėkime minutėlę.

Didysis sanitaras nuleido galvą ir Francis išgirdo, kaip jis šnabžda:

– Tėve mūsų, kuris esi danguje... – ir likusiąją maldelės dalį.

Francis tylėdamas klausėsi. Pakėlęs galvą, Didysis Juodukas ištarė:

– Aš manau, kad tai tikriausiai bus vieninteliai žodžiai, skirti vargšei Kleo, – jis atsiduso. – Gal dabar ji turės daugiau ramybės. Viešpats mato, gyva būdama nedaug teturėjo. Tai liūdna, Paukšteli. Labai liūdna. Pasistenk, kad man netektų sukalbėti maldelės už tave. Tu tik laikykis. Viskas tuoj bus geriau, aš tuo tikras. Patikėk manimi.

Francis linktelėjo. Jis iš tiesų tuo netikėjo, nors jam ir norėjosi. Kai jis dar sykį pažvelgė į temstantį dangų, girdėdamas tolimą triukšmą, kuris reiškė, jog užkasa Kleo kapą, pamanė, kad iš tiesų tuo momentu klausėsi simfonijos uvertiūros, natų, taktų ir ritmų, žadančių, kad mirtis dar apsilankys.

Liusi pasvarstė ir nusprendė, kad šis planas pats paprasčiausias ir neįmantriausias iš visų, kokius tik jie galėjo sugalvoti, bei tikriausiai vienintelis, iš kurio galėjo tikėtis bent kokios sėkmės. Ji paprasčiausiai budės ligoninėje vėlyvą naktį toje pamainoje, kuri Trumpai Blondinei buvo mirtina. Užėmusi jos vietą seselių poste, ji vieniša lauks, kol pasirodys Angelas. Liusi buvo ožka prie pasaitėlio. Angelas buvo žmogėdra tigras. Tai buvo seniausioji iš klastų. Ji paliktų ligoninės vidaus telefoną sujungtą su trečio aukšto budinčiu postu, iš kur tereikėtų nulipti vienais laiptais iki jos ir kur broliai Mūziai lauktų jos signalo. Ligoninėje šūksniai „gelbėkite!“ pakankamai įprasti ir dažniausiai ignoruojami. Taigi buvo sutarta, kad jeigu jie išgirs Liusi šaukiant „Apolonas“, tuojau pat atbėgs. Liusi pasirinko šį žodį su ironijos dilgtelėjimu. Jie lygiai taip pat galėtų būti astronautai, siekiantys tolimo mėnulio. Broliai Mūziai nemanė, kad jiems prireiktų daugiau nei kelių sekundžių nulipti laiptais, o šis būdas dar ir papildomai užblokuotų vieną iš pasitraukimo kelių. Viskas, ką Liusi tereikėjo daryti, tai sulaikyti Angelą keletą sekundėlių – ir per tą laiką nemirti. Pagrindinis įėjimas į Amerstą buvo užrakintas dviem spynomis, kaip ir šoninis. Jie visi įsivaizdavo, kad sugebės užspeisti žudiką į kampą pirmiau, nei jis suspės papjauti Liusi

arba sugraibys tinkamus raktus ir paspruks į lauką. Tačiau netgi jeigu ir pabėgtų, iki to laiko jie suspėtų perspėti apsaugą ir Angelo galimybių ratas greitai susiaurėtų. Be to, kur kas svarbiau, jie išvystų jo veidą.

Piteris dėl šito buvo ypač atkaklus, kaip ir dėl dar vienos detalės. Jis tikino, jog gyvybiškai svarbu yra nustatyti Angelo tapatybę, kad ir kas atsitiktų. Tai būtų vienintelė galimybė vėl iškelti bylą.

Jis taip pat reikalavo, kad durys į antro aukšto vyrų miegamąjį būtų paliktos neužrakintos. Taip jis irgi galėtų kontroliuoti situaciją, net jeigu tai reikštų bemiegę naktį. Argumentavo, jog būtų šiek tiek arčiau Liusi ir kad Angelas mažiau tikėtųsi puolimo iš už durų, kurios paprastai būdavo užrakintos. Broliai Mūziai pasakė, jog tai tiesa – tačiau jie negalėjo palikti atrakintų durų.

– Tai prieštarauja taisyklėms, – tarė Mažasis Juodukas. – Didysis daktaras išmestų mus iš darbo, jei tik tai suuostų...

– Na... – pradėjo Piteris, tačiau Mažasis Juodukas išsyk nutildė jį, kilstelėjęs ranką.

– Žinoma, Liusi pati turės savo raktų rinkinį nuo visų čia aplink esančių durų. Ką ji su jais darys per budėjimą, visai ne mūsų reikalas... – ištarė Mažasis Juodukas, – tačiau nei aš, nei mano brolis nepaliksime atrakintų durų. Jei rasime tą vaikį, tai viskas gerai. Tačiau aš neketinu ieškoti daugiau bėdos, negu mes jau prisidarėme.

Liusi pažvelgė į savo lovą. Praktikantų bendrabutyje buvo tylu, ir ją užplūdo jausmas, kad ji viena pastate, nors ir žinojo, jog tai tikrai negali būti tiesa. Kažkur žmonės šnekėjosi, gal netgi juokėsi iš kokio nors pokšto ar pasakojo istorijas. Tik ne ji. Ant gulto ji pasidėjo baltą seselės apdarą. Tai buvo jos kostiumas šiai nakčiai. Viduje išgirdo silpną pašaipų juoką. Pirmosios Komunijos suknelė. Išleistuvių suknelė. Vestuvių suknelė. Laidotuvių

suknelė. Moterys visada rūpestingai pasirenka drabužius atitinkamoms progoms.

Rankoje ji pasvėrė mažąjį trumpavamzdį pistoletą. Įsidėjo į rankinę. Niekam nebuvo prasitarusi, kad jį turi.

Liusi iš tiesų nesitikėjo, kad Angelas pasirodys, tačiau ji nežinojo, ką dar galėtų padaryti per likusį laiką. Jos pačios viešnagė jau ėjo į pabaigą, jau seniai nebuvo čia pageidaujama, o pirmadienio rytą taip pat ir Piteris bus iš čia išlydėtas. Taigi liko tik ši vienintelė naktis. Tam tikra prasme Liusi jau pradėjo planuoti, ką bus priversta daryti, kai jos misija pasibaigs nesėkmingai ir išvyks iš ligoninės. Žinojo, kad galiausiai Angelas vėl ką nors nužudys ligoninėje arba ieškos būdų išeiti ir žudys už ligoninės sienų. Jeigu ji stebėtų kiekvieną svarstymą dėl išrašymo ir užfiksuotų kiekvieną mirtį ligoninėje, anksčiau ar vėliau jis suklystų ir Liusi vėl sugrįžtų jo apkaltinti. Žinoma, suprato, kad šiuo atveju kilo viena akivaizdi problema: tai reiškė, kad turėjo mirti dar kas nors.

Ji giliai įkvėpė ir ištiesė ranką į seselės apdarą. Bandė neįsivaizduoti, kokia būtų ta kita auka, kol kas be vardo ir be veido, tačiau labai tikra. Arba kas ji būtų tokia. Arba kokias viltis, svajones ir troškimus galėtų turėti. Auka egzistavo paraleliniame pasaulyje, tokia pat tikra kaip ir bet kas kitas, tačiau vaiduokliška. Sekundę Liusi susimąstė, ar ši moteris, kažkur ten laukianti mirties, nėra panaši į haliucinacijas, kamuojančias daugelį ligoninės pacientų. Ji tiesiog buvo kažin kur, nežinodama, kad stovi Angelo eilėje, jei tik jis naktį pasirodys antro aukšto seselių poste, Amersto pastate.

Slegiant pečius sunkiai minčiai apie tą nežinomos moters ateitį, Liusi ėmė lėtai rengtis.

Kai pakėliau galvą nuo žodžių, ketindamas atsikvėpti, Piteris buvo mano bute. Lyg niekur nieko stovėjo prie sienos, sukryžiavęs rankas ant krūtinės ir susirūpinusia išraiška veide. Tačiau tai ir

viskas, kas atrodė jame pažįstama; jo drabužiai buvo sudriskę, rankų oda raudonai ir juodai nudeginta. Purvas ir kraujas vagojo skruostus ir kaklą. Labai mažai tebuvo likę iš to Piterio, kurį prisiminiau, net nebuvau tikras, kad jį atpažinau. Kambarys prisipildė bjauraus kvapo, ir aš staiga pajutau, kad dvokia sudegusia mėsa ir puvimu.

Nusipurčiau grėsmės pojūtį ir pasisveikinau su savo vieninteliu draugu.

– Piteri, – ištariau, palengvėjimui užplūstant mano balsą, – tu atėjai man padėti.

Jis papurtė galvą, bet garsiai nieko nepasakė. Vieną sykį parodė sau į gerklę, paskui į lūpas, lyg nebylys, rodantis, kad ištarti žodžius jam nepasiekiama.

Mostelėjau atgal į sieną, kur buvo išdėstytas mano pasakojimas.

– Aš pradėjau suprasti, – pasakiau. – Buvau svarstymuose dėl išrašymų. Aš žinojau. Ne viską, tačiau jau pradėjau sužinoti. Kai tą naktį ėjau per ligoninės teritoriją, aš pirmą sykį išvydau kažką kitokio, argi ne? Tačiau kur buvai tu? Kur buvo Liusi? Visi jūs kūrėte planus, tačiau nė vienas nenorėjote išklausyti manęs, o aš kaip tik buvau tas, kuris regėjo daugiausia.

Jis vėl nusišypsojo, tarsi pritardamas, jog tai, ką sakiau, buvo tiesa.

– Kodėl jūs manęs nesiklausėte? – dar sykį paklausiau.

Piteris liūdnai truktelėjo pečiais. Tada ištiesė ranką, kuri atrodė beveik be mėsos, panaši į kaulėtus skeleto pirštus, siekiančius manųjų. Tą sekundę aš sudvejojau ir manęs siekianti ranka išnyko, tarsi tarp manęs ir jo būtų pakilęs tirštas rūkas. Vos tik mirktelėjau, ir Piteris dingo. Neprataręs nei žodžio. Prapuolė lyg per kerėtojo triuką ant scenos. Aš papurčiau galvą, stengdamasis praskaidrinti mintis, o kai vėl pakėliau akis, ten, kur neseniai buvo Piterio šmėkla, pamačiau miglotai ir lėtai besiformuojantį Angelą.

Jis švytėjo baltai, tarsi jo viduje būtų kažkokia rėžianti, nemirksinti šviesa. Ji mane apakino, aš prisidengiau akis, tačiau antrą-

syk pažvelgus jis vis tiek neišnyko. Tik pasidarė vaiduokliškas, miglotas, tarsi matinis, sukurtas pusiau iš oro ir iš vandens, iš dalies mano vaizduotės. Jo bruožai buvo neryškūs, tarsi susilieję. Vienintelis aiškus ir ryškus dalykas buvo jo balsas.

– Sveikas, Paukšteli, – tarė jis, – niekas tau nepadės. Niekur nebeliko nieko, kas galėtų tau padėti. Dabar belikome tik tu ir aš bei tai, kas nutiko tą naktį.

Aš pažiūrėjau į jį ir supratau, kad jis teisus.

– Nenori prisiminti tos nakties, ar ne, Franci?

Aš papurčiau galvą, nepasitikėdamas savo paties balsu.

Jis parodė skersai kambario į istoriją, surašytą ant sienos.

– Jau arti mirtis, Franci, – šaltai ištarė. Tada pridūrė: – Tą naktį ir šią taip pat.

Trisdešimt pirmas skyrius

Francis rado Piterį prie antro aukšto seselių posto. Buvo metas gerti piliules, ir pacientai laukė eilėje savo vakarinių vaistų. Buvo truputėlį grūdamasi, keli inkščiantys skundai apie tą ar aną, stumtelėjimas ar keli, tačiau daugiausia viskas vyko tvarkingai; jei ir buvo kas, dėl ko daugumai pacientų šis vakaras nebūtų tiesiog dar vienų metų, dar vieno mėnesio, dar vienos savaitės, dar vienos dienos pabaiga, to buvo neįmanoma įžiūrėti.

– Piteri, – tyliai, tačiau nepajėgdamas nuslėpti balse įtampos, tarė Francis. – Piteri, man reikia su tavimi pasikalbėti. Taip pat ir su Liusi. Aš manau, kad mačiau jį. Manau, jog žinau, kaip jį surasti.

Įkaitintai Francio vaizduotei mažai tereikėjo – tik išsitraukti tų trijų vyrų, kurie tada pasiliko svarstymo kambaryje, bylas. Vienas iš jų – Angelas. Paukštelis buvo tuo įsitikinęs, ir jo įkarštis liejosi sulig kiekvienu žodžiu.

Tačiau Piteris Gaisrininkas rodėsi išsiblaškęs, tesiklausantis puse ausies. Jo akys buvo įsmeigtos į koridorių priešais, ir Francis pasekė jo žvilgsnį. Peržvelgęs eilę, pamatė Žurnalistą ir Napoleoną, protiškai atsilikusį milžiną ir piktąjį bukaprotį, tris moteris su lėlėmis ir visus kitus pažįstamus veidus iš Amersto pastato. Jis iš dalies tikėjosi išgirsti sudundantį Kleo balsą,

skelbiantį kažkokį įsivaizduojamą skundą, kad „prakeikti šunsnukiai“ vėl jos neklauso, o paskui – su niekuo nesupainiojamą jos kudakuojantį juoką, atsimušantį nuo metalinių virbų, kurie skyrė postą nuo koridoriaus. Už stalo buvo ponas Blogis, prižiūrintis, kaip seselė Klaidelė dalijo vakarinius vaistus, pasižymintis šį bei tą užrašinėje. Dažnokai Evansas pakeldavo akis ir piktai žvilgtelėdavo Piterio link. Po sekundėlės Evansas pasilenkė ir paėmė mažą popierinį puodelį iš rikiuotės priešais, tada išėjo iš posto ir ėmė brautis pro pacientus, šie, praleisdami jį, prasiskyrė lyg upės vandenys. Jis prisiartino prie Piterio ir Francio, Paukšteliui nė nespėjus pasakyti ko nors daugiau apie tai, kas jam nedavė ramybės.

– Štai, pone Petreli, – šaltai, beveik formaliai ištarė Evansas. – Torazinas. Penkiasdešimt miligramų. Tai turėtų padėti nutildyti tuos balsus, kuriuos tu vis neprisipažįsti girdintis.

Jis ištiesė popierinį puodelį Franciui.

– Ligi dugno! – pasakė.

Francis paėmė piliulę, įsimetė burnon ir tučtuojau liežuviu užkišo už dantų sukčiaudamas. Evansas įdėmiai jį stebėjo, tada mostelėjo Franciui išsižioti. Jis pakluso, ir psichologas metė atsainų žvilgsnį burnos vidun. Francis negalėjo pasakyti, ar Evansas pamatė piliulę, ar ne, tačiau ponas Blogis greitai prabilo:

– Matai, Paukšteli, man iš tiesų nerūpi, ar tu išgersi vaistus, ar ne. Jeigu gersi, na, tuomet yra galimybė, kad kada nors iš čia išeisi. Jeigu ne – ką gi, apsidairyk...

Jis plačiai mostelėjo ranka, galiausiai parodydamas į vieną iš nusenusių pacientų – žilą, trapų, glebia ir plona lyg popierius oda – žmogaus liekaną, prirakintą aplūžusiame invalido vežimėlyje, girgždančiame sulig kiekvienu judesiu.

– ...ir įsivaizduok, kad čia visiems laikams bus tavo namai.

Francis stipriai įkvėpė, tačiau nieko neatsakė. Evansas luktelėjo sekundę, tarsi tikėdamasis atsakymo, tada gūžtelėjo pečiais ir atsigręžė į Piterį.

– Gaisrininkui jokių piliulių šį vakarą, – šaltai pasakė jis. – Jokių vaistų tikrajam žudikui čia. Ne tam įsivaizduojamam, kurio jūs čia ieškote. Tikram žmogžudžiui šioje vietoje. Tau.

Evanso akys susiaurėjo.

– Pas mus nėra tokios piliulės, kuri galėtų tave pagydyti, Piteri. Niekas tau nepadės. Niekas negali ištaisyti žalos, kurią tu padarei. Tu išvažiuosi iš čia, nepaisant mano prieštaravimų. Mano nuomonę nusvėrė Gulptililis ir visi kiti svarbūs žmonės, kurie buvo čia tavęs aplankyti. Tikrai mielas pasiūlymas. Keliauti į kažkokią įmantrią ligoninę ir kažkokią įmantrią programą kuo toliau nuo čia gydyti neegzistuojančios ligos, kuri atseit kamuoja Gaisrininką. Tačiau niekas neturi piliulės arba gydymo plano, ar netgi kokios nors sudėtingos neurochirurgijos operacijos, kuri galėtų išgydyti Gaisrininko ligą. Aroganciją. Kaltę. Prisiminimus. Nėra jokio skirtumo, kuo tu tapsi, Piteri, nes viduje visą laiką liksi toks pat. Žudikas.

Jis įdėmiai pažvelgė į Piterį, kuris nejudėdamas stovėjo koridoriaus viduryje.

– Aš maniau, – tarė Evansas su lediniu kartėliu kiekviename žodyje, – kad tai mano brolis visą likusį gyvenimą nešios randus nuo tavo sukelto gaisro. Tačiau aš klydau. Jis pasveiks. Jis ir toliau darys gerus ir svarbius dalykus, bet tu, Piteri, niekad nepamirši, ar ne? Tai tu liksi randuotas. Košmarai, Piteri. Amžini košmarai.

Po šių žodžių ponas Blogis staigiai apsisuko ir nuėjo atgal į seselių postą. Niekas nekalbėjo su juo, kai ėjo pro eilę pacientų, kurie galbūt ir daug ko nesuprato, tačiau atpažino pyktį, kai jį pamatė, ir atsargiai traukėsi į šonus.

Piteris palydėjo poną Blogį piktu žvilgsniu, tačiau prieštaraujančiai pasakė:

– Man rodos, jis neklysta, manęs nekęsdamas. Tai, ką aš padariau, kai kuriems buvo gėris, o kitiems blogis.

Jis turbūt ketino tęsti, bet netęsė, tik pasisuko į Francį ir paklausė:

– Ką tu norėjai man pasakyti?

Francis apsidairė aplink, įsitikino, kad niekas iš personalo jo nestebi, ir išspjovė piliulę į delną, paskui įsikišo ją į kelnių kišenę. Jautėsi blaškomas prieštaringų emocijų, nežinojo, ką sakyti. Galų gale giliai įkvėpė ir paklausė:

– Taigi tu išvyksti... bet kaip Angelas?

– Mes jį pričiupsime šiąnakt. Jei ir ne šiąnakt, tai greitai. Taigi papasakok man apie svarstymus dėl išrašymo.

– Jis ten buvo. Aš tai žinau. Aš tai pajutau...

– Ką jis sakė?

– Nieko.

– Tuomet ką padarė?

– Nieko, bet...

– Tai kaip tu gali būti toks įsitikinęs, Paukšteli?

– Piteri, aš tai jaučiau. Aš įsitikinęs, – šie žodžiai išreiškė tikrumą, kurio nesigirdėjo dvejojančiame Francio balso tone.

Piteris papurtė galvą.

– Nedaug tėra už ko užsikabinti, Paukšteli. Tačiau turėtume pasakyti Liusi, jei tik turėsime galimybę.

Francis pažvelgė į Piterį ir staiga pajuto užplūstant susierzinimą ir gal dar trupinį pykčio. Jo ir dabar nesiklausė, kaip iki šiol. Jis suprato, kad išvis niekada neklausys. Tai, ką jie norėjo persekioti, buvo kažkas tvirtai pagrįsta ir konkretu. Tačiau psichiatrijos ligoninėje tokie dalykai vargu ar egzistavo.

– Ji išvažiuoja. Tu išvažiuoji...

Piteris linktelėjo.

– Aš nežinau, ką tau pasakyti, Paukšteli. Negaliu pakęsti, kad tenka tave čia palikti. Tačiau jeigu pasiliksiu...

– Tu ir Liusi išvažiuosite. Jūs abu iš čia išeisite. O aš niekada neišeisiu.

– Taip blogai tikrai nebus, tu susitvarkysi, – tarė Piteris, bet ir pats suprato, kad tai melas.

– Aš irgi nenoriu čia pasilikti, – ištarė Francis. Jo balsas drebėjo.

– Tu išeisi, – pasakė Piteris. – Klausyk, Paukšteli, aš tau pažadu. Kai pereisiu visą tą prakeiktą programą, kad ir kokį velnią jie ten siūlytų, tada, kai būsiu laisvas, aš tave iš čia ištrauksiu. Dar nežinau kaip, bet ištrauksiu. Aš tavęs čia nepaliksiu.

Francis norėjo tuo tikėti, tačiau nedrįso sau to leisti. Pamanė, kad per neilgą gyvenimą daug žmonių jam kažką žadėjo ir pranašavo, tačiau labai mažai kas išsipildė. Įkliuvęs tarp dviejų ateities viršukalnių – vienos, apibūdintos Evanso, kitos, pažadėtos Piterio, – Francis nežinojo, ką galvoti, tačiau suprato, kad prie vienos iš jų yra kur kas arčiau nei prie kitos.

Jis tepajėgė išmikčioti:

– Angelas, Piteri. Kaip bus su Angelu?

– Aš tikiuosi, jog ši naktis – didžioji naktis, Paukšteli. Galima sakyti, tai mūsų vienintelis šansas. Paskutinis šansas. Kad ir kaip būtų. Tačiau tai protingas planas, ir aš tikiuosi, kad jis suveiks.

Francio viduje sukilo tolimas murmesys, tarsi visas balsų choras būtų pradėjęs burbėti vienu metu. Jis svyravo, ar kreipti dėmesį į juos, ar į Piterį, kuris trumpai apsakė šios nakties planą. Atrodė, kad Piteris nenorėjo išduoti Franciui per daug detalių, tarsi bandytų tą naktį nustumti Paukštelį į pakraštį, nenorėdamas, kad jis liktų centre, kur Gaisrininkas tikėjosi vyksiant visą veiksmą.

– Liusi bus taikinys? – paklausė Francis.

– Taip ir ne, – atsakė Piteris. – Ji bus ten ir atliks masalo vaidmenį. Tačiau tai ir viskas. Jai nieko neatsitiks. Viskas apgalvota. Broliai Mūziai dengs ją iš vienos pusės, o aš būsiu iš kitos.

Francis pamanė, kad tai netiesa.

Minutėlę jis dvejojo. Jam atrodė, kad turi netgi per daug ką pasakyti.

Tada Piteris palinko prie Francio, nuleido galvą taip, jog žodžiai tekėtų tik tarp jųdviejų.

– Paukšteli, kas neduoda tau ramybės?

Francis patrynė rankas vieną į kitą, lyg žmogus, bandantis nuo pirštų galiukų nusiplauti ką nors lipnaus.

– Aš nesu tikras... – ištarė Francis, nors žinojo, kad tai melas, nes iš tiesų jis buvo visiškai tikras. Jo balsas trūkčiojo, ir Paukštelis desperatiškai norėjo suteikti jam jėgos, aistros ir tikrumo, tačiau kalbėdamas suprato, kad kiekvienas žodis, išsiveržiantis pro lūpas, yra pripildytas silpnumo.

– Aš tiesiog tai pajutau. Tai buvo tas pats jausmas kaip ir tada, kai jis atėjo prie mano lovos ir grasino man. Tą naktį, kai pagalve uždusino Šokėją. Tas pats, kurį jutau, kai pamačiau ten kabančią Kleo...

– Kleo pasikorė pati.

– Jis buvo ten.

– Ji pati atėmė sau gyvybę.

– *Jis buvo ten!* – pasakė Francis, sukaupdamas visą savo atkaklumą.

– Kodėl taip manai?

– Jis sužalojo jai ranką. Ne Kleo. Nykštys buvo patrauktas, jis negalėjo tiesiog nukristi ten, kur buvo rastas. Niekur nebuvo nė ženklo žirklių arba savos gamybos peilio. Kraujo buvo tik ten, laiptinėje, daugiau niekur, taigi nykštys turėjo būti nupjautas ten. Ji to nepadarė. Padarė jis.

– Tačiau kodėl?

Francis priglaudė delną sau prie kaktos. Jautėsi karščiuojantis, įkaitęs, tarsi visas pasaulis aplink būtų kažkokiu būdu išdegintas saulės.

– Kad sujungtų galus. Kad parodytų mums, jog yra visur. Aš negaliu tiksliai pasakyti, Piteri, tačiau tai buvo žinia, ir mes jos niekaip nesuprantame.

Piteris pažiūrėjo į Francį įdėmiai, tačiau be įsipareigojimo jausmo. Atrodė, kad jis tuo pat metu ir tiki, ir netiki viskuo, ką sakė Francis.

– O svarstymai dėl išrašymų? Tu sakai, kad galėjai *pajusti* jį ten esant? – Piterio žodžiuose buvo justi skepticizmas.

– Angelas privalo turėti galimybę išeiti ir sugrįžti. Jam turi būti prieinami abu pasauliai, čia ir ten. Pasaulis viduje ir pasaulis išorėje.

– O kam?

Francis giliai įkvėpė.

– Jėga. Saugumas.

Piteris tuo pat metu linktelėjo galvą ir trūktelėjo pečiais.

– Gal ir taip. Tačiau, kai viskas jau pasakyta ir padaryta, Paukšteli, Angelas telieka žudiku su ypatingu potraukiu tam tikram kūno tipui ir šukuosenai, polinkiu į rankų sužalojimą. Įsivaizduoju, kad Gulptililis ar koks nors teismo psichiatriūkštis sėdėtų sau ir postringautų, kaip ir kodėl. Gal netgi sukurtų kokią nors teoriją, kaip Angelą vaikystėje skriaudė, tačiau tai iš tiesų visai nesvarbu. Kai pagalvoji, tai jis yra tik dar vienas blogiukas, ir spėju, jog šiąnakt jį sučiupsime, nes jis – impulsyvus tipas ir negalės atsispirti paruoštiems spąstams. Tikriausiai taip mums būtų reikėję daryti nuo pat pradžių, užuot trypčiojus su tais pokalbiais ir pacientų bylomis. Šiaip ar taip, jis pasirodys. Štai ir viskas.

Francis norėjo jausti bent dalį Piterio pasitikėjimo, tačiau negalėjo.

– Piteri, – atsargiai tarė jis, – aš manau, kad viskas, ką tu sakai, yra tiesa. Tačiau tarkime, jog taip nėra. Tarkim, kad jis visai ne toks, kokiu tu ir Liusi jį laikote. Tarkim, viskas, kas nutiko iki šiol, yra kitaip.

– Paukšteli, aš nesuprantu, ką nori pasakyti.

Francis gurkštelėjo oro. Jam perdžiūvo gerklė ir jis vos išspaudė šnabždesį.

– Aš nežinau, nežinau, – pakartojo jis, – tačiau viskas, ką tu, aš ir Liusi darėme, buvo tai, ko jis ir tikėjosi...

– Aš tau jau sakiau: toks ir yra bet koks tyrimas. Nuolatinis faktų ir detalių tikrinimas.

Francis papurtė galvą. Jis norėjo supykti, tačiau tepajėgė jausti baimę. Galų gale pakėlė galvą ir apsidairė. Pamatė Žurnalistą,

nusitvėrusį atverstą laikraštį ir įdėmiai besistengiantį prisiminti antraštes. Matė Napoleoną, kuris įsivaizdavo esąs prancūzų generolas. Būtų norėjęs pamatyti Kleo, kuri gyveno karalienės gyvenimą. Jo akys stabtelėdavo ties kai kuriais nukaršėliais, kurie buvo pasiklydę savo prisiminimuose, ir ties protiškai atsilikusiais vyrais bei moterimis, įstrigusiais kažkokiame paikame vaikystės tarpsnyje. Piteris ir Liusi vadovavosi logika – netgi psichiatrine logika – norėdami rasti žudiką. Tačiau Francis suprato, kad toks požiūris pats nelogiškiausias pasaulyje, pilname fantazijų, svaičiojimų ir sumišimo.

Jo viduje rėkė balsai: *Stok! Bėk! Slėpkis! Negalvok! Neįsivaizduok! Nespėliok! Nesuprask!*

Tuo momentu Francis suprato, kas atsitiks tą naktį, ir buvo bejėgis neleisti tam nutikti.

– Piteri, – lėtai ištarė jis, – gal Angelas nori, kad viskas būtų taip, kaip yra.

– Na, manau, kad tai įmanoma, – pasakė Piteris, truputį nusijuokdamas, tarsi ką tik išgirdęs patį beprotiškiausią dalyką. Jis buvo pilnas pasitikėjimo savimi. – Tai būtų jo didžiausia klaida, argi ne?

Francis nežinojo, ką atsakyti, tačiau jis tikrai taip nemanė.

Angelas pasilenkė prie manęs, lūkuriuodamas taip arti, kad jaučiau kiekvieną šaltą kvėptelėjimą, lydintį jo ledinius žodžius. Rašydamas drebėjau, nusukęs veidą į sieną, tarsi galėčiau ignoruoti jo buvimą. Jaučiau, kaip jis skaito man per petį ir juokiasi tuo pačiu baisiu juoku, kurį prisiminiau iš tos nakties, kai jis sėdėjo ant mano ligoninės gulto krašto ir žadėjo man, jog mirsiu.

– Paukštelis tiek daug matė. Bet nesugebėjo sudurti galų, – tyčiojosi jis iš manęs.

Aš nustojau rašyti, mano ranka sustingo virš sienos. Nežiūrėjau jo link, tačiau cypiančiai prabilau, šiek tiek panikuodamas, tačiau vis tiek trokšdamas atsakymo:

– Aš buvau teisus, ar ne? Dėl Kleo?

Jis vėl sušvokštė juokdamasis:

– Taip. Ji nežinojo, kad aš ten, bet aš buvau. Žinai, kas tą naktį buvo visų neįprasčiausia, Paukšteli? Tai, kad aš ir taip ketinau užmušti ją dar prieš išauštant. Maniau paprasčiausiai perpjauti jai miegančiai gerklę ir tada suversti įkalčius vienai iš likusių moterų miegamajame. Tai suveikė su Stypena. Žinojau, kad ir vėl būtų suveikę. Arba galbūt tiesiog būčiau uždusinęs ją pagalve. Kleo buvo astmatikė. Ji daug rūkė. Turbūt neilgai būtų trukę, kol jai būtų pristigę oro. Tai pavyko su Šokėju.

– Kodėl Kleo?

– Kai ji rodė į pastatą, kuriame gyvenau, ir šaukė, kad pažino mane, aš, aišku, netikėjau. Tačiau kam rizikuoti? Visa kita vyko būtent taip, kaip įsivaizdavau. Tačiau Paukštelis tai žino, ar ne? Paukštelis žino, nes jis toks kaip ir aš. Jis nori žudyti. Jis žino, kaip žudyti. Jis taip smarkiai nekenčia. Jam taip patinka mąstyti apie mirtį. Žudymas – tai vienintelis mano atsakymas. Taip pat kaip ir Paukštelio.

– Ne... – sudejavau aš, – netiesa...

– Tu žinai vienintelį atsakymą, Franci, – sušnibždėjo Angelas.

– Aš noriu gyventi, – pratariau.

– Kleo irgi norėjo. Tačiau ji taip pat norėjo mirti. Gyvenimas ir mirtis gali būti labai artimi. Beveik tokie patys, Franci. Pasakyk man: argi kuo nors skiriesi nuo jos?

Nežinojau, kaip atsakyti į šį klausimą. Užuot atsakęs, paklausiau pats:

– Ar stebėjai, kaip ji mirė?

– Aišku, – sušnypštė Angelas. – Mačiau, kaip pasiima paklodę iš po lovos. Tikriausiai saugojo ją būtent tam tikslui. Ji jautė didžiulį skausmą, o vaistai jai nė trupinėlio nepadėjo, ir viskas, ką tematė ateityje, diena po dienos, metai po metų, tebuvo tik dar daugiau skausmo. Ji nebijojo nusižudyti, Paukšteli, ne taip kaip tu. Ji buvo karalienė ir suprato, kaip didinga yra atimti sau pa-

čiai gyvybę. Kad tai būtina. Aš tiesiog pastūmėjau ją tuo takeliu ir pasinaudojau jos mirtimi savo labui. Atidariau duris, tada sekiau jai iš paskos ir stebėjau, kaip eina į laiptinę...

– Kur buvo budinti seselė?

– Miegojo, Paukšteli. Snaudė sau, kojas ant stalo susikėlusi, galvą užvertusi, net knarkė. Manai, kad jiems iš tiesų bent kiek rūpėjo, ar kas nors iš jūsų nemiega?

– Tačiau kodėl paskui dar turėjai nupjauti jai pirštą?

– Kad parodyčiau tai, ką po to spėliojai, Paukšteli. Parodžiau, kad ir taip būčiau galėjęs ją nudėti. Tačiau daugiausia dėl to, jog žinojau, kaip visi dėl to ginčysis, ir žmonės, kurie norėjo tikėti, kad ten buvau aš, matys tai kaip įrodymą. Tie, kurie nenorėjo tuo tikėti, matys kaip jų pozicijos patvirtinimą. Abejonės ir sąmyšis yra labai padedantys dalykai, Paukšteli, kai planuoji ką nors tikslaus ir tobulo.

– Vieną dalyką pamiršai, – sušnabždėjau, – tu neatsižvelgei į mane.

Jis suurzgė ir atsakė:

– Bet dėl to aš čia ir esu, Paukšteli. Dėl tavęs.

Jau buvo beveik dešimta valanda vakaro, kai Liusi skubiai keliavo per Amersto ligoninės pastato teritoriją, ketindama pradėti vienišą naktinio budėjimo pamainą. Kapinių pamaina, kaip ją vadino laikraščių redakcijose ir policijos postuose. Naktis buvo baisi, svyruojanti tarp audros ir karščio, ir Liusi nuleido galvą bei tikėjosi, kad jos baltas apdaras perrėš juodą tirštą orą.

Dešinėje rankoje ji nešėsi raktų rinkinį, kuris žvangėjo greitai žingsniuojant takeliu. Jai virš galvos linko ir svyravo ąžuolas, šnarėdamas lapais nuo vėjelio, kurio ji nejuto, o šis tvankioje, drėgnoje naktyje atrodė ne vietoje. Savo rankinę su viduje paslėptu užtaisytu pistoletu ji persimetė per dešinį petį, tad atrodė nerūpestingai, nors toli gražu taip nesijautė. Ji ignoravo keistą riksmą, desperatišką ir vienišą, kuris, rodos, sklido iš kažkurio pastato.

Liusi atrakino du skląsčius ant durų į Amerstą ir pečiu įsirėmė į sunkų medį, pastumdama girgždančias duris. Sekundę ji buvo priblokšta. Kiekvieną sykį, kai tik ji būdavo pastate, nesvarbu, ar kabinete, ar skindamasi kelią koridoriumi, jis būdavo pilnas žmonių, šviesos ir triukšmo. Dabar, netgi ne vėlią naktį, jis buvo pasikeitęs. Ten, kur anksčiau būdavo prisigrūdę ir judru, kur lakstydavo visokiausios iškreiptos beprotybės rūšys ir nieko vertos mintys, dabar buvo tylu, išskyrus vieną kitą šiurpų šūksnį ar klyksmą, klaidžiojantį tuščioje erdvėje. Koridoriuje buvo beveik tamsu; truputėlis šviesos, praskiedžiančios juodumą iki skystos pilkumos, silpnai atsklido pro langus iš gretimų pastatų. Vienintelę tikrą šviesą koridoriuje skleidė mažas spindulių pluoštas už grotuotų seselių posto durų, kur švietė vieniša stalinė lempa.

Ji pamatė seselių poste judant kažkokį pavidalą ir lėtai atsikvėpė, pamačiusi Mažąjį Juoduką pakylantį iš už rašomojo stalo ir atidarantį grotuotas duris.

– Pačiu laiku, – tarė jis.

– Nė už ką pasaulyje šito nepraleisčiau, – tarė ji su dirbtinės demonstratyvios drąsos porcija.

Jis papurtė galvą.

– Aš spėju, kad jūs tiesiog praleisite ilgą, nuobodžią naktį, – tarė jis. Parodė į vidaus telefoną ant rašomojo stalo. Tai buvo senamadiškas, mažas vidaus telefonas su vieninteliu „įjungti/išjungti“ mygtuku ant viršaus ir sukamuoju disku.

– Šis daiktas jungs jus su manim ir mano broliu viršuje, – tarė jis, – tačiau jeigu prireiks, tai tą „Apoloną“ jums teks išrėkti tikrai garsiai, kad mes išgirstume, nes šie daikčiukai jau apie dešimties – dvidešimties metų senumo ir nepernelyg gerai veikia. Telefonas irgi gali sujungti su aukštu viršuje. Tiesiog susukite du – nulis – du ir jis suskambės. Sutarkim, kad jeigu jis suskambės dukart ir tada padėsite ragelį, mes tai irgi priimsime kaip signalą ir atbėgsime.

– Du – nulis – du. Supratau.

– Tačiau to greičiausiai neprireiks, – tarė Mažasis Juodukas. – Kiek aš patyriau, šioje vietoje nieko logiška ar tikėtina niekada neįvyksta, nesvarbu, kad ir kiek tai planuotum. Aš įsitikinęs, kad tas vaikis, kurį jūs persekiojate, žino, jog būsite čia. Žodžiai greitai visur apskrieja, jeigu pasakai tinkamą dalyką tinkamam žmogui. Pasklinda tikrai žaibiškai. Tačiau jeigu šis vaikinas tikrai toks protingas, kaip jūs manote, abejoju, kad tikrai ateis ten, kur, jo žiniomis, laukia pasala. Tačiau negali žinoti.

– Tiesa, – pasakė Liusi, – negali žinoti.

Mažasis Juodukas linktelėjo.

– Ką gi, skambinkite. Skambinkite, jei nutiks kas nors su kuriuo nors iš pacientų, o jūs nenorėsite su tuo tvarkytis. Tiesiog ignoruokite, jei kas nors šauksis pagalbos ar panašiai. Mes dažniausiai laukiame iki ryto, tik tada sprendžiame didžiąją dalį naktinių problemų.

– Gerai.

Jis papurtė galvą.

– Nervinatės?

– Ne, – atsakė Liusi. Ji žinojo, kad jaučia *kažką*, tiesiog nebuvo tikra, kad tam apibūdinti tiktų žodis „nervintis“.

– Kai jau taps visai vėlu, pasiųsiu ką nors patikrinti, kaip laikotės. Tvarka?

– Visada smagu sulaukti draugijos. Tačiau aš nenoriu išbaidyti Angelo.

– Spėju, kad jis ne iš tų, kurie daug ko baidosi, – tarė Mažasis Juodukas. Jis peržvelgė koridorių.

– Įsitikinau, jog miegamųjų durys užrakintos, – tarė jis, – vyrų ir moterų. Ypač tos, štai ten, kurias Piteris pageidavo, kad palikčiau atrakintas. Aišku, jūs žinote, jog štai raktas, pačiame grandinėlės gale, kuris jas atrakina... – jis sąmoksliškai mirktelėjo. – Spėju, dabar turbūt visi atsipalaidavę ir kietai miega.

Taip taręs, Mažasis Juodukas apsisuko ir nužygiavo koridoriumi. Vieną sykį jis atsisuko ir pamojavo, tačiau koridoriaus

gale, šalia laiptinės, buvo taip tamsu, kad Liusi vos įžiūrėjo jo veido virš balto sanitaro apdaro bruožus.

Liusi išgirdo, kaip durys girgždėdamos užsiveria, tada pasidėjo savo rankinę ant stalo, prie telefono. Ji luktelėjo kelias sekundes, pakankamai, kad ją apgaubtų lipni tyla, o tada pasiėmė raktą ir nuėjo prie vyrų miegamojo. Kaip galėdama tyliau įkišo raktą į spyną ir pasuko, išgirdo tylų spragtelėjimą. Tada giliai įkvėpė ir nuėjo atgal prie seselių posto. Ėmė laukti, kol kas nors nutiks.

Piteris visiškai pabudęs ir sukryžiavęs kojas sėdėjo ant savo gulto. Jis išgirdo, kaip spragtelėdama pasisuko spyna, ir žinojo, kad tai reiškia, jog Liusi atrakino duris. Jis įsivaizdavo, kaip ji paskubomis grįžta atgalios į seselių postą. Liusi buvo tokia įspūdinga, dėl savo aukščio, rando, laikysenos, kad Piteriui buvo lengva vaizduotis kiekvieną jos judesį. Jis įsitempė, bandydamas išgirsti jos žingsnius, tačiau negalėjo. Garsai kambaryje, pilname miegančių žmonių, įsisupusių į antklodes ir įvairias širdgėlas, nuslopino bet kokį garselį iš koridoriaus. Per daug knarkimo, sunkaus kvėpavimo, kalbėjimo per miegus, kad galėtum išskirti vieną garsą. Piteris pamanė, jog tai gali sukelti problemų. Taigi, kai įsitikino, kad visi aplinkui buvo nugrimzdę į tą neramų, nelygų miegą, kokį tegalėjo gauti, jis lėtai pakilo ir atsargiai praslinko pro miegančių žmonių pavidalus ir priėjo prie durų. Nedrįso jų atidaryti, nes pamanė, jog garsas gali kurį nors pažadinti, kad ir kokie prikimšti vaistų jie būtų. Piteris tiesiog nuslydo žemyn, atsirėmęs nugara į sieną, ir sėdėjo ant grindų, laukdamas kokio nors neįprasto garso arba žodžio, kuris praneštų apie Angelo atėjimą.

Jis geidė turėti ginklą. Praverstų pistoletas, pamanė jis. Netgi beisbolo lazda arba policininko „bananas“. Jis priminė sau, kad Angelas bus ginkluotas peiliu, ir reikėtų neprisileisti to vyro artyn, kol atskubėtų broliai Mūziai, būtų pakviesta apsauga ir viskas baigtųsi sėkmingai.

Liusi, spėjo jis, nebūtų sutikusi vykdyti šios užduoties, neturėdama tūzo rankovėje. Ji sakė, kad ginkluota nebus, tačiau Gaisrininkas įtarė, jog buvo.

Jų pranašumas buvo netikėtumas ir kiekis. Jis įsivaizdavo, kad tai turėtų būti efektyvu.

Piteris vogčiomis žvilgtelėjo į Francį ir papurtė galvą. Jaunuolis, rodos, miegojo. Piteris pamanė, kad tai gerai. Jis apgailestavo, jog tenka palikti Francį nuošalyje, tačiau jautė, kad tai turbūt, į viską atsižvelgiant, bus jam tik geriau. Nuo Angelo pasirodymo prie jo lovos – o ar tai išties įvyko, Piteris iki šiol nebuvo tikras – Piteriui rodėsi, kad Francis darosi vis keistesnis ir mažiau besivaldantis. Paukštelis keliavo žemyn kažin kokiu keliu, apie kurį Piteris galėjo tik spėlioti ir tikrai nenorėjo juo leistis į kelionę. Jį liūdino regėti, kas darosi su jo draugu, ir neturėti galimybės niekuo padėti. Francį labai smarkiai paveikė Kleo mirtis, pamanė Piteris, ir Paukštelis labiau nei bet kuris iš jų nesveikai buvo apsėstas minties surasti Angelą. Buvo panašu į tai, kad Francio poreikis surasti žudiką reiškė jaunuoliui kažką kita ir labai svarbaus. Tai buvo kažkas neapibrėžiama ir pavojinga.

Žinoma, Piteris dėl to klydo. Apsėsta tos minties iš tiesų buvo Liusi, tačiau jis nenorėjo to matyti.

Gaisrininkas priglaudė pakaušį prie sienos, minutėlę užmerkdamas akis. Jis jautė, kaip venomis teka nuovargis kartu su jauduliu. Jis suprato, kad gyvenime daug kas pasikeis, tą naktį ir kitą rytą. Savyje Piteris slėpė daug prisiminimų ir klausė savęs, kas jo gyvenimo istorijoje nutiks toliau. Tuo pat metu ir toliau įdėmiai klausėsi, laukdamas signalo iš Liusi.

Svarstė, ar po tos nakties dar bent sykį gyvenime pamatys Liusi.

Už kelių pėdų Francis įsitempęs gulėjo ant gulto, puikiausiai suprasdamas, jog Piteris patylomis praėjo pro jį ir įsitaisė prie durų. Jis žinojo, kad miegas labai toli, o mirtis arti, ir kvėpavo lėtai, tolygiai, laukdamas kažko, ką jautė neišvengiamai tuoj at-

sitiksiant. Kažko, kas buvo iškalta akmenyje, suplanuota ir surežisuota, pamatuota, iššifruota ir numatyta. Jautėsi, tarsi būtų pagautas srovės, nešančios jį vis arčiau to, kuo buvo ar kuo galėjo tapti. Buvo bejėgis plaukti prieš potvynio jėgą.

Mes visi buvome būtent ten, kur Angelas ir tikėjosi mūsų. Aš norėjau tai užrašyti, bet neužrašiau. Tai buvo daugiau nei mintis, kad mes paprasčiausiai užėmėme savo vietas scenoje ir jautėme tą paskutinį nerimo antplūdį prieš pakylant uždangai, klausdami savęs, ar išmokome savo eilutes, ar įsiminėme choreografijos judesius, ar vietoje pasakysime remarkas, ar teisingai įterpsime replikas. Angelas žinojo, kur mes esame fiziškai, tačiau suvokė ir dar giliau. Jis žinojo, kur esame savo širdyse.

Galbūt, išskyrus mane, nes mano širdyje viešpatavo sumaištis.

Aš sūpavausi pirmyn atgal, dejuodamas lyg sužeistasis mūšio lauke, kuris nori šauktis pagalbos, tačiau tepajėgia išspausti kažkokį gailų skausmingą garsą. Klūpojau ant grindų, sienos sukosi priešais mane, kaip ir žodžiai, kuriuos dar ketinau užrašyti.

Aplink mane aidėjo Angelo riaumojimas, jo balsas buvo lyg liūtis, skandinanti mano protestus. Jis šaukė:

– Aš žinojau! Žinojau! Jūs visi buvote tokie kvaili... tokie normalūs... tokio sveiko proto!

Rodėsi, kad žodžiai atsimuša nuo sienų, įgyja jėgos šešėliuose ir tada trenkia man lyg smūgiai.

– Aš toks nebuvau! Aš buvau daug didingesnis!

Tada aš, nuleidęs galvą ir stipriai suspaudęs užmerktus akių vokus, surikau:

– Ne aš... – tai atrodė nesąmonė, tačiau mano paties balso, besivaržančio su jo, garsas suteikė man momentinį adrenalino pliūpsnį. Aš įkvėpiau, laukdamas ateinančio skausmo, tačiau, jo nepajutęs, aš apsižvalgiau ir pamačiau kambaryje staiga sublykčiojančias šviesas. Sprogimai, žiežirbos, tarsi fosforo sviediniai tolumoje, naktyje lekiančios trasuojančios kulkos, mūšis tamsoje.

– Pasakyk man! – pareikalavau, perrėkdamas kovos garsus. Mano mažojo kambarėlio pasaulis lankstėsi ir siūbavo nuo karo pykčio.

Angelas buvo visur aplink, apsupo mane. Aš sugriežiau dantimis.

– Pasakyk man! – vėl surikau kaip galėdamas garsiau.

Tada tylus, pavojingas balsas sušnabždėjo man į ausį:

– Tu žinai atsakymus, Paukšteli. Matei juos tą naktį. Tu tiesiog nenori to pripažinti, ar ne, Franci?

– Ne! – sušukau.

– Tu nenori sakyti, ką Paukštelis suprato tą naktį, gulėdamas savo gulte, nes tai reikštų, kad Francis turi nusižudyti, ar ne?

Aš nepajėgiau atsakyti. Ašaros ir kūkčiojimai purtė mano kūną.

– Tu turėsi mirti. Koks čia dar gali būti kitas atsakymas, Paukšteli? Juk tu visus atsakymus žinojai jau tą naktį, ar ne?

Aš jaučiau savo kūne deginančią agoniją, kai sušnabždėjau vienintelį atsakymą, kuris, žinojau, galėtų padėti nutildyti Angelo balsą.

– Viskas buvo ne dėl Trumpos Blondinės, ar ne? – paklausiau aš, – niekad nebuvo.

Jis nusijuokė. Tiesos juoku. Siaubingas, dreskiantis garsas, tarsi būtų sulaužyta tai, kas niekada nebebus pataisyta.

– Ką dar Paukštelis matė tą naktį? – paklausė Angelas.

Aš prisiminiau, kaip gulėjau ant lovos. Po nejudrumo kauke buvau įsitempęs, lyg katatonikas, sustingęs tam tikroje baisioje pasaulio vizijoje, nenorintis pasijudinti, nenorintis kalbėti, nenorintis daryti nieko, tik kvėpuoti, nes, gulėdamas ten, mačiau ištisą mirties pasaulį, nuregztą Angelo. Piteris buvo prie durų. Liusi – seselių poste. Broliai Mūziai sėdėjo viršuje. Kiekvienas buvo vienišas, izoliuotas, atskirtas ir pažeidžiamas. Kas buvo lengviausiai pažeidžiamas? Liusi.

– Trumpa Blondinė... – išmikčiojau aš, – ji buvo tiktai...

– Dėlionės dalis. Tu supratai, Paukšteli. Šiąnakt viskas taip pat, kaip buvo tada, – Angelo balse griaudėjo valdingumas.

Aš vos begalėjau prakalbėti, nes žinojau, kad žodžiai, kuriuos nutvėriau, buvo tie patys, kurie atėjo man į galvą tą naktį, prieš daugelį metų. Viena. Dvi. Trys. O tada Trumpa Blondinė. Kam buvo reikalingos visos šios mirtys? Kad neišvengiamai atvestų Liusi į vietą, kurioje ji buvo viena, tamsoje, viduryje pasaulio, nepaklūstančio logikai, sveikam protui ir organizacijai, kad ir ką galvotų Gulptililis arba Evansas, arba Piteris, ar broliai Mūziai, ar bet kas iš Valstybinės Vakarų ligoninės valdžios. Tai buvo šalčio pasaulis, valdomas Angelo.

Angelas suurzgė ir spyrė man. Prieš tai jis buvo perregimas, lyg vaiduoklis. Tačiau šiuo smūgiu trenkė smarkiai. Aš sudejavau nuo netikėto skausmo, tada sunkiai kritau ant kelių ir nušliaužiau atgal prie sienos. Vos begalėjau rankoje išlaikyti pieštuką. Tai dėl to, ką tą naktį mačiau tamsoje.

Vidurnaktis slinko artyn. Valandos vos ne vos šliaužė. Naktis užvaldė pasaulį aplinkui. Francis gulėjo sustingęs, mintyse perkratydamas viską, ką žinojo. Serija žmogžudysčių atvedė Liusi į ligoninę, o dabar ji už durų, trumpai nusikirpusi ir šviesiai nusidažiusi plaukus, laukė žudiko. Visokios mirtys, visokie klausimai, o koks gi atsakymas? Jam rodėsi, kad tuoj turėtų suvokti, tačiau tuo pat metu buvo panašu, lyg bandytum sučiupti plunksnelę, kurią pro šalį skraidina lengvas vėjas.

Jis pasisuko gulte ir pažvelgė į Piterį, kuris ilsėjosi, nuleidęs galvą ant rankų, atremtų į kelius. Francis pamanė, kad nuovargis galų gale įveikė Gaisrininką. Šis neturėjo to privalumo kaip Francis – panikos ir baimės, kuri miegui neleido nė prisiartinti.

Paukštelis norėjo išdėstyti, kad jam jau tuoj viskas paaiškės. Jis prasižiojo, tačiau iš burnos neištrūko joks žodis. Būtent tą akimirką nevilties tyloje jis išgirdo su niekuo nesupainiojamą anksčiau atrakintos spynos spragtelėjimą. Ją užrakino.

Trisdešimt antras skyrius

Piteris staigiai pakėlė galvą, išgirdęs užrakinamas duris. Jis tučtuojau pašoko ant kojų, stebėdamasis, kaipgi atsitiko taip, kad užsnūdo ir neišgirdo prislopintų žingsnių tiesiai už sienos. Jis čiupo apvalią rankeną ir įrėmė į duris petį, tą sekundę tikėdamasis, kad jį išjudinęs garsas priklausė snaudulio, sapnų pasauliui, todėl nebuvo tikras. Rankeną pasuko, tačiau durys nepajudėjo, todėl pajuto, kad jas tvirtai laiko skląstis. Piteris paleido rankeną ir žengė žingsnį atgal, nešamas pašėlusios jausmo srovės, kažko, kas skyrėsi nuo baimės ar panikos. Jausmas buvo kitoks negu nerimas, šokas ar nustebimas. Iki šiol Gaisrininkas buvo pilnas paprasčiausio lūkesčio, pagrįsto protingomis prielaidomis, kaip praeis naktis. Jis išsyk suprato, kad viskas, ką įsivaizdavo įvyksiant, išgaravo, ir vietoj to stojo baisi nežinomybė. Visiškai nežinojo, ką daryti, taigi giliai įkvėpė, primindamas sau, kad ne kartą buvo pakliuvęs į situacijas, kuriose privalėdavo likti ramus, kai visokie pavojai pralėkdavo mintyse ar tarsi įsikabindavo į drabužius. Susišaudymai, kai buvo kareivis. Liepsnos, kai buvo gaisrininkas. Jis stipriai prikando lūpą, liepdamas sau nusiraminti ir tylėti, tada prikišo veidą prie mažo langelio duryse ir ištiesė kaklą, stengdamasis apžvelgti koridorių. Kol kas neįvyko nieko, priminė sau, dėl ko ši naktis skirtųsi nuo kitų.

Už jo Francis nuleido pėdas nuo lovos. Pakilti ant kojų paskatino jėgos, kurių pats negalėjo perprasti. Jis girdėjo, kaip viduje šaukia balsų choras: *Tai vyksta dabar!* Tačiau jis negalėjo pasakyti, ką reiškia *tai*. Paukštelis stovėjo prie savo gulto lyg statula, laukdamas, tikėdamasis, kad po kelių sekundžių stos momentas, kai jam taps aišku, ką *turėtų* daryti, ir kai supras, sugebės tai atlikti. Jis buvo pilnas abejonių. Jam visada viskas nesisekė, kiek jis galėjo prisiminti per visą neilgą gyvenimą.

Liusi pakėlė žvilgsnį nuo seselių posto stalo ir, žvelgdama pro grotų virbus į pilkai juodą koridoriaus tamsą, jo gale pamatė kažkieno figūrą. Ten, kur prieš kelias valandas atsisveikindamas mojavo Mažasis Juodukas. Žmogus, rodos, susiformavo iš nieko. Ji ištiesė kaklą į priekį ir įsižiūrėjo į baltašvarkį sanitarą, sustojantį prie vyrų miegamojo durų, tada toliau neskubiai traukiantį koridoriumi pasisveikinti su ja. Vyriškis jai truputį pamojavo, ir ji matė, kaip tasai šypsosi. Jis atrodė pasitikintis savimi ir nesukaustytas – mažų mažiausiai ėjo nevilkdamas kojų ir nedvejodamas, ne taip kaip didžioji dauguma pacientų. Šie visada vaikščiodavo slegiami savo ligų naštos. Šio vyro žingsnių lengvumas, rodos, išbraukė jį iš tos kategorijos. Tačiau Liusi vis tiek nuleido ranką, padėjo ją ant savo rankinės ir įsitikino, kad pistoletas netoliese.

Sanitaras priėjo arčiau. Jis nebuvo stambus, turbūt ne ką aukštesnis negu ji pati, tačiau tvirtai, atletiškai sudėtas, todėl atrodė sunkesnis. Eidamas koridoriumi, jis tarsi žengė iš debesies, įgaudamas formą, tapdamas vis geriau įžiūrimas sulig kiekvienu žingsniu. Jis stabtelėjo ir iš pradžių patikrino vieno iš sandėliukų duris, įsitikino, kad jos užrakintos, paskui duris, vedančias į rūsį, kur buvo šildymo sistema. Paklebeno tas duris, tada išsitraukė raktų rinkinį, panašų į tą, kurį Liusi gavo šiam vakarui, ir kyštelėjo vieną raktą į spyną. Jis buvo maždaug už dvidešimties pėdų nuo Liusi, ir ji nuleido plaštaką taip, kad galėtų sugriebti pistoleto rankeną. Ji ketino siekti vidaus

telefono, tačiau suabejojo, kai sanitaras nusisuko nuo rūsio durų ir maloniai pasakė:

– Tie idiotai iš techninio aptarnavimo skyriaus nuolat palieka ten atrakintą, kad ir kiek mes jiems kartotume taip nedaryti. Stebiuosi, kaip dar iki šiol tuose tuneliuose nepasimetė koks tuzinas pacientų.

Jis išsišiepė ir gūžtelėjo pečiais. Ji nepasakė nė žodžio.

– Ponas Mūzis paprašė manęs, kad ateičiau ir pažiūrėčiau, kaip laikotės, – tarė sanitaras. – Jis sakė, kad tai jūsų pirma naktis, ir panašiai. Tikiuosi, kad neišgąsdinau.

– Viskas gerai, – atsakė Liusi, nepaleisdama pistoleto rankenos. – Pasakykite jam ačiū, bet man nereikia jokios pagalbos.

Sanitaras žengtelėjo dar truputį arčiau.

– Taip ir aš maniau. Naktinės pamainos metu jautiesi truputį vienišas, pavargęs nuo nuobodulio ir labiau reikia stengtis neužmigti, nei ką nors daryti. Tačiau po vidurnakčio iš tiesų gali tapti truputį nejauku.

Ji įdėmiai pažvelgė į vyriškį, bandydama įsiminti kiekvieną detalę, lygindama kiekvieną bruožą, kiekvieną išlinkį su mintyse susikurtu Angelo atvaizdu. Ar jis buvo tinkamo ūgio, reikiamo sudėjimo, atitinkamo amžiaus? *Kaip atrodo žudikas?* Jautė, kaip jai sutraukia skrandį, o rankų ir kojų raumenys virpa nuo įtampos. Nesitikėjo, kad žudikas galėtų pasivaikščiodamas atžygiuoti koridoriumi su šypsena veide. *Kas tu?* – paklausė ji pati savęs.

– Kodėl ponas Mūzis pats neatėjo čia? – pasiteiravo ji.

Sanitaras gūžtelėjo pečiais.

– Pora vaikinų miegamajame, esančiame viršuje, susikibo kaip tik prieš išjungiant šviesas, ir jis turėjo vieną iš jų palydėti į penktąjį aukštą bei prižiūrėti, kad tasai būtų supančiotas, stebimas ir nuramintas „Haldol“ injekcija. Taigi jis paliko savo didįjį vyresnį brolį prie rašomojo stalo, o manęs paprašė nusileisti čionai. Tačiau rodosi, kad jums tiesiog puikiai sekasi tvarkytis. Gal galiu kuo padėti, prieš grįždamas atgal viršun?

Liusi neatitraukė rankos nuo ginklo, o akių nuo sanitaro. Jam priėjus arčiau, ji stengėsi ištyrinėti kiekvieną vyriškio colį. Jo tamsūs plaukai buvo ilgoki, tačiau tvarkingai sušukuoti. Jis dėvėjo tvarkingą baltą sanitaro aprangą ir avėjo teniso batelius, kurie, jam einant, beveik nekėlė triukšmo. Įsmeigė ilgą žvilgsnį jam į akis, ieškodama pamišimo ugnies arba mirties tamsos. Liusi naršė po vyriškio išvaizdą, ieškodama kokio nors požymio, kuris parodytų, kas jis per vienas, laukdama, kad pasirodys koks ženklas, nuo kurio taptų viskas aišku. Ji smarkiau suspaudė ginklą ir dalį jo ištraukė iš rankinės pasiruošdama. Darė taip slapčiomis, kiek tik begalėdama. Tuo pat metu žvelgė į vyriškio plaštakas.

Pirštai atrodė ilgi, beveik ištempti. Panašūs į plėšraus paukščio nagus. Tačiau tušti.

Jis žengė dar arčiau, atsidūrė vos už kelių pėdų, pakankamai arti, kad ji pajustų tarp jųdviejų sklindantį karštį. Pamanė, jog tai tiesiog jos pačios nervinimasis.

– Šiaip ar taip, atsiprašau, jeigu sutrukdžiau. Turbūt turėjau paskambinti telefonu ir pranešti jums, kad ateinu. Ar ponas Mūzis būtų turėjęs paskambinti, tačiau jis su broliu buvo truputį užsiėmę.

– Viskas gerai, – tarė ji.

Sanitaras mostelėjo į telefoną prie jos rankos.

– Man reikia paskambinti ponui Mūziui, pasakyti, kad grįžtu į izoliatoriaus sparną. Gerai?

Ji kryptelėjo galva į telefono pusę.

– Prašau, – tarė ji, – žinote, aš, rodos, negirdėjau jūsų vardo...

Dabar jis buvo pakankamai arti, kad galėtum paliesti, tačiau nuo Liusi jį vis dar skyrė apsauginės seselių posto grotos. Pistoletas rankoje, rodės, įkaito iki raudonumo, tarsi rėktų prokurorei, kad išsitrauktų jį iš slėptuvės.

– Mano vardo? – perklausė jis. – Atsiprašau. Aš neprisistačiau...

Vyriškis įkišo ranką per langelį grotose, pro kurį išduodavo vaistus, ir pakėlė telefono ragelį, priglaudė jį prie ausies. Liusi stebėjo, kaip jis renka tris skaičius ir sekundę laukia.

Staiga ją perskrodė ledinis nerimas. Sanitaras nesurinko du – nulis – du.

– Ei! – pasakė ji. – Tai ne...

Tada pasaulis, rodos, sprogo.

Skausmas tarsi raudona uždanga aptemdė jai akis. Baimė varstė ją sulig kiekvienu širdies dūžiu. Galva sukosi, ir tada ji pajuto, kaip pasvyra į priekį, praradusi pusiausvyrą, ir kita skausmo banga trenkėsi jai į veidą. Po jos tuoj pat ėjo antra, trečia, tada ketvirta. Jos smakras, burna, nosis ir skruostai staiga tarsi užsiliepsnojo, regėjimą nuslopino užplūdusi agonija. Liusi jautė, kad yra prie sąmonės praradimo ribos, kad ją kėsinasi praryti tamsa. Visomis dar likusiomis jėgomis ir valia stengėsi išsitraukti pistoletą. Jai atrodė, jog yra apgaubta skausmo ir svaigulio kokono; patikimai ir tvirtai sugniaužta pistoleto rankena staiga ėmė slysti iš rankos, tapo nebesugraiboma. Liusi judesiai rodėsi neįmanomai lėti, tarsi būtų suveržta virvėmis ir grandinėmis. Ji bandė nukreipti ginklą į sanitarą, kai paskutiniai sąmonės likučiai šaukė jai: *Šauk! Šauk!* Tačiau po to staiga pistoletas ir visas saugumas dingo kartu, nudardėjo tolyn, ir ji pajuto, kaip susmunka, trenkiasi į linoleumą, burnoje jausdama vien sūrų kraujo skonį. Atrodė, kad visus įmanomus jausmus ištrynė skausmo srautas. Prieš akis raibuliavo purpuriniai sprogimai. Kurtinantis triukšmas užgulė klausą. Baimės dvokas užpildė jos šnerves, nustelbdamas visa kita. Ji norėjo šauktis pagalbos, tačiau žodžiai staiga tapo tolimi ir nepasiekiami, tarsi už didžiulės prarajos.

O atsitiko štai kas: sanitaras staiga smogė iš apačios sunkiu telefono rageliu, pataikė Liusi į pasmakrę, veiksmingai lyg priešininką nokautuojantis boksininkas, o tuo pat metu sugriebė ją už švarkelio. Tada, kai ji loštelėjo atgal, aršiai trūktelėjo ją priekin taip, kad jos veidas įsirėžė į grotas, kurios turėjo Liusi ap-

saugoti. Stumtelėjo atgal, tada žiauriai tris kartus trinktelėjo į virbus ir metė žemyn. Ji puolė veidu į grindis. Ginklas, kurį lengvai telefono rageliu išmušė jai iš rankos, nučiuožė grindimis ir sustojo seselių posto kampe.

Tai buvo antpuolis, pasižymintis pribloškiamu greičiu ir efektyvumu. Vos kelios sekundės žvėriškos jėgos, garsas, kuris neprasiskverbė už siauro pasaulio, kur jie buvo, ribų. Vieną sekundę Liusi buvo atsargi, budri, sugniaužusi pistoletą, šis, jos įsitikinimu, turėjo ją apsaugoti; kitą – gulėjo ant grindų, vos bepajėgdama suregzti kokią mintį, išskyrus vienintelę, baisią: *Aš šiąnakt čia mirsiu.*

Liusi stengėsi pakelti galvą nuo grindų ir per šoko sukeltą miglą pamatė, kaip sanitaras ramiai atidaro duris į seselių postą. Ji iš visų jėgų bandė pasikelti ant kelių, tačiau nepajėgė. Jos protas rėkė kviestis pagalbos, gintis, daryti visus tuos dalykus, kuriuos ji planavo ir kurie anksčiau atrodė taip lengvai įvykdomi. Tačiau jai nespėjus sukaupti nei pakankamai jėgų, nei valios, jis jau buvo prie jos šono. Žiaurus spyris į šonkaulius atėmė likusį kvapą, ir Liusi sunkiai sudejavo, o Angelas pasilenkė prie jos ir sušnibždėjo žodžius. Šie nubloškė į daug gilesnę baimę, nei ji galėjo įsivaizduoti išvis esant.

– Negi neprisimeni manęs? – sušnypštė jis.

Baisiausias dalykas tuo metu, baisesnis už visas baisybes, kurios įvyko per paskutines kelias sekundes, buvo tas, kad kai iš tokio menko atstumo Liusi išgirdo jo balsą, pajuto artumą, kuris bylojo tik apie neapykantą, laiko uždanga prasiskyrė, ir ji prisiminė.

Piteris sukiojosi ir šiaip, ir taip, bandydamas apžvelgti Amersto koridorių. Buvo prikišęs veidą prie mažo stiklinio langelio, kuriame dėl stiprumo dar buvo įmontuota plieninė viela. Jį supo tamsa, o viskas, ką Piteris tepajėgė įžiūrėti, buvo šešėliai ir blausios šviesos ruoželiai, kuriuose nebuvo nė ženklo žmonių ar jude-

sių. Gaisrininkas prispaudė prie durų ausį, bandydamas per storą plieną ką nors išgirsti, tačiau jo pastangos buvo bevaisės, kad ir kokios įtemptos. Jis negalėjo pasakyti, kas vyksta – jei išvis kas nors vyko. Jis tvirtai težinojo tik viena – durys, kurios turėjo būti paliktos atrakintos, buvo tvirtai užrakintos, o jam nepasiekiamoje ir nematomoje vietoje galbūt kažkas vyko, bet jis netikėtai tapo bejėgis ką nors padaryti. Griebė durų rankeną ir įniršęs ją patampė, sukėlė tik silpną bumbsėjimą, kurio net nepakako pažadinti kurio nors iš kambaryje esančių vaistais užmigdytų vyrų. Piteris nusikeikė ir vėl timptelėjo.

– Ar ten jis? – išgirdo Piteris iš už nugaros.

Jis pasisuko ir pamatė Francį, stovintį už kelių pėdų kaip įkastą. Jaunuolio akys buvo išsiplėtusios iš baimės ir įtampos, o šviesos spindulėlis, atklydęs pro tolimą, grotuotą ir užsklęstą langą, apšvietė jo veidą, kuris atrodė dar jaunesnis, nei buvo iš tiesų.

– Nežinau, – ištarė Piteris. – Negaliu pasakyti.

– Durys...

– Jos užrakintos, – atsakė Gaisrininkas. – Neturėtų būti, bet yra.

Francis giliai įkvėpė. Jis buvo visiškai tikras dėl vieno dalyko.

– Ten jis, – tarė Paukštelis taip ryžtingai, kad net pats nustebo.

Skausmo voratinklis apraizgė kiekvieną jos mintį ir judesį. Ji iš visų jėgų stengėsi neprarasti sąmonės, tačiau nežinojo kaip. Suprato, kad nuo to priklauso jos gyvybė. Viena akis jau ėmė tinti, ir ji manė, kad žandikaulis sulaužytas. Bandė nušliaužti tolyn nuo Angelo balso, tačiau jis vėl atsivėdėjęs jai spyrė, o tada netikėtai užšoko ir atsisėdo ant jos, apžergė, prispaudė prie grindų. Ji vėl sudejavo ir staiga suprato, kad rankoje jisai kažką turi. Kai prispaudė tą daiktą jai prie skruosto, suprato, kas tai. Peilis, labai panašus į tą, kuriuo prieš daugelį metų subjaurojo jos grožį.

Jis pašnibždomis, tačiau komanduodamas lyg rikiuotės seržantas, ištarė:

– Nejudėk. Nemirk per greitai, Liusi Džons. Tik ne po viso šito laiko.

Liusi įsitempė iš baimės.

Jis atsistojo, neskubėdamas nuėjo atgal prie stalo ir dviem greitais, žiauriais judesiais nupjovė vidaus telefono laidus.

– Dabar, – tarė jis, atsisukdamas vėl į ją, – trumpas pokalbis prieš įvykstant tam, kas neišvengiama.

Liusi pašliaužė atgal, nieko nesakydama.

Jis vėl šoko ant jos, prispaudė keliais prie grindų, sulaikydamas vietoje.

– Ar bent žinai, kaip arti buvau šalia tavęs tokią daugybę kartų, kad net pamečiau skaičių? Ar suvoki, jog sekiau kiekvieną tavo žengtą žingsnį diena po dienos, savaitė po savaitės. Sudėdamas visas sekundes į minutes ir leisdamas eiti metams, aš visada buvau šalia. Taip arti, kad būčiau galėjęs ištiesti ranką ir paliesti tave. Taip arti, jog galėjau užuosti tavo kvapą, išgirsti, kaip tu alsuoji. Aš niekada nesitraukiau nuo tavęs, Liusi Džons, nuo pat tos nakties, kai pirmąsyk susitikome.

Angelas pažvelgė žemyn į Liusi, jo veidas virto pykčio kauke.

– Atėjo laikas paskutinei pamokėlei, – tarė jis.

Tada pridėjo peilio ašmenis jai prie gerklės.

Francis žengė į priekį, įsmeigęs akis į Piterį.

– Tai jis, – pakartojo Paukštelis. – Jis dabar ten.

Piteris vėl pažvelgė pro langelį duryse.

– Mes neišgirdome signalo. Čia turbūt broliai Mūziai...

Tačiau dar sykį pažvelgęs į baimės ir primygtinumo mišinį Francio veide, jis apsisuko ir trenkėsi petimi į duris, sustenėdamas nuo pastangų. Tada atsitraukė ir vėl trenkėsi į nepasiduodantį metalą, tarsi vien tam, kad atsimuštų nuo jo su dusliu, bereikšmiu dunkstelėjimu. Piteris jautė, kaip jo vidun sėlina panika, staiga suprato, kad vietoje, kur laikas paprastai beveik nieko nereiškė, staiga net sekundės tapo gyvybiškai svarbios.

Jis žengė žingsnį atgal ir smarkiai spyrė į duris.

– Franci, – garsiai ištarė, – mes turime iš čia išsikrapštyti.

Tačiau Francis tuo metu jau iš visų jėgų klibino metalinį savo gulto rėmą, bandydamas išrauti vieną iš atramų. Piteris išsyk suprato, ką jaunuolis nori padaryti, ir jis šoko Franciui į pagalbą, bandydamas atlupti geležinį virbą, kuris galėtų atlikti laužtuvo vaidmenį jų atakoje prieš duris. Pro visą sumišusią baimę ir abejones dėl to, kas vyko tiesiai priešais jį, bet jam nepasiekiamoje vietoje, į Piterio galvą prasiskverbė neįprasta mintis: jo patiriami jausmai turbūt tokie patys kaip žmogaus, įkliuvusio degančiame pastate, matančio priešais save liepsnos sieną, besikėsinančią jį praryti.

Piteris suurzgė iš įtampos.

Ant seselių posto grindų Liusi iš visų jėgų stengėsi neprarasti nuovokos. Valandomis, dienomis ir mėnesiais po to, kai buvo užpulta tą sykį, prieš daugybę metų, ji neišvengiamai mintyse prasukdavo visus „o kas, jeigu“ ir „jei tik būčiau pasielgusi taip...“. Dabar ji bandė susigrąžinti tuos prisiminimus, tą kaltės ir kaltinimo jausmą, vidines baimes ir siaubus – ir tarp jų surasti tai, kas iš tiesų galėtų padėti, nes šis momentas buvo toks pat kaip ir tada. Tačiau Liusi suprato, kad šį kartą iš jos kėsinasi atimti daugiau nei jaunystę, nekaltybę ir grožį. Mintyse ji suriko, bandydama įveikti skausmą ir neviltį, stengdamasi rasti būdą duoti atkirtį.

Ji susidūrė akis į akį su Angelu pasaulyje, pilname žmonių, tačiau tuo pat metu tokiame izoliuotame ir tuščiame, tarsi kokia negyvenama sala ar tamsus gilus miškas. Pagalba buvo už keleto laiptų pakopų. Pagalba buvo koridoriaus gale už užrakintų durų. Pagalba buvo visur ir kartu pagalbos nebuvo niekur.

Vyras su peiliu, prispaudęs ją prie grindų, buvo mirtis. Jis jautėsi visagalis; Liusi suprato, kad energija, gimusi iš planavimo, manijos, šios akimirkos laukimo, tikriausiai teka Angelo kūnu. Metų metais jį buvo apsėdusi ši viena aistra – troškimas pasiekti

štai šį momentą. Ji žinojo, nors nesimokė to jokioje teisės mokykloje, kad privalo Angelo triumfą panaudoti prieš jį patį. Taigi, užuot sakiusi „Stok!“ ar „Maldauju!“, ar netgi „Kodėl?“, ji pro sutinusias lūpas ir išklibintus dantis išspjovė įžūlaus melo ir arogancijos pilną sakinį:

– Mes visą laiką žinojome, kas tu...

Jis sudvejojo. Tada prispaudė peilio plokštumą jai prie skruosto.

– Meluoji! – sušnypštė. Tačiau neįpjovė jai.

Kol kas dar ne. Liusi suprato, kad laimėjo kelias sekundes savo naudai. Ne galimybę išgyventi, tačiau momentą, privertusį Angelą sudvejoti.

Triukšmas, kurį kėlė Piteris ir Francis, lyg laukiniai tąsydami lovos rėmą, besistengdami išplėšti metalo strypą, iš neramaus miego pagaliau prižadino miegamajame esančius pacientus. Tarsi vaiduokliai, kylantys iš kapinių Visų šventųjų naktį, ligoninės gyventojai vienas po kito lipo iš lovų, kovodami su kasdienės migdomųjų dozės sukeltu stinguliu, sunkiai repečkodami, markstydamiesi, žvelgdami į netikėtą, augančią Piterio paniką, kai jis iš paskutiniųjų kovojo su geležimi.

– Kas čia vyksta, Paukšteli?

Francis išgirdo klausimą ir kilstelėjo galvą garso link. Tai buvo Napoleonas. Stabtelėjęs, iš pradžių nežinodamas ką atsakyti, Paukštelis žiūrėjo, kaip Amersto pastato gyventojai lėtai ropštėsi iš gultų, susigrūdo į netvarkingą, susispietusį būrelį už Napoleono, įsispoksojo pro tamsą į Francį ir Piterį, kurio įnirtingos pastangos sulaukė kuklaus pasisekimo. Jis jau beveik atpalaidavo vieną trijų pėdų ilgio rėmo dalį ir stenėdamas toliau suko bei laužė nepasiduodantį metalą.

– Tai Angelas, – pasakė Francis. – Jis už durų.

Pasigirdo murmėjimas, pilnas nustebimo ir baimės. Pora vyrų susigūžė, baimindamiesi minties, kad Trumpos Blondinės žudikas gali būti netoliese.

– Ką daro Gaisrininkas? – paklausė Napoleonas, o jo balsas sulig kiekvienu žodžiu trūkčiojo nuo neryžtingumo.

– Mes privalome atidaryti duris, – tarė Francis. – Jis bando rasti ką nors, kuo galėtų jas išlaužti.

– Jeigu už durų Angelas, argi mes neturėtume bandyti jų užblokuoti?

Kažkuris kitas pacientas pritariamai sumurmėjo.

– Mes turime jo neįleisti. Jeigu jis čia pateks, tai kas mus išgelbės?

Iš būrelio galo Francis išgirdo kažką sakant:

– Mes turime slėptis!

Jis iš pradžių pamanė, kad tai vienas iš jo vidaus balsų. Tačiau, vyrams aplinkui neryžtingai svyruojant, jis suprato, kad balsai šį kartą tyli.

Piteris pakėlė akis. Nuo įtampos jo kakta varvėjo prakaitas, žvilgantis blausioje kambario šviesoje. Sekundę jį buvo beveik įveikusi visa ši beprotybė. Miegamojo gyventojai, baimės paženklintais veidais dėl kažko siaubingai neįprasto, galvojo, kad geriau reikėtų užblokuoti duris, negu jas atidaryti. Jis pažvelgė į savo rankas ir pamatė, kad delnuose išdrėskė gilias atviras žaizdas ir nusiplėšė mažų mažiausiai vieną nagą, bandydamas įveikti lovą. Apsižvalgęs pamatė, kaip Francis žengia priešais jų kambario draugus, purtydamas galvą.

– Ne, – tarė Francis su kantrybe, teigiančia veiksmo būtinybę. – Angelas nužudys panelę Džons, jeigu mes jai nepadėsime. Viskas taip, kaip sakė Stypena. Mes turime imtis veiksmų. Gintis nuo blogio. Mes turime žengti pirmyn. Pakilti ir kovoti. Jeigu ne, mus vis tiek suras. Mes turime veikti. Tuojau pat.

Miegamojo gyventojai vėl susigūžė. Pasigirdo kvatojimas, kūkčiojimas, ne vienas išleido po kokį nors tylų baimingą garsą. Kiekviename veide Francis matė bejėgiškumą ir baimę.

– Mes turime padėti, – maldavo jis. – Tučtuojau.

Žmonės susiūbavo, linguodami pirmyn ir atgal, tarsi įtampa

nuo to, ko iš jų prašė – kad ir kas tai būtų, – sukūrė juos blaškantį viesulą.

– Štai, – tarė Francis tokiu ryžtingu balsu, kad net pats buvo sukrėstas. – Dabar pats geriausias metas. Būtent dabar. Dabar laikas visiems ligoninės pamišėliams padaryti tai, ko niekas nesitiki. Niekas negalvoja, kad mes galime atlikti ką nors naudinga. Niekas nė neįsivaizduoja, kad mes sugebėtume padaryti ką nors visi kartu. Mes padėsime panelei Džons, ir padarysime tai kartu. Visi kartu.

O tada jis išvydo patį nepaprasčiausią dalyką. Iš už pacientų virtinės staiga žengė pirmyn protiškai atsilikęs milžinas, kuris, rodės, niekada nesuprasdavo netgi paties kukliausio, aiškiai išreikšto prašymo. Jis brovėsi pro susigrūdusius žmones, eidamas tiesiai prie Francio. Milžinas buvo paprastutis kaip kūdikis, ir Francis nesugebėjo suvokti, kaip tasai suprato bent ką nors apie tai, kas vyko tą naktį. Vis dėlto pro atsilikėlio ribotą protą temdantį rūką prasiskverbė pastebėjimas, kad Piteriui reikalinga pagalba, be to, tokia pagalba, kokią milžinas iš tiesų galėjo suteikti.

Atsilikėlis padėjo savo Skudurinę Onutę ant gulto ir su ryžtingu žvilgsniu akyse praėjo pro Francį. Niurgztelėjęs jis savo didžiule alkūne pastūmė Piterį šalin. Tada, jiems visiems stebint mirtinoje tyloje, jis ištiesė ranką, sugriebė metalinį rėmą ir, iš širdies patraukęs, atplėšė vieną strypą, šis ištraukiamas sucypė. Atsilikėlis pamosavo juo sau virš galvos, išsišiepė plačia šypsena ir įteikė strypą Piteriui.

Piteris jį griebė ir tučtuojau įgrūdo giliai į tarpą ten, kur durys jungėsi su rėmu, šalia skląsčio. Visu svoriu užgulęs improvizuotą laužtuvą, Piteris stengėsi išlaužti duris.

Francis matė, kaip linksta strypas, kaip metalas tarsi skundžiasi, žviegdamas lyg gyvūnas, kaip durys pradeda linkti.

Piteris giliai atsiduso ir žengė žingsnį atgal. Jis vėl įkišo strypą į tarpą ir ketino jį užgulti, kai Francis staiga sutrukdė.

– Piteri! – staiga tarė jis, nekantrumo pilnu balsu. – Koks tas žodis?

Gaisrininkas sustojo.

– Ką? – sutrikęs paklausė jis.

– Žodis. Žodis. Tas žodis, kurį turėjo sušukti Liusi, kviesdamasi pagalbą?

– „Apolonas", – atsakė Piteris.

Tada vėl metėsi prie durų. Tačiau šį kartą stambusis atsilikėlis žengė jam į pagalbą, ir abudu vyrai sulenkė nugaras prie šios užduoties.

Francis pasisuko į susirinkusius Amersto gyventojus, kurie sustingę stovėjo vietoje, lyg laukdami, kol juos paleis.

– Gerai! – pasakė jis, marširuodamas lyg generolas priešais atakuojančią armiją. – Mes turime eiti į pagalbą.

– Ką nori, kad mes padarytume? – šį kartą prakalbo Žurnalistas.

Francis pakėlė ranką lyg lenktynių starteris.

– Mes turime surikti taip, kad mus išgirstų viršuje. Mes turime šaukti pagalbos...

Vienas iš pacientų išsyk sušuko:

– Gelbėkit! Gelbėkit! – kaip begalėdamas garsiau. Tada trečiąjį sykį, – gelbėkit... – kur kas tyliau ir nykiau.

– Jokios naudos iš pagalbos šauksmo. Mes visi tai žinome, – įsijautęs pasakė Francis. – Niekas nekreipia dėmesio. Niekada niekas neateina. „Gelbėkit" nieko vertas. Mes privalome rėkti „Apolonas" kaip galėdami garsiau...

Nedrąsa, sumišimas, abejonės padėjo – pavertė žmones nedarniu choru. „Apolonas", – murmėjo šen bei ten.

– „Apolonas"? – pasiteiravo Napoleonas. – Bet kodėl „Apolonas"?

Francis atsakė:

– Nes tai vienintelis žodis, kuris veiks.

Jis žinojo, kad šitai skamba dar beprotiškiau nei įprastai, tačiau ištarė su tokiu įsitikinimu, jog niekas nė nesiginčijo.

Keletas žmonių tučtuojau suriko „Apolonas! Apolonas!“, bet Francis, greitai mostelėjęs, juos nutildė.

– Ne! – tvirtai sušuko jis komanduodamas, organizuodamas. – Turime rėkti visi kartu, kitaip niekas neišgirs. Paskui mane, bandykime, kai suskaičiuosiu iki trijų...

Jis suskaičiavo, ir pasigirdo kuklus, tačiau vieningas „Apolonas“.

– Gerai, gerai, – pasakė Francis, – tik šį kartą kaip galime garsiau.

Jis žvilgtelėjo per petį į Piterį ir atsilikėlį, abu stenančius iš įtampos, kovojančius su durimis.

– Šį kartą turime rėkti taip, kad mus išgirstų...

Jis pakėlė ranką.

– Kai duosiu ženklą, – pasakė. – Trys. Du. Vienas...

Francis mostelėjo ranka žemyn, greitai kaip kardu.

– Apolonas! – suriko pacientai.

– Dar kartą! – sušuko Francis. – Buvo nuostabu! Dabar dar sykį! Trys, du, vienas...

Jis vėl perrėžė orą.

– Apolonas! – visi atsiliepė.

– Dar kartą!

– Apolonas!

– Ir dar kartą!

– Apolonas!

Žodis pakilo, išlėkė į orą, pilnas jėgos išsiveržė iš pacientų grupelės, perskrodė storas sienas ir pamišėlių ligoninės tamsą, švytintis lyg fejerverkas žodis, niekada anksčiau negirdėtas beprotnamyje ir turbūt daugiau nepasigirsiantis, tačiau bent šitą juodą naktį sulaužantis visas spynas ir kliūtis, nutraukiantis visus žemiškus pančius. Tai buvo kylantis, lekiantis, sparnuotas ir laisvas garsas, besiveržiantis pro tvankų orą tiksliai į dviejų vyrų viršutiniame aukšte ausis, kurios ir turėjo jį priimti. Abu vyrai palinko į priekį, nustebę, kad sutartas žodis atsklido iš tokio netikėto šaltinio.

Trisdešimt trečias skyrius

– Apolonas! – garsiai ištariau.

Mitologijoje jis buvo saulės dievas, kurio greita karieta skelbė dienos atėjimą. To mums ir reikėjo tą naktį, dviejų dalykų, kurių paprastai dažniausiai trūkdavo psichiatrijos ligoninėje: greičio ir aiškumo.

– Apolonas! – ištariau dar kartą. Turbūt surikau.

Žodis atsimušė nuo mano buto sienų, nulėkė į kampus, atšoko nuo lubų. Tai buvo ypač nuostabus žodis, toks, kuris nušoko man nuo liežuvio su prisiminimų, kurstančių mano paties protą, jėga. Praėjo dvidešimt metų nuo to laiko, kai paskutinį sykį jį garsiai ištariau, ir aš klausiau savęs, ar tasai žodis nepadėtų man taip pat kaip ir tada.

Angelas sustugo iš pykčio. Aplink mane ėmė dužti stiklas, plienas džeržgė ir kreipėsi, tarsi deginamas ugnies. Grindys drebėjo, sienos linko, lubos siūbavo. Visas mano pasaulis skilo į gabalus, byrėjo aplink, kai Angelo pyktis jį rijo. Aš griebiausi už galvos, delnais užsispaudžiau ausis, bandydamas nutildyti aplink save aidinčią naikinimo kakofoniją. Daiktai lūžo, gniužo ir sproginėjo, suirdavo man prie kojų. Aš buvau tam tikro siaubingo kovos lauko viduryje, o mano vidaus balsai šaukė kaip aplinkui esantys pasmerkti vyrai. Minutėlę paslėpiau veidą delnuose, bandydamas išvengti prisiminimų sviedinio.

Tą naktį, prieš dvidešimt metų, Angelas dėl daug ko buvo teisus. Jis numatė viską, ką ketino daryti Liusi; jis suprato, kaip būtent elgsis Piteris; žinojo, su kuo sutiks broliai Mūziai ir ką jie padės suruošti. Gerai pažinojo ligoninę ir suprato, kaip ji veikia kiekvieno žmogaus mąstymą. Angelas geriau už visus suvokė, kaip atsidavę rutinai ir organizacijai bei kaip stipriai nuspėjami buvo sveikieji žmonės ligoninėje. Numatė, kad planas, kurį jie sumąstys, leis jam veikti vienumoje, tyloje bei gauti galimybę. Tai, ką jie laikė spąstais jam, iš tiesų buvo pačios idealiausios aplinkybės. Jis daug labiau negu jie visi išmanė apie psichologiją ir apie mirtį bei nepasidavė jų žemiškiems planams. Kad netikėtai užkluptų Liusi, jam tereikėjo pasistengti jos nenustebinti. Ji savo noru įlindo į spąstus; turbūt jį jaudino žinojimas, kad ši taip ir pasielgs. Tą naktį Angelas žinojo, jog žmogžudystė bus jo rankose, tiesiai priešais jį, tarsi kokia išdygusi piktžolė, kurią tereikia išrauti. Jis metų metus kantriai ruošėsi tam momentui, kai po jo peiliu dar sykį atsidurs Liusi, ir apsvarstė beveik kiekvieną veiksnį, kiekvieną matą, kiekvieną galimybę – išskyrus, kad ir kaip keista, pačią akivaizdžiausią – tačiau dažniausiai pamirštamą.

Jis nepamąstė apie pamišėlius.

Aš stipriai užsimerkiau ir nugrimzdau į prisiminimus. Ne visai supratau, ar viskas vyksta praeityje ar dabartyje, ligoninėje ar mano bute. Viskas sugrįžo, ši naktis ir ana naktis susiliejo į viena.

Piteris leido gilius gomurinius šauksmus, lauždamas durų spyną, o protiškai atsilikęs milžinas be žodžių prakaitavo ir stengėsi šalimais. Šalia manęs išsirikiavę Napoleonas, Žurnalistas ir visi kiti tarsi choras laukė kitų mano nurodymų. Aš mačiau, kaip jie drebėjo ir virpėjo iš baimės ir jaudulio, nes labiau nei bet kas kitas suprato, kad tokia naktis daugiau nepasikartos. Naktis, kurią fantazijos ir vaizduotės vaisiai, haliucinacijos ir svaičiojimai tapo tiesa.

O Liusi tik už kelių pėdų, tačiau viena su vyru, kuris taip ilgai negalvojo apie nieką, kaip jos mirtį, jausdama peilį prie gerklės žinojo, kad turi pavogti dar bent kelias sekundes.

Liusi stengėsi negalvoti apie peilio šaltį ir ašmenų, besirėžiančių į jos odą, aštrumą, apie tą baisų jausmą, kuris siekė giliai, įkaitindamas laiką, suluošindamas jos galimybę mąstyti. Koridoriaus gale ji išgirdo linkstantį metalą, kai buvo šturmuojamos užrakintos durys, lyg besiskundžiančios, kad Piteris ir atsilikėlis puola jas su lovos rėmu. Jos pasidavė iš lėto, nenorėdamos atsidaryti ir išleisti gelbėtojų. Tačiau, be to garso, ji išgirdo žodį „Apolonas", išrėktą miegamojo gyventojų, tai suteikė jai vilties kibirkštėlę.

– Ką tai reiškia? – piktai paklausė Angelas. Tai, kad jis išsaugojo kantrybę, išgirdęs netikėtą garsą miegančiame pasaulyje, gąsdino ją labiau už viską.

– Kas?

– Ką tai reiškia? – pakartojo jis žemesniu ir šiurkštesniu balsu. Jam nė nereikėjo grasinti, pamanė Liusi. Žodžių tonas viską pasakė. „Išlošk laiko!" – vis kartojo ji pati sau, taigi delsė.

– Tai pagalbos šauksmas, – galop atsakė.

– Koks?

– Jiems reikia pagalbos, – pakartojo ji.

– Kodėl jie... – ir tada jis nutilo. Pažvelgė žemyn į ją, perkreipęs veidą. Netgi tamsoje, gaubiančioje seselių posto grindis, ji matė kiekvieną jo veido linkį, raukšles ir šešėlius, reiškiančius siaubą. Kažkada jis dėvėjo gąsdinančią kaukę, tačiau dabar, suprato Liusi, „jis nori, kad jį pamatyčiau, nes tiki, jog tai bus paskutinis gyvenimo dalykas, kurį matysiu". Ji žioptelėjo, gaudydama kvapą, ir sudejavo nuo skausmo, persmelkusio ištinusias lūpas ir sudaužytą žandikaulį.

– Jie žino, kad tu čia, – su krauju išspjovė žodžius. – Jie ateis ir pagaus tave.

– Kas?

– Pamišėliai iš koridoriaus galo.

Angelas pasilenkė prie jos.

– Ar žinai, kaip greitai gali mirti, Liusi? – paklausė jis.

Ji linktelėjo. Nemanė, kad turėtų atsakyti į šį klausimą, nes žodžiai galėjo virsti tikrove. Peiliu bakstelėjo jai į odą, ir ji pajuto, kaip kūnas lengvai prasiskiria nuo ašmenų spaudimo. Tai buvo siaubingas jausmas, toks, kokį ji prisiminė iš nakties, kada pirmą sykį pajuto siaubingą Angelo artumą.

– Ar žinai, kad galiu daryti ką tik noriu ir tu esi bejėgė pasipriešinti?

Ji ir šį sykį neprasižiojo.

– Ar žinai, jog būčiau galėjęs prieiti prie tavęs bet kurio tavo viešnagės ligoninėje momentu ir nužudyti tave visiems prieš akis, o jie tepasakytų „Jis pamišėlis..." ir niekas manęs neapkaltintų? Taip skelbia tie tavo įstatymai, Liusi, juk pati žinai?

– Tai pirmyn, nužudyk mane, – šaltai pasakė ji. – Kaip ir Trumpą Blondinę, ir tas kitas moteris.

Jis palenkė galvą taip, kad ji veidu pajuto jo kvėpavimą. Taip pasilenktų įsimylėjėlis, palikdamas miegančią draugę ir ankstų rytą eidamas kur toli.

– Aš niekad nežudyčiau tavęs taip kaip jų, Liusi, – sušnypštė jis. – Jos mirė, kad tave atvestų pas mane. Jos tiesiog tebuvo plano dalis. Jų mirtys įvykdytos tiktai iš būtinybės. Būtinos, tačiau nežymios. Jeigu būčiau norėjęs, kad mirtum kaip jos, būčiau jau šimtą kartų tave nužudęs. Tūkstantį. Pagalvok apie visus momentus, kai buvai viena tamsoje. Gal visus tuos kartus nebuvai viena. Galbūt aš buvau tau prie šono, tik tu to nežinojai. Tačiau aš norėjau, kad šią naktį viskas vyktų pagal mano planą. Norėjau, jog pati pas mane ateitum.

Ji neatsakė. Jautėsi įtraukta į Angelo bjaurumo ir neapykantos sūkurį ir sukosi, jusdama, kaip sulig kiekvienu apsisukimu vis silpniau laikosi už gyvenimo.

– Buvo taip siaubingai lengva, – šnypštė jis, – sukurti seriją žmogžudysčių, kurios būtinai įtrauktų karštakošę jaunąją prokurorę. Tu tiesiog nesupratai, kad jos nereiškia nieko, o tu reiški viską, ar ne, Liusi?

Ji sudejavo, užuot atsakiusi.

Iš koridoriaus galo pasigirdo klaikus plėšiamų durų garsas. Angelas apsižvalgė, akimis naršydamas koridorių dengiančią tamsą toje pusėje, iš kurios sklido garsas. Šios trumpos dvejonės metu Liusi žinojo, kad jos gyvenimas padėtas ant svarstyklių. Angelas geidė daugelio minučių, kuriomis galėtų gilią naktį džiaugtis jos mirtimi. Jis buvo numatęs viską, nuo pat to, kaip prie jos prieis, iki atakos ir to, kas bus toliau. Jis fantazavo ir svajojo apie kiekvieną žodį, kurį ištars, kiekvieną prisilietimą, kiekvieną įpjovą, kiekvieną baisią žaizdą, palydinčią Liusi mirties link. Viskas buvo haliucinacija, apimanti jo mintis kiekvieną sekundę nuo pat pabudimo ryte, kurią jis buvo paskyręs paversti tikrove. Štai dėl ko buvo toks galingas, bebaimis ir galvažudys iki pat pirštų galiukų. Visa jo būtis buvo nukreipta į šią laiko atkarpą. Tačiau ne viskas dėjosi taip, kaip jis tobulai kūrė mintyse diena po dienos, kiekvieną veiksmą planavo, su nekantrumu laukė, jautė mirties, kurią pats atneš, gardumą. Liusi pajuto, kaip jo raumenys įsitempė, kai jis susvyravo tarp tikrovės ir fantazijų.

Vienintelė jai telikusi viltis buvo ta, kad tikrovė paims viršų. Ji nežinojo, ar dar liko pakankamai laiko.

Tada ji išgirdo antrą garsą, prasiskverbusį pro ją užplūdusį siaubą. Garsas sklido iš viršaus – tai trinktelėjo durys ir į laiptinės cementą sudundėjo žingsniai. „Apolonas" atliko savo darbą.

Angelas prapliupo šaukti iš nevilties. Riksmas nuaidėjo koridoriumi.

Tada jis vėl pasilenkė.

– Taigi šiąnakt Liusi pasisekė. Labai pasisekė. Nemanau, kad galiu ilgiau čia pasilikti. Tačiau ateisiu pas tave kurią nors kitą naktį, kai mažiausiai to tikėsies. Kurią nors naktį, kai tavo baimės ir paruoštis nieko nereikš, pasirodysiu aš. Gali apsiginkluoti. Apsistatyti sargybiniais. Pabėgti į negyvenamą salą ar kokias apleistas džiungles. Tačiau anksčiau ar vėliau, Liusi, aš atsirasiu tau prie šono. Tada mes viską užbaigsime.

Jis vėl įsitempė, ir ji jautė, kaip žudikas dvejoja. Tada, vėl pasilenkęs prie jos, sušnibždėjo:

– Niekad neišjunk šviesos, Liusi. Negulėk viena tamsoje. Nes praeinantys metai man nereiškia nieko ir kurią nors dieną aš ateisiu pas tave.

Ji stipriai įkvėpė, beveik įveikta jo manijos.

Jis jau ketino nulipti nuo jos, lyg raitelis nuo arklio, tačiau dar šaltai pridūrė:

– Kartą daviau tau kai ką, kad prisimintum mane žiūrėdama į veidrodį. Dabar galėsi prisiminti mane kiekvieną sykį, kai žengsi žingsnį.

Tardamas tai, jis smeigė peiliu į jos dešinį kelį ir žiauriai pasuko. Ji suklykė, kai skausmas, kokio dar niekada gyvenime nebuvo jautusi, sugniaužė, rodos, kiekvieną raumenį ir sausgyslę. Ją užklojo juodas alpulys, ir ji nusirito į nesąmoningą būseną, silpnai tesuvokdama, kad pasiliko viena, Angelas paliko ją sumuštą, sužeistą, kraujuojančią, leisgyvę ir tikriausiai suluošintą, dar pažadėjęs kai ką daug blogesnio ateityje.

Durų metalas paskutinį sykį sužviegė ir tarp rėmo bei plieno atsivėrė tamsos plyšelis. Francis matė koridorių, žiojintį lyg didelė juoda burna, kuri tik ir laukia atsiverti. Atsilikėlis staiga atsitiesė sviesdamas improvizuotą laužtuvą ant grindų, kur tasai nubarškėjo šalin. Jis ištiesė ranką ir į šalį patraukė Piterį, tada žengė kelis žingsnius atbulas. Staiga nuleido galvą, lyg bulius arenoje, įpykdytas matadoro skraistės, ir greitai pasileido pirmyn su didžiausiu puolimo šūksniu. Milžinas atsilikėlis trenkėsi į duris, tos sulinko ir pasidavė su garsiu trenksmu. Svyruodamas, purtydamas galvą, sunkiai alsuodamas, atsilikėlis atsitraukė. Plona tamsaus kraujo srovelė tekėjo nuo jo plaukų linijos, bėgo tarpuakiu iki nosies. Jis vėl papurtė galvą ir antrąsyk susiėmė, o jo veide sustingo tvirtas kaip geležis pasiryžimas įvykdyti šią užduotį. Antrą sykį sustaugė iš įniršio ir vėl puolė duris. Šį

kartą jos atsilapojo, išklibinus vyrius, ir atsilikėlis, išvirtęs į koridorių, parpuolė vidury tamsios erdvės.

Piteris šoko pirmyn, Francis tuoj iš paskos, o dar toliau – kiti pamišėliai, kuriuos į priekį traukė akimirkos energija. Šie paliko už savęs didžiąją dalį savo pamišimo, kai iškilo aiški būtinybė žengti pirmyn. Napoleonas ragino žmones, mosuodamas ranka virš galvos tarsi turėtų kardą, šaukdamas:

– Pirmyn! Puolam!

Žurnalistas paistė apie rytojaus antraštes ir tapimą istorijos dalimi, kai jie visi išvirto į koridorių, pleišto pavidalo būrelis, sutelktas vienintelei užduočiai.

Visuotinio sutrikimo momentu Francis pamatė, kaip atsilikėlis atsistoja, nusipurto dulkes ir iš pasididžiavimo švytinčiu veidu tvirtai grįžta į miegamąjį. Francis akies krašteliu pastebėjo, kaip vyriškis klestelėjo ant savo gulto, pasiėmė į rankas Skudurinę Onutę, tada atsisuko ir pažvelgė į suniokotas duris su visiško pasitenkinimo išraiška.

Po to Francis nusisuko ir išvydo Piterį, skuodžiantį seselių posto link, skubantį iš visų jėgų, genamą būtinybės. Vienintelė stalinė posto lempa skleidė blausią šviesą, ir Francis pastebėjo ant grindų tysančią figūrą. Jis tučtuojau pasileido ta kryptimi, garsiai tapsėdamas kojomis, mušdamas skubos ritmą. Tuo pat metu išvydo pro laiptinės duris išpuolančius brolius Mūzius. Jiems prabėgant pro moterų miegamąjį, iš ten pasipylė klyksmai, ausį rėžiantis triukšmas, kuris panėšėjo į sąmyšio ir panikos simfoniją su nežinomos baimės *allegro* ritmu.

Piteris puolė prie gulinčios Liusi, o Francis sekundę sudvejojo, išsigandęs, kad jie pavėlavo ir ji nebegyva. Tačiau tada, pro visą triukšmą, staiga užplūdusį koridorių, jis išgirdo, kaip Liusi dejuoja iš skausmo.

– Jėzau! – sušuko Piteris. – Ji sunkiai sužeista.

Jis paėmė jos ranką ir švelniai sūpavo, bandydamas sugalvoti, ką toliau daryti. Piteris pažvelgė į Francį, tada į brolius Mūzius, kurie be kvapo atlėkė į seselių postą.

– Mes turime pakviesti jai pagalbos, – pasakė jis.

Mažasis Juodukas linktelėjo, siekė telefono ir tučtuojau pamatė, kad tai naudinga nebus – nupjauti laidai. Jis įtemptai pamąstė, permesdamas vienu ilgu žvilgsniu visą seselių postą, o tada atsakė:

– Laikykitės. Aš grįžtu į viršų pakviesti pagalbos.

Didysis Juodukas pasisuko į Francį, jo veide sustingo jaudulys ir nerimas.

– Ji turėjo ištarti tą žodį vidaus telefonu... mes sugaišome kelias sekundes, išgirdę jus visus...

Jam nė nereikėjo užbaigti, ką sakęs, nes tos kelios sekundės atrodė tokios pat vertės kaip Liusi Džons gyvybė.

Liusi jautė, kaip jos kūnu plūsta skausmo upės.

Ji vos ne vos suprato, kad jai prie šono yra Piteris, jog šalia broliai Mūziai ir Francis. Atrodė, jie visi stovi ant kažkokio tolimo kranto, kurį ji stengiasi pasiekti prieš bangas ir sroves, kovodama su alpuliu. Liusi žinojo, kad privalo pasakyti ką nors svarbaus, prieš pasiduodama ją apėmusiai agonijai ir leisdama sau palaimingai kristi į viliojančią bedugnę tamsą. Ji stipriai prikando kruviną lūpą ir pro visą tą naktį patirtą skausmą ir neviltį išspaudė kelis žodžius, galvodama tik apie pažadą, kurį išgirdo prieš kelias sekundes.

– Jis čia... – tyliai sulemeno ji. – Prašau, suraskite jį. Pabaikite viską čia.

Liusi nežinojo, ar tai, ką ji pasakė, buvo bent kiek suprantama, ar kas nors ją išvis išgirdo. Ji netgi nebuvo tikra, jog žodžiai, kuriuos pajėgė suręsti mintyse, iš tiesų pasiekė jos liežuvį. Tačiau suprato, kad bent jau pabandė. Su giliu atodūsiu leido alpuliui ją pasiglemžti, nežinodama, ar kada nors ištrūks iš jo viliojančio glėbio, tačiau suprasdama, kad mažų mažiausiai visas jaučiamas skausmas bent trumpai pasitrauks.

– Liusi, po velnių! Lik su mumis! – suriko Piteris jai į veidą, tačiau tai nieko nedavė. Tada jis pakėlė akis ir pasakė: – Ji be sąmonės.

Paskui priglaudė ausį jai prie krūtinės, klausydamasis širdies plakimo.

– Gyva, – ištarė, – bet...

Didysis Juodukas suklupo prie jos. Tučtuojau puolė spausti jos kelį, iš kurio pulsuodamas veržėsi kraujas.

– Kas nors atneškite man paklodę! – suriko jis.

Francis atsisuko ir išvydo, kaip Napoleonas pasileido į miegamąjį vykdyti šios užduoties.

Koridoriaus gilumoje pasirodė bėgantis Mažasis Juodukas.

– Pagalba atvažiuoja! – sušuko jis.

Piteris truputį atsitraukė, tačiau liko palinkęs prie nejudančios Liusi. Francis pastebėjo, kaip Gaisrininkas pažvelgia žemyn, ir abu vyrai pastebėjo Liusi pistoletą ant grindų. Tuo metu Franciui atrodė, kad viskas Amersto pastate vyksta sulėtintai. Jis staiga suprato, ką norėjo pasakyti Liusi ir ko ji prašė.

– Angelas, – tyliai pasakė jis Piteriui ir broliams Mūziams. – Kur jis?

Štai tada, būtent tą akimirką, kai viskas, ką žinojau esant savo pamišimu, ir viskas, kas galbūt vieną dieną būtų grąžinę man sveiką protą, susiliejo į didžiulę, įelektrintą, sproginėjančią srovę. Angelas siaubingai staugė, garsiai ir piktai. Jaučiau, kaip jis griebia mane už rankos, bando sustabdyti, kad nepasiekčiau sienos, drasko, plėšia man iš rankos pieštuką, grumiasi su manimi, bandydamas neleisti man drebančiu braižu užrašyti, kas nutiko paskui. Mes kovojome iš visų jėgų, sulig kiekvienu žodžiu mano kūną talžė jo smūgiai. Žinojau, jog jis visomis išgalėmis stengiasi, kad aš sustočiau, susiriesčiau į kamuoliuką ir čia pat numirčiau, pasiduodamas vos per keletą pėdų nuo finišo.

Aš gyniausi, grumdamasis braukiau pieštuku per siūbuojančią sieną priešais save. Rėkiau, ginčijausi, šaukiau ant jo, beveik subyrėdamas kaip dūžtantis stiklas.

Piteris apsižvalgė ir ištarė:
– Tačiau kur...

Piteris apsižvalgė ir ištarė:

– Tačiau kur...

O tada Francis nusisuko nuo sukniubusios Liusi ir permetė žvilgsniu koridorių. Tolumoje jis staiga išgirdo kaukiančią greitosios pagalbos sireną ir suglumęs paklausė savęs, ar pas Liusi atvyko ne ta pati greitoji, kuri atvežė jį į Valstybinę Vakarų ligoninę.

Francis akimis tyrinėjo koridorių, tačiau iš tiesų atsakymo ieškojo savo širdyje. Jis pažvelgė į koridoriaus galą už moterų miegamojo, į laiptinę, kurioje nusižudė Kleo, o jos ranką sužalojo galimybe pasinaudojęs Angelas. Paukštelis papurtė galvą ir pasakė sau: „Ne, ne ten. Jis būtų kaktomuša susidūręs su broliais Mūziais“. Tada apsisuko ir patyrinėjo kitus kelius. Paradinės durys. Laiptinė kitame gale, prie vyrų miegamojo. Jis užsimerkė ir pagalvojo: „Tu nebūtum šiąnakt čia atėjęs, jei nežinotum, kad yra atsarginis išėjimas. Tu pagalvojai apie daugelį atvejų, kuriais nebūtų galima susekti, tačiau kur kas svarbiau buvo ir tau labiau rūpėjo pradingti, kad galėtum gardžiuotis paskutinėmis Liusi gyvenimo minutėmis. Tu nenorėtum su niekuo jomis dalytis. Taigi tau reikėtų vietos, kur galėtum būti vienas su savo tamsa. Aš pažįstu tave, žinau, ko tau reikia, ir sužinosiu, kur nuėjai“.

Francis pakilo ir lėtai nuėjo prie paradinių durų. Užrakintos dviem spynomis. Jis papurtė galvą. Pernelyg ilgai. Pernelyg neužtikrinta. Jis būtų turėjęs išsitraukti du raktus ir išeiti ten, kur jį būtų galėję pamatyti apsauginiai. Dar užrakinti paskui save duris, kad nepritrauktų dėmesio į savo sprukimą. *Ne ten!* – sutartinai šaukė visi Francio balsai. *Tu žinai. Juk tu matai.* Jis nežinojo, ar jie šaukia padrąsindami, ar iš nevilties. Francis šiek tiek pasisuko ir nukreipė žvilgsnį koridoriumi tolyn, išlaužtų vyrų miegamojo durų link. Vėl papurtė galvą. Angelas būtų turėjęs

praeiti pro juos visus, o tai būtų neįmanoma net žmogui, kuris didžiavosi savo gebėjimu žudyti ir likti nematomas.

O tada Francis suprato.

– Kas yra, Paukšteli? – paklausė Piteris.

– Aš žinau, – atsakė Francis.

Greitosios sirena vis artėjo, ir Francis įsivaizdavo girdįs, kaip ligoninės takeliais aidi skubantys žingsniai, lekiantys į Amersto pastatą. Tai buvo neįmanoma, žinojo jis, tačiau vis tiek vaizdavosi, kad girdi Gerk piliulę ir poną Blogį bei visus kitus, skubančius čionai.

Paukštelis žengė skersai koridoriaus ir ištiesė ranką į duris, vedančias žemyn į rūsį ir požeminį šildymo vamzdyną.

– Čia, – atsargiai pasakė jis ir, tarsi truputį nerimaujantis fokusininkas per vaiko gimtadienio vakarėlį, atidarė duris, kurios turėjo būti užrakintos.

Francis sudvejojo, išvydęs žemyn vedančius laiptus, svyruodamas tarp baimės ir kažkokios nenusakomos, sunkiai apibrėžiamos pareigos. Jis niekada per visus savo gyvenimo metus pernelyg nesusimąstė apie drąsos reikšmę, užtat buvo susitelkęs į paprasčiausius sunkumus, kylančius diena po dienos stengiantis išlaikyti tą nedidelį gyvenimo suvokimą, kuris jam dar buvo likęs. Tačiau tą sekundę suprato, kad žengti į rūsį jam prireiks jėgos, kurios dar nebuvo iš savęs pareikalavęs. Žemai rūsyje kybanti vienintelė lemputė metė į kampus šešėlius ir vos apšvietė laiptus, vedančius į požeminį sandėlį. Už silpnos šviesos arkos buvo gili, slogi tamsa. Paukštelis pajuto suplėkusio, karšto oro bangą. Dvelkė apkerpėjusia senatve ir purvu, tarsi visos baisios mintys ir sudužusios viltys, kilusios kartų kartoms pacientų, gyvenančių viršuje su savo beprotybe, būtų prasiskverbusios į rūsį kartu su galybe voratinklių, dulkių ir suodžių. Rūsyje buvo girdėti ligų ir mirties šnabždesiai, ir Paukštelis, stovėdamas prie laiptų, suprato, kad Angelas čia jaustųsi savo vietoje.

– Eime ten, – tarė jis, prieštaraudamas balsams, kurie galvoje šaukė: *Tik neik ten!* Tačiau nekreipė dėmesio į nieką, kas buvo jam sakoma. Šalia staiga atsirado Piteris. Dešiniajame kumštyje Gaisrininkas spaudė Liusi pistoletą. Francis nepastebėjo, kaip mikliomis rankomis šis buvo ištrauktas iš kampo, kur gulėjo numestas, ir atiteko Piteriui. Francis nudžiugo, kad Gaisrininkas jį turi. Piteris kažkada buvo kareivis, ir Francis suprato, kad Gaisrininkas mokėtų pasinaudoti ginklu. Aplink tvyrančioje juodoje tamsoje jiems reikėjo kokios nors atramos, ir Paukštelis pagalvojo, kad ginklas tam tiks. Piteris prispaudė pistoletą prie šlaunies, stengdamasis kuo labiau jį užmaskuoti.

Piteris linktelėjo, tada žvilgtelėjo atgal į Didįjį Juoduką ir jo brolį, kurie stengėsi suteikti Liusi pirmąją pagalbą. Francis išvydo, kaip stambusis sanitaras pakėlė galvą ir įsmeigė akis į Gaisrininką.

– Klausykit, pone Mūzi, – tyliai pasakė Piteris, – jeigu mes negrįšime po kelių minučių...

Didžiajam Juodukui nereikėjo atsakyti. Jis tiesiog nuleido galvą, išreikšdamas sutikimą. Mažasis Juodukas, rodos, neprieštaravo. Jis greitai mostelėjo ranka.

– Pirmyn! – ištarė Mažasis Juodukas. – Kai tik atvyks pagalba, mes seksime jums iš paskos.

Francis nemanė, kad bent kuris vyras pastebėjo ginklą Piterio rankoje. Giliai įkvėpęs, stengėsi išmesti iš širdies ir galvos visas mintis, išskyrus tą, kaip rasti Angelą, ir nedrąsiai ėmė lipti laiptais žemyn.

Jam atrodė, jog tamsos ir karščio čiuptuvai stengiasi apsivynioti sulig kiekvienu žingsniu. Buvo neįmanoma judėti taip tyliai, kaip norėjosi. Nežinomybė kėlė triukšmą, taigi kiekvieną sykį, dėdamas pėdą ant žemės, Paukštelis manė, jog ši dunksteli siaubingai garsiai, nors iš tiesų jų žingsniai buvo prislopinti. Piteris ėjo tiesiai už jo, lengvai stumtelėdamas, tarsi greitis būtų svarbiausia. Gal taip ir yra, pamanė Francis. Galbūt mes turime pagauti Angelą, kol jis neištirpo naktyje ir nepradingo.

Rūsys buvo erdvus, platus, apšviestas vienintelės lemputės. Kartoninės dėžės ir tušti kanistrai, kuriuose anksčiau buvo tas ar anas, bet jau seniai pamiršti, ir lūženos tarsi sukūrė kliūčių ruožą. Plonas tamsių suodžių sluoksnis, rodos, dengė viską aplink, ir jie iš visų jėgų skubėjo tarp aprūdijusių geležinių lovų rėmų ir supelijusių, dėmėtų čiužinių, skindamiesi kelią per tankias apleistų daiktų džiungles. Viename kampe be naudos ilsėjosi didžiulis juodas garo katilas, o vienišas šviesos spindulėlis vos išryškino milžinišką šildymo vamzdį, einantį kiaurai sienos tarsi tunelis, greitai tampantis juoda skyle pasaulyje.

– Štai ten, – parodė Francis. – Jis nuėjo ten.

Piteris sudvejojo.

– Kaip jis įžiūri kelią? – jis turėjo galvoje nesibaigiančią, žiojinčią tamsą tunelyje. – Ir kaip tu manai, kur jis mus nuves?

Francis pamanė, kad atsakymas į šį klausimą kur kas sudėtingesnis, negu Piteris norėjo pasakyti. Tačiau atsakė:

– Jis baigiasi arba kitame pastate, pavyzdžiui, Viljamse ar Harvarde, arba veda atgal į katilinę. O Angelui nereikia šviesos. Jam tiesiog reikia judėti į priekį, nes jis žino, kur eina.

Piteris linktelėjo. Jis išsyk suprato keletą dalykų. Pirma, kad nebuvo įmanoma pasakyti, ar Angelas žino, jog yra persekiojamas, tai galėjo būti jų pranašumas, bet galėjo ir nebūti. Antra, kad ir kokiu keliu Angelas būtų vaikščiojęs ankstesnių kelionių į Amerstą metu, ši naktis buvo kitokia, nes jis nebebuvo saugus Valstybinėje Vakarų ligoninėje. Taigi šią naktį Angelas ketino dingti.

Tačiau kaip būtent, Piteris nežinojo.

Šiuos dalykus suprato ir Francis. Jis suprato dar kai ką: negalima neįvertinti Angelo įniršio.

Abudu vyrai pasileido pirmyn, į tamsą.

Vamzdyje manevruoti buvo sunku. Tunelis nebuvo pritaikytas kam nors daugiau, kaip garo įrengimiams, ir tikrai neskirtas žmonėms naudotis kaip požeminiu perėjimu tarp pastatų. Ta-

čiau, nors ir neskirtas tam tikslui, jis vis tiek jam tiko. Francis juto kaip tik pakankamai erdvės, kad galėtų pusiau pasilenkęs klupinėti į priekį pasaulyje, labiau pritaikytame žiurkėms ir kitiems graužikams, laikantiems šią vietą nuostabiais namais. Tai buvo sena ertmė, pastatyta lyg prieš amžių amžius, apleista ir griūvanti metai po metų, atrodanti abejotinos vertės visiems, tik ne persekiojamam žudikui.

Jie keliavo vadovaudamiesi jausmais ir lytėjimu, kas kelias pėdas sustodami ir įsiklausydami, ištiesę rankas į priekį lyg pora aklųjų. Buvo pragariškai karšta ir jų kaktas greitai išmušė prakaitas. Abudu jautė, kaip aplimpa suodžiais, tačiau manevravo toliau, braudamiesi tuneliu gilyn, prasisprausdami pro kliūtis, atsargiai laikydamiesi už šildymo vamzdžio šono, senovinės tūbos, kuri, rodės, ketino subyrėti nuo jų prisilietimo.

Francis alsavo trumpais, įtemptais kvėptelėjimais. Dulkės ir senatvė tvyrojo kiekviename oro gurkšnelyje, kurį įtraukdavo į plaučius. Sulig kiekvienu pirmyn žengiamu žingsniu jis juto metų metus trukusios tuštumos skonį ir klausė savęs, ar, eidamas žemyn šiuo tuneliu, jis eina į prapultį, ar į naują savęs atradimą.

Piteris sekė tiesiai jaunuoliui iš paskos, dažnai sustodamas ir įtempdamas ausis bei akis, mintyse keikdamas tamsą, kuri lėtino persekiojimą. Jį užplūdo jausmas, kad jie keliauja dvigubai lėčiau, kaip vėžliai, ir jis nekantriai šnabždėjo Franciui, jog reikia judėti greičiau. Tunelio tamsoje, atrodė, visi ryšiai su viršutiniu pasauliu nutrūko, ir jiedu pasiliko vieni šiose gaudynėse, o jų persekiojamas žmogus buvo kažkur priešakyje, pasislėpęs, nematomas ir labai pavojingas. Jis bandė prisiversti mąstyti logiškai, tiksliai, stengėsi įvertinti ir apsvarstyti, nujausti ir nuspėti, tačiau tai buvo neįmanoma. Šios savybės priklausė viršutiniam pasauliui, kartu su gaiviu oru ir šviesa, ir Piteris pajuto, kad nebegali jų sutelkti. Jis žinojo, kad Angelas turi turėti kokį nors planą, kažkokią schemą, tačiau ar tai buvo sprukimas, ar išsisukinėjimas, ar paprasčiausias slėpimasis, suprasti

negalėjo. Tegalėjo tiktai eiti pirmyn ir raginti Francį, nes Gaisrininką užplūdo kraupi nuojauta, kad joks takelis džiunglėse, kuriuo jam teko eiti, ir joks degantis pastatas, į kurį jam teko įžengti, nebuvo toks pavojingas, kaip takas, tekęs jam šį kartą. Piteris patikrino, ar pistoleto saugiklis nuleistas, ir stipriau sugniaužė rankeną.

Jis suklupo ir nusikeikė, po to vėl nusikeikė, keldamasis ant kojų.

Franciui po kojomis pasimaišė kažkokia sunkiai apibrėžiama griuvena ir jis žioptelėjo, tiesdamas rankas į priekį, kad nepargriūtų. Pamanė, kad kiekvienas žingsnis netvirtas, kaip mažo vaiko. Tačiau pakėlęs akis jis staiga išvydo silpną geltoną šviesą, kuri rodėsi už daugybės mylių. Žinojo, kad tamsa ir atstumas apgaulingi, ir po sekundės suvokė, jog priešais kažkas matyti, todėl stengėsi skubėti į šviesą, nekantraudamas ištrūkti iš tunelio tamsos, kad ir kas lauktų priešakyje.

– Kaip manai, kas ten? – išgirdo sušnibždant Piterį.

– Katilinė? – tylutėliai atsakė. – Kitas pastatas?

Nei vienas iš vyriškių neturėjo supratimo, kur išlįs. Jie netgi nežinojo, ar nuo Amersto pastato ėjo tiesia linija į ten, kur ateis. Buvo pasimetę, išsigandę ir pilni nevaldomos įtampos. Piteris spaudė ginklą, nes, bent jau jam, tasai reiškė kokią nors realybę, šį tą tvirto permainingame pasaulyje. Francis neturėjo kuo kliautis.

Paukštelis brovėsi priekin, blyškios šviesos link. Sulig kiekvienu žingsniu ji vis didėjo, ne stiprumu, tačiau apimtimi, truputį panašiai kaip silpna aušra, kylanti virš tolimų kalnų, besikaunanti su rūku, debesimis it galingos audros nuosėdomis. Jis pamanė, kad šviesa juos traukia mažų mažiausiai kaip drugelius, pastebėjusius žybčiojančią žvakę. Nebuvo tikras, ar jiems nesibaigs taip pat.

– Einam, einam, – ragino Piteris.

Jis kalbėjo taip pat ir todėl, kad išgirstų savo paties balsą bei patvirtintų, kad keliantis klaustrofobiją ir slegiantis šildymo

tunelis galop artėja prie pabaigos. Francis savo ruožtu džiaugėsi girdėdamas kalbantį Piterį, net jeigu žodžiai atsklido iš už nugaros tvyrančios tamsos, bekūniai, tarsi ištarti iš paskos sekančios šmėklos.

Abudu vyrai skverbėsi pirmyn, supratę, kad blausi geltona šviesa, kviečianti juos, bent šiek tiek apšvietė kelią. Francis svirdinėjo, prisidengęs veidą suodina plaštaka, tarsi nustebęs, jog vėl gali matyti. Kai prie kojos prikibo kažkokia beformė nuolauža, jis vėl kluptelėjo. Tada sustojo, nes kažkas siaubingai akivaizdaus tvyrojo vos už jo suvokimo ribų, ir jis norėjo tai sučiupti. Piteris truputį jį stumtelėjo, ir abudu prisiartino prie vietos, kur vamzdis jungėsi su siena, ir jiems išpuolant į silpną šviesą, besidžiaugiant, kad vėl gali ką nors įžiūrėti, Francis suprato, ką stengėsi suvokti.

Jie perėjo ištisą ilgą tunelį, tačiau Paukštelis nė karto nepajuto lipnaus, nemalonaus voratinklio, ištiesto tamsioje erdvėje, prisilietimo. Francis pamanė, kad tai neįtikėtina. Tame tunelyje tiesiog privalėjo būti vorų.

Tada suprato, ką tai reiškė. Kažkas kitas keliavo šiuo keliu ir juos nubraukė.

Jis pakėlė galvą ir žengė į priekį. Sustojo kito aptemdyto, šešėliuoto, panašaus į urvą sandėlio pakraštyje. Kaip ir Amerste, vienintelė silpna lemputė, įgrūsta į tolimiausią kampelį, netoli laiptinės, skleidė apgailėtinai menką šviesos aurą. Aplink riogsojo tokios pačios nebereikalingų daiktų ir apleistos įrangos krūvos, ir Francis sekundėlę nesuprato, ar jie iš viso kažkur atėjo, ar paprasčiausiai tam tikru keistu būdu apsuko ratą, nes pasaulis atrodė taip pat. Pasisuko ir patyrinėjo šešėlius aplink, nes jam atrodė, kad lūženos buvo patrauktos, priešais sudarant takelį praeiti. Paskui Paukštelį iš tunelio išlindo Piteris, paruošęs pistoletą, susilenkęs kaip šaulys, ruošdamasis.

– Kur mes? – paklausė Francis.

Piteris nesuspėjo atsakyti, nes kambarį staiga apgaubė visiška tamsa.

Trisdešimt ketvirtas skyrius

Piteris šaižiai įkvėpė, žengtelėdamas žingsnį atgal, tarsi būtų gavęs antausį. Tuo pat metu jis mintyse sau aršiai rėkė, kad privalu neprarasti nuovokos, o tai buvo nelengva po staigiai juos užliejusia nakties banga. Prie šono jis išgirdo Francį tyliai šūktelint iš baimės ir juto, kaip jaunuolis gūžiasi.

– Paukšteli! – sukomandavo jis. – Nejudėk!

Franciui nebuvo sunku įvykdyti šį įsakymą. Jį ir taip beveik sustingdė staigi visiška panika. Pajusti palengvėjimo momentą pamačius *bent kiek* šviesos po begalinės tunelio tamsumos, nugalėti tą slegiantį pavojaus pojūtį, žengti priekin, o tuomet staiga, akimirksniu, žiauriai prarasti tą mažą šviesų trupinėlį – tai išgąsdino jį labiau nei bet kas kitas iki šiol. Krūtinėje aidėjo širdies dūžiai, tačiau jie tesakė jam, jog vis dar tebėra gyvas, ir tuo pat metu visi jo balsai rėkė, kad jis per plauką nuo mirties.

– Būk tyliai... – sušnibždėjo Piteris, žengdamas mažą žingsnelį priekin, į kambarį, į visišką juodumą, uždėdamas nykštį ant pistoleto gaiduko. Jis ištiesė kairę ranką, vos vos palietė Francio petį, kad įsidėmėtų jo poziciją rūsyje. Paruošiamas šauti ginklas gąsdinančiai spragtelėjo tamsoje. Tuomet Piteris ir sau paliepė nusiraminti, stengdamasis nesujudėti ir neišleisti jokio išdavikiško garso.

Francis girdėjo savuosius balsus rėkiant: *Slėpkis! Slėpkis!* Tačiau pats suprato, kad pasislėpti neįmanoma, tik ne šiuo momentu. Pasilenkė, stengdamasis tapti kuo mažesnis, jo pėdos tarsi įaugo į cementines grindis, jis kvėpavo negiliais, nervingais žiopčiojimais, sulig kiekvienu klausdamas savęs, ar tik šis įkvėpimas ne paskutinis. Jis vos ne vos suvokė, kad greta yra Piteris, kurio nervingumas prieštaravo visiems mokymams, nes tuo tarpu pavojingai žengė dar vieną žingsnį į priekį. Jo pėda tyliai taptelėjo į grindų cementą. Paukštelis juto, kaip Piteris lėtai pasisuka, iš pradžių dešinėn, paskui kairėn, stengdamasis nustatyti, iš kur ateis pavojus.

Pašėlusiai mąstydamas, Francis bandė suprasti, kas vyksta. Jis beveik neabejojo, kad tai Angelas užgesino šviesą ir laukia kažkur bedugnėje juodumoje, įkalinusioje juos. Vienintelis skirtumas buvo tas, kad Angelas pažinojo šią vietą ir žinojo, kur eiti, o Piteris ir Paukštelis tik porą sekundžių tespėjo žvilgtelėti į supančią aplinką, prieš panirdami į tamsą. Francis jautė, kaip plaštakas sugniaužė į kumščius, o tada tarsi krioklio srovė jį užplūdo pojūčiai. Visi raumenys įsitempė kiek tik galėjo, rėkdami jam judintis, tačiau jis nepajėgė. Sustingo vietoje, tarsi cementas po kojomis būtų buvęs šlapias ir batai įklimpę jame.

– Būk tyliai! – šnabždėjo Piteris. Jis ir toliau sukinėjosi tai į vieną, tai į kitą pusę, priešais laikydamas pistoletą, pasiruošęs šauti.

Francis jautė, kaip atstumas tarp jo ir mirties kiekvieną sekundę mažėja. Neperžvelgiama tamsa rodėsi kaip užtrenktas karsto dangtis ir vienintelis girdimas garsas – žemės grumstai, byrantys ant jo viršaus. Dalis Paukštelio norėjo verkti, inkšti, susitraukti ir susigūžti lyg vaikas. Viduje šaukiantys balsai desperatiškai to geidė. Jie ragino jį bėgti. Sprukti. Rasti kokį nors kampą, kur galėtų vienas susiriesti ir pasislėpti. Tačiau Francis žinojo, kad už vietos, kur stovėjo, niekur nesaugu, taigi stengėsi sulaikyti kvėpavimą ir klausytis.

Dešinėje pusėje kažkas sukrebždėjo. Tai galėjo būti žiurkė. Galėjo būti Angelas. Visur tvyrojo netikrumas.

Tamsa viską suliejo. Plikas rankas, peilį, pistoletą. Jeigu iš pradžių persvarą turėjo Piteris, besinešantis Liusi pistoletą, tai dabar ji pakrypo į pusę žmogaus, tyliai tykančio jų rūsio kambarėlyje. Francis įtemptai mąstė, bandydamas praplukdyti sveiką protą pro panikos rifą, grasinantį pastoti jam kelią. Pamanė pats sau: „Tiek daug gyvenimo praleidau tamsoje. Turėčiau būti saugus“.

Tai, suprato jis, gali tikti ir Angelui.

Tada dar paklausė savęs: „Ką dar matei prieš užslenkant tamsai?“

Mintyse atkūrė tą kelias sekundes matytą vaizdą. Suprato štai ką: Angelas pajuto esąs persekiojamas arba išgirdo iš paskos kažką sekant. Tada jis pasirinko ne sprukti, o apsisukti ir pasislėpus laukti. Jis paliko šviesą tik tol, kol atpažino, kas jį sekė, o tada viską aptemdė. Francis stengėsi įsivaizduoti kambarį. Angelas ateitų pas juos takeliu, kurį išvalė ir jau ne kartą buvo juo keliavęs. Jam nereikėtų šviesos, kad pajustų esąs pakankamai arti, jog galėtų suteikti mirtį. Francis galvoje statė šį kambarį. Bandė prisiminti, kur tiksliai stovėjo. Ištiesė kaklą į priekį, klausydamasis, galvodamas, kad jo paties kvėpavimas aidi lyg būgno dundesys, grasinantis nustelbti visus kitus garsus.

Piteris irgi žinojo, kad juos puola. Kiekviena jo kūno skaidula šaukė, jog reikia veržtis priekin, ką nors daryti, išsisukinėti, pasiruošti, pasinaudoti proga. Tačiau negalėjo. Sekundę buvo pamanęs, kad tamsa ne į naudą jiems visiems, tačiau paskui išsyk suprato, jog taip nėra. Tamsa tik pabrėžė jo paties pažeidžiamumą.

Jis dar žinojo, kad Angelas turėjo peilį. Taigi jam reikėjo tiktai prisiartinti. Pasaulyje, į kurį Gaisrininkas pakliuvo, pistoletas rankoje teikė kur kas mažesnį pranašumą, negu jis tikėjosi.

Jis pasisukiojo į kairę ir dešinę. Artėjanti panika, besimaišanti su įtampa, apakino jį taip pat kaip neperžvelgiama tamsa. Pro-

tingi žmonės, susidūrę su problemomis, geba jas išspręsti, pasitelkdami protingus sprendimus, žinojo Piteris, tačiau aplinkybės, kuriose atsidūrė jie, visai nebuvo protingos ir pagrįstos. Jie lygiai taip pat negalėjo atsitraukti, kaip ir pulti į priekį. Negalėjo žengti nė žingsnio, sustingo vienoje vietoje. Tamsa uždarė juos tarsi dėžėje.

Francis anksčiau manė, jog naktis pabrėžia garsus, tačiau netikėtai suprato, kad juos prislopina ir iškreipia. Pasakė sau: „Vienintelis būdas ką nors pamatyti – tai išgirsti". Taigi tą sekundę jis iš tiesų užmerkė akis ir pakėlė galvą, truputį ją pasuko. Smarkiai susikaupė, vaizduote bandydamas prasiskverbti pro Gaisrininko pavidalą ir nustatyti, kurgi Angelas.

Jiems iš dešinės, už kelių pėdų, kažkas dunkstelėjo.

Jiedu abu tai išgirdo ir pasisuko į tą pusę. Piteris pakėlė ginklą, visa įtampa jo kūne susikoncentravo į gaiduką spaudžiantį pirštą, ir jis įniršęs iššovė ta kryptimi.

Šūvio trenksmas apkurtino juos abu. Vamzdžio žiotys žybtelėjo lyg elektra. Kulka perskrodė tamsą, rikošetu atsimušdama į urvą panašiame kambaryje, ketindama nešti mirtį, tačiau be jokio efekto.

Francis užuodė paraką, tarsi kvapas tvyrotų šūvio aide. Jis girdėjo sunkų, sujaudintą Piterio kvėpavimą ir klausėsi, kaip šis tyliai keikiasi. O tada jam kilo vienintelė baisi mintis: Piteris ką tik aiškiausiai nurodė jų buvimo vietą.

Tačiau jis nė nespėjo ko nors pasakyti, nespėjo pabandyti perskrosti tamsos kitoje pusėje, kai išgirdo tylų, svetimą garsą visai šalia, beveik prie kojų. Kitas dalykas, kurį pajuto, buvo tai, jog kažkoks geležinis pavidalas pralėkė pro jį, rodos, skrisdamas, tarsi neliestų grindų ar žemės, o keliautų oru. Tada trenkėsi į Piterį. Nublokštas į šalį, Francis sunkiai virto atgal, ant kažko suklupo, praradęs pusiausvyrą, o paskui dribo ant žemės susitrenkdamas galvą. Visas supratimas, kur jis ir kas tuo metu dedasi, dingo per vieną klaidinančią sekundę.

Jis grūmėsi, stengdamasis nuvyti šalin svaiginančio skausmo bangą ir alpulį, ir suprato, kad kažkur, už kelių pėdų, tačiau nematomi Piteris ir Angelas staiga susikibo, jų kūnai susipynė, raitydamiesi po dešimtmečius besikaupusių dulkių ir purvo sluoksnį, tarp rūsio šiukšlių ir nuolaužų. Francis pagrabaliojo ranka aplink. Tiedu vyrai nusirito šalin, ir vieną baisią sekundę jis staiga pasijuto visiškai vienas, išskyrus gyvuliškus desperatiškos kovos – pasiekiamos ranka, o galbūt vykstančios už galybės mylių – garsus.

Amersto pastate įpykęs ponas Evansas stengėsi suvaldyti pacientus ir grąžinti juos į miegamąjį, tačiau Napoleonas, įaudrintas visko, kas įvyko, nepakluso, atkakliai teigdamas, kad gavo įsakymus iš Paukštelio ir Gaisrininko, ir kol panelė Džons nebus saugiai išvežta greitosios pagalbos, o Paukštelis ir Gaisrininkas nesugrįš iš ten, kur pradingo, kad ir kur tai būtų – niekas nejudės iš savo vietos. Šita mažojo žmogučio demonstratyvi drąsa nebuvo visiškai tikra, nes jam stovint koridoriaus viduryje, kartu su jo nuomonę paremiančiu Žurnalistu, priešais poną Blogį, daugelis kitų pacientų pradėjo klaidžioti visur aplink. Koridoriaus gale moterys, vis dar užrakintos miegamajame, unisonu baimingai šaukė:

– Žmogžudystė! Gaisras! Prievartauja! Gelbėkit! – visa, ką tik galėjo sugalvoti, nežinodamos, kas iš tiesų vyksta. Jų keliamas triukšmas trukdė susikaupti.

Daktaras Gulptililis lūkuriavo šalia kraujuojančio Liusi kūno, tuo tarpu du gydytojai karštligiškai dirbo prie jos. Vienas galiausiai sugebėjo sustabdyti kraujavimą iš jos kojos, suveržė ją tvarsčiu, kol kitas jai į ranką statė plazmos lašinę. Ji buvo išblyškusi, balansavo ant sąmonės kraštelio, stengdamasi prakalbėti, tačiau nepajėgdama rasti žodžių, kurie prasiskverbtų pro skausmą ir jos sukepusias lūpas. Pagaliau pasidavė ir leidosi dreifuoti iš tikrovės ir atgal, vargiai tesuvokdama, kad žmonės

stengiasi jai padėti. Didžiojo Juoduko padedami abu gydytojai užkėlė ją ant neštuvų. Du pilkais kostiumais apsitaisę apsauginiai stovėjo šone, nežinodami, ką daryti, laukdami kokių nors instrukcijų.

Kai Liusi buvo išvežta, Gerk piliulė atsisuko į brolius Mūzius. Jam instinktyviai norėjosi garsiai pareikalauti pasiaiškinimo, tačiau paskui nusprendė palaukti geresnės progos, tad tiesiog paklausė:

– Kur?

Didysis Juodukas žengė priekin. Jo baltas sanitaro švarkas buvo kruvinas nuo bandymo užspausti Liusi žaizdas. Mažasis Juodukas buvo taip pat paženklintas.

– Rūsyje, – pasakė Didysis Juodukas, – Paukštelis ir Piteris jį persekioja.

Gulptililis papurtė galvą.

– Dievulėliau! – ištarė jis pašnibždomis, bet manydamas, kad tokioje situacijoje derėtų vartoti kur kas smarkesnius keiksmus, – parodykite man! – pareikalavo.

Broliai Mūziai nuvedė medicinos direktorių prie rūsio durų.

– Jie įlindo į tunelį? – paklausė Gulptililis, jau žinodamas atsakymą.

Didysis Juodukas linktelėjo.

– Ar mes žinome, kur jis veda?

Didysis Juodukas papurtė galvą.

Daktaras Gulptililis nė neketino sekti paskui ką nors į bedugnę šildymo tunelio tamsą. Jis giliai įkvėpė. Buvo pagrįstai įsitikinęs, kad Liusi Džons nemirs nuo žaizdų, nors jos baisios, jeigu tik kraujo netekimas ir šokas nepasiglemš jos gyvybės. Tai įmanoma, pamanė jis nešališkai kaip profesionalas. Tačiau tuo momentu jam ne per daug rūpėjo, kas nutiks Liusi, bet medicinos direktoriui buvo akivaizdu, kad tą naktį greičiausiai mirs dar kas nors, ir jis jau nujautė bėdas, kurias jam tai gali sukelti.

– Na, – atsidusdamas pasakė jis, – mes galime spėti, kad jis baigiasi arba Viljamse, nes tai artimiausias pastatas, arba grįžta atgal į katilinę, taigi tose vietose turėtume ir ieškoti.

Žinoma, jis garsiai nepasakė, kad tai pasitvirtintų tik darant prielaidą, jog Francis ir Piteris sėkmingai ištrūko iš tunelio – o šios prielaidos jam nelabai norėjosi daryti.

Tamsoje iš visų jėgų kovojo Piteris.

Jis suprato, kad yra sužeistas, tačiau nežinojo, ar labai sunkiai. Atrodė, jog kovos atkarpos buvo atskiros, nesusijusios tarpusavyje, ir jis stengėsi į kiekvieną susikoncentruoti, kad galėtų išvysti, kaip jam iš viso apsiginti. Jautė, kaip iš žaizdos rankoje varva kraujas, ir žinojo, kad jį slegiantis svoris – tai Angelas. Pistoletas, kurį jis iki tol taip stipriai spaudė, dingo, lengvai numuštas Angelo antpuolio jėgos, į kažkokį tamsų kampą, kur nebepasiekiamas tūnojo. Taigi Piteriui teliko vien troškimas išgyventi ir susigrąžinti ginklą.

Jis smarkiai smūgiavo tiesiai į kūną, išgirdo Angelą suurzgiant, tada trenkė dar sykį, tačiau pajuto, kaip ranką perrėžia peilis, sminga gilyn, skrosdamas odą. Piteris sušuko kažkokį garsą, kuris nebuvo jokios kalbos, tik išgyvenimo dalis, ir iš visų jėgų pasispardė. Jis grūmėsi su šešėliu, su mirties idėja lygiai taip kaip ir su jį spaudžiančiu žudiku.

Susikibę, akli ir pasimetę abudu vyrai stengėsi rasti būdą, kaip nužudyti tą trečiąjį. Tai nebuvo sąžininga kova, nes ne kartą Angelas smeigė peiliu, pataikydamas į Piterį, ir Gaisrininkas pagalvojo, kad pasikartojančiais smūgiais jį iš lėto supjaustys gabalais. Jis pakėlė rankas, atremdamas smūgį po smūgio, spardydamasis, stengdamasis juodoje tamsoje staiga surasti bent kokią pažeidžiamą vietą.

Juto Angelo kvėpavimą, to žmogaus jėgą ir suprato, kad neilgai tepasipriešins mirtinam manijos ir peilio deriniui. Tačiau Piteris vis tiek kovojo, draskydamasis, kabindamasis nagais,

tikėdamasis pataikyti Angelui į akis ar galbūt į tarpkojį, kur nors, kad bent minutėlę atsikratytų kapojančio peilio. Jis smogė kaire ranka ir taip brūkštelėjo Angelui per smakrą, o tuomet, suvokimo protrūkio metu, Piteris suprato, kad netoliese turi būti ir žudiko gerklė. Taigi kaip pašėlęs puolė graibyti, staiga pajuto odą ir spausdamas pirštus ėmė dusinti jį nužudyti bandantį vyrą. Tačiau tuo pat metu pajuto į šoną sminganti peilį, skrodžiantį odą ir raumenis, ieškantį pilvo, o tuomet – tuomet jis kils viršun ir pasieks širdį. Skausmas užliejo Piteriui akis, ir jis pusiau žioptelėjo, pusiau sukūkčiojo nuo minties, kad mirs štai čia ir dabar, tamsoje. Jautė, kaip peilis tarsi stengiasi atnešti mirtį, ir sugriebė Angelo ranką, bandydamas sulėtinti tai, kas atrodė nebeišvengiama.

O tada, staigiai lyg sprogimas, į juodu įsirėžė kažkokia smarki jėga.

Angelas sukriokė, pasidaužė į šonus. Piterį ėmė spausti perpus mažesne jėga, ir žmogžudys be žodžių šnypštė iš įniršio.

·Piteris nesuvokė, kaip Francis sugebėjo užpulti Angelą iš užpakalio, tačiau Paukšteliui tai pavyko, ir dabar vaikinas pakibo žudikui ant nugaros, įnirtingai stengdamasis užspausti rankomis jo gerklę.

Francis šaukė kažkokį karo šūkį – rėžiantį ausis, gąsdinantį, sujungiantį visą baimę ir abejones į vieną nenutrūkstančią dainą. Per visą savo gyvenimą jam niekada neteko taip gintis. Jis niekada nesikovė dėl ko nors svarbesnio, niekada tiek nerizikavo, niekad neteko suprasti, kad ši akimirka – arba pergalinga, arba paskutinė – iki pat šios sekundės. Taigi jis į kovą įliejo visą savo viltį, trankydamas kumščiais Angelo nugarą ir galvą, grumdamasis su žudiku, bandydamas atitraukti jį nuo Piterio. Kiekvienu beprotybės lašu jis stengėsi pastiprinti savo raumenis, leisdamas kiekvienai kada nors patirtai baimei ir atstūmimui kurstyti kovą. Kibo į Angelą su atkaklumu, gimusiu iš nevilties, nenorėdamas leisti košmarui – žudikui pavogti vienintelį draugą, kurį manė turįs.

Angelas sukiojosi ir purtėsi, siaubingai priešindamasis. Jis įkliuvo tarp tų dviejų žmonių – vieno sužeisto, kito neabejotinai pakvaišusio iš baimės, tačiau genamo dar kažko stipresnio. Žudikas susvyravo, nebežinodamas, su kuriuo kovoti, nebebūdamas tikras, ar jam iš pradžių bandyti pabaigti pirmąją kovą ir tada mestis į kitą – tai vis labiau atrodė neįmanoma po Francio smūgių lietaus. Tada jam buvo sutrukdyta, kai Francis staiga sugriebė Angelo ranką ir trūktelėjo ją atgal. Šis staigus pokytis susilpnino jėgą, su kuria Angelas spaudė peilį Piterio šone, ir iš paskutinių jėgų, kurios, rodos, buvo saugomos tam tikroje vidinėje slėptuvėje, Gaisrininkas sučiupo Angelo ranką abiem savosiomis, kad sumažintų peilio ašmenų spaudimą, sustabdytų jį pakeliui į savo mirtį.

Francis nežinojo, kiek jam pačiam dar pakaks jėgų. Jis žinojo, kad Angelas daugeliu atžvilgių stipresnis, ir jeigu Paukštelis turėjo šansą, tai tik būtent dabar, pačioje pradžioje, prieš Angelui sutelkiant į jį visą dėmesį. Jis traukė kiek galėdamas stipriau, dėdamas visas savo jėgas įvykdyti norą išlaisvinti Piterį iš po Angelo figūros. Jo paties nuostabai, Paukšteliui pavyko, bent jau iš dalies. Angelas loštelėjo atgal, prarado pusiausvyrą, tada krito ant nugaros, taip, kad dabar Francis buvo po juo prispaustas. Vaikinas stengėsi apglėbti žudiką kojomis, įsikibdamas laukiniu ryžtu, tarsi mangustas, kandantis kobrai, o Angelas bandė surasti būdą nusikratyti Francio gniaužtų.

Tą sumišimo sekundę, kol visi trys kūnai buvo susipynę, Piteris suprato, kad peilis jo šone atlaisvintas. Sugniaužęs jį, surikdamas iš deginančio skausmo, išsitraukė iš kūno, jausdamas, kaip ašmenims iš paskos išteka jo gyvybė, pulsuodama sulig kiekvienu širdies dūžiu. Sukaupęs visus jėgų likučius, Piteris sugriebė peilį ir smeigė į priekį, tikėdamasis, jog nenužudys Francio, ieškodamas vyro, kuris, labai tikėtina, nužudė ir jį patį. Kai ašmenų galiukas smigtelėjo į kūną, Piteris užgulė peilį visu svoriu, nes žinojo, jog tai vienintelis jo šansas, ir jis tegalėjo tikėtis bent kiek sėkmės.

Angelas, stipriai suspaustas visomis Francio išgalėmis, staiga suriko. Tai buvo ausis rėžiantis kito pasaulio garsas, kur, rodos, susipynė visas blogis, kurio jis tiek daug pridarė. Garsas pasklido ir atsimušė į sienas, nutvieksdamas tamsą mirtimi, agonija ir neviltimi. Žmogžudį išdavė jo paties ginklas. Taikydamas į širdį, kurią žudikas tarsi laikė sau nereikalinga, Piteris negailestingai įsmeigė jį Angelui į krūtinę.

Piteris ryžtingai sutelkė visas likusias jėgas šiai paskutinei atakai ir spaudė peilį visu svoriu, kol išgirdo priešmirtinį Angelo gargaliavimą.

Tada nuvirto atgal, pagalvojo apie tuziną, o gal net šimtą klausimų, kuriuos norėjo užduoti, tačiau nebegalėjo, ir užmerkė akis, laukdamas savo paties galo.

Francis tuo tarpu jautė, kaip Angelas miršta ir stingsta jo glėbyje. Liko ta pačia poza, laikydamas negyvėlį. Jam atrodė, tai truko labai ilgai, tačiau iš tiesų greičiausiai kelias sekundes. Balsai, kuriuos jis.taip ilgai girdėjo, tuo momentu, rodos, paspruko, kartu pasiimdami savo baimes, savo patarimus, norus ir reikalavimus. Jis tesuprato, kad viskas aplink dar tamsu ir kad jo vienintelis draugas vis dar kvėpuoja, tačiau tas kvėpavimas negilus, varganas ir artėjantis prie pabaigos, apie kurią Francis nenorėjo galvoti.

Taigi Francis atsargiai paleido Angelą iš savo glėbio, sušnibždėjo Piteriui į ausį:

– Laikykis! – nors net neįsivaizdavo, ar Gaisrininkas jį girdi.

Tada sučiupo draugą už pečių ir, tempdamas jį kartu, ėmė lėtai, nedrąsiai ropoti per aklinai juodą rūsį tarsi kūdikis, paleistas iš motinos glėbio, ieškodamas šviesos ir išėjimo, tikėdamasis kur nors rasti pagalbą.

Trisdešimt penktas skyrius

Triukšmas mano bute pasiekė aukščiausią ribą. Visi prisiminimai, visas įniršis. Jaučiau, kaip Angelas mane dusina, drasko nagais, per tuos tylos metus pritvinkęs bjaurasties lyg pūlinys, o jo pyktis nesibaigiantis ir neribotas. Aš susigūžiau, jausdamas, kaip jo smūgiai krinta man ant galvos ir pečių, kaip jis viduje drasko mano širdį ir visas mintis. Šaukiau, raudojau, veidu tekėjo ašaros, tačiau viskas, ką balsu ištariau, nepadarė jam jokio įspūdžio ir nieko nereiškė. Jis buvo negailestingas, nesustabdomas. Aš padėjau jį nužudyti tą naktį prieš daugelį metų, o dabar jis sugrįžo atkeršyti ir niekas jo neperkalbės. Pamaniau, kad tai, nors ir iškreiptas, bet vis dėlto teisingumas. Aš tą naktį neturėjau teisės išgyventi ligoninės tuneliuose, ir dabar jis atėjo paskelbti pergalės, kuri iš tiesų jam ir priklausė. Tam tikru būdu, supratau aš, jis visada buvo su manimi. Kad ir kiek kovojau tada, kad ir kiek grūmiausi šiąnakt, vis tiek neturėjau šansų prieš jo nešamą tamsą.

Aš pasisukau ir per visą kambarį sviedžiau kėdę į jo vaiduoklišką pavidalą, stebėdamas, kaip medinis rėmas triokštelėdamas sulūžta ir barkšteli į grindis. Aš rėkiau įžūliai, nors supratau, kiek mažai beturiu jėgų, ir tikėjausi, kad per kelias man dar likusias minutes spėsiu mažame sienos lopinėlyje prie grindų, tarsi laukiančiame mano paskutinių žodžių, pabaigti savo pasakojimą.

Šliaužiau šaltomis grindimis kaip ir aną vidurnaktį.

Už savęs girdėjau dunksėjimą, piktą, tartum reikalaujantį beldimą į buto duris. Mane šaukė balsai, kurie atrodė pažįstami, tačiau tolimi, tarsi atkeliautų iš už didelio atstumo, per kažkokį tarpeklį, kurio nė negalėjau tikėtis perkirsti. Nemaniau, kad jie iš tiesų egzistuoja. Surikau:

– Eikite šalin! Palikite mane ramybėje! – nežinodamas, ar tai tikras garsas, ar fantazija.

Visi šie dalykai susijaukė mano vaizduotėje, o ausyse skambėjo Angelo keiksmai ir riksmai, užgoždami bet kokius šūksnius, atsklindančius iš už man dar likusių kelių kvadratinių pėdų pasaulio.

Aš tempiau, pusiau nešiau, pusiau vilkau rusio grindimis Piterį, bandydamas nusigauti tolyn nuo žmogžudžio kuno, likusio tamsoje kažkur už mūsų. Apgraibomis skyniausi kelią, stumdydamas į šonus taką užgriozdinusias kliūtis, traukdamas mus abu į priekį, nors nežinodamas, ar keliauju teisinga kryptimi. Jaučiau, kad sulig kiekviena nukeliauta pėda Piteris arčiau saugumo, tačiau taip pat arčiau mirties, tarsi tai būtų dvi į vieną tašką sueinančios linijos, nubrėžtos kažkokioje milžiniškoje diagramoje. Regis, kai jos susikirs, aš pralaimėsiu kovą ir jis numirs. Nedaug turėjau vilties, kad bent vienas iš mūsų išgyvens. Taigi, kai pamačiau priešais save atidarytas duris ir šviesos spindulėlį, netikėtai prasiveržusį pro mane supančią tamsą, aš ėmiau irtis jo link, griežiamas dantimis, palikdamas už nugaros viską, kas nutiko. Už manęs staugė Angelas, tačiau tai buvo šią naktį, o ne aną, nes tada jis buvo nebegyvas. Kai ištiesiau ranką į sieną, pamaniau, kad mažų mažiausiai, net jeigu per kelias artimiausias minutes ir mirsiu, man vis tiek reikia papasakoti, kaip pakėliau žvilgsnį. Kaip tada pamačiau su niekuo nesupainiojamą didžiulę ir plačią Didžiojo Juoduko figūrą, stūksančią siaurame šviesos lopinėlyje, bei išgirdau jo balso muziką, kai šis sušuko:

– Franci? Paukšteli? Ar tu ten?

– Franci? – šaukė Didysis Juodukas, stovėdamas tarp durų, vedančių žemyn į katilinės rūsį ir šildymo tunelius, besišakojančius po ligoninę. Jo brolis stovėjo prie šono, o daktaras Gulptililis atsiliko tik pėda ar dviem.

– Paukšteli, ar tu ten?

Jam dar nespėjus ištiesti rankos ir sugraibyti vienintelės lemputės, kuri apšviestų išklerusius laiptus, jungiklio, pasigirdo silpnas, tačiau pažįstamas balsas, besiskverbiantis pro tamsą:

– Pone Mūzi, prašau, padėkite mums!

Nė vienas iš brolių nesudvejojo. Plonas, silpnas šūksnis, perskrodęs bedugnę juodumą ir pakilęs į viršų, pasakė jiems daugmaž viską, ko reikėjo. Šokdami garso link, broliai Mūziai nulėkė pirmyn, kol daktaras Gulptililis, vis dar nenoromis lūkuriuodamas užpakalyje, galiausiai apčiuopė jungiklį, kuriuo įžiebiama šviesa, ir jį paspaudė.

Tai, ką jis pamatė blausioje, geltonoje silpnos plikos lemputės šviesoje, tuoj pat pakurstė jį veikti. Per nuolaužas ir pamirštus įtaisus skverbėsi kruvinas ir suodinas, apsiašarojęs Francis. Į priekį jis tempė Piterį, tiesiai už savęs. Šis atrodė beveik be sąmonės, nors laikė prisispaudęs ranką prie žiojinčios šone žaizdos, paliekančios šokiruojantį raudoną taką ant cementinių grindų. Daktaras Gulptililis apsidairė ir krūptelėjo, pamatęs giliai rūsyje trečiąjį pacientą, išplėtusį nustebusias negyvas akis. Jo krūtinėje tvirtai įsmeigtas styrojo didžiulis medžioklinis peilis.

– O Dievulėliau! – ištarė daktaras, skubėdamas prie Didžiojo ir Mažojo Juodukų, kurie jau stengėsi suteikti bent kiek pagalbos Piteriui ir Franciui.

Francis vis kartojo:

– Man viskas gerai, viskas gerai, padėkite jam... – nors nebuvo visai įsitikinęs, kad *iš tiesų* viskas gerai, tačiau tai buvo vienintelė mintis, kuri prasiskverbė pro jo išsekusią ir palengvėjusią būseną. Didysis Juodukas viską peržvelgė vienu įdėmiu žvilgs-

niu ir, atrodo, suprato, kas nutiko tą naktį, o tuomet pasilenkė prie Piterio, nutraukė jo marškinių draiskanas ir atidengė didžiulę žaizdą. Mažasis Juodukas pribėgo prie Francio ir padarė daugmaž tą patį, tikrindamas, ar tasai nesužeistas, nekreipdamas dėmesio į Paukštelio galvos purtymą ir protestus.

– Stovėk ramiai, Paukšteli, – pasakė Mažasis Juodukas. – Man reikia įsitikinti, kad tu nesužeistas.

Tada dar kai ką sušnabždėjo, kryptelėdamas galva Angelo kūno link:

– Manau, kad šiąnakt atlikote gerą darbą, Paukšteli. Nesvarbu, ką sakytų kiti.

Jis atrodė patenkintas, kad Francis nebuvo smarkiai sužeistas, ir pasuko į pagalbą savo broliui.

– Ar blogai? – paklausė Gerk piliulė, palinkdamas prie abiejų sanitarų, žvelgdamas į Piterį.

– Pakankamai blogai, – atsakė Didysis Juodukas. – Jį tučtuojau reikia vežti į ligoninę.

– Ar pajėgtume užnešti jį į viršų? – pasiteiravo Gulptililis.

Didysis Juodukas neatsakė. Jis paprasčiausiai pasilenkė ir, pakišęs savo masyvias rankas po suglebusiu Piterio kūnu, pakėlė Gaisrininką nuo šaltų grindų. Atsidusęs ir sustenėjęs ėmė nešti jį laiptais į pagrindinę katilinės patalpą, tarsi jaunikis, nešantis savo nuotaką per slenkstį. Sanitaras lėtai, tolygiai nuėjo iki pagrindinių durų, įėjo į vidų, tada švelniai priklaupė ir nuleido Piterio kūną.

– Mes turime tučtuojau pakviesti pagalbos Gaisrininkui, – pasakė jis, pasisukdamas į daktarą Gulptililį.

– Aš tai suprantu, – atsiliepė medicinos direktorius. Jis jau buvo pakėlęs seno, juodo diskinio telefono, stovinčio ant stalo, ragelį ir rinko numerį.

– Apsauga? – skubiai pasakė jis, vos tik sujungtas. – Čia daktaras Gulptililis. Man reikia dar vienos greitosios, taip, teisin-

gai, dar vienos greitosios, ir tučtuojau į katilinę. Taip, tai gyvybės ar mirties klausimas. Prašom paskambinti tuoj pat, kuo greičiau.

Tada padėjo telefono ragelį.

Francis nusekė paskui Didįjį Juoduką ir dabar stovėjo šalia Mažojo Juoduko, kuris kalbėjosi su Piteriu. Vis ragino jį laikytis, sakydamas, jog atvyksta pagalba, primindamas, kad ši naktis visai netinka mirti, tik ne po visko, kas įvyko ir buvo įvykdyta. Jo tolygus, raminantis tonas Piterio veide sukėlė šypseną, prasiskverbusią pro visą jaučiamą skausmą ir šoką bei pojūtį, kad pro žaizdą šone lauk teka jo gyvybė. Tačiau Gaisrininkas nepratarė nė žodžio. Didysis Juodukas prilaikė Piterio galvą, o paskui nusivilko savo baltą sanitaro švarką, sulankstė jį ir prispaudė prie perrėžto Gaisrininko šono.

– Pagalba jau vyksta, Piteri, – pasakė daktaras Gulptililis, pasilenkdamas prie Gaisrininko, tačiau ar sužeistasis tai išgirdo, ar ne, nei jis, nei kas nors iš kitų negalėjo pasakyti.

Daktaras Gulptililis giliai įkvėpė, apsidairė, ar jie vieni, ir tada pradėjo mintyse įnirtingai svarstyti, bandydamas įvertinti žalą, kuri buvo padaryta tą naktį. Siaubinga netvarka, suprato medicinos direktorius, tai tik menkiausias įvykių apibūdinimas. Jis priešais tematė beprotišką daugybę reportažų, tyrimų, klausimų, į kuriuos tikriausiai bus labai sunku atsakyti – visa tai jo laukė. Prokurorė išvežta į vietos ligoninę be sąmonės, su baisiomis žaizdomis, apie kurias nenutylės joks traumatologas, o tai reiškė, jog per kelias valandas prie durų pasirodys policininkas. Prie daktaro kojų ant grindų kraujuodamas, vos gyvas gulėjo ypač pagarsėjęs pacientas, iš esmės dominantis daugelį žmonių, ir kuris vos už kelių valandų turėjo būti slapta išgabentas į kitą valstiją. O dar ir trečiasis pacientas, negyvas kaip akmuo, aiškiai nužudytas šio prastai pagarsėjusio paciento ir jo šizofreniko draugo.

Daktaras atpažino tą trečiąjį pacientą ir žinojo, kad yra ligoninės byla, ant kurios viršelio jo paties ranka aiškiai parašyta:

„Sunkus protinis atsilikimas. Katatonikas. Prognozė: saugomas. Reikalinga ilgalaikė globa.“

Jis dar žinojo, kad ten dar ir žyma, jog mirusysis kelis savaitgalius buvo išleistas paatostogauti, prižiūrimas senyvos mamos ir tetos.

Kuo daugiau galvojo, tuo labiau suprato, kad jo karjera kybo ant plauko, tai priklausys nuo to, ką nuveiks per kelias tolesnes minutes. Jau antrą sykį tą naktį išgirdo tolimą sirenų garsą, kuris dar paskubino jo mąstymą.

Daktaras Gulptililis šaižiai įkvėpė. Jis pažvelgė žemyn į Piterį ir ištarė:

– Tu išgyvensi, pone Gaisrininke.

Pasakė tai, nežinodamas, ar bus teisus, ar ne, tačiau žinodamas, kaip tai svarbu. Tada pažiūrėjo į brolius Mūzius.

– Mums reikia apsimesti, kad šios nakties įvykių nė nebuvo, – šaltai pasakė jis.

Abudu sanitarai susižvalgė, tada linktelėjo.

– Bus sunku padaryti taip, jog žmonės nieko nepastebėtų, – pasakė Mažasis Juodukas.

– Tada turime padaryti, kad jie pastebėtų kuo mažiau.

Mažasis Juodukas kryptelėjo galva rūsio pusėn, kur tebegulėjo Angelo kūnas.

– Šis lavonas gerokai apsunkins reikalus, – ištarė jis. Kalbėjo tyliai, sverdamas kiekvieną žodį, suprasdamas momento svarbą. – Tasai žmogus ir buvo žudikas.

Daktaras Gulptililis papurtė galvą, kalbėdamas visai panašiai kaip mokytojas su mokiniais klasėje, pabrėždamas kai kuriuos žodžius.

– Nėra jokių tikrų *įrodymų*. Mes iš tiesų težinome, kad anksčiau šią naktį jis bandė užpulti panelę Džons. Dėl kokių priežasčių, mums nežinoma. Svarbiausia, jog tai, ką jis nuveikė kai kuriais atvejais kitose vietose, na, tai lieka paslaptis. Šiuo metu su mumis tai neturi jokio ryšio. Deja, ne paslaptis yra tai, jog šis

pacientas buvo persekiojamas ir paskui pats nužudytas kitų dviejų pacientų. Gali būti, kad jų veiksmai bus pateisinti...

Jis sudvejojo, tarsi laukdamas, kad Mažasis Juodukas pabaigtų jo sakinį. Tačiau mažesnysis brolis to nepadarė, taigi daktaras Gulptililis buvo priverstas užbaigti pats.

– ...bet greičiausiai taip nebus. Kad ir kaip įvyktų, vis tiek bus suimtųjų. Antraščių laikraštyje. Galbūt netgi teisinė apklausa. Žinoma, labai tikėtinas ir teisminis tyrimas, kuris atkreips valstybės dėmesį. Galimi kriminaliniai kaltinimai. Kurį laiką niekas nebebus, kaip buvę...

Daktaras Gulptililis padarė pauzę, stebėdamas abiejų brolių veidų išraiškas.

– Gali būti ir taip, – tyliai pridūrė jis, – kad ne vien tik ponas Petrelis ir Gaisrininkas susidurs su kaltinimais. Žmonės, kurie prisidėjo prie šios nesėkmingos nakties įvykių, gali netekti darbo...

Jis vėl luktelėjo, įdėmiai vertindamas, kokį įspūdį abiem sanitarams padarė jo žodžiai.

– Mes nieko blogo nepadarėme, – pasakė Didysis Juodukas. – Nepadarė ir Francis su Piteriu.

– Žinoma, – skubiai pasakė daktaras Gulptililis, linkčiodamas galvą pirmyn atgal. – Moraliai, be abejonės. Etiškai? Nieko blogo. Tačiau teisiniu požiūriu? Mano požiūriu, kuris yra teigiamas, visi elgėsi deramai. Aš tai regiu. Tačiau kiti, ak, tie tyrėjai iš kitur, nesu tikras, kaip jie žvelgs į šiuos ganėtinai baisius įvykius.

Jie visi nutilo, tada daktaras Gulptililis vėl skubiai prakalbo:

– Aš įsitikinęs, kad privalome mąstyti kūrybingai. Ir kiek galima greičiau. Mums reikia, – pakartojo jis, – *kad šios nakties įvykių pėdsakų liktų kuo mažiau,* – sakydamas tai, jis mostelėjo rūsio pusėn.

Mažasis Juodukas ir jo brolis matė tai. Be žodžių abudu broliai, rodėsi, suvokė, ko iš jų prašoma. Abu linktelėjo.

– Tačiau, jeigu tasai žmogus nebūtų miręs, – ištarė Mažasis Juodukas, – tai niekas nė nepažvelgtų į Paukštelį ar Gaisrininką. Arba į mus, tiesą sakant.

– Teisingai, – šaltai pasakė daktaras Gulptililis, – manau, kad visiškai vienas kitą supratome.

Mažasis Juodukas, atrodė, įtemptai susimąstė. Tada pasisuko į savo brolį ir Francį ir pasakė:

– Eime su manimi. Mums dar reikia atlikti šiek tiek darbelio.

Jis nusivedė juos atgal į rūsį, vieną sykį atsisukdamas į daktarą Gulptililį, kuris dabar palinko prie Piterio ir stabdė iš žaizdos pulsuojantį kraują Didžiojo Juoduko švarku.

– Turėtumėt paskambinti, – pasakė Mažasis Juodukas.

Medicinos direktorius linktelėjo.

– Paskubėkite, – pasakė jis.

Tada, Franciui stebint, jis trumpai pasitraukė nuo Piterio šono ir grįžo prie rašomojo stalo, kur pakėlė telefono ragelį ir surinko numerį. Po sekundės ar dviejų jis giliai įkvėpė ir ištarė:

– Taip. Policija? Čia daktaras Gulptililis iš Valstybinės Vakarų ligoninės. Privalau pranešti, kad iš ligoninės teritorijos pabėgo vienas mūsų pavojingiausių pacientų. Taip, jis greičiausiai ginkluotas. Taip, galiu jums pranešti jo vardą ir apibūdinti išorę...

Jis žvilgtelėjo į Francį ir mostelėjo ranka, lyg ragindamas jį paskubėti. Lauke, tolumoje, greitosios ir apsauginių keliami garsai vis artėjo.

Lietus purškė Franciui į veidą, rodos, abejingas viskam, kas nutiko. O galbūt, pamanė Francis, pasiryžęs nuplauti praėjusias valandas. Paukštelis nežinojo. Pašėlęs vėjas lankstė netoliese augantį medį pirmyn atgal, lyg būtų sukrėstas procesijos, vidury nakties žygiuojančios pro šalį.

Priekyje ėjo Didysis Juodukas, persimetęs per petį Angelo kūną lyg beformį, tamsų pakulų maišą. Tiesiai už jo naktyje skubinosi Mažasis Juodukas, rankose nešdamas du kastuvus ir kir-

tiklį. Francis keliavo užpakalyje, paskubėdamas, kai Mažasis Juodukas paragindavo. Būdamas už jų, Francis girdėjo, kaip priešais katilinę atvyksta greitoji, ir ant tolimos sienos matė jos mirkčiojančių raudonų švyturėlių atšvaitus. Taip pat atvažiavo ir juodas apsaugos automobilis, o jo žibintai tamsiame vidurnakčio pasaulyje išskobė baltą šviesos arką. Tačiau jų trijulė nepakliuvo į regėjimo lauką ir manevravo per tamsą toliau, pasinaudodama silpnais šviesos atšvaitais, kad geriau rastų kelią į gilų ligoninės teritorijos kampą.

– Būkit tyliai... – pasakė Mažasis Juodukas, nors tai buvo bereikalingas perspėjimas.

Francis pažvelgė viršun, į naktinį dangų virš galvos, ir pamanė, kad įžiūri tirštas juodmedžio spalvos gijas, tarsi nežinomo dailininko ranka būtų nusprendusi, jog naktis dar nepakankamai tamsi, ir pabandžiusi pridėti dar gilesnės juodumos potėpių.

Kai Francis nukreipė žvilgsnį atgal į žemę, iššyk pamatė, kur jie visi traukia. Netoliese buvo sodas, kur jis šalia Kleo sodino gėles. Dabar ir vėl buvo prie jos šono. Nusekė paskui brolius Mūzius pro suklypusią vielinę tvorą į mažąsias kapines, kur Didysis Juodukas niurgztelėjęs numetė Angelo kūną ant žemės. Kūnas dunkstelėjo, ir Francis pamanė, kad turėtų pasišlykštėti tuo garsu, tačiau, savo paties nuostabai, taip nebuvo. Jis pažvelgė į negyvėlį ir pagalvojo, jog galbūt praėjo pro jį koridoriuje, valgomajame, lauko takelyje ar dienos kambaryje kokį šimtą kartų, kai tasai dar buvo gyvas, ir nesuprato, kas jis per vienas, iki šios nakties. O tada, pats sau prieštaraudamas, papurtė galvą ir pagalvojo: netiesa, jeigu jis bent sykį būtų pažvelgęs Angelui tiesiai į akis, tai tikrai būtų supratęs, ką suprato tik šią naktį.

Didysis Juodukas čiupo vieną iš kastuvų ir žengė prie nedidelio neseniai supilto žemės kauburėlio, žyminčio vietą, kur prieš dieną Kleo atgulė amžino poilsio. Francis irgi priėjo artyn, paėmė kirtiklį ir, netardamas nė žodžio, pakėlė jį virš galvos ir kaptelėjo į drėgną žemę. Jis truputį nustebo, kaip lengvai jiems se-

kėsi nukasti minkštą dirvą nuo Kleo kapo. Tarsi ši būtų laukusi jų atvykimo šią naktį, pamanė Paukštelis.

Už jų ten, kur jau nebežiūrėjo, felčeriai antrą sykį per paskutines kelias valandas už gyvybę kovojo iš visų jėgų. Neilgai trukus visa jų trijulė išgirdo skubų užsivedančio greitosios pagalbos automobilio garsą, o paskui – kaip jis lekia per ligoninės teritoriją, skubėdamas į artimiausią ligoninės priimamąjį lygiai taip pat kaip ir anksčiau, galvotrūkčiais, tuo pačiu nelygiu keliu.

Kai sirenos nutilo, jie pasiliko tiktai su dusliu kastuvų ir kirtiklio, kuriais tartum puolė drėgną žemę, garsu. Lietus nesiliovė, permerkė juos kiaurai, tačiau Franciui nebuvo nepatogu ir netgi nejuto šalčio užuominos. Jautė, kaip ant delno prisitrina pūslė, tačiau nekreipė į ją dėmesio ir užsimojo kirtikliu virš galvos dar, dar kartą, jausdamas, kaip tas sminga į žemę. Paukštelis nukeliavo kažkur toli už išsekimo ribų, į vietą, kur valdė mintis apie tai, ką jis bandė nuveikti naktį. Čia jis suprato, kad ir kokias galimybes turėjo visi tą naktį, jos atguls ilsėtis po žeme.

Francis nežinojo, ar žemėje iškasti šešių pėdų gylio duobę truko valandą, ar ilgiau, kol galų gale pasimatė pigaus karsto, kuriame buvo Kleo kūnas, dulsvas plienas. Minutėlę ar dvi lietaus lašeliai būgnijo į dangtį, ir Francis keistai tikėjosi, kad triukšmas nesutrukdys karalienės miegui.

Tada papurtė galvą ir pamanė: „Jai tai patiktų. Kiekviena karalienė nusipelno vergo pomirtiniam gyvenimui“.

Didysis Juodukas tylėdamas numetė kastuvą. Pažvelgė į savo brolį, tuomet Mažasis Juodukas prisidėjo, ir jie abu sučiupo Angelo kūną už rankų ir kojų. Truputį klupdami, slysčiodami drėgname purve, abudu sanitarai priėjo prie kapo krašto, o tada pasiūbavę numetė Angelo kūną ant karsto. Jis dusliai dunkstelėjo. Didysis Juodukas pažvelgė į Francį, kuris svyruodamas stovėjo ant duobės pakraščio, ir šį kartą sanitaras pratarė:

– Nėra reikalo melstis už šį žmogų, nes pasaulyje nėra tokios maldos, kuri bent kiek jam padėtų ten, į kur jis keliauja.

Francis buvo įsitikinęs, jog tai tiesa. Tada, nė kiek nesuabejoję, visi trys pasiėmė savo kastuvus, kirtiklį ir skubiai pradėjo užkasinėti kapą, o tolimame horizonte kaip tik nušvito pirmoji nedrąsi aušros šviesa.

Štai tuomet ir buvo viskas.

Aš susiriečiau į kamuoliuką prie pat sienos.

Drebėjau stengdamasis nuraminti aplink mane siaučiantį chaosą. Iš tam tikros vietos už galybės mylių girdėjau šauksmus ir smarkų beldimą, tarsi visos mano baimės ir dvejonės, kiekvienas kaltės lašas, kuriuos nuslėpiau per visus šiuos metus, būtų daužęsi į mano duris, grasindami išlaužti vyrius ir įsiveržti vidun. Žinojau, kad esu skolingas Angelui mirtį ir jis atėjo atsiimti skolos. Pasakojimas buvo užbaigtas, ir aš tikėjau, jog neturiu teisės gyventi ilgiau. Užsimerkiau girdėdamas garsius balsus bei nekantrius šūksnius, besipilančius ant manęs, ir, kiekvieną sekundę tikėdamasis pajusti jo prisilietimo šaltį, laukiau, kol atkeršys. Susigūžiau į kaip galėdamas mažesnį ir nežymesnį ryšulėlį ir išgirdau žingsnius, pašėlusiai skubančius manęs link. Ramiai, liūdnai laukiau mirties.

TREČIA DALIS

Matinis baltumas, lygus lateksas

Trisdešimt šeštas skyrius

– Labas, Franci.

Aš pašnairavau į pažįstamo garso pusę.

– Labas, Piteri, – atsakiau. – Kur aš?

– Vėl ligoninėje, – atsakė jis šypsodamas, o jo akyse vėl žybčiojo velniukai.

Aš turbūt atrodžiau išsigandęs, nes jis pakėlė plaštaką.

– Ne *mūsų* ligoninėje, žinoma. Tą uždarė amžiams. Tu naujoje. Gerokai malonesnėje negu senoji Valstybinė Vakarų. Apsižvalgyk, Paukšteli. Manau, kad pamatysi, jog patogumai šiais laikais kur kas pagerėję.

Aš lėtai pasukau galvą pirma į dešinę, paskui į kairę. Gulėjau ant tvirtos lovos ir oda jaučiau naujas švarias paklodes. Intraveniniu kateteriu buvo lašinamas kažkoks mišinys į mano rankoje įsmeigtą adatą, o aš pats buvau aprengtas blyškiai žalia ligoninės pižama. Ant priešais mano lovą esančios sienos kabojo didelis ir spalvingas paveikslas, vaizduojantis baltą burlaivį, ryžtingai genamą vėjo per spindinčius įlankos vandenis gražią vasaros dieną. Ant sieninio laikiklio kabojo tylus televizorius. Dar savo trumpos apžvalgos metu pamačiau, jog kambarys turėjo langą, pro kurį matėsi nedidelis, bet mielas vaizdas: matinis žydras dangus su keliais lengvais, aukštai plaukiančiais debesėliais, kurie man

atrodė keistai atkartoti kaip tame paveiksle vaizduojamoje popietėje.

– Matai? – pasakė Piteris, lengvai mostelėdamas. – Visai neblogai.

– Taip, – pripažinau aš. – Neblogai.

Nužvelgiau Gaisrininką. Jis buvo prisėdęs ant mano lovos krašto, prie kojūgalio. Tyrinėjau jį akimis nuo galvos iki kojų. Jis buvo kitoks, negu mačiau jį paskutinį kartą savo bute, kai nuo jo kaulų karojo mėsa, veidas buvo kruvinas, o purvas temdė jo šypseną. Dabar jis dėvėjo mėlyną kombinezoną, kurį prisiminiau iš pačios pirmos dienos, kai susitikome prie Gulptililio kabineto, ir tą pačią „Boston Red Sox“ kepuraitę, nusmauktą ant pakaušio.

– Ar aš miręs? – pasiteiravau jo.

Jis papurtė galvą, jo veide klaidžiojo maža šypsenėlė.

– Ne, – pasakė jis, – tu nemiręs. Tik aš.

Jutau, kaip mano krūtinėje kyla sielvartas, gerklėje užspaudžiantis žodžius, kuriuos norėjau ištarti.

– Žinau, – pasakiau, – aš prisimenu.

Piteris vėl nusišypsojo.

– Tai buvo ne Angelo dėka, juk žinai. Ar aš kada nors turėjau progą tau padėkoti, Paukšteli? Jis tikrai būtų mane ten rūsyje nužudęs, jeigu ne tu. Būčiau numiręs, jeigu nebūtum manęs ištempęs iš ten ir pakvietęs brolių Mūzių į pagalbą. Tu mane tikrai išgelbėjai, Franci, ir aš esu labai dėkingas, net jeigu niekada neturėjau galimybės tau to pasakyti.

Piteris atsiduso, ir į jo žodžius įšliaužė šiek tiek liūdesio.

– Mes turėjome tada paklausyti tavęs, tačiau to nepadarėme, ir mums tai brangiai atsiėjo. Tu buvai vienintelis, kuris žinojo, kur ieškoti ir ko ieškoti. Tačiau mes nekreipėme dėmesio, ar ne? – kalbėdamas jis gūžtelėjo pečiais.

– Ar skaudėjo? – paklausiau.

– Kas? Nepaklausyti tavęs?

– Ne, – pamosavau ranka ore, – žinai, ką turiu galvoje.

Piteris trumpai nusijuokė.

– Mirti? Maniau, kad skaudės, bet, tiesą sakant, nelabai. Na, bent jau ne taip labai, kaip galvojau.

– Prieš kelerius metus mačiau tavo nuotrauką laikraštyje, kai tai nutiko. Ten buvo tavo nuotrauka, nors vardas po ja kitas. Ten buvo parašyta, jog buvai Montanoje. Juk ten buvai tu, taip?

– Žinoma. Naujas vardas. Naujas gyvenimas. Tačiau vis tos pačios senos problemos.

– Kas nutiko?

– Tai buvo kvaila, iš tiesų. Gaisras netgi nebuvo didelis, ir jį gesino tiktai kelios komandos, beveik bet kaip; mes visi manėme, kad suvystysim jį tučtuojau. Visą rytą kasėme griovius ugniai sulaikyti, ir spėju, kad jau po kelių minučių būtume paskelbę, jog ugnis sutvardyta, bei visus atšaukę, kai vėjas pasikeitė. Pasikeitė smarkiai, ir įpūtė kažką baisaus. Liepiau komandai bėgti prie apkasų. Ugnį, įpučiamą vis smarkiau, girdėjome tiesiai už savęs. Ji maurojo beveik taip, tarsi tave vytųsi didžiulis nuo bėgių nuriedėjęs traukinys. Visi paspruko, išskyrus mane. Aš irgi būčiau paspukęs, jeigu vienas iš vaikinų nebūtų pargriuvęs ir aš nebūčiau grįžęs prie jo. Taigi mes ten buvome, teturėdami vieną uždangą nuo ugnies. Leidau jam pašliaužti po ja, kur turėjo šansą išgyventi, o aš bandžiau išsigelbėti bėgdamas, nors ir žinojau, kad nepabėgsiu. Liepsnos pričiupo mane per kelias pėdas nuo apsauginio griovio. Manyčiau, nepasisekė, tačiau viskas atrodė lyg keistai derėtų, Paukšteli. Bent jau laikraščiai pavadino mane herojumi, nors ir nesijaučiau labai herojiškai. Tiesiog įvyko tai, ko daugmaž ir tikėjausi ir ko, spėju, tikriausiai nusipelniau. Tarsi galų gale būtų atkurta pusiausvyra.

– Juk galėjai išsigelbėti, – pasakiau.

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Išsigelbėjau kitais kartais. Ir buvau išgelbėtas, ypač tavęs. O jeigu nebūtum manęs išgelbėjęs, tai aš nebūčiau išgelbėjęs jo. Taigi viskas buvo taip, kaip reikėjo, daugiau ar mažiau.

– Bet aš pasiilgstu tavęs, – ištariau.

Piteris Gaisrininkas nusišypsojo.

– Žinoma. Tačiau tau manęs nebereikia. Tiesą sakant, Franci, niekada ir nereikėjo. Net ir tą pirmą dieną, kai susitikome, tačiau tu tada to neįžvelgei. Galbūt įžvelgsi dabar.

Aš dėl to nebuvau tikras, tačiau nieko nesakiau, kol neprisiminiau, kodėl patekau į ligoninę.

– O kaip Angelas? Jis sugrįš.

Piteris papurtė galvą ir nuleido balsą, tarsi pridėdamas svorio savo žodžiams:

– Ne, Paukšteli. Jis turėjo progą nudėti mus tada, prieš dvidešimt metų, o tu nugalėjai jį. Paskui nugalėjai dar kartą, praėjus daugeliui laiko. Jo nebėra, ir tai tik į gera. Jis daugiau netrukdys nei tau, nei kam nors kitam ir pasirodys nebent kai kurių žmonių bloguose prisiminimuose, kur jam ir vieta. Ten jis ir pasiliks. Tai, žinoma, nėra idealu ar labai švaru bei gražu. Tačiau taip jau yra. Visa, kas vyksta, palieka savo žymę, bet mes gyvename toliau. Tačiau tu būsi laisvas. Pažadu.

Nežinojau, ar tuo tikėti.

– Vėl liksiu vienas... – pasiskundžiau.

Piteris garsiai nusijuokė. Tai buvo nuoširdus, nepagražintas, nesuvaržytas juokas.

– Paukšteli, Paukšteli, Paukšteli... – tarė jis, linguodamas galvą sulig kiekvienu žodžiu. – Tu niekada nebuvai vienas.

Aš ištiesiau ranką, norėdamas jį paliesti, tarsi tam, kad įsitikinčiau, jog sako tiesą, bet Piteris Gaisrininkas išgaravo, pranyko nuo ligoninės lovos krašto, o aš lėtai nuslydau atgal į kietą miegą be sapnų.

Nė viena seselė šioje ligoninėje neturėjo pravardės, tą greitai supratau. Jos buvo malonios, stropios, tačiau dalykiškos. Patikrindavo mano lašinę, o kai tą ištraukdavo, prižiūrėdavo man rūpestingai duodamų vaistų dozes, pažymėdamos viską lentelėje,

kuri kabėdavo ant sienos prie durų. Man kilo įspūdis, kad šioje ligoninėje vaistų nenuslėpsi, taigi pareigingai prarydavau visa, ką tik man duodavo. Dažnokai jos su manimi kalbėdavosi apie šį ar tą, apie orą už lango ar apie tai, kaip miegojau naktį. Kiekvienas jų užduotas klausimas rodėsi kažkokio didesnio plano dalis, o tai vis grąžino mane prie pažįstamo lygmens. Pavyzdžiui, jos niekada nepaklausdavo manęs, ar labiau mėgstu žalią želė, ar raudoną, taip pat ar nenorėčiau kvietinių sausainiukų ir sulčių prieš miegą, ar man labiau patiko viena ar kita televizijos programa. Ne, jos norėdavo sužinoti būtent tai, ar man nedžiūsta gerklė, ar nevemiu ir neviduriuoju, ar nedreba rankos, o visų svarbiausia, ar nemačiau ir negirdėjau nieko, ko iš tiesų tikriausiai čia nėra?

Aš nepasakiau joms apie Piterio vizitą. Tai buvo ne tas dalykas, apie kurį jos būtų norėjusios išgirsti. Piteris daugiau nebesugrįžo.

Kartą per dieną ateidavo palatos ordinatorius, ir mes su juo trumpai šnektelėdavome apie įprastus dalykus. Tačiau tai nebūdavo tikri pokalbiai, lyg tarp dviejų draugų ar tarp dviejų nepažįstamųjų, susitikusių pirmą kartą – su malonybėmis ir pasisveikinimais. Tie pokalbiai priklausė kitam lygmeniui, tokiam, kuriuo mane matavo ir vertino. Ordinatorius buvo lyg siuvėjas, besiuvantis man naują eilutę, kuria apsitaisiusį išleistų į platųjį pasaulį – tik tai buvo apdarai, kuriuos dėvėjau savo viduje, o ne ant kūno.

Vieną dieną užsuko ponas Kleinas, man paskirtas socialinis darbuotojas. Pasakė, kad man labai pasisekė.

Kitą dieną užsuko mano seserys. Pasakė, kad man labai pasisekė.

Dar jos truputį paverkė ir teigė, jog tėvai irgi norėjo apsilankyti, tačiau jie jau per seni ir per daug paliegę, tuo aš netikėjau, tačiau apsimečiau, kad tikiu. Iš tiesų man tai vis tiek nerūpėjo, nė trupučio, ir tai jas, rodos, pralinksmino.

Vieną rytą po to, kai prarijau kasdienę piliulių dozę, seselė pažiūrėjo į mane ir nusišypsojo. Ji pasakė, jog man reikėtų apsikirpti, o tada pranešė, kad keliausiu namo.

– Pone Petreli, šiandien svarbi diena, – tarė ji, – jus išrašys.

– Gerai, – pasakiau.

– Iš pradžių pas jus užsuks keli lankytojai, – ištarė ji.

– Mano seserys?

Ji pasilenkė taip arti, kad galėjau užuosti svaigią jos iškrakmolyto balto apdaro ir ištrinktų plaukų švarą.

– Ne, – ištarė ji, vos garsiau nei sušnibždėdama, – svarbių lankytojų. Net neįsivaizduojate, kiek žmonių šiame aukšte jumis domėjosi. Jūs esate didžiausia šios ligoninės paslaptis. Įsakymai iš labai aukštai, kad būtinai gautumėte geriausią palatą. Geriausią gydymą. Viską sutvarkė kažkokie paslaptingi žmonės, kurių niekas nepažįsta. O štai šiandien keletas svarbių asmenų atvažiuoja dideliu juodu limuzinu nuvežti jūsų namo. Turbūt esate svarbus žmogus, pone Petreli. Įžymybė. Na, bent jau taip čia galvoja aplinkiniai.

– Ne, – pasakiau, – aš niekuo nesu ypatingas.

Ji nusijuokė ir papurtė galvą.

– Jūs pernelyg kuklinatės.

Už jos atsidarė durys ir galvą kyštelėjo reziduojantis psichiatras.

– Ak, pone Petreli, – tarė jis, – pas jus lankytojai.

Aš pažvelgiau į durų pusę ir už jų išgirdau pažįstamą balsą:

– Paukšteli? Ką ten veiki?

Paskui dar vieną:

– Paukšteli, keli kam nors rūpesčių?

Psichiatras žengė į šalį, o į palatą įėjo Didysis ir Mažasis Juodukas.

Jei tiksliau, tai Didysis Juodukas buvo net dar didesnis. Jo neaprėpiamas juosmuo, rodos, lyg didžiulis vandenynas įtekėjo į statinės apimties krūtinę, stambias rankas ir plieno bokštus

primenančias kojas. Jis vilkėjo trijų dalių mėlyną kostiumą siauručiais dryželiais, kuris mano neįgudusiai akiai atrodė labai brangus. Jo brolis buvo taip pat prabangiai apsitaisęs, su odiniais batais, kuriuose atsispindėjo virš galvų kabančių lempų šviesa. Abiejų vyrų plaukai buvo šiek tiek pražilę, o Mažajam Juodukui ant nosies galiuko tupėjo akiniai auksiniais rėmeliais, teikdami jam išvaizdą, šiek tiek panašią į profesoriaus. Man atrodė, kad jie į šalį padėjo savo jaunystę, pakeisdami ją svarba ir valdžia.

– Sveiki, pone Mūzi ir pone Mūzi, – pasakiau.

Abudu broliai priėjo tiesiai prie lovos. Didysis Juodukas ištiesė savo galingą ranką ir patapšnojo man per petį.

– Jautiesi geriau, Paukšteli? – pasiteiravo jis.

Gūžtelėjau pečiais. Tada supratau, kad tai turbūt ne pats geriausias įspūdis, kokį galėčiau sukelti, taigi pridūriau:

– Na, ne per daug žaviuosi visais tais vaistais, tačiau tikrai manau, kad man daug geriau.

– Privertei mus pasijaudinti, – pasakė Mažasis Juodukas, – iš tiesų tai netgi labai išgąsdinai.

– Kai radome tave, – tyliai kalbėjo Didysis Juodukas, – mes nebuvome tikri, ar išsikapstysi. Buvai tikrai nuklydęs kažkur toli, Paukšteli. Kalbėjaisi su žmonėmis, kurių ten nebuvo, mėtei daiktus, kovojai, šaukei. Visko bijojai.

– Man buvo sunkios dienos.

Mažasis Juodukas linktelėjo galvą.

– Mums visiems teko išgyventi sunkių laikų. Tu mus labai išgąsdinai.

– Aš nežinojau, kad tai jūs atėjote pas mane, – pasakiau.

Didysis Juodukas nusijuokė ir pažvelgė į savo brolį.

– Na, tokius dalykus šiaip jau nebedažnai darome. Ne taip, kaip senais laikais, kai dar buvome vaikinukai, dirbantys anoje ligoninėje ir darantys tai, ko tik panorėdavo senis Gerk piliulė. Daugiau nebe. Tačiau mums paskambino ir mes tučtuojau atskubėjome. Labai džiaugiamės, kad suspėjome, kol tu, na...

– Nenusižudžiau?

Didysis Juodukas nusišypsojo:

– Na, jei jau nori šitaip tiesiai sakyti, Paukšteli, tai būtent taip.

Aš truputį atsilošiau į pagalves ir pažvelgiau į abudu vyrus.

– Iš kur jūs žinojote... – pradėjau.

Mažasis Juodukas palingavo galvą.

– Na, mes jau kurį laiką vis užmetame į tave akį, Paukšteli. Gauname reguliarias ataskaitas iš pono Kleino, iš Sveikatos centro apie tavo pažangą. Daug skambučių iš Santjagų šeimos, gyvenančios priešais tave. Jie padėjo mums tave stebėti. Vietos policija, kai kurie vietiniai verslininkai – visi pasisiūlė padėti, nepaleido Paukštelio iš akių metai po metų. Aš stebiuosi, kad tu šito nežinojai.

Aš papurčiau galvą.

– Net neįsivaizdavau. O kaip jūs suorganizavote...

– Daugybė žmogelių yra man ir mano broliui nemažai skolingi, Paukšteli. O dar daugiau žmogelių su malonumu padarys paslaugą ar dvi apygardos šerifui, – jis linktelėjo į Didįjį Juoduką, – ar miesto tarybos nariui...

Jis stabtelėjo, o paskui pridūrė:

– Ar federalinei teisėjai, kuri kuo nuoširdžiausiai domisi, kaip gyvena žmogus, prieš daugelį metų vieną tikrai baisią naktį padėjęs išgelbėti jos gyvybę.

Anksčiau niekada nebuvau važiavęs limuzinu, o ypač tokiu, kokį vairuoja uniformuotas policininkas. Didysis Juodukas man parodė, kaip padaryti, kad nusileistų ir pakiltų langų stiklai, dar parodė, kur telefonas, ir pasiteiravo, ar nenorėčiau kam nors paskambinti – aišku, mokesčių mokėtojų sąskaita – tai man būtų patikę, tačiau negalėjau prisiminti jokio žmogaus, su kuriuo norėčiau pasikalbėti. Mažasis Juodukas nurodė vairuotojui, kaip nuvažiuoti iki mano gatvės, ir laikė mėlyną vilnonį maišelį, kur buvo du švarių drabužių komplektai, kuriuos man davė seserys.

Kai įsukome į siaurą kiemelį prie mano namo, pamačiau ten stovintį dar vieną oficialiai atrodantį automobilį. Juodu kostiumu apsivilkęs vairuotojas stovėjo prie durų, laukdamas mūsų. Atrodo, jis pažinojo brolius Mūzius, nes, kai išlipome iš limuzino, jis paprasčiausiai parodė viršun į mano buto langą ir pasakė:

– Ji laukia viršuje.

Aš pirmas užkopiau iki trečiojo aukšto.

Durys, kurias buvo išlaužę broliai Mūziai ir greitosios pagalbos personalas, dabar buvo pataisytos, tačiau plačiai praviros. Vos įžengęs į savo butą, pamačiau, jog šis iškuoptas, sutvarkytas ir suremontuotas. Užuodžiau dažų kvapą ir pastebėjau, kad virtuvės įranga nauja. Tada pakėliau akis ir išvydau savo kambarėlio viduryje stovinčią Liusi.

Ji buvo truputį palinkusi į kairę, rėmėsi sidabro spalvos aliuminio lazda. Jos plaukai žvilgėjo. Buvo juodi ir tankūs, nors pakraštėliais truputį pražilę, tarsi tam, jog šiek tiek parodytų, kad ji irgi sulaukė garbingesnio amžiaus, kaip ir broliai Mūziai. Per praėjusius metus randas ant jos veido dar labiau išbluko, tačiau jos žalios akys ir grožis vis dar taip pat gniaužė kvapą kaip ir tą dieną, kai pirmą kartą ją pamačiau. Ji nusišypsojo, kai priėjau arčiau, ir ištiesė ranką.

– Ak, Franci, – ištarė ji, – tu mus taip išgąsdinai. Tiek daug laiko praėjo, o dabar gera vėl tave matyti.

– Sveika, Liusi, – pasakiau, – aš dažnai apie tave pagalvodavau.

– Aš apie tave taip pat, Paukšteli.

Minutėlę likau sustingęs vietoje, tarsi įšalęs – kaip ir tada, kai pirmą sykį susitikome. Visada sunku kalbėti, mąstyti ar kvėpuoti tokiais momentais, ypač tada, kai aplink šurmuliuoja tiek daug prisiminimų, už kiekvieno žodžio, kiekvieno žvilgsnio ir kiekvieno prisilietimo.

Man atrodė, kad turiu tiek daug ko jos paklausti, tačiau tik tiek pasakiau:

– Liusi, kodėl neišgelbėjai Piterio?

Ji liūdnai nusišypsojo ir papurtė galvą.

– Būčiau norėjusi tai sugebėti, – tarė ji, – bet Piteris privalėjo gelbėtis pats. Aš negalėjau jo išgelbėti. Kaip ir niekas kitas. Tik jis pats.

Ji atsiduso, o aš pažvelgiau pro ją ir pamačiau, jog siena, kur buvo surašyti mano žodžiai, liko nepaliesta. Rašto eilutės vingiavo aukštyn žemyn, piešiniai išsikišo – ten buvo visa istorija, kaip ir tą naktį, kai Angelas galop atėjo pas mane, tačiau aš ištrūkau iš jo glėbio. Liusi akimis sekė mano žvilgsnį ir pusiau pasisuko į sieną.

– Tikrai pasistengei, Paukšteli, – tarė ji.

– Viską perskaitei?

– Taip. Mes visi perskaitėme.

Nutylėjau, nes nežinojau, ką sakyti.

– Supranti, kai kuriems žmonėms gali pakenkti tai, ką tu aprašei, – pasakė ji.

– Pakenkti?

– Reputacijai. Karjerai. Tokiems dalykams.

– Tai pavojinga?

– Gali būti. Visada sunku nuspėti.

– Tai ką man daryti? – paklausiau.

Liusi vėl nusišypsojo.

– Negaliu į tai už tave atsakyti, Paukšteli. Tačiau turiu tau kelias dovanas, kurios galėtų padėti tau apsispręsti.

– Dovanų?

– Turbūt, neradus geresnio žodžio, teks jas taip pavadinti.

Ji mostelėjo ranka į paprasčiausią rudo kartono dėžę, kuri buvo padėta prie sienos. Aš priėjau prie dėžės, ranką kyštelėjau vidun ir ištraukiau kelis daiktus.

Pirmiausia išėmiau pakuotę didelių geltonų bloknotų užrašams. Paskui – dėžutę antrojo numerio pieštukų su trintukais. Tada buvo dvi skardinės matinio baltumo lateksinių dažų sienoms, volelis, padėklas ir didelis, kietas teptukas.

– Matai, Paukšteli... – atsargiai ištarė Liusi, apmąstydama savo žodžius su teisėjos preciziškumu ir kruopštumu, – beveik bet kas gali čia užeiti ir perskaityti žodžius, kuriuos užrašei ant sienos. Jie gali juos įvairiai interpretuoti arba susidomėti, kiekgi kūnų *iš tiesų* yra palaidota senosios valstybinės ligoninės kapinėse ir kaip tie kūnai ten atsirado.

Aš linktelėjau.

– Tačiau, kita vertus, Franci, tai tavo istorija ir tu turi teisę ją papasakoti. Taigi tam ir skirti bloknotai, kuriuose žodžiai išlieka šiek tiek ilgiau ir turi kur kas daugiau privatumo, negu išbraižyti ant sienos. Pastarieji jau pradeda blukti, ir gana greitai jie turbūt bus nebeįskaitomi.

Supratau, kad ji sako tiesą.

Liusi nusišypsojo ir prasižiojo, tarsi dar ketindama kažką pridurti, tačiau susilaikė. Ji tik pasilenkė priekin ir pabučiavo mane į skruostą.

– Smagu buvo vėl tave pamatyti, Paukšteli, – pasakė ji, – nuo šiol labiau savimi rūpinkis.

Tada, sunkiai remdamasi į lazdą, vilkdama sužalotą koją sulig kiekvienu žingsniu, tarsi anos nakties prisiminimą, Liusi lėtai iššlubčiojo iš kambario. Didysis Juodukas ir Mažasis Juodukas minutėlę lydėjo ją žvilgsniu. Po to irgi, netardami nė žodžio, po vieną paspaudė man ranką ir nusekė Liusi iš paskos.

Kai durys užsidarė, aš atsisukau į sieną. Mano akys perbėgo per žodžius, ir skaitydamas aš atsargiai išvyniojau pieštukus ir popieriaus bloknotus. Nesudvejojęs nė kelių sekundžių, aš greitai nurašiau nuo pat viršaus:

Apsiašarojęs Francis Ksaveras Petrelis į Valstybinę Vakarų ligoninę atvyko greitosios pagalbos automobilio gale. Lijo, greitai temo. Jo rankos ir kojos buvo surakintos. Jam buvo dvidešimt vieni ir jis dar niekada nebuvo taip išsigandęs per visą savo trumpą ir nuobodų gyvenimą...

Dažymas, pamaniau, gali kokią dienelę palūkėti.

Katzenbach, John
Ka598 Pamišelio istorija : romanas / John Katzenbach ; iš anglų kalbos verte Ieva Pukelytė. – Vilnius : Tyto alba, 2006. – 605, [3] p.

ISBN 9986-16-489-3

Prieš dvidešimt metų Francis Petrelis į psichiatrijos ligoninę pateko ne savo valia. Ligoninė po kurio laiko buvo uždaryta dėl keleto paslaptingų žmogžudysčių, o balsai, nuolat aidintys Francio galvoje, neduoda jam ramybės iki šiol. Prisimindamas traumavusius ir vis dar tebegąsdinančius įvykius, Francis ima pieštuką ir ant savo kambario sienų pradeda aprašinėti šiurpią ligoninėje nutikusią dramą. Ligoniai, gydytojas, įsitikinęs savo teisumu, sukrečianti psichiatrijos ligoninės kasdienybė, prokurorė, siekianti rasti žudiką, kurio buvimu niekas netiki – visa tai kuria sceną, kurioje vyksta įtampos kupinas ir šiurpą keliantis trilerio veiksmas.

UDK 820(73)-3

JOHN KATZENBACH

PAMIŠĖLIO ISTORIJA

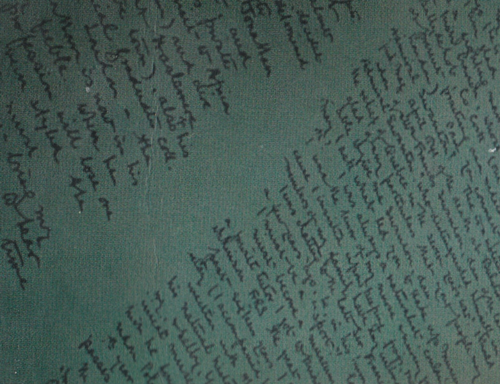
Romanas

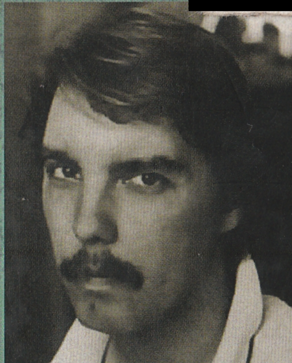
Iš anglų kalbos vertė *Ieva Pukelytė*

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

SL 1686. 2006 09 06. 25,66 apsk. l. l. Užsakymas 840
Išleido „Tyto alba", J. Jasinskio g. 10, LT-01112 Vilnius, tel. 2497453, info@tytoalba.lt
Spausdino UAB „Vilniaus spauda", Viršuliškių skg. 80, LT-05131 Vilnius

[redacted]





Vienas atsiminimas atrodo esąs tvirtas kaip akmuo, o jau kitas toks nerealus, lyg migla virš upės. Tai yra viena pagrindinių problemų, kai esi išprotėjęs: tu nesi niekuo tikras.

Prieš dvidešimt metų Francis Petrelis į psichiatrijos ligoninę pateko ne savo valia. Ligoninė po kurio laiko buvo uždaryta dėl keleto paslaptingų žmogžudysčių, o balsai, nuolat aidintys Francio galvoje, neduoda jam ramybės iki šiol. Prisimindamas traumavusius ir vis dar tebegąsdinančius įvykius, Francis ima pieštuką ir ant savo kambario sienų pradeda aprašinėti šiurpią ligoninėje nutikusią dramą. Kas buvo paslaptingasis Angelas, pasėjęs mirtį ir siaubą tarp pamišėlių? Egzistavo jis iš tiesų ar tebuvo Francio vaizduotės vaisius? Spalvingi, ryškūs, ilgai atmintyje išliekantys ligonių charakteriai, gydytojas, įsitikinęs savo teisumu, sukrečianti psichiatrijos ligoninės kasdienybė, tapusi gyvenimo norma joje esantiems, prokurorė, siekianti rasti žudiką, kurio buvimu niekas netiki – visa tai kuria sceną, kurioje vyksta įtampos kupinas ir šiurpą keliantis trilerio veiksmas. Naujausias Johno Katzenbacho trileris verčia nepaliaujamai sekti įvykius ir klaidžioti Francio prisiminimų labirintais, nepaleidžiant iš rankų knygos nei minutę.

ISBN 9986-16-489-3





www.tytoalba.lt